

KALLELSE

Kallelse till sammanträde

Organ Kommunstyrelsen

Plats Gustaf Adolfssalen, Rådhuset

Tid onsdagen den 5 juni 2024 kl. 09.00

Nr	Ärende	Dnr	Sida
1	Val av protokolljusterare		
2	Godkännande av föredragningslista		
3	Remiss om uppdaterad regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län <i>Selma Levin, kvalitetsledare, kl. 09.00-09.20</i>	2023/1317	
4	Delrapport: Utredningsuppdrag lokalvård i egen regi <i>Åsa Kling, teknisk chef, kl. 09.20-10.00</i>	2023/1336	
5	Lägesbild och åtgärdsplan <i>Roger Lander, säkerhetssamordnare, och Josefin Gardeblad, kommunjurist, kl. 10.15-11.00</i>	2024/453	
6	Avsiktsförklaring Salberga <i>Lars Wedlin, samhällsbyggnadschef, Victor Zakrisson, enhetschef, kl. 11.00-11.15</i>	2024/527	
7	Revidering av Arbetsordning för kommunfullmäktige <i>Josefin Gardeblad, kommunjurist, och Arminé Kanakanian, stabschef, kl. 11.15-11.30</i>	2023/134	
8	Taxa för brandskyddskontroll 2024	2024/396	
9	Sotningstaxa 2024	2024/397	
10	Slopning av plattformsdel	2024/426	
11	Riktlinjer mot diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier	2024/289	
12	Alkohol-och drogpolicy	2024/311	
13	Exploateringsavtal avseende Detaljplan Lasarettet 2	2024/423	
14	Detaljplan Lasarettet 2	2024/423	

15	Antagande av styrdokument Underskriftsbemyndigande	2024/452
16	Lägesgemensam överenskommelse för samverkan om vuxnas psykiska ohälsa	2024/532
17	Månadsuppföljning april 2024 samt aktivitetsuppföljning	2024/491
18	Budget 2025 med plan 2026-2028	2024/492
19	Svar medborgarförslag om tillfällig busstrafik till Sättra Brunn	2024/411
20	Övriga frågor	

Från: David Lundgren <noreply@rv.regionvastmanland.se>

Skickat: den 8 december 2023 13:00

Till: Kommun Info <kommun.info@sala.se>

Ämne: Remiss uppdaterad regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län

Region Västmanland har arbetat fram ett förslag till en uppdaterad version av den innevarande regionala utvecklingsstrategin (RUS), Vår strategi för ett livskraftigt Västmanland 2030. Uppdateringen har arbetats fram i en bred dialog med länets kommuner, företrädare för näringslivet, lärosäten, folkhögskolor, föreningar, organisationer och civilsamhället. Förslaget skickas ut på remiss under perioden 8 december 2023 – 15 juni 2024. Vi tar tacksamt emot synpunkter på strategin.

Missiv för remissversion uppdaterad RUS 231208, RUF230251.pdf
293 kB

Remissversion uppdaterad RUS 231208, RUF230251.pdf
1,1 MB

Ser mailet konstigt ut? [Klicka här](#)

Ett livskraftigt Västmanland

Remiss uppdaterad regional utvecklingsstrategi

Remiss uppdaterad regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län

Region Västmanland har arbetat fram ett förslag till en uppdaterad version av den innevarande regionala utvecklingsstrategin (RUS), [Vår strategi för ett livskraftigt Västmanland 2030](#). Uppdateringen har arbetats fram i en bred dialog med länets kommuner, företrädare för näringslivet, lärosäten, folkhögskolor, föreningar, organisationer och civilsamhället. Förslaget skickas ut på remiss under perioden 8 december 2023 – 15 juni 2024. Vi tar tacksamt emot synpunkter på strategin.

[Läs mer](#)

Bakgrund

Region Västmanland har ansvaret för det regionala utvecklingsarbetet i länet. I uppdraget ingår att ta fram och vart fjärde år uppdatera den regionala utvecklingsstrategin i samråd med länets aktörer och samordna insatserna för genomförandet.

Den regionala utvecklingsstrategin, är en övergripande och långsiktig strategi, som pekar ut hur vi – Region Västmanland, kommuner, näringsliv, myndigheter, universitet, folkbildning, föreningsliv och civilsamhälle – tillsammans vill möta

regionens utmaningar och utveckla vårt län. Arbetet med regional utveckling rör alla i länet.

Hur svarar jag?

Region Västmanland tar gärna emot synpunkter rörande hela dokumentet men vill också få in synpunkter utifrån specifika frågeställningar.

Ange diarienummer **RUF230251** både i ämnesraden och på respektive bifogat dokument. Även kontaktperson för eventuella frågor bör anges.

Vi önskar ert svar senast **2024-06-15**

Frågor?

Vid eventuella frågor är du välkommen att kontakta:

David Lundgren,

Regional utvecklingsstrateg,

Regionala utvecklingsförvaltningen, staben

david.lundgren@regionvastmanland.se

Remisshandlingar och bilagor (längst upp)

- Remissversion av Regional utvecklingsstrategi av Västmanlands län
- Missiv

Dokumenterna finns även på vår webb.

[Läs mer](#)

[Region Västmanland](#) | regionvastmanland.se | [Avprenumerera](#)

Remiss uppdaterad regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län

Region Västmanland har arbetat fram ett förslag till en uppdaterad version av den innevarande regionala utvecklingsstrategin (RUS), *Vår strategi för ett livskraftigt Västmanland 2030*. Uppdateringen har arbetats fram i en bred dialog med länets kommuner, företrädare för näringslivet, lärosäten, folkhögskolor, föreningar, organisationer och civilsamhället. Förslaget skickas ut på remiss under perioden 8 december 2023 – 15 juni 2024. Vi tar tacksamt emot synpunkter på strategin.

Bakgrund

Region Västmanland har ansvaret för det regionala utvecklingsarbetet i länet. I uppdraget ingår att ta fram och vart fjärde år uppdatera den regionala utvecklingsstrategin i samråd med länets aktörer och samordna insatserna för genomförandet.

Den regionala utvecklingsstrategin, är en övergripande och långsiktig strategi, som pekar ut hur vi – Region Västmanland, kommuner, näringsliv, myndigheter, universitet, folkbildning, föreningsliv och civilsamhälle – tillsammans vill möta regionens utmaningar och utveckla vårt län. Arbetet med regional utveckling rör alla i länet.

Uppdaterad struktur

Strategins vision om *Ett livskraftigt Västmanland* uppnås genom arbete inom de redan tidigare angivna målområdena: Välmående, Tillgängligt och Nyskapande Västmanland.

Inom varje målområde har tre insatsområden identifierats, som i sin tur följs genom ett antal indikatorer (Bilaga 1 i remissversionen). Två indikatorer inom varje insatsområde har, utifrån de utmaningar som identifierats i länet, pekats ut som huvudindikatorer.

Visionen om *Ett livskraftigt Västmanland* tar sikte mot 2030 men gör en utblick mot år 2050, där vi gemensamt vill att Västmanland ska vara ett län som är attraktivt att bo och leva i samt komma till. Ett län som erbjuder god och jämlik hälsa, en bra start i livet, hög livskvalitet och goda livsmiljöer. Ett län där vi blir fler genom att vi kan bo

Kontaktperson David Lundgren, 021-481 82 87, david.lundgren@regionvastmanland.se

Post
Region Västmanland,
Regionhuset, 721 89 Västerås

Besök
Regionhuset, ing 4, Västerås

Telefon (växel)
021-17 30 00
Telefax
021-17 45 09

Organisationsnummer
232100-0172
VAT-nr
SE-232100017201

E-post
region@regionvastmanland.se
www.regionvastmanland.se

och leva i hela länet, har god tillgång till samhällsservice, ett rikt kulturliv och säkerställt viktiga samhällsfunktioner. Ett län med en god ekonomisk tillväxt, ett starkt och konkurrenskraftigt näringsliv med hög produktion, ökad forskning och innovation samt tryggad kompetensförsörjning och livslångt lärande. Ett län där vi har minskat vår negativa miljö- och klimatpåverkan.

För att konkretisera utvecklingsarbetet riktas siktet mot år 2030 där Region Västmanland genom handslag/överenskommelser med länets kommuner och andra nyckelaktörer pekar ut samt tid- och måttätter vissa prioriterade mål för det lokala utvecklingsarbetet. I genomförandet finns då möjlighet att utifrån lokala, sektorsvisa eller verksamhets specifika utvecklingsbehov komma överens om och följa den utveckling som sker. Det kan vara på lokal nivå genom olika projekt eller satsningar.

Hur svarar jag?

Region Västmanland tar gärna emot synpunkter rörande hela dokumentet men vill också få in synpunkter utifrån följande frågeställningar.

1. I remissen till uppdaterad RUS beskrivs ett antal utmaningar på både global, regional och lokal nivå.
 - Är de utmaningar som beskrivs relevanta?
 - Om inte, vad saknas och/eller vad kan strykas?
2. Som tidigare har utkastet tre målområden: Välmående, Tillgängligt och Nyskapande Västmanland. Nytt i remissen är att det har införts en struktur med nio insatsområden, tre inom varje målområde för att lättare kunna orientera sig. Varje insatsområde följs upp av ett antal indikatorer (Bilaga 1).
 - Är strukturen med insatsområden och indikatorer ändamålsenlig?
 - Om inte, vilken struktur skulle ni vilja se i stället?
3. I remissen föreslås handslag/överenskommelsen mellan Region Västmanland och olika aktörer. Handslagen innebär en överenskommelse om vilka eller vilket mål/aktiviteter för att uppnå mål den enskilda kommunen eller aktören kommer att prioritera fram till år 2030.
 - Hur ser ni på upplägget med handslag?

- Ser ni redan nu några konkreta områden som ett handslag mellan er organisation och Region Västmanland skulle kunna handla om?
- 4. Beskrivs de storregionala sammanhangen på ett sätt som stämmer överens med er syn på utveckling?

Yttrande på remissen lämnas via e-post till region@regionvastmanland.se.

Ange diarienummer **RUF230251** både i ämnesraden och på respektive bifogat dokument. Även kontaktperson för eventuella frågor bör anges.

Vi önskar ert svar senast **2024-06-15**

Hur behandlas synpunkterna?

Region Västmanland sammanställer och behandlar de inkomna synpunkterna i den arbetsgrupp som arbetar med uppdateringen av den regionala utvecklingsstrategin. Av resursskäl har vi inte möjlighet att återkoppla till varje enskilt yttrande.

Efter remissperioden utarbetas en ny version av strategin, som sedan kommer att behandlas av regionala utvecklingsnämnden, regionstyrelsen och beslutas av regionfullmäktige i november 2024.

Frågor

Välkommen att kontakta:

David Lundgren,

Regional utvecklingsstrateg,
Regionala utvecklingsförvaltningen, staben, Region Västmanland
david.lundgren@regionvastmanland.se

Remisshandlingar

Remissversionen av uppdaterad RUS med tillhörande handlingar finns på Region Västmanlands webb: [Uppdatering av Vår strategi för ett livskraftigt Västmanland - Region Västmanland \(regionvastmanland.se\)](#)

- Remissversion av Regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län
- Missiv (detta brev)
- Utförlig indikatorlista

Med vänliga hälsningar,

Christer Alzén,

Tf. regional utvecklingsdirektör,
Regionala utvecklingsförvaltningen, Region Västmanland

Vår strategi för ett livskraftigt Västmanland

Regional utvecklingsstrategi 2030
- med utblick mot 2050

(2023-12-08)

Remissversion, uppdaterad RUS

Västmanland – mellan Bergslagen och Mälaren

Människan har genom tiderna sökt gemenskap och tillhörighet. Från jägar- och samlargrupper till byar, socknar, städer och nationer har indelningarna blivit större och fler. Denna text utforskar Västmanlands historia genom tusentals år och hoppas väcka tankar om hur det har påverkat dagens invånare.

Arkeologer har funnit de äldsta spåren av mänsklig aktivitet i norra Västmanland för cirka 10 000 år sedan. Människor bosatte sig vid södra delen av länet när havet drog sig tillbaka och det skapades bördiga slätter för odling. En topografisk linje delar länet: norr om gränsen finns Bergslagen med barrskog, söder om gränsen Mälaronrådet med ädellövskog och gynnsamt klimat för odling.

Åar och åsar har skapat naturliga vägstråk genom Västmanland från norr till söder, använda som handelsleder redan under äldre järnålder. Dessutom korsade en landväg i öst- västlig riktning de naturliga lederna och följde i stort sett samma sträckning som dagens E18. Länet formades över tid av järnhantering, handel och lantbruk.

Västmanland som namngivet landskap tros ha uppstått på 1100–1200-talen och blev ett län enligt regeringsformen 1634. Länet utgörs av fyra områden: Mälabygden, Bergslagen, odlingsslätterna i öster/nordost och bruksbygden kring åarna. Dessa områden samverkar och har format människors liv.

Järnet har spelat en avgörande roll i Västmanlands utveckling. Från järnframställningsplatser i norr under järnåldern till etableringen av masugnar i Norbergstrakten på 1100-talet. Under 1700-talet dominerade järnhanteringen svensk export, men bruksdöden kom på 1800-talet med ökad internationell konkurrens.

I tusentals år bodde den övervägande andelen av alla människor på landsbygden. De för Mälardalen så karakteristiska stora godsena med åkrar och ekbackar var en del av produktionen redan under medeltiden. Under 1700-talet blev Mälabygden centrum för nya jordbruksidéer, vilket var en förutsättning för industrialism och urbanisering.

1800-talets omvandling från bondekultur till det moderna välfärdssamhället påverkade Västmanland. Ångkraft, elektricitet och järnvägar möjliggjorde industrialiseringen. Städer som Arboga, Köping, och Västerås växte, och nya tätorter uppstod kring järnvägar och fabriker.

Under 1900-talet genomgick Västerås särskilt stor förändring med etableringen av ASEA och Metallverken. Västmanland består av många bruksorter, präglade av "bruksmentalitet", men detta begrepp är komplexare än det verkar. Bruksorterna var företagsamma och anpassningsbara och spelade en avgörande roll i Sveriges modernisering.

Västmanland har formats av de som bott här, liksom de som flyttat hit och sedan återvänt med kunskap och erfarenheter. Länet har alltid haft kontakt med omvärlden och behövt nya människor för att utvecklas. Det ger oss en stark grund för att skapa ett livskraftigt Västmanland även för framtiden.¹

¹ Sammanfattning från text av Västmanlands läns museum

Innehåll

1. Inledning.....	5
1.1. Uppdraget.....	5
1.2. Strategins struktur	6
2. Västmanlands utmaningar.....	8
2.1. Västmanlands län – ett lokalt perspektiv	8
Bo och leva i hela länet	8
2.2. Förutsättningar för en god hälsa i länet.....	9
Tillit och trygghet.....	9
Ökad och äldre befolkning	10
Teknikutveckling och digitalisering - hälsa.....	10
2.3. Arbetsmarknad och kompetensförsörjning.....	10
Kompetensförsörjning	11
Teknikutveckling och digitalisering - arbetsmarknad	11
En internationell marknad för varor och tjänster	12
2.4. Miljö och klimat	13
Energi	14
2.5. Samhällets skydd och beredskap.....	15
3. Ett livskraftigt Västmanland.....	16
3.1. Ett välmående Västmanland	16
3.1.1 En god och jämlik hälsa	16
3.1.2 Alla ska få en bra start i livet.....	17
3.1.3 Ökad livskvalitet och förbättrade livsmiljöer	20
3.2. Ett tillgängligt Västmanland.....	24
3.2.1 Ökad möjlighet att bo och leva i hela länet	25
3.2.2 God tillgång till samhällsservice och tjänster.....	30
3.2.3 Säkerställda viktiga samhällsfunktioner	31
3.3. Ett nyskapande Västmanland.....	35
3.3.1 Stärkt näringsliv, konkurrenskraft och produktivitet.....	35
3.3.2 Ökad forskning, innovation och förnyelse	38
3.3.3 Tryggad kompetensförsörjning och möjlighet till livslångt lärande.....	41
4. Genomförande.....	44
5. Utgångspunkter	45
5.1. Globala, europeiska, nationella och regionala mål.....	45

Agenda 2030	45
EU och sammanhållningspolitiken.....	45
EU:s gemensamma jordbrukspolitik	46
Nationella mål för utveckling av landsbygder och städer	46
Nationella mål för miljö och klimat	46
Nationella folkhälsomål	47
Nationella mål för jämställdhet	47
Nationella kulturpolitiska mål	47
Bilaga 1.....	48
Indikatorlista	48

1. Inledning

1.1. Uppdraget

Genom Lag (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar och Förordning (2017:583) om regionalt tillväxtarbete har landets regioner (före detta landsting) ansvaret för det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet i Sverige. Det regionala tillväxtarbetet ska bedrivas i syfte att uppfylla målen för den regionala tillväxtpolitiken och EU:s sammanhållningspolitik samt vila på Agenda 2030.

I ansvaret för det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet ligger att upprätta och fastställa en länsplan för regional transportinfrastruktur, fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet samt tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom privat och offentlig sektor.

I ansvaret ligger också att utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling, en regional utvecklingsstrategi (RUS) samt samordna insatser för genomförandet av strategin. Förutom lag och förordning pekar även Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 ut vilken inriktning och innehåll landets utvecklingsstrategier ska ha.

Nationell strategi för hållbar regional utveckling fastslogs 2021 och genomsyras av de stora samhällsutmaningarna: miljöproblem och klimatförändringar, demografiska förändringar samt de ökade klyftorna både inom Sverige och EU. För att möta samhällsutmaningarna har regeringen identifierat fyra strategiska områden: 1) likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet, 2) kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet, 3) innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet, 4) tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystem. Den nationella strategin pekar också ut andra politikområden som är viktiga att ta hänsyn till för landets regionala utvecklingsstrategier. I kapitel 5 presenteras ett urval av de mest centrala.

Den regional utvecklingsstrategin för Västmanlands län

En regional utvecklingsstrategi är grunden för det regionala utvecklingsarbetet i Västmanlands län och kan beskrivas som ett länsgemensamt måldokument och en överenskommelse mellan olika aktörer i länet om den utveckling vi siktar på för Västmanlands län, dess invånare, besökare och näringsliv. Utvecklingsarbetet sker genom en mängd olika aktörer i samverkan där rollerna ser lite olika ut. Det gör också att RUS som styrdokument har olika betydelser i olika organisationer.

RUS ska uppdateras varje mandatperiod och fungerar styrande för Region Västmanlands verksamheter, vägledande för länets kommuner och länsstyrelsen samt inspirerande för företag, lärosäten, folkhögskolor, kulturinstitutioner och civilsamhället. Inom ramen för det regionala utvecklingsansvaret hos Region Västmanland styr RUS de statliga regionala utvecklingsmedel som Region Västmanland hanterar och lägger grunden för prioriteringar av dessa.

Den regionala utvecklingsstrategin utgår ifrån de 17 globala målen i Agenda 2030 och fokuserar på hållbara lösningar. Ett proaktivt och strategiskt hållbarhetsarbete tar hänsyn till ekonomiska, sociala och miljömässiga perspektiv för en stark regional utveckling.

Länets första regionala utvecklingsstrategi beslutades av regionfullmäktige i juni 2020. Strategin ska uppdateras vart fjärde år och detta dokument är en remissversion av Västmanlands andra RUS, vilken väntas beslutas av regionfullmäktige i november 2024. Processen med uppdatering har förts i nära dialog med kommuner, länsstyrelsen, företrädare för näringsliv, kulturliv, utbildningsanordnare och civilsamhälle samt grupper som exempelvis unga och äldre.

Mål- och insatsområden är valda utifrån de utmaningar som identifierats och de prioriteringar som gjorts. Utmaningar som lyftes var bland annat hälsoläget, svårigheterna att kunna bo och verka i hela länet, betydelsen av att viktiga samhällsfunktioner finns på plats samt utmaningarna med kompetensförsörjning inom såväl privat som offentlig sektor, som särskilt prioriterade områden i ett kortare perspektiv.

1.2. Strategins struktur

Samhällsutveckling är komplext och allt hänger i princip ihop på olika sätt även om orsakssambanden inte alltid är lätta att se. Den regionala utvecklingsstrategin är ett dokument och ett verktyg som behöver förenkla och sortera samhällsutmaningarna, vilket tyvärr kan leda tankarna och arbetssätten i stuprör. Tanken är ändå att strategin ska ses som en inspiration till att skapa bryggor mellan de organisatoriska mellanrum som finns idag. Alla aktörer behöver tydligare kroka arm inom såväl det privata och offentliga som det civila samhället. Då strategin är ett verktyg och utgångspunkt för vårt regionala och lokala utvecklingsarbete i länet måste vi hela tiden påminna oss om komplexiteten och alla de samband som egentligen finns mellan oss olika aktörer.

Strategins vision om *Ett livskraftigt Västmanland* uppnås genom arbete inom de tre målområdena: *Välmående, Tillgängligt och Nyskapande Västmanland*.

Inom varje målområde har tre insatsområden identifierats, som i sin tur följs genom ett antal indikatorer. Två indikatorer inom varje insatsområde har, utifrån de utmaningar som identifierats i länet, pekats ut som huvudindikatorer².

Visionen om *Ett livskraftigt Västmanland* tar sikte mot 2030 men gör en utblick mot år 2050, där vi gemensamt vill att Västmanland ska vara ett län som är attraktivt att bo och leva i samt komma till. Ett län som erbjuder god och jämlik hälsa, en bra start i livet, hög livskvalitet och goda livsmiljöer. Ett län där vi blir fler genom att vi kan leva och verka i hela länet, har god tillgång till samhällsservice och säkerställt viktiga samhällsfunktioner. Ett län med en god ekonomisk tillväxt, ett starkt och konkurrenskraftigt näringsliv med hög produktion, ökad forskning och innovation samt tryggad kompetensförsörjning och livslångt lärande. Ett län där vi har minskat vår negativa miljö- och klimatpåverkan.

För att konkretisera utvecklingsarbetet riktas siktet mot år 2030 där Region Västmanland genom handslag/överenskommelser med länets kommuner och nyckelaktörer pekar ut samt tid- och måttätter vissa prioriterade mål för det lokala utvecklingsarbetet. I genomförandet finns då möjlighet att utifrån lokala, sektorsvisa eller verksamhetsspecifika utvecklingsbehov komma överens om och följa den utveckling som sker. Det kan vara på lokal nivå genom olika projekt eller på strategisk nivå.

² Samtliga indikatorer presenteras som en bilaga till RUS

2. Västmanlands utmaningar

Det som sker globalt påverkar även lokalt och vi påverkas alla av de samhällsutmaningarna som vi har att hantera. Den demografiska utvecklingen, utanförskap, otrygghet, kompetensförsörjning samt god och stabil ekonomisk utveckling är tillsammans med klimatförändringar och minskad biologisk mångfald vår tids största utmaningar. För Västmanland beskriver vi de utmaningar nedan som lokalt väntas beröra utvecklingen framåt i länet.

2.1. Västmanlands län – ett lokalt perspektiv

Förutsättningarna för en hållbar regional utveckling varierar mellan olika delar av länet. Utmaningarna, men även möjligheterna är många och delvis olika. Därför behöver insatser som främjar regional utveckling ha ett lokalt perspektiv. Det lokala perspektivet i det regionala utvecklingsarbetet innebär att potentialen i varje geografiskt område tas till vara utifrån sina särskilda förutsättningar.³ Det innebär att hänsyn tas till strukturella skillnader, till exempel olikheter i hur städer är utformade och var företag är belägna, demografi, socioekonomi och näringsliv. Att ha ett lokalt perspektiv innebär även att det geografiska läget beaktas med bland annat skillnader i tillgänglighet till exempelvis marknader, arbete, utbildning, service och kultur, från det lokala till det nationella och det internationella sammanhanget. Därmed blir också skillnaderna mellan olika typer av så kallade funktionella regioner och den administrativa indelningen i kommuner och län betydelsefulla. Rörelsemönstren för människor, handel med varor och tjänster samt kapital bryter ofta de administrativa gränserna, vilket påverkar hur insatser bör utformas.

Bo och leva i hela länet

Västmanlands läns geografiska läge i Stockholm-Mälardalenregionen och närheten till andra arbetsmarknadsregioner i angränsande län har, tillsammans med en väl utbyggd infrastruktur och kollektivtrafik, en stor potential att ge en god rörlighet inom och mellan länen. Tillgänglighet till målpunkter så som arbete, skola och barnomsorg och annan service är viktiga komponenter vid valet av bostadsort.

En väl fungerande digital och fysisk infrastruktur är en grundförutsättning för ett samhälles möjlighet att utvecklas. Transporterna är avgörande för näringslivets konkurrenskraft och kompetensförsörjning samt människors möjligheter att resa till arbete, utbildning, service, fritidsaktiviteter och rekreation. En väl utvecklad infrastruktur skapar också goda möjligheter för investeringar i form av nya bostäder och verksamheter i länet.

Samtliga trafikslag och transportsätt behöver fungera tillsammans och i kombination med tillgång till digital funktionalitet. Genom digitalisering och automatisering kan hanteringen av godstransporter effektiviseras och bidra till en ökad överflyttning av transporter från väg till järnväg och sjöfart och för att utveckla

³ Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 s.25

intermodala och multimodala transportlösningar som underlättar för samtliga trafikslag att samverka med varandra.

2.2. Förutsättningar för en god hälsa i länet

Hälsan i en befolkning beror på många olika faktorer och kan ses som resultatet av ett samspel mellan individ och samhälle. För att uppnå en god hälsa krävs att människor har goda livsvillkor men också att de tar ansvar för den egna hälsan. Dessa villkor och förutsättningar kallas ofta för hälsans bestämningfaktorer.⁴

Idag ser vi skillnader i livsvillkor både inom Västmanlands län och mellan olika grupper av västmanlänningar. De grupper med bättre socioekonomiska förutsättningar och högre utbildning skattar i högre utsträckning sitt allmänna hälsotillstånd eller mående som bra eller mycket bra, jämfört med grupper med sämre socioekonomiska förutsättningar.

Tillit och trygghet

En social sammanhållning är viktig för ett fungerande samhälle, såväl på landsbygder som i städer. Något som binder oss samman, får oss att känna att vi ingår i en helhet och kan samarbeta för att nå gemensamma mål. Det handlar om ett socialt kitt som håller ihop samhället, men även om tillhörighet, identifikation, gemensamma värden och tolerans, vilket i sin tur genererar och mäts genom tillit. I internationella jämförelser ligger Sverige tillsammans med de övriga nordiska länderna i topp vad gäller människors tillit både till varandra och till samhällets institutioner. I Västmanlands län har andelen av befolkningen som uppger att de saknar tillit till andra människor dock ökat något de senaste åren. De som har lägst tillit till andra människor är unga tjejer. Det är också skillnader mellan kommunerna, både bland unga och vuxna.⁵

Tryggheten i ett samhälle påverkas av faktorer som förekomsten av brottslighet, ekonomisk stabilitet, social sammanhållning, tillgång till bostäder, utbildning, arbete samt hälso- och sjukvård. Ett fungerande rättsväsende och socialt skyddsnet är viktiga, liksom kulturella och sociala normer som främjar respekt mellan människor. Genom ett samordnat arbete över dessa områden kan tryggheten och välbefinnandet i samhället öka, vilket skapar en miljö där människor känner sig säkra, respekterade, och har möjlighet att utvecklas.

Det finns platser och områden där det finns en otrygghet och rädslan för att exempelvis bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad begränsar individers rörlighet. I Västmanlands län är det en betydligt högre andel kvinnor som avstår från att gå ut på grund av denna rädsla jämfört med män. Trygghetsskapande åtgärder behöver därför ske för att säkerställa att alla individer känner sig trygga i

⁴ Folkhälsans utveckling, Årsrapport 2022, Folkhälsomyndigheten

⁵ Liv och hälsa ung 2023, samt Liv och hälsa 2022.

såväl sitt bostads- och närområde som mer allmänna platser som parker och motionsanläggningar.⁶

Ökad och äldre befolkning

I Västmanlands län förväntas befolkningen öka i en långsammare takt än tidigare och befolkningen förväntas heller inte öka i alla delar av länet. Sammantaget bedöms länet växa till att ha omkring 315 000 invånare år 2050. Ökningen av antalet personer väntas bli störst bland yngre och äldre personer, vilket kommer öka behovet av tjänster inom välfärden: vård, skola och omsorg. Detta i ett läge där företag och organisationer redan idag har svårt att rekrytera till dessa branscher. Befolkningen i de åldrar där man idag är mest aktiv på arbetsmarknaden ökar också framöver men i mindre omfattning. Även om en allt större andel lönearbetar högre upp i åldrarna fortsätter därför den så kallade försörjningskvoten att växa, vilket innebär att vi står inför stora utmaningar för att klara finansieringen av de ökade behoven.

Teknikutveckling och digitalisering - hälsa

Den pågående digitala omställningen förändrar samhällets strukturer, vårt sätt att arbeta och våra sociala beteenden. Det öppnar upp för en mängd av tjänster och information för exempelvis utbildning, hälso- och sjukvård och ett utvecklat kultur- och fritidsutbud. Nya digitala tjänster har potentialen att effektivisera arbetssätt och kan därmed bidra till att lösa de utmaningar kring kompetensförsörjning som finns inom både offentlig och privat sektor. Möjligheten till arbete och utbildning på distans ökar.

2.3. Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

Västmanlands län har i jämförelse med landet som helhet en branschfördelning med en stor andel sysselsatta inom tillverkning. Andelen anställda inom vård och omsorg, socialtjänst samt utbildning ser lika ut i länets kommuner, men i övrigt finns skillnader. I länets nordliga delar, Fagersta, Norberg och Skinnskatteberg är tillverkningsindustrin starkt dominerande, tätt följt av Köping, Arboga, Kungsör samt Hallstahammar och Surahammar. Sala har en betydande andel inom byggindustrin och länets högsta andel inom området jord- och skogsbruk medan Västerås har en betydande närvaro av företagstjänster samt informations- och kommunikationsföretag. För att bli mindre sårbara behöver fler företag startas inom olika branscher, inte minst tjänsteföretag. En nyckelfaktor för konkurrenskraft och smart tillväxt är kreativitet, som är kärnan i de kulturella och kreativa branscherna. De representerar också de viktiga förutsättningarna för värdeskapande och innovation. Besöksnäringen och besöksmålen bidrar till lokal ekonomi och sysselsättning samt till ett attraktivare län för både invånare och besökare.

Västmanlands branschfördelning innebär till stora delar en könssegregerad arbetsmarknad. Män dominerar kraftigt i branscher såsom tillverkning, transport,

⁶ Arbetsmarknadsdepartementet: "Ett Sverige som håller ihop. Regeringens insatser för minskad segregation och goda livschanser för alla," Regeringskansliet. Arbetsmarknadsdepartementet, Stockholm, 2020.

jord- och skogsbruk, information och kommunikation, samt byggverksamhet. Kvinnorna dominerar inom vård och omsorg, utbildning och offentlig förvaltning. De branscher där fördelningen är någorlunda lika mellan könen är exempelvis hotell och restaurang samt handel.

Kompetensförsörjning

Bristen på arbetskraft är en av landets och länets största utmaningar. Både inom privat och offentlig sektor beskriver en stor andel av organisationerna att de har svårt att hitta den kompetens de söker vid rekryteringar. Inom det privata näringslivet påverkar bristen på arbetskraft företagets möjlighet att konkurrera och växa. Inom många yrkesgrupper som är viktiga för näringslivet i Västmanlands län bedöms på längre sikt efterfrågan överstiga utbudet. Det gäller både för utbildningar där det krävs en utbildning på högskolenivå och där det krävs en utbildning på gymnasienivå. Utbildningsutbudet behöver anpassas för att tillse att arbetsmarknaden kan försörjas med rätt kompetens. Framöver, i takt med att befolkningen ökar och vårdbehoven ökar förväntas bristen på personal förvärras och utmaningarna bedöms vara fortsatt mycket stora. För många av de yrkesgrupper som anställs inom offentlig sektor bedöms utbudet av arbetskraft inte heller öka i tillräcklig omfattning framöver. Nya arbetssätt måste därför utvecklas och nya tekniska lösningar måste implementeras. Ett arbete måste även ske för att minska behovet av olika välfärdstjänster, exempelvis genom ett stärkt förebyggande hälsoarbete. Verksamheter inom det privata och offentliga behöver också utveckla hälsosamma arbetsplatser som har lösningar för att rekrytera, behålla och utbilda sin personal på ett långsiktigt sätt.

Arbetsmarknaden förändras allt snabbare. Länet behöver stärka omställningsförmågan i takt med att kunskapsinnehållet på arbetsmarknaden ökar. Arbetsgivare, både privata och offentliga, behöver arbeta aktivt och strategiskt med frågor kring kompetensförsörjning. Att sänka trösklarna in i arbetslivet är också ett sätt att möjliggöra för människor som står långt från arbetsmarknaden att ta etablera sig. Detta kan ske genom att verka för att skapa fler tjänster med ett enklare innehåll på arbetsmarknaden. Vägledning och validering är två centrala funktioner i det arbetet. Utbildningsaktörer behöver i sin tur, genom regional samverkan med arbetsgivarna, snabbare svara på branschernas behov utifrån omvärldens krav.

Teknikutveckling och digitalisering - arbetsmarknad

Teknikutvecklingen är en stark förändringskraft. Vi har goda förutsättningar att ligga i framkant i denna omställning tack vare starka tjänsteföretag, världsledande forskning och ett starkt näringsliv. Det är centralt att näringslivet och de offentliga verksamheterna fortsätter sin digitala omställning och att nyttja ny teknik för att stärka länets konkurrenskraft och för att möta utmaningen med bristen på arbetskraft. En förutsättning för den digitala omställningen är en fortsatt utbyggnad av länets digitala infrastruktur för att säkerställa att alla kan ta del av digitala tjänster och att företag kan etableras i hela länet, i såväl landsbygder som städer.

Det finns också utmaningar; bland annat digitala säkerhetsaspekter och sårbarhet vid brister i energiförsörjningen samt negativ miljöpåverkan under tillverkningsprocessen av vissa produkter. Den digitala miljön ska vara trygg och säker samt skydda människors rättigheter, stödja demokratin och se till att alla digitala aktörer agerar ansvarsfullt och säkert⁷. Den ökade digitaliseringen kräver också ökad kompetens, så väl grundläggande digitala färdigheter som spetskompetens⁸. Västmanlänningen ska kunna använda digitala tjänster på ett säkert och tryggt sätt. Spetskompetens behövs för att driva teknikutvecklingen i länet. Här är Mälardalens universitet en viktig aktör som tillhandahåller utbildningar och kurser samt bedriver forskning inom bland annat innovation och inbyggda system⁹.

En internationell marknad för varor och tjänster

Globaliseringen ger möjligheter när kunskap, kapital och kompetens vävs ihop och sprids över regioner och vidare ut i världen. Globaliseringen karakteriseras av en snabb teknikutveckling och minskade avstånd där forskning, innovationer, nyheter och förhållningssätt sprids snabbt. Det internationella utbytet ger ökade möjligheter till nya kunder och samarbeten. I hela länet finns flera världsledande exportföretag inom området energiteknik. Genom en global omställning mot en fossilfri energianvändning skapas efterfrågan på miljövänlig energiteknik och därmed ökade exportmöjligheter.

Västmanlands län har genom historien dragit fördel av det internationella utbytet. Kunskaper, kulturer, människor och idéer har kommit till och strömmat ut från länet. I de västmanländska företagen är många nationaliteter representerade och de verkar på en global marknad. En mycket stor andel av de varor och tjänster som skapas i länet exporteras inom EU men även till andra internationella marknader. Västmanlands län har länge dragit fördelar av att vara ett av landets allra mest exporterande län. Det innebär fördelar i och med att en global marknad är tillgänglig för länets varor och tjänster. Samtidigt som globaliseringen möjliggör framgångsrika etableringar av utländska företag i Västmanlands län så ökar även konkurrensen om dessa företag. Effekterna av globaliseringen varierar beroende på olika faktorer och det är viktigt att hantera utmaningarna och dra nytta av dess möjligheter. Det förändrade säkerhetsläget har ur vissa aspekter bromsat globaliseringen. Exempelvis har beroendet av utländska marknader visat sig vara en utmaning när globala leveranskedjor störs.

Ekonomisk tillväxt stärker samhällets ekonomiska förutsättningar och det är avgörande att tillväxten är god, särskilt i en tid när de finansiella utmaningarna för regioner och kommuner är stora. Tillväxten i Västmanlands län är lägre än i riket i genomsnitt vilket kan bero på flera olika faktorer. Till exempel är det avgörande att företag och organisationer hittar rätt kompetens vid rekryteringar och att så många som möjligt arbetar, det vill säga att arbetsutbudet och sysselsättningsgraden är hög.

⁷ [EU:s digitala decennium: digitala mål för 2030](#)

⁸ [Svensk nationell färdplan för EU:s digitala decennium \(regeringen.se\)](#) sid 8–9

⁹ <https://www.mdu.se/>

2.4. Miljö och klimat

En hållbar utveckling är en utveckling där vi idag tillgodoser våra behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. En utveckling där social hållbarhet är målet, ekonomi är medlet och där de planetära gränserna sätter ramarna för den verksamhet som kan bedrivas i länet. I Västmanland måste vi respektera planetens gränser för att skydda klimatet, luftkvaliteten, vattenresurserna, ekosystemtjänsterna och biologisk mångfald. Länet utveckling kräver långsiktig hantering av mänskliga och materiella resurser på lokal, regional och global nivå.

Klimatförändringar och förlusten av biologisk mångfald är akuta hot idag. En temperaturökning på över 1,5 grader hotar de globala målen om minskad fattigdom, jämställdhet och hållbara ekosystem. FN:s klimatpanel IPCC förutspår att en ökning på 2,4 grader medför risker att hota biologisk mångfald, ge tätare värmerekord, fler bränder och kraftiga skyfall, översvämningar, jordskred samt fler och kraftiga stormar¹⁰, ökad sjukdomsrisk och sämre vattenkvalitet¹¹. Globalt och därmed även i Västmanlands län förväntas en temperaturökning. Vintrarna blir regnigare, somrarna varmare och torrare. Vårflodstoppar och vattendragsflöden förväntas ändras i och med att nederbördsmonstren ändras. Tillrinningen i länets vattendrag väntas öka markant under vintern medan den minskar under vår och sommar. Samtidigt förväntas vegetationsperioden, den frostfria tiden, bli längre.¹²

För att begränsa uppvärmningen krävs det stora minskningar av utsläppen, vilket innebär snabba, långtgående förändringar av samhällets alla delar och beteendeförändringar i alla sektorer. De klimatpåverkande utsläppen från Västmanlands län har genom aktiva åtgärder minskat, framför allt inom industri och el och fjärrvärme¹³. Även inom transporter har det skett en minskning, men de står fortfarande för den största andelen av utsläppen av växthusgaser i länet. Totalt sett har takten i utsläppsminskningarna i länet avstannat. Klimatpåverkan hänger också samman med konsumtions- och resvanor, vilket kräver beteendeförändringar, återanvändning och återvinning.

Det är nödvändigt att både arbeta med anpassning till klimatförändringar och minskade utsläpp.¹⁴ Klimatanpassning innebär åtgärder för att anpassa samhället till de klimatförändringar vi redan märker av idag och de som vi inte kan förhindra i framtiden.

Nationella och regionala miljömål är utmanande att nå i Västmanland. Mål som "Ett rikt odlingslandskap" och "Ett rikt växt- och djurliv" försämras av fragmentering av

¹⁰ IPCC Syntesrapport, mars 2023

¹¹ Folkhälsomyndigheten (<https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2021/december/analys-visar-mojliga-halsoeffekter-pa-grund-av-klimatforandringen/>)

¹² Klimatstrategi för Västmanlands län, År 2020–2030 med utblick till år 2045, Länsstyrelsens rapport 2019:08; [Beskrivning av Sveriges framtida klimat, SMHI](#)

¹³ [Nationella emissionsdatabasen \(smhi.se\)](#) Västmanlands län.

¹⁴ SMHI: <https://www.smhi.se/klimat/klimatanpassa-samhallet/klimatanpassning>

livsmiljöer och minskade betesmarker som påverkar den biologiska mångfalden.¹⁵ Ett annat allvarligt hot mot biologisk mångfald är förekomsten av invasiva arter, där påverkan på inhemska/lokala växt- och djurarter kan bli stor.

Föroreningar och farliga kemiska ämnen i vår omgivning är ett komplext miljöproblem. Dels finns miljö- och hälsoskadliga ämnen i vår fysiska miljö, dels sprids nya kemikalier genom vanliga produkter som är i omlopp i vårt samhälle idag. Användning av kemikalier är starkt kopplad till dagens produktion och konsumtion av olika varor, samtidigt finns giftiga och farliga ämnen kvar i mark, luft och vatten från olika typer av mänsklig verksamhet. Många kemikalier finns också kvar i miljön under lång tid.¹⁶

Övergödning är särskilt problematiskt i de södra och östra delarna av länet. Det är viktigt att minska näringsläckaget till lokala vattendrag, eftersom många av dessa mynnar ut i Mälaren och vidare ut till Östersjön.

Försurning orsakas av nedfall av kväve som kan ha transporterats långa avstånd i luften, men även av det lokala jord- och skogsbruket. Försurning kan påverka dricksvattenkvaliteten, hota känsliga arter och medföra ökad korrosion på byggnader och hållristningar.

Energi

Elkraften är ur ett regionnät- och transmissionsnätsperspektiv i ett ansträngt läge i hela länet och extra kritiskt i Västerås och Arboga. Taket för vad som är möjligt att ta ut från regionnät och transmissionsnät är i det korta perspektivet i stort sett uppnått vilket också återspeglas i de nybyggnads- och utbyggnadsprojekt av elnätet som nu pågår. Vidare bedöms läget av Svenska kraftnät vara minst ansträngt i Sala. På lokalnätssnivå bedöms också läget av Mälarenergi som ansträngt framför allt i Västerås, Arboga och Kungsör medan Sala-Heby elnät bedömer att läget på lokalnätssnivå i Sala fortsatt är ok och det är fortsatt möjligt med normala uttagsökningar.¹⁷

Fjärrvärmens i länet är väl utbyggd och länets energiföretag arbetar aktivt för omställning till en fossilfri produktion. Vindkraft produceras idag i länets norra delar samtidigt som det finns planer för ytterligare anläggningar på andra håll.¹⁸ Installerad solkraft har ökat kraftigt i Västmanland. Även produktionen av biogas är viktig i länet. Men trots att de förnybara kraftslagen ökar snabbt kommer de inte vara tillräckliga. Därför behövs en balanserad och planerbar energimix i Sverige där

¹⁵ Länsstyrelsen

¹⁶ [Regionala miljömål för Västmanland, med dess uppföljning, Klimatstrategi för Västmanland, Åtgärdsprogram för vatten 2022-2027 Norra Östersjöns vattendistrikt, Handlingsplan för friluftsliv, Handlingsplan för grön infrastruktur, Västmanlands skogsstrategi](#)

¹⁷ Systemanalys elkraft Västmanland < [Elkraftförsörjning i Region Västmanland \(regionvastmanland.se\)](#)>

¹⁸ Systemanalys elkraft Västmanland < [Elkraftförsörjning i Region Västmanland \(regionvastmanland.se\)](#)>

också kärnkraft har en självklar roll för att minska de klimatpåverkande utsläppen och för att möta energibehoven och kraven på robusthet i framtiden.

2.5. Samhällets skydd och beredskap

Sverige befinner sig i ett helt nytt säkerhetspolitiskt läge som måste prägla arbetet kring samhällets skydd och beredskap framöver. Med en föränderlig och mångfacetterad samhällsutveckling är den hot- och riskbild som Sverige står inför, och som beredskapen måste kunna möta, både bred och komplex. MSB har identifierat 17 oönskade händelser som bedöms utgöra de allvarligaste och mest betydande hoten och riskerna mot Sverige, och som samtidigt bedöms vara realistiska utifrån den expertkunskap som finns. Dessa återfinns i Nationell risk- och sårbarhetsbedömning (NRSB) 2023.

Det finns också säkerhetspolitiska hotbilder som är aktuella på ett helt annat sätt än tidigare. Det kan handla om exempelvis påverkanskampanjer, underrättelseinhämtning och cyberattacker. Som ett verktyg för att förstå dessa komplexa situationer används benämningen gråzoner. I rapporten Gråzonslägen i krig och fred beskrivs hur antagonistiska gråzonshot kan gestaltas nu och i framtiden i olika konfliktnivåer.

För att säkerställa att samhället kan fortsätta att fungera även under kraftigt störda förhållanden finns det civila försvaret. Verksamheten inom civilt försvar bedrivs av många olika aktörer: statliga myndigheter, kommuner, regioner, näringsliv och frivilligorganisationer. Tillsammans med Försvarmakten samordnar Länsstyrelsen det civila och militära försvaret.

Det svenska samhället har utvecklats genom exempelvis globalisering och strävan efter effektivitet. Enligt MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, har utvecklingen medfört att säkerhetsaspekter blivit eftersatta och att samhällets sårbarhet därmed har ökat inom flera områden. Ett antal oväntade samhällsstörningar har under de senaste åren utmanat krisberedskapen och påvisat flera fall av sårbarhet i samhället. Samhället behöver ha en förmåga att möta och hantera påfrestningar i hela hotskalan, från fred till krig. MSB pekar ut tre beredskapssektorsvisa sårbarheter som kan sägas ligga på en övergripande samhällsnivå: 1) Elavbrott, 2) Personalbortfall, 3) It-störningar.

Utöver de områden på övergripande samhällsnivå som exponerar sårbarheter i flera beredskapssektorer finns det ett fåtal sårbarheter inom framför allt sektorerna energiförsörjning respektive elektroniska kommunikationer¹⁹ och post som kan sägas förekomma på övergripande samhällsnivå eftersom de är av sådan dignitet att de får en tydlig systempåverkan.

¹⁹ NIS2-direktivet: <<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/informationssakerhet-cybersakerhet-och-sakra-kommunikationer/nis-direktivet/>>

3. Ett livskraftigt Västmanland

Arbetet för ett livskraftigt Västmanland sker genom de tre målområdena: ett välmående, ett tillgängligt och ett nyskapande Västmanland. Inom varje målområde finns tre insatsområden. Dessa totalt nio insatsområden följs av ett antal indikatorer. Två indikatorer pekas ut som huvudindikatorer inom varje insatsområde. I bilaga 1 återfinns en indikatorlista för samtliga indikatorer.

3.1. Ett välmående Västmanland

För ett välmående Västmanland år 2050 behöver flera utmaningar övervinnas. Dessa inkluderar att främja en god och jämlik hälsa, insatser för att alla barn och unga ska få en bra start i livet samt ökad livskvalitet och förbättrade livsmiljöer. För ett välmående Västmanland behöver vi bland annat förbättra hälsoläget och tidigt skapa goda vanor kring kost och motion, ha tillgång till hälso- och sjukvården, minska andelen barn i hushåll med låg ekonomisk standard, öka andelen elever som fullföljer sina studier, öka bostadsbyggandet samt öka tryggheten och tilliten i länet.

3.1.1 En god och jämlik hälsa

Hälsan i länet

God hälsa ökar deltagandet i samhällsaktiviteter som utbildning och arbete, vilket gynnar både den offentliga och privata sektorn, i hela länet. Att främja folkhälsan är avgörande för samhällsutvecklingen och ekonomin. Tidig upptäckt av ohälsa och investeringar i hälsosamma åtgärder är därför av stor betydelse.

Insatsområdets huvudindikatorer

- Upplevd hälsa bland barn och vuxna
- Andel av befolkningen med gott psykiskt välbefinnande

Se bilaga 1 för fler indikatorer.

Ett rättvist och tryggt samhälle främjar välmående och delaktighet för alla grupper i samhället. Arbete och självförsörjning är nyckelfaktorer för att minska livsvillkorskilnader och förbättra hälsa, social sammanhållning och tillit.

Att ha hälsosamma vanor och regelbunden fysisk aktivitet är grundläggande för en välmående livsstil. Genom att prioritera en balanserad kost, tillräckligt med sömn, undvika riskbruk av alkohol, regelbunden motion och avstå från tobak kan man främja både fysisk och psykisk mental hälsa. Fysisk aktivitet stärker inte bara kroppen utan minskar risken för olika sjukdomar. Genom aktiva val i vardagen kan man främja långsiktig hälsa och välbefinnande. I Västmanlands län behöver arbetet för en bättre folkhälsa intensifieras, i hela länet; en kraftsamling kring ökad hälsa där många aktörer samverkar behöver äga rum.

▷ *Andelen barn och unga i Västmanland som upplever att de har god hälsa har sjunkit de senaste åren. Bland flickor är andelen 54 procent och bland pojkar 76 procent. Här finns relativt stora skillnader mellan olika kommuner i länet²⁰.*

Utvecklingen för vuxnas upplevda hälsa har varit positiv de senaste fem åren. År 2022 upplevde 70 procent av kvinnorna och 75 procent av männen att deras hälsotillstånd var bra eller mycket bra²¹.

Jämlik tillgång till god hälso- och sjukvård

Jämlik hälso- och sjukvård innebär att vård och behandling ska erbjudas på lika villkor med likvärdigt bemötande till alla oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, utbildning, social ställning, födelseland, etnisk eller religiös tillhörighet eller sexuell läggning. För Region Västmanland som organisation handlar tillgänglighet även om att upprätthålla kontaktvägar som mobila team och digitala möten.²² Vård som man behöver ha tillgång till ofta bör finnas nära medan vård som är specialiserad och som man behöver ha tillgång till mer sällan kan organiseras på färre platser i länet och landet.

Den demografiska utvecklingen innebär att framför allt antalet äldre ökar i befolkningen. Det är grupper med stora vårdbehov, och en omställning krävs för att möta ett ökat behov samtidigt som det är mycket svårt att rekrytera den arbetskraft som behövs.

Den nationella utredningen *God och nära vård* är genomförd och förflyttningen mot en mer nära vård går in i en ny fas. Målet för omställningen är en god, nära och samordnad vård och omsorg som främjar en god och jämlik hälsa.

▷ *I Hälso- och sjukvårdsbarometern 2022 uppfattade 87 procent av befolkningen i Västmanland att de har tillgång till den vård de behöver. Under den senaste femårsperioden har utvecklingen varit positiv för både kvinnor och män, där toppnoteringar uppnåddes under pandemiåren 2020 och 2021. Det är enligt undersökningen inga skillnader mellan hur män och kvinnor uppfattar tillgången till vården.*

3.1.2 Alla ska få en bra start i livet

Tidiga insatser

När fler aktörer samverkar kan tidiga insatser för barns fysiska och psykiska hälsa och små barns språkutveckling ges. Det tryggar en god start i livet och ger förutsättningar att barns och ungas livsvillkor blir mer likvärdiga. Att stötta föräldrarna är viktigt eftersom

Insatsområdets huvudindikatorer

- Andelen barn i hushåll med låg ekonomisk standard
- Skolresultat, grund- och gymnasieskolan

Se bilaga 1 för fler indikatorer.

²⁰ Liv och hälsa ung 2023, Region Västmanland.

²¹ Nationella folkhälsoenkäten, Folkhälsomyndigheten.

²² Regionplan 2023–2025 (s.13):

<https://regionvastmanland.se/contentassets/5e245fa29f024bb0907c22756f0e8484/regionplan-o-budget-2023-2025.pdf>

relationen mellan barn och förälder och föräldraförmågan är avgörande för att främja barnets hälsa och utveckling.

Föräldraskapsstöd är en viktig tidig insats som samhället kan erbjuda för att minska ojämlikhet och främja barns hälsa och utveckling. En av de viktigaste skyddsfaktorerna i barns liv är en god relation till en eller flera föräldrar, eller annan viktig vuxen.²³

Ekonomiskt utsatta hushåll

Ekonomisk utsatthet i barndomen har negativa konsekvenser för barnens hälsa och livsvillkor, inklusive fysisk och psykisk hälsa, skolprestationer och sociala relationer.²⁴ Barn från familjer med högre utbildning, sysselsättning och ekonomisk stabilitet har bättre möjligheter i livet. För att stödja barnen måste både individer och samhället samarbeta för att stärka och öka möjligheterna för de barn som befinner sig i familjer med ekonomisk utsatthet i hela Västmanlands län. Detta samtidigt som människor måste göra sitt yttersta för att komma i egen försörjning och ta ansvar utifrån den egna förmågan.

▷ *Inom länet skiljer sig förekomst av barn i hushåll med låg inkomststandard relativt mycket åt mellan kommuner, hushållstyper och efter svensk/utländsk bakgrund. Totalt i Västmanland finns nästan var fjärde ungdom i hushåll med låg inkomststandard, vilket är högre än riksgenomsnittet.*²⁵

Skola

I Västmanlands län är skolresultaten långvarigt lägre än riksgenomsnittet, och variationer mellan länets kommuner och mellan enskilda skolor inom kommunerna stora. Orsaken är komplex, men svårigheter att rekrytera kvalificerade personal och att det i länet är en lägre andel högutbildade än i riket i stort är några av förklaringsfaktorerna.

Svensk skola har utmaningar med sjunkande resultat och ökad segregation, vilket försvårar skolans kompensatoriska uppdrag. Skolsegregation är en av flera prioriterade utmaningar enligt Skolverket.²⁶ En annan viktig utmaning är unga med funktionsnedsättning som ofta har sämre psykiskt mående vilket kan påverka skolresultaten negativt. Bristande skolframgång drabbar individen hårt och en avslutad grundskola och gymnasieutbildning är avgörande för självförsörjning och hälsa. Samarbete mellan olika aktörer behöver stärkas för att nå gruppen på ett bättre sätt.

Vid sidan av det formella lärandet i utbildningssystemet har även fritiden stor betydelse för individers utveckling av kompetenser och kunskaper. Det finns tydliga

²³ FÖRÄLDRASKAPSSTÖDET I Västmanland (regionvastmanland.se)

²⁴ ”Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa - Förslag för ett långsiktigt arbete för en god och jämlik hälsa. Slutbetänkande av Kommissionen för jämlik hälsa SOU 2017:47,” Statens offentliga utredningar (SOU), Stockholm, 2017.

²⁵ Kolada, Invånare 0–19 med låg ekonomisk standard. Måttet har ersatt det tidigare ”Invånare i ekonomiskt utsatta hushåll”.

²⁶ <https://www.skolverket.se/om-oss/var-verksamhet/skolverkets-prioriterade-omraden>

kopplingar mellan hälsa, meningsfull fritid, fysisk aktivitet och skolresultat. Daglig rörelse eller fysisk aktivitet förbättrar barn och ungas inlärningsförmåga och koncentrationsförmåga, vilket leder till bättre skolresultat. En utmaning är att läsandet sjunker bland både barn och vuxna.²⁷

▷ *Bland barnen i årskurs 6 uppnådde drygt 70 procent betygskriterierna i alla ämnen (73% av flickorna och 69% av pojkarna). Bland de allra yngsta, i årskurs 3, klarade 65 procent av eleverna alla delar i nationella provet i svenska och svenska som andraspråk (74% av flickorna och 57% av pojkarna). Inom både årskurs 3 och årskurs 6 finns stora skillnader mellan kommunerna i länet.*

Andelen elever som är behöriga till gymnasieskolan var närmare 84 procent totalt i Västmanland år 2023. Även här finns stora skillnader mellan olika delar av länet och mellan pojkar och flickor. Gemensamt för de flesta är att 2023 innebar en förbättring jämfört med år 2022, då pandemin sannolikt påverkade skolresultaten negativt.²⁸

76 procent av gymnasieeleverna i Västmanland tar examen eller får studiebevis inom fyra år efter påbörjade studier. Bland flickor var andelen 79 procent och bland pojkar 73 procent. Andelen för samtliga elever sträcker sig från 70 till 90 procent bland länets kommuner. Generellt har de flesta kommunerna i länet, med något enstaka undantag, haft en högre andel som tagit examen år 2022 efter flera år med ganska låga andelar.²⁹

Förskola och pedagogisk omsorg

De flesta småbarn i Sverige går i förskola. Förskolan bidrar till barns utveckling och att skapa trygghet, stabilitet och stimulans. Socioekonomisk bakgrund påverkar barns språk- och läsutveckling³⁰, men genom sitt kompensatoriska uppdrag kan förskolan bidra till att stärka utvecklingen för alla barn. Den 1 juli 2023 infördes nya bestämmelser som innebär att alla kommuner i landet ska arbeta aktivt och uppsökande för att fler barn ska gå i förskolan.³¹ För integration är språkförskolor och kopplingar mellan SFI och öppen förskola viktiga inslag.

Pedagogisk omsorg erbjuds som ett alternativ till förskola eller fritidshem och vänder sig till barn i samma åldrar som förskolan och fritidshemmet vänder sig till. En form av pedagogisk omsorg är familjedaghem, där dagbarnvårdare tar emot inskrivna barn i sitt eget hem eller i en särskild lokal.³²

Öppen förskola är ett komplement till förskola och pedagogisk omsorg och för många en trygg övergång till förskolan. Detta är en arena som många föräldrar uppskattar då de kan utbyta tankar och erfarenheter kring barnet och

²⁷ [Var tredje person läser aldrig böcker på fritiden \(scb.se\)](http://www.scb.se)

²⁸ Kolada, Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram efter hemkommun, Elever i åk 6 som uppnått betygskriterierna i alla ämnen efter hemkommun, Elever i åk 3 som klarat alla delar av nationella proven för ämnesprovet i svenska och svenska som andraspråk efter hemkommun.

²⁹ Kolada, Gymnasieelever med examen eller studiebevis inom 4 år, hemkommun.

³⁰ [Sämre språkförmåga och självreglering hos ekonomiskt utsatta förskolebarn - Stockholms universitet](http://www.su.se)

³¹ [Kommuners arbete för fler barn i förskolan - Skolverket](http://www.skolverket.se)

³² <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/pedagogisk-omsorg>

föräldraskapet med andra föräldrar. Det är också en viktig mötesplats för språk och integration.³³

▷ *85 procent av barn i åldern 1–5 år inskrivna i förskola i Västmanland. Det har inte varit några större förändringar under de senaste fem åren. I de flesta kommuner ser det ut på ett liknande sätt, några undantag finns dock i länet, både med betydligt högre och lägre andel inskrivna barn.³⁴*

3.1.3 Ökad livskvalitet och förbättrade livsmiljöer

Trygghet och tillit

Ett säkert bostadsområde och en trivsamt närmiljö är viktigt för många och är dessutom centrala faktorer för god hälsa. Det egna bostadsområdet är viktigt då vi tillbringar mycket tid där för fritid, avkoppling och sociala aktiviteter. Flera faktorer påverkar hur säkra vi känner oss i vårt närområde som till exempel hur staden eller orten är utformad och förekomsten av kriminalitet och våldsbrott. Ett starkt lokalt engagemang spelar också en stor roll när det gäller att upprätthålla tryggheten i den egna närmiljön. Samtidigt är det inte alltid så att en låg nivå av upplevd trygghet innebär att det finns en hög eller ökad risk att drabbas av brott. Upplevelsen av trygghet är i hög grad individuell och påverkas av människors personliga erfarenheter.

Insatsområdets huvudindikatorer

- Segregation, Segregationsbarometern
- Upplevd trygghet, barn och vuxna

Se bilaga 1 för fler indikatorer.

▷ *Den upplevda tryggheten bland vuxna har ökat de senaste åren enligt Liv och hälsaundersökningen. På frågan om de ibland eller ofta avstår från att gå ut på grund av rädsla var det år 2022 i länet totalt 30 procent som svarade jakande, vilket var en minskning från 34 procent år 2020. Det förekommer endast mindre skillnader mellan kommunerna i länet.³⁵*

Samhällets gemensamma arbete mot en starkare social sammanhållning och ökad trygghet hos människor uppnås genom en minskning av problem såsom kriminalitet, parallellsamhällen, social oro och konflikt mellan grupper. För att öka trygghet och tillit i samhället krävs en helhetssyn i tillvägagångssättet som involverar flera åtgärder och samverkan mellan olika aktörer. Detta inkluderar att förbättra säkerheten i bostadsområden genom ökad synlighet av polis och säkerhetspersonal, bättre belysning och brottsförebyggande program. Fokus bör även ligga på utbildning och förebyggande insatser, särskilt riktade mot unga människor för att de ska undvika att hamna i ett kriminellt beteende.³⁶

▷ *I skolan känner sig 63 procent av pojkarna alltid trygga medan motsvarande andel bland flickor bara är 40 procent. Utvecklingen har varit negativ för båda könen de senaste tre åren.*

³³ <https://www.mfof.se/foraldraskapsstod/arenor-for-foraldraskapsstod/oppnen-forskola.html>

³⁴ Kolada, Barn1-5 år inskrivna i förskola.

³⁵ Liv och hälsa 2022, Nationella folkhälsoenkäten 2020. Andel av befolkningen som anger att de ibland eller ofta avstår från att gå ut pga. rädsla.

³⁶ Liv och hälsa 2023

Ungefär samma förhållande finns i kommunerna, dock kan den upplevda tryggheten på flera ställen vara ännu lägre, främst för flickor men även för pojkar.³⁷

Konst och kultur

Stöd för kulturens sociala effekter hämtas från forskning som visar att barn som deltar i kulturella verksamheter genom hela livet är mer benägna att engagera sig för samhället.

För att uppnå ett välmående Västmanland behöver alla människor ha möjligheter till kulturupplevelser och till att skapa kultur. Västmanlands kulturliv har många styrkor och ska bidra till att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund³⁸.

Kulturens främsta syfte är att berika människors liv, kreativitet, tankevärldar och föreställningsförmåga. Kulturen och folkbildningen erbjuder nya perspektiv och främjar kritiskt tänkande om dåtid, nutid och framtid. Kulturen, som arena för att dela erfarenheter och föra samtal utifrån olika perspektiv, stärker demokrati och tillit i samhället. Deltagande i kulturaktiviteter har också ett samband med bättre hälsa och välbefinnande³⁹. Tillgången till ett rikt kulturliv och meningsfull fritid är därför mycket viktigt för ett välmående Västmanland.

▷ *Antalet besökare vid olika kulturaktiviteter inom länet har ökat under 2021 och 2022 efter att ha varit rekordlångt under pandemin. Besökssiffrorna för år 2022 är nästan uppe på samma nivå som innan pandemin.⁴⁰*

Segregation och integration

I Västmanlands län behöver vi stärka integration och motverka segregation. En fungerande integrationsprocess bidrar till en ökad välfärd för individen och samhället samt genererar tillväxt och en god ekonomi som skapar förutsättningar för ett inkluderande samhälle. För att motverka segregation behöver vi arbeta sektorsövergripande för att alla ska ha en trygg och självklar plats, oavsett bakgrund, kompetens och förutsättningar.⁴¹

Segregation studeras vanligen på lägre geografisk nivå. Boverket gör en klassificering av områden som beskriver socioekonomiska förutsättningar för fem olika typområden, från områden med stora socioekonomiska utmaningar till områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar. Här går det att se att i Västmanland fanns år 2021 åtta områden med stora socioekonomiska utmaningar och ytterligare 13 områden med socioekonomiska utmaningar.⁴²

³⁷ Liv och hälsa ung 2023. Andel elever som alltid känner sig trygga i skolan.

³⁸ Från ord till handling - Regional kulturplan för Västmanland 2023–2026 (<https://regionvastmanland.se/globalassets/utveckla-vastmanland/utvecklingsomraden/kultur/regional-kulturplan-for-vastmanland-2023-2026.pdf>)

³⁹ Kulturens värde och sociala effekter, Grinell, K, 2022, s 16

⁴⁰ Kulturdatatabasen, Kulturanalys. Besökare till museum, scenkonst och hemslöjd.

⁴¹ <https://segregationsbarometern.boverket.se/>

⁴² Totalt finns det 104 områden i länet

▷ *Under den senaste femårsperioden har andelen människor som bor i områden med stora utmaningar ökat, medan andelen boende i områden med utmaningar har minskat. På andra änden av skalan är utvecklingen liknande, en högre andel bor i områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar, medan andelen i områden med goda ekonomiska förutsättningar har minskat.*⁴³

Unga och äldres livskvalitet

Livskvalitet syftar till att leva livet på sina egna villkor, att helt enkelt må bra och kunna vara nöjd med det liv man lever. Det handlar om rätt stöd i tidig ålder, att klara skolan, vara delaktig, arbeta och ha en inkomst, ha ett tryggt och passande boende, bra levnadsvanor, tillgång till hälso- och sjukvård och ett rikt fritids- och kulturliv – i livets alla skeden.

En tredjedel av Västmanlänningarna är ”barn eller unga” vilket är en prioriterad målgrupp enligt Ungdomspolitiska mål⁴⁴, Agenda 2030 och barnkonventionen⁴⁵. Ungdomars deltagande i beslutsprocesser är avgörande för ett jämställt samhälle, och Region Västmanlands rapport, Ungdomars röster om Välmående i Västmanland,⁴⁶ understryker vikten av att vuxna respekterar och inkluderar unga i beslutsfattande. Det betonas särskilt att deras perspektiv måste samlas in. I rapporten beskriver ungdomar att tillgängligheten till kollektivtrafik är central för deras frihet och deltagande i samhällsaktiviteter. De beskriver vidare att skolan är viktig, men det finns oro över stress och höga krav utan tillräcklig möjlighet att påverka. I rapporten lyfter ungdomarna att sjukvården upplevs ha långa väntetider. Fritid är av stor betydelse, och de unga efterfrågar i rapporten fler kultur- och fritidsaktiviteter samt trygga och tillgängliga mötesplatser. Speciella aktiviteter för gymnasieåldern och äldre önskas av ungdomarna.

I dag lever vi längre och mår generellt sätt bättre. Drygt en femtedel av befolkningen i Västmanlands län är 65 år eller äldre. Även som äldre ska man kunna känna sig trygg, uppleva gemenskap och delaktighet i samhället, men framför allt ska alla fortsatt kunna vara självständiga individer som har goda möjligheter att göra egna medvetna val utifrån egna intressen, önskemål och behov. Viktiga frågor för ökad livskvalitet hos äldre är exempelvis delaktighet, social samvaro, hälso- och sjukvård, tillgänglighet och boende, kultur samt digitaliseringens effekter. Just ensamhet är en välkänd riskfaktor för ohälsa, inte minst psykisk ohälsa.

▷ *Drygt var tredje västmanlänning anger att de har en låg grad av socialt deltagande. Andelen är något större bland kvinnor än bland män. För båda könen har andelen ökat de senaste åren. Socialt deltagande avser en rad olika aktiviteter som rör såväl arbetsplatsen som privatlivet,*

⁴³ Segregationsbarometern, Boverket.

⁴⁴ Ungdomspolitiska mål (<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/ungdomspolitik/mal-for-ungdomspolitik/>)

⁴⁵ Barnkonventionen

(https://unicef.se/barnkonventionen?gclid=Cj0KCQjwsp6pBhCfARIsAD3GZub7rXE89hZeaUZ8UE7DgjzuirbU-OfYmx3WvPscbDPFCILHCAZyFxFxUaAhmPEALw_wcB)

⁴⁶ Rapport Ungdomars röst om ett välmående Västmanland:

<https://regionvastmanland.se/ungdialog>

både fysiskt och digitalt. Det låga sociala deltagandet är mer utbrett i länet än vad riksgenomsnittet visar.⁴⁷

Delaktighet

Delaktighet och medborgarengagemang innebär att människor aktivt engagerar sig i samhället och tar ansvar för gemensamma frågor. Det inkluderar deltagande i samhällsfrågor, politiska beslut och aktiviteter som påverkar deras liv och samhället som helhet. Medborgare bör utnyttja möjligheten att påverka genom att delta i val, debatter, föreningsliv och andra relevanta aktiviteter.

Medborgarengagemang handlar också om frivilligt bidragande till samhället genom deltagande i frivilligarbete, civilsamhällets organisationer och andra initiativ för att förbättra samhället. Det innebär att personer frivilligt bidrar för att skapa positiva förändringar. Delaktighet betonar samhällets tillgänglighet, där varje individ aktivt kan delta och vara en del av samhället. Det handlar om att möjliggöra självständiga val, fatta egna beslut och påverka det egna livet.

För att främja delaktighet, särskilt för personer med funktionsnedsättningar, är det viktigt att skapa ett tillgängligt samhälle. Det innebär att utforma samhället med hänsyn till universell utformning så att lösningar skapas så att de fungerar för så många som möjligt redan från början och att åtgärda befintliga brister i tillgänglighet. Denna tillgänglighet sträcker sig till olika områden som arbetsmarknaden och skolan. Genom insatser från både offentliga och privata aktörer kan ökad delaktighet uppnås och inkludera alla medborgare, oavsett eventuella funktionsnedsättningar.⁴⁸

▷ I ett index som visar medborgarengagemang och demokratisk delaktighet ligger Västmanlands kommuner relativt högt. Enkelt uttryckt så verkar engagemanget vara större i mindre kommuner, Västerås ligger lägst i länet och i nivå med riksgenomsnittet, medan övriga kommuner i länet har betydligt högre index. Måttet innehåller valdeltagande, kvinnor på ordförandeposter i kommunen, idrottsföreningar med LOK-stöd, invånare med lågt socialt deltagande samt delaktighet i skolarbete.⁴⁹

Bostäder och livsmiljöer

Även om bostadsbyggandet totalt sett varit starkt under de senaste åren har bostadsbyggandet inte riktigt nått upp till de nivåer som befolkningsökningen kräver.⁵⁰ Det finns olika anledningar, men det är nu brist på bostäder och blandad bebyggelse i stort sett i samtliga av länets kommuner.

▷ I Västmanland bebos 11 procent av småhusen av ensamhushåll äldre än 65 år. Andelen varierar mellan kommunerna, från 9 procent i Västerås till 19 procent i Skinnskatteberg. Totalt finns drygt 6 300 äldre enpersonshushåll i länet. Det här är en fråga som berör många olika

⁴⁷ Folkhälsomyndigheten, Nationella folkhälsoenkäten. Befolkningen 16 år och äldre

⁴⁸ Myndigheten för delaktighet:

⁴⁹ Kolada, Medborgarengagemang och demokratisk delaktighet-Kommunindex.

⁵⁰ Bostadsmarknadsanalys 2022 – Västmanlands län:

<https://www.lansstyrelsen.se/vastmanland/om-oss/vara-tjanster/publikationer/2022/bostadsmarknadsanalys-2022---vastmanlands-lan.html>

aspekter: äldres ensamhet och trygghet, deras ekonomiska incitament att bo kvar i sitt hus trots att andra alternativ kanske lockar samt möjligheten till så kallade flyttkedjor på bostadsmarknaden, särskilt i en tid när småhusbyggandet är relativt lågt.⁵¹

I länet måste det fortsätta att byggas hållbara och tillgängliga bostäder med lågt klimatavtryck, som anpassas efter den demografiska utvecklingen och västmanlänningarnas behov. Energieffektiviseringar måste utföras med hänsyn till inomhusmiljö, tillgänglighet och bevarande av estetiska, kulturella och historiska värden. Samtidigt är det viktigt att olika typer av krav ändå medger en rationell produktion av bostäder. Dessutom måste bostäderna vara motståndskraftiga mot klimatförändringar och deras risker.

Målet är att upprätthålla en balanserad bostadsmarknad och ekonomiskt och socialt tillgängliga bostäder för nuvarande och framtida invånare. Berörda aktörer måste öka insatserna för att minska antalet vuxna och barn som befinner sig i hemlöshet.

Våra livsmiljöer är de platser och miljöer som utgör vår vardag och fritid, vilka också behöver främja barns lek, rörelse och utveckling. För att skapa goda livsmiljöer som främjar hälsa och bidrar till människors utveckling är det nödvändigt att integrera alla aspekter av hållbarhet. En god gestaltad livsmiljö där arkitektur, form, design, konst och kulturarv spelar en avgörande roll i samhällsbygget.

▷ I hela länet finns drygt 141 000 bostäder och under 2022 tillkom knappt 1 500 nya bostäder, merparten lägenheter i flerbostadshus i Västerås. I hela länet räknas 16 procent, knappt 20 000 personer, som trångbodda enligt norm 2. Bland personer födda i Sverige är andelen 11 procent och bland utrikes födda personer motsvarar andelen 28 procent.⁵²

3.2. Ett tillgängligt Västmanland

I ett tillgängligt Västmanland år 2050 är platsernas olikheter en styrka när landsbygder och städer genom goda pendlingsmöjligheter knyts samman för att nå en större arbetsmarknad, utbildning samt kultur- och fritidsliv. För ett tillgängligt Västmanland behöver vi en utvecklad fysisk och digital infrastruktur samt transportsystem för att kunna bo och leva i hela länet. Kopplingarna till kringliggande regioner måste stärkas. Mälarbanan behöver byggas ut med fyrspar mellan Västerås och Stockholm. Det skulle möjliggöra mellanliggande järnvägsstationer på viktiga områden såsom Finnslätten i Västerås. I ett tillgängligt Västmanland behöver det finnas tillgång till samhällsservice och tjänster. Viktiga samhällsfunktioner måste vara säkerställda.

⁵¹ Statistiska centralbyrån, Regiondatabasen Västmanland. Personer efter hushållsstorlek, hustyp och ålder.

⁵² Statistiska centralbyrån, Trångbodda i flerbostadshus enligt norm 2. Vid norm 2 sätts gränsen för trångboddhet vid högst två personer per rum, exklusive kök och vardagsrum.

Agenda 2030

3.2.1 Ökad möjlighet att bo och leva i hela länet

Transportsystemet

Västmanlands län är en del av Mälardalsregionen och Östra Mellansverige som står för knappt hälften av Sveriges befolkning, sysselsättning och BNP. Östra Mellansverige fungerar som en gemensam marknad för arbete, utbildning och bostäder vilket ger en mångfald av möjligheter och kvaliteter för människor och företag. Här finns starka förutsättningar för människor, företag och investeringar att komma till regionen och ta del av och bidra till en fortsatt stark utveckling för ett inkluderande och demokratiskt samhälle. Tillgänglighet skapar en dynamik för människor att mötas för att skapa nya möjligheter och mötesplatser. För Västmanlands län är det viktigt att transportinfrastrukturen utvecklas och att det sker förbättringar inom alla trafikslag.

Insatsområdets huvudindikatorer

- Tillgång till snabbt bredband
- Kollektivtrafikens marknadsandel

Se bilaga 1 för fler indikatorer.

Plats för karta som beskriver viktiga stråk inom länet och till kringliggande län. Kartan framställs inom ramen för projektet ” Regional systemanalys för transportinfrastruktur i Västmanland”

En utvecklad transportinfrastruktur ger förutsättningar för en regional, men även storregional utveckling. Den knyter länets delar närmare varandra vilket är viktigt ur ett perspektiv där hela länet, både landsbygder och städer, ska utvecklas. Men den skapar också utveckling och möjligheter tillsammans med angränsande län.

Kollektivtrafiken behöver ha fortsatt fokus på arbets- och studiependling men även ge förutsättningar för resor till idrotts- och fritidsaktiviteter och möjlighet att ta del av kulturutbud samt besöksmål och attraktioner. Ur ett länsperspektiv är det prioriterat med en kollektivtrafik som möjliggör resande inom hela länet och till angränsande län. 15 procent av de arbetande länsborna pendlar till ett annat län, liksom 11 procent som arbetar i länet kommer från ett annat län.⁵³ Mellan länets kommuner är pendlingen ännu större. I takt med att tågtrafiken utvecklas anpassas den regionala busstrafiken.

⁵³ SCB (RAMS) 2021

Järnväg

För en storregional struktur är ett väl fungerande och resurseffektivt transportsystem – för såväl människor som gods – en förutsättning. Viktigt är att skapa ett transportsystem som länkar samman de storregionala nodstäderna inom Östra Mellansverige och Stockholm. För länets nationella och internationella tillgänglighet är järnvägen en förutsättning. Inte minst ur ett beredskapsperspektiv och inför ett framtida medlemskap i NATO är kopplingarna till andra storstadsregioner i exempelvis Norge, Finland, Baltikum och Öresund centrala. En utveckling av järnvägsstråket mellan huvudstäderna Oslo och Stockholm med restider under tre timmar ger såväl regional som nationell utveckling. För att uppnå detta är genomförandet av en ny järnväg mellan Örebro och Kristinehamn, Nobelbanan samt åtgärder på Mäljarbanan avgörande.

För att möta trafikeringsbehoven såväl regionalt som storregionalt krävs investeringar för ökad kapacitet på järnvägen. Det viktigaste och mest betydelsefulla järnvägsstråket för länets utveckling och arbetsmarknad är sträckan Västerås-Stockholm på Mäljarbanan även om övriga järnvägsstråk i länet såsom Bergslagspendeln och Svealandsbanan också behöver utvecklas. För att säkra tillgängligheten norr om Mälaren är det viktigt att Mäljarbanan blir en del av det utpekade transeuropeiska transportnätet (TEN-T). Mäljarbanan är även en del i stråket som förbinder de nordiska huvudstäderna Oslo och Stockholm.

Väg

För många resor är bilen helt nödvändig. Utvecklingen är snabb och antalet eldrivna fordon har ökat i hög takt. Förutom själva väginfrastrukturen måste därför även möjligheterna till laddning av elfordon förbättras. Detta bidrar även till att länets utsläpp från transportsektorn kan hållas tillbaka. Tillgängligheten med bil är god i länet där stora stråk såsom E18, riksväg 56, riksväg 66 och riksväg 70 korsar länet med hög framkomlighet och trafiksäkerhet.

För en ökad produktion inom exempelvis jord- och skogsbruk krävs ett väl fungerande, farbart och tillgängligt vägnät i hela länet. Vägars och broars bärighetsklass (BK) avgör vilka fordonsvikter som är tillåtna. BK4 tillåter de tyngsta fordonsvikterna och de vägar som har eller planeras att uppgraderas till BK4 är de vägar som bedöms av Trafikverket vara strategiskt viktiga för tyngre transporter. En stor del av det strategiska vägnätet i Västmanlands län har öppnat för BK4 och flera sträckor väntas klassas upp till BK4 under de närmaste åren. Dock finns fortfarande sträckor och broar som behöver klassas upp för att ytterligare öka tillgängligheten i länet.

Sjöfart

Länets hamnar i Västerås och Köping är viktiga knutpunkter i godstransportsystemet och har kapacitet för att ta emot mer gods. Genom Mäljarleden och Mäljarhamnarna når sjöfarten långt in i landet i den befolkningstätaste delen av Sverige. Detta leder till att behovet av landtransporter kan minska, vilket gynnar miljön och trafiksäkerheten och det ger även mer utrymme för persontrafiken på det hårt belastade järnvägsnätet i Mälardalen. Stora

investeringar görs för att möjliggöra effektivare godstransporter via Mälarderhamnarna, men för att få full effekt av dessa är byggnation av en ny Hjulstabro helt avgörande. Det är viktigt att verka för konkurrensneutralitet mellan de olika trafikslagen för att stärka sjöfartens konkurrenskraft gentemot andra transportslag. Då Mälaren är en dricksvattentäkt för miljoner människor är det också viktigt att balansera fördelarna av ökad sjöfrakt med riskhantering och hållbarhetsåtgärder för att minimera miljökonsekvenser av eventuella olyckor.

▷ Under 2022 hanterades drygt 3 miljoner ton god vid hamnarna i Västerås och Köping. Det är en ökning med 13 procent under de senaste fem åren.

Flyg

Länets geografiska läge innebär korta avstånd till platser såväl inom som utanför länets och landets gränser. Tillgången till ett flertal flygplatser är fortsatt betydelsefulla för länet. Utmaningen ligger i att balansera dessa aspekter i takt med utvecklingen av flygets gröna omställning för en mer hållbar framtid. Västerås flygplats är även viktig ur ett beredskapsperspektiv.

Det transporteffektiva samhället

Ett fortsatt arbete behöver ske för ett transporteffektivt samhälle där aktiva transporter och kollektivtrafik är i fokus som erbjuder invånarna mångsidiga, säkra och effektiva transportalternativ. Gång- och cykelvägnätet behöver utvecklas både på regional och kommunal nivå för att säkerställa väl utbyggda stråk. Bekväm och tillförlitlig tågtrafik hanterar de större resandevolymer inom och utanför länet och kompletteras med en väl utbyggd busstrafik i och omkring våra större tätorter för det lokala resandet. På landsbygderna behöver allt fler anpassade tjänster utvecklas för att möjliggöra ett hållbart resande. Inomkommunaltrafik behöver utvecklas för att tillgodose behovet och bidra till kommunens utveckling och ökad attraktionskraft. Det är viktigt att ha ett hela-resan-perspektiv med väl fungerande kopplingar mellan färdmedlen såsom pendlarparkeringar och gång- och cykelinfrastruktur. Kollektivtrafiken måste öka sin marknadsandel av det motoriserade resandet. I Västmanlands Regionala Trafikförsörjningsprogram är målet att kollektivtrafikens marknadsandel ska öka rejält.

▷ *Andelen resor med kollektivtrafik av samtliga resor med motorburen trafik i Västmanland var 15 procent år 2022. Det är något lägre än riksgenomsnittet (exklusive Stockholms län). Resenärernas nöjdhet med kollektivtrafiken ligger något högre i länet (62%) jämfört med riksgenomsnittet (60%). Under den senaste femårsperioden har andelen nöjda dock minskat. 70 procent av länets invånare bor så att de har en trafikerad hållplats inom 500 meter från sin bostad.⁵⁴*

Landsbygder i utveckling

Västmanlands län behöver skapa förutsättningar för landsbygder i utveckling med tillgång till kommersiell service. Med landsbygdsutveckling, som har målet att främja tillväxt och företagande på landsbygden och samtidigt bevara och skydda

⁵⁴ Kollektivtrafikbarometern (marknadsandel, resenärers nöjdhet); Statistiska centralbyrån (Befolkning i kollektivtrafiknära läge).

miljön, skapas ett tillgängligt och attraktivt län. Genom god samverkan med utbildningsaktörer och säkrad kompetensförsörjning, får de gröna näringarna i Västmanlands län en stark konkurrens- och innovationskraft.

Västmanlands läns unika naturmiljöer med våtmarker, sjöar, rullstensåsar, skog, äng, hag- och betesmarker samt kulturmiljöer är tillgängliga och bidrar till att skapa biologisk mångfald och ett attraktivt län. Det behöver också vara enkelt för invånare och besökare att nå besöksmål i alla delar av länet då besöksnäringen med attraktioner med god tillgänglighet bidrar till ett levande län. Ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas i Västmanlands län stärker samhällsutvecklingen. Samtidigt är det viktigt att ta hänsyn till människors olika behov och förutsättningar för tillträde till dessa miljöer och att respektera allemansrätten, äganderätten och olika intressenters perspektiv.

▷ *I Västmanland finns mer än 130 naturreservat, kulturreseptat och naturvårdsområden samt en nationalpark. ⁵⁵ Västmanland tillhör de län i Sverige som har en relativt hög miljömässig hållbarhet. Tillväxtverket tar fram ett regionindex som bland annat mäter utsläpp till luft av växthusgaser och kväveoxider, slutanvändning av icke-förnybara bränsletyper, fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor, andel skyddad natur (land och vatten) samt avfallshantering.⁵⁶*

Digitala tjänster och digital infrastruktur

Vi är mitt inne i den digitala omställningen som påverkar hela samhället. Digitala offentliga tjänster möjliggör att länets invånare kan bo och verka i hela länet. Viktiga offentliga tjänster ska därför tillhandahållas digitalt. Sverige var tidigt med att digitalisera sina offentliga tjänster men framtagande av tjänster skedde på olika sätt inom olika aktörer. Samma digitala tjänst kan därför se olika ut i olika kommuner eller regioner och det saknas sammankoppling mellan olika tjänster.⁵⁷ På nationell nivå pågår ett arbete med att utveckla en gemensam digital infrastruktur för att överbygga vissa av dessa problem. Det är av vikt att offentliga aktörer i Västmanland ansluter sig till de gemensamma digitala lösningarna.

När de digitala tjänsterna ökar i omfattning är det nödvändigt att invånare har kompetensen att använda dem på ett säkert sätt. Här har biblioteken en viktig roll för att handleda människor i att nyttja teknikens möjligheter i ett nytt informations- och kunskapsamhälle. Även civilsamhället spelar en viktig roll, studieförbunden i Västmanland erbjuder studiecirkel i digitala tjänster och säker användning av dem. Även banker, polisen och andra samhällsaktörer sprider information om bedrägerier och nätsäkerhet.

För att kunna använda digitala tjänster, driva företag eller studera på distans krävs säker och robust digital infrastruktur. Idag har en stor andel av hushåll och företag i länet tillgång till snabbt och robust bredband. Men det finns områden där utbyggnaden skett långsammare, särskilt på landsbygderna och det är därför av vikt

⁵⁵ Länsstyrelsen i Västmanland.

⁵⁶ Kolada, BRP+ Hållbarhet. Tillväxtverkets beräkningar.

⁵⁷ Svensk nationell färdplan för EU:s digitala decennium (regeringen.se) sid 7

att utbyggnaden fortsätter. Inte minst gäller det den mobila infrastrukturen med det ökande behovet av mobilitet och kapacitet. Införandet av 5G och den stora ökningen av uppkopplade enheter, Internet of Things, IOT, för styrning och övervakning, driver utvecklingen framåt. Både för innovation och utvecklingen av nya tekniska lösningar, så som exempelvis drönare.

▷ *Nästan samtliga hushåll i tätbebyggt område har tillgång till eller möjlighet att ansluta till bredband om minst 1 Gbit/s i länet. I glesbebyggda områden ser det annorlunda ut, i hela länet har 70 procent av hushållen samma möjlighet. Här förekommer också större lokala skillnader, andelen kan sträcka sig mellan drygt 40 procent av hushållen i glesbygd en kommun till närmare 90 procent i en annan.*

Bland arbetsställen i glesbygd har 70 procent tillgång till eller möjlighet att ansluta till bredband med minst 1 Gbit/s. I tätbebyggt områden är andelen 97 procent.⁵⁸

Bostäder och fysisk planering i ett regionalt sammanhang

Vikten av att stärka det fysiska planeringsperspektivet i det regionala utvecklingsarbetet ökar. Syftet med detta är att tydliggöra hur geografin påverkar tillväxten och använda planeringen som ett verktyg för att samordna olika beslutsnivåer och politikområden. Det kan innebära att man stärker kopplingen mellan kommunal översiktsplanering, bostadsförsörjning, klimatanpassning, regionalt tillväxtarbete samt kollektivtrafik- och infrastrukturplanering.⁵⁹ I detta arbete är en god samverkan mellan stat, region och kommun avgörande.

Bostäder, verksamheter samt privat och offentlig service kan med fördel planeras och byggas i kollektivtrafiknära lägen. Majoritet av kommunerna i länet har lokala lägen som har marknadsförutsättningar för nybyggnation av småhus vilket innebär att det är möjligt att utveckla attraktiva boendemiljöer i hela länet. Olika platsers egenskaper ger olika förutsättningar och möjligheten att kunna skapa en variation av attraktiva boendemiljöer med hög livskvalité i hela länet. Den fysiska planeringen behöver ta hänsyn till negativ påverkan av ny bebyggelse och ny infrastruktur och eventuella användarkonflikter och säkerställa att lekplatser, parker, idrottsytor, konst i det offentliga rummet samt natur- och grönområden värnas.

▷ *År 2021 låg 83 procent av de nytillkomna bostäderna i länet i kollektivtrafiknära lägen. Andelen kan variera naturligt mellan enstaka år beroende på aktuella objekt och att det i mindre kommuner kan röra sig om ett fåtal nya bostäder. Utvecklingen på både riksnivå och för länet som helhet är dock att andelen har sjunkit de senaste åren.⁶⁰*

En sammanhållen arbetsmarknad

Västmanlands län har ett geografiskt läge som främjar förutsättningarna för en sammanhållen arbetsmarknad. Från Västmanlands län når människor flera arbetsmarknader som Stockholm, Örebro län, Sörmland, Uppsala och Dalarna.

⁵⁸ Post och telestyrelsen.

⁵⁹ Länsstyrelsen, med hänvisning till Boverket: <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/samplaneras-sverige/regional-planering/>

⁶⁰ Statistiska centralbyrån, Andel nytillkomna bostäder (under det aktuella referensåret) i det geografiska området, som har en trafikerad hållplats inom 500 meter.

Genom att binda samman funktionella geografier, nodstäder och omland får fler invånare tillgång till en större lokal och regional arbets-, bostads- och utbildningsmarknad. För att fortsatt verka för en sammanhållen arbetsmarknad i regionen är det viktigt att utbudet och möjligheten att pendla blir bättre. För att kunna förbättra utbud och möjlighet till pendling är det viktigt att infrastrukturen i länet och till angränsande län utvecklas som gör att vi når en större geografi och därmed kan leva och verka på olika platser.

▷ *Västmanland blev en enda lokal arbetsmarknad år 2020, baserat på pendlingsmönster över kommungränser. Innan dess utgjorde Fagersta tillsammans med Norberg och Skinnskatteberg en egen lokal arbetsmarknad. Ökad pendling över länsgränsen tyder på att den arbetsmarknad som är nåbar för länets invånare förstoras samtidigt som fler personer pendlar hit.⁶¹*

3.2.2 God tillgång till samhällsservice och tjänster

Tillgång till grundläggande samhällsservice med hög kvalitet måste finnas såväl på landsbygder som i städer. När service finns nära och tillgängligt och när välfärd kan levereras likvärdigt med en hög kvalitet blir länet mer attraktivt för nuvarande och framtida västmanlänningar och förutsättningarna för företagsetablering stärks.

Insatsområdets huvudindikatorer

- Tillgänglighet till hälso- och sjukvården
- Tillgänglighet till samhällsservice

Se bilaga 1 för fler indikatorer.

Det finns idag skillnader i den offentliga servicens kvalitet och tillgänglighet mellan olika platser i länet. För att möta de ökande behoven av till exempel vård och omsorg i en växande och åldrande befolkning behöver vi därför utveckla och implementera innovativa arbetssätt som är anpassade efter lokala förutsättningar.

Då offentliga tjänster blir digitala är grundläggande digital kompetens en förutsättning. Vi måste därför verka för ett digitalt innanförskap för alla som bor, arbetar, driver företag eller vistas i länet. Det innebär att oavsett var västmanlänningen befinner sig ska det vara enkelt att ta del av information samt offentlig och kommersiell service.

▷ *97 procent av befolkningen i länet har mindre än 10 km till närmaste dagligvarubutik med fullsortiment och medelavståndet till den närmaste butiken är 1,9 km. Undantaget storstadslänen tillhör Västmanland de län i Sverige som har kortast avstånd till olika former av samhällsservice.⁶²*

Tillgänglig vård

För att möta framtidens behov inom hälso- och sjukvård är det avgörande att förbättra tillgängligheten till vård och tandvård. Detta kan uppnås genom en omställning till nära vård, där primärvård och förebyggande åtgärder prioriteras. Samarbetet mellan olika vårdaktörer, såsom sjukhus, primärvård och kommuner är väsentligt för att säkerställa en sammanhängande vårdkedja.

⁶¹ Statistiska centralbyrån, Lokala arbetsmarknader (www.scb.se) och egna beräkningar.

⁶² Tillväxtverket, Pipos serviceanalys.

Vården bör också vara personcentrerad, där patienternas unika behov vägleder vården. Att främja hälsa och förebygga sjukdomar är likaså en nyckelaspekt av en tillgänglig vård. Av särskild vikt är att anpassa för särskilt utsatta grupper såsom funktionsnedsatta och ge dem samma möjlighet till en god, tillgänglig och säker vård. Hälso- och sjukvården bör förbli en drivkraft för innovation genom forskning, utveckling och utbildning. Denna omställning kommer att gynna patienter och vårdpersonal samtidigt som den säkerställer en effektiv vård på lång sikt.

▷ *Omkring 80 procent av patienterna får en medicinsk bedömning respektive första besök inom specialistvården inom den utsatta tiden. En lägre andel, knappt 70 procent, får operation/åtgärd hos specialistvården inom 90 dagar. Bland barn och unga som söker till BUP är det drygt hälften som får sitt första besök inom 30 dagar och andelen har ökat de senaste tre åren. Andelen som inom ytterligare 30 dagar får behandling ligger något lägre, runt 45 procent och där har utvecklingen gått i motsatt riktning.⁶³*

Kultur i hela länet

Ett tillgängligt kulturliv i Västmanland innebär att olika kulturella uttrycksformer är väl representerade i olika delar av länet och att invånarna där har tillgång till konst och kultur av hög kvalitet och dessutom har möjlighet till ett aktivt deltagande.

För att ge alla barn i Västmanland möjlighet att delta i det kulturella och konstnärliga livet krävs ett aktivt arbete för att säkerställa tillgängligheten från regionen, kommunerna och kulturverksamheterna.⁶⁴

3.2.3 Säkerställda viktiga samhällsfunktioner

Beredskap

Länet behöver ha en god beredskap att under längre tid tillfredsställa grundläggande behov. Västmanlands län behöver öka graden av självförsörjning och säkra försörjningen av dricksvatten med hög kvalitet för hela länet genom att skydda länets vattentäkter. Livsmedelsförsörjning, skydd och värme, gods- och persontransporter, vård och möjlighet till kommunikation och information behöver vara säkrat inför en större samhällsstörning, påverkansoperation eller krigshandling. Västmanlands län måste vara rustat för exempelvis epidemi, pandemi och naturolyckor med långvarigt utslagen elförsörjning eller begränsad möjlighet till digital kommunikation som följd. För att samhällets krisberedskap och totalförsvaret ska fungera finns tydliga lednings- och samverkansstrukturer mellan aktörer, såväl inom som utanför länet.

Insatsområdets huvudindikatorer

- Kostnad totalförsvaret och samhällsskydd
- Utsläpp av växthusgaser

Se bilaga 1 för fler indikatorer.

Under kris och krig blir kulturen och kulturarvet sårbara för förstörelse och förlust, vilket kan leda till en betydande utmaning för bevarandet av identitet och historisk kontinuitet. Samtidigt kan kulturen i dessa stunder också fungera som en resurs för motstånd, återuppbyggnad och en känsla av gemenskap.

⁶³ Sveriges Kommuner och Regioner, Väntetider i vården.

⁶⁴ [Kultur för barn och unga - Kulturrådet \(kulturradet.se\)](http://kulturradet.se)

Samhällets krisberedskap bygger på att alla parter tar sitt ansvar, samverkar, samordnar och stödjer varandra före, under och efter en samhällsstörning, extraordinär händelse eller höjd beredskap. Alla parter har ett ansvar att delta och bidra efter förutsättningar, förmåga, uppdrag och roller. I Västmanlands län finns därför överenskommelsen U-sam – samverkan på regional nivå före, under och efter en samhällsstörning, extraordinär händelse eller höjd beredskap,⁶⁵ som utgår från vägledningen: *Gemensamma grunder för samverkan och ledning*.⁶⁶ En viktig del av krisberedskapen är också den samverkan som sker med civilsamhälle och näringsliv.

I takt med digitaliseringen och ett i allmänhet tuffare samhällsklimat tillkommer också en rad utmaningar vad gäller psykologisk krigföring och gråzonsproblematik. Påverkanskampanjen mot svensk socialtjänst är exempel på sådant som bidragit till en allt större social oro och polarisering i samhället. Dessa typer av påverkansoperationer skulle kunna sägas vara ett av de största hoten mot demokratin idag och är så även en utmaning för Västmanlands län. Ett demokratiskt samhälle bygger på välinformerade, reflekterande och medvetna medborgare. I ett samhälle där alltmer sker digitalt är medie- och informationskunnighet väsentligt för att kunna navigera i vardagslivet, och vara en medveten medieanvändare. Medie- och informationskunnighet är en nyckelkompetens för alla – oavsett ålder⁶⁷. För att klara det krävs flernivåsamverkan över flera sektorer.

Många av de kriser vi ser idag, inte minst i Västmanland, är kriser som orsakats av en långvarig klimatpåverkan. Exempel på detta är de stora skogsbränder som härjat i Västmanland under de senaste åren men också de höga vattenflöden som vi fått se i länet under sensommaren och hösten 2023. Dessa kriser orsakar stor ekonomisk skada för de som drabbas. Västmanland behöver arbeta tillsammans för att minska miljöförstörelsen och bidra till minskad klimatpåverkan.

Covid 19-pandemin satte beredskapssystemet på prov och visade på såväl samhällets brister som samhällets styrkor. Att trots en stor kris kunna hålla samhället i rullning. Här hade civilsamhället en stor betydelse. Lärdomarna från pandemin tar vi med oss in i framtida kriser då det för Västmanland, liksom för övriga världen, väntas nya utmaningar med smitta, epidemier och pandemier.

Kraftförsörjning

För att klara den framtida befolkningsökningen, ekonomisk tillväxt, urbanisering och nya etableringar behövs ett förändrat beteende och en fortsatt global omställning till fossilfria eller förnybara energikällor samt en effektivare energianvändning. Kapaciteten för ett utökat effektuttag och en säker energiförsörjning är idag inte tillräcklig för att rymma en stark ökning av

⁶⁵ <https://www.lansstyrelsen.se/vastmanland/om-oss/kalender/kalenderhandelser---vastmanland/2023-10-17-regional-samverkanskurs-for-u-sam.html>

⁶⁶ Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, publikationsnummer MSB777, 2018

⁶⁷ Statens medieråd (Mediemyndigheten från 2024)

nyetablering och ökad förbrukning inom befintliga företag. Den framtida elkraftförsörjningen behöver därför förstärkas och säkerställas.⁶⁸

Ett led i det arbetet är bland annat en ökad och förbättrad dialog mellan de involverade aktörerna där planerade projekt flaggas upp så tidigt som möjligt, där näringsliv, kommuner och nätägare i större utsträckning samverkar i ett tidigt skede, att kommuner har tidig dialog med sina lokalnätsägare och att regionnäts- och transmissionsnätsägare involveras i större utsträckning i översikts- och detaljplanering.⁶⁹

Det är vidare av vikt att energiplanering även sker på regional nivå då det bidrar till att stärka regionala och lokala aktörers förmåga att bidra till elektrifieringen och krisberedskapen. Det kan i sin tur leda till stärkt näringslivsutveckling och minskad klimatpåverkan. En förutsättning för att detta ska ske är en utvecklad tvärssektoriell samverkan.⁷⁰

När ordinarie el- och energiproduktion inte fungerar och tillgången är begränsad behövs alternativa lösningar för flera områden inom samhället. Framför allt alternativa kanaler för samband och kommunikation. Även transporter måste säkras under höjd beredskap då ordinarie infrastruktur inte fungerar. Här är exempelvis kollektivtrafikförvaltningen en aktör. Region Västmanland, tillsammans med Region Örebro län, samäger Svealandstrafiken med flertalet fordon i bolaget, vilka till viss del kan ersätta eller komplettera exempelvis en nedsatt funktion i tågtrafiken. Det ökade antalet elbussar skulle också kunna användas som energibärare, ett rullande energilagrar, som kan strömförsörja andra samhällsviktiga verksamheter vid ett strömavbrott.

En annan stor utmaning är att exempelvis hemtjänstpersonal måste kunna nå sina brukare och om så inte är möjligt krävs alternativa lösningar. Detta kan vara en utmaning för Västmanlands län då många kommuner i länet har en omfattande landsbygd.

▷ *I Västmanland använder vi 30 MWh per invånare i slutanvändning av energi, riksgenomsnittet är 38 MWh per invånare. Mängden har sjunkit med två MWh mellan 2016 och 2021 i länet. Nettoproduktionen av el inom länet är negativ, -7,2 MWh per invånare. Vi använder alltså mer el än vad som produceras i länet, i likhet med merparten av övriga län i landet.⁷¹*

Vatten och livsmedel

För att städer och samhällen ska fungera och vara attraktiva behöver flöden av exempelvis dricksvatten, livsmedel och energi fungera. Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel. Därför måste vi säkra försörjningen av dricksvatten med hög kvalitet till rimlig kostnad för hela länet och skydda våra vattentäkter.

⁶⁸ SWECO:s rapport, Elkraftförsörjning i region Västmanland

⁶⁹ SWECO:s rapport, Elkraftförsörjningen i region Västmanland s.3

⁷⁰ Länsstyrelsen

⁷¹ Kolada, Agenda 2030 (mål 7). Statistiska centralbyrån och Energimyndigheten.

Utifrån samhällets krisberedskap är dricksvatten- och livsmedelsförsörjning mycket vitala delar. Att kunna förse befolkningen med dricksvatten och livsmedel är helt avgörande för möjligheten att hantera kriser och stå emot ett krig. Försörjningsberedskap smittar i sin tur av sig på andra delar av beredskapssystemet så som till exempel liv- och hälsa. Västmanland består av tio kommuner som alla har olika behov och förutsättningar. En utmaning för Västmanland är således att säkerställa dricksvatten- och livsmedelsförsörjning runt om i hela länet.

I den regionala livsmedelsstrategin för Västmanland finns fyra prioriterade områden och ett av dessa är krismat. Arbetet med krismat syftar i första hand till att öka robustheten i livsmedelskedjan samt öka såväl kommunernas som privatpersonernas livsmedelsberedskap inför och under höjd beredskap och krig. En ökad kunskap om sårbarheterna i livsmedelskedjan kopplat till klimatförändringar samt en ökad kunskap om aktuella regelverk vid samhällsstörningar och höjd beredskap är också prioriterade mål inom området.

▷ *Vattenanvändningen inom länet har minskat sedan inledningen av 2000-talet. Den totala användningen uppgick till 56 miljoner kubikmeter år 2020, en minskning med 44 procent sedan år 2010. Här stod industrin för den enskilt största minskningen medan hushållens användning ökade med fyra procent.⁷²*

Jord- och skogsbruk

Landsbygderna står för en stor del av råvaror och livsmedelsförsörjning och bidrar till innovativa lösningar på framtidens utmaningar. Utvecklingen av framtidens teknik, material och andra produkter från jord- och skogsbruk är en viktig del i att skapa en cirkulär och biobaserad ekonomi samt långsiktigt hållbar utveckling med biologisk mångfald. Här har Västmanlands län goda förutsättningar att öka produktion och förädling av såväl skogs- som livsmedelsprodukter.

Under senare år har vattnets ekosystemtjänster blivit allt tydligare. Åtgärder som stärker landskapets vattenhållande förmåga bidrar till minskad övergödning, bättre vattenkvalitet och ökar samhällets anpassning till ett förändrat klimat. Det ger också möjlighet att bidra till positiva effekter för jordbrukets produktion. Vattentillgången för lantbruket är av stor betydelse och förutsättningarna för lantbrukets bevattningsmöjligheter behöver säkerställas.

▷ *Produktionen av grödor inom länet ökar. Sedan år 2010 har produktionen av höst- och vårvete, vårkorn, havre, ärter och vårraps ökat med drygt 50 procent. Andelen ekologiskt odlat spannmål är relativt låg i länet, drygt tre procent, vilket kan jämföras med riksgenomsnittet 11 procent. Djurhållningen inom länet har också ökat sedan år 2010. Uppgången motsvarar ca 30 procent och avser grisar, nötkreatur, höns och slaktkycklingar samt lamm och får. Andelen ekologiskt hållna djur (kor, nötkreatur samt får och lamm) uppgår till drygt 30 procent i Västmanland, riksgenomsnittet är drygt 20 procent.⁷³*

⁷² Statistiska centralbyrån, Vattenanvändning: Kommunalt vatten per användargrupp samt Total vattenanvändning per användargrupp.

⁷³ Jordbruksverket, Skörd av jordbruksväxter; Ekologisk skörd; Lantbruksdjur i juni; Ekologisk djurhållning.

3.3. Ett nyskapande Västmanland

För ett Nyskapande Västmanland år 2050 behöver vi ytterligare stärka näringslivets konkurrenskraft och produktivitet, öka forskning och innovation samt tryggad kompetensförsörjning och skapa fler möjligheter till ett livslångt lärande. Tillväxten måste vara god och skapas på ett hållbart sätt. Genom att tillvarata den kreativitet och skaparkraft som olika människor representerar skapas en grund för nytänkande, förnyelse och hållbar utveckling som i sin tur driver utvecklingen framåt.

3.3.1 Stärkt näringsliv, konkurrenskraft och produktivitet

Ett breddat näringsliv för ökad sysselsättning

Västmanland utmärker sig genom en betydande och tekniskt avancerad tillverkningsindustri, vilket ger länet en solid grund. Industrin är viktig och i vissa kommuner är nästan två tredjedelar av befolkningen sysselsatt inom industrisektorn. Kommunerna i Västmanlands län bidrar, var och en med sina unika styrkor, till regionens näringsliv och hållbara tillväxt.

Insatsområdets huvudindikatorer

- Ekonomisk utveckling (BRP)
- Företagsklimat

Se bilaga 1 för fler indikatorer.

I södra delar av länet samlar sig högteknologisk kompetens inom industriell IT och försvarsindustrin. Där präglas näringslivet av en imponerande bredd, med dominerande sektorer inom tillverkningsindustrin och tjänstesektorn. Här återfinns både medelstora multinationella företag och mindre nystartade företag inom områden som industri och byggsektor men även inom hantverk, turism och företagstjänster.

I delar av länet finns också ett framstående näringsliv med tyngdpunkt inom fordonsindustrin. Starka varumärken finns etablerade här vilket bidrar till att sätta Västmanland på världskartan och ökar vår globala närvaro.

I norra delar av länet står några få stora företag för majoriteten av sysselsättningen, vilket skapar en viss sårbarhet. Jämfört med riket är tillverknings- och utvinningsbranschen relativt stor här med färre människor verksamma inom företagstjänster. Här är ökad sysselsättning och jobbskapande en nyckel för hållbar utveckling och en ökad branschbredd.

Länet har en koncentration av anställda i större företag men de mest betydande ökningarna av antalet sysselsatta har skett inom småföretagen. Små företag är därför en viktig källa till sysselsättning och bidrar till mångfalden av arbetsplatser och tjänster i länet, samtidigt som egenföretagande främjar ekonomisk

självförsörjning. Av den anledningen är det viktigt att främja startandet av nya företag i hela regionen och se till att de har långsiktig överlevnadsförmåga. Antalet nya företag har haft en svag nedgång de senaste åren, och det är fortfarande vanligare att män startar företag. Stöd till nya och befintliga företagare behöver vara tillgängligt och jämlikt i hela Västmanland. Hela länet bör kännetecknas av en kultur som främjar och stödjer företagande. I arbetet med detta behöver även elevers entreprenöriella förmåga stärkas och uppmuntras och kopplingen till näringslivet behöver bli tydligare. Näringslivet behöver samverka med utbildningsväsendet för att öka intresse för branscher och utbildningsbehov.

Att främja företag inom olika branscher bidrar till en stark ekonomi som bättre kan möta ekonomiska svängningar och kriser i samhället. En stärkt tjänstesektor kan balansera ekonomin i länet. Branscher som IT, handel, logistik, besöksnäring, kreativa och kulturella näringar samt gröna näringar har potential att skapa arbetstillfällen och bidra till länets utveckling. Socialt företag bidrar särskilt till sociala, miljö- och klimatomässa hållbara produkter och tjänster.

▷ *Branschbredd är ett sätt att beskriva näringslivets utseende. Självklart finns här en koppling till en kommuns storlek, Västerås har till exempel arbetsställen inom 71 procent av alla branscher som finns på mest nedbruten nivå. Det kan jämföras med Skinnskatteberg, där motsvarande siffra är 21 procent. Det som blir mer intressant att följa är hur förhållandet utvecklas över tid. I Norberg har till exempel branschbredden ökat med 3 procent de senaste fem åren medan den har minskat med liknande siffror i Fagersta. På en högre geografisk nivå har hela länet en branschbredd på 80 procent, det betyder att de olika arbetsmarknaderna även kompletterar varandra inom en lokal arbetsmarknad.⁷⁴*

▷ *Tre av fyra nya företag som startas i Västmanland överlever sina första tre år. Överlevnadsgraden är något högre bland företag som startats av män (76%) än av kvinnor (73%). Det är också tydligt att ju högre utbildningsnivå hos företagaren, desto högre överlevnadsgrad.⁷⁵*

Ett attraktivt företagsklimat skapar utveckling

Ett gynnsamt och starkt företagsklimat gagnar alla inblandade: företagen utvecklas, sysselsättningen växer och regionen blir mer attraktiv för investeringar. Men för Västmanland är företagsklimatet en utmaning och många av länets kommuner kommer lågt i mätningar av näringslivsklimatet. Det finns dock en spridning och vissa kommuner ligger bättre till och har dessutom sett en stark förflyttning de senaste åren. Det råder också stora skillnader mellan hur olika typer av företag upplever läget. Företag på landsbygden uppger i högre grad att de har sämre tillgång till stöd, marknader och digital infrastruktur. Fokus på att säkerställa att företagen får den service och det stöd de behöver bidrar till att stärka företagsklimatet i alla delar av länet.

▷ *Företagsklimatet i Västmanland upplevs på många håll i länet som negativt av företagarna. Sedan år 2010 har det sammanfattande omdömet i länets kommuner inte nått upp till nivån*

⁷⁴ Statistiska centralbyrån, Företagsregistret. (Raps-RIS). Avser SNI2007 femsiffrernivå.

⁷⁵ Tillväxanalys, Uppföljning av 2014 års nystartade företag – tre år efter start.

för positivt. Undantag finns bland enskilda kommuner, där Kungsör, Hallstahammar och Surahammar ligger längst fram. Det syns även på den ranking av landets kommuner, där dessa tre finns på den övre halvan. Tyvärr finns även fler av länets kommuner i den andra änden av rankingen, bland de kommuner som upplevs ha sämst företagsklimat.⁷⁶

En framgångsrik besöksnäring

Hållbara turismverksamheter bidrar till en framgångsrik besöksnäring och en attraktiv platsutveckling i Västmanland. För detta behövs både strategisk utveckling av länet som destination och stödjande insatser på verksamhetsnivå. Även väl förvaltade och attraktiva leder lockar invånare och besökare till naturnära upplevelser i hela länet. Genom samarbeten och destinationsmarknadsföring, i Sverige och närliggande länder, kan länet få fler besökare och inspirera till mer hållbara val och upplevelser under hela året.

▷ *Antalet gästnätter i Västmanland uppgick till drygt en miljon år 2022. Det var andra året i rad med en ökning av antalet gästnätter med omkring 18 procent. Uppgången avser både inhemska och utländska besökare. Branschen sysselsätter knappt 3 000 personer och antalet sysselsatta har ökat relativt mycket den senaste femårsperioden.⁷⁷*

Kulturella och kreativa näringar

Innovation, kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet har avgörande betydelse för samhällets utveckling. Eftersom kreativiteten är kärnan i de kulturella och kreativa branscherna representerar de också en av de viktigaste förutsättningarna för såväl värdeskapande som för innovation och ses som en nyckelfaktor för konkurrenskraft och smart tillväxt⁷⁸. Att engagera sig i kreativitet och kultur redan i tidiga år har därför positiva effekter för såväl individ som samhälle.⁷⁹

Sverige har i över ett decennium varit rankat som ett av världens mest innovativa länder⁸⁰. De kulturella och kreativa näringarnas innovationskapacitet och dess välutbildade och nytänkande entreprenörer behöver tas tillvara som en betydande resurs för värdeskapande, förädling och utveckling i det gemensamma samhällsbygget, i näringsliv och inom industrin som helhet.

Fler små och medelstora företag i tillväxt

Exporten har en nyckelroll för länets ekonomi. En betydande andel av de varor som produceras i länet går på export. Den störta delen av exporten kommer idag från regionens stora globala företag. Samtidigt finns ett växande behov av att främja små och medelstora företag som vill exportera sina produkter och tjänster. Exportmetoderna behöver vara både ekonomiskt konkurrenskraftiga och

⁷⁶ Svenskt Näringsliv, undersökningen Företagsklimat.

⁷⁷ Tillväxtverket, Inkvarteringsstatistik och WSP, Besöksnäringens utveckling i Östra Mellansverige och Gävleborg.

⁷⁸ SOU 2022:44, Kreativa Sverige

⁷⁹ Rapport Arts, Culture & the Brain: <http://www.kulturellahjarnan.se/sv/nyheter/kultur-och-halsa/arts-culture-the-brain-a-literature-review-and-new-epidemiological-analyses/>

⁸⁰ WIPOs Global Innovation Index

klimatmässigt hållbara eftersom transporter idag står för en stor del av koldioxidutsläppen.

Utvecklingsviljan och tillväxtpotentialen hos länets små och medelstora företag kan bättre tillvaratas, särskilt hos unga och innovativa företag och hos företag verksamma i dagens och morgondagens tillväxtbranscher. För att möjliggöra utveckling behövs bland annat tillgång till rådgivning, nätverk, affärskunskap och kapital. För att attrahera och behålla kompetent personal måste företag arbeta strategiskt med sin kompetensförsörjning och skapa attraktiva, hälsosamma arbetsmiljöer.

Exporten sker alltmer i nätverk av globala värdekedjor. Denna integration erbjuder inte bara en ekonomisk fördel, utan ger också möjlighet att utbyta kunskap, teknik och innovation med resten av världen. Västmanlands regionala styrkor, i kombination med internationella marknadsbehov, skapar goda förutsättningar för export och lösningar på komplexa samhällsutmaningar. Därför är det nödvändigt att rusta Västmanlands företag med de verktyg som krävs för att expandera globalt.

▷ *Andelen företag som vill växa i Västmanland har ökat under den senaste femårsperioden. Drygt 70 procent av de små och medelstora företagen i länet har uttryckt en sådan önskan i en undersökning som Tillväxtverket gör. Det är framför allt en uppgång bland företag som vill växa genom ökad omsättning, andelen som vill växa genom att anställa har minskat under samma period.⁸¹*

▷ *Antalet exporterande företag i Västmanland har efter en nedgång under 2010-talet åter ökat de senaste åren. År 2022 innebär dock ingen förändring gentemot tidigare, sett till antalet exportföretag. Om vi däremot tittar på värdet av exporten var det en ökning. Totalt uppgick värdet till knappt 43 miljarder kronor.⁸²*

3.3.2 Ökad forskning, innovation och förnyelse

Stärkt förmåga att leda innovationsarbete

Öppna innovationscenter, globala produktionsanläggningar, inkubatorer, acceleratorer för snabbväxande företag, testmiljöer och Mälardalens universitet bidrar idag till innovationsförmågan i länet. Flertalet stora företag investerar också starkt i sina forsknings- och utvecklingsavdelningar i länet. Att fortsätta attrahera, stödja, utveckla och investera i infrastruktur och ge gynnsamma förutsättningar för forskning och utveckling är prioriterat för att behålla den goda positionen globalt.

Insatsområdets huvudindikatorer

- Investeringar i FoU
- Nyföretagande, antal nya företag och överlevnad efter tre år

Se bilaga 1 för fler indikatorer.

För att stödja innovation i företag och offentlig sektor behövs ofta tillgång till de resurser som finns inom regionala och nationella forsknings- och innovationsmiljöer och kompetens. Ett framgångsrikt innovationsekosystem gynnas av ömsesidiga samarbete både regionalt och nationellt och även utvecklade samarbeten mellan

⁸¹ Tillväxtverket, Företagens villkor och verklighet 2023.

⁸² Statistiska centralbyrån, Utrikeshandel med varor.

små och stora företag är viktigt för innovation. För innovationer krävs också rätt ledarskap. Innovationsledning ses som en nyckelkompetens för kontinuerligt och strategiskt innovationsarbete och blir en viktig komponent att utveckla regionala kapacitet för.

Stödet för privatpersoners innovativa idéer, särskilt dem som ännu inte har omvandlats till företag, behöver förstärkas. Detta kommer gynna en bredd av nya innovatörer och innovationsmöjligheter. Kommersialisering är central aspekt av alla innovationsprocesser och förmågan att omsätta innovativa idéer till marknadsfärdiga produkter och tjänster är en påtalad svaghet i svenskt näringsliv. Offentlig sektor ska i större utsträckning ta en aktiv roll genom att fungera som kund, beställare eller testare av nya lösningar.

▷ *Förnyelseförmågan inom en region mäts bland annat av Reglab⁸³ i ett sammanfattande index, där Västmanland ligger relativt högt i en jämförelse med samtliga län i Sverige och har klättrat de senaste mätningarna.⁸⁴*

I Västmanland spenderades närmare 3 miljarder kr i forskning och utveckling under år 2021. Det motsvarar en ökning med 8 procent jämfört med år 2019. Västmanlands FoU-utgifter motsvarade ca 13 procent av BRP år 2021. Det är den åttonde högsta andelen bland landets län.⁸⁵

Grön omställning är vägen framåt

Grön omställning är avgörande för att möta miljöutmaningarna i en värld som snabbt förändras på grund av klimatförändringar, resursbrist och förlust av biologisk mångfald. Det innebär att omvandla produktionsmetoder, energisystem, transport och konsumtionsmönster till att vara mer miljövänliga och hållbara. Det handlar om att minska koldioxidutsläppen, övergå till grönare energikällor, elektrifiera och minska växthusgasutsläpp. Dessutom kräver det övergång från linjära ekonomier till en cirkulär ekonomi och minskad överanvändning av naturresurser.

Grön omställning har positiva effekter som renare luft och vatten, främjande av hälsosammare samhällen och minskade kostnader för vattenrening och hälsorelaterade kostnader. Den främjar även ekonomisk tillväxt genom skapande av arbetstillfällen och främjande av gröna industrier och innovationer.

Gröna industrier och innovationer skapar arbetstillfällen och ekonomisk tillväxt. Genom att satsa på hållbar teknik och gröna företag kan också den ekonomiska stabilitet främjas. Samarbete över regions- och nationsgränserna är nödvändigt för att hantera globala miljöutmaningar, och det är viktigt att främja engagemang från det regionala näringslivet. Grön omställning är väsentlig för att säkerställa en hållbar framtid för kommande generationer och hantera de nuvarande miljöhoten.

⁸³ Reglab - Ett forum för lärande om regional utveckling. Reglab är partnerdrivet och arbetet hålls ihop av SKR.

⁸⁴ Reglab, Innovationsindex.

⁸⁵ Statistiska centralbyrån, Forskning och utveckling regionalt och globalt 2021.

▷ *Antalet sysselsatta inom miljösektorn är knappt 4 500 personer i länet och har ökat med 40 procent sedan år 2010. Majoriteten av de sysselsatta är män, ca 80 procent. Miljösektorn spänner över en rad olika branscher och utgår ifrån produktionen av miljövänliga tjänster och varor. Förädlingsvärdet inom sektorn har ökat med drygt 80 procent sedan år 2010 och uppgick till drygt 5,5 miljarder kronor år 2021.⁸⁶*

Digital kompass för framtiden

Fortsatta satsningar på både grundläggande digital kompetens⁸⁷, att anta ny och avancerad teknik är strategiskt viktigt. För att bibehålla konkurrenskraften måste företag ständigt förnya sig och vara nyfikna på förändring, inte minst inom områden som artificiell intelligens, automation, cyber- och informationssäkerhet och högpresterande datorsystem⁸⁸

Den digitala utvecklingen går snabbare och snabbare. Insatser som stödjer att näringslivets och de offentliga verksamheterna både driver och hänger på den digitala omställningen är avgörande för att säkerställa ett fortsatt konkurrenskraftigt näringsliv och offentlig verksamhet.

Utveckla styrkeområdena som en kraft för omställning

Smart specialisering är ett strategiskt tillvägagångssätt inom regional utveckling och ekonomisk politik som syftar till att identifiera och stärka de mest konkurrenskraftiga och specialiserade områdena för en region.

Västmanland utmärker sig med en stark förmåga inom sina områden för smart specialisering, så kallade styrkeområden: energi, automation, järnväg samt välfärd och hälsa. Genom fortsatta investeringar i forskning, innovation och utveckling inom dessa områden främjas ekonomisk tillväxt och konkurrenskraft i regionen och länet positionerar sig globalt.

Smart specialiseringsarbetet inom länets styrkeområden är också viktigt i arbetet med etableringar, investeringar och talangattraktion. I takt med en allt starkare global konkurrens blir det nödvändigt att tydligare och gemensamt kommunicera och synliggöra länets styrkor. Att framgångsrikt implementera smart specialisering kräver omvärldsanalyser, att nå ut till en större grupp företag i behov av förnyelse, och inte minst en konsekvent samverkan mellan aktörer inom näringslivet, akademi, beslutsfattare och policyutvecklare, på regional, nationell och internationell nivå. Ingen enskild aktör kan uppnå detta ensam. I vårt arbete är det också viktigt att förstå att både arbetsmarknaden och företagsvärlden är indelade efter kön och etnicitet, och vi strävar efter att utjämna dessa skillnader.

⁸⁶ Statistiska centralbyrån, Miljöräkenskaper: miljösektorn.

⁸⁷ Över 90% av SME har uppnått grundnivå av digital intensitet år 2030 (https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_sv)

⁸⁸ Enligt EUs digitala kompass ska 75% av företagen använda molntjänster, AI eller big data år 2030 (https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_sv)

I samarbete med andra län i Östra Mellansverige (ÖMS): Sörmland, Örebro, Östergötland och Uppsala adresseras fyra gemensamma utmaningsområden: Smart industri, Morgondagens energilösningar, Hållbar livsmedelsförsörjning samt Life Science, välfärdsteknik och e-hälsa. Region Västmanlands styrkeområden spelar en central roll inom områden som industrins digitala innovation, miljövänlig produktion, transportställning, hållbara stadsstrukturer samt nydanande lösningar inom vård och omsorg. Västmanlands förmåga att leda inom dessa områden skapar en stark grund för framtida tillväxt.

3.3.3 Tryggad kompetensförsörjning och möjlighet till livslångt lärande

Strategisk kompetensförsörjning

För att utveckla Västmanlands attraktivitet, för att möta omvärldens förändringar och framtida demografiska utmaningar behöver länets arbetsgivare stärka sin förmåga att arbeta med strategisk kompetensförsörjning.

Det innebär att långsiktigt attrahera, rekrytera, behålla och utveckla rätt kompetens i organisationen. Arbetsgivare behöver därför öka sin förmåga att identifiera, formulera samt kommunicera sina kompetensbehov på kort och på lång sikt. Samtidigt är det sannolikt att efterfrågan på arbetskraft inom många områden kommer att växa snabbare än tillgången. Därför måste företag och organisationer även utveckla andra arbetssätt som kräver mindre personal för att lösa denna utmaning.

För att arbetsgivare fortsatt ska vara konkurrenskraftiga behöver de dels arbeta med kontinuerlig kompetensutveckling av befintlig personal, dels öka sin rekryteringsbas. Att människor har fler år i arbete är också en viktig del av lösningen som kan uppnås genom att inträdet i arbetslivet sker tidigare och att pensionen skjuts fram. För att i högre grad utnyttja potentialen i det outnyttjade arbetskraftsutbud som arbetslösa svarar för är det viktigt att vid sidan av det strategiska arbetet med att attrahera och rekrytera framtida medarbetare med individriktade insatser arbeta för att trösklarna till arbetsmarknaden sänks. Det är också viktigt att arbetsmarknaden breddas på ett sådant sätt att personer med svagare anknytning har en större möjlighet att komma i arbete. Det kan också bidra till att bryta könsbundna studie- och yrkesval och även medverka till en stärkt integration på arbetsmarknaden.

▷ *Ungefär hälften av de offentliga och omkring 40 procent av de privata arbetsgivarna i Västmanland upplever brist på arbetskraft vid rekrytering. Bland privat arbetsgivarna ses en stor ökning efter pandemin medan andelen varit ganska konstant bland offentliga arbetsgivare de senaste fem åren.⁸⁹*

Matcha och bygga kompetens

I Västmanland behöver alla invånares kompetens tillvaratas. Livslångt lärande och

Insatsområdets huvudindikatorer

- Antal och andel sysselsatta
- Arbetsgivares möjlighet att hitta rätt kompetens vid rekryteringar

Se bilaga 1 för fler indikatorer.

⁸⁹ Arbetsförmedlingen, Regionala utsikter våren 2023.

möjligheter att ställa om under arbetslivet är en grundförutsättning för att möta de framtida behoven på arbetsmarknaden.

För att förbättra matchningen till arbete inom framtidens arbetsmarknad där rekryteringsbehov finns, behöver insatser genomföras på olika plan. För att fler individer ska ha möjlighet att göra väl underbyggda val av studier eller arbete behövs ökad kunskap om arbetsmarknaden och om kompetensbehov både på kort och lång sikt. Utbildningsvalen behöver i högre grad matcha arbetsmarknadens behov samt individens förutsättningar och intressen.

För att fler individer som i dag står utanför arbetsmarknaden ska få en sysselsättning finns ett behov av förbättrade och mer träffsäkra arbetsmarknadsinsatser samt en stärkt vuxenutbildning. För individer som står längre från arbetsmarknaden kan olika insatser behövas. Här är bland annat arbetsgivarnas medverkan viktig. Det kan handla om att ta emot individer på praktik, att individer ges möjlighet att träna språk på en arbetsplats eller andra insatser med koppling till arbetsmarknaden. Även eget ansvar samt incitament för att ta ett arbete är viktiga parametrar.

För de individer som redan idag befinner sig i arbete på en föränderlig arbetsmarknad behövs förbättrade möjligheter att ställa om eller karriärväxla, utifrån att yrken förändras och nya tillkommer. Möjligheterna till omställning genom livslångt lärande under hela yrkeslivet behöver därför förbättras. Viktiga verktyg för kompetensförsörjning, omställning och livslångt lärande är validering och vägledning. Därför behöver arbetet fortsätta med att etablera en tydlig struktur för validering i Västmanland. Parallellt behöver även tillgång till en väl fungerande vägledning finnas från grundskola och genom hela individens studie- och yrkesliv.

▷ *Andelen sysselsatta av arbetskraften var drygt 80 procent år 2022. Sysselsättningsgraden är högre bland män (81%) än bland kvinnor (78%). Bland inrikes födda är andelen sysselsatta 84 procent och bland utrikes födda 68 procent. Sysselsättningsgraden för den senare gruppen har ökat mest under de senaste tre åren och ligger till störst del bakom den totala sysselsättningsökningen i länet.⁹⁰*

Samverkan mellan utbildningsaktörer och arbetsgivare

För att möjliggöra en bättre matchning behöver arbetslivets aktörer mötas och samverka med länets utbildningsaktörer för att främja utbildningar som bättre motsvarar länets kompetensbehov. Samverkan mellan utbildningsaktörer och arbetsgivare är en förutsättning för att få till stånd ett relevant utbildningsutbud. Det är till exempel av vikt att det finns praktik- och lärlingsplatser. Utbudet i länet behöver i högre grad utgå från arbetsmarknadens efterfrågan av kompetens, såväl regionalt som lokalt. Yrkesinriktade utbildningars attraktivitet behöver öka. Kunskapsunderlag i form av analyser och prognoser kring länets kompetensbehov är en grund för stärkt samverkan och dialog samt för att prioritera insatser.

⁹⁰ Statistiska centralbyrån, RAMS och BAS. Avser åldern 20–64 år.

Strukturer som uppmuntrar till samverkan både lokalt och regionalt för att trygga kompetensförsörjningen i länet behöver fortsatt stärkas.

Arbetsmarknaden kommer att fortsätta förändras i takt med såväl tekniska framsteg, den gröna omställningen samt ökad globalisering och andra omvärldsfaktorer. För att möta förändringarna behöver aktörer som arbetar med kompetensförsörjning ha förmåga att fånga upp och möta dessa nya behov.

▷ *Tillverkningen tillsammans med avancerade företagstjänster (som ofta är riktade mot tillverkningsindustrin) sysselsätter drygt 36 000 personer i länet. Inom vård och omsorg tillsammans med utbildning finns knappt 38 000 sysselsatta. Sedan lång tid finns här en tydlig uppdelning mellan män och kvinnors arbetsmarknad, där kvinnor dominerar inom vård och omsorg och utbildning medan männen står för merparten av de sysselsatta inom tillverkning och företagstjänster. I en framskrivning av sysselsättningen på lång sikt antas behovet av sysselsatta inom välfärdstjänster (vård och omsorg, utbildning) öka dramatiskt medan den inom varuproduktionen förväntas minska.⁹¹*

⁹¹ WSP, Framskrivningar av befolkning och sysselsättning i Östra Mellansverige (2023).

4. Genomförande

Framtiden skapar vi tillsammans

Arbetet med regional utveckling är till för hela Västmanland, alla som verkar, bor i och besöker länet. För att skapa utveckling krävs det att alla samarbetar och tillsammans tar ansvar för att visionen om ett Livskraftigt Västmanland ska bli verklighet. Vi är delaktiga i Västmanlands läns utveckling och stärker inflytande, engagemang och delaktighet när vi skapar framtiden. Region Västmanland har det regionala utvecklingsansvaret, men genomförandet kan bara göras framgångsrikt tillsammans.

Hastigheten på utvecklingen, behov av omställning och nya sätt att göra saker på kräver att vi är öppna för varandras kunskaper, erfarenheter och olikheter. Vi behöver lära av varandra och skapa broar över de organisatoriska mellanrummen i lokala, regionala, nationella och internationella samarbeten. Att kommuner, regioner, myndigheter, organisationer och civilsamhället utvecklar, testar och delar med sig av det som går bra och tar lärdom av det som kan förbättras, är centralt.

Handslag

Utifrån RUS kommer Region Västmanland konkret att arbeta fram handslag/överenskommelser med länets kommuner och andra nyckelaktörer gällande den lokala utvecklingen. Handslagen innebär en överenskommelse om vilka eller vilket mål den enskilda kommunen eller aktören kommer att prioritera fram till år 2030. I handslaget/överenskommelsen ingår också att måttsätta målen och sätta upp målsättningar för intervall fram till 2030.

Uppföljning

Enligt förordningen om regionalt tillväxtarbete ska regionerna följa utvecklingen i länet och analysera, följa upp och utvärdera det regionala tillväxtarbetet. Analys, uppföljning och utvärdering ska göras utifrån ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Jämställdhetsperspektivet ska systematiskt integreras i arbetet med analys, uppföljning och utvärdering. Statistik ska därför redovisas med kön som övergripande indelningsgrund, om det inte finns särskilda skäl mot detta.

Till genomförandet av det regionala utvecklingsuppdraget finns ett uppföljnings- och lärandesystem framtaget i syfte att systematiskt kunna följa upp, utvärdera, reflektera över och ompröva insatser. Detta gäller såväl de insatser som genomförs i länet som Region Västmanlands egen roll i det arbetet. I uppföljnings- och lärandesystemet ingår aktivitetsplan, lärandeplan, externt webbaserat uppföljningssystem och en kommunikationsplan. Lärandeplanen och aktivitetsplanen innehåller de data som ska samlas in, vilka utvärderingar som ska göras samt vilka underlag som ska tas fram. Baserat på detta så återförs kunskaperna och lärandet till länets aktörer utifrån lärandeplanens förändringslogik. Kommunikationsplanen beskriver vilka målgrupper resultat och analys ska återföras till och när.

5. Utgångspunkter

I detta kapitel beskrivs viktiga internationella överenskommelser och strategier som har betydelse för det regionala utvecklingsarbetet och den regionala utvecklingsstrategin. Beskrivningen börjar i det globala och går mot det regionala och lokala.

5.1. Globala, europeiska, nationella och regionala mål

Agenda 2030

FN:s hållbarhetsmål och Agenda 2030 ska leda vägen mot att utrota fattigdom, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. De globala målen är

integrerade, odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. De 17 globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 utgör ramen för den regionala utvecklingsstrategin och därmed det regionala utvecklingsarbetet.

EU och sammanhållningspolitiken

EU påverkar i princip alla verksamhetsområden och Region Västmanland är en viktig del i flernivåstyret som gör det möjligt att ta hänsyn till lokala och regionala förhållanden. Sammanhållningspolitiken är EU:s viktigaste investeringsverktyg för att skapa hållbar tillväxt och sysselsättning lokalt och regionalt i Europa. EU:s struktur- och investeringsfonder bidrar till ekonomisk tillväxt, fler jobb och högre livskvalitet i landsbygder och städer genom strategiska investeringar. Region Västmanland samverkar med regionerna i Uppsala, Södermanlands, Östergötlands och Örebro län om den *Europeiska regionala utvecklingsfonden och ESF+*. Syftet med samarbetet är att nyttja fonderna för investeringar i strukturomvandling inom Östra Mellansverige (ÖMS)⁹², med målet att bland annat stärka forskning och innovation samt öka konkurrenskraften för små och medelstora företag.

Under åren fram till 2050 kommer EU:s gröna giv att få genomgripande betydelse för omställningen till klimatneutralitet i hela samhället, med krav på minskade utsläpp, skydd av biologisk mångfald, minskad energi- och resursförbrukning, ökad cirkularitet, hållbar finansiering och klimatanpassning med mera som kommer att påverka verksamheter inom en rad sektorer, branscher och områden. Fram till år 2030 ska utsläppen minska med 55 procent jämfört med 1990. Omställningen kommer att innebära långtgående krav på mer hållbar produktion och konsumtion

⁹² <https://eufonder.se/eu-fonder/regionala-utvecklingsfonden/ostra-mellansverige.html>

och mekanismer införs för att omställningen ska bli socialt och ekonomiskt rättvis mellan människor och regioner.⁹³

EU:s gemensamma jordbrukspolitik

Den gemensamma jordbrukspolitiken finansieras genom Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska garantifonden för jordbruket. Insatserna som genomförs är viktiga för den svenska primärproduktionen, för livsmedelskedjans företag i förädlingsledet, för miljö- och klimatnyttan samt för utvecklingen av Sveriges landsbygder. Insatser görs för att stärka jordbruket och annan näringsverksamhet, för att säkra livsmedelskedjan och för att stärka den lokala utvecklingen på landsbygderna.⁹⁴

Nationella mål för utveckling av landsbygder och städer

Det övergripande målet för landsbygdspolitiken är attraktiva och livskraftiga landsbygder med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd vilket ska leda till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet. Stöden i landsbygdsprogrammet ska bidra till prioriterade mål inom miljö och klimat, konkurrenskraft inom jordbruk, trädgård, rennärning och skogsbruk samt utveckling av nya jobb på landsbygden.

Det övergripande politiska målet för hållbar stadsutveckling är att städerna ska vara inkluderande och tillgängliga stadsmiljöer ska erbjuda alla människor en attraktiv och grön livsmiljö. Närheten ska göra det enkelt att leva sitt vardagsliv och ta sig fram med hållbara transporter, som till exempel gång och cykel. Helhetssyn på planeringen tillsammans med smarta lösningar ska bidra till städer där människor kan leva klimatsmart, hälsosamt och tryggt.

Nationella mål för miljö och klimat

Sveriges miljömål är ledstjärnan i svenskt miljöarbete och definierar vilken miljö den svenska politiken ska styra mot. Alla aktörer i samhället behöver öka takten i genomförandet av den brådskande omställningen till ett hållbart samhälle.

Sveriges miljömål beskriver vad som behövs göras för att nå dit. Genom att arbeta aktivt med miljö kvalitetsmålen och etappmålen på alla nivåer i samhället, kan vi öka möjligheterna att nå det övergripande generationsmålet – att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta.

Enligt Sveriges klimatmål ska landet senast år 2045 inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Målet innebär att utsläppen av växthusgaser från svenskt territorium ska vara minst 85 procent lägre senast år 2045 än utsläppen år 1990. De kvarvarande utsläppen ned till noll

⁹³ Den europeiska gröna given - Consilium (europa.eu), hämtad 2023-10-10.

⁹⁴ Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 (regeringen.se) (4.6); Syftet är att: 1) stödja jordbrukarna och förbättra jordbrukets produktivitet för att säkra tillgången på livsmedel till rimliga priser, 2) se till att EU:s jordbrukare kan försörja sig, 3) bidra till en hållbar förvaltning av naturresurser, 4) kampen mot klimatförändringarna, 4) bevara landsbygden och landskapet i EU, 5) hålla landsbygden levande genom att främja jobb i jordbruket, den jordbruksbaserade industrin och andra närliggande näringar.

kan uppnås genom så kallade kompletterande åtgärder. För att nå målet får även avskiljning och lagring av koldioxid av fossilt ursprung räknas som en åtgärd där rimliga alternativ saknas.⁹⁵ Genom en utredning 2023 om hur Sveriges klimatpolitik bör utvecklas, baserat på EU:s nya klimatlagstiftning Fit for 55, så väntas Sveriges klimatmål omformuleras.

Nationella folkhälsomål

Det folkhälsopolitiska ramverket består av ett övergripande, nationellt folkhälsopolitiskt mål och åtta målområden. Det övergripande målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhällliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Målet tydliggör samhällets ansvar som förutsätter ett gemensamt och tvärsektorielt arbete. Målen gäller för alla aktörer i Sverige, statliga, regionala och kommunala. De åtta målområdena återspeglar hälsans bestämningsfaktorer, det vill säga faktorer som påverkar hälsotillståndet. Det är flera faktorer som samverkar på olika nivåer i samhället, exempelvis var och hur vi bor, vilken miljö vi lever i, barndomen och uppväxttiden, vår utbildning och vårt arbete. Bestämningsfaktorer kan både öka och minska risken för ohälsa.

Nationella mål för jämställdhet

I Sverige ska kvinnor och män ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhetspolitiken handlar om frågor som makt, inflytande, ekonomi, hälsa, utbildning, arbete och mäns våld mot kvinnor.

För att uppnå jämställdhet i samhället har regeringens huvudsakliga strategi sedan 1994 varit *jämställdhetsintegrering*. I korthet innebär det att ett jämställdhetsperspektiv ska beaktas i all politik som påverkar människors villkor, så att alla kvinnor och män, flickor och pojkar kan leva jämställda liv.⁹⁶

Nationella kulturpolitiska mål

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.

För att uppnå målen ska kulturpolitiken⁹⁷: Främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor. Främja kvalitet och konstnärlig förnyelse. Främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas. Främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan. Särskilt ska barns och ungas rätt till kultur uppmärksammas.⁹⁸

⁹⁵ Nationell klimatanpassningsstrategi (kommer ny 2023), Sveriges miljömål
Klimatpolitisk handlingsplan (kommer ny 2023)

⁹⁶ Jämställdhetsmyndigheten: <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/jamstalldhet-i-sverige/>; se även Länsstyrelsen Västmanlands arbete: <https://www.lansstyrelsen.se/vastmanland/samhalle/social-hallbarhet/jamstalldhet.html>

⁹⁷ Nationella kulturpolitiska mål, regeringen.se

⁹⁸ Se även: Från ord till handling – Regional kulturplan för Västmanland 2023–2026

Bilaga 1

Indikatorlista

	Antal av Huvudindikator
▢ Ett välmående Västmanland	
▢ God och jämlik hälsa	
Upplevd hälsa, barn och vuxna	1
Andel av befolkningen med gott psykiskt välbefinnande	1
Andel i befolkningen som anser att de har tillgång till den hälso- och sjukvård de behöver	
Startade sjukfall TA BORT?	
▢ Alla barn ska få en bra start i livet	
Andel barn och unga i hushåll med låg inkomststandard	1
Skolresultat, barn och unga	1
Invånare 0-19 år med föräldrar som har högst grundskoleutbildning	
Invånare 0-19 år med minst en långtidsarbetslös förälder	
▢ Ökad livskvalitet och förbättrade livsmiljöer	
Segregation: ojämlikhetsindex och andel boende i områden med socioekonomiska utmaningar	1
Upplevd trygghet, barn och vuxna	1
Andel invånare med låg tillit till andra	
Andel i trångboddhet	
Medborgarengagemang och demokratisk delaktighet	
▢ Ett tillgängligt Västmanland	
▢ Ökad möjlighet att leva och verka i hela länet	
Bostäder i kollektivtrafikhöga läge	1
Tillgång till snabbt bredband	1
Bostadsmarknad och byggande	
Pendling, över länsgräns och inom länet	
Hanterat gods vid Mälarderhamnarna	
▢ God tillgång till samhällsservice, tjänster och utbud	
Tillgänglighet till hälso- och sjukvården	1
Samhällsservice, utbud	1
Deltagande i kultur- och fritidsaktiviteter	
Antal gästnätter, svenska och utländska besökare	
Laddplatser	
▢ Säkerställa viktiga samhällsfunktioner	
Kostnad för totalförvar och samhällsskydd	1
Slutanvändning av energi inom länet, MWh/person ALT Lasteffekt	1
Utsläpp till luft av växthusgaser	
Odling av grödor samt djurhållning, indexutveckling	
▢ Ett nyskapande Västmanland	
▢ Stärkt näringsliv, konkurrenskraft och produktivitet	
BRP:s utveckling	1
Företagsklimat	1
Exportörerande företag, antal och värde	
Miljösektorn, sysselsatta och förädlingsvärde	
Turism och besöksnäring, sysselsatta och värde	
▢ Ökad forskning, innovation och förnyelse	
Investeringar i FoU	1
Nyföretagande, antal nya företag och överlevnad efter tre år	1
Andel företag som har utvecklat och sålt nya eller väsentligt förbättrade produkter	
Tillväxtvilja	
Företag som arbetar aktivt med miljöfrågor TA BORT?	
▢ Tryggad kompetensförsörjning och möjlighet till livslångt lärande	
Andel sysselsatta	1
Hitta rätt kompetens vid rekrytering	1
Andel anställda med matchning mellan utbildning och yrke	
Andel förankrade på arbetsmarknaden	
Studenter och examinerade från Yrkeshögskolan UTVECKLA OCH BREDDA	

En mer detaljerad innehållsförteckning över indikatorerna, inklusive förklaringar av vad som mäts för varje enskild indikator och källhänvisningar finns på webben:

[Översikt indikatorer](#)

Det här är Västmanlands läns uppdaterade regionala utvecklingsstrategi, Vår strategi för ett livskraftigt Västmanland.

Den regionala utvecklingsstrategin har skapats i bred samverkan mellan länets aktörer och pekar ut riktningen för hur vi gemensamt vill utveckla vårt län. Den fungerar som en plattform för alla. Såväl för föreningar, kulturinstitutioner, civilsamhället och organisationer som näringsliv, kommuner, lärosäten, Länsstyrelsen och Region Västmanland. Syftet med strategin är att fortsätta utveckla Västmanlands län till en konkurrenskraftig och attraktiv plats för alla. Ett län där man vill bo, leva och verka, etablera företag eller besöka.

För att nå visionen behöver vi agera hållbart genom de tre målområdena: Ett välmående Västmanland, Ett tillgängligt Västmanland och Ett nyskapande Västmanland.

Den regionala utvecklingsstrategin bör ses som ett paraply som spänner över en bredare uppsättning av regionala och lokala planer, strategier och program. Det skapar resurser för utveckling som inte riskerar kommande generationers möjligheter och skapar positiva effekter långt utanför länets gränser. Det är av stor vikt att alla känner sig delaktiga och tar ett gemensamt ansvar för genomförandet.

Region Västmanland har genom sitt regionala utvecklingsansvar rollen att samordna och följa upp genomförandet.

SKN § 15 [2023/1317] Remiss om uppdaterad regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län

INLEDNING

Svar på remiss om uppdaterad regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län.

Beslutsunderlag

SKN 2024.278 – Missiv - [2023/1317] Remiss om uppdaterad regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län

SKN 2024.101 – [2023/1317] Remiss om uppdaterad regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län

Yrkanden

Ordförande Anders Wigelsbo (C) yrkar,
att skolnämnden beslutar,
att skolnämnden överlämnar de yttranden som framgår i missivet till kommunstyrelsen.

Viveca Molin (M) tilläggsyrkar,

att ett tillägg till nämndens yttrande görs enligt följande:

Under kapitel 3.2.2 God tillgång till samhällsservice och tjänster nämns tillgång till hälso- och sjukvården och tillgänglighet till samhällsservice, bl.a. kultur. Däremot saknas det ett stycke om tillgång till skola och förskola och för oss i en stor och utspridd kommun blir tillgång till skola och tillgång till t.ex. infrastruktur för att kunna ta sig till skolan väldigt viktigt och borde finnas med i detta stycke.

Eva Kampman (V), Tryggve Lindman (SD) och Hanna Westman (SBÄ) yrkar bifall till Viveca Molins (M) yrkande.

Beslutsgång

Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.
Ordförande ställer Viveca Molins (M) yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Skolnämnden beslutar,
att skolnämnden överlämnar de yttranden som framgår i missivet till kommunstyrelsen, samt

att ett tillägg till nämndens yttrande görs enligt följande:

Under kapitel 3.2.2 God tillgång till samhällsservice och tjänster nämns tillgång till hälso- och sjukvården och tillgänglighet till samhällsservice, bl.a. kultur. Däremot saknas det ett stycke om tillgång till skola och förskola och för oss i en stor och

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

SKN § 15 forts.

utspridd kommun blir tillgång till skola och tillgång till t.ex. infrastruktur för att kunna ta sig till skolan väldigt viktigt och borde finnas med i detta stycke.

Skickas till
Registrator på kanslienheten

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

SKOLKONTORET
Anders Wigelsbo
Ordförande

MISSIV

[2023/1317] Remiss om uppdaterad regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Svar på remiss om uppdaterad regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län.

Bakgrund

Regionfullmäktige antog länets första regionala utvecklingsstrategi - *Vår strategi för ett livskraftigt Västmanland*, under 2020. I och med att omvärlden förändras behöver även strategin uppdateras. Region Västmanland har arbetat fram ett förslag till en uppdaterad version av den innevarande regionala utvecklingsstrategin (RUS), *Vår strategi för ett livskraftigt Västmanland*.

Uppdateringen har arbetats fram i en bred dialog med länets kommuner, företrädare för näringslivet, lärosäten, folkhögskolor, föreningar, organisationer och civilsamhället.

Allmänt

Skolnämnden tackar för möjligheten att yttra sig över remissen, och ser positivt på det arbete som görs för att skapa en bred förankring av den uppdaterade regionala utvecklingsstrategin. Detta är viktigt inom kompetensförsörjningsområdet, då alla kommuner i länet tillsammans med regionen är mitt i ett stort samordningsarbete.

Remissens frågeställningar

I remissen finns fyra definierade frågeställningar. Dessa är nedan återgivna kursivt. Skolnämndens yttrande återges för varje fråga.

1. I remissen till uppdaterad RUS beskrivs ett antal utmaningar på både global, regional och lokal nivå. - Är de utmaningar som beskrivs relevanta? - Om inte, vad saknas och/eller vad kan strykas?

Skolnämnden yttrande: Beskrivningarna är bra, inget att erinra.

SKOLKONTORET

2. Som tidigare har utkastet tre målområden: Välmående, Tillgängligt och Nyskapande Västmanland. Nytt i remissen är att det har införts en struktur med nio insatsområden, tre inom varje målområde för att lättare kunna orientera sig. Varje insatsområde följs upp av ett antal indikatorer (Bilaga 1). - Är strukturen med insatsområden och indikatorer ändamålsenlig? - Om inte, vilken struktur skulle ni vilja se i stället?

Skolnämndens yttrande: Strukturen är bra. Det får inte skapas några stuprör inom utbildningssektorn mellan utbildning och näringsliv. Uppdaterad RUS bör kroka arm med nationella satsningar som *Reformen om planering och dimensionering av gymnasial- och vuxenutbildning*.

Ett annat område som både är och kan vara begränsande för kompetensutveckling, kompetensförsörjning och landsbygdsutveckling är kommunikations- och transportinfrastruktur. I länet måste det finnas en balans mellan vertikal och horisontell kommunikation/kollektivtrafik, som underlättar pendling.

Bra skrivna delar i remissversionen: 3.3.3 Tryggad kompetensförsörjning och möjlighet till livslångt lärande.

3. I remissen föreslås handslag/överenskommelsen mellan Region Västmanland och olika aktörer. Handslagen innebär en överenskommelse om vilka eller vilket mål/aktiviteter för att uppnå mål den enskilda kommunen eller aktören kommer att prioritera fram till år 2030. - Hur ser ni på upplägget med handslag? Datum 2023-12-08 Diarienummer RUF230251 3 (3) - Ser ni redan nu några konkreta områden som ett handslag mellan er organisation och Region Västmanland skulle kunna handla om?

Skolnämnden yttrande: Skolnämnden ställer sig positiv till upplägget och har inget att erinra.

4. Beskrivs de storregionala sammanhangen på ett sätt som stämmer överens med er syn på utveckling?

Skolnämndens yttrande: Skolnämnden har inget att erinra.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att skolnämnden överlämnar de yttranden som framgår i missivet till kommunstyrelsen.

Bilagor:

- 1 [2023/1317] Remiss om uppdaterad regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län

SKOLKONTORET

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☒	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☐	NEJ ☒
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid JA hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐
Om NEJ – varför inte?		

SKOLKONTORET

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

SAN § 36 SAN Yttrande - Regionala utvecklingsstrategin

INLEDNING

Tilldelas till Social- och arbetsmarknadsnämnden förslag till yttrande gällande uppdaterad version av regionala utvecklingsstrategin (RUS) från Region Västmanland.

Beslutsunderlag

Bilaga SAN 2024.129 SAN Missiv – Yttrande Regionala utvecklingsstrategin (RUS)
Bilaga SAN 2024.130 SAN Tjänsteskrivelse – Yttrande Regional utvecklingsstrategin
Remiss om uppdaterad regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län
Bilaga SAN 2024.131 Remiss om uppdaterad regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län
Föredragning av Socialchef Ingrid Strandman

Yrkanden

Ordförande Elisabet Pettersson (C) yrkar,
att Social- och arbetsmarknadsnämnden beslutar,

att anta förslag till yttrande om Uppdaterad regional utvecklingsstrategi som sitt eget och översända det till Kommunstyrelsen.

Beslutsgång

Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Social- och arbetsmarknadsnämnden beslutar,

att anta förslag till yttrande om Uppdaterad regional utvecklingsstrategi som sitt eget och översända det till Kommunstyrelsen.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Vård och omsorg
Ingrid Strandman
Socialchef

Social- och arbetsmarknadsnämnd

TJÄNSTESKRIVELSE

Yttrande - Uppdaterad regional utvecklingsstrategi

BAKGRUND

Sala kommun är en av remissinstanserna för att lämna synpunkter på förslaget till en uppdaterad version av den innevarande regionala utvecklingsstrategin (RUS), *Vår strategi för ett livskraftigt Västmanland 2030*.

Uppdateringen har arbetats fram i en bred dialog med länets kommuner, företrädare för näringslivet, lärosäten, folkhögskolor, föreningar, organisationer och civilsamhället.

Region Västmanland har ansvaret för det regionala utvecklingsarbetet i länet. I uppdraget ingår att ta fram och vart fjärde år uppdatera den regionala utvecklingsstrategin i samråd med länets aktörer och samordna insatserna för genomförandet. Den regionala utvecklingsstrategin, är en övergripande och långsiktig strategi, som pekar ut hur Region Västmanland, kommuner, näringsliv, myndigheter, universitet, folkbildning, föreningsliv och civilsamhälle – tillsammans vill möta regionens utmaningar och utveckla vårt län. Syftet med strategin är att fortsätta utveckla Västmanlands län till en konkurrenskraftig och attraktiv plats för alla.

Social- och arbetsmarknadsnämnden har fått i uppdrag att lämna sitt yttrande till registrator Sala kommun senast den 31 mars 2024. Remissvaret ska ha kommit in till Region Västmanland senast den 15 juni 2024.

NÄMNDENS SYNPUNKTER

1. I remissen till uppdaterad RUS beskrivs ett antal utmaningar på både global, regional och lokal nivå.
- Är de utmaningar som beskrivs relevanta?

Den demografiska utvecklingen, utanförskap, otrygghet, kompetensförsörjning samt god och stabil ekonomisk utveckling är tillsammans med klimatförändringar och minskad biologisk mångfald beskrivs i strategin som vår tids största utmaningar. Nämnden anser att de utmaningar som beskrivs är relevanta.

2. Som tidigare har utkastet tre målområden: Välmående, Tillgängligt och Nyskapande Västmanland. Nytt i remissen är att det har införts en struktur

Vård och omsorg

med nio insatsområden, tre inom varje målområde för att lättare kunna orientera sig. Varje insatsområde följs upp av ett antal indikatorer (Bilaga 1).

- Är strukturen med insatsområden och indikatorer ändamålsenlig?

De nio insatsområden som beskrivs i strategin är *En god och jämlik hälsa, Alla ska få en bra start i livet, Ökad livskvalitet och förbättrade livsmiljöer, Ökad möjlighet att bo och leva i hela länet, God tillgång till samhällsservice och tjänster, Säkerställda viktiga samhällsfunktioner, Stärkt näringsliv, konkurrenskraft och produktivitet, Ökad forskning, innovation och förnyelse samt Trygghet kompetensförsörjning och möjlighet till livslångt lärande.*

Samtliga indikatorer som beskrivs bedöms vara relevanta.

Nämnden anser att strukturen med insatsområden och indikatorer är ändamålsenlig.

3. I remissen föreslås handslag/överenskommelsen mellan Region Västmanland och olika aktörer. Handslagen innebär en överenskommelse om vilka eller vilket mål/aktiviteter för att uppnå mål den enskilda kommunen eller aktören kommer att prioritera fram till år 2030.

- Hur ser ni på upplägget med handslag?

Nämnden är av uppfattningen att handslag ger möjlighet till ett fördjupat samarbete och väl utvecklat samspel mellan flera parter och bedöms ge en god grund för att nå uppsatta mål. Nämnden ställer sig bakom förslaget om handslag och överenskommelser som beskrivs i strategin.

4. Ser ni redan nu några konkreta områden som ett handslag mellan er organisation och Region Västmanland skulle kunna handla om?

I dagsläget ser inte nämnden några ytterligare områden som ett handslag skulle kunna handla om.

5. Beskrivs de storregionala sammanhangen på ett sätt som stämmer överens med er syn på utveckling?

I strategin beskrivs avslutningsvis viktiga internationella överenskommelser och strategier som har betydelse för det regionala utvecklingsarbetet och den regionala strategin. Bland annat omnämns Agenda 2030, EU:s gemensamma jordbrukspolitik, nationella folkhälsomål och nationella kulturpolitiska mål.

Nämnden anser att de storregionala sammanhangen överensstämmer med nämndens syn på utveckling.

NÄMNDENS BEDÖMNING

I förslaget till den uppdaterade strategin framkommer att den har tagits fram i bred samverkan och nämnden föreslår att anta yttrande som sitt eget och översända till Kommunstyrelsen.

ÄON § 33 ÄON Yttrande Regionala utvecklingsstrategin

INLEDNING

Tilldelas till Äldre- och omsorgsnämnden förslag till yttrande gällande uppdaterad version av regionala utvecklingsstrategin (RUS) från Region Västmanland.

Beslutsunderlag

Bilaga ÄON 2024.207 ÄON Missiv – Yttrande – Regionala utvecklingsstrategin (RUS)

Bilaga ÄON 2024.208 ÄON Tjänsteskrivelse – Yttrande – Regionala utvecklingsstrategin (RUS)

Bilaga ÄON 2024.209 Remiss om uppdaterad regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län

Föredragning av Socialchef Ingrid Strandman

Yrkanden

Ordförande Camilla Runerås (S) yrkar
att Äldre- och omsorgsnämnden beslutar,

att anta förslag till yttrande om Uppdaterad regional utvecklingsstrategi som sitt eget och översända det till Kommunstyrelsen.

Beslutsgång

Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Äldre- och omsorgsnämnden beslutar,

att anta förslag till yttrande om Uppdaterad regional utvecklingsstrategi som sitt eget och översända det till Kommunstyrelsen.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Vård och omsorg
Ingrid Strandman
Socialchef

Äldre- och omsorgsnämnd

TJÄNSTESKRIVELSE

Yttrande - Uppdaterad regional utvecklingsstrategi

BAKGRUND

Sala kommun är en av remissinstanserna för att lämna synpunkter på förslaget till en uppdaterad version av den innevarande regionala utvecklingsstrategin (RUS), *Vår strategi för ett livskraftigt Västmanland 2030*.

Uppdateringen har arbetats fram i en bred dialog med länets kommuner, företrädare för näringslivet, lärosäten, folkhögskolor, föreningar, organisationer och civilsamhället.

Region Västmanland har ansvaret för det regionala utvecklingsarbetet i länet. I uppdraget ingår att ta fram och vart fjärde år uppdatera den regionala utvecklingsstrategin i samråd med länets aktörer och samordna insatserna för genomförandet. Den regionala utvecklingsstrategin, är en övergripande och långsiktig strategi, som pekar ut hur Region Västmanland, kommuner, näringsliv, myndigheter, universitet, folkbildning, föreningsliv och civilsamhälle – tillsammans vill möta regionens utmaningar och utveckla vårt län. Syftet med strategin är att fortsätta utveckla Västmanlands län till en konkurrenskraftig och attraktiv plats för alla.

Social- och arbetsmarknadsnämnden har fått i uppdrag att lämna sitt yttrande till registrator Sala kommun senast den 31 mars 2024. Remissvaret ska ha kommit in till Region Västmanland senast den 15 juni 2024.

NÄMNDENS SYNPUNKTER

1. I remissen till uppdaterad RUS beskrivs ett antal utmaningar på både global, regional och lokal nivå.
- Är de utmaningar som beskrivs relevanta?

Den demografiska utvecklingen, utanförskap, otrygghet, kompetensförsörjning samt god och stabil ekonomisk utveckling är tillsammans med klimatförändringar och minskad biologisk mångfald beskrivs i strategin som vår tids största utmaningar. Nämnden anser att de utmaningar som beskrivs är relevanta.

2. Som tidigare har utkastet tre målområden: Välmående, Tillgängligt och Nyskapande Västmanland. Nytt i remissen är att det har införts en struktur

Vård och omsorg

med nio insatsområden, tre inom varje målområde för att lättare kunna orientera sig. Varje insatsområde följs upp av ett antal indikatorer (Bilaga 1).

- Är strukturen med insatsområden och indikatorer ändamålsenlig?

De nio insatsområden som beskrivs i strategin är *En god och jämlik hälsa, Alla ska få en bra start i livet, Ökad livskvalitet och förbättrade livsmiljöer, Ökad möjlighet att bo och leva i hela länet, God tillgång till samhällsservice och tjänster, Säkerställda viktiga samhällsfunktioner, Stärkt näringsliv, konkurrenskraft och produktivitet, Ökad forskning, innovation och förnyelse samt Trygghet kompetensförsörjning och möjlighet till livslångt lärande.*

Samtliga indikatorer som beskrivs bedöms vara relevanta.

Nämnden anser att strukturen med insatsområden och indikatorer är ändamålsenlig.

3. I remissen föreslås handslag/överenskommelsen mellan Region Västmanland och olika aktörer. Handslagen innebär en överenskommelse om vilka eller vilket mål/aktiviteter för att uppnå mål den enskilda kommunen eller aktören kommer att prioritera fram till år 2030.

- Hur ser ni på upplägget med handslag?

Nämnden är av uppfattningen att handslag ger möjlighet till ett fördjupat samarbete och väl utvecklat samspel mellan flera parter och bedöms ge en god grund för att nå uppsatta mål. Nämnden ställer sig bakom förslaget om handslag och överenskommelser som beskrivs i strategin.

4. Ser ni redan nu några konkreta områden som ett handslag mellan er organisation och Region Västmanland skulle kunna handla om?

I dagsläget ser inte nämnden några ytterligare områden som ett handslag skulle kunna handla om.

5. Beskrivs de storregionala sammanhangen på ett sätt som stämmer överens med er syn på utveckling?

I strategin beskrivs avslutningsvis viktiga internationella överenskommelser och strategier som har betydelse för det regionala utvecklingsarbetet och den regionala strategin. Bland annat omnämns Agenda 2030, EU:s gemensamma jordbrukspolitik, nationella folkhälsomål och nationella kulturpolitiska mål.

Nämnden anser att de storregionala sammanhangen överensstämmer med nämndens syn på utveckling.

NÄMNDENS BEDÖMNING

I förslaget till den uppdaterade strategin framkommer att den har tagits fram i bred samverkan och nämnden föreslår att anta yttrande som sitt eget och översända till Kommunstyrelsen.

KFN § 44 Remiss om uppdaterad regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län

INLEDNING

Region Västmanland har ansvaret för det regionala utvecklingsarbetet i länet. I uppdraget ingår att ta fram, och vart fjärde år uppdatera den regionala utvecklingsstrategin i samråd med länets aktörer och samordna insatserna för genomförandet.

Den regionala utvecklingsstrategin, är en övergripande och långsiktig strategi, som pekar ut hur vi – Region Västmanland, kommuner, näringsliv, myndigheter, universitet, folkbildning, föreningsliv och civilsamhälle – tillsammans vill möta regionens utmaningar och utveckla vårt län. Arbetet med regional utveckling rör alla i länet.

Beslutsunderlag

KFN 2024.37 - Remiss om uppdaterad regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län

KFN 2024.221 - Yttrande Regional utvecklingsstrategi 2030
Kultur- och fritidschef Roger Nilsson föredrar ärendet.

Yrkanden

Ordförande Gert Wibe (V) yrkar,
att kultur och fritidsnämnden beslutar,
att anta kultur- och fritidskontorets yttrande som sitt eget.

Anders Westin (C) yrkar bifall till ordförandes förslag.

Beslutsgång

Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Kultur och fritidsnämnden beslutar,
att anta kultur- och fritidskontorets yttrande som sitt eget.

Skickas till

Huvudregistrator Anna Rydstedt

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

KS § 4 Utredningsuppdrag lokalvård i egen regi

INLEDNING

I Budget 2023 – Strategisk plan 2024 – 2025, som antogs av kommunfullmäktige den 28 november 2022, framgår i punkt 2,1 att kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda möjligheten att återta städning av kommunens lokaler inom Sala tätort i kommunal regi.

Utredningen utförs av Tekniska kontoret med stöd av övriga kontor, samt med facklig samverkan.

Utredningen återrapporteras till Kommunstyrelsen senast maj 2024 med en ekonomisk delrapportering inför budgetförutsättningar 2025 - 2028.

Utredningen ska innehålla organisatoriska och ekonomiska förutsättningar för att bedriva lokalvård i egen regi i Sala tätort.

Utredningen ska också omfatta en beskrivning av för- och nackdelar med olika typer av kemikalieanvändning som rengöringsmedel.

Den politiska målsättning med lokalvård i egen regi är att uppnå rena och trivsamma lokaler med personal som är engagerade, trivs och känner stolthet för sitt arbete.

Beslutsunderlag

Bilaga KS 2023.5947, missiv.

Ledningsutskottets beslut § 176, 2023-12-20

Yrkanden

Ordföranden Amanda Lindblad (S) yrkar bifall till ledningsutskottets förslag att kommunstyrelsen beslutar att ge Tekniska kontoret i uppdrag att utreda lokalvård i egen regi för Sala stad och återrapportera till kommunstyrelsen senast i maj 2024, samt att delrapportera preliminära kostnader för lokalvård i egen regi till kommunstyrelsen senast mars 2024 som underlag till budgetförutsättningar 2025 - 2028.

Camilla Runerås (S) och Johanna Ritvadotter (V) yrkar bifall till ledningsutskottets förslag.

Erik Hamrin (M) yrkar att kommunstyrelsen beslutar att ärendet avslås.

Tryggve Lindman (SD), Hanna Westman (SBÄ), Magnus Edman (SD) och Tomas Bergling (M) yrkar bifall till Erik Hamrins (M) avslagsyrkande.

Beslutsgång

Ordföranden ställer ledningsutskottets förslag mot Erik Hamrins (M) avslagsyrkande och finner ledningsutskottets förslag bifallet.

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

Fortsättning § 4

Votering

Votering begärs och följande voteringsproposition godkänns.

Den som stödjer ledningsutskottets förslag röstar JA, den som stödjer Erik Hamrins (M) avslagsyrkande röstar NEJ.

Vid voteringen avges 7 JA-röster (Amanda Lindblad (S), Glenn Andersson (S), Camilla Runerås (S), Marie-Anne Deleryd (C), Sture Johansson (C), Johanna Ritvadotter (V), Ingela Kilholm Lindström (MP) och 6 NEJ-röster Magnus Edman (SD), Tryggve Lindman (SD), Cecilia Viman (SD), Erik Hamrin (M), Tomas Bergling (M) och Hanna Westman (SBÄ).

BESLUT

Kommunstyrelsen beslutar

att ge Tekniska kontoret i uppdrag att utreda lokalvård i egen regi för Sala stad och åiterrapportera till Kommunstyrelsen senast maj 2024, samt att delrapportera preliminära kostnader för lokalvård i egen regi till kommunstyrelsen senast mars 2024 som underlag till budgetförutsättningar 2025 – 2028.

Reservationer

Moderaterna, Sverigedemokraterna och Salas Bästa inkommer med skriftlig reservation.

Skickas till
Teknisk chef

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

Lägesbild och kartläggning anmälda brott samt upplevd otrygghet år 2022–2023

KOMMUNSTYRELSEN

METADATA OM DOKUMENTET

Dokumentnamn Lägesbild och kartläggning anmälda brott samt upplevd otrygghet år 2022–2023		Dokumenttyp	Omfattar
Beslutsinstans Kommunstyrelsen	Dokumentansvarig Säkerhetssamordnare	Publicering www.sala.se , intranät	
Beslutad datum	Översyn bör göras 2025-07-01	Klassificering 1.3.1	Diarienummer Dnr
Relation	Ersätter		Författningssamling

Innehåll

BEGREPPSFÖRKLARING	7
1. INLEDNING	8
1.1 Information om Sala kommun	8
1.1.1 Geografiskt område	8
1.1.2 Nuläge för kommunens lokala brottsförebyggande arbetet	9
2 KARTLÄGGNING AV BROTT	10
2.1 Totalt anmälda brott	10
2.2 Skadegörelsebrott	11
2.3 Narkotikabrott	14
2.4 Hot- och våldsbrott	16
2.4.1 Misshandel	16
2.4.2 Personrån	18
2.4.3 Våld mot barn och unga	20
2.5 Våld i relation (VIR)	22
2.6 Sexualbrott	22
2.7 Stöld- och tillgreppsbrott	24
2.7.1 Bostadsinbrott	25
2.7.2 Bilbrott	27
2.8 Trafikbrott	29
2.9 Analys av avloppsvatten i Sala kommun	30
2.10 Data från EMBRACE och EST-gruppen	31
2.10.1 Deso-Område åkra	32
2.10.2 Deso-Område kungsängen/vasastaden	33
3 ANALYS	34
3.1 Kommunpolisens utlåtande	34
3.1.1 Inledning	34
3.1.2 Utsatta områden	34
3.1.3 Ungdomsbrott	34
3.1.4 Narkotika	34
3.1.5 Tillgreppsbrott	35
3.1.6 Bedrägeribrott	35
3.1.7 Organiserad brottslighet / Gängkriminalitet	35
3.1.8 Sammanfattning	35
3.2 Säkerhetssamordnarens utlåtande	36
3.2.1 Prioriterade fokusområden för år 2024 i Sala Kommun	37
3.2.2 Ökad lokal kunskap	38
3.2.3 Sammanfattad bedömning och prioritering	39
4 REFERENSLISTA	40

Begreppsförklaring

BRÅ	Brottsförebyggande rådet
DESO	DeSO är en rikstäckande indelning som följer läns- och kommungränserna och som delar in Sverige i 5 984 områden.
EST	Ett systematiskt arbetsätt för samverkan mellan i första hand kommun, polis och fastighetsbolag för att öka tryggheten i till exempel ett bostadsområde eller i en kommun.
NTU	Brottsförebyggande rådets nationella trygghets undersökning.
SITUATIONELL BROTTSPREVENTION	Situationell brottsprevention innebär att försöka försvåra att brott faktiskt begås genom att rikta särskilda insatser för att ändra förutsättningarna till att brott ska begås. ¹
SOCIAL BROTTSPREVENTION	Social brottsprevention handlar om att rikta insatser eller åtgärder på individ- samt gruppnivå för att försöka minska villigheten till att begå brott. ²
SSPF	Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid
TSI	Tidiga Samordnade Insatser

¹ Polismyndigheten (2022). *Polismyndighetens strategi för det brottsförebyggande arbetet PM 2022:12*. Hämtad från [Polismyndighetens strategi för brottsförebyggande arbetet \(PM 2022:12\)](#)

² Ibid.

1. INLEDNING

Från och med den 1 juli år 2023 har kommunerna ett ansvar för det lokala brottsförebyggande arbete. I 4 § Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete framgår det att kommuner ska inom sitt geografiska område ta fram en lägesbild över brottsligheten. I lägesbilden ska en kartläggning av brottsligheten, dess omfattning och konsekvenser, annan information av betydelse i sammanhanget och en analys av kartläggningen och informationen anges.³ Lägesbilden ska vara underlag för de åtgärderna som kommunen avser att vidta inom sitt brottsförebyggande arbete. Detta innebär att åtgärdsplanen grundar sig på den lägesbild som tagits fram.⁴ Kommuner ska minst vartannat år uppdatera lägesbilden och följa upp den åtgärdsplan som fastslagits.⁵

1.1 Information om Sala kommun

1.1.1 GEOGRAFISKT OMRÅDE

Sala kommun ligger i Västmanlands län och är den tredje största kommunen i länet med cirka 23 000 invånare. I Sala kommun bor cirka 70% i tätorter och 30 % på landsbygden (SCB 2022). Den största tätorten, som även är kommunens centralort, är Sala stad. Tätorterna Ransta, Västerfärnebo och Möklinta kommer därefter i befolkningsstorlek. Sala kommun ligger centralt belägen i en region med närhet till flera andra orter utanför kommunens gränser. Däribland Borlänge, Falun, Gävle, Stockholm, Uppsala, Västerås och Örebro. Det finns goda kopplingar mellan orterna i Sala kommun och till orter i omgivande kommuner eftersom goda kommunikationsmöjligheter erbjuds via tåg- och vägnätet. Arbetspendling sker till och från Sala kommun och närliggande kommuner. På grund av Sala kommuns läge kan pendling till och från kommunen ske med bil, tåg eller buss. Flera stora vägar passerar genom Sala kommun, inklusive riksväg 70 som går mellan Enköping och den norska gränsen samt riksväg 56 som går från Norrköping till Gävle. I Sala kommun finns det järnvägsstationer i Sala stad och i Ransta. Sala stad har via tåg- och vägnätet tydliga förbindelser mot norr till Avesta och Falun, mot öster till Morgongåva, Heby, Uppsala, vidare till Stockholm samt söderut till Västerås. Sala Silvergruva utgör den största turistattraktionen i kommunen och genererar mellan 35 000 – 50 000 besökare per år. De flesta besöken sker under sommarmånaderna juni-augusti.

³ 4 § Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

⁴ 5 § Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

⁵ 6 § Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

1.1.2 NULÄGE FÖR KOMMUNENS LOKALA BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETET

Det brottsförebyggande arbetet som bedrivs på lokal nivå av kommunen sker genom strategiskt råd tillika lokalt BRÅ samt de operativa samverkansformerna.

Kommunens strategiska arbete med det brottsförebyggande frågorna sker i ett särskilt forum som kallas för "Lokalt BRÅ". Syftet med denna sammansättning är att bereda det brottsförebyggande arbetet på en strategisk nivå där följande funktioner ingår Kommunstyrelsens ordförande, Kommundirektör, Socialchef, Kultur- och fritidschef, Skolchef, Teknisk chef, Kommunpolis, Säkerhetssamordnare, Kommunjurist, VD för Salabostäder (kommunens bostadsbolag) samt oppositionsråd. Det lokala BRÅ har regelbundna möten med fastställd dagordning.

I det operativa brottsförebyggande arbetet har kommunen idag en särskild samverkansform som kallas för EST-grupp som står för "Effektiv samordning för trygghet". Denna samverkansform syftar till att effektivisera det kunskapsbaserade situationella trygghetsskapande arbete som polisen, kommunen samt andra relevanta aktörer genomför.⁶ Med hjälp av den här metoden kan man minska och förebygga otrygghet då man genomför tidiga insatser där relevanta aktörer tillsammans samverkar. I kommunens EST-grupp ingår följande funktioner Säkerhetssamordnare, Kommunpolis, Chef för kommunens fritidsgårdar och fältverksamhet, Bo-social samordnare Salabostäder, Rektorer på kommunens högstadieskolor, Säkerhetsansvarig från Fastighetsenheten, Socialsekreterare från barn- och ungdomsenheten, Teamledare från Socialtjänstens öppenvård, Trafikingenjör samt Svenska Kyrkan. I Sala kommuns EST-gruppen har man möten varannan vecka där man upprättar en lägesbild. Den lägesbild som tas fram ligger till grund för eventuella insatser som behöver sättas in vid påvisat behov. För det här arbetet används IT-systemstödet Embrace för att bland annat kartlägga det brottsförebyggande- och trygghetsskapande arbetet.

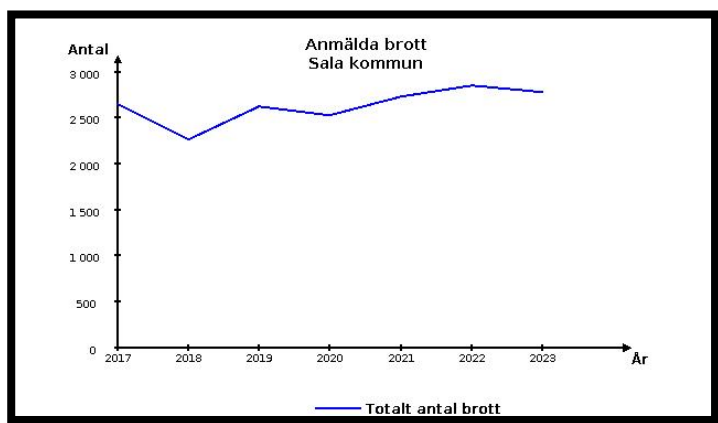
⁶ Örebro Universitet (2016). *Effektiv samordning för trygghet*. sid. 5
Hämtad från [2013_0248 Effektiv samordning för trygghet.pdf \(bra.se\)](https://www.bra.se/2013_0248_Effektiv_samordning_for_trygghet.pdf)

2 KARTLÄGGNING AV BROTT

Under detta avsnitt kommer en samlad kartläggning över flertalet utvalda brottskategorier att redogöras. Statistiken som har inhämtas för lägesbilsarbetet kommer att presenteras med hjälp av tabeller samt figurer. Denna information är sammanställd från Brottsförebyggande rådet (BRÅ) samt deras nationella trygghetsundersökning (NTU). Varje år genomförs NTU. För polisområde Norra Västmanland svarade totalt 668 stycken på trygghetsundersökningen år 2022. Under år 2023 var det 719 stycken som fick svara på enkäten som befann sig inom lokalpolisområde Norra Västmanland. Statistiken visar antalet anmälda brott och inte det totala antalet faktiskt begångna brott i samhället eller kommunen. Data från Kolada har också använts i samband med kartläggningen av brott.

2.1 Totalt anmälda brott

Denna kategori avser antalet anmälda brott till anmälda brott omfattar alla händelser som anmäls och registrerats som brott hos Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket och Ekobrottsmyndigheten. I Figur 1 redovisas den totala statistiken för antalet anmälda brott i Sala kommun för tidsperiod 2017–2023.

Figur 1 - Diagram över anmälda brott i Sala kommun period 2017-2023

Vidare med hjälp av Figur 2 går det utläsa att antalet anmälda brott i Sala kommun har minskat något från 2 860 stycken anmälda brott år 2022 till 2 786 stycken anmälda brott år 2023. Orsaken har inte beaktats i den genomförda analysen.

		År						
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
		Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
Sala kommun								
Totalt antal brott		2 653	2 270	2 638	2 537	2 739	2 860	2 786

Figur 2 – Anmälda brott i Sala kommun period 2017-2023

I en jämförelse med hela landet har antalet anmälda brott ökat från 1 447 470 stycken år 2022 till 1 511 882 stycken år 2023. Det ska framhållas att statistiken från BRÅ visar antalet anmälda brott och inte det faktiska antalet begångna brott i samhället.⁷ Antalet anmälda brott för hela landet har ökat med 4% i jämförelse med året innan. Det är bedrägeribrotten som är den typ av brottskategori som har ökat mest framförallt kortbedrägerier samt bedrägeri genom social manipulation. Stöld- och tillgreppsbrott är den brottskategori som minskat mest i hela landet. Detta gäller främst brottstyperna cykelstöld och stöld ur/från motordrivet fordon. Trots detta har brottstypen butiksstöld ökat. Utöver detta har en ökning skett gällande brottstypen brott mot person med 3% i jämförelse med föregående år.

		År						
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
		Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
Hela landet								
Totalt antal brott		1 514 902	1 550 626	1 548 406	1 566 872	1 480 557	1 447 470	1 511 882

Figur 3 – Anmälda brott i hela landet. Period 2017–2023

2.2 Skadegörelsebrott

Skadegörelsebrott regleras i 12 kap. Brottsbalken (1962:700). Det är där brottstyper som exempelvis skadegörelser samt klotter ingår. Utifrån den statistik som inhämtas från BRÅ är det brottstyper som identifieras enligt 12 kap. Brottsbalken (1962:700) som utgör för skadegörelsebrott.

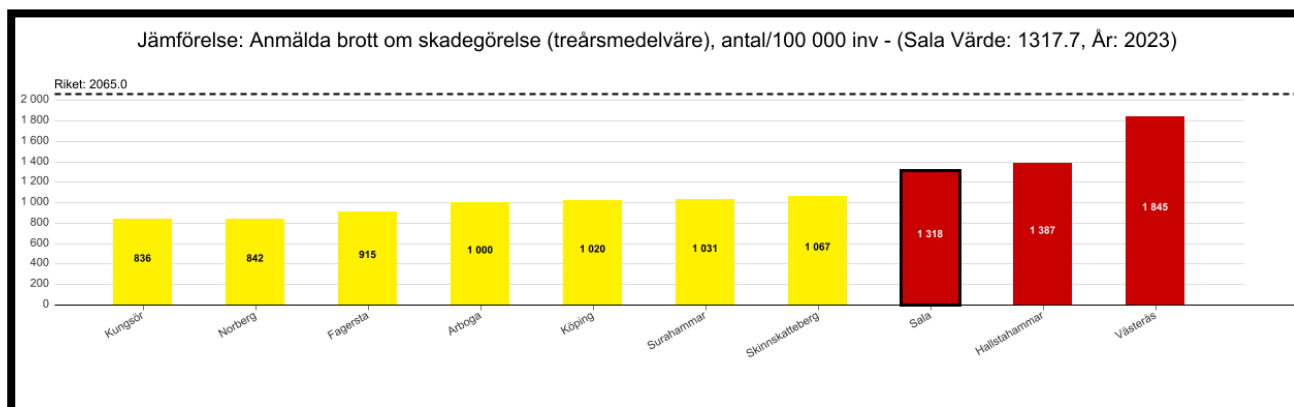
I Sala kommun har antalet anmälda skadegörelsebrott minskat från 349 stycken år 2022 till 270 stycken år 2023.

⁷ Brottsförebyggande rådet (2024) 2023 – Anmälda brott slutlig statistisk, sid. 4. Hämtad från [2023 – Anmälda brott slutlig statistisk \(bra.se\)](https://www.bra.se/2023-anmalda-brott-slutlig-statistisk)

Anmälda brott	År						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
Sala kommun							
8-12 kap. Brott mot förmögenhet							
12 kap. Skadegörelsebrott	238	167	222	261	289	349	270

Figur 4 – Anmälda skadegörelsebrott i Sala kommun. Period 2017–2023

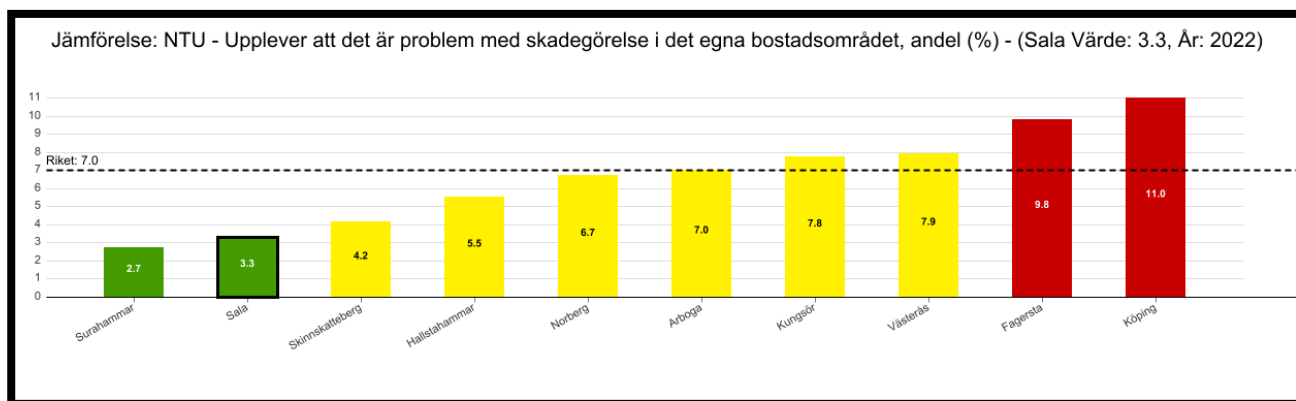
Med hjälp av databasen Kolada har jämförelser över skadegörelsebrotten gjorts. Koladas data baseras på statistisk från bland annat BRÅ. I Kolada avser anmälda brott om skadegörelse 12 kap. I brottskategorin brott om skadegörelse ingår "skadegörelse/grov skadegörelse/åverkan på motorfordon (ej brand), genom brand (även motorfordon), klotter, mot stat, kommun, region (ej klotter), annan skadegörelse" samt "mordbrand/grov mordbrand". Antalet brott per 100 000 invånare summeras för åren T, T-1 och T-2 och divideras därefter med tre vilket ger det genomsnittliga antalet anmälningar per 100 000 invånare de senaste tre åren. Kommunstatistiken baseras på uppgift om brottsplats. I databasen Kolada visar färgsättningen om detta resultat är bra eller dåligt i jämförelse med andra kommuner. En grönmarkering indikerar på ett bra resultat och en rödmarkering visar istället på ett sämre resultat. I Sala kommun är antalet anmälda brott om skadegörelse 1 318 stycken per 100 000 invånare. Detta är ett sämres resultat i jämförelse med andra kommuner inom Västmanlands län. Genomsnittet i hela landet är 2065 anmälda brott om skadegörelse per 100 000 invånare.

Figur 5 – Jämförelse: Anmälda brott om skadegörelse (treårsmedelvärde), antal/100 000 inv. - (Sala Värde: 1317,7, År: 2023).

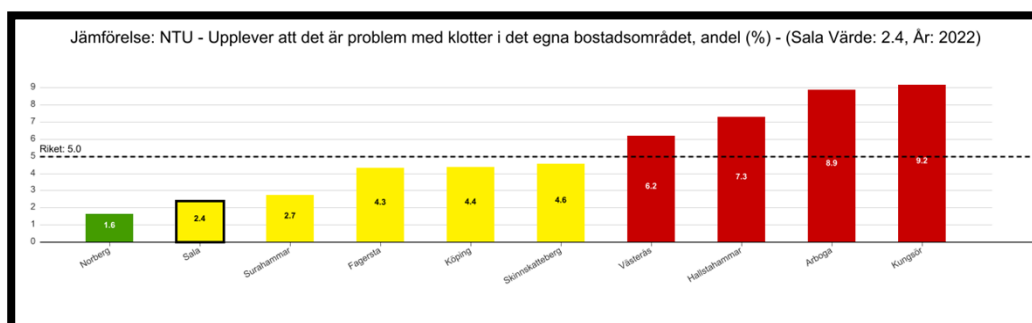
Utifrån den NTU som redogjordes år 2022 visar data från Kolada att Sala kommun låg inom en grönmarkering för upplevelse om problem med skadegörelse i det egna bostadsområdet. Detta är en jämförelse som gjordes bland kommuner utifrån NTU frågeställning "I stor utsträckning" på frågan "I vilken utsträckning upplever du att nedskräpning är ett problem i området där du bor?". Det är viktigt att framhålla för att uppnå ett tillräckligt stort dataunderlag samredovisas åren två och två i Kolada.

Det innebär exempelvis att år 2019-2020 slås ihop. Detta innebär att det som presenteras i Figur 6 är en samredovisning för år 2021 och år 2022. Som tidigare nämnts ligger Sala för specifikt detta åren inom en grönmarkering med 3,3% i jämförelse med andra kommuner inom Västmanlands län. Detta indikerar också på ett bättre resultat där genomsnittet för hela landet är 7,0%

Figur 6 - Jämförelse: NTU - Upplever att det är ett problem med skadegörelse i det egna bostadsområdet, andel (%) - (Sala Värde: 3,3, År: 2022).

När det handlar om upplevelse om klotter inom det egna bostadsområdet finns det även där enbart data för år 2022 i Kolada. Detta innebär också att det som presenteras i Figur 7 är en samredovisning för år 2021 och år 2022. Sala kommun inom en gulmarkering med 2,4%. Detta indikerar på något bättre resultat i jämförelse med andra kommuner inom Västmanlands län. Klotter kan upplevas som otrivsamt och uppfattas som otrygghet.⁸

Figur 7 - Jämförelse: NTU - Upplever att det är problem med klotter i det egna bostadsområdet, andel (%) - (Sala Värde: 2,4, År: 2022).

⁸ Brottsförebyggande rådet (u, å.) *Skadegörelse och klotter*. Hämtad från [Skadegörelse och klotter - Brottsförebyggande rådet \(bra.se\)](https://www.bra.se)
13 (40)

2.3 Narkotikabrott

I detta avsnitt avses narkotikabrott utifrån det som föreskrivs enligt narkotikastrafflagen (1968:64). Under anmälda narkotikabrott ingår bland annat brottstyperna innehav av narkotika och eget bruk.

Anmälda brott							
	År						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
Sala kommun							
Brott mot narkotikastrafflagen	437	233	456	253	437	483	457

Figur 8 - Totalt anmälda narkotikabrott i Sala kommun period 2017-2023

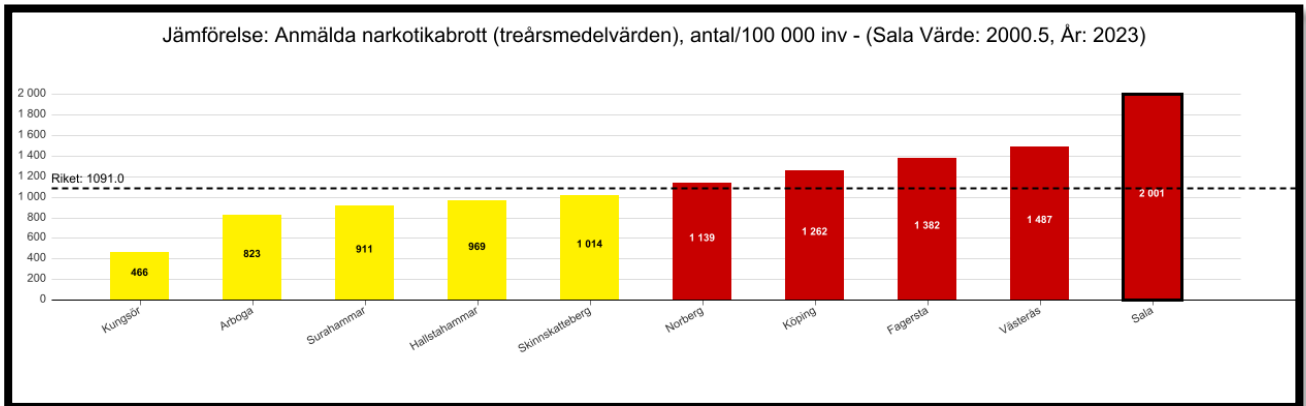
I Sala kommun har antalet anmälda narkotikabrott minskat från 483 stycken år 2022 till 457 stycken år 2023. För hela landet har det dock skett en liten minskning från totalt 113 475 stycken anmälda narkotikabrott år 2022 till 112 297 stycken år 2023.⁹ Detta är minskning på -1 178 anmälda brott. Statistik för hela landet är majoriteten anmälda narkotikabrott innehav (52%).

Anmälda brott							
	År						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
Hela landet							
Brott mot narkotikastrafflagen	100 447	106 521	113 071	124 044	118 105	113 475	112 297

Figur 9 - Anmälda narkotikabrott i hela landet period 2017-2023

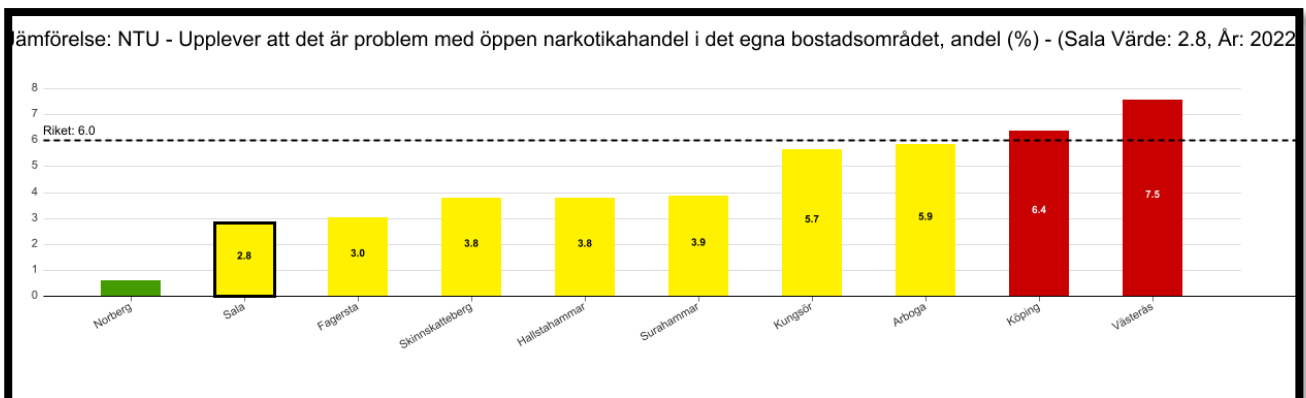
I jämförelse med andra kommuner inom Västmanlands län ligger Sala kommun inom en rödmarkering för anmälda narkotikabrott per 100 000 invånare. I data från Kolada avser anmälda narkotikabrott i enlighet med narkotikastrafflagen. Antalet brott per 100 000 invånare summeras för åren T, T-1 och T-2 och divideras därefter med tre vilket ger det genomsnittliga antalet anmälningar per 100 000 invånare de senaste tre åren. Detta indikerar på ett sämre resultat där genomsnittet i hela landet är 1091 anmälda narkotikabrott per 100 000 invånare.

⁹ Brottsförebyggande rådet (2024). *Narkotikabrott*. Hämtad från [Narkotikabrott - Brottsförebyggande rådet \(bra.se\)](https://www.bra.se)

Figur 10 - Jämförelse: Anmälda narkotikabrott (treårsmedelvärden), antal/100 000 inv. - (Sala Värde: 2000,5, År:2023).

När det handlar om upplevelse av problem med öppen narkotikahandel i det egna bostadsområden finns det enbart data för år 2022 i Kolada. Detta innebär också att det som presenteras i Figur 11 är en samredovisning för år 2021 och år 2022. Andel som har svarat "I stor utsträckning" på frågan "I vilken utsträckning upplever du att öppen narkotikahandel är ett problem i området där du bor?" i NTU. Data avseende oro för brott är referensperioden de senaste tolv månaderna fram till svarstillfället. Sala kommun ligger i jämförelse med andra kommuner i Västmanlands län inom gulmarkering med 2,8%. Detta indikerar på något bättre resultat i jämförelse med andra kommuner. Inom hela landet ligger genomsnittet på 6,0%.

Figur 11 - Jämförelse: NTU - Upplever att det är ett problem med öppen narkotikahandel i det egna bostadsområdet, andel (%) - (Sala Värde: 2,8, År:2022).

2.4 Hot- och våldsbrott

Under detta avsnitt har hot- och våldsbrott delats in i fyra kategorier. Detta avsnitt består av anmälda brottstyper som misshandel, personrån, våld i nära relation samt anmält våld mot barn och unga.

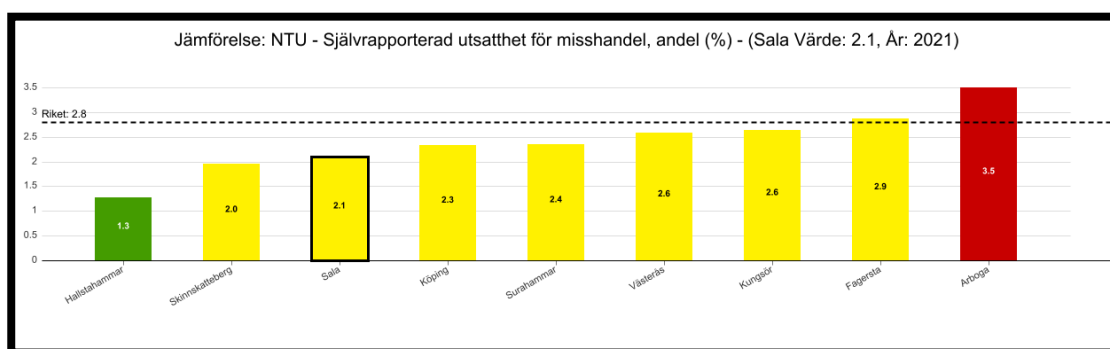
2.4.1 MISSHANDEL

Anmälda misshandelsbrott avser det som föreskrivs enligt 3 kap. 5-6 §§ Brottsbalken (1952:700) om misshandel samt grov misshandel. I Sala kommun har antalet anmälda misshandelsbrott inklusive grovmisshandel ökat från 200 stycken år 2022 till 225 år 2023.

Anmälda brott							
	År						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
Sala kommun							
3-7 kap. Brotts mot person							
3 kap. Brotts mot liv och hälsa							
Misshandel inkl. grov (5, 6 §)	169	188	256	200	208	200	225

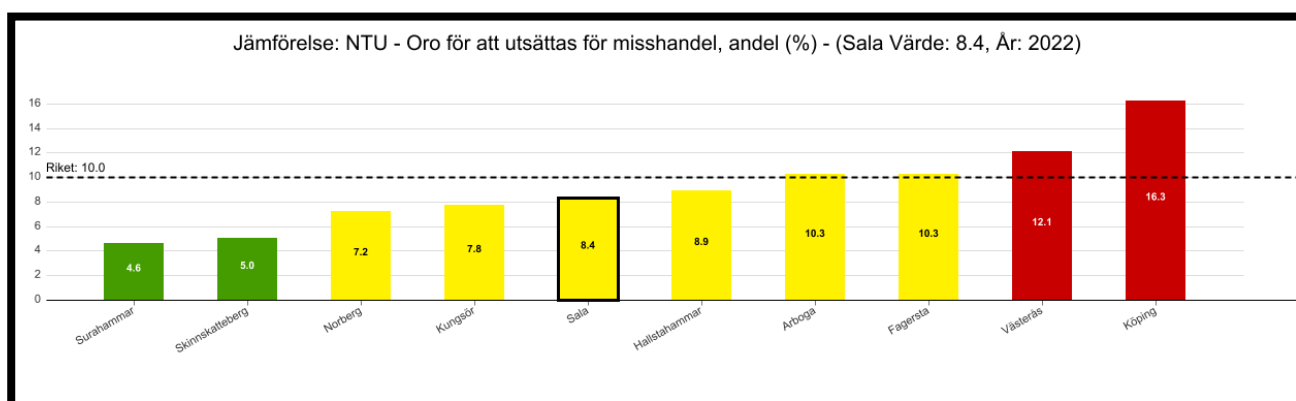
Figur 12 - Antalet anmälda misshandelsbrott inklusive grovmisshandel för Sala kommun period 2017-2023

Enligt data från 2021 avseende självrapporterad utsatthet för misshandel innehar Sala kommun en guldmarkerad nivå. Detta är utifrån frågeställningen i NTU där andel som har svarat "Ja" på frågan "Har någon med avsikt slagit, sparkat eller på annat sätt utsatt dig för fysiskt våld, så att du skadats eller så att det gjort ont, under förra året?". Då det endast finns data för år 2021 är det viktigt att beakta att data i Kolada är en samkörning för år 2020 och 2021. I jämförelse med andra kommuner inom Västmanlands län ligger Sala kommun inom en gulmarkering med 2,1%. Genomsnittet för hela landet är 2,8 %.

Figur 13 - Jämförelse: NTU - Självrapporterad utsatthet för misshandel, andel (%) - (Sala Värde: 2,1, År: 2021).

När det handlar om oro för att utsättas för misshandel finns det data från Kolada för år 2022. Mätning över andel som har svarat "Mycket ofta" eller "Ganska ofta" på frågan "Har det hänt under det senaste året att du oroar dig för att du ska bli misshandlad?" i NTU. Då det endast finns data för år 2022 är det viktigt att beakta att data i Kolada är en samkörning för år 2021 och 2022. Sala kommun ligger inom gulmarkering med 8,4%. Genomsnitt för hela landet är 10%.

Figur 14 - Jämförelse: NTU - Oro för att utsättas för misshandel, andel (%) - (Sala Värde: 8,4, År: 2022).

2.4.2 PERSONRÅN

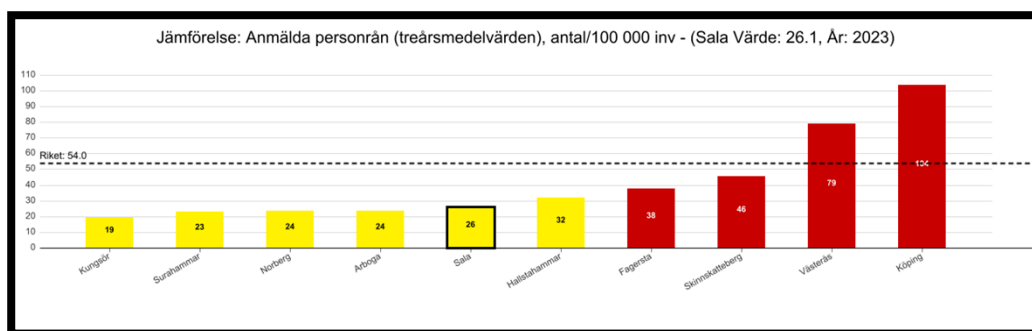
Personrån avser den brottstypen som handlar om att en gärningsperson med våld eller hot genomför en stöld.¹⁰ I figur 14 avser anmälda personrån följande kategorier; rån mot äldre/funktionsnedsatt privatperson, rån mot ej äldre/funktionsnedsatt privatperson, rån mot person under 18 år samt rån mot person 18 år eller äldre. Personrån utifrån de förvalda kategorierna visar på att antalet anmälda personrån mot ej äldre/funktionsnedsatt privatperson har minskat från 8 stycken år 2022 till 2 stycken år 2023. Detta gäller även personrån mot ej äldre/funktionsnedsatt privatperson under 18 år. Antalet anmälda personrån mot ej äldre/funktionsnedsatt privatperson under 18 år har minskat från 6 stycken år 2022 till 0 stycken år 2023.

Anmälda brott	År						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
Sala kommun							
8-12 kap. Brott mot förmögenhet							
8 kap. Stöld, rån m.m.							
Rån, inkl. grovt (5, 6 §)							
Rån mot äldre/funktionsnedsatt privatperson		0	0	0	0	1	1
8-12 kap. Brott mot förmögenhet							
8 kap. Stöld, rån m.m.							
Rån, inkl. grovt (5, 6 §)							
Rån mot ej äldre/funktionsnedsatt privatperson		8	4	5	9	6	8
8-12 kap. Brott mot förmögenhet							
8 kap. Stöld, rån m.m.							
Rån, inkl. grovt (5, 6 §)							
Rån mot ej äldre/funktionsnedsatt privatperson							
Mot person under 18 år		3	2	0	2	1	6
8-12 kap. Brott mot förmögenhet							
8 kap. Stöld, rån m.m.							
Rån, inkl. grovt (5, 6 §)							
Rån mot ej äldre/funktionsnedsatt privatperson							
Mot person 18 år eller äldre		5	2	5	7	5	2

Figur 15-Anmälda personrån i Sala kommun period 2017–2023.

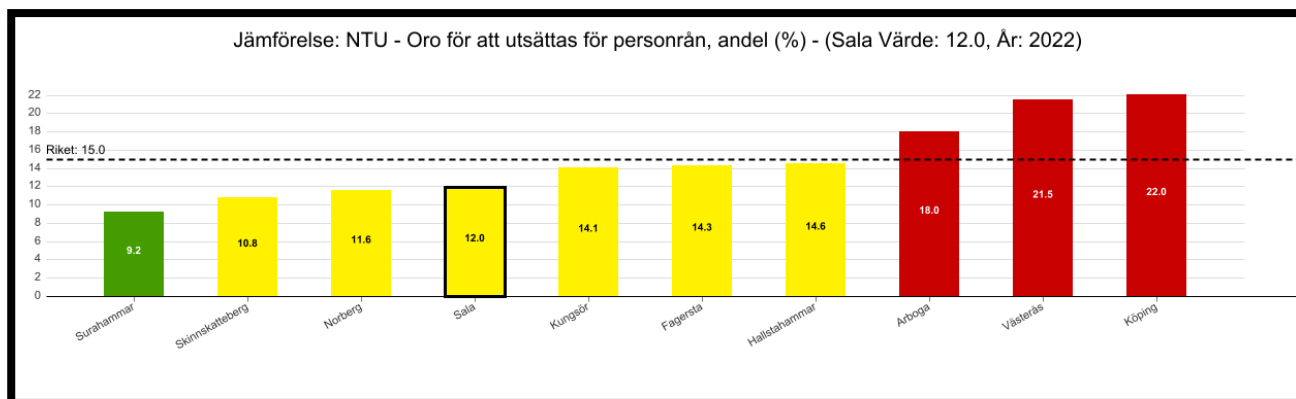
¹⁰ Polismyndigheten (u.å.). Rån. Hämtad från [Rån | Polismyndigheten \(polisen.se\)](https://www.polisen.se)

I jämförelse utifrån data hämtad från Kolada avser antalet anmälda personrån också brottstyperna rån mot äldre/funktionsnedsatt privatperson samt rån mot äldre/funktionsnedsatt privatperson. Sala kommun ligger inom en gulmarkering med 26,1 antal anmälda personrån per 100 000 invånare för år 2023. Genomsnittet i hela landet är 54.0 antal anmälda personrån per 100 000 invånare.

Figur 16 -Anmälda personrån (treårsmedelvärden), antal/100 000 inv. - (Sala Värde: 26.1, År: 2023).

När det handlar om oro för att utsättas för personrån finns det data från Kolada för år 2022. I NTU ställdes frågan om Andel som har svarat "Mycket ofta" eller "Ganska ofta" på frågan "Har det hänt under det senaste året att du oroat dig för att du ska bli rånad?" i NTU. Då det endast finns data för år 2022 är det viktigt att beakta att data i Kolada är en samkörning för år 2021 och 2022. Oron att utsättas för personrån inom Sala kommun innehar en gulmarkering på 12,0% år 2022. Genomsnittet i hela landet är 15,0 %.

Figur 17 - Jämförelse: NTU - Oro för att utsättas för personrån, andel (%) År: 2022 - (Sala Värde: 12.0, År 2022).

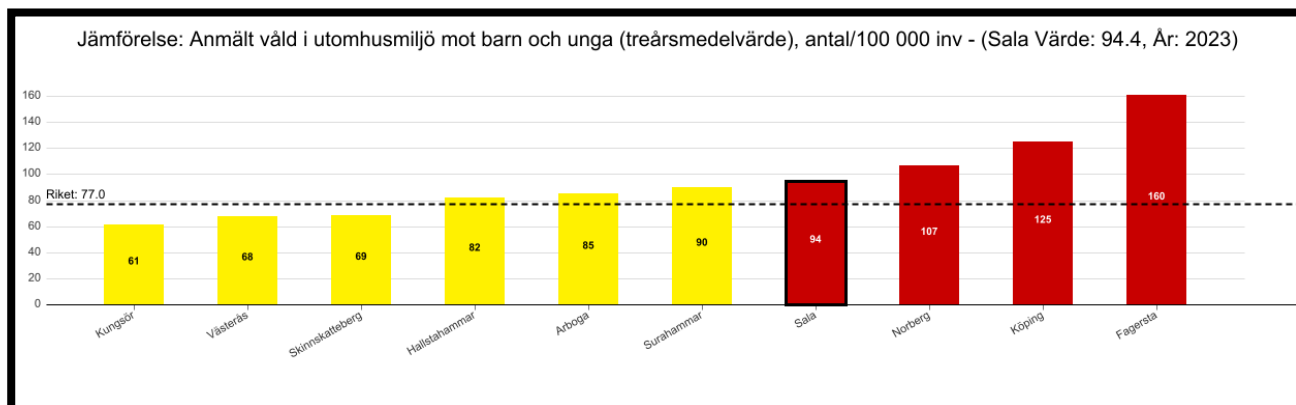
2.4.3 VÅLD MOT BARN OCH UNGA

Anmält våld mot barn och unga avser brott som begåtts mot person enligt 3 kap. Brottsbalken (1962:700). Barn och unga avses enligt denna kartläggning med individ under 18 år. När det gäller anmälda brott mot person som avser barn i ålder 0-17 år var det totalt 51 stycken år 2022. Under år 2023 har denna brottstyp minskat i antalet anmälningar till 40 stycken år 2023. Barn 7-14 år är den brottsoffergrupp som majoriteten av anmälda brott mot person berör.

Anmälda brott	År						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
Sala kommun							
3-7 kap. Brott mot person							
3 kap. Brott mot liv och hälsa							
Misshandel inkl. grov (5, 6 §)							
Indelat efter ålder							
Mot barn 0-6 år	3	7	7	5	7	3	1
3-7 kap. Brott mot person							
3 kap. Brott mot liv och hälsa							
Misshandel inkl. grov (5, 6 §)							
Indelat efter ålder							
Mot barn 7-14 år	17	26	43	21	16	34	27
3-7 kap. Brott mot person							
3 kap. Brott mot liv och hälsa							
Misshandel inkl. grov (5, 6 §)							
Indelat efter ålder							
Mot barn 15-17 år	23	12	17	18	14	14	12

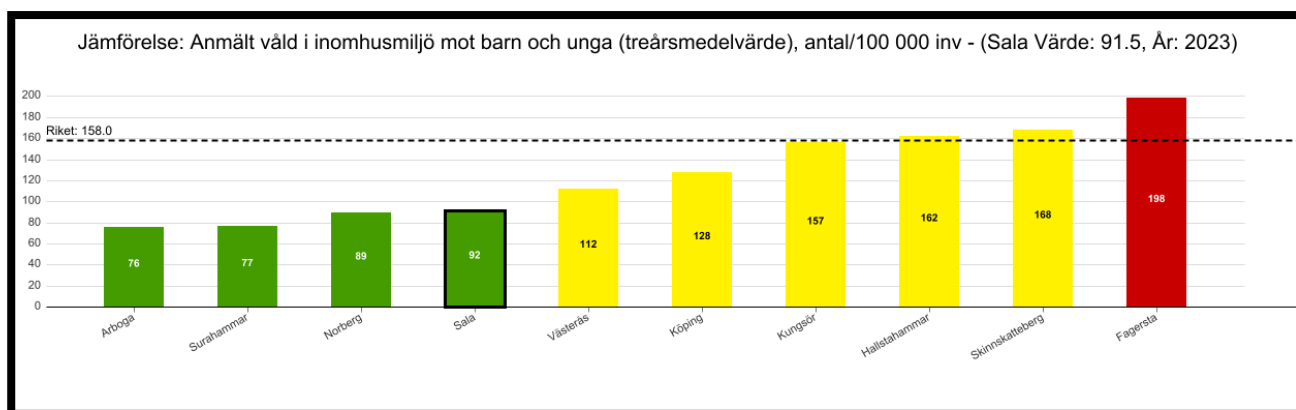
Figur 18 - Anmälda brott mot person mot barn ålder 0-17 år i Sala kommun period 2017-2023.

Brott mot person som begåtts utomhus mot barn i ålder 0-17 år visar en jämförelse med andra kommuner i Västmanlands län att Sala kommun infinner sig inom en rödmarkering. Detta är en sämre placering i jämfört med andra kommuner i Västmanland. Antalet anmälda brott mot person per 100 000 invånare har Sala ett värde på 94.4 antalet anmälda brott. Sala kommun har ett högre antal än genomsnittet för hela landet som ligger på 77.0 antalet anmälda brott mot person som begått begåtts utomhus mot barn i ålder 0-17 år.

Figur 19 - Jämförelse: Anmält våld i utomhusmiljö mot barn och unga (treårsmedelvärde), antal/100 000 inv. - (Sala Värde: 94,4, År: 2023).

Vidare visar anmälda brott mot person för barn i ålder 0-17 år som begåtts inomhus att Sala kommun ligger bättre till i jämförelse med andra kommuner inom Västmanlands län. Sala kommun ligger på 92 antal anmälda brott per 100 000 invånare. Genomsnittet för hela landet är 158 antal anmälda brott per 100 000 invånare. I korthet innebär det att Sala kommun ligger i jämförelse med andra kommuner lägre än genomsnittet för anmälda brott mot person för barn i ålder 0-17 år som begåtts inomhus.

Figur 20 - Jämförelse: Anmält våld i inomhusmiljö mot barn och unga (treårsmedelvärde), antal/100 000 inv. - (Sala Värde: 91,5, År: 2023).

2.5 Våld i relation (VIR)

Det saknas lokal statistik i Sala kommun.

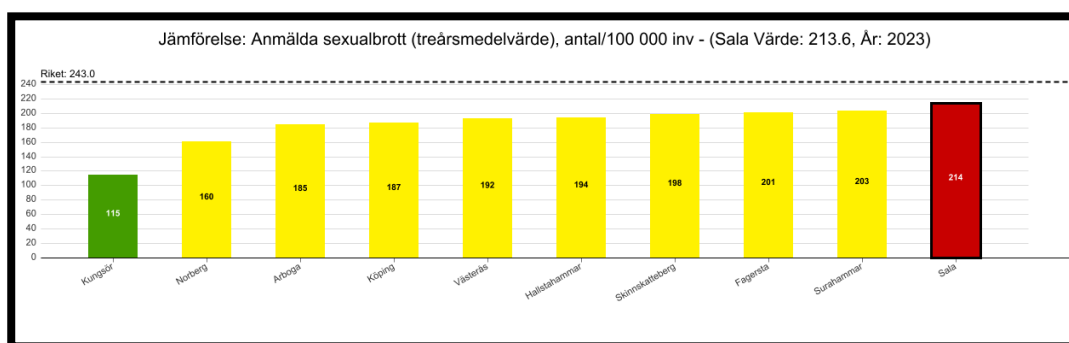
2.6 Sexualbrott

Anmälda sexualbrott avser det som föreskrivs enligt 6 kap. Brottsbalken (1962:700) där ingår brottstyper som våldtäkt, sexuellt övergrepp samt sexuellt ofredande. Antalet anmälda sexualbrott i Sala kommun har ökat från 44 stycken år 2022 till 57 stycken år 2023. Samma antal anmälda sexualbrott var senast år 2019.

	År						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
Sala kommun							
3-7 kap. Brott mot person							
6 kap. Sexualbrott	47	80	57	36	46	44	57

Figur 18 - Anmälda sexualbrott i Sala kommun period 2017-2023

I jämförelse med andra kommuner inom Västmanlands län ligger Sala kommun inom en rödmarkering. I denna jämförelse från databasen Kolada är detta en indikation på att Sala kommun i jämförelse med andra kommuner inom Västmanlands län ligger sämst till. I Sala kommun handlar det om 214 antalet anmälda sexualbrott per 100 000 invånare. Genomsnittet i hela landet är 243 antalet anmälda sexualbrott per 100 000 invånare.

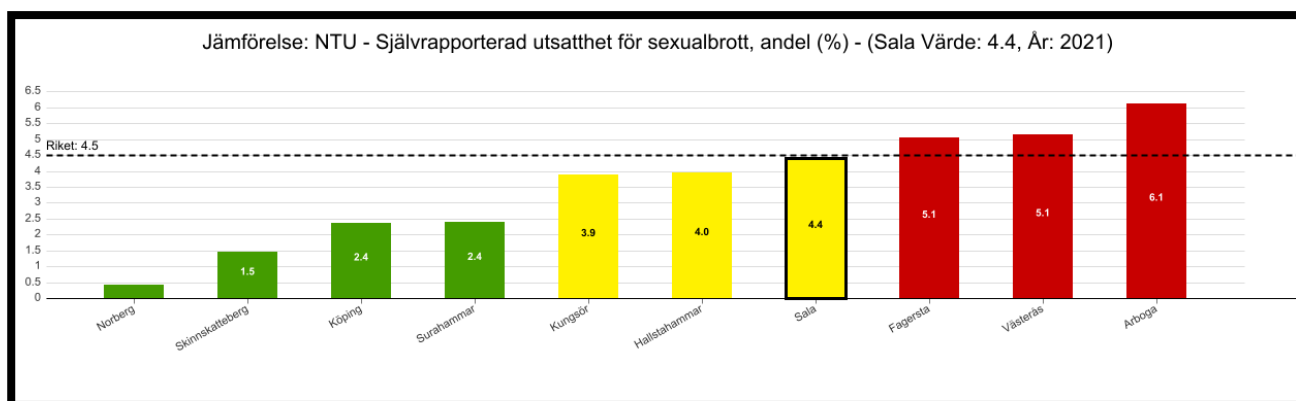
Figur 19 - Jämförelse: Anmälda sexualbrott (treårsmedelvärde), antal/100 inv. - (Sala Värde: 213,6, År:2023).

Den brottstyp som har ökat mest är sexuellt ofredande från 17 stycken anmälda brott år 2022 till 30 stycken år 2023. Antalet anmälda våldtäkter inklusive grov våldtäkt har minskat från 20 stycken år 2022 till 16 stycken år 2023.

	År						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
Sala kommun							
3-7 kap. Brotts mot person							
6 kap. Sexualbrott							
Våldtäkt inkl. grov (1, 4 §)	10	21	38	21	15	20	16
3-7 kap. Brotts mot person							
6 kap. Sexualbrott							
Sexuellt ofredande (10 §)	35	27	14	14	25	17	30

Figur 20 – Anmälda brottstyper våldtäkt och sexuellt ofredande i Sala kommun period 2017-2023

När det handlar om självrapporterade utsatthet för sexualbrott finns det data från Kolada för år 2021. Då det endast finns data för år 2021 är det viktigt att beakta att data i Kolada är en samkörning för år 2020 och 2021. Mätningen avser den andel som har svarat "Ja" på frågan "Ofredade, tvingade eller angrep någon dig sexuellt under förra året?" i NTU. Sala kommun ligger inom en gulmarkering med 4,4%. Genomsnittet för hela landet är 4,5%.

Figur 21 – Jämförelse: NTU - Självrapporterad utsatthet för sexualbrott, andel (%) – (Sala Värde: 4,4, År: 2021)

2.7 Stöld- och tillgreppsbrott

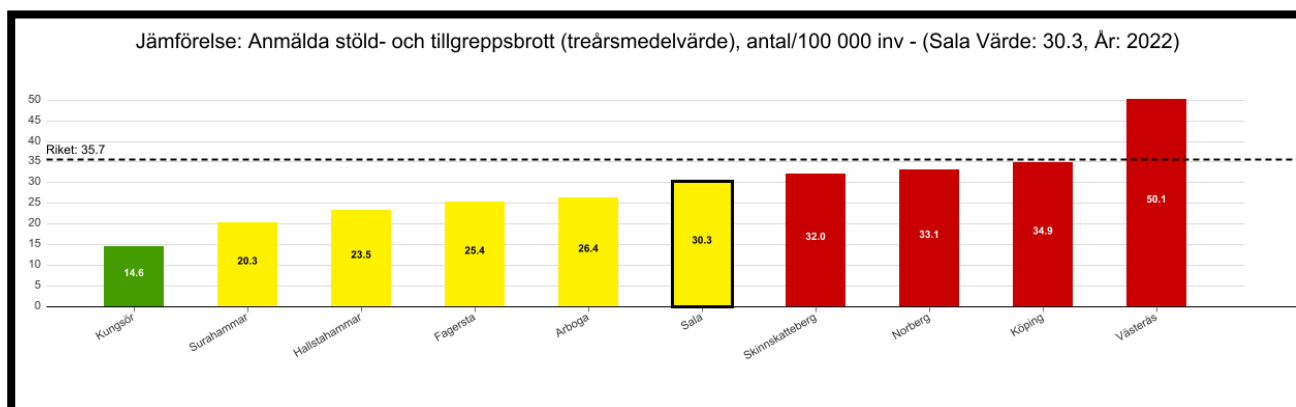
För detta avsnitt om stöld- och tillgreppsbrott har det delats in i tre avsnitt som avser brottstyperna stöld- och tillgreppsbrott, bostadsinbrott samt bilbrott. Avsnittet för stöld- och tillgreppsbrott är övergripande, medans underrubrikerna bostadsinbrott och bilbrott är specifikt urtagna ur den data som tagits del utav via BRÅ, NTU och Kolada.

Stöld- och tillgreppsbrott föreskrivs enligt 8 kap. Brottsbalken (1962:700). Inom detta område ingår flera olika brottstyper som inbrott, tillgrepp av motordrivet fortskaffningsmedel samt övrig stöld. Enligt Figur 20 har sammanställningen av stöld- och tillgreppsbrott minskat från 721 stycken år 2022 till 494 stycken år 2023.

Anmälda brott	År						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
Sala kommun							
8-12 kap. Brott mot förmögenhet							
8 kap. Stöld, råån m.m.	727	634	629	696	671	721	494
8-12 kap. Brott mot förmögenhet							
8 kap. Stöld, råån m.m.							
Tillgrepp av motordrivet fortskaffningsmedel (7 §)	33	24	30	41	38	23	23
8-12 kap. Brott mot förmögenhet							
8 kap. Stöld, råån m.m.							
Tillgrepp av icke motordrivet fortskaffningsmedel (1, 2, 4 §)	146	125	169	147	116	145	63
8-12 kap. Brott mot förmögenhet							
8 kap. Stöld, råån m.m.							
Inbrottsstöld, ej av skjutvapen (1, 2, 4 §)	131	152	138	205	210	178	127
8-12 kap. Brott mot förmögenhet							
8 kap. Stöld, råån m.m.							
Stöld (även inbrott) av skjutvapen, ammunition och sprängämnen (1, 2, 4 §)	0	1	0	0	0	0	0
8-12 kap. Brott mot förmögenhet							
8 kap. Stöld, råån m.m.							
Övrig stöld (1, 2, 4 §)	364	302	261	269	283	338	249
8-12 kap. Brott mot förmögenhet							
8 kap. Stöld, råån m.m.							
Rån, inkl. grovt (5, 6 §)	9	5	5	13	8	12	4
8-12 kap. Brott mot förmögenhet							
8 kap. Stöld, råån m.m.							
Övriga brott mot 8 kap. (8-10 §)	44	25	26	21	16	25	28

Figur 22 – Anmälda stöld- och tillgreppsbrott i Sala kommun period 2017-2023

Figur 23 visar på hur det såg ut för den data som publicerades år 2022 för anmälda stöld- och tillgreppsbrott per 100 000 invånare. Sala kommun innehar en gulmarkering med 30,3 anmälda stöld- och tillgreppsbrott per 100 000 invånare. Genomsnittet för hela landet var på 35.7 antal anmälda stöld- och tillgreppsbrott per 100 000 invånare.

Figur 23 - Jämförelse: Anmälda stöld- och tillgreppsbrott (treårsmedelvärde, antal/100 00 inv. - (Sala Värde: 30,3, År 2022).

2.7.1 BOSTADSINBROTT

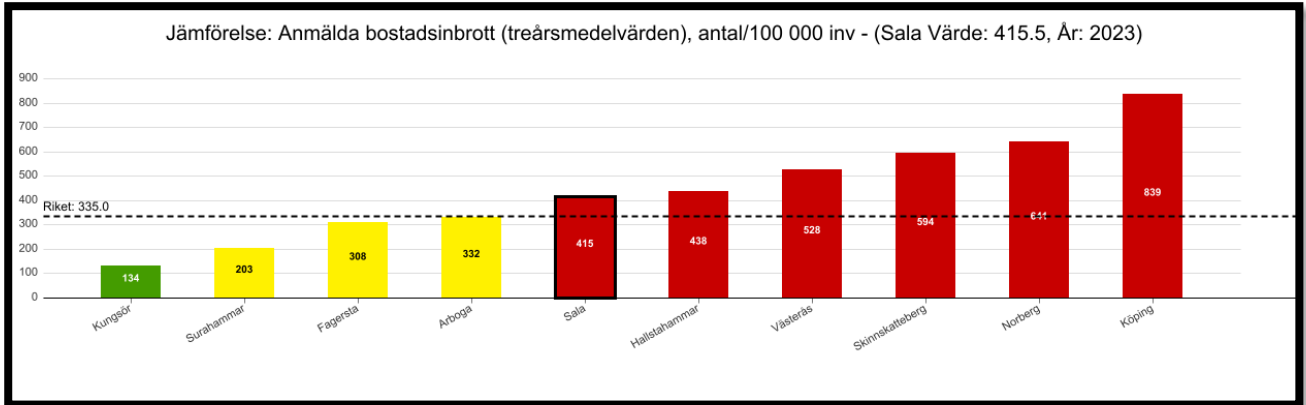
Anmälda bostadsinbrott avser bostadsinbrott som skett i bostad (lägenhet och villa), i källare och på vind i enlighet med 8 kap. Brottsbalken (1962:700). Bostadsinbrott som skett i lägenhet eller villa har antalet anmälningar minskat från 28 stycken år 2022 till 23 stycken år 2023. Vidare visar anmälda inbrott i källare eller på vind också en minskning från 4 stycken år 2022 till 1 stycke år 2023.

Anmälda brott	År						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
Sala kommun							
8-12 kap. Brott mot förmögenhet							
8 kap. Stöld, råån m.m.							
Övrig stöld (1, 2, 4 §)							
1 bostad m.m.		32	28	27	25	31	28
8-12 kap. Brott mot förmögenhet							
8 kap. Stöld, råån m.m.							
Övrig stöld (1, 2, 4 §)							
1 bostad m.m.							
1 bostad (lägenhet, villa)		29	27	24	23	27	24
8-12 kap. Brott mot förmögenhet							
8 kap. Stöld, råån m.m.							
Övrig stöld (1, 2, 4 §)							
1 bostad m.m.							
1 källare och på vind		3	1	3	2	4	4
							1

Figur 24 - Anmälda bostadsinbrott (lägenhet, villa, källare och vind) i Sala kommun period 2017-2023

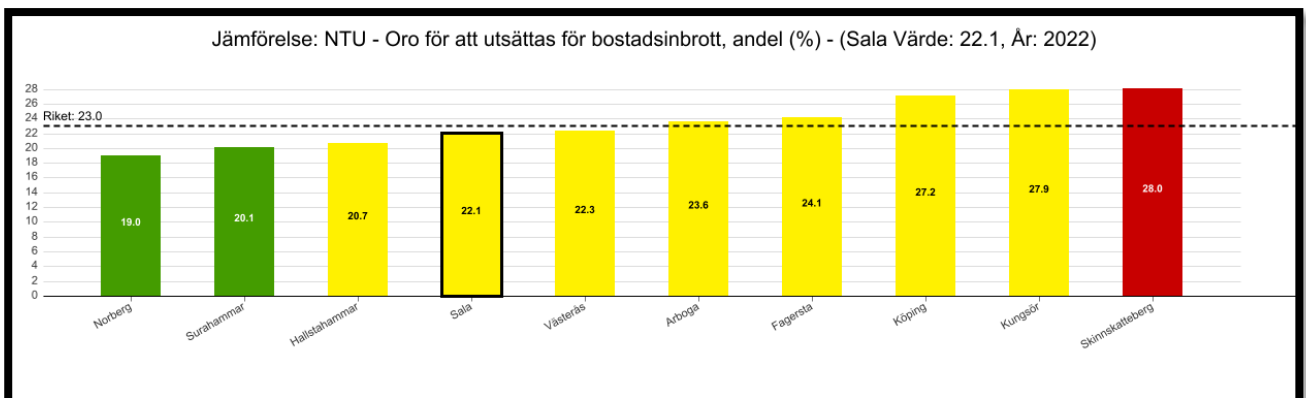
I jämförelse med andra kommuner i Västmanlands län ligger Sala kommun inom en rödmarkering för anmälda bostadsinbrott år 2023. Data i Kolada som presenteras i Figur 25 avser anmälda brott i bostad (lägenhet och villa), i källare och på vind samt i fritidshus i enlighet med 8 kap. Stöld, råån m.m., inbrottsstöld, ej skjutvapen (1, 2, 4 §). Utifrån det som presenteras i figur 25 har Sala kommun 415

anmälda bostadsinbrott per 100 000 invånare. Detta är över genomsnittet i hela landet som har 335 anmälda bostadsinbrott per 100 000 invånare.

Figur 25 - Jämförelse: Anmälda bostadsinbrott (treårsmedelvärden, antal/100 000 inv. - (Sala Värde: 415,5, År 2023)

Vidare finns det data från Kolada som avser oro för att utsättas för bostadsinbrott år 2022. Då det endast finns data för år 2022 är det viktigt att beakta att data i Kolada är en samkörning för år 2021 och 2022. Mätningen avser den andel som har svarat "Mycket ofta" eller "Ganska ofta" på frågan "Har det hänt under det senaste året att du oroat dig för att du ska drabbas av inbrott i din bostad?" i NTU. Utifrån detta ligger Sala kommun inom en gulmarkering med 22,1% i Figur 26. Genomsnittet för hela landet är 23%.

Figur 26- Jämförelse: NTU - Oro för att utsättas för bostadsinbrott, andel (%) - (Sala Värde: 22,1, År: 2022)

2.7.2 BILBROTT

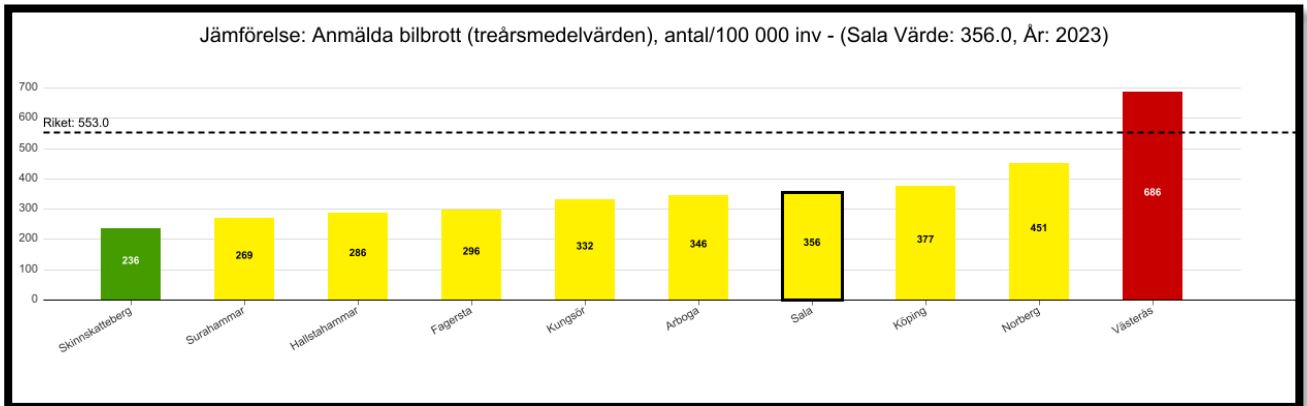
Inom bilbrott har brottstyperna tillgrepp av motordrivet forskaffningsmedel, stöld från fordon samt stöld ur och från motordrivet fordon specifikt beaktas i antalet anmälda bilbrott.

I Sala kommun hade brottstypen stöld från fordon 87 stycken anmälda brott år 2022. Antalet har minskat till 49 anmälda brott år 2023. En sådan minskning hade även brottstypen stöld ur och från motordrivet fordon från 81 stycken anmälda brott år 2022 till 43 stycken anmälda brott år 2023. Tillgrepp av motordrivet forskaffningsmedel innehar ingen förändring.

Anmälda brott	År						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
Sala kommun							
8-12 kap. Brott mot förmögenhet							
8 kap. Stöld, råån m.m.							
Tillgrepp av motordrivet forskaffningsmedel (7 §)	33	24	30	41	38	23	23
8-12 kap. Brott mot förmögenhet							
8 kap. Stöld, råån m.m.							
Övrig stöld (1, 2, 4 §)							
Från fordon m.m.	89	56	64	69	78	87	49
8-12 kap. Brott mot förmögenhet							
8 kap. Stöld, råån m.m.							
Övrig stöld (1, 2, 4 §)							
Från fordon m.m.							
Ur och från motordrivet fordon	77	52	62	63	70	81	43

Figur 27 - Anmälda brott över brottstyp tillgrepp av motordrivet forskaffningsmedel, stöld från fordon m.m. samt stöld ur och från motordrivet fordon i Sala kommun period 2017-2023

I jämförelse med andra kommuner i Västmanlands län ligger Sala kommun inom en gulmarkering för anmälda bilbrott. I data från Kolada avses anmälda brott i bil och ur och från motordrivet fordon i enlighet med 8 kap. Stöld, råån m.m., tillgrepp av motordrivet forskaffningsmedel (7 §) samt Övrig stöld (1, 2, 4 §). Utifrån figur 28 har Sala kommun 356 anmälda bilbrott per 100 000 invånare. Detta är under genomsnittet i hela landet som har 553 anmälda bilbrott per 100 000 invånare.

Figur 28-Jämförelse: Anmälda bilbrott (treårsmedelvärden), antal/100 000 inv. - (Sala Värde: 356,0, År 2023).

2.8 Trafikbrott

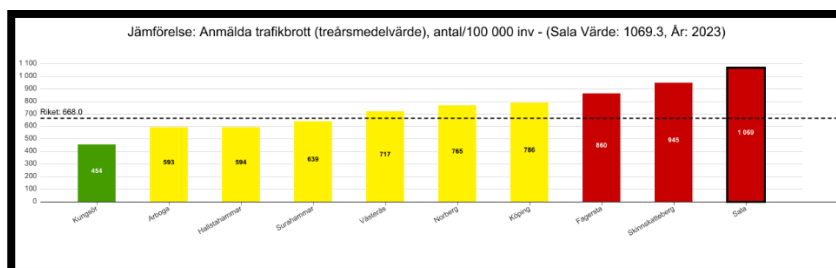
Inom detta avsnitt avses trafikbrott enligt det som föreskrivs enligt Lag (1951:649) om straff för vissa trafikbrott. Brottstyper som olovlig körning inklusive grov, rattfylleri samt smitning ingår i trafikbrott.

I Sala kommun har antalet anmälda brott mot trafikbrottslagen minskat från 281 stycken år 2022 till 212 stycken år 2023. Den brottstyp som sticker ut är anmälda brott avseende rattfylleri under påverkan av narkotika där en ökning har skett från 96 stycken år 2022 till 109 stycken år 2023.

Anmälda brott	År						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
Sala kommun							
Brott mot trafikbrottslagen	289	239	247	224	243	281	212
Brott mot trafikbrottslagen							
Grov vårdslöshet i trafik (1 § 2 st)	2	2	2	5	2	0	0
Brott mot trafikbrottslagen							
Olovlig körning inkl. grov (3 § 1 st)	116	92	95	91	71	93	45
Brott mot trafikbrottslagen							
Rattfylleri inkl. grovt (4, 4 a §)	30	30	39	32	18	33	21
Brott mot trafikbrottslagen							
Rattfylleri under påverkan av narkotika (4 § 2 st)	98	55	67	64	98	96	109
Brott mot trafikbrottslagen							
Smitning (5 §)	40	59	38	29	41	45	32
Brott mot trafikbrottslagen							
Smitning (5 §)							
Med betydande materialskador, personskador eller död utfall	..	16	5	4	5	7	1
Brott mot trafikbrottslagen							
Smitning (5 §)							
Med inga eller lindriga material- och personskador	..	43	33	25	36	38	31
Brott mot trafikbrottslagen							
Övriga brott mot trafikbrottslagen (3 § 2 och 3 st §)	3	1	6	3	13	14	5

Figur 29 - Anmälda trafikbrott i Sala kommun period 2017-2023

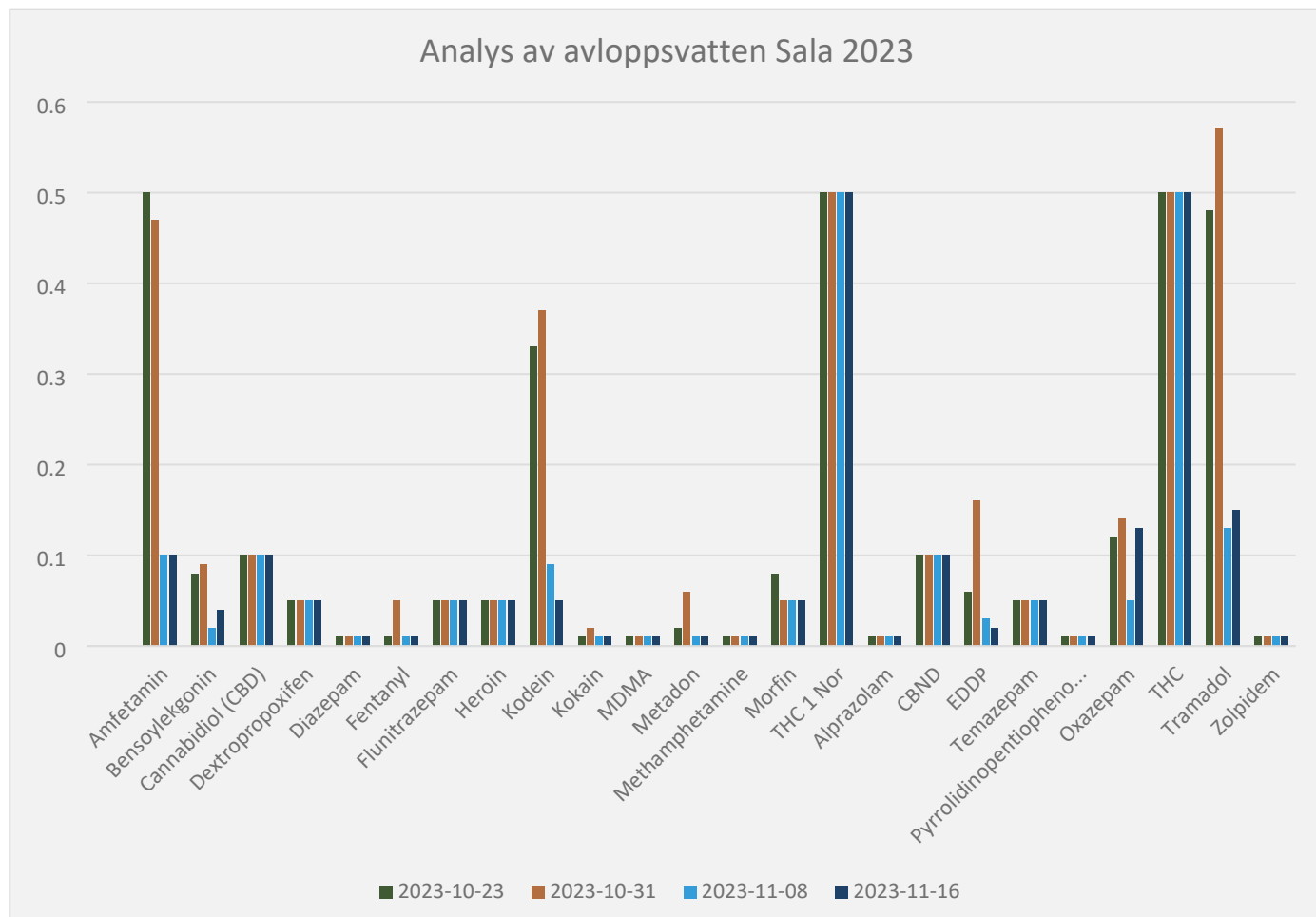
I Figur 30 ligger Sala kommun inom rödmarkering utifrån anmälda trafikbrott per 100 000 invånare. I jämförelse med kommuner inom Västmanlands län ligger Sala kommun sämst till med 1069 stycken anmälda trafikbrott per 100 000 invånare.

Figur 30-Jämförelse: Anmälda trafikbrott (treårsmedelvärden), antal/100 000 inv. - (Sala Värde: 1069,3, År 2023).

2.9 Analys av avloppsvatten i Sala kommun

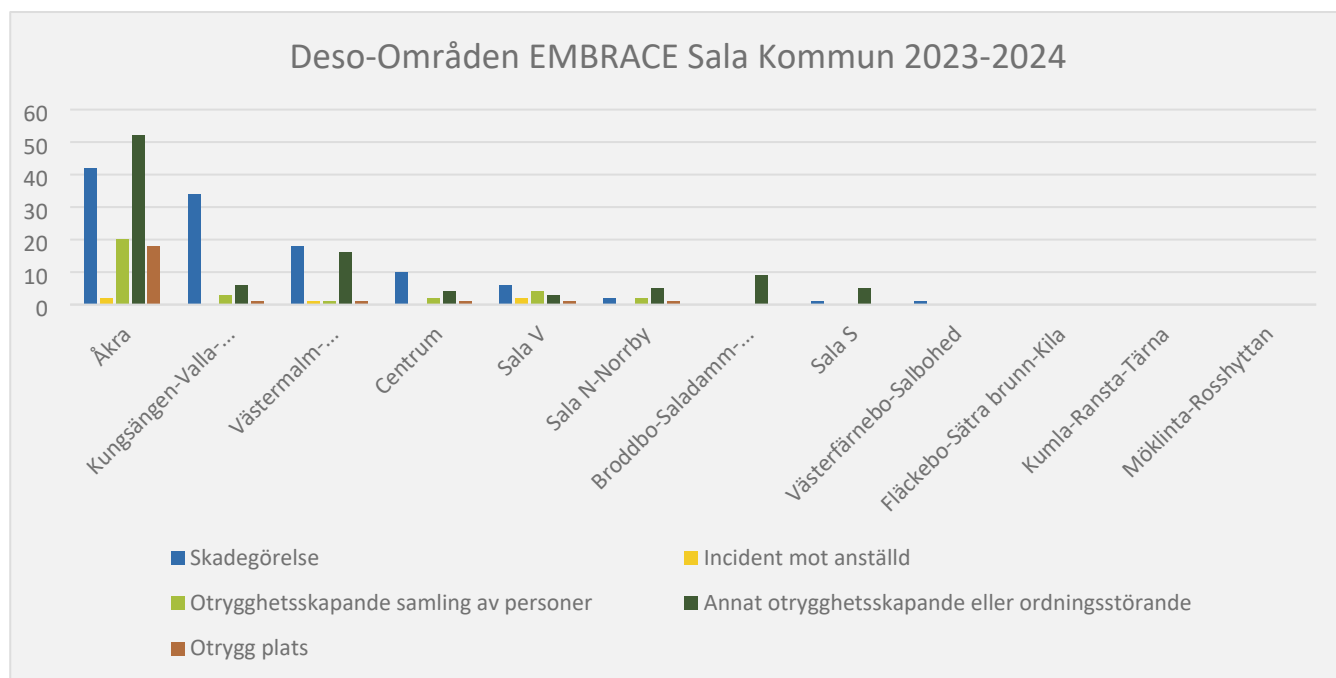
Under

Figur 31 - Diagram över analys av avloppsvattnet i Sala kommun

2.10 Data från EMBRACE och EST-gruppen

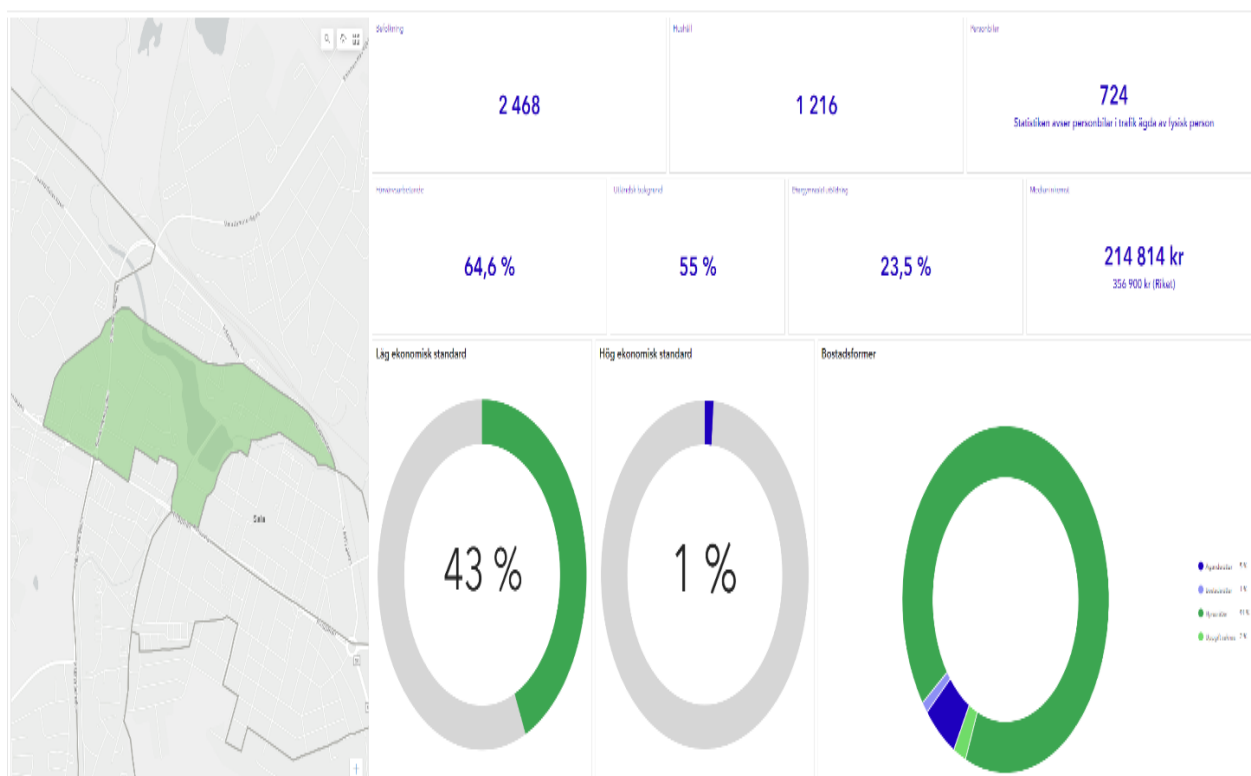
Sala kommun arbetar sedan 2019 enligt EST-modellen. EST-gruppen träffas varannan vecka och samverkar då kring insatser runt de inrapporterade händelser som finns. Under senare delen av 2023 implementerades systemstödet Embrace i Sala kommun. Nedan visas anmälda händelser fördelat på DESO-områden.

Figur 32: Data från EMBRACE

2.10.1 DESO-OMRÅDE ÅKRA

DeSO delar in Sverige i 5 984 områden som vid starten har mellan 700 och 2 700 invånare. Indelningen tar hänsyn till de geografiska förutsättningarna så att gränserna, i möjligaste mån, följer exempelvis gator, vattendrag och järnvägar. Viktiga byggstenar som använts för att skapa DeSO är tätorter och valdistrikt.

Figur 33: Källa SCB

Antal invånare i DESO: 2468

Hyresrättsboende: 91%

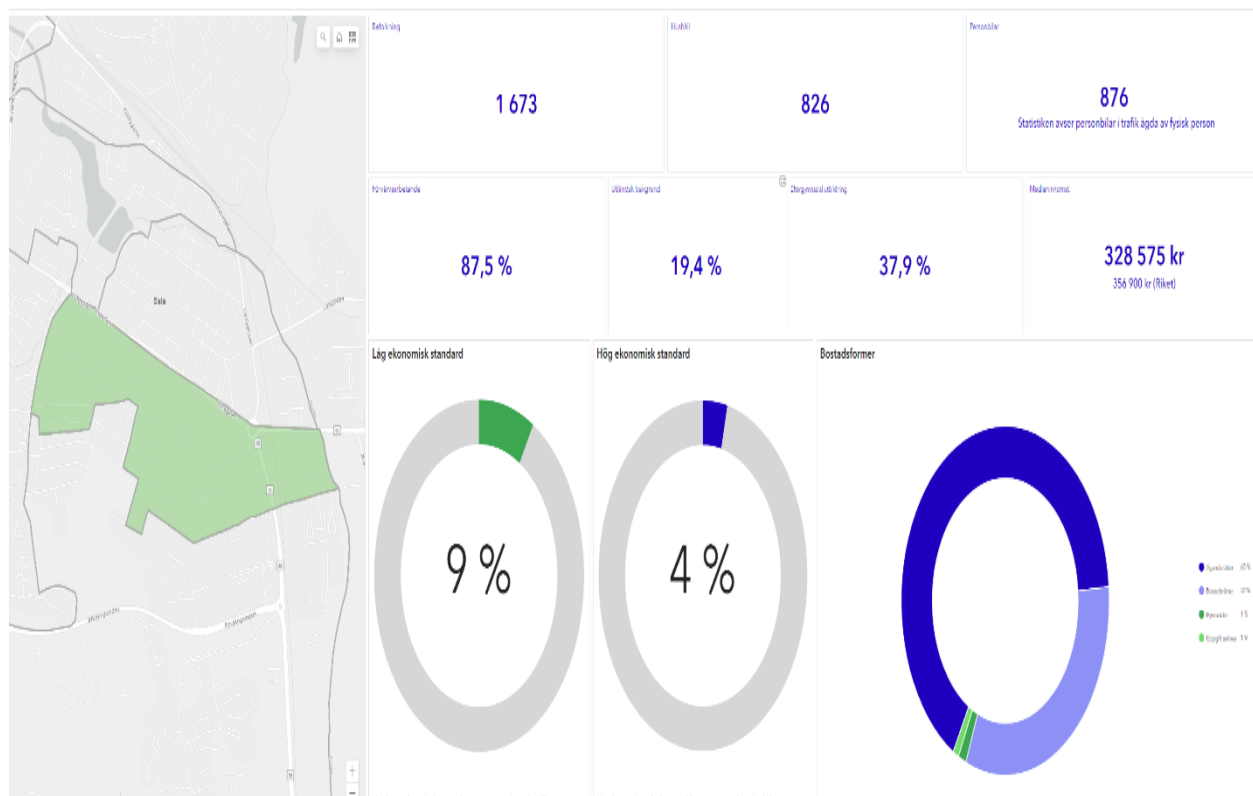
Medianinkomst: 214814

Låg ekonomisk standard: 43%

Ägande/bostadsrätt: 6%

Rikets median: 356900

2.10.2 DESO-OMRÅDE KUNGSÄNGEN/VASASTADEN

Figur 34: Källa SCB

Antal invånare i DESO: 1673

Äganderätt: 65%.

Medianinkomst: 328575

Låg ekonomisk standard: 9%

Bostadsrätt: 32%

Rikets median: 356900

3 ANALYS

3.1 Kommunpolisens utlåtande

3.1.1 INLEDNING

Sala kommun är den största av de fem kommuner som ingår i lokapolisområde Norra Västmanland och en av lokalpolisområdets två polisstationer finns belägen här med både uttrycknings- och utredningsverksamhet.

Lokalpolisområdet står inför en tillväxt där inte minst områdespolisgruppens antal ska öka. Förändringar är också på gång vad gäller polisens ledning i ordinarie organisation vilket även det förväntas förbättra och effektivisera arbetet mot den lokala problembilden.

Sala kommuns brottsförebyggande arbete såväl som säkerhetsarbete har tagit ett rejält kliv framåt de senaste åren där struktur skapats avseende flera punkter så som samverkansöverenskommelse och medborgarlöften, EST-samarbetet, lokalt BRÅ m.m. Allt detta gör att min uppfattning är att Sala kommun står starkare rustat att möta framtidens utmaningar än tidigare.

3.1.2 UTSATTA OMRÅDEN

Under 2023 gjordes inventeringen av utsatta områden i hela Sverige och där kan vi återigen konstatera att Sala inte har något område som kan klassas som utsatt. Det finns för visso områden som har större socioekonomiska utmaningar och större segregation än andra, men brottsligheten kopplat till dessa områden är inte så omfattande att det påverkar bedömningen av områdena. De två områden som ändå sticker ut i bedömningen är Åkraområdet och Jakobsberg. Här är de socioekonomiska utmaningarna större än övriga bostadsområden i Sala, och i dessa områden anmäls också fler brott än i andra bostadsområden i Sala.

3.1.3 UNGDOMSBROTT

Sala kommun har en ungdomsbrottslighet som i flera fall är något högre än jämförbara kommuner (2023) De senaste medborgarlöfterna har varit riktade mot just ungdomsbrottslighet och då särskilt ringa narkotikabrott, vilket till viss del kan ha spätt på brottsstatistiken. Narkotika och våldsbrott är det två största brottskategorierna bland ungdomar. Narkotikaanvändningen bland ungdomar i sig är ett skäl för oro, och vi ser att även att yngre ungdomar i mellanstadieåldern ibland använder narkotika.

3.1.4 NARKOTIKA

Narkotika är ett av de områden där oron kring en negativ utveckling är som störst. Idag finns en etablerad narkotikahandel i Sala, precis som i alla jämförbara städer i Sverige. Tillgången på narkotika är över tid god och de preparat som främst används idag är Cannabis, läkemedel, amfetamin och kokain. Förekomsten av 3CMC, Kristall, har också ökat under de senaste åren.

Narkotikabrotten, främst bland unga, har under de senaste året/en varit en del av polisens operativa inriktning gällande den yttre verksamheten och målsättningen har under denna tid varit att hitta nya missbrukare främst bland ungdomar. Detta har gjort att antalet narkotikabrott har ökat en del de sista åren.

3.1.5 TILGREPPSBROTT

Tillgreppsbrott är ett av de vanligaste brotten och är ett brott som ofta drabbar allmänheten. Tillgreppsbrotten, förutom butikstillgrepp, har sjunkit något vilket är bra. Positivt är också att fullbordade inbrott i villa eller lägenhet fortsatt är på en låg nivå. Dessa siffror ligger för Sala kommuns del på en ganska statisk nivå utan avvikelser.

3.1.6 BEDRÄGERIBROTT

Bedrägeribrotten har under de senaste åren blivit ett av de vanligaste brotten att bli utsatt för. Detta gäller såväl nationellt som lokalt i Sala kommun. En hel del lokalt brottsförebyggande arbete har genomförts i kommunen, men dessa brott är ändå vanliga. Nationellt pågår det arbete mellan berörda myndigheter och banker för att hitta effektiva sätt att förebygga bedrägeribrotten. En farhåga här är att bedrägerier med hjälp av artificiell intelligens som exempelvis kan härma röster, kan komma att bli vanliga.

3.1.7 ORGANISERAD BROTTSLIGHET / GÄNGKRIMINALITET

Idag finns inga gäng etablerade i Sala kommun, men det finns däremot individer som är kopplade mot olika gängkonstellationer i andra städer. Det kan dock inte uteslutas att etableringar kommer ske i framtiden. Att aktivt arbeta mot gängkriminaliteten är viktigt då inte minst ungdomar riskerar att hamna i gängens klor. Att arbeta proaktivt redan idag är därför viktigt, när en etablering har skett är det för sent.

3.1.8 SAMMANFATTNING

Min uppfattning är att det, trots att det finns god tillgång på narkotika och att missbruket tenderar att gå neråt i åldrarna, ändå är en positiv bild i kommunen. Under 2024 är förhoppningen att arbetet med SSPF som är en samverkansmodell för skola, socialtjänst, polis och fritid kommer igång vilket ytterligare kommer effektivisera och samordna arbetet mot ungdomar som riskerar att dras in i kriminalitet och missbruk. Samverkan mellan olika aktörer som polis och kommun är centralt i arbetet mot narkotika bland både ungdomar och vuxna och att arbetet med ANDTS-frågorna samordnas och drivs på i kommunens alla verksamheter är viktigt.

Tillgreppsbrotten som ligger på en historiskt låg nivå är positivt liksom den kommande utvecklingen både inom polis och kommun. Sammantaget ser jag ljus på framtiden.

3.2 Säkerhetssamordnarens utlåtande

Nedan presenteras ett utlåtande från säkerhetssamordnare i Sala kommun om läget i Sala kommun under år 2022-2023.

I samverkan mellan Sala kommun och polisen är barn och unga en särskild prioriterad målgrupp. Arbetet är prioriterat då det finns en koppling mellan alkohol- och narkotikaanvändning och annan kriminalitet och otrygghet, vilket påverkar förutsättningarna för barn och ungas möjligheter till ett gott liv. Arbetet inkluderar bland annat förebyggande aktiviteter mot alkohol- och narkotikaanvändning i samverkan med andra aktörer. Sala kommun arbetar med att stötta vårdnadshavare i föräldrarollen genom att skapa en meningsfull fritid för barn och unga. För att säkerställa långsiktig framgång i arbetet betonas vikten av fortsatt samverkan och gemensamma mål.

En ytterligare prioritering inom målgruppen barn och unga mellan Sala kommun och polisen är arbete mot skadegörelse. Denna prioritering motiveras av att skadegörelse är kostsamt och orsakar otrygghet i miljöer där barn och unga regelbundet vistas. I medborgarlöftena mellan Sala kommun och polisen ingick att genomföra trygghetsvandringar på Sala kommuns högstadieskolor. Denna påvisade att det finns behov av att förbättra både de situationella samt de sociala insatserna och åtgärderna inom skolan, trots detta vidtog få åtgärder vilket innebär att behovet av förebyggande arbete kvarstår för att kunna skapa en trygg plats som främjar lärande.

Vad gäller den äldre befolkningen (65-84-år) i Sala kommun vet vi genom den nationella trygghetsundersökningen att majoriteten upplever sig trygga. I kommunen erbjuds äldre exempelvis olika träffpunkter som bland annat är viktiga för att främja tryggheten och välbefinnandet. Kunskapen om äldres upplevda trygghet och utsatthet för brott behöver dock förbättras som en del i det samordnade brottsförebyggande- och trygghetsfrämjande arbetet då brott mot äldre ofta kan få särskilt allvarliga konsekvenser. Under år 2022-2023 har man framförallt kunnat se en ökning av bedrägeribrott mot äldre.

För att förbättra kommunens gemensamma lägesbild över brott och (o)trygghet bör man vidare stärka kartläggningsarbetet vad gäller exempelvis näringslivets oro och utsatthet för brott, ekonomisk brottslighet och andra brotts- och otrygghetsområden. Det brottsförebyggande- och trygghetsfrämjande arbetet i Sala kommun har flera utmaningar och för att utveckla arbetet framåt krävs tydliga gemensamma mål för att öka tryggheten och minska brottsligheten i kommunen. Att upprätthålla den etablerade samverkansstrukturen är av stor vikt för att undvika att olika verksamheter agerar isolerat inom sina egna områden. Vidare finns det en vinst i att fortsatt samverka kring det trygghets- och säkerhetsarbete som bedrivs i Sala kommun. Ett konkret exempel på detta är arbetet med Berggatan 10 i Sala som är ett bra initiativ men som skulle kunna göra större inverkan på lokalsamhället om arbetet samordnades över fler kommunala förvaltningar.

3.2.1 PRIORITERADE FOKUSOMRÅDEN FÖR ÅR 2024 I SALA KOMMUN

Fokusområde innebär här en viss typ av brott, problem eller risk- och skyddsfaktorer som forskning generellt pekar på är särskilt viktiga att fokusera för att minska brott och otrygghet, men som det i kommunen i dagsläget inte finns kartläggningsdata om eller som av andra anledningar inte finns sammanfattade i lägesbilden ovan och därför inte finns med bland de prioriterade problembilderna ovan. Fokusområde kan exempelvis också handla om att öka den lokala kunskapen om ett visst potentiellt problem.

3.2.1.1 Individers risk- och skyddsfaktorer för brott

Kommunen bör prioritera kända, forskningsbaserade risk- och skyddsfaktorer för brott hos barn, ungdomar och vuxna, exempelvis självkontroll, kognitiv och språklig förmåga, psykisk hälsa, empatisk förmåga, umgängen, trivsel och funktion i förskola och skola, alkoholkonsumtion, narkotikabruk, kriminella attityder och moraluppfattningar, gymnasial utbildning, arbete/självförsörjningsförmåga.

3.2.1.2 Narkotika

Sala kommun bör systematiskt arbeta förebyggande där en ANDT-S samordnare ges möjlighet att arbeta koncernövergripande.

3.2.1.3 Föräldrar/Vårdnadshavare

Prioritera arbete med att stärka föräldrars välmående, självförsörjningsförmåga och omsorg av sina barn/föräldraskap.

3.2.1.4 Förskolan- och skolan

Prioritera arbete med att stärka förskolans och skolans arbete med viktiga risk- och skyddsfaktorer för brott hos barnen och främja en god skolgång och arbeta för att fler ska klara gymnasiet.

3.2.1.5 Kultur och fritid

Prioritera arbete med att få unga involverade i prosociala fritidsaktiviteter som är vuxenledda. Det kan handla om vuxenövervakade samlingsplatser eller vuxenledda kultur-/idrottsaktiviteter.

3.2.1.6 Socialtjänsten

Socialtjänstens arbete med målgruppen unga, föräldrar och andra vuxna i riskzon eller som redan begår brott bör stärkas. Socialtjänsten bör fortsätta implementera och använda de av Socialstyrelsen rekommenderade forskningsbaserade metoderna för målgrupp i risk för allvarligt normbrytande, kriminellt beteende.

3.2.1.7 Platser

Platser som är särskilt skyddsvärda eller strategiskt viktiga (t.ex. Centrum, affärer, vårdinrättningar, samlingsplatser, kollektivtrafiksnar, etc.) bör prioriteras. Kommunen bör systematiskt använda ett CPTED-tänkande (Crime Prevention Through Environmental Design) och handfasta forskningsbaserade situationella åtgärder. Det kan både handla om befintliga platser eller bebyggelse men också platser/bebyggelse som ska byggas eller byggas om.

3.2.1.8 Samverkan

Prioritera samverkan för att möjliggöra bästa möjliga insatser.

3.2.1.9 Social brottsprevention

Kommunen bör prioritera att stärka samverkan i det sociala brottsförebyggande arbetet för att få bästa möjliga effekt av sociala insatser. Kommunen bör stärka arbetet med samverkansformerna TSI (Tidiga Samordnade Insatser) och SSPF (Samverkan Skola, Socialtjänst, Polis, Fritid) för unga och se över samverkan mellan exempelvis socialtjänsten, psykiatrin, rättspsykiatrin, missbruksvården, frivården och kriminalvården för den vuxna populationen.

3.2.1.10 Situationell brottsprevention

Kommunen bör fortsätta sitt EST-arbete och generellt prioritera att stärka samverkan i det situationella brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet för att få bästa möjliga effekt av situationella insatser.

3.2.2 ÖKAD LOKAL KUNSKAP

3.2.2.1 Vilka insatser som fungerar

Utvärderingar av kommunens brottsförebyggande och trygghetsfrämjande insatser saknas och utan utvärderingar vet vi inte om kommunens insatser fungerar eller ej. Utvärderingar bör därför prioriteras högt.

3.2.2.2 Brottlighetens kostnader

Lokal kartläggning saknas. Kommunen bör prioritera denna typ kartläggning och införa en rutin för att regelbundet kartlägga detta för att kunna analysera förändringar över tid.

3.2.2.3 Näringslivets utsatthet

Lokal kartläggning saknas. Kommunen bör prioritera denna typ kartläggning och införa en rutin för att regelbundet kartlägga detta för att kunna analysera förändringar över tid.

3.2.2.4 Ungas brottsutsatthet och otrygghet i skolan

Lokal kartläggning saknas. Kommunen bör prioritera denna typ kartläggning och införa en rutin för att regelbundet kartlägga detta för att kunna analysera förändringar över tid.

3.2.2.5 Äldres brottsutsatthet och dess konsekvenser

Lokal kartläggning behöver stärkas. Kommunen bör prioritera denna typ kartläggning och införa en rutin för att regelbundet kartlägga detta för att kunna analysera förändringar över tid.

3.2.2.6 Valfärdsbrottlighet

Lokal kartläggning pågår inför den handlingsplan som kommunjurist ska ta fram på kommunövergripande nivå.

3.2.2.7 Hat-, heder- och miljöbrott

Lokal kartläggning saknas. Kommunen bör prioritera denna typ kartläggning och införa en rutin för att regelbundet kartlägga detta för att kunna analysera förändringar över tid. Detta är ett arbete som inletts och bör ges möjlighet att tilldelas därför adekvata resurser och mandat.

3.2.2.8 Otrygghetsskapande händelser i offentliga miljöer

Man bör utöka och bredda rapporteringen via systemstödet EMBRACE som Sala kommun använder och fortsätta arbetet att tillse att rapportörer hålls motiverade att kontinuerligt rapportera.

3.2.2.9 Kommunikation

Kommunikation om kommunens brottsförebyggande arbete krävs enligt lag (2023:196). Kommunikationen bör rikta sig till olika målgrupper av professionella men också medborgare i kommunen. Kommunikationen bör innefatta uppdaterad information om brott och (o)trygghet i kommunen och vilka brottsförebyggande och trygghetsfrämjande insatser som genomförs. En riskanalys av respektive kommunikation bör regelmässigt genomföras så att man exempelvis undviker att information som är tänkt att minska otrygghet istället ökar den. Detta arbete bör ledas av säkerhetssamordnare eller ansvarig för brottsförebyggande arbete i kommunen.

3.2.3 SAMMANFATTAD BEDÖMNING OCH PRIORITERING

Den statistik som använts påvisar att den totala mängden anmälda brott gör en viss ökning i Sala medans samma siffror visar en minskning både på läns- och riksnivå.

Vad som inte särskiljs i statistiken är de brott som anmäls från Kriminalvården och Salberga-anstalten/Häktet i Sala. Kriminalvårdens förutsättningar har ändrats de senaste åren med ökat antal intagna på häkte och anstalt. Med fler människor på samma yta medför detta risk för att fler brott kommer anmälas från Kriminalvården. Detta faktum medför att Sala kommuns statistik är missvisande då de brott som anmäls från Kriminalvården i väldigt liten utsträckning påverkar kommunen eller dess invånare i övrigt. Med anledning av detta bedöms inte den nationella statistiken för totalt antal anmälda brott utgöra grund för vidare analys. I kommunens operativa grupp (EST) inhämtas polisens information vilket medger att statistik kan utläsas där Salberga-anstaltens anmälda brottslighet är borttagen.

4 REFERENSLISTA

- Andershed A-K, & Andershed H. (2019) *Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken*. Dnr 5.7-6872/2018. Socialstyrelsen; 2019. Tillgänglig i databasen DiVA.
- Brottsförebyggande rådet (2022). *Välfärdsbrott mot kommuner och regioner: Fel och oegentligheter bland företag och föreningar* (2022:1). Hämtad från <https://bra.se/download/18.161d181f17db3c8d91d4ee7/1648139354068/2022%201%20Valf%C3%A4rdsbrottslighet%20mot%20kommuner%20och%20regioner.pdf>
- Brottsförebyggande rådet (2023a). *Nationella trygghetsundersökningen 2023: Om utsatthet, otrygghet och förtroende* (2023:9). Hämtad från https://bra.se/download/18.126e8d3a18afe99a9721d6c/1696837149983/2023_Nationella_trygghetsundersokningen_2023.pdf
- Brottsförebyggande rådet (2023b). *Tillsammans med näringslivet: Mot brott och otrygghet*. Hämtad från <https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2022-01-11-tillsammans-med-naringslivet-mot-brott-och-otrygghet.html>
- Brottsförebyggande rådet (2023c). *Polisanmälda hatbrott 2022. En sammanställning av de ärenden som hatbrottsmarkerats av polisen*. Hämtad från <https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2023-12-07-polisanmalda-hatbrott-2022.html>
- Brottsförebyggande rådet (u.å.b). *Kommunala resultat från NTU 2017-2022 på kommunalnivå*. Hämtad från https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fbra.se%2Fdownload%2F18.7cdc72971877958d5ac72c9%2F1688482453846%2F2023_Kommunala_resultat_NTU_2017-2022.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK
- Brottsförebyggande rådet (u.å.c). *Hedersrelaterad brottslighet*. Hämtad från <https://bra.se/forebyggabrott/forebyggande-utifran-amne/hedersrelaterad-brottslighet.html>
- CAN (2022). *CAN:s nationella skolundersökning 2022: Ungas erfarenheter av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel* (215). Hämtad från <https://www.can.se/app/uploads/2022/12/can-rapport-215-cans-nationella-skolundersokning-2022.pdf>

Åtgärdsplan Sala 2024–2025

KOMMUNSTYRELSEN

METADATA OM DOKUMENTET

Dokumentnamn Åtgärdsplan Sala 2024–2025	Dokumenttyp Plan	Omfattar Kommunstyrelsen	
Beslutsinstans Kommunstyrelsen	Dokumentansvarig Säkerhetssamordnare	Publicering www.sala.se, intranät	
-Beslutad datum	Översyn bör göras 2024-12-31	Klassificering	Diarienummer
Gäller från och med	Ersätter	Författningssamling	

Innehåll

1	INLEDNING	4
2	ÅTGÄRDSPLAN	5
	2.1 Skapa förutsättningar för Vuxenvandring/Föräldrar på stan	5
	2.2 Orsaksanalys Åkra/Johannesberg	5
	2.3 Trygghetsmätning Näringslivet i Sala	5
	2.4 Öka kunskapen om Brottsförebyggande arbete på politisk och tjänstemannanivå i Sala kommun.	5
	2.5 Öka förebyggande insatser mot kriminalitet och missbruk bland unga	6
	2.6 Kartläggningar	6

1 INLEDNING

Från och med den 1 juli år 2023 har kommunerna ett ansvar för det lokala brottsförebyggande arbetet. Utifrån den lägesbild som kommunen tagit fram som innehåller en kartläggning av brottsligheten, dess omfattning och konsekvenser ska kommunen upprätta en åtgärdsplan. I 7 § Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete ska arbetet med lägesbilden och åtgärdsplanen integreras. Utifrån framtagen lägesbild har en plan över olika åtgärder identifierats för hur kommunen ska förebygga brott.

2 ÅTGÄRDSPLAN

2.1 Skapa förutsättningar för Vuxenvandring/Föräldrar på stan

Det har varit svårt över tid att aktivera vuxna och föräldrar. Kultur och fritidskontorets Fältgrupp har samverkat brett för att få fler vuxna involverade men detta behöver underbyggas och ges resurser.

Mål: Att Sala kommun får en fungerande och aktiv organisation runt vuxenvandring.

Åtgärd: Inventera och omvärldsbevaka i syfte att skapa en fungerande organisation i Sala. Samverkan med eventuella föreningar och förbund som verkar inom området.

Vem: Fältgruppen Kultur & Fritid i samverkan med EST-gruppen

När: Förberedelser under sommaren 2024 och implementering under hösten 2024

Uppföljning: 250101

2.2 Orsaksanalys Åkra/Johannesberg

Lägesbilden för Sala kommun påvisar att området runt Åkra och Johannesberg har en högre mängd brott och mer skadegörelse än andra områden i Sala Kommun.

Mål: Att uppnå positiva effekter av såväl sociala som situationella insatser i området.

Åtgärd: Sala kommun genomför en orsaksanalys för att därefter kunna sätta in därför adekvata insatser i området. Resultatet av orsaksanalysen delges under uppföljning varpå beslut om insatser fattas efter uppföljning.

Vem: Säkerhetssamordnare och kommunpolis

När: Under hösten 2024

Uppföljning: 250101

2.3 Trygghetsmätning Näringslivet i Sala

Sala kommun skattar lågt på företagsrankingarna regionalt och nationellt. En del i detta är en av företagen upplevd otrygghet i kommunen. Då denna inte korrelerar med trygghetsmätningar genomförda mot privatpersoner är detta något som behöver ges möjlighet att analysera. Sala kommun genomför idag riktade insatser mot handlare och mot

fastighetsägare i syfte att öka trygghet. Detta sker genom regelbundna samverkansträffar.

Mål: Att stärka samarbetet mellan kommun och näringslivet i de brottsförebyggande och trygghetskapande arbetet.

Åtgärd: Genomför en riktad trygghetsmätning för Näringslivet i kommunen. Undersök om medel kan sökas från exempelvis BRÅ.

Vem: Säkerhetssamordnare i samverkan med näringslivsenheten

När: Under hösten 2024

Uppföljning: 250101

2.4 Öka kunskapen om Brottsförebyggande arbete på politisk och tjänstemannanivå i Sala kommun.

Mål: Att öka förkunskapen inom brottsförebyggande arbete och vilka insatser som fungerar. Syftet med detta är att i framtiden kunna skapa en mer djuplodande lägesbild och åtgärdsplan för kommunen samt att kunna tillsätta adekvata insatser som korrelerar med varandra.

Åtgärd: Genomför utbildningsinsatser riktade mot tjänstemän och politiker i Sala som på olika sätt arbetar med brottsförebyggande insatser.

Vem: Säkerhetssamordnare

När: Under 2024

Uppföljning: 250101

2.5 Öka förebyggande insatser mot kriminalitet och missbruk bland unga

Det våld som idag genomsyrar Sverige kopplat till gängvåld har en stor del sin grund i försäljning av narkotika.

Anmäld brottslighet påvisar att det inte är försäljning till personer i ett tungt missbruk som skapar inkomster för gängen utan att det till stor del handlar om försäljning till sällan eller helganvändare av narkotika.

Mål: Att förebygga risker för att unga personer i Sala kommun involveras i gängrelaterad brottslighet och kriminalitet.

Åtgärd: Sala kommun bör under 2024–2025 genomföra riktade insatser till vårdnadshavare och skolor i syfte att sprida kunskap om gängkultur i allmänhet och drogkopplingen till detta i synnerhet.

Även att kommunens arbete med implementering av SSPF sätts i första rummet då detta skapar förutsättningar för tidiga insatser till ungdomar i riskmiljö.

Vem: ANDT-s samordnare, säkerhetssamordnare, kommunpolis, skola och socialtjänst

När: Under hösten 2024

Uppföljning: Under våren 2025

2.6 Kartläggningar

I lägesbilden framgår att lokal statistik saknas för VIR (Våld i Relation) samt även för hedersrelaterat våld i kommunen.

Mål: Att inhämta information samt utifrån denna skapa en lägesbild över vilka insatser som genomförs och vilka förkunskaper som finns inom kommunkoncernen.

Åtgärd: Sala bör genomföra kartläggning/förstudie om kommunens arbete med våld i relation, sexualbrott. Med fokus på våld i nära relation samt hedersrelaterat våld- och förtryck samt välfärdsbrottslighet.

Vem: Säkerhetssamordnare, kommunpolis och kommunjurist

När: Under hösten 2024

Uppföljning: 250101

Åtgärdsplan
Kommunstyrelsen

SALA KOMMUN

Telefon: 0224-74 70 00 | E-post kommun.info@sala.se | Postadress Box 304, 733 25 Sala

Kontor , Enhet
Victor Zakrisson
Enhetschef

MISSIV

Avsiktsförklaring Salberga

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Kriminalvården har fått i uppdrag att utöka antalet platser från dagens 8.000 till 27.000 år 2033. I ett led till detta ser man möjligheterna med utvecklingen av Salbergaanstalten.

Kriminalvården önskar att utveckla och utöka sin verksamhet inom Salbergaanstalten vilket innebär att Salberga Fastighetsförvaltning AB, Kriminalvården och Sala kommun avser och ser fram emot att utveckla sitt samarbete i Sala.

Ett förslag till avsiktsförklaring för samarbetet framåt ligger till grund för beslutet där det beskrivs kring Kriminalvårdens behov, mark och detaljplanebehov samt vilja och förståelse kring en snabb och effektiv hantering av processerna framåt.

För kommunens del innebär detta att påbörja arbete med att förbereda för ett kommande planuppdrag till efter sommaren 2024 och att förberedelser inför markaffär startas upp.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att Kommunstyrelsen godkänner avsiktsförklaringen mellan Salberga Fastighetsförvaltning AB, Kriminalvården och Sala kommun

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☐	NEJ ☒
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☐	NEJ ☒
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"?	JA ☐	NEJ ☒

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid JA hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐

Om **NEJ** – varför inte?

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

AVSIKTSFÖRKLARING

Salberga Fastighetsförvaltning AB, org.nr 556685-8824 ("**Skandrenting**"), Kriminalvården, org.nr 202100-0225 ("**Kriminalvården**") och Sala kommun, org.nr 212000-2098 ("**Kommunen**") är tre parter som avser – och ser fram emot – att utveckla sitt samarbete i Sala.

1. Kriminalvården trivs bra med sin kriminalvårdsanstalt i Sala ("**Salberga**") som de förhvir av fastighetsägaren Skandrenting. Kriminalvården önskar utveckla och utöka sin verksamhet inom Salberga med både fler intagna och anställda. För att det ska vara möjligt så behöver Salberga utvecklas i samarbete mellan Kriminalvården, Skandrenting och Kommunen.
2. Skandrenting uppskattar Kriminalvården som hyresgäst och önskar fortsätta utveckla sin fastighet för Kriminalvårdens räkning. För att göra det så avser Skandrenting att ingå förhandling med Kommunen om en ny detaljplan och förvärv av ytterligare mark samtidigt som Skandrenting och Kriminalvården ingår förhandling om att inom sådan mark utöka och utveckla Salberga för Kriminalvårdens behov.
3. Kommunen bidrar gärna till utveckling av Kriminalvårdens verksamhet inom Salberga och även att Skandrentings fastighet i Sala kan fortsätta att utvecklas för Kriminalvårdens behov. För att möjliggöra denna utveckling avser Kommunen att påbörja arbetet med en detaljplan kring Salberga och att genomföra en markanvisning till Skandrenting av mark som ligger intill kriminalvårdsanstalten.
4. Samtliga tre parter är medvetna om den höga takt som behövs för att nästa steg i utvecklingen av Salberga ska kunna genomföras. Inom arton månader behöver anpassningar inom dagens kriminalvårdsanstalt vara genomförda. Inom arton månader behöver också byggandet av lokaler för administration och logistik på angränsande mark påbörjas. För att möjliggöra denna tidplan så måste arbete med detaljplan och marköverlåtelse omedelbart inledas.
5. Denna avsiktsförklaring utgör inte något juridiskt bindande avtal mellan parterna utan avser endast att ge uttryck åt parternas nuvarande avsikt att samarbeta för att möjliggöra de intentioner som uttryckas i denna avsiktsförklaring.

Denna avsiktsförklaring har upprättats i tre exemplar av vilka parterna har tagit varsitt.

SALBERGA FASTIGHETSFÖRVALTNING AB

SALA KOMMUN

Johannes Nyberg, VD

Amanda Lindblad, *kommunstyrelsens ordförande*

KRIMINALVÅRDEN

KSLU § 54 Taxa för brandskyddskontroll 2024

INLEDNING

Sveriges Kommuner och Regioner föreslår i Cirkulär 24:25 att nytt sotningsindex ska gälla från och med den 1 april 2024 och ska fastställas till 3,54 %.

Det är två värden som ligger till grund för sotningsindex. Dels är det löneökning på medianlön för sotare enligt avtal mellan Sveriges Skorstensfejarmästares Riksförbund (SSR) och Svenska Kommunalarbetsförbundet (3,3 % från 1 april 2024). Det andra värdet är Konsumentprisindex för 12-månadersförändring i februari (4,5 % 2024).

Då kommunstyrelsens beslut gällande taxa för brandskyddskontroll 2023 infördes den 1 juni och det nya beslutet kommer att gälla från den 1 juni, räknas index om med 2,93 %.

Uppräkningen blir då 827 kronor x 2,93 %, vilket medför att timpriset för brandskyddskontroll fastställs till 851 kronor.

Kommunfullmäktige har i beslut § 72/2005 delegerat till kommunstyrelsen att justera taxan i enlighet med sotningsindex.

Beslutsunderlag

KS 2024.1849, Missiv från räddningstjänsten

KS 2024.1850, Förslag till ny taxa för brandskyddskontroll 2024

Andreas Fernros, operativ chef, föredrar ärendet.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar, att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar, att anta förslag till taxa för brandskyddskontroll med en timersättning av 851 kronor att gälla från och med den 1 juni 2024 enligt bilaga KS 2024.1850, samt att den gamla taxan därmed upphävs.

Beslutsgång

Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar, att anta förslag till taxa för brandskyddskontroll med en timersättning av 851 kronor att gälla från och med den 1 juni 2024 enligt bilaga KS 2024.1850, samt att den gamla taxan därmed upphävs.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

RÄDDNINGSTJÄNSTEN SALA-HEBY
Andreas Fernros

Kommunstyrelsen

Förslag till ny taxa för brandskyddskontroll 2024

Sveriges Kommuner och Regioner föreslår i Cirkulär 24:25 att nytt sotningsindex ska gälla från och med den 1 april 2024 och skall fastställas till 3,54 %.

Det är två värden som ligger till grund för sotningsindex. Dels är det löneökning på medianlön för sotare enligt avtal mellan Sveriges Skorstensfejaremästares Riksförbund (SSR) och Svenska Kommunalarbetsareförbundet, (3,3 % från 1 april 2024). Det andra värdet är Konsumentprisindex för 12-månadersförändring i februari (4,5 % 2024).

Då kommunstyrelsens beslut gällande taxa för brandskyddskontroll 2023 infördes den 1 juni, och det nya beslutet kommer att gälla från den 1 juni, räknas index om med 2,93 %.

Uppräkningen blir då 827 kronor x 2,93 %, vilket medför att timpriset för brandskyddskontroll fastställs till 851 kronor.

Kommunfullmäktige har i beslut § 72/2005 delegerat till kommunstyrelsen att justera taxan i enlighet med sotningsindex.

Förslag till beslut:

Kommunstyrelsen föreslås besluta

att anta förslag till taxa för brandskyddskontroll med en timersättning av 851 kronor, att gälla från och med den 1 juni 2024 samt

att den gamla taxan därmed upphävs.

RÄDDNINGSTJÄNSTEN SALA-HEBY

Andreas Fernros
tf räddningschef

Taxa för brandskyddskontroll

KFS 062 revision 15

TAXA

ANTAGEN: 2024-06-05

GÄLLER FRÅN OCH MED: 2024-06-01

ERSÄTTER: 2023/X

Tillämpningsområde - Sala kommun

För utförande av brandskyddskontroll enligt lagen om skydd mot olyckor samt tillhörande föreskrifter utgår ersättning enligt denna taxa.

Gäller från den 1 juni 2024. Angivna avgifter exkl. moms.

1. Objekt i småhus

1.1 Grundavgift

Inställelse för utförande av brandskyddskontroll

1. Helårsbebott hus (timpris enl. 4.4/60 x 11,74 x 1,5) 250 kr
2. Fritidshus (timpris enl. 4.4/60 x 20,72 x 1,5) 441 kr

1.2 Kontrollavgift

1. Kontroll av eldstad med tillhörande rökkanal (45 minuter) 639 kr.
2. Kontroll av ytterligare eldstad ansluten till rökkanal i samma skorsten som (1) (20 min) 283 kr

1.3 Tilläggsavgift

För kontroll genom temperaturmätning, tryckmätning, röktrycksprovning eller läckagemätning uttas ersättning för mertiden med pris, som anges i 4.4.

2. Övriga objekt

2.1 Kontrollavgift

Kontrollavgift utgår med pris som anges i 4.4.

3 Avgift för efterkontroll

För separat utförd efterkontroll av förelagd brandskyddsåtgärd utgår ersättning med pris som anges i 4.4 samt transportersättning.

4. Särskilda bestämmelser

1. För extra inställelse, då kontrollen inte kunnat utföras enligt ordinarie avisering och särskilda skäl för detta inte förelegat, utgår ersättning för återbesök med pris som anges i 4.4 samt transportersättning. Härjämte utgår ersättning för den ordinarie inställelsen enl. 1.1 eller 2.1 samt en administrationsavgift av 141 kronor (Avgiften bör baseras på tio minuters tidsåtgång).
2. Transportersättning för bil beräknas som kilometerersättning per påbörjad km av avståndet fram och åter till förättningsplatsen. Vid beräkningen tillämpas reglerna för mindre bil och lägsta årliga körlängd. För annat transportmedel än bil utgår ersättning med den verkliga kostnaden.
3. För kontroll utförd utom ordinarie arbetstid orsakat av att objektet inte är tillgängligt under ordinarie arbetstid, utgår ersättning med pris som anges i 4.4 samt tillägg motsvarande de merkostnader som arbetet föranleder.
4. Timersättning utgår per man med: 851 kronor. För kontroll utförd under ordinarie arbetstid räknas påbörjad kvartstimme som hel kvartstimme. För kontroll utförd utom ordinarie arbetstid räknas påbörjad halvtimme som hel halvtimme.

Vid beräkning av arbetstidens längd enligt 2. och 3. samt 4. inräknas förflyttningstiden till och från arbetsplatsen.
5. I angivna ersättningar ingår kostnaden för tekniska utrustning och förbrukningsmateriel samt för protokollering av brandskydds- kontrollen.

5. Indexreglering av taxan

Ersättning för brandskyddskontroll enligt denna taxa revideras årligen med av de centrala parterna Sveriges Kommuner och Regioner och Sveriges Skorstensfejaremästares Riksförbund publicerat Sotningsindex.

6. Regler för avbokning

Vid förhinder att ge skorstensfejarmästaren/tekniker tillträde till fastighet vid aviserat datum skall detta meddelas så snart som möjligt, dock senast med en arbetsdags framförhållning.

Exempel:

- Avser aviseringen en tisdag, skall avbokning ske senast fredagen innan
- Avser aviseringen en måndag, skall avbokning ske senast torsdagen veckan före
- Avser aviseringen en onsdag skall avbokning ske senast måndag samma vecka

Meddelande om avbokning skall ske på skorstensfejarmästarens telefon 0224-151 15 och detta på aviserad telefontid, vilken framgår av utsänd avisering.

Om avbokning inte sker enligt ovanstående, kommer en avgift motsvarande kostnaden för den aviserade verksamheten att uttas, dock maximalt 1.200 kr.

7. Särskild brandskyddskontroll

Där det föreligger osäkerhet om en eldstads brandsäkerhet, och det inte är lämpligt att invänta nästa ordinarie brandskyddskontroll, kan det som ett alternativ till ett eldningsförbud beslutas om en särskild brandskyddskontroll.

Vid en soteld där räddningstjänsten gjort en insats och att brandbefälet bedömer att en extra brandskyddskontroll skall utföras tas särskilt beslut därom och skorstensfejarmästaren meddelas. Kostnad för fastighetsägaren motsvarar ersättning enligt särskilda bestämmelser i § 4.

KSLU § 55 Sotningstaxa 2024

INLEDNING

Sveriges Kommuner och Regioner föreslår i Cirkulär 24:25 att nytt sotningsindex ska gälla från och med den 1 april 2024 och ska fastställas till 3,54 %.

Det är två värden som ligger till grund för sotningsindex. Dels är det löneökning på medianlön för sotare enligt avtal mellan Sveriges Skorstensfejarmästares Riksförbund (SSR) och Svenska Kommunalarbetsförbundet (3,3 % från 1 april 2024). Det andra värdet är Konsumentprisindex för 12-månadersförändring i februari (4,5 % 2024).

Då kommunstyrelsens beslut gällande sotningstaxa för 2023 infördes den 1 juni, och det nya beslutet kommer att gälla från den 1 juni, räknas index om med 2,93 %.

Uppräkningen blir då 525 kronor x 2,93 % vilket medför att timpriset för sotningstaxan fastställs till 540 kronor.

Kommunfullmäktige har i beslut § 45/2015 delegerat till kommunstyrelsen att justera taxan i enlighet med sotningsindex.

Beslutsunderlag

KS 2024.1846, Missiv från räddningstjänsten

KS 2024.1847, Förslag till ny sotningstaxa 2024

Andreas Fernros, operativ chef, föredrar ärendet.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar, att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar, att anta förslag till sotningstaxa med en timersättning av 540 kronor att gälla från och med den 1 juni 2024 enligt bilaga KS 2024.1847, samt att den gamla taxan därmed upphävs.

Beslutsgång

Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar, att anta förslag till sotningstaxa med en timersättning av 540 kronor att gälla från och med den 1 juni 2024 enligt bilaga KS 2024.1847, samt att den gamla taxan därmed upphävs.

Skickas till

Kommunstyrelsen

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

RÄDDNINGSTJÄNSTEN SALA-HEBY
Andreas Fernros

Kommunstyrelsen

Förslag till ny sotningstaxa 2024

Sveriges Kommuner och Regioner föreslår i Cirkulär 24:25 att nytt sotningsindex ska gälla från och med den 1 april 2024 och skall fastställas till 3,54 %.

Det är två värden som ligger till grund för sotningsindex. Dels är det löneökning på medianlön för sotare enligt avtal mellan Sveriges Skorstensfejaremästares Riksförbund (SSR) och Svenska Kommunalarbetsförbundet, (3,3 % från 1 april 2024). Det andra värdet är Konsumentprisindex för 12-månadersförändring i februari (4,5 % 2024).

Då kommunstyrelsens beslut gällande sotningstaxa för 2023 infördes den 1 juni, och det nya beslutet kommer att gälla från den 1 juni, räknas index om med 2,93 %.

Uppräkningen blir då 525 kronor x 2,93 %, vilket medför att timpriset för sotningstaxan fastställs till 540 kronor.

Kommunfullmäktige har i beslut § 45/2015 delegerat till kommunstyrelsen att justera taxan i enlighet med sotningsindex.

Förslag till beslut:

Kommunstyrelsen föreslås besluta

att anta förslag till sotningstaxa med en timersättning av 540 kronor, att gälla från och med den 1 juni 2024 samt

att den gamla taxan därmed upphävs.

RÄDDNINGSTJÄNSTEN SALA-HEBY

Andreas Fernros
tf räddningschef

Sala kommun

Kommunal författningssamling

Sotningstaxa

KFS 063 revision 15

TAXA

ANTAGEN: 2024-06-05

GÄLLER FRÅN OCH MED: 2024-06-01

ERSÄTTER: 2023/X

Objekt i småhus

Taxan träder i kraft den 1 juni 2024. Kr exkl. moms.

§ 1. Grundavgift

Inställelse för utförande av arbete enligt § 2 under ordinarie sotningstur per gång.

1. Helårsbebott hus
(12,74 minuter x 9,00 kr) 115 kr
2. Fritidshus
(21,72 minuter x 9,00 kr) 195 kr

§ 2. Objektsavgift (kr/enhet)

Sotning eller rensning av nedan nämnt objekt jämte tillhörande rökkanal och förbindelsekanal eller bikanal.

1. Värmepanna med normaleffekt högst 50 Mcal/h (ca 60 kW)
 - a. eldad uteslutande med olja:
228 kr
 - b. eldad helt eller delvis med fast bränsle:
273 kr
 - c. miljögodkänd panna, eldad helt eller delvis med fast bränsle:
318 kr (objektstid = b + 5,00 minuter)
2. Braskamin
203 kr
3. Vanlig köksspis och övriga lokaleldstäder
180 kr

§ 3. Tilläggsavgift

1. Förbindelsekanal eller bikanal av lägst 1.0 m längd
 - a. 1,0 –2,5 m:
35 kr
 - b. 2,6 –5,0 m:
85 kr
 - c. Mer än 5,0 m; timersättning tas ut enligt § 11.
2. Avstötning från vind eller övervåning av vertikal kanal och/eller horisontell kanal av högst 2,5 m längd.
26 kr

Övriga objekt

§ 4. Inställelseavgift

Avgift enligt § 5.1 inkluderar ersättning för inställelse för arbetets utförande vid objekt belägna inom en radie av 10 km från arbetslokalerna. För avlägsnare belägna objekt uttas tilläggsersättning för den proportionella delen av den tillkommande transporttiden per man och timme med pris, som anges i § 11.

§ 5.

1. Sotning av värmepanna jämte tillhörande röckanal och förbindelsekanal. För den till röckkanalen anslutna största sotade värmepannan uttas ersättning enligt *kolumn a* och för var och en av de övriga sotade värmepannorna enligt *kolumn b*.

Tabell 1. Sotning av värmepanna jämte tillhörande röckanal och förbindelsekanal

Normaleffekt Mcal/h (ca kW)	a = huvudpanna	b = sidopanna
-50 (-60)	Enl. § 2, pkt 1	146 kr
51-100 (61-120)	422 kr	265 kr
101-150 (121-180)	490 kr	333 kr
151-200 (181-240)	562 kr	405 kr
201-250 (241-300)	591 kr	434 kr

251-300 (301-360)	633 kr	476 kr
-------------------	--------	--------

2. För sotning eller rensning av annat än för objekt i småhus och § 5.1 angivet objekt uttas ersättning per man och timme med pris, som anges i § 11. Parterna må träffa överenskommelse om fast pris beräknat efter tidsåtgång.

§ 6. Tilläggsavgift

1. Separat rökkanal till sidopanna:
36 kr
2. Stoftavskiljare, rökgasfläkt, längre förbindelsekanal till objekt enligt § 5.1; timersättning uttas enligt § 11. Parterna må träffa överenskommelse om fast pris beräknat efter tidsåtgång.

Undersökningsarbeten med mera

För undersökningsarbete, annat beställt arbete och utbränning uttas ersättning per man och timme med pris, som anges i § 11 samt transportersättning enligt § 9.

Särskilda bestämmelser

§ 7. Särskild ersättning

Om vid utförande av arbete enligt § 2, § 3 och § 5.2 undantagsförhållande föreligger genom avvikelser av nedan nämnda slag, uttas ersättning per man och timme med pris, som anges i § 11.

1. sådan placering av objektet att rensluckor är svåråtkomliga (jfr åtkomlighetsregler i TFN),
2. anordningar och konstruktionsdetaljer hindrar eller avsevärt försvårar användning av standardverktyg,
3. för sotningens genomförande erforderlig demontering och montering av luckor och andra detaljer orsakar merarbete i sådan omfattning att tidsåtgången härför uppgår till eller överstiger i § 11 angiven debiteringsperiod,
4. blockering av rensluckor eller av utrymme med renslucka,
5. användning av mer än vanligt sotbildande bränsle, förekomsten av svår borttagbara blanksotbeläggningar eller av större sotmängd än normalt på grund av anläggningsfel,
6. fastsättning av arbetsredskap i kanal e.dyl.

§ 8. Lös väggstege

För hämtning av lös väggstege, som ej förvaras omedelbart intill uppstigningsställe uttas tilläggsavgift med:

54 kr

dock att tilläggsersättning beräknas som timersättning enligt § 11, därest tidsåtgången uppgår till eller överstiger däri angiven debiteringsperiod.

§ 9. Extra inställelse

För extra inställelse, då fastighetsägaren eller nyttjaren av rensningspliktigt objekt utan giltigt skäl hindrat arbetets utförande på härför tillkännagiven tidpunkt, uttas för återbesök ersättning per man och timme med pris som anges i § 11 samt transportersättning. Härjämte uttas ersättning för den ordinarie inställelsen enligt § 1 eller §§ 4-6 samt en administrationsavgift av:
81 kr.

Transportersättning för bil beräknas som kilometerersättning med det belopp per påbörjad km av avståndet fram och åter till förrättningsplatsen som vid tillfället gäller för befattningshavare i kommunens tjänst enligt härför centralt utfärdad anvisning.

Vid beräkningen tillämpas reglerna för mindre bil och lägsta årliga körlängd. För annat transportmedel än bil uttas ersättning med den verkliga kostnaden.

§ 10. Arbete utom ordinarie arbetstid

För arbete, som utförs utom ordinarie arbetstid, orsakat av att objektet inte är tillgängligt under ordinarie arbetstid, uttas ersättning per man och timme med pris, som anges i § 11 samt tillägg motsvarande de merkostnader som arbetet föranleder.

§ 11. Timersättning

Timersättning utgår med:

540 kr

innefattande även ersättning för erforderlig arbetsledning. För arbete under ordinarie arbetstid räknas påbörjad kvartstimme som hel kvartstimme. För övertidsarbete räknas påbörjad halvtimme som hel halvtimme. I övertid inräknas eventuell avtalsenlig väntetid samt tid för bad och omklädsel, därest denna utgår särskilt för övertidsarbetet.

Vid beräkning av arbetstidens längd inräknas förflyttningstiden till och från arbetsplatsen.

§ 12. Kostnad för teknisk utrustning

I angivna ersättningar ingår kostnaden för konventionell teknisk utrustning. För användande av speciell teknisk utrustning, exempelvis sotsugare och tvättaggregat, utgår tilläggsersättning enligt överenskommelse med den betalande.

§ 13. Regler för avbokning

Vid förhinder att ge skorstensfejarmästaren/sotaren tillträde till fastighet vid aviserat datum skall detta meddelas så snart som möjligt, dock senast med en arbetsdags framförhållning.

Exempel:

- Avser aviseringen en tisdag, skall avbokning ske senast fredagen innan

- Avser aviseringen en måndag, skall avbokning ske senast torsdagen veckan före
- Avser aviseringen en onsdag skall avbokning ske senast måndag samma vecka

Meddelande om avbokning skall ske på skorstensfejarmästarens telefon 0224-151 15 och detta på aviserad telefontid, vilken framgår av utsänd avisering.

Om avbokning inte sker enligt ovanstående, kommer en avgift motsvarande kostnaden för den aviserade verksamheten att uttas, dock maximalt 1.200 kr.

KSLU § 56 Slopning av plattformsdel

INLEDNING

Trafikverket ska renovera plattformen mellan spår 1 och 2 vid Sala station. För att minska kostnaden för renoveringen avser de slopa/kapa av 80 meter av plattformen. Sala kommun har beretts möjlighet att yttra sig om detta. Kommunstyrelsens förvaltning/ Tekniska kontoret är emot att plattformen förkortas.

Beslutsunderlag

KS 2024.2375, Missiv från tekniska kontoret
KS 2024.2374 Yttrande till trafikverket
KS 2024.1959, Remiss från Trafikverket

Johan Duse, transportstrateg, föredrar ärendet.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar, att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar, att till Trafikverket avge yttrande över förslaget att slopa plattformsdel i Sala i enlighet med bilaga KS 2024.2374.

Glenn Andersson (S), Sture Johansson (C) yrkar bifall till Amanda Lindblads (S) förslag till beslut.

Erik Hamrin (M) yrkar, att kommunstyrelsens ledningsutskott beslutar, att framskriva ett remissvar där Sala kommun ställer sig bakom Trafikverkets förslag till beslut i fråga om slopning.

Beslutsgång

Ordförande ställer sitt eget yrkande mot Erik Hamrins (M) yrkande och finner eget yrkandet bifallet.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar, att till Trafikverket avge yttrande över förslaget att slopa plattformsdel i Sala i enlighet med bilaga KS 2024.2374.

Reservation

Erik Hamrin (M) inkommer med en skriftlig reservation.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Tekniska kontoret

MISSIV

Förslag om slopning del av mittplattform på driftplats Sala, bandel 431 i Sala kommun, Västmanlands län.

BAKGRUND

Trafikverket ska renovera plattformen mellan spår 1 och 2 vid Sala station.

För att minska kostnaden för renoveringen avser de slopa/kapa av 80 meter av plattformen.

Sala kommun har beretts möjlighet att yttra sig om detta. Kommunstyrelsens förvaltning/ Tekniska kontoret är emot att plattformen förkortas. Förslag till yttrande bifogas.

Johan Duse
Transportstrateg
Tekniska kontoret

Bilagor:
Förslag till yttrande
Skrivelse från Trafikverket
Bilaga 1 med sändlista
Bilaga 2 med karta, bilder och ritning

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
TEKNISKA KONTORET

YTTRANDE

Förslag om slopning del av mittplattform på driftplats Sala, bandel 431 i Sala kommun, Västmanlands län.

Sammanfattning

Trafikverket avser slopa/ta bort en del av plattformen mellan spår 1 och 2 på Sala station av ekonomiska skäl, i samband med att plattformen renoveras. Sala kommun motsätter sig detta.

Salas framtidsplaner

Sala kommun har som ambition att växa i invånarantal och att göra det på ett hållbart sätt. Det finns goda förutsättningar för det sett till pågående ruralisering, kommunikationer med mera.

I syfte att växa hållbart byggs det redan och projekteras nya områden där stor vikt läggs vid hållbart boende. Sala har också satsat stort på en väl utbyggd kommunal kollektivtrafik i form av bussar. Bussarna är avgiftsfria och det kollektiva resandet har ökat signifikant.

Tågen utgör stommen i kollektivtrafiken i Sala. Busslinjerna är därför i så hög grad som möjligt anpassade till tågens tidtabeller. Sala är geografiskt placerat mellan Uppsala/ Västerås/ Enköping/ Avesta, som samtliga har tågstationer. Förbindelserna från Sala till dessa och en mängd andra städer gör att möjligheten att resa och pendla med tåg är utmärkt.

Jämförelse med Säter

Som del i argumenten för att slopa plattformen lyfts Sätters nya och kortare plattform fram som exempel. Säter är mindre än hälften så stort som Sala sett till folkmängd och har inte i närheten av Salas järnvägsanslutningar till andra städer. Förvisso medför Sätters korta plattform att exempelvis Dalabanan inte kan trafikeras med längre tåg än deras plattform medger, men Sala har fler anslutningar med andra linjer.

Ställningstagande

Sala är emot slopning av del av plattformen.

Ur ett utvecklings- och exploateringsperspektiv ser vi negativt på att en del av mittplattformen slopas. Salas ambition är att växa som stad och om vi i framtiden ser ett ökat resande med tåg och ett behov av två långa plattformar blir det markant dyrare att bygga ut än att underhålla befintlig plattform och historisk sett är det svårt att få till sådana större investeringar.

Kommunstyrelsens förvaltning
Tekniska kontoret

För att möjliggöra hållbart resande i framtiden krävs en välfungerande station, särskilt då sala kommun har som mål att växa hållbart. Även ur ett hela Sverige ska leva- perspektiv är det viktigt att framföra att en landsbygdskommun som Sala, med stor in- och utpendling, får behålla nuvarande längd och dimension på plattformar.

2024-04-29

Åsa Kling, chef
Tekniska kontoret

Johan Duse, Transportstrateg
Tekniska kontoret

Bakom yttrandet:
Transportstrateg Johan Duse
Trafikingenjör Sebastian Hedman
Planarkitekt Clara Landsbo

Ärendenummer
TRV 2024/7492
Motpartens ärendenummer
[Motpartens ärendenummer]

Dokumentdatum
2024-04-08

Konfidentialitetsnivå
2 Intern

Mottagare
Enligt sändlista

Externremiss – Förslag om slopning för del av plattform på driftplats Sala, bandel 431 i Sala kommun, Västmanlands län

Bakgrund

Avveckling av järnväg ska hanteras enligt reglerna som anges i järnvägsmarknadsförordningen (2022:416). Under vissa specificerade förutsättningar kan dock istället slopning bli aktuell.

Slopning är ett förfarande som tagits fram internt för att avveckla järnvägsanläggningsdelar, där förändringen av järnvägsnätet är så beskaffad att reglerna om upphörande av underhåll och nedläggning i 6 kap. 7- 9 §§ i järnvägsmarknadsförordningen inte bedöms vara tillämpliga. Förändringen ska vara av sådan art att den får anses ingå i den förvaltning av infrastrukturen som Trafikverket har att göra enligt förordning (2010:185) med instruktion för Trafikverket. Sådan förvaltning omfattar enligt prop. 2003/04:123 s.170 ”konstruktion, byggande, tillverkning, underhåll och övriga åtgärder som får en bana funktionsduglig för trafik och säkerhetsmässigt godtagbar”.

Slopning kan bli aktuell när förändringen inte bedöms påverka prestanda eller framkomlighet och när den inte heller bedöms beröra järnvägsföretag, järnvägsverksamhet eller Försvarmakten.

Detta ärende avser handläggning enligt punkt 9.3.2 ”Slopning av järnvägsdel vid förändrad spårlayout” (TDOK 2014:0116).

Ärendet

Bakgrunden till ärendet är åtgärd ”Sala, utbyte av L-stöd i plattformar” inom trafikplats Sala. Trafikverket har identifierat att mittplattformen, plattform 335 (objektnummer 133), mellan spår 1 och spår 2 är onödigt lång. Spår 1 är längre än plattformen medans spår 2 är kortare än plattformen i dess nordvästra ände, därav slutar spår 2 med stoppbock ungefär 40 meter innan plattformsslut.

Trafikeringen av mittplattformen utförs idag med persontåg som inte är längre än 230 meter och för att säkerställa robustheten för anläggningen, genom att genomföra utbyte av L-stöd till mer rimlig kostnad, behöver plattformen förkortas. Nybyggda plattformar i stråket (t ex Säter) har längden

Ärendenummer
TRV 2024/7492

Dokumentdatum
2024-04-08

Motpartens ärendenummer
[Motpartens ärendenummer]

255 meter. Då plattformen idag är 335 meter lång kan 80 meter av mittplattformen avvecklas för att bibehålla funktionen den har idag. Vid behov av hela plattformslängden som mittplattformen mellan spår 1 och 2 har idag kommer fortfarande plattformen vid spår 3 att bibehålla sin befintliga plattformslängd om 330 meter. En förkortning av mittplattformen skulle inte påverka trafikens prestanda eller framkomlighet, eller möjligheterna till resandeutbyte.

Byte av L-stöden och rivning av plattformsdelen finansieras genom åtgärd ”Sala, utbyte av L-stöd i plattformar”. På grund av plattformens låga standard skulle upprustning innebära högre kostnader än kostnaden att avveckla och riva den berörda plattformsdelen.

Plattformen ingår i Järnvägsnätsbeskrivningen (JNB) för ansökan om tid vid plattform och hänsyn bör därför tas till tågplan.

Förslag till beslut

Trafikverket avser fatta beslut om sloping av 80 meter av mittplattform, plattform 335 (objektnummer 133), i dess nordvästra ände mellan spår 1 och spår 2 på driftplats Sala, bandel 431 i Sala kommun, Västmanlands län.

Detta ärende bedöms kunna avvecklas med stöd av TDOK 2014:0116 punkt 9.3.2 ”Sloping av järnvägsdel vid förändrad spårlayout”.

Slopingen verkställs enligt den tidplan som gäller för åtgärd ”Sala, utbyte av L-stöd i plattformar”.

Alla förändringar i JNB hanteras av projekt ”Sala, utbyte av L-stöd i plattformar”.

Åtgärder efter beslut

Rent praktiskt innebär ett beslut om sloping att järnvägsanläggningen inte längre ingår i det järnvägsnät som förvaltas av staten genom Trafikverket.

Rivning av slopad plattform kan sedan ske efter att beslut om rivning tagits enligt vad som anges i rutinbeskrivning Avveckling av järnväg (TDOK 2014:0116), avsnitt 11 ”Rivning av avvecklade järnväg”.

Kontakt och hänvisning

Samrådstiden pågår till och med den 2024-06-14. Ert yttrande märks med ”Förslag om sloping del av mittplattform på driftplats Sala, bandel 431 i Sala kommun, Västmanlands län” samt ärendenummer TRV 2024/7492.

Ärendenummer
TRV 2024/7492
Motpartens ärendenummer
[Motpartens ärendenummer]

Dokumentdatum
2024-04-08

Yttranden skickas till trafikverket@trafikverket.se med kopia till arendeberedningplmr@trafikverket.se

Vid frågor om ärendet kan handläggaren Johannes Gustafsson kontaktas.

Med vänlig hälsning

Tove Västibacken
Enhetschef utredning

Handläggare
Johannes.a.gustafsson@trafikverket.se
Direkt: 070-007 12 45

Trafikverket
Adress: Box 810, 781 28 Borlänge
Telefon: 0771-921 921
trafikverket.se

Bilagor:

Bilaga 1, Sändlista

Bilaga 2, kartor och bilder

Dokumentegenskaper, Ärendenummer TRV 2024/7492, Motpartens ärendenummer [Motpartens ärendenummer], Dokumentdatum 2024-04-08, Dokumenttyp BREV. Konfidentialitetsnivå.2 Intern

Ovanstående textfält är endast avsett att läsas digitalt och får ej tas bort. Det innehåller uppgifter från sidhuvudet och gör att dokumentets egenskaper blir tillgängliga enligt Lag (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service.

KSLU § 60 Riktlinjer mot diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier

INLEDNING

Personalkontoret har utformat ett förslag till nya riktlinjer mot diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier.

Att ha gemensamma riktlinjer för dessa gör det hela både enkelt, effektivt och användarvänligt.

Riktlinjerna innehåller vad som skall göras och beskriver Sala kommuns ställningstagande, arbetsgivarens ansvar och medarbetarens ansvar utifrån gällande lagstiftning;

- Arbetsmiljölagen 3 kap 2 och 2a §§ (1977:1160)
- Diskrimineringslagen (2008:567)
- Systematiskt arbetsmiljöarbete (AFS 2001:1)
- Organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4)

Dessa riktlinjer mot diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier ersätter tidigare plan för lika rättigheter och möjligheter, riktlinjer för kränkande särbehandling samt rutin för kränkande särbehandling och innefattar nu även riktlinjer mot trakasserier och repressalier, allt i ett dokument.

En separat verkställande rutin, som beslutas på tjänstemannanivå, beskriver hur Sala kommuns arbetar för att förebygga att diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier uppstår samt tillvägagångssättet om det ändå skulle göra det.

Beslutsunderlag

KS 2024.2326, Missiv från personalchef

KS 2024.2327, Förslag till ny riktlinje mot diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier

KS 2024.2328, Rutin vid diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier.

Stefan Jacobsen, personalchef, föredrar ärendet.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar,

ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsens beslutar,

att anta Riktlinjer mot diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier enligt bilaga KS 2024.2327.

Beslutsgång

Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

KSLU § 60 forts.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,
att anta Riktlinjer mot diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och
repressalier enligt bilaga KS 2024.2327.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING

Personalkontoret

Stefan Jacobsen

/Personalchef

MISSIV**Riktlinjer mot diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier****FÖRVALTNINGENS FÖRSLAG TILL BESLUT**

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar att **anta Riktlinjer** mot diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier.

BESLUTSUNDERLAG

Missiv

Riktlinjer mot diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier

ÄRENDET

Personalkontoret har utformat ett förslag till nya riktlinjer mot diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier.

Att ha gemensamma riktlinjer för dessa gör det hela både enkelt, effektivt och användarvänligt.

Riktlinjerna innehåller vad som skall göras och beskriver Sala kommuns ställningstagande, arbetsgivarens ansvar och medarbetarens ansvar utifrån gällande lagstiftning;

- Arbetsmiljölagen 3 kap 2 och 2a §§ (1977:1160)
- Diskrimineringslagen (2008:567)
- Systematiskt arbetsmiljöarbete (AFS 2001:1)
- Organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4)

Dessa riktlinjer mot diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier ersätter tidigare plan för lika rättigheter och möjligheter, riktlinjer för kränkande särbehandling samt rutin för kränkande särbehandling och innefattar nu även riktlinjer mot trakasserier och repressalier, allt i ett dokument.

En separat verkställande rutin, som beslutas på tjänstemannanivå, beskriver hur Sala kommuns arbetar för att förebygga att diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier uppstår samt tillvägagångssättet om det ändå skulle göra det.

EKONOMISKA KONSEKVENSER

Inga ekonomiska konsekvenser

Stefan Jacobsen

Personalchef

SALA KOMMUN
Kommunstyrelsens förvaltning
Box 304
733 25 Sala

Besöksadress: Stora Torget 1
Växel: 0224-74 70 00
Fax: 0224-188 50
kommun.info@sala.se
www.sala.se

Kommunstyrelsens förvaltning
Personalkontoret

BESLUTET EXPEDIERAS TILL

Registrator
Personalchef

Bilaga:

- Riktlinjer mot diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier
- Rutin mot diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier

Riktlinjer om diskriminering, trakasserier kränkande särbehandling och repressalier

KOMMUNSTYRELSEN
GÄLLER FRÅN OCH MED: 2024-02-27

METADATA OM DOKUMENTET

Dokumentnamn Riktlinjer om kränkande särbehandling	Dokumenttyp Riktlinje	Omfattar Kommunen	
Beslutsinstans Kommunstyrelsen	Dokumentansvarig Personalchef	Publicering www.sala.se , intranät	
Beslutad datum 2024-02-27	Översyn bör göras Vid behov	Klassificering	Diarienummer
Relation	Ersätter	Författningssamling	

INNEHÅLL

1	INLEDNING.....	5
1.1	Sala kommuns ställningstagande.....	5
1.2	Arbetsgivarens ansvar.....	5
1.3	Medarbetarens ansvar.....	5

Riktlinjer om kränkande särbehandling
Kommunstyrelsen

SALA KOMMUN
Telefon: 0224-74 70 00 | E-post kommun.info@sala.se | Postadress Box 304, 733 25 Sala

1 INLEDNING

1.1 Sala kommuns ställningstagande

Sala kommun accepterar inte någon form av kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier, diskriminering eller repressalier på arbetsplatsen. Riktlinjen beskriver Sala kommuns ställningstagande som utgår från arbetsmiljölagen och diskrimineringslagen. Varje medarbetare i Sala kommun ska känna sig sedd och hörd på arbetet och en vänlig, öppen och rak kommunikation ska främjas. Arbetsklimatet ska präglas av acceptans för olikheter och ett respektfullt förhållningssätt gentemot kollegor. Detsamma gäller för relationen mellan medarbetare och chef.

1.2 Arbetsgivarens ansvar

Sala kommun som arbetsgivare ansvarar för att förebygga och hantera kränkande särbehandling i enlighet med 3 kap. 2 och 2a §§ *Arbetsmiljölagen* (1977:1160) (AML), *Systematiskt arbetsmiljöarbete* (AFS 2001:1) och *Organisatorisk och social arbetsmiljö* (AFS 2015:4).

Vidare har även Sala kommun som arbetsgivare ett ansvar att arbeta för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter i enlighet med *Diskrimineringslagen* (2008:567). Sala kommun ska fortlopande arbeta med aktiva åtgärder enligt *diskrimineringslagen*.

Det är arbetsgivaren som har det yttersta ansvaret för att kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier och diskriminering förebyggs, vid behov utreds och därefter följs upp. Chefer har ett särskilt ansvar för att förebygga, uppmärksamma och hantera kränkande särbehandling och ska därför ha tillräckliga kunskaper inom området. I Sala kommun ska alla chefer och arbetsledare som tilldelats arbetsmiljöuppgifter genomgå den interna arbetsmiljöutbildningen och därefter på lämpligt sätt fortsätta hålla sig uppdaterade på området.

1.3 Medarbetarens ansvar

Samtliga medarbetare i Sala kommun ska bidra till ett öppet och vänligt arbetsklimat genom att tänka på hur man uppträder på och hur man tilltalar andra. Detta genom att acceptera varandras olikheter och visa respekt för varandra. Om problem uppstår på arbetsplatsen ska dessa lösas genom aktivt deltagande. Vid missförhållanden, problem och kränkningar på arbetsplatsen ska medarbetaren uppmärksamma dessa och påtala dem till närmaste chef.

Rutin om diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING

GÄLLER FRÅN OCH MED: 2024-02-27

METADATA OM DOKUMENTET

Dokumentnamn Rutin om diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier		Dokumenttyp Rutin	Omfattar Kommunen
Beslutsinstans Personalkontoret	Dokumentansvarig Personalchef	Publicering www.sala.se , intranät	
Beslutad datum 2024-02-27	Översyn bör göras Vid behov	Klassificering	
Relation Se Riktlinje om kränkande särbehandling			

2 (11)

Rutin om diskriminering, trakasserier, kränkande särbehandling och repressalier
Kommunstyrelsens förvaltning

SALA KOMMUN

Telefon: 0224-74 70 00 | E-post kommun.info@sala.se | Postadress Box 304, 733 25 Sala

1 RUTIN OM DISKRIMINERING, TRAKASSERIER, KRÄNKANDE SÄRBEHANDLING OCH REPRESSALIER

Riktlinjen, som denna rutin tillhör, beskriver Salas ställningstagande och utgår från arbetsmiljölagen och diskrimineringslagen. Sala kommun accepterar inte någon form av kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier, diskriminering eller repressalier på arbetsplatsen. Denna rutin beskriver Sala kommuns arbetssätt för att förebygga att kränkande särbehandling och trakasserier uppstår samt tillvägagångssättet om det ändå skulle göra det.

1.1 Definitioner

Kränkande särbehandling är handlingar som riktas mot en eller flera arbetstagare och som kan uppfattas på ett kränkande sätt, det kan till exempel vara att någon behandlas förnedrande eller orättvist genom att bli: exkluderad från möten, utfrysad, inte hälsad på, förnedrad eller förolämpad, mobbad, kallad elaka ord, bli förlöjligad eller kallad vid öknamn. Handlingen kan ske vid ett enstaka tillfälle eller vid upprepade tillfällen och kan skapa en känsla av att man hamnar utanför arbetsgruppens gemenskap. Ofta innebär dessa situationer att det finns en obalans i maktstrukturen mellan förövare och offer. Obalansen kan bestå i att antal år i yrket, ålder, social acceptans eller hierarkiskt.

Trakasserier är en form av diskriminering och ska ha anknytning till någon av diskrimineringsgrunderna. Trakasserier är ett beteende som är ovälkommet av den som utsätts och som kränker dennes värdighet. Det är den som blir utsatt som avgör vad som är oönskat. Ett beteende kan uppfattas som trakasserier för en person medan den för en annan person inte gör det. Det behöver inte finnas en intention att förolämpa eller behandla någon illa för att det ska räknas som trakasserier. En trakasserier kan till exempel handla om att bli kallad för nedsättande kommentarer på grund av sin sexuella läggning eller sin hudfärg.

Sexuella trakasserier är uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet. Det kan till exempel handla om ovälkomna förslag, tafsande eller annan ovälkommen beröring av sexuellt slag, ovälkomna sexuella anspelningar, blickar, gester, tilltalsord, sexuella kommentarer om utseende och klädsel eller nedsättande skämt om det kön man tillhör.

Repressalier innebär att bli utsatt för någon form av bestraffning eller dålig behandling som en reaktion på att hen har påtalat eller anmält trakasserier eller diskriminering. Sala kommuns riktlinje omfattar ett förbud mot repressalier. Exempel på repressalier kan vara att ett anställningsavtal inte förlängs, lågt lönepåslag, för mycket eller för lite att göra.

Konflikter ska inte förväxlas med kränkande särbehandling. Tillfälliga meningsmotsättningar, konflikter och samarbetsproblem som finns på alla arbetsplatser och som ofta grundar sig i meningsskiljaktigheter kring sakfrågor. Det är däremot inte ovanligt att kränkande särbehandling är en följd av konflikter som inte hanterats utan i stället trappas upp.

Diskriminering handlar om att någon behandlas orättvist. För att en situation ska ses som diskriminerande ska den ha samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och/eller ålder.

Det finns även olika former av diskriminering: Direkt diskriminering och Indirekt diskriminering, bristande tillgänglighet samt instruktioner att diskriminera.

Diskriminering ska arbetsgivaren förebygga genom aktiva åtgärder, se punkt 1.3 i denna rutin. Arbetsgivarens ansvar gällande diskriminering innebär framför allt strukturella förhållanden i arbetslivet som till exempel lönekriterier, föräldraskap och rättvis rekrytering.

1.2 Förebyggande åtgärder

I Sala kommun ska chefer ha kunskap om hur man förebygger och hanterar kränkande särbehandling och trakasserier. Kunskap fås genom riktlinje och rutin, information på intranätet samt genom Sala kommuns arbetsmiljöutbildning.

Arbetsättet enligt denna rutin är en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet och ska förebygga att kränkande särbehandling eller trakasserier uppstår. Riktlinje och rutin görs känd bland alla medarbetare genom information på intranät, vid introduktion av nya medarbetare samt genom dialog på APT. Som chef är det viktigt att vara vaksam på signaler i beteende som kan leda till att kränkande särbehandling eller trakasserier uppstår.

Exempel på förhållanden i arbetsmiljön att uppmärksamma och regelbundet undersöka är:

- Konflikter och samarbetssvårigheter
- Jargong eller skämt som inte alla är bekväma med
- Ohälsosam arbetsbelastning och ojämnt fördelade arbetsuppgifter
- Otydligt arbetsinnehåll och rollfördelning
- Förutsättningar för samarbete
- Omorganisering och ovisshet i förändring
- Hög sjukfrånvaro
- Hög personalomsättning
- Minskande effektivitet och produktivitet

Samtliga ovanstående exempel kan förebyggas genom att **agera tidigt**.

1.3 Aktiva åtgärder enligt Diskrimineringslagen

Det övergripande målet är att Sala kommun ska vara en arbetsplats där alla kan trivas och där alla har samma möjlighet att utvecklas och bidra med sin kompetens, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Aktiva åtgärder är ett förebyggande och främjande arbetsätt som syftar till att motverka diskriminering. Sala kommun ska fortlöpande arbeta med aktiva åtgärder enligt diskrimineringslagen. Aktiva åtgärder ska hanteras bland annat i samverkans forum, på APT, i årlig uppföljning och i medarbetarsamtalet.

Arbetet ska göras i fyra steg: *Undersöka, analysera, åtgärda och följa upp.*

Arbetet ska göras i fem områden: *Arbetsförhållanden, löner och andra anställningsvillkor, rekrytering och befordran, utbildning och övrig kompetensutveckling, föräldraskap och arbete.*

Sala kommuns arbetsätt inom dessa områden är:

Arbetsförhållande

I Sala kommun ska de organisatoriska, sociala och fysiska arbetsförhållande fungera för alla oavsett diskrimineringsgrund. Områden som berörs är bland annat ergonomi, tekniska hjälpmedel, arbetsbelastning och skyddsutrustning.

Löner och andra anställningsvillkor

I Sala kommun ska ingen missgynnas utifrån diskrimineringsgrunderna gällande löneförmåner eller andra anställningsvillkor. Lönekartläggning ska göras årligen och analyseras utifrån likvärdigt arbete och kön.

Rekrytering och befordran

I samband med rekrytering ska Sala kommun arbeta för att alla får möjlighet att söka lediga jobb. Vid annonser av tjänster ska chefer tänka kring de krav som ställs gällande kompetens, erfarenhet och utbildning så de är förenliga med det arbete som ska utföras.

Utbildning och övrig kompetensutveckling

I Sala kommun ska kompetensutveckling och kunskapsöverföring komma alla till del på ett likvärdigt sätt.

Föräldraskap och arbete

Sala kommun ska underlätta för alla medarbetare att förena arbete med föräldraskap.

2 NÄR DET HÄNDER – MEDARBETARE

Ibland räcker det inte med ett förebyggande arbete, situationer där medarbetare känner sig utsatta kan ändå uppstå. Det är då viktigt att agera i tid. Arbetsgivaren har skyldighet att utreda omständigheterna kring en misstänkt kränkande särbehandling eller trakasseri så att denne inte fortgår eller att förebygga att en liknande situation kan uppstå igen. Vid en utredning granskar utredaren faktiska händelser utifrån de definitioner som finns beskrivna under punkt 1:1 i detta dokument. Bevisbördan ligger på den som känner sig utsatt.

Kränkande särbehandling, trakasserier och sexuella trakasserier omfattas av arbetsgivarens utredningsskyldighet och hanteras enligt följande.

STEG 1 - SÄG IFRÅN OCH INFORMERA CHEF

- 1 Berätta för den som utsätter dig hur du upplever situationen och be den sluta. Upplever du att det känns svårt att göra detta på egen hand vänd dig till ditt skyddsombud eller till din chef för stöd att hantera situationen.
- 2 Dokumentera händelser genom att föra minnesanteckningar med datum, klockslag, plats, vittnen, vad den som utsätter har sagt eller gjort, samt dina reaktioner och känslor. Dessa anteckningar kan vara ett bra underlag om agerandet fortsätter och du behöver göra en anmälan till arbetsgivaren.
- 3 Hjälper det inte att säga ifrån till individen som utsätter, tala om för din närmaste chef hur du upplever det. Har du inte förtroende för din chef eller om denne är inblandad i agerandet vänder du dig till din chefs chef. Är detta inte heller ett alternativ på grund av hur situationen ser ut kontaktar du kommunens HR-funktion. Du kan också vända dig till ditt skyddsombud eller ditt fackliga ombud.

STEG 2 - GÖR EN SKRIFTLIG ANMÄLAN I STELLA

- 4 Om det inte hjälper att säga ifrån, gör en skriftlig anmälan om Skada – Olycksfall i arbetet i Stella och använd händelserubriken "Kränkande särbehandling/trakasserier/diskriminering". En anmälan kan aldrig vara anonym, namn och ev. funktion på den/de som kränker samt på den som gör anmälan är avgörande för att det ska bli en fortsatt utredning. Om du upplever att det är din närmsta chef som du blir utsatt av så ta kontakt med HR vid anmälan i Stella så att HR kan flytta ärendet i systemet till ovanstående chefsnivå.
- 5 Efter inkommen anmälan rådgör chef med HR och fattar därefter beslut om en utredning ska starta. Chef, HR eller företagshälsovården gör en förundersökning eller utredning där utredaren kallar till samtal med berörda personer samt tar del av övrig information så som t.ex. mailkonversationer, sms eller vittnesmål. Berörda parter ska inte prata med varandra om utredningen eller de situationer/händelser som utredningen berör. Samtliga parter i en utredning ska erbjudas samtalsstöd via företagshälsovården.

- 6 En förundersökning kan leda till att det finns grund för fortsatt utredning, varpå en sådan startas eller så kan en förundersökning visa att det inte finns någon grund i de anklagelser som framkommit i anmälan. Ett ställningstagande görs kring åtgärder beroende på om det handlar missförstånd, konflikter eller något annat.
- 7 Utredningen sammanställs i en rapport där händelse för händelse granskas och där tre slutsatser kan förekomma; den som anmält kränkande särbehandling har även utsatts för detta enligt gällande definitioner; det går inte att med utredningen komma fram till om personen som anmält kränkande särbehandling eller trakasserier har blivit utsatt eller inte; den som anmält kränkande särbehandling eller trakasserier har inte blivit utsatt för detta enligt gällande definitioner. Därefter sker återkoppling till samtliga berörda parter.

STEG 3 ÅTERKOPPLING OCH ÅTGÄRDER

- 8 Utifrån det som kommer fram i utredningen tar chef ställning till om det finns behov av åtgärder utifrån det systematiska arbetsmiljöarbetet. En handlingsplan ska i så fall upprättas och följas upp, för att se till att situationen inte fortsätter vara till skada eller riskerar drabba andra. Exempel på åtgärder kan vara kompetensutveckling, information, upprättande av rutiner, översyn av organisation och arbetsförhållanden. Utredaren återkopplar till berörda parter vad som framkommer under utredningen. Chef återkopplar eventuella åtgärder som kommer att vidtas samt följer upp de inblandades mående och hur fortsatt arbete fungerar.

3 NÄR DET HÄNDER – CHEF

I det här avsnittet beskrivs mer konkret hur du som chef ska agera när du har fått kännedom om att kränkande särbehandling eller trakasserier pågår eller när du har fått in en anmälan.

STEG 1. SAMTAL

1. När du som chef får vetskap om att kränkande särbehandling eller trakasserier pågår ska du, utan dröjsmål, ha ett inledande samtal med den utsatta personen för att få en bild av dennes upplevelse. Uppmana personen att anmäla händelserna i Stella. Om behov finns kan chef eller skyddsombud hjälpa medarbetaren att upprätta en anmälan. Kontakta HR för vägledning och stöd i ärendet. Läs även igenom riktlinjen och rutinen för kränkande särbehandling.
2. När du som chef får en rapporterad händelse i Stella: Ha ett första samtal med den som rapporterat om händelsen. Syftet med samtalet är att stödja, informera om rutinen samt att göra en bedömning om hur ärendet vidare ska hanteras. Ta reda på om den som känner sig utsatt mår dåligt och behöver stödsamtal. Även andra personer som finns runtomkring den som är utsatt kan må dåligt och behöva samtalsstöd. Stöd kan fås genom t.ex. skyddsombud eller företagshälsovård.
3. Rådgör med HR om fortsatt hantering. Bedömer du att händelsen kan vara kränkande särbehandling eller trakasserier; gå vidare till steg 2. Är händelsen av karaktären konflikt, missförstånd eller något annat hanteras detta genom andra åtgärder t.ex. konflikthantering.

STEG 2. UTREDNING

4. Ta ställning till vem som bör göra en eventuell utredning. Rådgör med HR. Tänk på att den som genomför utredningen ska kunna förhålla sig opartisk till de inblandade parterna. Utredning kan genomföras av chef, HR eller företagshälsovård.
5. Inför samtal med medarbetare ska utredaren informera att skyddsombud eller representant från fackförbund har rätt att delta om medarbetaren önskar det.
6. Händelsen ska utredas skyndsamt, objektivt och grundligt. Alla berörda parter ska vara med i utredningen för att ge sin bild av händelsen, ingen kan delta anonymt. Vid utredningen har de berörda parterna i utredningen replikrätt, vilket innebär att parterna alltid har rätt att bemöta anklagelser och ge sin egen version av det som hänt.
7. En sammanställning av relevant information som är kopplad till händelserna görs. Av den dokumenterade utredningen ska samtliga parter syn på samt annat bevismaterial till händelserna framgå.
8. Utredningen sammanställs i en rapport där händelse för händelse granskas och där tre slutsatser kan förekomma; den som anmält kränkande särbehandling eller trakasserier har även utsatts för detta enligt gällande definitioner; det går inte att med utredningen komma fram till om personen som anmält kränkande särbehandling eller trakasserier har blivit utsatt

eller inte; den som anmält kränkande särbehandling eller trakasserier har inte blivit utsatt för detta enligt gällande definitioner. Därefter sker återkoppling till samtliga berörda parter.

STEG 3. ÅTGÄRDER, HANDLINGSPLAN OCH UPPFÖLJNING

9. Oavsett om kränkande särbehandling eller trakasserier kan styrkas eller inte; Ta ställning till om det finns behov av åtgärder utifrån det systematiska arbetsmiljöarbetet. En handlingsplan ska upprättas och en uppföljning ska planeras in. Detta för att förhindra att situationen uppstår igen samt främja en god arbetsmiljö. Exempel på åtgärder kan vara kompetensutveckling, information, upprättande av rutiner, arbete kring den sociala arbetsmiljön eller arbetsförhållanden.
10. Efter en tid följs åtgärderna i handlingsplanen upp för att se om de har haft önskad effekt. Det är även viktigt att följa upp de inblandades mående en tid efteråt.

4 NÄR DET HÄNDER –REPRESSALIER

Det finns ett förbud mot repressalier i diskrimineringslagen. Förbudet finns för att den som vill anmäla eller berätta om diskriminering ska kunna göra det, utan att behöva oroa sig för negativa konsekvenser. Förbudet innebär att en arbetsgivare inte får utsätta en medarbetare för repressalier på grund av att en medarbetare har:

1. anmält eller påtalat att arbetsgivaren handlat i strid med lagen,
2. medverkat i en utredning enligt lagen, eller
3. avvisat eller fogat sig i arbetsgivarens trakasserier eller sexuella trakasserier.

Förbudet gäller också i förhållande till den som hos arbetsgivaren:

1. gör en förfrågan om eller söker arbete,
2. söker eller fullgör praktik, eller
3. står till förfogande för att utföra eller utför arbete som inhyrd eller inlånad arbetskraft.

Den som i arbetsgivarens ställe har rätt att besluta i frågor angående personal, exempelvis chef, kan likställas med arbetsgivare.

Om du som medarbetare upplever detta gör en skriftlig anmälan om Skada – Olycksfall i arbetet i STELLA och använd händelserubriken "Kränkande särbehandling/trakasserier/diskriminering.

ÖVRIGT

Arbetsrättsliga konsekvenser

Det primära målet med en utredning av kränkande särbehandling är inte att fastställa skuldfrågan, utan målet ska i första hand vara att kränkande särbehandlingen upphör. I allvarliga fall av kränkande särbehandling kan arbetsrättsliga åtgärder bli aktuella, detta sker i så fall i samråd med HR.

Arbetsledningsrätt

Arbetsgivaren leder och fördelar arbetet. Vilket innebär att chef har beslutanderätt om vilka arbetsuppgifter som ska utföras inom ramen för anställningsavtalet.

Polisanmälan och anmälan till arbetsmiljöverket

- Allvarliga tillbud och skador ska anmälas omgående till arbetsmiljöverket
- Vid pågående brott eller akut situation ring 112
- Utgångspunkten är att det är den som har blivit utsatt för brott som ska göra en polisanmälan. Chef kan stötta och hjälpa medarbetaren med att upprätta polisanmälan.

KSLU § 61 Alkohol-och drogpolicy

INLEDNING

Personalkontoret har utformat ett förslag till ny och uppdaterad alkohol-och drogpolicy avsedd att ersätta nuvarande policy. Uppdateringen görs med anledning av att det i nuvarande policyn även ingår handlingsprogram. Policydokumentet renodlas och de delar som ingår i nuvarande handlingsprogram ändras till en separat verkställande rutin som beslutas på tjänstemannanivå. I och med detta innehåller policyn vad som skall göras och rutinen hur det görs.

Beslutsunderlag

KS 2024.2329, Missiv från personalchef
KS 2024.2330, Förslag till ny alkohol- och drogpolicy
KS 2024.2331, Rutin kring alkohol- och droger

Stefan Jacobsen, personalchef, föredrar ärendet.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar,
att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att
kommunfullmäktige beslutar,
att anta uppdaterad Alkohol- och drogpolicy enligt bilaga KS 2024.2330.

Beslutsgång

Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige
beslutar,
att anta uppdaterad Alkohol- och drogpolicy enligt bilaga KS 2024.2330.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Personalkontoret
Stefan Jacobsen

MISSIV

Alkohol- och drogpolicy

FÖRVALTNINGENS FÖRSLAG TILL BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar att anta uppdaterad Alkohol- och drogpolicy.

BESLUTSUNDERLAG

Missiv
Alkohol- och drogpolicy

ÄRENDET

Personalkontoret har utformat ett förslag till ny och uppdaterad alkohol-och drogpolicy avsedd att ersätta nuvarande policy.

Uppdateringen görs med anledning av att det i nuvarande policyn även ingår handlingsprogram.

Policydokumentet renodlas och de delar som ingår i nuvarande handlingsprogram ändras till en separat verkställande rutin som beslutas på tjänstemannanivå. I och med detta innehåller policyn vad som skall göras och rutinen hur det görs.

EKONOMISKA KONSEKVENSER

Inga ekonomiska konsekvenser

Stefan Jacobsen
Personalchef

BESLUTET EXPEDIERAS TILL

Registrator
Personalchef

Bilaga:
Rutin kring Alkohol- och Droger (arbetsmaterial)

Policy: Alkohol- och drogpolicy

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Innehåll

INLEDNING.....	3
ALKOHOL- OCH DROGPOLICY	4

Metadata om dokumentet

Dokumentnamn		Dokumenttyp Policy	Omfattar Kommunen
Beslutsinstans Kommunfullmäktige	Dokumentansvarig Titel	Publicering www.sala.se , intranät	

Beslutad/datum	Översyn bör göras	Klassificering	Diarienummer
Relation	Ersätter	Författningssamling	

INLEDNING

Sala kommun har ambitionen att vara en attraktiv arbetsgivare där medarbetare tillåts utvecklas och må bra. Bruk av alkohol eller droger är inte förenligt med en god arbetsmiljö.

ALKOHOL- OCH DROGPOLICY

- Arbetsmiljön i Sala kommun ska vara alkohol- och drogfri.
- Anställda som uppträder alkohol- eller drogpåverkade på arbetsplatsen ska omedelbart och under betryggande former sändas hem, även om detta medför störningar i verksamheten.
- Alla anställda har skyldighet att agera när någon uppträder alkohol- eller drogpåverkad på arbetsplatsen, närmaste chef eller ledning ska omgående informeras.
- Anställda med missbruksproblem ska stödjas på ett medmänskligt sätt, kamratstödande medverkan ska eftersträvas.
- Ingen får trakasseras för sin medverkan i arbetet för en drogfri arbetsmiljö
- Då alkoholpåverkan uppdagats ska lämpliga stödåtgärder diskuteras med den anställde, före återgången i arbete. En utredning för att undersöka behov av fortsatta åtgärder t.ex. avstängning, behov av stöd, arbetsanpassning eller rehabilitering startas av arbetsgivaren.
- Genom utbildning, information och diskussioner ska en öppnare attityd i alkohol- och drogfrågor åstadkommas.

Dokumentnamn

SALA KOMMUN

Växel: 0224-74 70 00 | E-post: kommun.info@sala.se | Postadress Box 304, 733 25 Sala

UNDER ARBETE 2024-03-26

Rutin kring alkohol- och droger

Arbetsmaterial

Rutin kring alkohol- och droger

I Sala kommun är en alkohol- och drogfri arbetsmiljö ett undantagslöst krav. Alla som arbetar inom kommunen har rätt till en bra arbetsmiljö som är säker och trygg. Medarbetare med problematiskt alkoholanvändande och/eller droganvändande riskerar att försämra den fysiska och sociala arbetsmiljön vilket kan medföra risker i arbetet både för kollegor och sig själva. Därför är det en självklarhet att alla arbetsplatser inom Sala kommun är alkohol- och drogfria.

Dessa rutiner bygger på policyn som uttrycker synen på alkohol och droger i arbetslivet samt beskriver hur arbetet kring alkohol och droger på arbetsplatsen ska hanteras. Både policyn och rutinen omfattar samtliga medarbetare inom Sala kommun.

Definition

Med alkohol avses i detta dokument drycker med en alkoholmängd som överstiger det som motsvarar mängden i en lättöl. Problematiskt alkoholanvändande kan uttryckas i att man har ett riskbruk eller missbruk.

Med droger avses i detta dokument narkotika, icke ordinerat receptbelagt läkemedel, droger eller läkemedel som används på ett missbrukande sätt, dopingpreparat och lösningsmedel i berusningssyfte. All användning av droger är problematisk för medarbetare och arbetskamrater.

Syfte

Syftet med denna rutin är att tydliggöra regler, eventuella åtgärder och ansvarsfördelning vid upptäckten av en medarbetares problematiska bruk av alkohol eller droger. Rutinen syftar även till att förebygga ohälsa hos medarbetare i Sala kommun, att skapa en bättre arbetsmiljö samt att öka trivseln på arbetsplatsen. Genom att uppmärksamma eventuella problemen tidigt kan även konflikter motverkas, enskilda medarbetare kan få hjälp i tid samt att allmänhetens förtroende stärks gentemot arbetsgivaren Sala kommun.

Mål

Det övergripande målet inom Sala kommun är att ha en alkohol- och drogfri arbetsplats. För att nå detta mål ska arbetsgivaren arbeta förebyggande mot riskbruk och missbruk av alkohol och droger genom bland annat årlig information på arbetsplatsträffen. Vid detta informationstillfälle ska medarbetare även uppmärksammas på risker med bruk av alkohol och droger. Tidiga signaler på ohälsa och/eller ett förändrat beteende hos medarbetare ska också uppmärksammas och tas på allvar av chef och kollegor. Vid tidiga

signaler bokar chef ett samtal med medarbetaren. Vid behov ska medarbetare erbjudas stöd i rehabilitering från sitt missbruk med målet att kunna behålla sin anställning.

Regler för medarbetare i Sala kommun

- Förtäring av alkohol får inte ske på arbetsplatsen.
- Droger får inte innehas eller användas på arbetsplatsen.
- Ingen medarbetare får vara påverkad av alkohol eller droger under arbetstid.
- Ingen alkohol- eller drogrelaterad aktivitet får förekomma på arbetsplatsen.
- Normalt bekostar inte kommunala medel alkoholkonsumtion, eventuellt undantag kan beslutas av Kommundirektör vid speciella tillfällen. Servering ska då ske inom ramen för gott omdöme och måttlighet. Det ska då alltid finnas alkoholfria alternativ.
- Vid intern representation får inte starkare drycker än öl och vin serveras. Vid intern representation under normal arbetstid får inte starkare dryck än öl klass I serveras. Servering ska då ske inom ramen för gott omdöme och måttlighet.
- Alkohol i brutna förpackningar får inte förvaras på arbetsplatsen.
- Förtäring av alkohol ska ske restriktivt utanför arbetstid i samband med kurser, konferenser, politiska uppdrag och representation. Sala kommuns intressen får inte skadas till följd av alkoholkonsumtion
- Om misstanke finns att medarbetare kör bil påverkad av alkohol eller droger ska detta polisanmälas av närmaste chef
- Frånvaro på grund av alkohol- eller droganvändande accepteras inte och betraktas som olovlig frånvaro.
- För medarbetare som avvisas från arbetet på grund av alkohol- eller drogpåverkan utbetalas ingen lön eller sjuklön under aktuell period (AB §10 mom 1).
- För medarbetare som trots erbjudande om, eller efter genomförda rehabiliteringsåtgärder, fortsätter missbruk kan disciplinära åtgärder vidtas och ytterst kan anställningen ifrågasättas.

Förebyggande arbete

Det förebyggande arbetet i Sala kommun handlar om utbildnings- och informationsinsatser. Alla medarbetare inom kommunen ska ta del av den skriftliga policyn via intranätet. Vid nyanställning, oavsett anställningsform, ska ansvarig chef under introduktionen muntligen informera om innehållet i policyn. Samtliga chefer ska minst en gång per år informera medarbetarna om innehållet i policyn. Detta sker lämpligen på arbetsplatsträff eller liknande forum och finns även med i årshjulet för informationspunkter på arbetsplatsträffen. En genomgång av både policy och rutin görs under den interna arbetsmiljöutbildningen för chefer och skyddsombud.

Arbetsmiljöutbildningen erbjuds årligen och varje chef och skyddsombud ska delta i utbildningen var fjärde år.

Ansvar

Anställd

Varje medarbetare är själv ansvarig för sitt uppträdande och sina handlingar. Var och en har själv det yttersta ansvaret för att bli fri från eventuellt missbruk. Medarbetare som är under behandling eller rehabilitering har en skyldighet att aktivt medverka i detta.

Chefer

Alla chefer har ett ansvar att se till att arbetsmiljön är trygg, säker och fri från alkohol och droger. Chefsansvaret innebär att åtgärder ska vidtas så snart upptäckt eller misstanke om missbruk inträffar. Medarbetare som har riskbruk eller missbruk ska erbjudas stöd och hjälp. Om medarbetare till följd av missbruk är i behov av akut vård under arbetstid ska ansvarig chef ordna detta.

Om medarbetare påträffas misstänkt påverkad av alkohol eller droger på arbetstid ska ansvarig chef/arbetsledare avvisa denne från arbetsplatsen. Det samma gäller vid tecken på försämrad arbetsförmåga på grund av alkohol eller droganvändning. Det är i dessa fall ansvarig chef som har att avgöra och besluta.

Vid misstanke om och vid upptäckt av ett skadligt bruk av alkohol och droger kontaktar chef HR-konsult för fortsatt stöd i hantering av situationen.

Möjliga tecken på alkohol- och drogproblem

Alkohol- och drogproblem förvärras ofta över tid och uppvisar därför ofta en långsiktig negativ trend avseende till exempel arbetsprestation och frånvaro. Det är även vanligt med svängningar i både prestation och närvaro i arbetet. Sämre perioder följs av perioder där medarbetaren fungerar bättre, vilket kan få chefen att tro att problemet har löst sig. Erfarenheten visar dock att när man väl misstänker alkohol- och drogproblem på arbetsplatsen har man i de allra flesta fall rätt och dessutom har det vanligtvis pågått under en lång tid. Vanliga varningssignaler som är bra för chefer att vara uppmärksamma på och om de inkräktar på arbetet är:

- **Arbetsprestation**
Ojämn arbets kvalitet med hög högsta nivå, låg lägsta nivå och en långsiktig nedåtgående trend, koncentrations svårigheter, onormal trötthet, att övervärdera sin egen arbetsprestation i både ord och handling samt svårigheter med att hålla tider.
- **Frånvaro**
Hög korttidsfrånvaro, särskilt i anslutning till helger, semester och annan ledighet, upprepade sen ankomst, vagt definierade åkommor, långa luncher, oförklarliga försvinnanden, begäran av semester eller tjänstledighet i efterhand, att missa avtalade möten, frånvaro i samband med lön, barnbidrag mm.

- **Beteende**
Nervositet, rastlöshet, omotiverade humörsvängningar, aggressivitet, depressiva tendenser varvat med maniskt beteende, misstänksamhet och paranoida tendenser, tendenser att isolera sig, självcentrerad – talar mycket om eget mående, egna problem osv, gränslös, storslaget perspektiv och beteende, försämrade hygien.
- **Ekonomi**
Begär förskott på lönen, ber om lån, lånar pengar av kollegor, stort fokus på pengar, naiv/arrogant inställning till den ekonomiska verkligheten, överskrider budget på kostnadssidan trots tydliga direktiv, rörig privatekonomi, dyra vanor trots begränsade ekonomiska resurser, höga kostnader för till exempel mobiltelefoni.
- **Incidenter**
Blir kraftigt berusad i samband med social aktivitet, uppträder olämpligt och gränslöst i sociala sammanhang, får besök av okända personer på arbetsplatsen, befinner sig på arbetsplatsen på konstiga tider, beter sig illa mot kollegor, ägnar mycket tid åt att släcka bränder på grund av tidigare misstag, olämpligt uppträdande i samband med alkoholkonsumtion.

Skuld, skam och förnekelse

Det är inte ovanligt att det finns starka känslor av skuld, skam och förnekelse hos personer med alkohol- eller drogberoende. Det är vanligt att den som är beroende tror att hen kan fortsätta med sitt beteende utan att tappa kontrollen och därför benämns detta ofta som förnekelsens sjukdom. Förnekelsen är också huvudorsaken till att alkohol-och drogproblem kan misstas för till exempel stress, utbrändhet eller ångestproblematik.

Exempel på incidenter på arbetsplatsen

- Misstanke om att medarbetaren är berusad/påverkad på arbetet.
- När en medarbetare luktar alkohol på arbetstid
- När en medarbetare kommer uppenbart bakfull till arbetet
- Eventuella incidenter som kan uppfattas som konstiga och/eller svårdefinierade till exempel orsak till konflikter eller att underprestera.

Åtgärder utifrån incidenter på arbetsplatsen

- Vid behov ska chef skilja medarbetare från verksamheten och placera hen i ett avskilt rum/utrymme. Vid misstanke om berusning erbjuds provtagning hos företagshälsovården. Chef kontaktar då HR som kontaktar företagshälsovården. Medarbetare ska inte lämnas ensam och vid behov bör en annan lämplig person sitta med medarbetare medan chefen är borta, till exempel skyddsombud eller en chefskollega. Chef ser till att medarbetaren kommer tryggt hem alternativt till sjukvården vid behov.

OBS! Om medarbetaren inte frivillig vill lämna prov ska arbetsgivare informera att förnekelse till provtagning beaktas som positivt resultat. Arbetsgivare kan inte tvinga en medarbetare till provtagning.

- Chefen eller en annan lämplig person bör alltid följa med medarbetare till provtagningen.
- Om provtagningen indikerar att medarbetaren är påverkad ska chef omgående arbetsbefria medarbetaren. Om medarbetaren har svårt att reda sig bör chefen eller annan lämplig person följa honom/henne hem.
- Om provtagningen inte indikerar att medarbetare är påverkad görs en bedömning om medarbetaren kan återgå i tjänst.
- Vid positivt provresultat gör chefen, tillsammans med medarbetaren, HR och företagshälsovård, en handlingsplan för den fortsatta processen.

OBS! Att en medarbetare som är påverkad på arbetstid **alltid** ska resultera i att en utredning genomförs. Ovanstående beteende till exempel att komma bakfull till arbetet, innebär dessutom misskötsamhet och ska därmed innebära att medarbetaren upplyses att om beteendet upprepas kan det utgöra grund för vidare disciplinära åtgärder och ytterst att anställningen ifrågasätts genom att arbetsgivaren överväger möjligheterna till uppsägning.

- Det är **viktigt** att chefen dokumenterar hela processen noggrant.

När en anställd bli kraftigt berusad i samband med en arbetsrelaterad aktivitet

- Säkerställ att chefen eller annan ansvarig person skickar hem anställd på ett trygghetssätt, till exempel med taxi. Vid behov bör chefen – eller någon annan lämplig person – följa med och se till så att medarbetare kommer hem.
- Chef, tillsammans med HR lägger upp en plan för den fortsatta processen.
- Det är **viktigt** att chefen dokumenterar hela processen noggrant.

Inför arbetsgivarens samtal med medarbetaren angående alkohol-och/eller drogproblem

Om du som chef upplever osäkerhet inför samtal med medarbetaren gällande misstanke om alkohol- och/eller drogberoende kan du kontakta HR för stöd i upplägget kring samtalet. Skjut inte upp samtalet. En bra utgångspunkt är också att utgå ifrån fakta, vad är det som har gjort att du fattat misstankar och var öppen med din fråga. Det handlar inte om att ställa diagnos på en sjukdom utan det handlar om att informera och erbjuda hjälp till medarbetaren. Det du vet och svaret du får från medarbetaren ligger sedan till grund för beslut om en med en medicinsk utredning ska inledas i enlighet med:

- Kommunens alkohol-och drogpolicy

- Arbetsgivarens utredningsansvar enligt Arbetsmiljölagen
- Kommunens rutiner
- För att öka chanserna för att samtalet ska avlöpa så bra som möjligt kan chef kontakta HR inför samtalet för att ha en dialog kring upplägget
- Kalla medarbetaren till möte, medarbetaren ska alltid erbjudas möjlighet att ha med facklig representant till mötet

Under mötet:

- Chef informerar medarbetaren om att mötet kommer att dokumenteras
- Chef uttrycker sin oro för medarbetaren mot bakgrund av de fakta som framkommit
- Chef ber att få höra medarbetarens syn på detta och dokumenterar eventuellt avvikande åsikter
- Oavsett vad som sägs under mötet ska beslutet om medicinsk utredningen fastställas
- Chef och medarbetaren går igenom och skriver under ett kontrakt, Överenskommelse rörande utredning av rehabiliteringsbehov samt ev. rehabilitering
- Chef bokar tid för utredningssamtal och tid på företagshälsovården för undersökning
- Medarbetaren är alltid skyldigt att delta i sin rehabilitering. Om medarbetaren vägrar att medverka strider det mot Sala kommuns Alkohol-och drogpolicy och kan klassas som misskötsamhet
- En utredning kan medföra en omedelbar stress för medarbetaren men är till för att på lång sikt säkerställa medarbetarens hälsa. Om medarbetaren inte har problem med alkohol eller droger kommer utredningen att bekräfta detta

Samverkan

Arbetsgivare och facklig representant bör:

- Vara tydlig med att det är medarbetarens skyldighet att medverka i utredningen
- Upplysa om konsekvenser när medarbetare inte medverkar i utredningen, till exempel medvetandegörande samtal mm.
- Aldrig gå in i diskussioner om vad som är medicinskt motiverat och rimligt, det är företagshälsovård som har kompetens för det
- Inte ha terapisaamtal med medarbetaren

Arbetsgivaren och facklig representant samverkar utifrån medarbetarens och verksamhetens bästa. Desto mer samordnat agerande med tydliga krav på att

medarbetare medverkar i utredningen, desto bättre hjälp kan medarbetare få. Möjligheterna att säkerställa en trygg arbetsmiljö för övriga medarbetare ökar också.

Information

För mer information, stöd eller råd kan man vända sig till någon av nedanstående enheter:

- HR främst rådgivning och stöd till chefer, hr@sala.se
- Öppenvårdsmottagningen Stöd och Behandling: (enskild rådgivning och viss behandling), beroendemottagning@sala.se , 0224-74 97 10
- Anonyma Alkoholister AA: Telefonjour 08-720 38 42 <http://www.aa.se/om-aa/> (enskild rådgivning och stöd)
- Anonyma Narkomaner NA: Hjälptelefon 0771-138000 <http://www.nasverige.org/> (enskild rådgivning och stöd)

Arbetsmaterial

KSLU § 62 Exploateringsavtal avseende Detaljplan Lasarettet 2

INLEDNING

Planförslaget avser fastigheten Lasarettet 2 och syftet med detaljplanen är att möjliggöra nya användningar såsom vård, gymnasieskola och centrum i den befintliga lasarettbyggnaden genom till och påbyggnad. Syftet med planen är också att möjliggöra för nybyggnation av bostäder i planområdets norra del.

För att säkerställa genomförandet av detaljplanen Lasarettet 2 förslås att kommunen tecknar dels ett servitutsavtal (avseende VA-ledningar) samt exploateringsavtal med Sala Lasarettet 2 Fastighets AB.

Avtalet avser att ge Kommunen tillgång till de VA-ledningar som inte reglerats med avtal tidigare. Detta gäller främst ledningarna som finns i planområdets östra del.

Exploateringsavtalet för Lasarettet 2 reglerar byggherrens åtaganden under genomförandet, bland annat utbyggnaden på kvartersmark, krav på utformning enligt bebyggelseförslag, byggetablering, byggtrafik och störningar, dagvattenfrågor, hanterande av befintlig vegetation, parkering och finansiella åtaganden.

Avtalet innefattar även att ett separat avtal ska tas fram innan byggrätten för hus 4 kan nyttjas. Detta kommer reglera ansvarsförhållanden för friläggande av de VA-ledningar som ligger under huset och det som ska uppfyllas vid partiell rivning av ovan nämnda hus (7 meter in från dagens fasad måste friläggas).

Kommunens genomförandeåtaganden innefattar marköverlåtelse i planområdets norra del.

Beslutsunderlag

KS 2024.2332, Missiv från samhällsbyggnadskontoret
KS 2024.2333, Exploateringsavtal

Victor Zakrisson, enhetschef, föredrar ärendet.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar,
att Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar,
att Exploateringsavtal avseende genomförande av Detaljplan Lasarettet 2 mellan Kommunen och Sala Lasarettet 2 Fastighets AB godkänns.

Ajournering

Sammanträdet ajourneras klockan 11.38-11.41

Beslutsgång

Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

KSLU § 62 forts.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar,

att Exploateringsavtal avseende genomförande av Detaljplan Lasarettet 2 mellan Kommunen och Sala Lasarettet 2 Fastighets AB godkänns.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

SAMHÄLLSBYGGNADSKONTORET
Plan- och utvecklingsenheten
Victor Zakrisson
Markingenjör

MISSIV

Missiv - DP Lasarettet 2 – Exploateringsavtal

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Syfte

Planförslaget avser fastigheten Lasarettet 2 och syftet med detaljplanen är att möjliggöra nya användningar såsom vård, gymnasieskola och centrum i den befintliga lasarettbyggnaden genom till och påbyggnad. Syftet med planen är också att möjliggöra för nybyggnation av bostäder i planområdets norra del.

För att säkerställa genomförandet av detaljplanen Lasarettet 2 förslås att kommunen tecknar dels ett servitutsavtal (avseende VA-ledningar) samt exploateringsavtal med Sala Lasarettet 2 Fastighets AB.

Servitutsavtal

Avtalet avser att ge Kommunen tillgång till de VA-ledningar som inte reglerats med avtal tidigare. Detta gäller främst ledningarna som finns i planområdets östra del.

Exploateringsavtal

Exploateringsavtalet för Lasarettet 2 reglerar byggherrens åtaganden under genomförandet, bland annat utbyggnaden på kvartersmark, krav på utformning enligt bebyggelseförslag, byggetablering, byggtrafik och störningar, dagvattenfrågor, hanterande av befintlig vegetation, parkering och finansiella åtaganden.

Avtalet innefattar även att ett separat avtal ska tas fram innan byggrätten för hus 4 kan nyttjas. Detta kommer reglera ansvarsförhållanden för friläggande av de VA-ledningar som ligger under huset och det som ska uppfyllas vid partiell rivning av ovan nämnda hus (7 meter in från dagens fasad måste friläggas).

Kommunens genomförandeåtaganden innefattar marköverlåtelse i planområdets norra del.

SAMHÄLLSBYGGNADSKONTORET, Plan- och
utvecklingsenheten

FÖRSLAG TILL BESLUT

att Exploateringsavtal avseende genomförande av Detaljplan Lasarettet 2 mellan Kommunen och Sala Lasarettet 2 Fastighets AB godkänns.

Bilagor:

- 1 Servitutsavtal Lasarettet 2 inklusive bilagor
- 2 Exploateringsavtal Lasarettet 2 inklusive bilagor

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☐	NEJ ☒
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☐	NEJ ☒
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☐	NEJ ☒
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"?	JA ☐	NEJ ☒

SAMHÄLLSBYGGNADSKONTORET, Plan- och
utvecklingsenheten

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden? JA NEJ

Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:

Att det blir svårare att bo på landsbygden? JA NEJ

Att det blir fler jobb på landsbygden? JA NEJ

Att det minskar tillgången till god service på landsbygden? JA NEJ

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet? JA NEJ

Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats? JA NEJ

Kan beslutet utesluta någon från samhället? JA NEJ

Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs? JA NEJ

Om **NEJ** – varför inte?

Perspektiven berör inte avtal.

SAMHÄLLSBYGGNADSKONTORET, Plan- och
utvecklingsenheten

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Mellan Sala kommun, genom dess kommunstyrelse/kommunfullmäktige, nedan kallad **Kommunen**, och Sala Lasarettet 2 Fastighets AB (org.nr. 559295-7889), nedan kallad **Exploatören**, har under de förutsättningar som anges i § 4.4 nedan träffats följande

Exploateringsavtal inom Lasarettet 2

§ 1 MARKÄGANDE OCH DETALJPLAN

1.1 Markägande

Exploatören är ägare till fastigheten Lasarettet 2, nedan kallad **Fastigheten**, och avser att uppföra ny bebyggelse för bostäder/kommersiella lokaler verksamheter inom det område, nedan kallat **Exploateringsområdet**, som är markerat med streckad begränsningslinje på bilagd detaljplanekarta, bilaga 1.

1.2 Detaljplan

Exploatören förbinder sig att verka för att detaljplan för område antas och vinner laga kraft i huvudsaklig överensstämmelse med detaljplaneförslag Dp Lasarettet 2, nedan kallad **Detaljplanen**. Detaljplanekarta bifogas, bilaga 1. Det geografiska område som omfattas av Detaljplanen benämns nedan **Planområdet**.

§ 2 FASTIGHETSBLDNING OCH MARKÖVERFÖRING M.M.

2.1 Överenskommelse om fastighetsreglering

Exploatören och Kommunen är överens om att marköverföringen ska ske genom fastighetsreglering där mark från fastigheten Kristina 4:5 enligt Detaljplanen överförs till Exploatörens fastighet.

Parterna ansvarar gemensamt för att ansöka om erforderlig fastighetsbildning. Exploatören ansvarar för kostnaden för denna.

Fastighetsbildningen ska ansökas senast efter två månader efter att Detaljplanen vunnit laga kraft.

Exploatören tillträder marken när fastighetsbildningen vunnit laga kraft.

Kommunen överlåter den kommunalt ägda mark, markerat på bilaga 2 inom Detaljplanen som utgör kvartersmark till Exploatören. Som ersättning för överlåtelsen ska Exploatören erlägga 10 000 kronor. Ersättning erläggs inom 30 dagar efter att fastighetsbildning vunnit laga kraft.

Kommunen garanterar att den mark som ska överföras till Exploatören på Tillträdesdagen inte besväras av in-teckningar, servitut, inskrivningar, eller andra rättigheter som utan inskrivning kan göras gällande.

Skulle vid blivande fastighetsbildningsförrättning gränserna för de markområden som ska överföras till Exploatören ändras i mindre utsträckning ska överenskommelse om fastighetsreglering enligt denna punkt avse de vid förrättningen bestämda områdena.

2.2 Servitut och ledningsrätter

Exploatören medger att nedan angivna rättigheter får inskrivas som servitut i fastighet belägen inom Exploateringsområdet till förmån för fastighet ägd av Kommunen eller den Kommunen sätter i sitt ställe, alternativt upplåtas med ledningsrätt eller inrättas som officialservitut i samband med fastighetsbildningen. Kommunen ansvarar för kostnaden för denna.

Ledningar m.m

Exploatören medger Kommunen eller den som Kommunen sätter i sitt ställe, att inom Exploateringsområdet utan ersättning för all framtid anlägga, nyttja, underhålla och ombygga

- allmänna ledningar med därtill hörande anordningar inom det område som angivits med **u** på bilagda Detaljplanekarta, bilaga 1

2.3 Anläggningsavgifter

Exploatören svarar för alla övriga kostnader inom Exploateringsområdet så som kostnader för anslutning av vatten- och avlopp, el och fjärrvärme m.m.

2.4 Markföroreningar

Exploatören ska utföra och bekosta erforderliga markundersökningar och hantering av eventuella markföroreningar inom Exploateringsområdet i den omfattning som krävs för att marken ska kunna användas i enlighet med Detaljplanens bestämmelser. Innan markundersökningsarbetet påbörjas kontaktar Exploatören Kommunens tillsynsmyndighet.

§ 3 GENOMFÖRANDE AV EXPLOATERING

3.1 Genomförande, samordning och tidplan

Exploatören förbinder sig vidare att vid exploateringen tillämpa vad som angetts i Detaljplanen avseende parkeringstal.

Exploatören är skyldig att samordna sina entreprenader med Kommunen och med de ledningsdragande bolagen och de eventuella ledningsflyttar som krävs för exploateringen

genomförande. Exploatören bekostar sådan ledningsomläggning som är nödvändig till följd av exploateringen. Befintliga anläggningar ska hållas tillgängliga för berörda ledningsägare under byggtiden.

Exploatören ansvarar för och bekostar projektering och genomförande av återställande- och anslutningsarbeten, som måste göras på allmän platsmark invid Fastigheten och som är en följd av Exploatörens bygg- och anläggningsarbeten på Fastigheten. Projektering och utförande av alla återställande- och anslutningsarbeten ska utföras i samråd med Kommunen och enligt Kommunens standard. Exploatören ska efter projektets färdigställande kalla Kommunen till besiktning av återställande- och anslutningsarbetena.

Exploatören ska vid inflyttningen ha färdigställt den yttre miljön, så att de boende får en acceptabel kontakt med gator och parker.

Ett nytt u-område kommer att skapas i planområdets östra del för att säkerställa läge för befintliga ledningar. Ledningarna ligger i dag delvis under en befintlig byggnad, det tidigare ambulansintaget, samt rampen upp till denna. För att frilägga befintliga ledningar avses delar av befintlig byggnad rivas. Ett avtal ska tas fram inför del av befintlig byggnad ska rivas och ledningarna friläggas innan bygggrävt för kvarstående byggnad kan utnyttjas, mellan Exploatören och Kommun.

3.2 Befintlig vegetation och park

Allmän platsmark

Exploatören ansvarar för att träd, annan vegetation och berg på allmän platsmark intill Exploateringsområdet inte skadas under den tid som exploateringen genomförs. Exploatören ska skydda träd och vegetation på ett betryggande sätt genom att avgränsa Exploateringsområdet med ett stabilt två meter högt stängsel. Om arbete sker invid utpekad vegetation ska skyddsåtgärder vidtas så att skada på rötter, grenar eller stam ej uppstår. Exploatören ansvarar för att Exploatören, eller något företag som Exploatören anlitar, inte på något sätt nyttjar denna mark utan skriftligt tillstånd från Kommunen.

Vid behov av beskärning av träd på allmän platsmark ska Kommunen kontaktas.

Vid överträdelse ska Exploatören utge vite per skadat träd enligt Alnarpsmodellen, se [bilaga 3](#)

Vid annan skada ansvarar Exploatören för att reparera skadan, eller för att bekosta Kommunens reparation av skadan. Om Exploatören nyttjar allmän platsmark intill Exploateringsområdet utan tillstånd, se § 3.5 nedan.

Träd enligt bilaga 4, står trångt till och ska arbeten göras med fasaden blir det svårt utan att skada träden. Därmed undantas dessa från vitesbelopp enligt Alnarpsmodellen, se bilaga 3. I händelse av åverkan på träden initierat av Exploatörens arbete är målet är att försöka spara träden och efter utförda arbeten får exploatören ta in en arborist som om möjligt beskär träden för fortsatt överlevnad. Om denna anser att det inte är möjligt bekostar exploatören nedtagning av träden samt plantering av två nya träd på kommunal mark samt skötsel av dessa de första tre åren. Nyplanteringen sker i samråd med Sala kommun.

Kvartersmark

Exploatören åtar sig att bevara de befintliga träd inom Exploateringsområdet, som angivits med **n₁** på Detaljplanekarta, bilaga 1. Om något eller några av dessa träd, på grund av Exploatören, eller företag som Exploatören anlitar, allvarligt skadas, avlägsnas eller dör inom *två år efter slutbesiktning av byggnaderna*, ska Exploatören återplantera motsvarande antal nya träd i storlek 20-25 cm.

Innan byggstart ska parterna gemensamt inspektera träd och annan vegetation som omfattas av denna paragraf. Vid denna inspektion, som Exploatören ska kalla till, ska status och eventuella skyddsåtgärder för berörda träd och annan vegetation säkerställas.

3.3 Krav på tillgängliga anläggningar under utbyggnadstiden

Exploatören ska i samråd med Kommunen säkerställa tillgänglighet och tekniska anslutningar under hela utbyggnadstiden för fastigheter utanför Exploateringsområdet som behöver nyttja anläggningar som ligger inom Exploateringsområdet.

3.4 Informationsansvar till allmänheten

Exploatören förbinder sig genom skyltning på plats informera allmänheten om projektet och byggnadsarbeten, utan kostnad för Kommunen. Därutöver förbinder sig Exploatören att informera berörd allmänhet om sin del i projektet t.ex. vid särskilt störande arbeten eller avstängningar.

3.5 Byggetablering

Byggetablering ska i första hand ske inom Exploateringsområdet. Skulle Kommunen och Exploatören bedöma att befintlig allmän plats trots detta behöver tas i anspråk för byggetablering, ska Exploatören tillse att Exploatören, eller av Exploatören anlita en entreprenör, i god tid före byggstart samråda med tekniska kontoret om vilka ytterligare ytor som behövs för byggetablering och under hur lång tid dessa behövs.

Upplåtelse av allmän plats för byggetablering kräver polistillstånd och debiteras enligt taxa fastställd av kommunfullmäktige. Exploatören ska ansöka om polistillstånd för den med tekniska kontoret överenskomna etableringsytan.

Exploatören ska tillse att Exploatören, eller av Exploatören anlita en entreprenör, håller sig inom Exploateringsområdet och godkänd byggetableringsyta upplåten med polistillstånd enligt ordningslagen. Kommunen kan komma att göra en polisanmälan om Exploatören eller dess entreprenör olovligt skulle nyttja allmän platsmark utanför Exploateringsområdet och den godkända byggetableringsytan. Kommunen kan även komma att kräva Exploatören på skadestånd.

Exploateringsområdet och den godkända etableringsytan ska avgränsas med ett stabilt minst två meter högt stängsel.

3.6 Dagvatten

Med utgångspunkt i Kommunens dagvattenstrategi har dagvattenutredningar tagits fram under detaljplanearbetet som Exploatören, resultatmässigt, förbinder sig att följa för att hantera dagvattnet på ett hållbart sätt. Detta innefattar primärt att minimera uppkomsten av dagvatten till ledning genom att byggnadsmaterialval inte förorena dagvattnet med tungmetaller eller andra miljögifter. Det dagvatten som uppstår ska hanteras och fördröjas lokalt i enlighet med Detaljplanen innan avledning från Fastigheten. Placering av byggnader och höjdsättning inom Fastigheten respektive mot omgivande ytor, ska göras på ett sätt som minimerar skada vid extrem nederbörd.

3.7 Avfallshantering

Exploatören förbinder sig att avfallshantering för hushållssopor och verksamheter ska lösas inom den egna fastigheten genom överenskommelse med VAFAB.

3.8 Fornlämning

Om fornlämningar påträffas i samband med utbyggnad av kvartersmark ansvarar Exploatören för anmälan till länsstyrelsen och bekostar de åtgärder som de kan kräva.

3.9 Inrapportering av geotekniska utredningar

Exploatören ska överföra resultatet av framtida geotekniska fält- och laboratorieundersökningar digitalt till Sala kommun. Plankoordinater ska anges i referenssystemet SWEREF 99 16.30. Z-koordinat ska anges i höjdsystem RH 2000. Mätprotokoll ska innehålla X, Y och Z-koordinat för markytan, samt Z-värde för mätpunktens installationsnivå.

§ 4 ÖVRIGA VILLKOR

4.1 Överlåtelse av exploateringsavtalet och/eller Fastigheten

Exploatören får inte utan Kommunens skriftliga godkännande överlåta Exploateringsavtalet på annan part.

För det fall Exploatören överlåter fastighet eller del av fastighet inom Exploateringsområdet till annan kvarstår Exploatörens åtaganden enligt detta avtal om inte Kommunen skriftligen har samtyckt till att Exploatören ska befrias från dessa.

4.2 Avtalets giltighet

Detta exploateringsavtal är till alla delar förfallet utan ersättningsrätt för någondera parten om inte

dels Behörig instans inom kommunen godkänner Exploateringsavtalet genom beslut som senare vinner laga kraft,

dels Behörig instans inom kommunen antar ny detaljplan, enligt § 1.2, genom beslut som senare vinner laga kraft

Exploatören är medveten om

att kommunfullmäktige beslutar om att anta detaljplan. Beslut om att anta detaljplan ska föregås av samråd med dem som berörs av planen och andra beredningsåtgärder. Exploatören är även medveten om att sakägare har rätt att överklaga beslut att anta detaljplan och att beslut om antagande av detaljplan kan prövas i särskild ordning.

* * * * *

Detta avtal har upprättats i två likalydande exemplar av vilka parterna tagit var sitt.

Sala den.....

.....den.....

För Sala kommun

För Sala Lasarettet 2 Fastighets AB

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

Bevittnas:

.....
()

.....
()

.....
()

.....
()

BILAGOR

1. Detaljplanekarta med Exploateringsområdet markerat (Uppdateras vid lagakraftvunnen detaljplan)
2. Området som regleras till fastighet Lasarettet 2 från Kristina 4:5
3. Alnarpsmodellen 2.2
4. Bilder på träd, vid ambulansbyggnaden på fastigheten Kristina 4:5

ÖVRIGA HANDLINGAR

Riktlinjer för exploateringsavtal
Skydda träden vid arbeten, Länsstyrelserna

KSLU § 63 Detaljplan Lasarettet 2

INLEDNING

Planförslaget avser fastigheten Lasarettet 2 och syftet med detaljplanen är att möjliggöra nya användningar såsom vård, gymnasieskola och centrum i den befintliga lasarettbyggnaden genom till och påbyggnad. Syftet med planen är också att möjliggöra för nybyggnation av bostäder i planområdets norra del.

Detaljplanen för Lasarettet 2 var ute på samråd mellan **2022-12-19 – 2023-01-22** samt ute på granskning mellan **2023-12-04 – 2024-01-22**. Planhandlingarna var utställda i kommunhusets entré, samt på kommunens webbplats www.sala.se och skickades till berörda sakägare och remissinstanser.

Vid granskningen inkom totalt 7 yttranden. Inga yttranden inkom från berörda privatpersoner. Inkomna yttranden och kommunens ställningstagande till dessa finns redovisade i upprättat granskningsutlåtande, se bilaga 1.

Efter samrådet har planförslaget reviderats något avseende innehåll av varsamhetsbestämmelser för befintlig bebyggelse samt att kommunen nu inte avser att upphäva strandskyddet. Detta då inget skäl enligt MB 17 kap. 18 c § går att påvisa för aktuellt område.

Efter granskningen har följande ändrats i planförslaget:

- Bestämmelse **a**₁ att upphäva strandskyddet är borttaget från planförslaget. Strandskydd kommer därmed återinträda när planen vunnit laga kraft.
- Bestämmelsen **n**₁ har tagits bort då aktuella träd omfattas av återinträtt strandskydd.
- Varsamhetsbestämmelse **k**₁ har ändrats något samt att en varsamhetsbestämmelse **k**₂ tillkommit för det gamla sjukhemmet.
- Mindre ändringar i planbeskrivningen med tanke på att strandskyddet återinträder samt att information avseende dispenskrav för framtida anläggningar har införts.
- Klargörande i planbeskrivning att byggrätten för hus 4 inte kan nyttjas innan avtal tagits fram med Sala kommun och del av byggnaden rivits.
- Infört information som påtalades från remissinstanser vid granskningen.

I övrigt är planförslaget samma som vid granskningen.

Planförslaget avviker inte från översiktsplanen och genomförandet av planen bedöms inte medföra en betydande miljöpåverkan, se beslut bilaga 5.

Planförslaget överlämnas till Kommunfullmäktige för antagande. Innan ärendet kommer upp i Kommunfullmäktige bereds det i Kommunstyrelsen. Om inte planen överklagas vinner den laga kraft tre veckor efter anslaget protokoll från Kommunfullmäktige.

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

KSLU § 63 forts.

Beslutsunderlag

KS 2024.2334, Missiv från samhällsbyggnadskontoret

KS 2024.2335, Granskningsutlåtade

KS 2024. 2336, Plankarta

KS 2024.2337, Planbeskrivning

KS 2024.2338, Samrådsredogörelse

Ledningsutskotts beslut 2023-11-22, § 159

Mikael Byström, planarkitekt, föredrar ärendet.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar,

att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att

kommunfullmäktige beslutar,

att anta förslaget till detaljplan.

Beslutsgång

Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar,

att anta förslaget till detaljplan.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

SAMHÄLLSBYGGNADSKONTORET
Plan- och utvecklingsenheten
Mikael Byström
Planarkitekt

MISSIV

Missiv DP Lasarettet 2

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Syfte

Planförslaget avser fastigheten Lasarettet 2 och syftet med detaljplanen är att möjliggöra nya användningar såsom vård, gymnasieskola och centrum i den befintliga lasarettbyggnaden genom till och påbyggnad. Syftet med planen är också att möjliggöra för nybyggnation av bostäder i planområdets norra del.

Planprocessen

Detaljplanen för Lasarettet 2 var ute på samråd mellan **2022-12-19 – 2023-01-22** samt ute på granskning mellan **2023-12-04 – 2024-01-22**. Planhandlingarna var utställda i kommunhusets entré, samt på kommunens webbplats www.sala.se och skickades till berörda sakägare och remissinstanser.

Vid granskningen inkom totalt **7** yttranden. Inga yttranden inkom från berörda privatpersoner. Inkomna yttranden och kommunens ställningstagande till dessa finns redovisade i upprättat granskningsutlåtande, se bilaga 1.

Efter samrådet har planförslaget reviderats något avseende innehåll av varsamhetsbestämmelser för befintlig bebyggelse samt att kommunen nu inte avser att upphäva strandskyddet. Detta då inget skäl enligt MB 17 kap. 18 c § går att påvisa för aktuellt område.

Efter granskningen har följande ändrats i planförslaget:

- *Bestämmelse **a**₁ att upphäva strandskyddet är borttaget från planförslaget. Strandskydd kommer därmed återinträda när planen vunnit laga kraft.*
- *Bestämmelsen **n**₁ har tagits bort då aktuella träd omfattas av återinträtt strandskydd.*
- *Varsamhetsbestämmelse **k**₁ har ändrats något samt att en varsamhetsbestämmelse **k**₂ tillkommit för det gamla sjukhemmet.*
- *Mindre ändringar i planbeskrivningen med tanke på att strandskyddet återinträder samt att information avseende dispenskrav för framtida anläggningar har införts.*

SAMHÄLLSBYGGNADSKONTORET, Plan- och
utvecklingsenheten

- *Klargörande i planbeskrivning att byggrätten för hus 4 inte kan nyttjas innan avtal tagits fram med Sala kommun och del av byggnaden rivits.*
- *Infört information som påtalades från remissinstanser vid granskningen.*

I övrigt är planförslaget samma som vid granskningen.

Planförslaget avviker inte från översiktsplanen och genomförandet av planen bedöms inte medföra en betydande miljöpåverkan, se beslut bilaga 5.

Planförslaget överlämnas till Kommunfullmäktige för antagande. Innan ärendet kommer upp i Kommunfullmäktige bereds det i Kommunstyrelsen. Om inte planen överklagas vinner den laga kraft tre veckor efter anslaget protokoll från Kommunfullmäktige.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att Kommunstyrelsens Ledningsutskott godkänner förslaget till detaljplan med tillhörande handlingar samt att överlämna detaljplanen till Kommunfullmäktige för antagande.

Bilagor:

- 1 Granskningsutlåtande
- 2 Plankarta
- 3 Planbeskrivning
- 4 Samrådsredogörelse
- 5 Protokollsutdrag § 159

SAMHÄLLSBYGGNADSKONTORET, Plan- och
utvecklingsenheten

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☐	NEJ ☒
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☐	NEJ ☒
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☐	NEJ ☒
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"?	JA ☐	NEJ ☒

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid JA hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☒
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☒
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☒

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒

SAMHÄLLSBYGGNADSKONTORET, Plan- och
utvecklingsenheten

Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?

JA NEJ

Om **NEJ** – varför inte?

Frågan kommer beaktas när verksamheterna blir aktuella att inhysa på fastigheten enligt detaljplanen (centrum, gymnasieskola eller vård).

SAMHÄLLSBYGGNADSKONTORET, Plan- och
utvecklingsenheten

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

Detaljplan för Lasarettet 2

Sala kommun, Västmanlands län
Standardförfarande

GRANSKNINGSUTLÅTANDE

Detaljplan för **Lasarettet 2** har under perioden **2023-12-04 – 2024-01-22 (6 veckor)** varit utsänd på granskning. Under denna tid fanns detaljplaneförslaget tillgängligt på kommunens hemsida och i kommunhusets entré. Inför granskningsperioden skickades planförslaget ut till berörda fastighetsägare, myndigheter, kommunala förvaltningar m fl.

Totalt **7** stycken yttranden inkom under granskningen. Här nedan följer en sammanfattning av de inkomna synpunkterna under granskningskedet. Samhällsbyggnadskontorets kommentarer redovisas i *kursiv* stil.

Ändringar som genomförs till antagandehandlingen:

Plankarta:

- *Planbestämmelsen **k₁** skrivs om något så en eventuell på- eller tillbyggnad ska underordna sig befintlig byggnad avseende sitt visuella uttryck.*
- *Ny bestämmelse **k₂** införs för hus 8 (gamla sjukhemmet) som likt **k₁** reglerar att dess karaktär avseende material, struktur och färgsättning ska bevaras.*
- ***a₁** bestämmelsen om att upphäva strandskyddet tas bort och innebär att strandskydd kommer återinträda efter att detaljplanen vinner laga kraft.*
- *Bestämmelse **n₁** tas bort då återinträtt strandskydd även inkluderar dessa träd.*
- *Markreservatet i östra och nordöstra delen av plankartan korrigeras för att motsvara samma områden som i upprättat servitutsavtal.*

Planbeskrivning:

- *Nya införda bestämmelser redovisas och förklaras samt att redovisningarna avseende de borttagna bestämmelserna avlägsnas (**n₁** och **a₁**).*
- *Informationen avseende strandskydd, skyddsvärda träd etc. inom området omarbetas. Framtaget PM om strandskydd (PM Strandskydd 2022-03-09) utgår som planhandling till antagandet. Illustration om vilket område som berörs av strandskydd införs.*

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
 Samhällsbyggnadskontoret
 Plan- och utvecklingsenheten

- *De träd som omfattades av bestämmelsen n₁ (inklusive lind från trädportalen) beskrivs i planbeskrivningen och att värdet av dessa träd ska beaktas vid framtida dispensprövningar.*
- *Klargörande information införs avseende avfallshantering enligt yttrande.*
- *Klargörande information införs att tillgängligheten för markreservatet söder om hus 8 inte ska påverkas negativt vid ev. framtida bygglov.*
- *Klargörande information införs att anläggandet av nödvändiga dagvattenanläggningar inom fastigheten bevakas vid framtida bygglov.*
- *Avsnitt avseende dispens införs som behandlar att godkänd strandskyddsdispens krävs (och beroende på åtgärd även bygglov) innan framtida anläggningar inom strandskyddat område kan utföras.*
- *Klargörande om att villkorad byggrätt endast avser hus 4 och inte påverkar övriga byggrätter inom planområdet.*

Övrigt:

- *Ett kompletterande PM avseende bullerutredningen tillförs planhandlingarna (PM Komplettering Bullerutredning 22081 Rapport C Sala 2024-01-24).*

Remisslista	Synpunkter
1. Länsstyrelsen	<ul style="list-style-type: none"> • Riksintresse – risk för negativ påverkan • Byggnaders gestaltning, volym • Strandskydd – Området är inte ianspråktaget på ett sådant sätt att det saknar betydelse för strandskyddets syfte. • Växt- och djurlivet
2. Lantmäteriet	Inga synpunkter
3. Kollektivtrafikförvaltningen Region Västmanland	Inga synpunkter
4. Vafab Miljö	<ul style="list-style-type: none"> • Planera utrymme för avfallshantering om hus 5 rivs • Information avseende kommunala riktlinjer, Avfall Sveriges handbok samt Arbetsmiljöverkets utformningskrav som ska tillämpas. • Vafab Miljö ska kontaktas vid projektering eller bygglov av ett avfallsutrymme

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

5. Projekt och utvecklingsenheten, Samhällstekniska verksamheten, Sala kommun	<ul style="list-style-type: none">• Viktigt att åtgärder för lokalt omhändertagande av dagvatten genomförs• Servitut och tillgänglighet ledningar• Hus 8, frontespis och takkupor ska inte påverka markreservat
6. Bygg- och miljöenheten, Sala kommun	Inga synpunkter
7. Trafikverket	<ul style="list-style-type: none">• Underlaget påvisar ej att gällande riktvärden klaras inom planområdet• Framgår ej hur bullernivåer för järnväg är framtagna• Förklaring avseende hur hänsyn markdämpning, skärmande effekter och topografi beaktats• Oklarheter avseende redovisning, illustration bullernivåer

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

1. Länsstyrelsen Västmanlands län

Granskning av för detaljplan för Lasarettet 2, Sala kommun

Beskrivning av ärendet

Detaljplanen har överlämnats till Länsstyrelsen för granskning i enlighet med 5 kap. 20 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Detaljplanen handläggs med standardförfarande.

Enligt 5 kap. 22 § PBL ska Länsstyrelsen under granskningstiden yttra sig över planförslaget, om planförslaget enligt Länsstyrelsens bedömning innebär att någon av överprövningsgrunderna i 11 kap. 10 § PBL inte följs eller tillgodoses.

Länsstyrelsens synpunkter i samrådsskedet framgår av yttrande dnr 6936-2022, daterat den 6 februari 2023.

Syftet med detaljplanen

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra nya användningar såsom vård, gymnasieskola och centrum i den befintliga lasarettens-byggnaden genom till och påbyggnad. Syftet med planen är också att möjliggöra för nybyggnation av bostäder.

Detaljplanens överensstämmelse med översiktsplanen

Länsstyrelsen bedömer att detaljplaneförslaget överensstämmer med översiktsplanen enligt 4 kap. 33 § p.5 PBL.

Länsstyrelsens synpunkter - prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden att frågor som rör, Riksintressen enligt 3 kap, ska lösas på ett tillfredsställande sätt i enlighet med vad som anges nedan. I annat fall kan Länsstyrelsen komma att pröva kommunens beslut att anta detaljplanen.

Riksintressen 3 kap miljöbalken

Planområdet ligger strax utanför riksintresse för kulturmiljövården Sala silvergruva och Sala bergstad (U 16). Länsstyrelsen lyfte i sitt samrådsyttrande att planförslaget medför en viss risk att riksintressets värden kommer att påverkas och försvagas. Länsstyrelsen anser fortsatt att den risken finns vad gäller ett genomförande av planens södra delar. Länsstyrelsen anser att de höga planerade byggnadsvolymerna mot Ekebydammen och planbestämmelser som reglerar byggnadernas gestaltning vad gäller material och färgsättning inte finns med i plankartan vilket riskerar att påverka och försvaga riksintresset.

Strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken

Länsstyrelsen vidhåller att det är svårigheter att häva strandskyddet eftersom ytan idag är tillgänglig för allmänheten. Området är inte ianspråktaget på ett sådant sätt att det saknar betydelse för strandskyddets syfte. Att inriktningen i detaljplanen är att marken fortsatt ska vara tillgänglig oavsett användning spelar ingen roll då detta inte avspeglas i plankartan och då inte är juridiskt bindande. Kommunen skriver att växt- och djurliv inte påverkas inom planen.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

Länsstyrelsen har en annan uppfattning, alla befintliga grönområden inom planen hamnar inom kvartersmark med prickmarkering vilket innebär att det inte får uppföras byggnad. Däremot finns inget skydd mot att ta bort grönområden och hårdgöra marken, vilket skulle påverka djur- och växtliv. Om kommunen går vidare i frågan kommer Länsstyrelsen överväga att ta planen till överprövning.

Övriga frågor

Råd enligt 2 kap. PBL

Kulturmiljö

Länsstyrelsen konstaterar att det inte finns några planbestämmelser som skyddar den befintliga parken. Även skydd av bebyggelsen bör kompletteras med fler planbestämmelser. Länsstyrelsen anser också att ny bebyggelse fortsatt bör utformas med hänsyn till den befintliga bebyggelse och miljön och dess kulturhistoriska värden och att sjukhusbyggnadens höghusdel fortsatt får uppfattas som ett av stadens landmärken.

KOMMUNENS KOMMENTARRiksintressen 3 kap miljöbalken

*Planbestämmelsen **k₁** skrivs om så att eventuell påbyggnad ska underordna sig den befintliga byggnaden avseende sitt visuella uttryck. "... Eventuell påbyggnad eller tillbyggnad ska göras tydligt avläsbar i relation till den befintliga byggnaden. Det visuella uttrycket av på- eller tillbyggnad ska utformas så det underordnar sig den befintliga lasaretsbyggnaden"*

*På så sätt dämpas intrycket av nybyggnationen sett från riksintressets sida. Att tänkt tillbyggnad anpassas väl till befintlig bebyggelse och med hänsyn till riksintresset görs i bygglovsskedet. En ny bestämmelse **k₂** införs för hus 8 (gamla sjukhemmet) som likt **k₁** reglerar att dess karaktär avseende material, struktur och färgsättning – "**Byggnadens huvudsakliga karaktär ska bevaras med avseende på struktur, material och färgsättning**".*

Strandskydd enligt 7 kap miljöbalken

Avseende strandskydd så är området till stor del ianspråktaget av äldre byggnation och hårdgjorda ytor men inkluderar även grönytor med gräsmattor, träd. Området är idag tillgängligt för allmänheten och att förhindra denna tillgänglighet i framtiden ligger inte i fastighetsägarens intresse.

För de framtida verksamheterna och för dem nödvändiga anläggningar så hade det naturligtvis varit fördelaktigt att strandskyddet upphävs i planen, men då det står klart att något skäl för upphävande (enligt MB 7 kap 18c §) inte uppfylls till fullo så väljer kommunen i detta fall att låta strandskyddet återinträda när detaljplanen vunnit laga kraft.

Detta innebär när framtida verksamheter för sina behov behöver anlägga något inom strandskyddat område att en dispensansökan lämnas in till kommunen samt att beviljad dispens ges innan önskade åtgärder kan utföras.

Nödvändiga anläggningar kan tex. vara dagvattenanläggningar, parkeringar, anläggningar relaterade för en gymnasieskola eller framtida vårdverksamhet.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

Omarbetning av strandskyddsavsnittet görs i planbeskrivning och bestämmelse a₁ tas bort från plankartan. Området som berörs av framtida strandskydd införs i planbeskrivning. Den tidigare planhandlingen "PM Strandskydd 2022-03-09" utgår då ett upphävande av strandskyddet inte längre är aktuellt. Ett avsnitt införs som beskriver att godkänd dispens krävs inom strandskyddat område för eventuella framtida anläggningar.

Övriga frågor, råd

Några fler bestämmelser avseende skydd för park eller byggnader anses inte nödvändigt. Parken kommer att skyddas i och med att strandskyddet återinträder. Påtalad lind (trädportalen) skyddas också genom att strandskyddet återinträder. Bestämmelse n₁ tas bort från plankartan då alla aktuella träd som skyddades med denna bestämmelse kommer ligga inom strandskyddat område. De mer skyddsvärda träd som observerats inom planområdet beskrivs trots detta i planbeskrivningen och kommer därmed beaktas vid senare dispensprövningar.

Bestämmelsernas omfattning och behov har diskuterats grundligt med byggnadsingenjör och bygglovshandläggare och införda q och k-bestämmelser anses vara tillräckliga. Även det faktum att användningen B-bostäder endast medges i norra delen av planområdet så kommer tex. balkonger på högdelens fasad åt söder med största sannolikhet aldrig realiseras. Om så ska kraven i q-bestämmelsen uppnås. Lasarettet som landmärke kommer därmed även i framtiden kvarstå avseende sitt uttryck precis som idag.

Lantmäteriet

YTTRANDE I ÄRENDE LM2023/063104

Detaljplan för Lasarettet 2

Vid genomgång av planförslagets handlingar (daterade 2023-12-29) har följande noterats:

Lantmäteriet har inga synpunkter på planförslaget.

KOMMUNENS KOMMENTAR

Noteras.

2. Kollektivtrafikförvaltningen, Region Västmanland

Yttrande

Kollektivtrafikförvaltningen har redan yttrat i samrådsskedet och har inga ytterligare synpunkter att framföra.

KOMMUNENS KOMMENTAR

Noteras.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

3. VafabMiljö

Yttrande angående: Remiss granskning av detaljplan för Lasarettet 2

VafabMiljö har tagit del av rubricerat ärende och har följande synpunkter på planförslaget.

För det fall man beslutar sig för att riva hus 5 och i stället bygga bostäder så behöver man även planera utrymme för avfallshantering för dessa i tidigt skede för att säkerställa framkomlighet och angöringsplats för sopbilar.

Avfallshanteringen ska utföras i enlighet med kommunens renhållningsordning och de rekommendationer som anges i Avfall Sveriges "Handbok för avfallsutrymmen, Riktlinjer för utformning av avfallsutrymmen vid ny- och ombyggnation". Hämtningsplats för avfall ska utformas efter Arbetsmiljöverkets krav på körvägar, vändplatser och angöringsplatser.

Avfallshanteringen ska även följa kommunens riktlinjer om källsortering. Avfall kan sorteras i miljöbod, skåp, bottentömmande behållare eller motsvarande, som utöver rest- och matavfall även inrymmer utsortering av förpackningsmaterial, glas och tidningar.

Inför projektering av ett avfallsutrymme eller ett beslut om bygglov av ett avfallsutrymme ska kommunalförbundet VafabMiljö kontaktas för att säkerställa förslaget till utformning.

KOMMUNENS KOMMENTAR

Noteras. Informationen införs i planbeskrivningen.

4. Projekt och utvecklingsenheten, Samhällstekniska verksamheten, Sala kommun

- Vi vill, precis som Länsstyrelsen, påtala att det är viktigt att åtgärder för lokalt omhändertagande av dagvatten i planförslaget genomförs både för fördröjning och rening av vatten.
- Servitutsavtal som möjliggör ledningsrätt för de allmänna VA-ledningarna inom fastigheten måste vara signerat av båda parter innan planen kan gå upp till politiken för beslut om antagande. Detta gäller även avtalet om friläggande av ledningar innan påbyggnad av resterande del av hus 4 tillåts som beskrivs i samrådsredogörelsen (Samhällstekniska enheten – kommentar – vatten och avlopp).
- För hus 8 bör möjlighet till frontespis och takkupor (f1) tydliggöras/regleras så att utbyggnader inte riskerar att påverka u-området.

KOMMUNENS KOMMENTAR

Punkt 1 och 2 – Noteras. Avtal avseende servitut samt exploateringsavtal ska vara klara och påskrivna innan detaljplanen går upp för antagande. I exploateringsavtalet finns de avsnitt som

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

berör dagvatten samt friläggandet av ledningar inskrivna under § 3 "Genomförande av exploatering". Frågan avseende dagvattenanläggningar bevakas även vid framtida bygglov.

***Punkt 3** – Aktuellt markreservat söder om hus 8 utgörs av prickmark. Detta menas att byggnad inte får uppföras på marken. Detta innebär att en eventuell utbyggnad av tex. en frontespis inte går att placera på prickmark utan måste utföras inom den i plankartan avgränsade byggrätten. Andra utstickande åtgärder (ovanför prickmark) får heller inte göras om inte en bestämmelse införs som tillåter detta. Åtgärder som kragar ut över och påverkar markreservatet möjliggörs därför inte. Eventuellt tillägg av takkupor anses inte kunna utgöra en negativ påverkan avseende markreservatet. Vid ev. framtida bygglov bevakas markreservatet och dess tillgänglighet av bygglovsenheten.*

Klargörande information att markreservatet inte ska påverkas negativt av en framtida ombyggnation av hus 8 införs i planbeskrivningen för tydlighets skull.

5. Bygg- och miljöenheten, Sala kommun

Granskningsyttrande över förslag till detaljplan för Lasarettet 2

Bygg- och miljönämnden har för granskning fått ett förslag till ny detaljplan för Lasarettet 2, Sala kommun (diarienum: 2021/932). Detaljplanen görs med standardförfarande och är utskickad på granskning till 2024-01-22. Bygg- och miljönämnden har fått förlängd svarstid till nämndens sammanträde 2024-02-13.

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra nya användningar såsom vård, gymnasieskola och centrum i den befintliga lasarettbyggnaden genom till- och påbyggnad. Syftet med planen är också att möjliggöra för nybyggnation av bostäder.

Bygg- och miljönämnden noterar att samtliga samrådskommentarer har hanterats och har därmed inga synpunkter på planförslaget.

KOMMUNENS KOMMENTAR

Noteras.

6. Trafikverket

Kommunens dnr: 2021/932

Trafikverkets dnr: TRV 2023/126398

Granskning gällande detaljplan för Lasarettet 2, Sala kommun

Ärendet avser granskning gällande detaljplan för Lasarettet 2 i Sala kommun. Syftet med detaljplanen är att möjliggöra nya användningar såsom vård, gymnasieskola och centrum i den befintliga lasarettbyggnaden genom till- och påbyggnad. Syftet med planen är också att

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

möjliggöra för nybyggnation av bostäder. Norr om planområdet går Dalabanan och söder ifrån ansluter Sala-Oxelösundsbanan till Sala station. Båda järnvägsstråken är utpekade riksintressen för kommunikationer och transportleder för farligt gods.

Buller

Trafikverket vill återigen lyfta flera synpunkter från samrådet då vi inte anser att de har blivit bemötta. Trafikverket anser att planbeskrivningen och bullerutredningen behöver förtydligas och kompletteras enligt nedan för att kunna bedöma bullersituationen. Trafikverket anser inte att nuvarande underlag visar att gällande riktvärden klaras inom planområdet. Nedanstående behöver klargöras innan planen antas.

Trafikverket noterar att trafiksiffrorna i bullerutredningen har uppdaterats. Det framgår dock fortfarande inte hur bullernivåerna för järnvägen är framtagna. Det är viktigt att kunna utläsa och förstå vilka faktorer som ligger till grund för beräknade bullernivåer, t.ex. när på dygnet maximal ljudnivå avses, vilken tågtyp som är dimensionerande för maxnivån och hur medelhastigheten på tåg har tagits fram. Även vilken hänsyn som har tagits till markdämpning, skärmande effekter och topografi behöver förklaras ytterligare. Om förhållandena ändras i framtiden är det avgörande att kunna gå tillbaka till bullerutredningen för detaljplanen och förstå hur bullernivåerna är framtagna. Det är även fortsatt oklart huruvida redovisade bullernivåer är sammanvägda för väg- och järnvägstrafik, detta gäller både ekvivalent och maximal ljudnivå. Utöver en sammanvägd redovisning anser Trafikverket att utredningen ska redovisa separata bullernivåer för väg respektive järnväg.

Bullerutredningen har uppdaterats till granskningen med ekvivalenta och maximala nivåer i intervall för fasad. Trafikverket uppmärksammar dock att frifältsvärdet för den ekvivalenta ljudnivån vid fasad anges med samma värde (<55 dBA) oavsett färg. Trafikverket anser att redovisningen behöver ses över och korrigeras med rätt bullernivå. Trafikverket vill samtidigt förtydliga att vi fortsatt efterfrågar beräknade bullervärden per våningsplan och inte som ett intervall, eftersom det är dessa värden en tillsynsmyndighet ska utgå från vid en eventuell tillsyn enligt miljöbalken. Det säkerställer även vilka val av ytterväggar och fönster som är lämpliga vid de olika våningsplanen för att klara kraven på trafikbuller inomhus enligt BBR.

Trafikverket anser fortsatt att tillgång till minst en gemensam uteplats som klarar riktvärdena enligt trafikbullerförordningen ska säkerställas med bestämmelser i plankartan.

Farligt gods

Trafikverket noterar att planbeskrivningen har uppdaterats med en riskbedömning. Det är kommunens ansvar att utforma detaljplanen på ett sådant sätt att en acceptabel risknivå för tredje man uppnås.

KOMMUNENS KOMMENTAR

Bullerutredningen innefattar den information som efterfrågas. För tydlighets skull uppdateras bullerutredningen med ett klargörande PM som bifogas till planhandlingarna. I detta PM klargörs de delar som Trafikverket tar upp i sitt yttrande.

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Kvartersmark

- Bostäder.
- Centrum.
- Vård.
- Parkering.
- Gymnasium.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Begränsning av markens utnyttjande

- Marken får inte förses med byggnad
- Marken får endast förses med kompletteringsbyggnad
- Endast byggnadsverk under mark

Höjd på byggnadsverk

- h_1 Högsta nockhöjd är 90,0 meter över angivet nollplan
- h_2 Högsta nockhöjd är 88,0 meter över angivet nollplan
- h_3 Högsta nockhöjd är 85,5 meter över angivet nollplan
- h_4 Högsta nockhöjd är 71,5 meter över angivet nollplan
- h_5 Högsta nockhöjd är 65,5 meter över angivet nollplan
- h_6 Högsta nockhöjd är 63,0 meter över angivet nollplan
- h_7 Högsta nockhöjd är 58,5 meter över angivet nollplan
- h_8 Högsta nockhöjd är 58,0 meter över angivet nollplan
- h_9 Högsta nockhöjd är 57,0 meter över angivet nollplan

Markreservat för allmännyttiga ändamål

- u_1 Markreservat för allmännyttiga underjordiska ledningar.

Placering

- p_1 Byggnad med nockhöjd över +62,0 meter över nollplanet ska placeras i byggrättens östra del.

Skydd av kulturvärden

- q_1 Byggnadens huvudsakliga karaktär ska bevaras med avseende på struktur, material och färgsättning med undantag för den nordöstra fasaden. Exempel på detta är den sydöstra fasadens horisontella band av fönster och tegel. Eventuella tillägg ska göras i enlighet med byggnadens karaktär.

Takvinkel

- o_1 Minsta takvinkel är 20 grader
- o_2 Minsta takvinkel på byggnad med nockhöjd över +62 meter över nollplanet ska vara 30 grader
- o_3 Största takvinkel är 40 grader
- o_4 Största takvinkel på byggnad med nockhöjd över +62 meter över nollplanet ska vara 45 grader
- o_5 Taket ska vara platt eller låglutande

Utformning

- f_1 Takkupor och frontespiser får uppta högst 45 procent av fasadlängden
- f_2 Takkupor och frontespiser får ha valfri takvinkel.
- f_3 Byggnad med nockhöjd högre än +62 meter över nollplan ska ha sadeltak.
- f_4 Bostadsbyggnader som får ha nockhöjd på maximalt + 85,5 ska utgöra som mest 50% av byggrätten (325 m² BYA). Kvarvarande byggrätt för bostadsbyggnader får ha en högsta nockhöjd på maximalt + 78,5.
- f_5 Vid nybyggnation av bostäder får takkupor och frontespiser uppta högst 45% av fasadlängden.

Utnyttjandegrad

- e_1 Högsta tillåten BYA är 1220 m². Maximalt 650 m² BYA får användas till bostäder. Högsta tillåtna BTA är 5800 m² varav maximalt 1400 m² får användas till annat än bostäder. Bostäder tillåts endast vid nybyggnation.

Varsamhet

- k_1 Byggnadens huvudsakliga karaktär ska bevaras med avseende på struktur, material och färgsättning. Eventuell påbyggnad eller tillbyggnad ska göras tydligt avläsbar i relation till den befintliga byggnaden och underordna sig befintlig byggnad avseende sitt visuella uttryck.
- k_2 Byggnadens huvudsakliga karaktär ska bevaras med avseende på struktur, material och färgsättning.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR ALL KVARTERSMARK

Utförande

- Minst 25 % av fastighetsarean ska vara genomsläpplig

Villkor för startbesked

- Startbesked får inte ges för om- eller nybyggnation förrän erforderlig sanering av marken kommit till stånd.

Genomförandetid

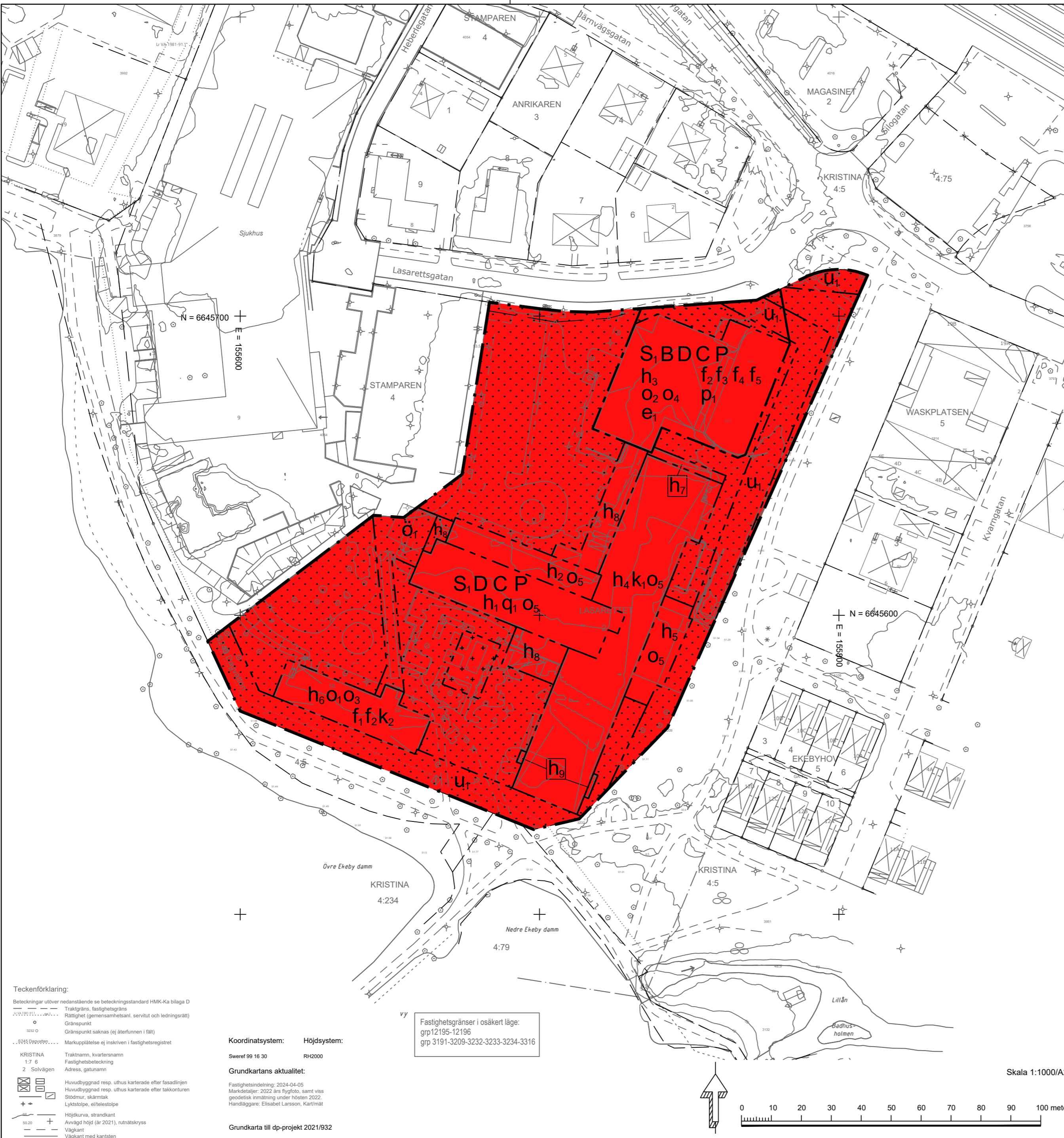
- Genomförandetiden är 60 månader över hela planområdet och börjar gälla fr.o.m.

Till planen hör:	Planbeskrivning	Granskningsutlåtande
Dagvattenutredning	Miljökonsekvensbeskrivning	PM Geoteknik + MUR
Bullerutredning	Fastighetsförteckning	Miljöteknisk markundersökning
Trafikutredning	Samrådsredogörelse	Kulturmiljöutredning

Detaljplan för Lasarettet 2

Sala kommun	Västmanlands Län	Beslutsdatum	Instans
Antagande		Godkännande	Godkännande
		2024-05-22	KSLU
		Antagande	Antagande
		2024-06-17	KF
Upprättad 2022-11-23	Reviderad 2024-04-30	Laga kraft	
Jonas Hallberg Planarkitekt AB Idealstad	Victor Zakrisson Samhällsbyggnadschef		

Teckenförklaring:

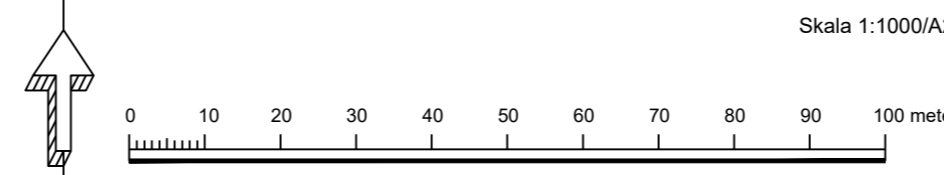
- Beteckningar utöver nedanstående se beteckningsstandard HMK-Ka bilaga D
- Traktgräns, fastighetsgräns
- Rätthet (gemensamhetsanl. servitut och ledningsrätt)
- Gränspunkt
- Gränspunkt saknas (ej återfunnen i fält)
- Markupplåtelse ej inskriven i fastighetsregistret
- Traktnamn, kvartersnamn
- Fastighetsbeteckning
- Adress, gatunamn
- Huvudbyggnad resp. uthus karterade efter fasadlinjen
- Huvudbyggnad resp. uthus karterade efter takkonturen
- Södmur, skärmak
- Lyktstolpe, ellyktstolpe
- Höjdsurna, strandkant
- Avvägd höjd (år 2021), rutnätsskiss
- Väggkant
- Väggkant med kantsten

Koordinatsystem: Högssystem:
SweRef 99 16 30 RH2000

Grundkartans aktualitet:
Fastighetsindelning: 2024-04-05
Markdetaljer: 2022 års flygfoto, samt viss geodetisk mätning under hösten 2022.
Handläggare: Elisabet Larsson, Kartmät

Grundkarta till dp-projekt 2021/932

Fastighetsgränser i osäkert läge:
grp 12195-12196
grp 3191-3209-3232-3233-3234-3316

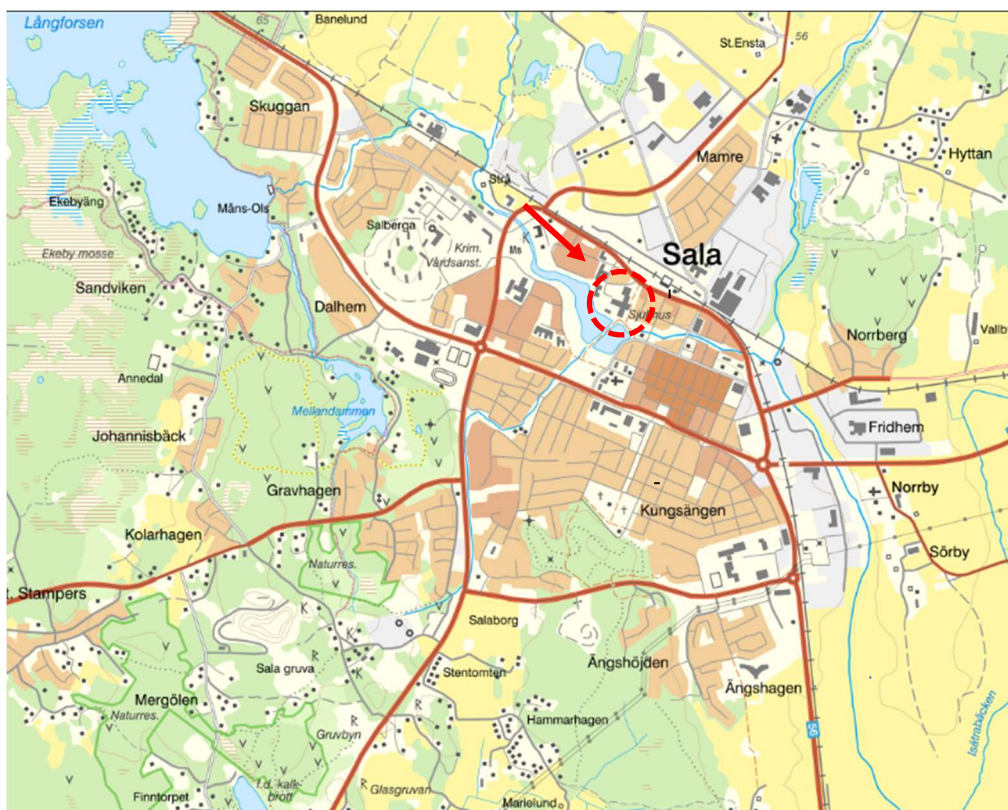

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

Detaljplan för Lasarettet 2

Sala kommun, Västmanlands län
Standardförfarande

PLAN- OCH GENOMFÖRANDEBESKRIVNING

Planområdets läge

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

HANDLINGAR

Till detaljplanen hör följande handlingar i granskningskedet:

- Plankarta
- Plan- och genomförandebeskrivning
- Samrådsredogörelse
- Fastighetsförteckning

UTREDNINGAR

- Bullerutredning, 2023-06-16
- PM Buller, 2024-01-24
- Dagvatten-, VA- och skyfallsutredning, 2023-10-23
- Geoteknisk utredning, 2022-04-07
- Kulturmiljöutredning, 2023-05-29
- Miljöteknisk markundersökning, 2022-09-27
- Trafik- och parkeringsutredning, 2023-07-07

PLANPROCESSEN

Planen upprättas med standardförfarande och enligt PBL 2010:900.

Figuren illustrerar i vilket skede av planprocessen som detaljplanen befinner sig.

En detaljplan ger en samlad bild av den avsedda mark- och vattenanvändningen och hur miljön avses förändras eller bevaras. En detaljplan redovisas som ett avgränsat område på en karta med planbestämmelser. Till detaljplanekartan hör en planbeskrivning som förklarar syftet och innehållet i planen samt vad som behöver göras för att planen ska kunna förverkligas. Den samlade bedömningen av markens och vattnets användning som görs i en detaljplan ger också ramarna för prövning av olika framtida lov, till exempel bygglov, rivningslov och marklov. Detaljplanens bestämmelser ligger även till grund för tillstånd enligt miljöbalken och prövning enligt till exempel fastighetsbildningslagen, anläggningslagen och ledningsrättslagen. I och med att ett område har detaljplan finns såväl fastställda byggrätter som ett skydd mot oönskade förändringar. Härigenom går lovprövning både snabbare och enklare.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

SAMRÅD

Planarbetet inleds alltid med ett samrådsskede, i syfte att ge berörda möjligheten till insyn och påverkan tidigt i planprocessen. Planförslaget skickas ut på samråd till berörda intressenter samt ställs ut i kommunhusets entré och presenteras på kommunens hemsida. De synpunkter som lämnas i samrådsskedet kommer att redovisas i en samrådsredogörelse. Samrådsredogörelsen kommer att innehålla Plan- och utvecklingsenhetens kommentarer och förslag till ställningstagande till inkomna synpunkter.

GRANSKNING

Efter samrådsperioden kommer detaljplanen att gå in i ett granskningskede. Det reviderade planförslaget kommer då att skickas till berörda intressenter samt ställas ut i kommunhusets entré och på kommunens hemsida. De synpunkter som kommer in under granskningen redovisas i ett granskningsutlåtande. Granskningsutlåtandet innehåller även Plan- och utvecklingsenhetens kommentarer och förslag till ställningstagande till inkomna synpunkter. Granskningsutlåtandet har upprättats och kommer anslås på kommunens anslagstavla och hemsida minst 3 veckor innan detaljplanen tas upp för antagande. Information om anslaget granskningsutlåtande skickas även till de sakägare som yttrat sig i samrådet och- eller granskningen samt vars synpunkter inte tillgodosetts.

ANTAGANDE

Planarbetet befinner sig efter granskningsperioden i ett antagandeskede. I detta planskede överlämnas planförslaget till kommunfullmäktige för antagande. Innan ärendet kommer upp i fullmäktige bereds det i kommunstyrelsens ledningsutskott och kommunstyrelsen. Om detaljplanen inte överklagas eller överprövas vinner den laga kraft tre veckor efter det att protokollet från kommunfullmäktiges sammanträde justerats och satts upp på kommunens anslagstavla. Meddelande om antagen detaljplan skickas till Länsstyrelsen, Lantmäteriet samt till de sakägare som yttrat sig i samrådet och- eller granskningen samt vars synpunkter inte tillgodosetts. Meddelandet innefattar även information om hur man som sakägare kan överklaga beslutet att anta detaljplanen.

ÖVERKLAGANDE

De som skriftligen har framfört synpunkter som inte har blivit tillgodosedda har rätt att överklaga planbesluten. I första hand är det sakägare, bostadsrättsinnehavare, hyresgäster, boende och hyresgästorganisationer. Överklagandet prövas av Mark- och miljödomstolen.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

PLANDATA

LÄGESBESTÄMNING OCH AREAL

Planområdet ligger i centrala Sala, norr om Ekeby damm vilket är ett viktigt rekreativsområde som knyter ihop omkringliggande rekreativstråk och även centrala Salas största grönområde. Planområdet ligger även nära Sala resecentrum med bussförbindelser och tågstation. Goda gång- och cykelmöjligheter finns i närområdet. Precis nordväst om planområdet ligger Sala närsjukhus och i övrigt finns bostäder och centrala verksamheter runtomkring planområdet. Inom planområdet finns i dagsläget vårdverksamheter.

Planområdets yta uppgår till cirka 2,1 ha och omfattar fastigheten Lasarettet 2, vilken ägs av Sala Lasarettet 2 Fastighets AB samt en del av fastigheten Kristina 4:5, vilken ägs av Sala kommun.

PLANENS SYFTE OCH HUVUDDRAG

BAKGRUND

Genom Region Västmanlands flytt av sjukvårdsverksamheten till nya angränsande lokaler finns ett behov av att möjliggöra ny användning av den befintliga lasarettbyggnaden. Inriktningen är att fastigheten ska fortsätta vara ett nav för viktiga funktioner i samhället. Planområdet omfattas idag av detaljplan 3966, upprättad år 1994, som kommer att ersättas av den nya detaljplanen. Den äldre detaljplanen behöver ersättas eftersom den idag endast medger användningen vård (D).

PLANENS SYFTE

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra nya användningar såsom vård, gymnasieskola och centrum i den befintliga lasarettbyggnaden genom till- och påbyggnad. Syftet med planen är också att möjliggöra för nybyggnation av bostäder.

SAMMANFATTNING

Detaljplanen möjliggör en om-, till-, och påbyggnation av befintlig lasarettbyggnad. Lasarettets lågdel föreslås byggas på med två våningar och byggnadens högdel breddas norrut. Genom reglering av nockhöjd och placering kommer befintlig byggnad fortsatt vara den dominerande volymen. I planområdets norra del möjliggörs antingen en förändrad användning av den befintliga byggnaden (hus 5) alternativt rivs denna byggnad och då får en byggrätt för cirka 50 lägenheter medges i form av flerbostadshus som ska placeras i byggrättens östra del.

Dagvattenhanteringen är en viktig fråga som beaktas både i detaljplaneringen samt framtida projektering. För området föreslås dagvattnet hanteras med bland annat växtbäddar. Genom byggnadens volym och läge i anslutning till riksintresset för kulturmiljövård enligt 3 och 4 kap Miljöbalken har dess eventuella påverkan på detta studerats och lasarettbyggnadens fasad regleras med skyddsbestämmelser. Genom den nya detaljplanen återinträder strandskyddet till Ekeby damm. Inom planområdet kommer mark att behöva saneras för att möjliggöra detaljplanens genomförande.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDE

RIKSINTRESSEN

Planområdet ligger i anslutning till riksintresse för kulturmiljövård. Dammsystemet tillhörande Sala silvergruva är skyddat som riksintresse för kulturmiljövården inom riksintresset för Sala silvergruva och Sala bergstad [U16] (Sala sn) med motiveringen "Gruvmiljön vid den för Sverige mycket betydelsefulla Sala silvergruva med tillhörande vidsträckt dammsystem och lämningar efter gruvby som är unika för landet." "Uttryck för riksintresset i detta område beskrivs som "Vidsträckt fördämningssystem, till delar från 1500-talet, avsedda för gruvans kraftförsörjning. Ekebydammen, som är en del av gruvans vattenförsörjning, ligger i anslutning till Sala stad, Bergstaden.". Utbredningen av riksintresset är illustrerat i nedanstående bild.

Gränsen för riksintresset för kulturmiljövård.

STRANDSKYDD

Planområdet omfattas delvis av strandskydd då ett generellt strandskydd på 100 meter gäller från Ekeby damm. Strandskyddet är sedan tidigare upphävt men enligt 7 kap. 18 g § miljöbalken återinträder strandskyddet när en detaljplan upphävs eller ersätts vilket betyder att för rubricerad detaljplan kommer strandskyddet att återinträda.

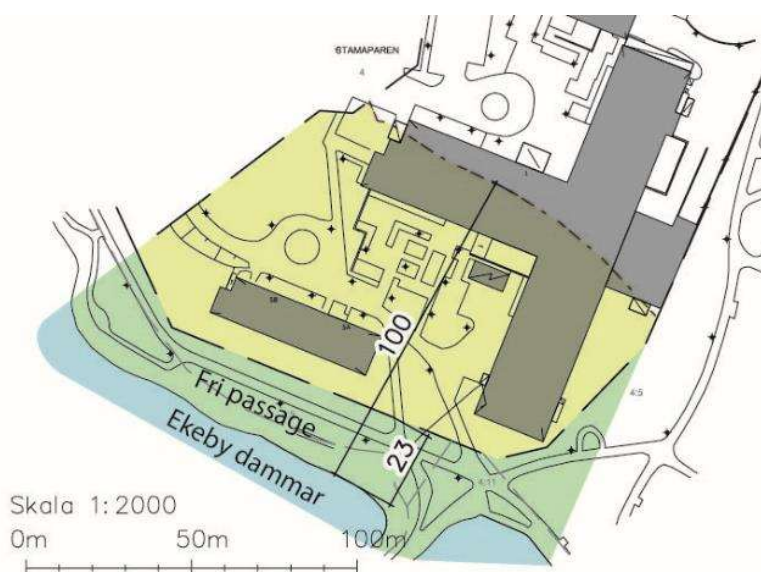
Enligt 4 kap. 17 § PBL (2010:900) får kommunen upphäva strandskydd för ett område om det finns särskilda skäl för det och om intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset. Då tillgängligheten idag är obehindrad för allmänheten att röra sig i området mellan Ekeby damm och över fastigheten samt att det på fastigheten finns grönytor så uppfylls inga skäl för att upphäva strandskyddet efter att planen vunnit laga kraft.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
 Samhällsbyggnadskontoret
 Plan- och utvecklingsenheten

Passage närmast Ekeby dammar. Till vänster det gamla sjukhemmet (hus 8).

Planförslaget innebär inte att tillgången till strandområdet försämras jämfört med idag. Ingen ny bebyggelse planeras i närheten av strandområdet. Dagens gång- och cykelvägar i anslutning till strandlinjen ligger utanför planområdet och kommer inte att påverkas. Huvudstråket precis utanför området är Suckarnas allé.

Att strandskyddet inte upphävs innebär att när befintliga och framtida verksamheter för sina verksamhetsbehov framöver behöver anlägga något inom strandskyddat område så kommer en dispensansökan att lämnas in till kommunen. En beviljad dispens krävs innan önskade åtgärder kan utföras. Nödvändiga anläggningar kan tex. vara dagvattenanläggningar, parkeringar, anläggningar relaterade för en gymnasieskola eller framtida vårdverksamhet. För planerad dagvattenhantering se exempelvis principskiss på planbeskrivningens sida 15. Eventuella framtida dispensansökningar för den planerade verksamheten inom planområdet kommer att beakta allmänhetens tillgänglighet till och från strandlinjen och även beakta, eller förstärka, befintligt djur- och växtliv inom fastigheten. Vid ansökan ska man uppge de särskilda skäl man åberopar enligt 7 kap. 18c § MB för att kunna erhålla dispens.

Strandskyddat område inom detaljplanen. Gul yta redovisar där strandskydd återinträder och där nödvändiga framtida anläggningar kräver strandskyddsdispens. Grön yta illustrerar strandlinjen där fri passage sker idag längs Suckarnas Allé.

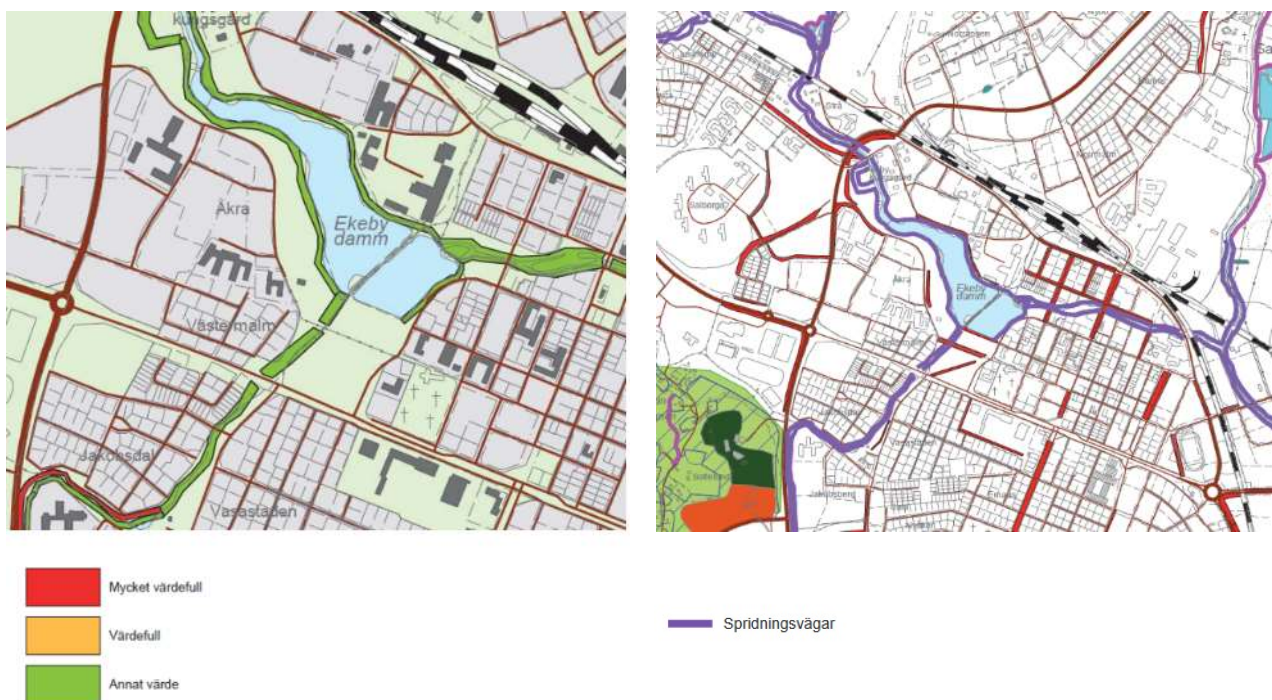
KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

ÖVERSIKTLIGA PLANER

Området omfattas av Plan för Sala stad, en fördjupad översiktsplan för Sala stad. Där är fastigheten utpekad som "centrum" vilket innebär att i markanvändningen centrum ingår många funktioner som till exempel handel, offentlig service och boende. Markanvändningen ska enligt den fördjupade översiktsplanen ses som flexibel för framtida utveckling. Genomförande av detaljplanen bedöms stämma överens med den fördjupade översiktsplanen.

I Plan för Sala stad – Sala tätorts grönstruktur, beskrivs grönområdet söder om sjukhusområdet som "värdefullt med hänsyn till biologisk mångfald". Området är utpekad som "område med annat värde", vilket betyder att området innehåller biotoper som har biologiska värden som har stort behov av förstärkning och restaurering.

I Plan för Sala stad – Sala tätorts grönstruktur, bilaga 2:1, definieras grönområdet intill sjukhusområdet som en del av en längre spridningsväg. Spridningsvägar beskrivs som områden med vegetation eller vatten som binder samman biotoper och skapar möjligheter för växt- och djurliv att förflytta sig och spridas. De är mycket viktiga, rent av avgörande naturtyper, för tätortens möjlighet att behålla och utveckla en rik biologisk mångfald.

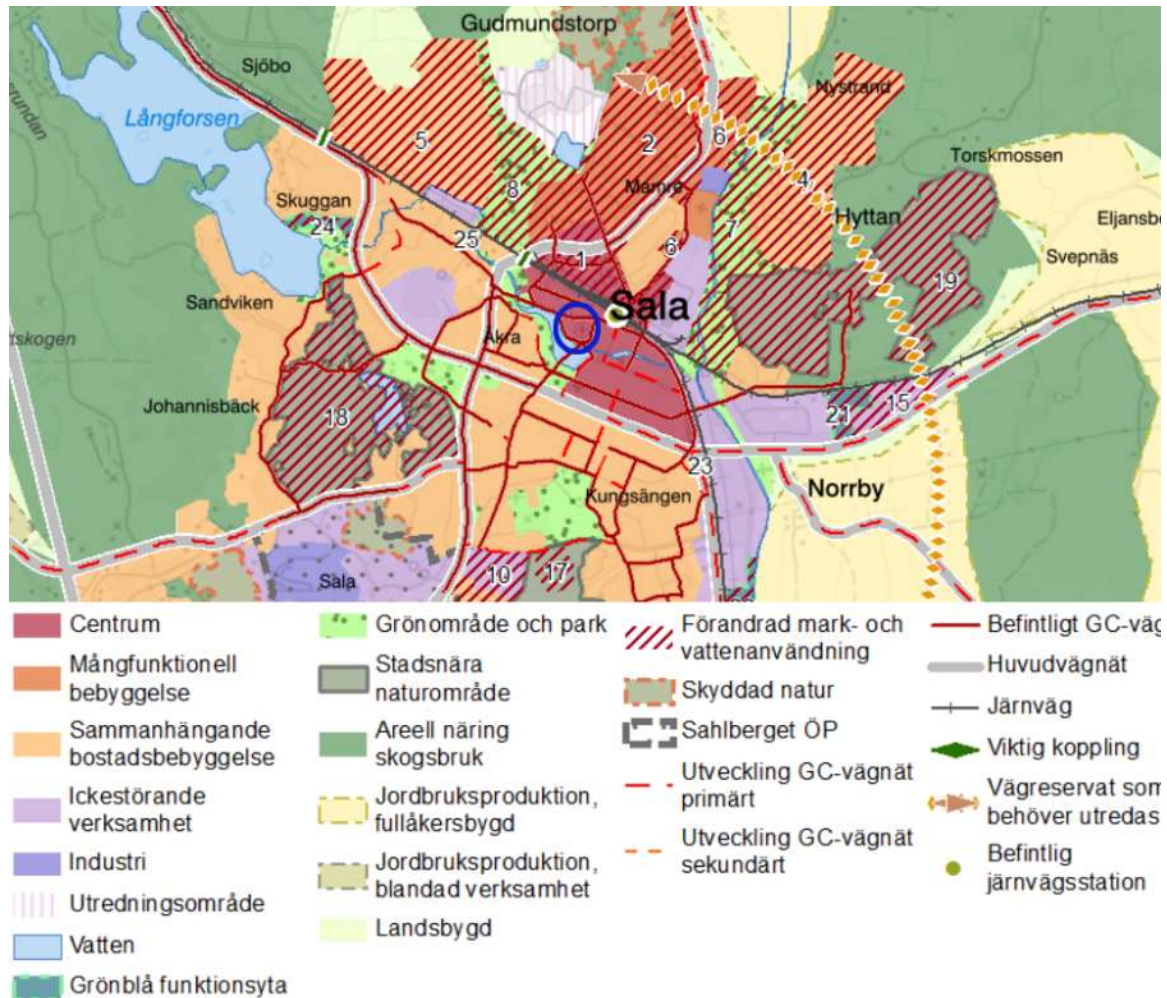

Utdrag ur Plan för Sala stad – Sala tätorts grönstruktur, bilaga 2:1 som visar värdering av biologisk mångfald (till vänster) och spridningsvägar i Sala tätort (till höger).

Sala kommuns senaste översiktsplan är Plan för Sala ekokommun. Den antogs av kommunfullmäktige år 2002 och förklarades inaktuell 2013. Detaljplaneförslaget bedöms inte motverka den tidigare översiktsplanens intentioner eller syfte. En ny kommunövergripande översiktsplan för Sala kommun (Översiktsplan Sala 2050) vann laga kraft 2023-10-20. Området är utpekad som centrum. Med centrum menas i översiktsplanen verksamheter som är kombinationer av handel, service, tillfällig vistelse, samlingslokaler, kontor och annan jämförlig verksamhet som ligger

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

centralt eller på annat sätt ska vara lätta att nå. Den nya översiktsplanen har därmed ersatt "Plan för Sala stad" och detaljplanens syfte överensstämmer även med den nya översiktsplanen.

Utdrag ur granskningsversionen av ny översiktsplan. Blå ring markerar planområdet.

DETALJPLANER OCH FÖRORDNANDEN

Gällande detaljplan

Gällande detaljplaner som berör planområdet är detaljplan för Anrikaren m fl, plannummer 3966 (1996), genomförandetid till och med 2005-12-31. För aktuellt planområde föreslås vårdändamål (D) i två, tre respektive nio våningar. Högsta byggnadshöjd föreslås vara 40 meter för lasarettets högdal, 10 meter för lasarettets lågdal samt 14 meter för det gamla sjukhemmet. I planområdets norra och södra del finns u-områden som ska säkerställa allmänna underjordiska ledningar. Den västra delen av detaljplanen för Anrikaren m.fl. ersattes av detaljplan för del av Stamparen och Lasarettet 2 m.fl., laga kraft 2018-05-25. Den detaljplanen medger vård- respektive parkeringsändamål närmast aktuell detaljplan.

Det nya detaljplaneförslaget för Lasarettet 2 innebär att den tidigare detaljplanen upphör att gälla inom det nya planområdet.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

Utsnitt ur gällande detaljplan för Lasarettet 2. Svart streckad markering visar aktuellt planområde.

Planprogram

För planområdet inklusive fastighet Stamparen 4 godkändes 2016 ett planprogram. Syftet med planprogrammet för fastigheterna Stamparen 4 och del av Lasarettet 2 var att beskriva platsens förutsättningar och att utgöra underlag för fortsatt planläggning av området och att pröva lämpligheten av Region Västmanlands planer på om- och nybyggnationer inom fastigheterna.

I planprogrammets riktlinjer inför fortsatt planering listas ett antal punkter varav två berör den befintliga bebyggelsen:

- Byggnader ska anpassas till omgivningen genom exempelvis placering, volym och gestaltning. Ny bebyggelse ska visa hänsyn till och harmoniera med befintliga byggnader och anslutande grönområde.
- Natur-, kultur- och upplevelsevärden i närområdets blå och gröna strukturer ska värnas.

I programmets gestaltungsprinciper redovisas att ny bebyggelse inte bör avvika avsevärt i höjd från den dominerande höjden på befintliga byggnader i området. Ny bebyggelse bör placeras på ett sätt som harmonierar och samspelar med grönområdet och befintliga byggnader. Ny bebyggelse ska förhålla sig medvetet till utformning och stil på befintliga kvarvarande byggnader på sjukhusområdet.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

Planförslaget bedöms följa planprogrammets intentioner i och med den föreslagna bebyggelsens underordnade karaktär gentemot den befintliga samt genom att närområdets gröna strukturer värnas. Ny bebyggelse är placerad och utformad på så sätt att de bedöms samspela med den befintliga strukturen i området samtidigt som den är en ny årsring.

Parkeringsnorm Anders Dahlberg

Parkeringsnorm Anders Dahlberg, daterad 2015-11-05, är utgångsläget för parkeringsbehovet för exploateringar inom Sala kommun. Planförslaget överensstämmer inte med parkeringsnormen. Parkeringsbehovet enligt parkeringsnormen innebär ett parkeringsantal som under planarbetet bedömts som för högt, varför en trafikutredning har tagits fram (Structor, 2023-07-07).

Kommunala beslut

Kommunstyrelsens Ledningsutskott beslutade 2021-09-27 att ge Samhällsbyggnadskontoret, Plan- och utvecklingsenheten i uppdrag att ta fram en detaljplan för Lasarettet 2 (KSLU § 166).

Kommunstyrelsens Ledningsutskott beslutade 2022-11-23 att ge Samhällsbyggnadskontoret, Plan- och utvecklingsenheten i uppdrag att sända ut detaljplanen på samråd (KSLU § 212).

Kommunstyrelsens Ledningsutskott beslutade 2023-11-22 att ge Samhällsbyggnadskontoret, Plan- och utvecklingsenheten i uppdrag att sända ut detaljplanen på granskning (KSLU § 160).

Kommunstyrelsens Ledningsutskott tog även beslut 2023-11-22 att planens genomförande inte innebär en sådan betydande miljöpåverkan som avses i 6 kap. 5 § Miljöbalken (KSLU § 159).

Kommunstyrelsens Ledningsutskott beslutade 2024-05-22 att godkänna planen för antagande, och planen antogs senare av Sala Kommunfullmäktige 2024-06-17.

Drönarvy över Sala lasarett sett från. Högdelen i fonden, lågdelen nedanför och närmast Lasarettsgatan ligger hus 5 (Foto: Karl Gabor, juni 2021)

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

BEHOVSBEDÖMNING

En bedömning av risken för betydande miljöpåverkan ska utföras för alla detaljplaner. Bedömningen ska utgå från MKB-förordningens kriterier och beakta dels planens karaktäristiska egenskaper, dels typ av påverkan och det område som kan antas bli påverkat.

För detaljplaner som anses medföra betydande miljöpåverkan ska miljöbedömning utföras, vilket bland annat innebär att en miljökonsekvensbeskrivning (MKB), enligt 6 kap Miljöbalken, ska utarbetas och redovisas tillsammans med planförslaget. Om detaljplanen inte medför betydande miljöpåverkan behandlas miljöfrågorna i det ordinarie planarbetet och redovisas i planbeskrivningen.

BETYDANDE EGENSKAPER, PÅVERKAN OCH EFFEKTER

Miljökvalitetsnormerna är lagbundna normer enligt miljöbalkens femte kapitel. En miljökvalitetsnorm anger ett kvalitetskrav som ofta används som ett mått på högsta tillåtna halt av ett förorenande ämne eller högsta tillåtna nivå av en störning och finns för närvarande för olika föroreningar i utomhusluften, olika parametrar i vattenförekomster, omgivningsbuller och miljöpåverkande ämnen i fiskevatten.

BEDÖMNING AV MILJÖPÅVERKAN

Ett genomförande av planen beräknas inte medföra att miljökvalitetsnormen för luft överskrids. Bedömningen är att ett genomförande av planen inte heller kommer att bidra på ett negativt sätt till att någon miljökvalitetsnorm överskrids i närområdets vatten. Planförslaget bedöms därmed vara förenligt med 3,4 och 5 kap MB.

STÄLLNINGSTAGANDE TILL FRÅGAN OM BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN

En undersökning för miljöbedömning har producerats av Plan- och utvecklingsenheten. Med utgångspunkt från undersökningen är kommunens bedömning att ett genomförande av detaljplanen inte innebär sådan betydande miljöpåverkan som avses i 6 kap 5 § i Miljöbalken och att en miljökonsekvensbeskrivning enligt 4 kap 34 § Plan- och bygglagen (PBL 2010:900) inte är nödvändig. Länsstyrelsen har 2022-04-12 yttrat att de delar kommunens bedömning (LST 402-382-2022).

Kommunstyrelsens Ledningsutskott tog beslut 2023-11-22 om att planens genomförande inte innebär en sådan betydande miljöpåverkan som avses i 6 kap 5 § Miljöbalken (KSLU § 159).

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

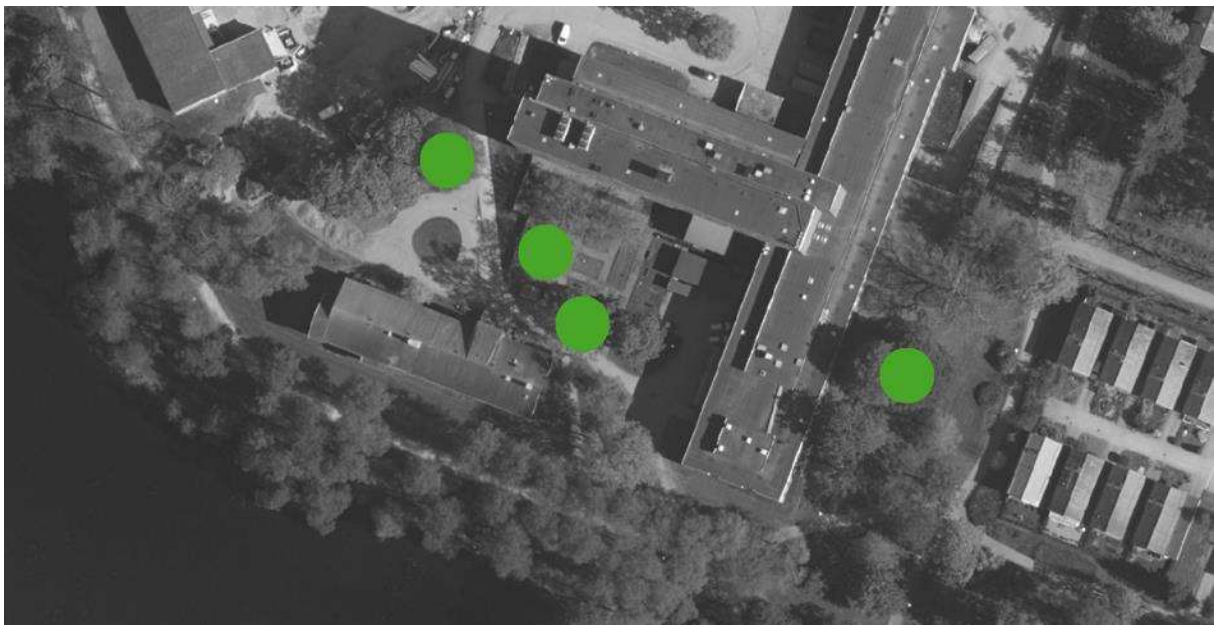
FÖRUTSÄTTNINGAR OCH FÖRÄNDRINGAR

NATUR

Mark och vegetation

Planområdets norra del består idag främst av hårdgjorda ytor samt av byggnader. Planområdets södra del består utöver byggnaderna av gräsytor där några fortsätter ut mot Suckarnas allé. På gräsytorerna finns flera äldre och välvuxna träd, bland annat ek, vingnöt och bok. Ett av dessa, en lind, finns redovisad som värdefull i Trädportalen. Tre övriga träd har av Sala kommun bedömts ha högt värde; en bok, en ek och en vingnöt. Närmast Ekeby damm finns ett smalt grönområde och Suckarnas allé. Öster om planområdet ligger Stureparken som via en gång är kopplad till Stadsparken på andra sidan dammen. Övriga gröna partier i planområdet består av gräsytor.

Planförslaget innebär inte någon större förändring i mängden vegetation inom planområdet men dess utformning kommer att förändras något. Området närmast Ekeby damm kommer fortsatt att vara lummigt. De fyra träd som bedömts ha högt värde ska bevaras och får endast fällas om trädet är sjukt eller utgör en säkerhetsrisk. Inom strandskyddat område gäller generellt att dispens från strandskyddet krävs för att fälla träd. Gården mellan befintlig lasarettbyggnad och psykiatribyggnaden kommer till del finnas kvar men omgestaltas. Möjlighet till att uppföra mindre trädgårdsbyggnader som pergola eller lusthus ska finnas. Planområdet kommer fortsatt innehålla markparkering och parkeringsytorna kommer totalt sett att utökas gentemot i dag.

De fyra träd inom planområdet som pekats ut som särskilt värdefulla (grön cirkel). Den lind som pekats ut i Trädportalen är trädet längst till vänster.

Planområdet, liksom samhället i stort, behöver även anpassas för ett nytt varmare klimat. En förändring av klimatet kan leda till ökad dödlighet och sjukdomstillstånd, speciellt hos sårbara grupper så som äldre, sjuka och små barn. Då användningarna inom planområdet föreslås bli bland annat vård, boende och gymnasieskola är det viktigt att områdets utformning gynnar en

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

komfortabel miljö både inom- och utomhus. Grönska, natur och ytmaterial kan bidra till att reglera temperaturen. Sedumtak eller liknande material kan bidra till temperaturreglering och fördröjning av dagvatten. Genom väl planerad utomhusmiljö kan exempelvis temperaturen minska och skapa ett mer gynnsamt när- och lokalklimatet. För bostäderna i området är det av vikt att dessa får en grön bostadsgård i anslutning till bostaden.

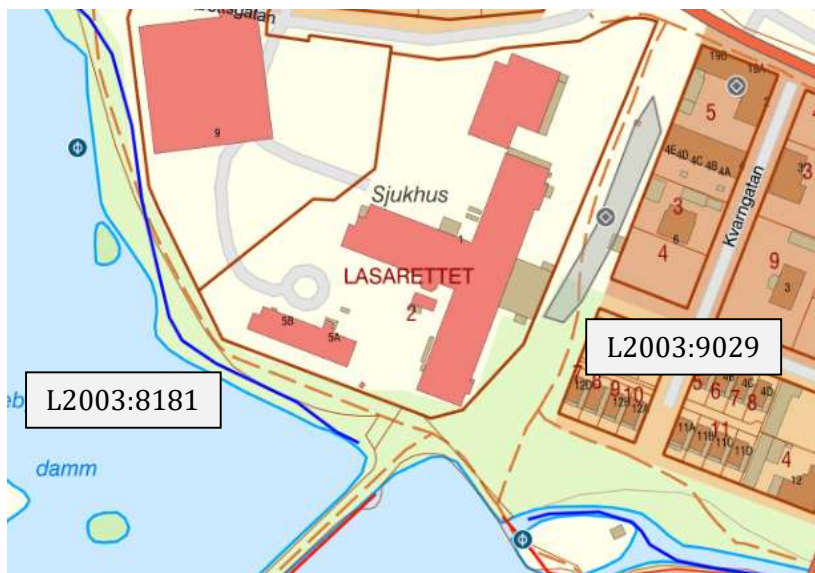
Planområdet angränsar till kommunal parkmark. Kvartersmark med planteringar avses gestaltas så att dessa samspelar med den angränsande parkmarken och området ska fortsatt vara allmänt tillgängligt. Anslutningar till kommunens parkmark, så som slänter, ska samspela med det intilliggande parkområdet och lösningar ska tas fram i samråd med Sala kommun.

Naturvärden

Planområdet har inga utpekade naturvärden idag men däremot flera äldre träd som i sig har ett värde. Området är dessutom ett grönområde i en tätort, som 3 kap. 6 § miljöbalken beskrivs som ett behov som bör beaktas. De äldre träden inom planområdet ska bevaras. I direkt anslutning till planområdet i söder ligger Suckarnas allé som har så väl kulturmiljöskydd som allmänt biotopskydd. Planförslaget är avgränsat för att inte påverka Suckarnas allé. Vid sanering av mark inom planområdet behöver åtgärder vidtas för att inte påverka alléträden.

Rekreation och friluftsliv

Planområdet har i dagsläget inget högt rekreativt värde men grönområdet närmaste Ekeby damm och Suckarnas allé har ett rekreativt värde. Parkområden finns i planområdets närhet. Stureparken ligger i direkt anslutning till planområdet och Stadsparken ligger på andra sidan Ekeby damm. Såväl Brunnsparken som Aguéliiparken ligger inom 150 meters radie.

Lämningar registrerade i Riksantikvarieämbetets fornminnesregister.

FORNLÄMNINGAR

Öster om planområdet finns enligt Riksantikvarieämbetets fornminnesregister en igenfylld kanal (L2003:9029). Enligt registret är lämningen förstörd. Söder om planområdet finns Suckarnas

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

allé som även den är registrerad i fornminnesregistret (L2003:8181). Allén kommer inte att påverkas av planförslaget. Vid schaktning och markarbeten inom planområdet för exempelvis marksanering behöver hänsyn tas till allén och dess rotsystem. Påträffas fornlämningar i samband med markarbeten ska arbetet omedelbart avbrytas och anmälan göras till länsstyrelsen.

GEOTEKNISKA FÖRHÅLLANDEN

Markförhållanden

Bjerking har på uppdrag av exploatören utfört en geoteknisk undersökning och radonundersökning för planområdet. Undersökningen bedömer att enklare och lättare byggnader så som sophus, förråd, carportar bör kunna grundläggas direkt i mark utan några geotekniska förstärkningsåtgärder. Tyngre byggnader eller byggnader med stora spännvidder och punktlaster bedöms kräva en pålad grundläggning med spetsbärande pålar till fast botten.

Förorenad mark

Inom Sala tätort finns förhöjda halter av framför allt tungmetaller. Källa till föroreningarna är silvergruvan och de processer som använts för att förädla malmen. Structor har på uppdrag av exploatören utfört en kompletterande miljöteknisk markundersökning för planområdet (2022-09-27).

För planområdet har plats specifika riktvärden tagits fram av Structor. Dessa riktvärden är ännu inte godkända av tillsynsmyndigheten, Sala kommun. Resultatet av markundersökningen visar att de plats specifika riktvärdena överskrids i stora delar av området. De högsta föroreningshalterna finns främst i fyllnadsmassor ned till cirka 0,5 meters djup i parkområdet i den sydvästra delen samt inom planerad skolgård. De ämnen som överskrider mindre känslig markanvändning (MKM) och farligt avfall (FA) avser främst bly, kvicksilver och zink. På flera håll förekommer dessa ämnen tillsammans med arsenik, kadmium och koppar i halter över MKM. Föroreningshalterna förekommer i mindre utbredning även ned till cirka 1 meters djup men avtar betydligt efter övergång av jordlagerföljd till naturliga lager av bland annat torrskorpelera.

Den föroreningssituation som konstaterats inom planområdet utgör inget hinder för en omdaning till känsligare markanvändning (exempelvis bostadsändamål). Det krävs dock avhjälpande åtgärder för att reducera risker för hälsa och miljö förknippade med förekommande tungmetallhalter. En fördjupad riskbedömning behöver genomföras och utifrån denna kan erforderliga åtgärder utvärderas. En generell bestämmelse införs för hela planområdet som säkerställer att startbesked inte får ges för om- och nybyggnation innan erforderliga saneringsåtgärder av marken kommit till stånd.

Markradon

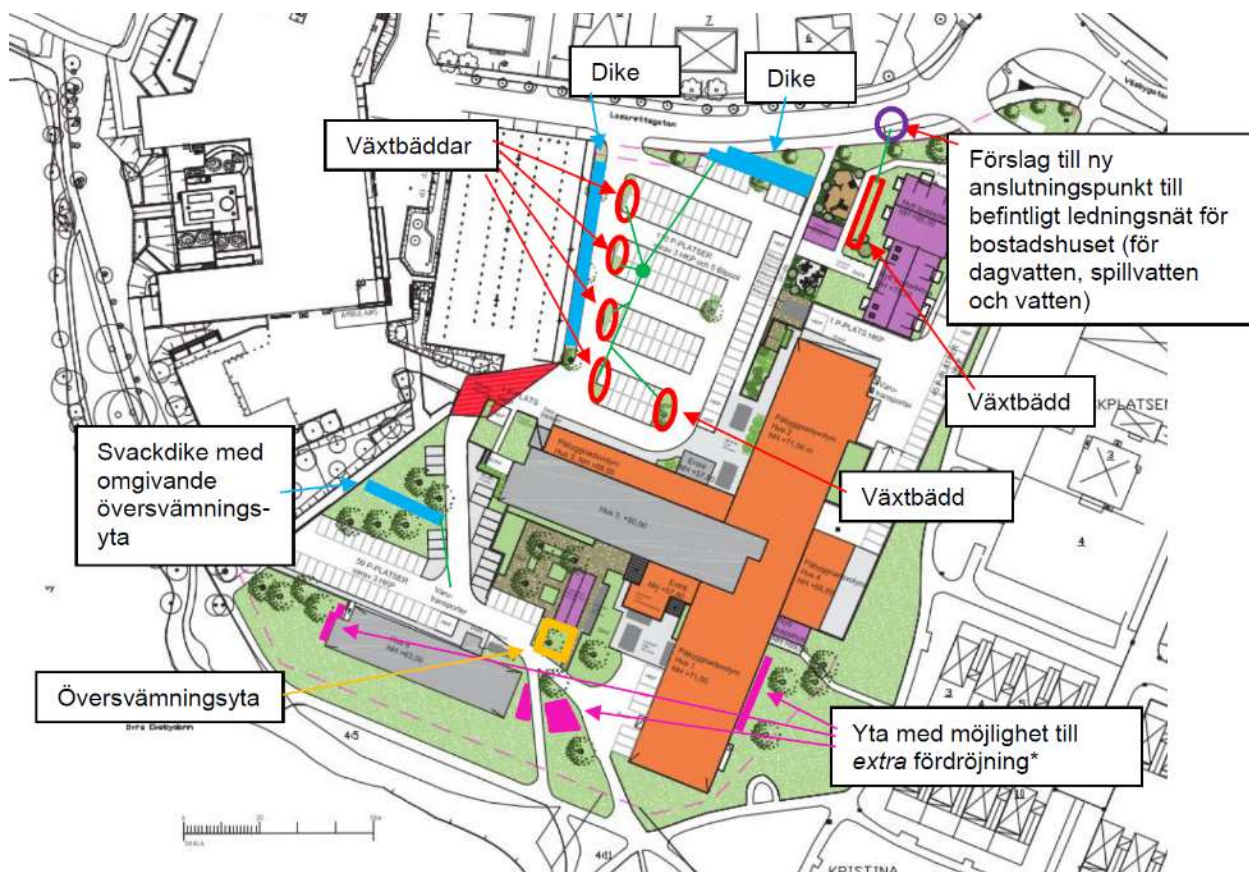
Enligt den geotekniska utredningen så klassificeras marken som lågradonmark. Då det i byggskedet sannolikt kommer att behöva schaktas genom leran ner i underliggande friktionsjord kan det inte uteslutas att högre radonvärden kommer kunna registreras. Den täta leran utgör då inte längre ett skyddande skikt för radon som transporteras i gasform. Ett radonsäkert byggande rekommenderas.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

Dagvatten

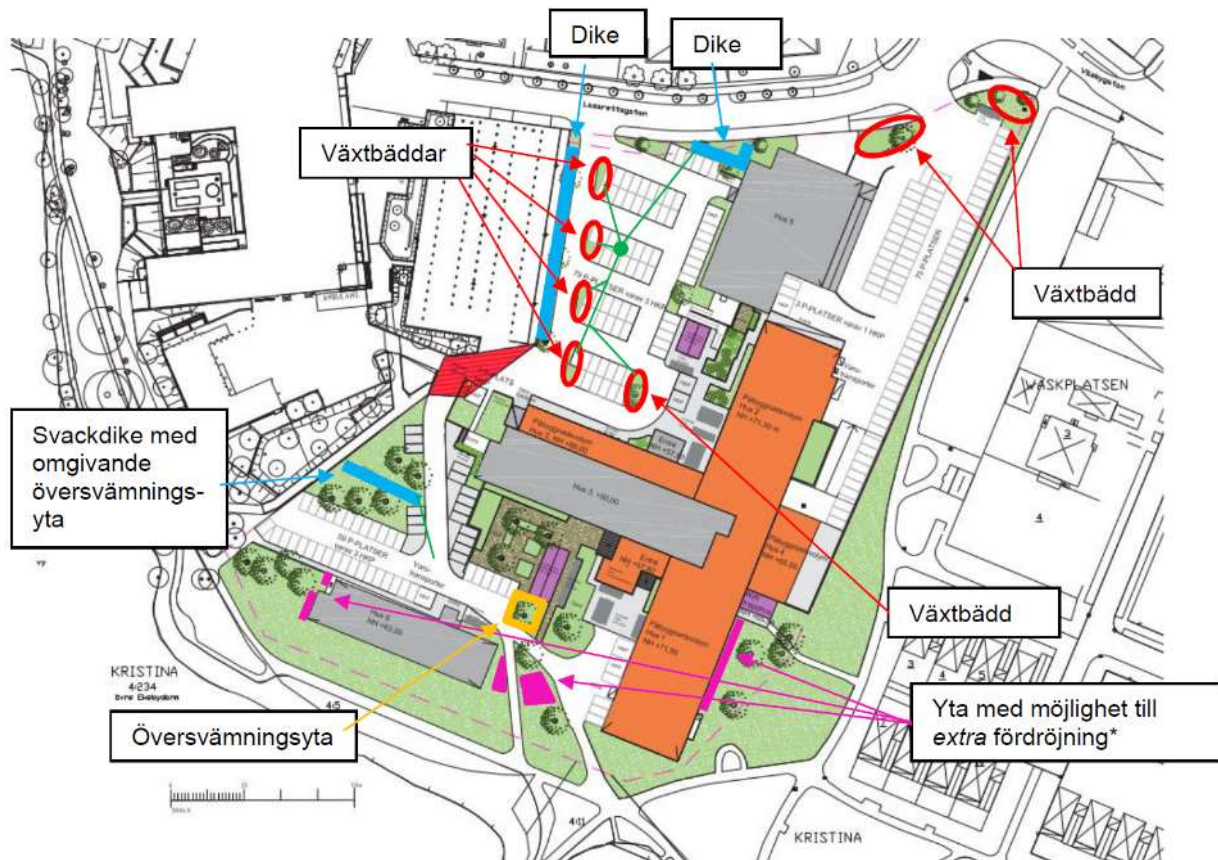
Malacon Infrastructure AB med sin underkonsult Tyréns AB har på uppdrag av exploatören tagit fram en dagvattenutredning (Tyréns, 2023-10-23). I dagvattenutredningen har två alternativa scenarios studerats; bibehållen byggnad i norr alternativt att nya bostäder uppförs i norr. Norra delen av planområdet avrinner i dagsläget norrut och södra delen söderut.

Dagvattenutredningen föreslår att planområdet utformas med flera dagvattenlösningar, främst i anslutning till de planerade parkeringsytorna då denna typ av markanvändning generellt genererar mycket föroreningar till dagvattnet och även höga flöden. Som renings- och fördröjningsanläggningar föreslås diken, växtbäddar samt mindre svackor som kan användas som lokala översvämningssytor där dagvatten kan fördröjas ytligt, se principskisser nedan. 10 mm nederbörd ska fördröjas enligt krav från Sala kommun, vilket innebär att total fördröjningsvolym för området blir ca 230 m³. Skulle bostadsdelen styckas av till en egen fastighet med servis norrut innebär det en fördröjningsvolym för övrig fastighet blir ca 211 m³ och för bostadsytan i nordöst blir motsvarande volym ca 19 m³.

Principskiss dagvattenhantering med förslag till placering av fördröjnings- och reningsmagasin om nya bostadsbyggnader uppförs i norr. Rosafärgade ytor behövs inte för att klara kraven (och har inte tagits med i fördröjningsberäkningarna) men kan med fördel förses med enklare dagvattenanläggningar såsom diken etc. om stuprören i framtiden kopplas om och förses med utkastare (Tyréns 2023).

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

Principskiss dagvattenhantering med förslag till placering av fördröjnings- och reningsmagasin om befintlig byggnad i norr behålls. Rosafärgade ytor behövs inte för att klara kraven (och har inte tagits med i fördröjningsberäkningarna) men kan med fördel förses med enklare dagvattenanläggningar såsom diken etc. om stuprören i framtiden kopplas om och förses med utkastare (Tyréns 2023).

Mängden asfalterad yta bedöms bli ungefär densamma som i dagsläget, det beräknas uppkomma ökade dagvattenflöden med framtida markanvändning men det beror främst på att beräkningarna för det framtida scenariot har utförts med en klimatfaktor på 1,25 (enligt anvisningar i Svenskt Vattens publikation P110). Dagvattenflödena för hela området efter exploateringen förväntas öka från ca 430 l/s till 500 l/s för ett 20-årsregn innan dagvattnet fördröjs, de planerade fördröjningsanläggningarna gör dock att förväntat totalt dagvattenflöde med framtida markanvändning blir ca 270 l/s.

I dagvattenutredningen har föroreningsberäkningar gjorts vilka tyder på att de fördröjnings-/reningsmagasin som föreslås har tillräckligt god reningseffekt för att inte medföra en ökning av föroreningar från området jämfört med situationen i dagsläget. Om det finns oro för risk för urlakning av tungmetaller som förekommer i markmaterialet i området är det möjligt att anlägga fördröjningsmagasinen med tät botten. Miljöundersökningarna tyder på att det är främst den översta delen av fyllnadsmaterialet som är förorenad så eventuellt räcker det med lerans naturliga tätande egenskaper. Ifall detta är tillräckligt klargörs med Sala kommuns Miljöenhet innan startbesked för anläggningarna kan ges.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

För att säkerställa att tillräcklig kapacitet finns för att hantera dagvattnet inom området föreslås den generella bestämmelsen *Minst 25 % av fastighetsarean ska vara genomsläpplig*. Anläggandet av nödvändiga dagvattenanläggningar bevakas vid framtida bygglov.

Lågpunkter och rinnvägar i närheten av planområdet vid ett ungefärligt 100-årsregn (© Scalgo Live, 2022).

Översvämningrisker och skyfall

I dagvattenutredningen har även översvämningrisker studerats. Planområdets södra del avvattnas vid skyfall söderut mot Ekeby damm medan den norra delen avvattnas norrut, via Lasarettsgatan och slutligen söderut mot Lillån. Dagvattnet från fastigheten riskerar enligt utredningen inte att rinna in mot närliggande fastigheter.

Det förekommer flera lägre liggande områden på fastigheten där dagvatten kan bli stående vid intensiva nederbördstillfällen. Lågpunkterna bedöms vara 2–3 dm djupa. Stående vatten mot byggnader kan vara skadligt för husgrunden. I norra delen, där befintlig byggnad ska rivras för att göra plats åt ett bostadshus, behöver höjdsättningen av marken kring fasaden anpassas så att dagvattnet rinner bort från fasaden.

Som ett led i Länsstyrelsens klimatanpassningsarbete har Länsstyrelsen sammanställt underlagsmaterial avseende sårbarhet mot olika typer av naturolyckor för samhällsviktiga objekt sammanställt. Detta har gjorts genom att identifiera de byggnader, vägar, vattenskyddsområden och andra viktiga objekt som anses vara speciellt utsatta för naturolyckor i form av översvämning från vattendrag och Mälaren, skyfall, ras, skred och erosion. I detta material pekas lasarettbyggnaden ut just i sin funktion som sjukhus. Denna klassificering är relevant även framgent dels då användningen vård fortfarande är relevant, dels då även användningen gymnasieskola är en utpekad samhällsfunktion.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

Miljökvalitetsnormer

Skvalån: Lillån är närmaste recipient som omfattas av miljökvalitetsnormer. Ån bedöms ha dålig ekologisk status. Miljökvalitetsnormerna anger att ån ska uppnå god ekologisk status 2033. Med föreslagna åtgärder enligt dagvattenutredningen bedöms planens genomförande inte innebära några betydande negativa effekter.

BEBYGGELSE

Befintlig bebyggelse

Befintlig bebyggelse inom planområdet består av byggnader innehållande verksamheter för Sala lasarett. Lasarettverksamheten har funnits på platsen sedan 1860-talet men nuvarande byggnad är uppförd 1967–1970 efter ritningar av arkitekten Leo Uulas. Lasarettbyggnaden har en högdel (hus 3) på nio våningar i öst-västlig riktning samt en lågdell (hus 1 och 2) på två våningar i nordsydlig. Lasarettbyggnaden utmärker sig i storlek och höjd men även genom sin modernistiska stil. Byggnadens fasader är i rött tegel. Norr om lasarettbyggnaden finns en röd tegelbyggnad i en våning (hus 5). Den gemensamma nämnaren inom området är rött tegel, bruntrappskorrigerad plåt, brun träpanel och fönster placerade i grupper eller som fönsterband samt byggnadernas plana tak. Fasadernas fönstersättning är karaktäristisk för de olika delarna; horisontellt på högdelen och vertikalt på lågdelen. Byggnaderna beskrivs utförligare i kulturmiljöutredningen (Hille, 2023-05-29).

Söder om lasarettbyggnaden finns det gamla sjukhemmet som tidigare även har varit personalbostäder. Byggnaden uppfördes på 1940-talet och är en två våningar hög byggnad i gult tegel.

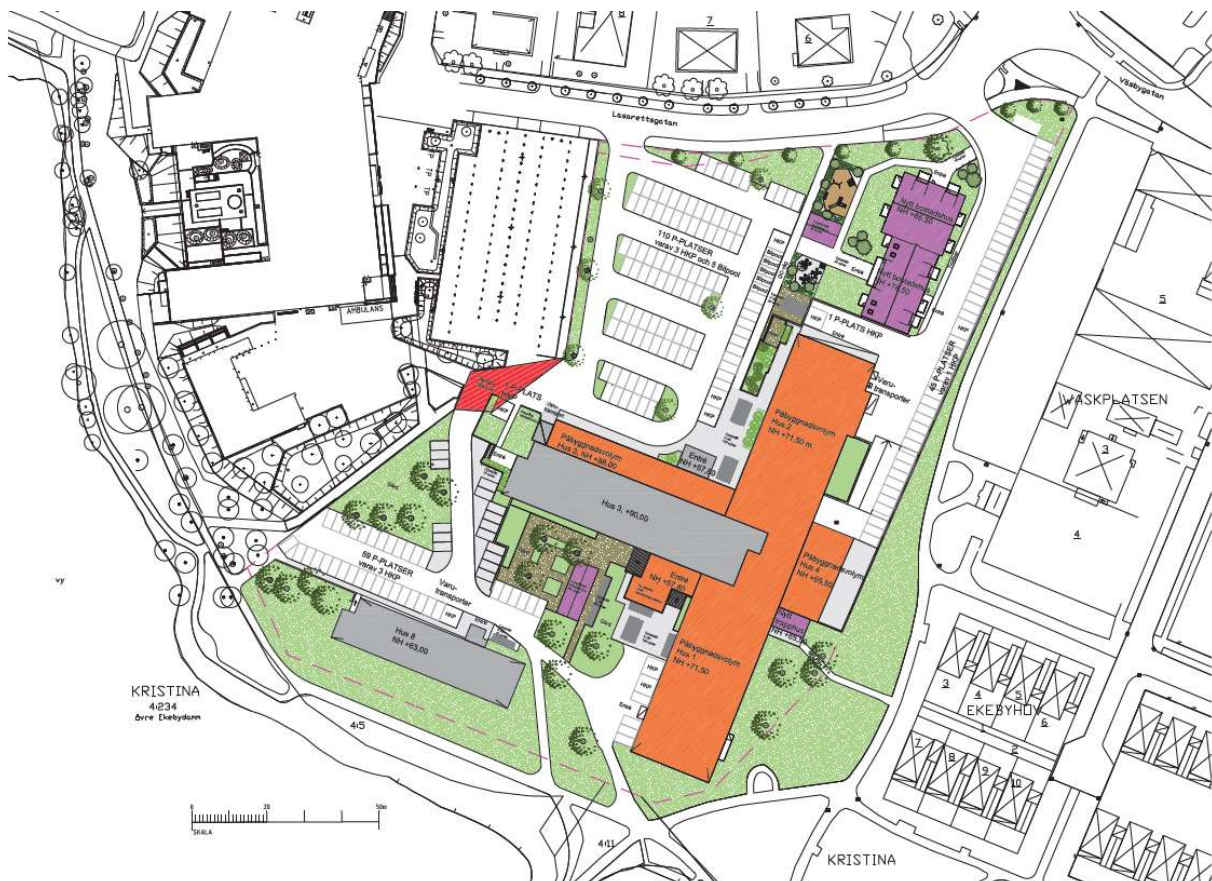
Hus 5 sett från Lasarettsgatan.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

Planförslag

Planförslaget innebär en breddad användning av befintliga byggnader samt möjliggör nya byggnader. I gällande detaljplan tillåts endast vårdändamål. I planförslaget föreslås även fortsatt vård (D) men även gymnasieskola (S₁), centrumändamål (C) samt parkering (P). För området i norr vid hus 5 föreslås utöver ovan nämnda användningar även bostäder (B).

Planförslaget möjliggör en om-, till- och påbyggnad av befintlig lasarettbyggnad. Förslaget innebär en tillbyggnad av lasarettbyggnadens högdel i norr för att skapa en byggnadsbredd som möjliggör andra verksamheter än den nuvarande. För att säkerställa att tillbyggnaden underordnar sig den befintliga byggnadsvolymen föreslås tillbyggnaden bli lägre och kan få annat material. Lasarettbyggnadens lågdelen föreslås byggas på med två våningar. Genom reglering av nockhöjd säkerställs att lågdelen fortsatt uppfattas som en klart lägre del jämfört med lasarettbyggnadens högdel som fortsatt blir ett av stadens landmärken. För att bibehålla byggnadens modernistiska drag regleras att den befintliga lasarettbyggnaden fortsatt får platta eller låglutande tak genom bestämmelsen o₅.

Situationsplan över planområdet. Grå byggnader är befintliga, orangea är till-, och påbyggnader och lila nya byggnader. Röd markering visar infart via grannfastighet.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
 Samhällsbyggnadskontoret
 Plan- och utvecklingsenheten

Översiktsvy med förslag på påbyggnad på lasarettets lågdel och nytt bostadshus, sett från sydöst.

De underjordiska kulvertar som finns inom planområdet i dag avses bevaras och kan användas dels till kommunikation mellan byggnaderna, dels till förvaring eller motsvarande för de delar där kulvertarna har eller kommer att förändras. Kulvertarna regleras via bestämmelsen \ddot{o}_1 – *Endast byggnad under mark* för de delar där kulvertens läge går under mark som redan i dag används för interntrafik inom kvarteret. För de delar av kulverten som finns parallellt med lasarettets lågdel regleras ytan med högsta byggnadshöjd för att fortsatt möjliggöra komplementbyggnader på kulverten. Taket på kulvertarna är i dag körbart och avses fortsatt vara det.

Planförslaget möjliggör även ytterligare användningar för det gamla sjukhemmet. Byggnadens volym föreslås bibehållas men takkupor och frontespis möjliggörs.

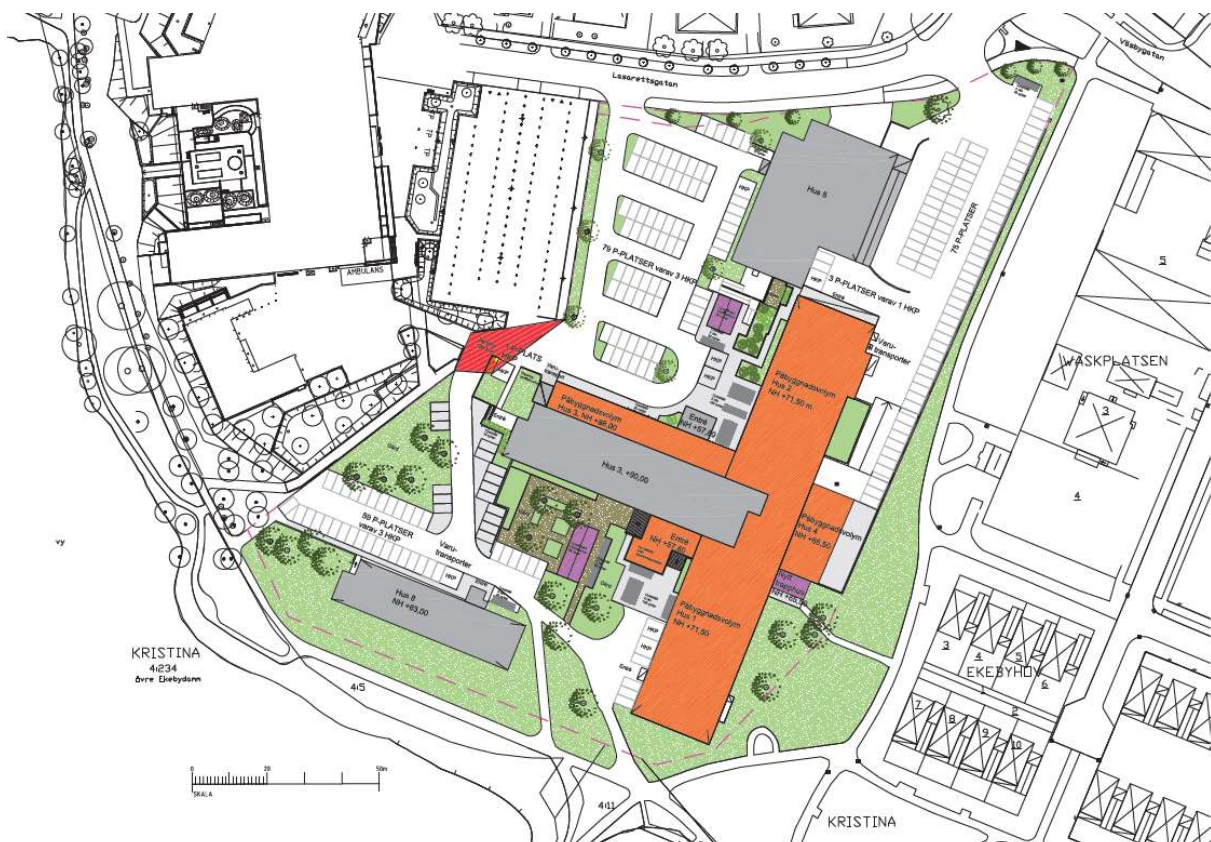
Sektion som redovisar föreslagna bostadsbyggnaders höjd jämfört med lasarettbyggnadens högdelen samt påbyggd lågdel. Nockhöjd för befintlig lasarettbyggnad är +89,5 meter över nollplanet.

I detaljplanen föreslås skydds- och varsamhetsbestämmelser för att bibehålla lasarettbyggnadens uttryck. För högdelen regleras genom bestämmelsen q_1 att dess huvudsakliga karaktär skall bevaras med avseende på struktur, material och färgsättning med undantag för den nordöstra fasaden. Exempel på detta är den sydvästra fasadens horisontella band av fönster och te-

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
 Samhällsbyggnadskontoret
 Plan- och utvecklingsenheten

gel. Eventuella tillägg skall göras i enlighet med byggnadens karaktär. För lågdelen regleras genom bestämmelsen k_1 att dess huvudsakliga karaktär skall bevaras med avseende på struktur, material och färgsättning. Eventuell påbyggnad eller tillbyggnad skall göras tydligt avläsbar i relation till den befintliga byggnaden.

I planområdets norra del finns två alternativa scenarier beroende på områdets framtida innehåll. Antingen behålls befintlig tegelbyggnad (hus 5) och används för de skol-, vård eller andra verksamheter som möjliggörs inom planområdet eller så rivs byggnaden och bostäder byggs. För bostäder möjliggörs en byggrätt för en byggnad på sju respektive nio våningar i byggrättens östra del. Bostäderna skapar en ny siluett från järnvägsstationen och ska ha en hög arkitektonisk kvalitet i både materialval och omsorgsfullt utformade detaljer. Detaljerna ska påminna om småskalig bebyggelse och uttrycka bostadskaraktär för att knyta an till omkringliggande bostadsbebyggelse och samtidigt särskiljas från sjukhusbyggnaden. I förslaget föreslås sadeltak med en vinkel mellan 30 och 45 grader för att låna karaktärsdrag från mer småskaliga traditionella byggnader där även takkupor kan bidra. Takkupor och frontespiser tillåts och får uppta sammanlagt maximalt 45% av fasadlängden vilket regleras via bestämmelsen f_5 . Regleringen av takvinkel gäller ej takkupor eller frontespiser. Fasadmaterialet föreslås bli komplement till sjukhusets tegelfasader. Byggnaden föreslås få balkonger och fönster i olika stilar för att uttrycka både variation och småskalighet.

Alternativ situationsplan över planområdet där befintligt hus 5 bevaras. Grå byggnader är befintliga, orangea är till-, och påbyggnader och lila är nya byggnader. Röd markering visar infart via grannfastighet (genom servitutsavtal).

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

Förslag på utformning av lasarettets högdelen. Påbyggnad av lågdelen till höger. Illustration: Lindh Arkitektur.

Vy från stadsparken med en möjlig utformning enligt detaljplanen. Lasarettetsbyggnadens södersida samt påbyggnad på lågdelen. Illustration: Lindh Arkitektur.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

Möjlig utformning av lågdelen och tillbyggnad av högdelen, sett från norr. Illustration: Lindh Arkitektur.

Vy med exempel på möjlig tillbyggnad sett från Ekeby damm. Till höger i bild skimtar föreslaget bostadshus. Illustration: Lindh Arkitektur.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

Byggnadskulturmiljö och gestaltning

Till detaljplanen har en kulturmiljöutredning tagits fram (Hille, 2023-05-29). Utredningen studerar planförslaget dels ur byggnadskulturaspekt, dels ur landskaps- och stadsbildaaspekt.

Utredningen beskriver lasarettet som dels en signaturbyggnad för Sala genom sin utformning och volym, dels som ett av få uttryck för modernismens arkitekturideal i nära relation till den annars traditionella stadskärnan. I utredningen konstateras att Sala lasarett har dokumenterade kulturhistoriska värden och är ett av de tydligaste uttrycken för modernismens byggnadsideal i Sala stad. Rivningarna inom angränsande Stamparen 4 har påverkat helheten negativt men trots det är anläggningens och därmed också kulturmiljöns läsbarhet hög.

Förändringar och tillägg behöver studeras noggrant med avseende på både skalan och gestaltningen. Framför allt är byggnadens södra sida, mot Ekebydamm, känsligt för tillägg. Detta beror dels på dess närhet till riksintresset, dels på dess framträdande roll i stadsbilden. Mot norr är känsligheten mindre.

Påbyggnaden av lasarettets lågdel samt tillbyggnaden av högdelen kommer att förändra de ursprungliga och ännu bevarade volymerna och samtidigt påverka förhållandet mellan högdelen och lågdelarna. Upplevelsen av förändringen kommer till stor del att styras av gestaltningen och valet av fasadmateriäl. Träden längs Ekebydammens strand kommer även att begränsa påverkan på den viktiga vyn från söder med de föreslagna nockhöjderna. För att säkerställa att karaktären för lasarettets lågdel bibehålls föreslås en varsamhetsbestämmelse, k₁: *Byggnadens huvudsakliga karaktär skall bevaras med avseende på struktur, materiäl och färgsättning. Eventuell påbyggnad eller tillbyggnad ska göras tydligt avläsbar i relation till den befintliga byggnaden och underordna sig befintlig byggnad avseende sitt visuella uttryck.*

Eventuella tillägg på fasaden mot Ekebydammen i sydväst kan riskera att förändra upplevelsen av lasarettets högdel. För att säkerställa att påverkan minskar föreslås i detaljplanen en skyddsbestämmelse, q₁, för lasarettets högdel: *Byggnadens huvudsakliga karaktär skall bevaras med avseende på struktur, materiäl och färgsättning med undantag för den nordöstra fasaden. Exempel på detta är den sydvästra fasadens horisontella band av fönster och tegel. Eventuella tillägg skall göras i enlighet med byggnadens karaktär.*

I kulturmiljöutredningen görs bedömningen att utformning, gestaltning och materiälval kommer vara styrande för denna upplevelse och att q₁-bestämmelsen är av stor betydelse vid handläggning av bygglovet för att säkra byggnadens modernistiska karaktär.

Tillägget av bygggrätter med en nockhöjd på maximalt 35 meter (+85,5 meter över angivet nollplan) i planområdets norra del bedöms inte påverka stadsbilden mer än marginellt sett från riksintresseområdet. Anledningen är avståndet till Ekebydammen och stadskärnan samt den byggelse som ligger däremellan.

För det gamla sjukhemmet föreslås en varsamhetsbestämmelse, k₂: *Byggnadens huvudsakliga karaktär skall bevaras med avseende på struktur, materiäl och färgsättning. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att byggnadens karaktär inte förändras.*

Bedömningen av planförslagets konsekvenser för både karaktärsområdet *Dammsystemet* och riksintresset som helhet är att områdets värden kommer att förbli opåverkade vilket medför en

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

neutral påverkan. Anledningen är att de fysiska uttryck – objekt, karaktärsdrag, strukturer, funktioner och samband – som gör den riksintressanta historien läsbar i landskapet kommer att finnas kvar utan att skymmas av de tillägg som planförslaget medger.

Landskapsbild och stadsbild

Lasarettets volym och höjd är ett tydligt landmärke i Salas stadsbild. I kulturmiljöutredningen konstateras att byggnaden är placerad så att den skapar en fond till Ekebydammen och stadsparken, något som sannolikt är medvetet. Norrifrån upplevs området som stadsmässigt och något svårtillgängligt medan den södra sidan är inbjudande, lättillgänglig och närmast fridfull. I båda fallen fungerar niovåningshuset som en fond men med två helt olika roller. På den norra sidan upplevs den höga fasaden som tydligt dominant medan den södra sidan har en mer tillbakadragen visuell roll tack vare träden längs Ekebydammens strand.

I kulturmiljöutredningen görs bedömningen att området är känsligt för tillägg i de södra och sydvästra delarna, mot Ekebydammen. Dels på grund av riksintresset, dels på grund av lasarettets framträdande roll i stadsbilden. Genom att inte skapa nya byggrätter i planområdet södra del tar planförslaget hänsyn till detta. Önskade fasadåtgärder på högdelens sydvästra sida kan komma att få stor påverkan på upplevelsen av byggnaden då detta kan förändra den ännu välbevarade ursprungliga gestaltningen samtidigt som intrycket av byggnaden förändras. Den föreslagna q₁-bestämmelsen förutsätter för att eventuella tillägg utförs i enlighet med byggnadens modernistiska karaktär. Mot norr och nordost är känsligheten för tillägg låg till följd av stadslandskapets karaktär.

Planförslagets kompletteringar bedöms inte att påverka riksintresset. Den nya byggrätten i planområdets norra del bedöms inte heller påverka stadsbilden mer än marginellt sett från riksintresseområdet.

Offentlig och kommersiell service

I direkt anslutning till planområdet finns offentlig service genom det nya sjukhuset i Sala dit verksamheten i planområdet flyttat under 2022. Cirka 100 meter väster om planområdet finns Folk tandvården och läkarmottagning. Cirka 200 meter söder om planområdet finns Ekebyskolan. Nordost om planområdet finns Sala station. Kommersiell service finns i Sala centrum.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

Vy med exempel på möjlig tillbyggnad sett från Ekeby damm. Till vänster i bild skymtar föreslaget bostadshus. Illustration: Lindh Arkitektur.

Vy från stationsområdet. Föreslaget bostadshus rakt fram. Bakom befintliga byggnader skymtar lasarettet. Illustration: Lindh Arkitektur.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

GATOR OCH TRAFIK

Gatunät

Planområdet ligger direkt söder om Lasarettsgatan som sedan ansluter till Väsbygatan, en del av Salas ringled. Planområdet avses angöras från just Lasarettsgatan, dels i planområdet nordöstra del, dels i planområdets nordvästra. För att möjliggöra angöring och leveranser till det gamla sjukhemmet i planområdets södra del kommer angöring behöva ske via ett hörn inne på fastigheten Stamparen 4 på grund av att befintlig ventilationsanläggning i markplan vid lasarettbyggnaden omöjliggör passage inne på egen fastighet. Detta kommer att behöva ske genom servitut alternativt markköp.

Möjlighet till angöring och varutransport finns inom planområdet genom interngator. Körslingsor finns i planområdets sydvästra, centrala och östra delar (Structor, 2023-07-07)

Kollektivtrafik

Till och från planområdet finns det mycket goda kommunikationsmöjligheter och Salas resecentrum med buss- och tågförbindelser ligger cirka 200 meter från planområdet.

Gång- och cykelvägar

Idag finns en asfalterad gång- och cykelväg norr om planområdet längs norra Dammgatan-Lasarettsgatan som leder vidare till gång- och cykelbana vid Väsby kungsgård i väster och till Väsbygatan i öster. Öster om planområdet finns en asfalterad gång- och cykelväg från Väsbygatan söderut mot Stureparken. Gång- och cykelväg i stenmjöl finns även genom Suckarnas allé och vidare längs Ekebydam, söder om planområdet. Gång- och cykelmöjligheterna är således goda.

Parkering

Parkering finns i dagsläget via markparkering inom planområdet dels i planområdet nordvästra och nordöstra delar, dels ett fåtal platser i planområdets södra delar. Genom den breddade användning som föreslås i planförslaget liksom de tillkommande verksamhetsytorna och bostäderna så kommer parkeringsbehovet att förändras. Baserat på det behov som Sala kommuns parkeringsnorm anger skulle den befintliga och tillkommande verksamheten behöva cirka 305 parkeringsplatser. Det antalet parkeringsplatser överstiger de tillgängliga ytor som finns inom planområdet och skulle därmed innebära antingen minskad omfattning på utvecklingen inom området alternativt att ytor med andra värden inom området användes för parkering. För att undvika detta har en trafikutredning tagits fram (Structor, 2023-07-07).

I utredningen studeras ett verkligt parkeringsbehov och en strategi för mobilitet har utarbetats. Ett antal olika aspekter studeras såsom planområdets kollektivtrafiknära och centrala läge, det sistnämnda positivt ur gång- och cykelaspekt. Flera olika åtgärder föreslås, exempelvis parkeringsavgifter, införande av bilpool, samutnyttjande av parkeringsplatser under olika tider av dygnet, goda cykelparkeringsmöjligheter samt hållbarhetsåtgärder. Utredningens slutsats är att med de åtgärder som föreslås i mobilitetsstrategin kan 170 parkeringsplatser räcka. För att klara att bemöta parkeringsnormen i Sala stad med 30% avsteg kommer totalt 216 parkeringsplatser att behövas.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
 Samhällsbyggnadskontoret
 Plan- och utvecklingsenheten

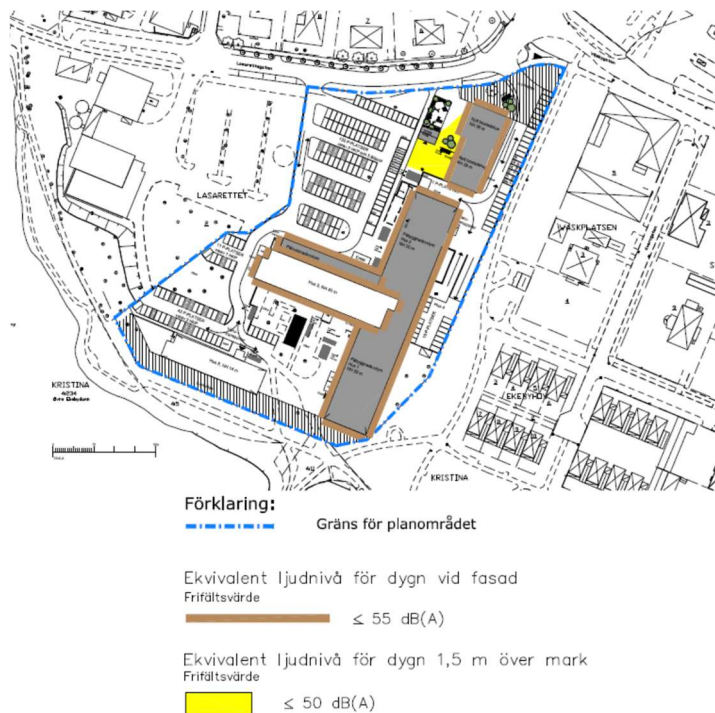
Vid avstyckning av bostadsdelen inom planområdet ska parkering för dessa bostäder lösas inom kvarteret om de inte får plats inom den avstyckade bostadsfastigheten.

För att uppnå parkeringsnormen och de nödvändiga parkeringarna på fastighetens södra del kommer strandskyddsdispens att sökas för detta behov.

HÄLSA OCH SÄKERHET

Buller

Med anledning av att planområdet ligger i närheten av Väsbyvägen och relativt nära järnvägen har en bullerutredning tagits fram (Åkerlöf Hallin Akustik, 2023-06-16). Utredningen konstaterar att planområdet endast utsätts för låga bullernivåer från spårburen trafik och vägtrafik. Inga nuvarande eller planerade byggnader inom planområdet får över 55 dB(A) ekvivalent ljudnivå vid fasad. Bostäderna och övriga lokaler/byggnader inom planområdet kan planeras utan hänsyn till det yttre bullret. Hänsyn behöver endast tas till trafikbullret vid val av ytterväggar och fönster för att innehålla kraven på trafikbuller inomhus enligt BBR. Vid de planerade bostäderna kan uteplats, som uppfyller kraven enligt Trafikbullerförordningen, uppföras.

Ekvivalent ljudnivå för planområdet (Hallin Åkerlöf Akustik, 2023).

Farligt gods

Dalabanan är en transportled för farligt gods. Enligt Trafikverket bör riskbedömningar göras för transporter av farligt gods för bebyggelse inom 150 meter från närmaste spårmittpunkt då nya åtgärder planeras. Närmaste framtida byggrätt inom planområdet ligger drygt 120 meter från Dalabanan. Mellan järnvägen och planområdet finns inom delar annan bebyggelse medan andra delar består av öppen mark. Ingen lutning sker till planområdet.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

2020 gjordes en riskanalys för en detaljplan cirka 2,5 km västerut från aktuellt planområde (Inledande riskanalys, Kv. Skuggan 4, antagen 2020) med hänsyn till just Dalabanan. Avseende tågtrafik bedöms förutsättningarna vara likartade mellan den platsen och aktuellt planområde. Syftet med den detaljplanen var att uppföra bostäder cirka 55 meter från Dalabanan.

Riskanalysen konstaterar att det går relativt mycket godståg på Dalabanan och att detta sannolikt kommer att öka i framtiden på grund av kapacitetsförbättringar. Analysen studerade urspårning, tågbrand samt olycka med farligt gods med hänsyn till framtida trafik på Dalabanan. För urspårning bedömdes 25 meter som tillräckligt avstånd då marken inte lutade mot planområdet medan det för tågbrand bedömdes som tillräckligt med 20–25 meter. Generellt är dock riktlinjen att bebyggelse inte bör finnas inom 30 meter från farligt godsled, vilket alltså klaras. Avseende farligt gods gjordes en initial bedömning att det endast var ämnen ur klasserna Massexpllosiva ämnen, Brännbara gaser, Giftiga gaser samt Oxiderade ämnen och organiska peroxider som behövde studeras vidare. Vid vidare studie av de enskilda ämnena konstaterades dock att ingen av dessa innebar någon risk som behövde beaktas i den fortsatta planprocessen i och med avståndet på 55 meter. Baserat på ovanstående bedöms risken från farligt gods vara acceptabel även för aktuellt planområde som ligger 120 meter från spårmit, alltså ytterligare 65 meter bort.

Tillgänglighet

Området ligger centralt med närhet till kommunikationer som tåg och buss. Planområdet angörs med fordon från Lasarettsgatan.

Marken är generellt sett plan vilket innebär goda förutsättningar för att skapa en god tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning (nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga). Nya parkeringsplatser för personer med funktionsnedsättning kommer att anordnas i anslutning till nya eller förändrade entrélaggen.

Flyghinderanalys

Under planprocessen har en flyghinderanalys (ärendenummer Ä-2023-019180) genomförts av Luftfartsverket (LFV). LFV bedömer att inga hinder föreligger för de flygplatser som ligger närmast (Uppsala, Stockholm/Västerås samt Eskilstuna) i det fall att en ny byggnad om +85 meter över nollplanet uppförs.

TEKNISK FÖRSÖRJNING

Vatten och avlopp

Vatten- och avlopp finns i öster och söder om planområdet och nya anslutningspunkter kommer att behöva skapas.

För att säkerställa åtkomst till allmänna ledningar kommer de u-områden som finns i gällande detaljplans södra del att kvarstå i samma omfattning. Det u-område som i gällande detaljplan finns i norr kommer att kvarstå men minskas något. Ett nytt u-område kommer att skapas i planområdets östra del för att säkerställa läge för befintliga ledningar. Ledningarna ligger i dag delvis under en befintlig byggnad, det tidigare ambulansintaget (hus 4), samt rampen upp till denna. För att frilägga befintliga ledningar avses delar av denna byggnad rivas. Avtal ska tas

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

fram att del av befintlig byggnad (hus 4) ska rivas och att ledningarna ska friläggas innan byggrätten för den kvarstående byggnaden kan utnyttjas. Endast utnyttjande av byggrätten för hus 4 begränsas tills dess att rivning genomförts och påverkar inte övriga byggrätter inom detaljplanen.

Vid framtida bygglov avseende ombyggnation av det gamla sjukhemmet (hus 8) ska det säkerställas att tillgängligheten och åtkomsten till markreservatet direkt söder om byggnaden inte påverkas negativt.

Fjärrvärme, el

En transformatorstation för fastighetens eget bruk finns i dag inom planområdet. Stationen är inte en del av det allmänna elnätet. Öster om planområdet finns ytterligare en transformatorstation.

Sala-Heby Energi AB kommer fortsatt att försörja planområdet med fjärrvärme. Fjärrvärmeledningar finns norr och väster om planområdet. Befintliga byggnaderna försörjs med fjärrvärme. Ledningar ligger delvis i kulvertsystem inom planområdet. Justeringar av befintliga och nya tillkommande ledningsdragningar kommer att hanteras för planområdets nordöstra byggnader.

Avfall

Hämtning av avfall sker på samma sätt som i nuläget genom att denna hämtas i planområdets östra del, vid hus 4. Avfall från exempelvis hus 8 i planområdets södra del kan hanteras via kulvert för att även den hämtas vid hus 4. Hos kommunens återvinningscentral Återbruket-Returen lämnas sorterade förpackningar och tidningar samt sorterat grovavfall från eventuella hushåll. Företag lämnar grovsopor efter tecknande av Återbrukskort.

Om hus 5 rivs och ersätts av bostäder behöver utrymme planeras för bostädernas avfallshantering i tidigt skede för att säkerställa framkomlighet och angöringsplats för sopbilar.

Avfallshanteringen avses utföras i enlighet med kommunens renhållningsordning och de rekommendationer som anges i Avfall Sveriges "Handbok för avfallsutrymmen, Riktlinjer för utformning av avfallsutrymmen vid ny- och ombyggnation". Hämtningsplats för avfall ska utformas efter Arbetsmiljöverkets krav på körvägar, vändplatser och angöringsplatser. Avfallshanteringen ska även följa kommunens riktlinjer om källsortering. Inför projektering av ett avfallsutrymme eller ett beslut om bygglov av ett avfallsutrymme ska kommunalförbundet VafabMiljö kontaktas för att säkerställa förslaget till utformning.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

KONSEKVENSER

GRÖNSTRUKTUR OCH NATURMILJÖ

Planens genomförande bedöms inte medföra negativ påverkan på grönstruktur eller naturmiljö.

Den biologiska mångfalden i området är i dagsläget låg. För att bidra till miljömålen om god bebyggd miljö bör områdets biologiska mångfald utvecklas. Detta gynnar också robustheten i området inför värmeböljor eller ökad nederbörd.

Det högsta naturvärdet ligger idag i allén som är biotopskyddad och måste bevaras och skyddas. Allén och parken räknas också som en viktig spridningsväg som kan utvecklas och förbättras i och med den nya planen.

MILJÖKVALITETSNORMER FÖR VATTEN

Planförslaget bedöms inte påverka möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten. Dagvatten från planområdet fördröjs och tas om hand inom planområdet.

Vid genomförandet av detaljplanen ska inte val av byggmaterial bidra till förorening av dagvattenet med tungmetaller eller andra miljögifter.

LANDSKAPSBILD OCH STADSBILD

Planens genomförande bedöms inte medföra negativ påverkan på landskapsbild och stadsbild.

KULTURHISTORISKT VÄRDEFULL MILJÖ

Planens genomförande bedöms inte medföra negativ påverkan för kulturmiljön.

STÖRNINGAR OCH RISKER

Buller

Planens genomförande bedöms inte medföra negativ påverkan på buller.

Översvämningsrisker

Planens genomförande bedöms inte medföra några översvämningsrisker.

Barnkonsekvenser

Planen möjliggör etablerandet av fler bostäder med närhet till naturområden, lekplatser och kulturmiljöer. Planområdet möjliggör en ny gymnasieskola i ett centralt läge där goda kommunikationer finns. Sammantaget bedöms planförslaget kunna leda till positiva konsekvenser ur ett barnperspektiv.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

ORGANISATORISKA FRÅGOR

Tidplan

Detaljplanarbetet bedrivs med standardförfarande under ledning av Kommunstyrelsens Ledningsutskott (KSLU).

Tidplanen redovisar hanteringen av detaljplanen och beräknade tidpunkter för olika beslut. Tidplanen är preliminär.

Genomförda beslut och skeden:

2022-11-23	KSLU, beslut om samråd (KSLU § 212)
2022-12-19 - 2023-01-22	Samråd
2023-11-22	KSLU, beslut om granskning (KSLU § 160)
2023-12-04 - 2024-01-22	Granskning

Kommande beslut och skeden:

2024-05-22	KSLU, beslut om godkännande
2024-06-17	KF, beslut om antagande
Juli 2024	Laga kraft

Såvida inte detaljplanen överklagas kan bygglov ges för åtgärder i överensstämmelse med detaljplanen när detaljplanen vinner laga kraft.

Genomförandetid

Genomförandetiden är 60 månader (5 år) från den dagen detaljplanen vinner laga kraft.

Ansvarsfördelning

Exploatören ansöker och bekostar lantmäteriförrättning avseende all mark inom planområdet.

Huvudmannaskap

Planområdet omfattar inte någon allmän platsmark.

Plankostnad

Kostnaderna för upprättande av denna detaljplan bekostas av exploatören. Ingen planavgift tas ut för denna detaljplan.

Anslutningsavgifter

Fjärrvärme/kyla, vatten och avlopp samt bredband finansieras genom anslutningsavgifter inom respektive ekonomisk ram.

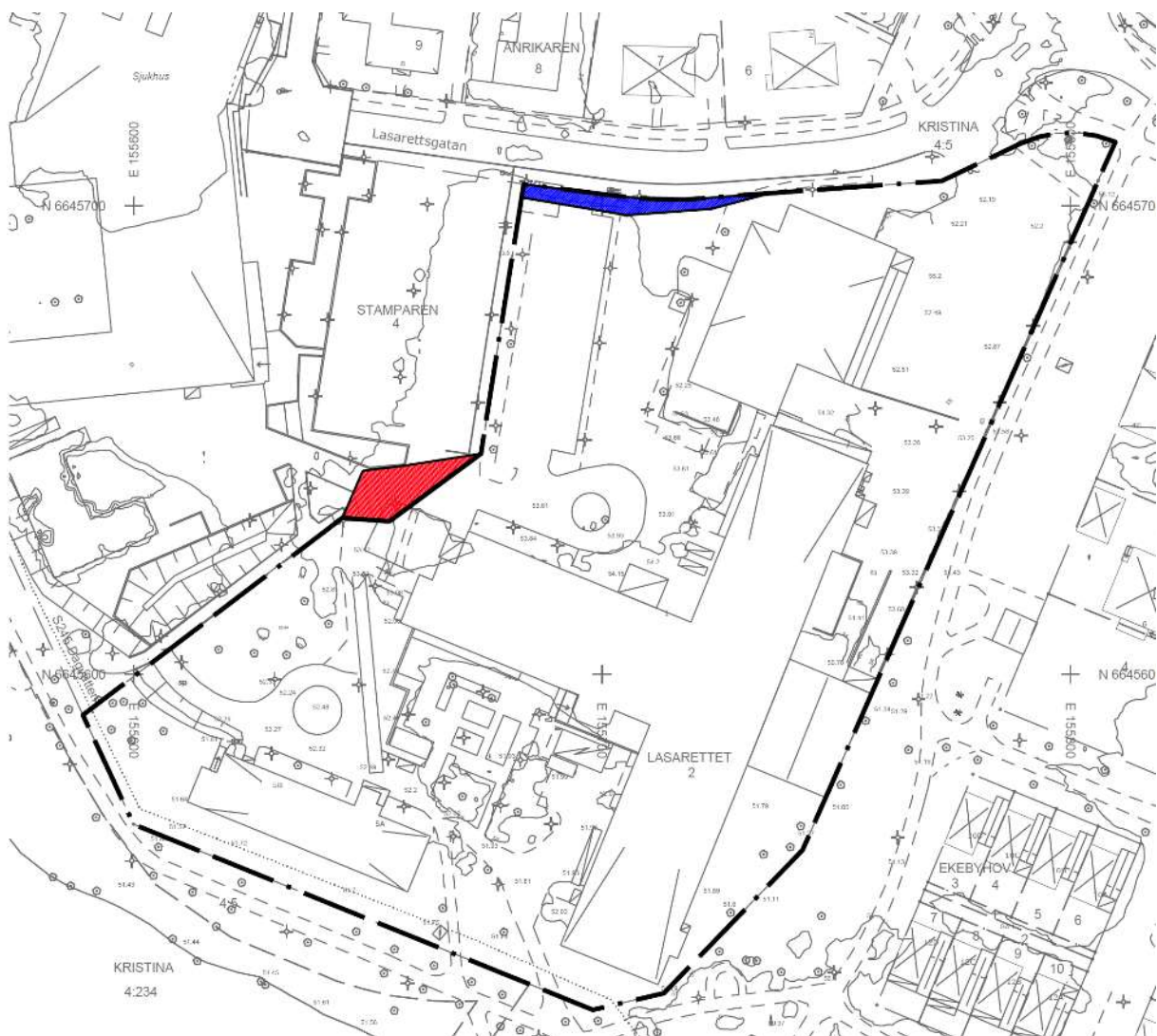
KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
 Samhällsbyggnadskontoret
 Plan- och utvecklingsenheten

Fastighetsrättsliga frågor

Fastighetsbildning

Fastighetsbildning kan ske med detaljplanen som grund. Markägaren ansöker om och bekostar fastighetsbildning enligt detaljplanen. Vid genomförande av alternativet med bostäder i planområdet norra del kan dessa utgöra en egen fastighet. Lämplighet avseende fastigheters utformning prövas vid lantmäteriförrättningen. Fastighetsbildningen ska påbörjas så snart detaljplanen vunnit laga kraft. Genomförd fastighetsbildning är en förutsättning för bygglov.

Planförslaget innebär en utökning av fastigheten Lasarettet 2 norrut med cirka 140 kvadratmeter av den kommunägda fastigheten Kristina 4:5. Försäljning av aktuellt markområde regleras via markköpsavtal. Fastighetsreglering bekostas av markköparen.

Blå markering redovisar yta inom fastigheten Kristina 4:5 som föreslås övergå till Lasarettet 2 via markköp. Röd markering redovisar yta inom fastigheten Stamparen 4 som föreslås belastas med servitut för angöring med förmån för Lasarettet 2.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

Ledningar

Ledningsägare är skyldiga att bevaka sina rättigheter och samråda med kommunen. Ledningsägaren ansöker och bekostar eventuella ledningsrätter hos lantmäteriet. Servitut säkerhetsställs genom officialservitut eller avtalsservitut.

Markreservat (u-områden) för allmänna underjordiska ledningar finns i planområdets norra, södra samt östra delar. Ledningarna i planområdets östra delar ligger delvis under befintlig byggnad (hus 4) vilken delvis kommer att rivas för att säkerställa tillgänglighet till ledningarna.

Servitut

Rätten att nyttja andra fastigheter för angöring kan säkerställas via officialservitut vid lantmäteriförrättning eller genom avtalsservitut. För aktuell detaljplan är detta aktuellt för passage via fastigheten Stamparen 4 för att nå de södra delarna av fastigheten Lasarettet 2 då dessa inte kan angöras via egen fastighet utan att byggnader eller byggnadsdelar rivs. Servitutet avses då belastas fastigheten Stamparen 4.

Servitut för de ledningar som finns i planområdets östra del, delvis under befintliga byggnader (hus 4) där delar avses rivas, kommer säkerställas via avtalsservitut och därefter söker kommunen officialservitut vid lantmäteriförrättning eller ledningsrätt.

Övriga avtal

Genomförande av dagvattenutredningens förslag ska säkerställas genom överenskommelse mellan kommunen och exploitören.

Ett genomförande-/exploateringsavtal ska tas fram mellan Sala kommun och fastighetsägaren om att ett friläggande av ledningarna ska genomföras innan en om- eller påbyggnad av hus 4 kan göras avseende den i planen tillåtna byggrätten.

MEDVERKANDE

Förslaget till detaljplan har arbetats fram av Pronordic med assistans av Idealstad genom planarkitekt Jonas Hallberg och i samarbete med samhällsbyggnadskontoret, Sala kommun.

Victor Zakrisson
Plan- och exploateringschef
Plan- och utvecklingsenheten
Sala kommun

Mikael Byström
Planarkitekt
Plan och utvecklingsenheten
Sala kommun

Jonas Hallberg
Planarkitekt FPR/MSA
AB Idealstad

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

MOTIV TILL DETALJPLANENS BESTÄMMELSER

Användning av mark och vatten

<i>Bestämmelse</i>	<i>Motivering</i>
Bostäder (B)	Bestämmelsen syftar till att möjliggöra bostäder i planområdets norra del.
Centrum (C)	Bestämmelsen syftar till att möjliggöra centrumverksamhet inom planområdet.
Vård (D)	Användning i gällande detaljplan så väl som pågående verksamhet inom området vilket avses fortsätta gälla.
Parkering (P)	Användningen syftar till att möjliggöra parkeringsverksamhet inom planområdet utfall att mark för parkering skulle styckas av som en egen fastighet.
Gymnasieskola (S ₁)	Användning som kan bli områdets huvudsakliga användning. Då friytor saknas för rationella för- eller grundskolor regleras att endast gymnasieskola tillåts.

Egenskapsbestämmelser

<i>Bestämmelse</i>	<i>Motivering</i>
Prickad mark	Marken får inte förses med byggnad Bestämmelsen syftar till att gård och parkering inte förses med byggnad. Likaså regleras de områden som har markreservat för allmännyttiga underjordiska ledningar (med ett undantag) med prickmark.
Kryssad mark	Marken får endast förses med komplementbyggnad Bestämmelsen syftar till att möjliggöra mindre lägen för uthus på områden som i övrigt är byggnader eller prickad mark. Inom kryssad mark kan det behövas strandskyddsdispens innan eventuell byggnation

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

ö ₁	Endast byggnadsverk under mark Bestämmelsen syftar till att säkerställa att endast befintlig kulvert tillåts. Taket på kulverten ska vara körbart.
h ₁	Högsta nockhöjd är 90 meter över angivet nollplan. Bestämmelsen syftar till att reglera nockhöjden lasarettets högdal (hus 3) till nuvarande höjd. Gällande detaljplan reglerar våningsantal och byggnadshöjd vilket Boverket inte längre rekommenderar.
h ₂	Högsta nockhöjd är 88 meter över angivet nollplan. Bestämmelsen syftar till att reglera nockhöjden på tillbyggnaden på den norra delen av lasarettets högdal (hus 3). Genom att den är lägre underordnar sig byggnaden den befintliga byggnaden.
h ₃	Högsta nockhöjd är 85,5 meter över angivet nollplan. Bestämmelsen syftar till att reglera nockhöjden på en ny byggnad i planområdets norra del. Genom sin lägre höjd kombinerat med bestämmelserna o ₂ , o ₄ och f ₃ blir den underordnad den befintliga lasarettbyggnaden.
h ₄	Högsta nockhöjd är 71,5 meter över angivet nollplan. Bestämmelsen syftar till att reglera nockhöjden på lasarettets lågdal (hus 1 och 2). Nockhöjden möjliggör en påbyggnad på två våningar gentemot befintlig byggnad.
h ₅	Högsta nockhöjd är 65,5 meter över angivet nollplan. Bestämmelsen syftar till att reglera nockhöjden på hus 4. Nockhöjden möjliggör en påbyggnad på två våningar gentemot befintlig byggnad. Påbyggnaden är villkorad med bestämmelsen a ₃ .
h ₆	Högsta nockhöjd är 63 meter över angivet nollplan. Bestämmelsen syftar till att reglera nockhöjden på det gamla sjukhemmet i planområdets södra del (hus 8). Nockhöjden motsvarar befintlig byggnad. Gällande detaljplan reglerar våningsantal och byggnadshöjd vilket Boverket inte längre rekommenderar.
h ₇	Högsta nockhöjd är 58,5 meter över angivet nollplan. Bestämmelsen syftar till att reglera befintlig nockhöjd på skärmtak.
h ₈	Högsta nockhöjd är 58 meter över angivet nollplan. Bestämmelsen syftar till att reglera befintlig nockhöjd ett antal skärmtak/lägre byggnadsdelar inom planområdet.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

h ₉	Högsta nockhöjd är 57 meter över angivet nollplan. Bestämmelsen syftar till att reglera befintlig nockhöjd ett antal skärmtak/lägre byggnadsdelar inom planområdet.
u ₁	Markreservat för allmännyttiga underjordiska ledningar Bestämmelsen syftar till att bibehålla befintligt läge för allmännyttiga underjordiska ledningar.
p ₁	Byggnad med nockhöjd över +62,0 meter över nollplanet ska placeras i byggrättens östra del. Bestämmelsen syftar till att säkerställa att en ny, högre, byggnad i planområdets norra del byggs i dess byggrättens östra del för att minimera påverkan för närboende.
q ₁	Byggnadens huvudsakliga karaktär ska bevaras med avseende på struktur, material och färgsättning med undantag för den nordöstra fasaden. Exempel på detta är den sydvästra fasadens horisontella band av fönster och tegel. Eventuella tillägg ska göras i enlighet med byggnadens karaktär. Bestämmelsen syftar till att säkerställa att de kulturvärden som lasarettets högdal (hus 3) ska bevaras. Byggnadens kulturvärden beskrivs tydligare i den till detaljplanen tillhörande kulturmiljöutredningen.
o ₁	Minsta takvinkel är 20 grader. Bestämmelsen syftar till att säkerställa att taket på det gamla sjukhemmet (hus 8) fortsatt får en takvinkel likt byggnaden har nu.
o ₂	Minsta takvinkel på byggnad med nockhöjd över +62 meter över nollplanet ska vara 30 grader. Bestämmelsen syftar till att säkerställa att takvinkeln på en ny, högre, byggnad i planområdets norra del inte ska vara platt eller låglutande. För byggnad under +62 meter över nollplanet, likt befintlig byggnad, är takvinkel valfri.
o ₃	Största takvinkel är 40 grader. Bestämmelsen syftar till att säkerställa att taket på det gamla sjukhemmet i planområdets södra del (hus 8) fortsatt får en takvinkel befintlig byggnad.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

04	Största takvinkel på byggnad med nockhöjd över +62 meter över nollplanet ska vara 45 grader. Bestämmelsen syftar till att säkerställa att takvinkeln på en ny, högre, byggnad i planområdets norra del inte ska vara platt eller låglutande. För byggnad under +62 meter över nollplanet, likt befintlig byggnad, är takvinkel valfri.
05	Taket ska vara platt eller låglutande Bestämmelsen syftar till att befintlig lasaretsbyggnad (hus 1, 2, 3 och 4) fortsatt ska ha platt eller låglutande tak (lutning under 14 grader).
f1	Takkupor och frontespiser får uppta högst 45 procent av fasadlängden Bestämmelsen syftar till att möjliggöra takkupor och frontespiser på det gamla sjukhemmet (hus 8).
f2	Takkupor och frontespiser får ha valfri takvinkel. Bestämmelsen syftar till att möjliggöra takkupor och frontespiser med annan vinkel än det som regleras med bestämmelserna 01-04.
f3	Byggnad med nockhöjd högre än +62 meter över nollplan ska ha sadeltak. Bestämmelsen syftar till att säkerställa att en ny, högre, byggnad i planområdets norra del ska ha sadeltak och inte exempelvis pulpettak.
f4	Bostadsbyggnader som får ha nockhöjd på maximalt + 85,5 ska utgöra som mest 50% av byggrätten (325 m² BYA). Kvarvarande byggrätt för bostadsbyggnader får ha en högsta nockhöjd på maximalt + 78,5. Bestämmelsen syftar till att nya, högre, byggnader i planområdets norra del ska ha varierad höjd.
f5	Vid nybyggnation av bostäder får takkupor och frontespiser uppta högst 45% av fasadlängden. Bestämmelsen syftar till att möjliggöra takkupor och frontespiser i det fall nya bostäder byggs inom byggrätten.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Samhällsbyggnadskontoret
Plan- och utvecklingsenheten

e ₁	<p>Högsta tillåten BYA är 1220 m². Maximalt 650 m² BYA får användas till bostäder. Högsta tillåtna BTA är 5800 m² varav maximalt 1400 m² får användas till annat än bostäder. Bostäder tillåts endast vid nybyggnation.</p> <p>Bestämmelsen syftar till att tillåta antingen befintlig byggnad eller möjliggöra för nya bostäder i planområdets norra del. Syftet är inte att möjliggöra bostäder i befintlig byggnad utan bostäder möjliggörs endast vid nybyggnation.</p>
k ₁	<p>Byggnadens huvudsakliga karaktär ska bevaras med avseende på struktur, material och färgsättning. Eventuell påbyggnad eller tillbyggnad ska göras tydligt avläsbar i relation till den befintliga byggnaden och underordna sig befintlig byggnad avseende sitt visuella uttryck.</p> <p>Bestämmelsen syftar till att säkerställa att lasarettets lågdels (hus 1 och 2) kulturvärden ska bevaras. En eventuell på- eller tillbyggnad ska anpassas till den befintliga byggnadens kulturvärden genom att påbyggnaden underordnar sig befintlig byggnad och att det tydligt framgår att det är en tillbyggnad. Byggnadens kulturvärden beskrivs tydligare i den till detaljplanen tillhörande kulturmiljöutredningen.</p>
k ₂	<p>Byggnadens huvudsakliga karaktär ska bevaras med avseende på struktur, material och färgsättning.</p> <p>Bestämmelsen syftar till att säkerställa att de kulturvärden som det gamla sjukhemmet har. Byggnadens kulturvärden beskrivs tydligare i den till detaljplanen tillhörande kulturmiljöutredningen.</p>

Egenskapsbestämmelser för all kvartersmark

<i>Bestämmelse</i>	<i>Motivering</i>
Minst 25 % av fastighetsarean ska vara genomsläpplig	Bestämmelsen syftar till att säkerställa att tillräckligt stor del av planområdets mark är genomsläpplig.
Startbesked får inte ges för om- och nybyggnation förrän erforderlig sanering av förorening av marken har kommit till stånd.	Bestämmelsen syftar till att säkerställa att marken saneras innan om- eller nybyggnation.
Genomförandetiden är 60 månader över hela planområdet och börjar gälla fr.o.m.	Bestämmelsen redovisar detaljplanens genomförandetid som är 5 år från och med dess att detaljplanen vinner laga kraft. Vid laga kraft kommer plankartan att kompletteras med datum från och med när detaljplanen gäller.

Detaljplan för

Lasarettet 2

Sala kommun, Västmanlands län

Standardförfarande

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

Detaljplan för Lasarettet 2 har under perioden 2022-12-19 – 2023-01-22 (5 veckor) varit utsänd på samråd. Under denna tid fanns detaljplaneförslaget tillgängligt på kommunens hemsida och i kommunhusets entré. Inför samrådsperioden skickades planförslaget ut till berörda fastighetsägare, myndigheter, kommunala förvaltningar m fl.

Ett samrådsmöte i stadsbiblioteket, Sala, arrangerades av kommunen 2023-01-12 klockan 17:30.

Här nedan följer en sammanfattning av inkomna synpunkter under samrådsskedet samt kommunens svar.

Remisslista	Synpunkter
Länsstyrelsen	<ul style="list-style-type: none">- Kulturmiljö- Fornlämningar- Förorenad mark- Skolgårdar- Trafikbuller- Strandskydd- Dagvatten- Teknisk försörjning- Samhällsskydd och beredskap
Lantmäteriet	<ul style="list-style-type: none">- Fastighetsgränser- Markreservat- Plantekniska frågor
Trafikverket	<ul style="list-style-type: none">- Trafikbuller- Farligt gods- Luftfart
Skanova (Telia Company)	<ul style="list-style-type: none">- Markförlagda teleledningar
Region Västmanland	<ul style="list-style-type: none">- Ingen erinran
Sala-Heby Energi AB, elnät	<ul style="list-style-type: none">- Ingen erinran
Sala-Heby Energi AB, värme	<ul style="list-style-type: none">- Teknisk försörjning
Vattenfall Eldistribution AB	<ul style="list-style-type: none">- Ingen erinran
Bygg- och miljönämnden	<ul style="list-style-type: none">- Naturvård- Förorenad mark- Skolgårdar- Kulturmiljö- Teknisk försörjning
Samhällstekniska enheten	<ul style="list-style-type: none">- Plantekniska frågor- Dagvatten/översvämning- Skolgårdar- Förorenad mark- Trafik

Länsstyrelsen

Riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken

Planområdet ligger strax utanför riksintresse för kulturmiljövården Sala silvergruva och Sala bergstad [U 16]. En kulturmiljöutredning har tagits fram med hänvisning till att planområdet ligger i omedelbar närhet till riksintresset. Utredningen redogör för områdets kulturhistoriska värden och innehåller en konsekvensanalys av föreslagen plans påverkan på kulturmiljön. Utredningen redovisar att riksintressets värden avseende såväl dammsystemet som områdets värden i dess helhet, kommer att förbli opåverkade av planförslaget.

Kulturmiljö

I flera underlag framhålls Sala lasarets kulturhistoriska värden och kulturmiljöns avläsbarhet. Anläggningen bedöms ha höga arkitektoniska och samhällshistoriska värden. I såväl den i ärendet aktuella kulturmiljöutredningen, som i det nya kunskapsunderlag som tagits fram gällande kulturmiljöerna i Sala kommun, framhålls betydelsen av sjukhusbyggnadens höga del för stadsbilden. Planförslaget som innebär på- och tillbyggnader på befintliga byggnader samt nya byggrätter, och därmed helt andra förhållanden än dagens volymer, kommer väsentligen förändra områdets karaktär.

Länsstyrelsen noterar att varsamhetsbestämmelser har upprättats för att bevara byggnadernas huvudsakliga karaktär. Länsstyrelsen har tidigare framhållit bebyggelsens kulturhistoriska värden och att de bör få skydd i kommande detaljplan. Liksom att parken mellan husen får ett skydd och kan bli en del i områdets grönstruktur. Länsstyrelsen bedömer att plankartan bör kompletteras med ytterligare planbestämmelser avseende detta. Ny bebyggelse bör utformas med hänsyn till befintlig bebyggelse och miljö och dess kulturhistoriska värden. Länsstyrelsen vill betona vikten av att sjukhusbyggnadens höghusdel fortsatt uppfattas som ett av stadens landmärken även om ny bebyggelse tillkommer. Ny bebyggelse måste vara väsentligt lägre än högdelen!

Länsstyrelsen vill upplysa om att ny bebyggelse bör utformas med färgsättning, placering, volym, skala och gestaltning så att kravet på en god helhetsverkan uppfylls i enlighet med 2 kap. 6 § PBL. Bestämmelser om utformningen av ny bebyggelse bör finnas i plankarta. Det gamla bör avspeglas även i det nya med delar av tegel, frontespis, horisontella och vertikala språng samt färgsättning av både rött och gult. Skillnad dock avseende tillbyggnad som är lämpligare att det tydligt går att se att det är ett tillägg.

Fornlämningar

Strax väster om planområdet finns en färdväg med namnet Suckarnas allé som är registrerad i Kulturmiljöregistret (L2003:8181). Om lämningen berörs av planen ska Länsstyrelsen involveras i planeringen. Om lämningar skulle påträffas vid markingrepp inom planområdet ska arbetet omedelbart avbrytas och Länsstyrelsen kontaktas. Information införs i planbeskrivning.

Förorenad mark

Kommunen skriver i planbeskrivningen att det krävs avhjälpandeåtgärder för att reducera risker för hälsa och miljö och att en fördjupad riskbedömning behöver genomföras. Utifrån riskbedömningen kommer lämpliga åtgärder att utvärderas. Länsstyrelsen anser att det är en brist att den fördjupade riskbedömningen inte är tillgänglig i samrådet. Länsstyrelsen anser att kommunen i en planbestämmelse bör reglera att bygglov inte får ges förrän nödvändig efterbehandling har genomförts, men i övrigt kan Länsstyrelsen inte yttra sig förrän den fördjupade riskbedömningen är tillgänglig.

Skolgård/eventuell förskolgård

Kommunen avser att bedriva skol- och vårdverksamhet inom planområdet. Det framgår inte av planbeskrivningen ifall förskola ingår i begreppet vårdverksamhet, men Länsstyrelsen tar upp

frågan ifall det är aktuellt. Av planbeskrivningen framgår inte heller skolgårdens och den eventuella förskolgårdens storlek per elev/barn. Kommunen bör klargöra detta. Länsstyrelsen anser att kommunen bör beakta Boverkets allmänna råd (2015:1) om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet. Boverket skriver på sin hemsida att "Vid bedömningen av om friytan är tillräckligt stor bör hänsyn tas till både storleken på friytan per barn och till den totala storleken på friytan. Ett rimligt mått på friyta kan vara 40 m² per barn i förskolan och 30 m² per barn i grundskolan. Forskning visar att den totala storleken på friytan helst bör överstiga 3000 m². På en gård som är mindre, oavsett antal barn, kan en barngrupp få svårt att utveckla lek och socialt samspel på ett sätt som tillgodoser deras behov (Mårtensson, Boldemann, o.a. 2009. Friytan bör kännetecknas av varierande terräng- och vegetationsförhållanden, goda sol- och skuggförhållanden, god luftkvalitet samt god ljudkvalitet. Vid placering och anordnande av friytan bör särskilt beaktas friytans tillgänglighet, säkerhet och förutsättningarna för att bedriva ändamålsenlig verksamhet."

Trafikbuller

Kommunen avser att bedriva skol- och vårdverksamhet inom planområdet. Det framgår inte av planbeskrivningen ifall förskola ingår i begreppet vårdverksamhet, men Länsstyrelsen tar upp frågan ifall det är aktuellt. Kommunen bör klargöra att ljudnivån på skolgård och eventuell förskolgård uppfyller riktvärdena i Naturvårdsverkets skrift "Riktvärden för buller på skolgård från väg- och spårtrafik".

Enligt trafikbullerutredningen är den ekvivalenta ljudnivån vid fasad högst 55 dBA, vilket underskrider riktvärdet enligt förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader. Av trafikbullerutredningen framgår dock inte ifall beräkningen avser samtliga våningsplan i byggnaderna. Länsstyrelsen förväntar sig att så är fallet. Detta bör dock kommunen klargöra. Enligt bullerutredningen kan en gemensam uteplats, som uppfyller riktvärdena enligt förordningen, anordnas på gården vid det nya bostadshuset. Länsstyrelsen anser att detta bör regleras i en planbestämmelse.

Natur

Länsstyrelsen ser problem med att häva strandskyddet eftersom planbestämmelsen B innebär att det öppnar för omvandling till bostäder i området. Ytan är idag tillgänglig för allmänheten vilket kan ändras om det blir bostäder. Åtkomst till fasader och möjliggörande av entréer borde gå att lösa via dispens från strandskyddsbestämmelserna.

Klimat

Det står i planbeskrivningen att en transformatorstation finns inom planområdet. Plats för transformatorstationen behöver säkras även i plankarta.

Kommunen får gärna komplettera planförslaget om anslutning till fjärrvärme är möjlig för tillkommande byggnader inom området.

Det viktigt att åtgärder för lokalt omhändertagande av dagvatten i planförslag genomförs både för fördröjning och rening av vatten. Det är väsentligt att vatten fördröjs inom planområdet så att inte Ekeby damm förorenas ytterligare. Kommunen har genomfört en dagvattenutredning och beaktat fördröjning av vatten i plankarta och planbeskrivning. De dagvattenåtgärder som sedan genomförs vid exploateringen av området behöver vara väl placerade och dimensionerade så att ingen negativ påverkan sker på byggnader eller ekologi.

Länsstyrelsen tycker det är positivt att kommunen lyfter vikten av temperaturreglerande gröna lösningar i planförslaget som ger svalka i ett allt varmare framtidsklimat. Detta är särskilt viktigt där sårbara grupper vistas och bor.

Samhällsskydd och Beredskap

Länsstyrelsen vill skicka med till kommunen vikten av att tänka på möjligheten att bygga skyddsrum eller skyddade utrymmen.

KOMMENTAR

Kulturmiljö

Kvarterets gårdsmiljö har i kulturmiljöutredningen inte bedömts ha något kulturhistoriskt värde. Ytan är en gräsbevuxen mindre innergård med hårdgjorda parkeringsytor och interngator i dag. De delar av gården som i dag är trädbevuxna är den mellan högdelen (hus 3) och det gamla sjukhemmet (hus 8). Denna del avses inte bebyggas utan kommer fortsatt att vara gård vilket säkerställs genom prickmark. De träd som bedömts vara skyddsvärda har också reglerats med bestämmelsen n₁.

Ny bebyggelse i planområdet föreslås ta hänsyn till befintlig bebyggelse genom att ges en utformning som bryter av mot befintlig bebyggelse. På så sätt framstår den befintliga bebyggelsens utformning som just befintlig och den tillkommande bebyggelsen som just ett tillägg. Kommunens bedömning är att lasarettets höghusdel fortsatt kommer att vara ett av stadens landmärken. I samband med detaljplanens framtagande har ett antal fotomontage tagits fram för att studera den nya bebyggelsens påverkan på landskapet. Planbeskrivningen kompletteras med dessa vyer för att förtydliga detta.

De kulturhistoriska värdena ska bevaras genom skydds- och varsamhetsbestämmelser. Bestämmelserna har justerats efter detaljplanens samråd och för lasarettets högdelen (hus 3) regleras i stället q₁: *Byggnadens huvudsakliga karaktär skall bevaras med avseende på struktur, material och färgsättning med undantag för den nordöstra fasaden. Exempel på detta är den sydvästra fasadens horisontella band av fönster och tegel. Eventuella tillägg skall göras i enlighet med byggnadens karaktär.* För lågdelen (hus 1 och 2) regleras k₁: *Byggnadens huvudsakliga karaktär skall bevaras med avseende på struktur, material och färgsättning. Eventuell påbyggnad eller tillbyggnad skall göras tydligt avläsbar i relation till den befintliga byggnaden.*

Ny bebyggelse ges för kulturmiljön tillägg av utformningsbestämmelser som syftar till att byggnaderna anspelar och anpassas till den närliggande miljön med sadeltak. Detta syftar också till att ta ner dess volym för att säkerställa att lasarettets högdelen fortsatt är områdets landmärke.

Fornlämningar

Suckarnas allé ligger utanför planområdet och den södra delen av planområdet ska i huvudsak lämnas oförändrad. Planbeskrivning kompletteras med informationen att markarbeten ska avbrytas och Länsstyrelsen kontaktas ifall misstänkta fornlämningar påträffas.

Förorenad mark

Bestämmelse om att startbesked för om- och nybyggnation inte får ges förrän erforderlig sanering kommit till stånd. En fördjupad riskbedömning ska tas fram tidigt i projekteringsarbetet och samråd med Sala-Hebys miljöenhet ska göras för att bestämma nödvändiga saneringsåtgärder samt masshantering.

Skolgård/eventuell förskolgård

Syftet med detaljplanen är inte att bedriva förskole- eller grundskoleverksamhet utan syftet med bestämmelsen S är att möjliggöra gymnasieskola. Bestämmelsen ändras till S1 – gymnasieskola. För gymnasieskola bedöms den friyta som är möjlig att skapa inom fastigheten som tillräcklig.

Trafikbuller

Bullerutredningen kompletteras med för varje plan redovisade ekvivalenta- och maximala bullernivåer (inklusive 2040 som prognosår samt att spårtrafik ska inkluderas). Buller (trafik- och spårtrafik) redovisas både samlat och separat.

Natur

Då åtminstone två särskilda skäl som finns avseende upphävning av strandskydd är uppfyllda anser kommunen att strandskyddet bör kunna upphävas i detta fall (uppfyller punkt 1 och 2

(MB 7 kap 18 c§)). Platsen är i dag ianspråktagen på ett sätt som gör att dess betydelse för strandskyddets syfte saknas. Planområdet är i dag reglerat som D, vård, och strandskyddet är i dag upphävt inom området. Planområdets norra delar består av en asfalterad parkeringsyta och den gård som finns söder om lasarettbyggnaden består av några skyddsvärda träd, gräsytor och hårdgjorda ytor. För att kunna klara de krav som en ny detaljplan medför, exempelvis för hantering av dagvatten, ytor för elever på en eventuell gymnasieskola eller för att uppnå kravet på antal parkeringsplatser kommer delar av fastigheten behöva användas för dessa funktioner.

Området närmast Ekeby damm är i gällande detaljplan reglerat som PARK och kommer inte att påverkas vilket gör att fri passage närmast dammarna finns. De delar av denna detaljplan som ligger närmast Ekeby damm består av kvartersmark som inte får bebyggas. Inriktningen i detaljplanen är också att marken fortsatt ska vara tillgänglig oavsett användning inom planområdet.

Klimat

Den transformatorstation som finns inom planområdet är en del av sjukhusverksamheten och inte en del av det allmänna elnätet. Avsikten är att den fortsatt ska vara det, varför särskild användning inte bedöms behövas. Planbeskrivningen kompletteras med informationen avseende den befintliga transformatorstationens användning samt om att fjärrvärme är möjlig.

Avseende dagvatten så noterar kommunen Länsstyrelsens synpunkter.

Samhällsskydd och Beredskap

Det tidigare skyddsrum som funnits inom planområdet avvecklades i samband med att sjukhusverksamheten flyttade. Anledning till detta var att 480 nya skyddsrumspatser anlades på det intilliggande nya sjukhuset.

Lantmäteriet

Kontrollera fastighetsgränser med 0,025 meters lägesosäkerhet

Norra fastighetsgränsen inom planområdet är inlagda i den digitala registerkartan med mycket god lägesosäkerhet (0,025 meter), men denna lägesosäkerhet kan vara missvisande. Det är möjligt att dessa fastighetsgränser inte har kontrollmätts av kommunen.

Vid övergången mellan referenssystemen RT 90 och SWEREF 99 transformerades nämligen tusentals gränspunkter över hela landet som registrerades rakt av, utan kontroll, med lägesosäkerheten 0,025 eller 0,03 meter. Det har i efterhand visat sig att många av dessa punkter till exempel i områden med lokala stomnät kan ha god "intern" lägesosäkerhet, men inte ligga rätt i förhållande till SWEREF 99.

Lantmäteriet uppmanar därför kommunen att vara extra uppmärksam vid planläggning av områden där det förekommer gränser med just lägesosäkerheten 0,025 eller 0,03 meter, och vid behov kontrollmäta sådana gränser.

Markreservat bestämmelsen täcker hela kvarteret med nuvarande redovisning

Markreservat (i detta fall u-område) ska enligt Boverkets rekommendationer redovisas på olika sätt beroende på när planläggningen startats:

- för ÄPBL-planer, PBL-planer med planstart fram till december 2014 och för PBL-planer enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd BFS 2020:5–2020:6 redovisas markreservat som egenskapsbestämmelser och avgränsas med egenskapsgränser eller i förekommande fall användnings- / planområdesgränser.

- för PBL-planer enligt Boverkets allmänna råd BFS 2014:5 med planstart från och med januari 2015 ska markreservat redovisas som administrativa bestämmelser och omges av administrativa gränser eller i förekommande fall användnings-/ planområdesgränser.

I det aktuella planförslaget redovisas markreservatet som en administrativ bestämmelse bland planbestämmelserna samtidigt som det saknas administrativa gränser för avgränsning av aktuella områden i plankartan. Detta innebär att markreservatsbestämmelsen inte avgränsas av de egenskapsgränser som finns i plankartan utan bestämmelsen gäller fram till närmaste användningsgräns. Effekten blir att all mark inom kvarteret omfattas av markreservatet. När plankartan kompletterats med administrativ gräns för u-område behöver bestämmelsen "a" läggas till inom u-område där strandskydd ska upphävas.

Utskriftsformat för rätt skala

På plankartan finns det inte angivet vilket utskriftsformat som ska användas för att den angivna skalan ska stämma.

Byggnadshöjd bör helst inte användas

I detaljplanen finns en planbestämmelse där begreppet byggnadshöjd används. Lantmäteriet vill tipsa om att Boverket rekommenderar att höjd på byggnadsverk endast i undantagsfall ska regleras med begreppet byggnadshöjd. Detta beror på att det i rättspraxis finns olika tolkningar av begreppet. När byggnadshöjd används kan lovprövningen försvåras och leda till svårförutsedda resultat. Boverket förordar i stället i första hand att totalhöjd eller nockhöjd används eller möjligen takfotshöjd. I Boverkets föreskrifter BFS 2020:5 finns totalhöjd och nockhöjd som egna kategorier medan andra begrepp för att reglera höjd på byggnadsverk registreras i en gemensam kategori för övrigt och blir därmed svåra att följa upp vid övergripande analyser av till exempel outnyttjade byggrätter.

Plankartan följer inte boverkets rekommendationer

Regeringen har i flera sammanhang betonat vikten av att detaljplanerna utformas på ett enhetligt sätt för att underlätta framtida digitalisering och förenkla byggprocessen. Detaljplanen tas fram enligt de regler som gäller enligt ÄPBL. För denna typ av detaljplaner bör som bekant Boken om detaljplan och områdesbestämmelser (Boverkets Allmänna råd 1996:1 ändrade genom 2002:19) tillämpas som Boverkets rekommendationer för utformning av planen. Plankartans utformning uppfyller inte dessa råd på följande punkter och det finns inget motiv angivet till varför så har skett:

- Bestämmelsen för korsprickad mark är inte formulerad enligt rekommendationerna. Rekommenderad skrivning är "Marken får endast bebyggas med... (till exempel uthus och garage).

Felskrivning i planbeskrivning

I planbeskrivningen på sida 27 under fastighetsrättsliga frågor framgår att planförslaget innebär en utökning av fastigheten Lasarettet 2 norrut med cirka 140 kvm av den kommunägda fastigheten Kristna 5:4. Fastigheten norr om Lasarettet 2 är Kristina 4:5, detta bör justeras i planbeskrivningen.

KOMMENTAR

Fastighetsgränser

Den norra gränsen med noggrannhetskvalité på 0,025–0,030 har kontrollerats inför granskning. Då endast en gränspunkt (12196) är dokumenterad som markerad avseende norra gränsen till Lasarettet 2 och de övriga är ommarkerade borde de ommarkerade gränspunkterna inte påverkas av lägesosäkerheten. Då fastighetsreglering kommer utföras efter planens antagande avseende denna gräns kommer kvalitén för gränsen förbättras och håller man sig till de fastställda

koordinaterna på gränspunkt 12196, så hamnar plangränserna max någon cm "fel" i det fall den punkten markeras ut i en framtida gränsbestämning.

Markreservat

Plankartan revideras så att markreservatet redovisas på korrekt sätt.
Bestämmelse för upphävt strandskydd (a_1) läggs till i plankarta.

Plankarta

Nockhöjd införs konsekvent i plankarta. Utskriftsformat av plankartan skrivs in bredvid skala och skalstock i parentes samt att koordinater införs. Bestämmelsen för korsprickad mark justeras enligt Lantmäteriets yttrande.

Planbeskrivning

Fastighetsbeteckning justeras enligt Lantmäteriets yttrande.

Trafikverket

Buller

Planområdet utsätts för buller från både väg och järnväg. Trafikverket anser att trafikbullerutredningen ska kompletteras med information om hur bullerberäkningen för järnväg har tagits fram, liksom den beskrivning som finns för väg. För att öka tydligheten kan utredningen med fördel även kompletteras med ett förtydligande huruvida det är en samlad bedömning av trafikslagen som resultatet och bilagorna visar. Utöver en sammanvägd bedömning anser Trafikverket att utredningen även ska redovisa separata bullernivåer för väg respektive järnväg.

Trafikverket har uppmärksammat att bullerutredningens redovisade trafikuppgifter för järnväg inte stämmer överens med Trafikverkets framtagna prognos för 2040. Kommunen behöver till granskningen säkerställa att bullerutredningen är baserad på uppdaterade och korrekta trafikuppgifter. Utredningen behöver även inkludera tågtrafiken på sträckan Sala-Västerås N (Sala-Oxelösundsbanan). Uppdaterade trafiksiffror finner ni på Trafikverkets hemsida under rubrik Övriga resultat- och indatasammanställningar, dokument *Trafikuppgifter för järnväg T22 och bullerprognos 2040*: <https://bransch.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/Planerings--och-analysmetoder/Samhallsekonomisk-analys-och-trafikanalys/Kort-om-trafikprognoser/>.

Trafikverket har även noterat att framräknade ljudnivåer är baserade på mätningar 1,5 meter över marknivån. Delar av den planerade bebyggelsen uppnår enligt plankartan cirka 30 meter i byggnadshöjd. Eftersom utredningen är ett stöd vid val av bullerdämpande åtgärder, samt att det vid ett eventuellt föreläggande är framräknade värden enligt planbeskrivningen som utgör underlag för tillsynsmyndigheten, är det viktigt att planbeskrivningen redogör för vilka bullervärden som fås vid fasad med hänsyn till detaljplanens utförande. Trafikverket efterfrågar därför en redovisning av beräknade ljudnivåer vid respektive fasad och våningsplan.

Trafikverket noterar även att maximal ljudnivå för uteplats överskrids vid flera delar av byggnaden. Trafikverket anser att tillgång till gemensam uteplats som klarar riktvärdena enligt bullerförordningen ska säkerställas med bestämmelser i plankartan. Eftersom bestämmelsen Skola även medger grundskola anser Trafikverket att kommunen till granskningsskedet behöver visa var det är möjligt att placera en skolgård som uppfyller gällande bullerriktvärden. Nyetablering av skolgård ska följa Naturvårdsverkets vägledning Riktvärden för buller på skolgård från väg- och spårtrafik.

Farligt gods

Inom 150 meter från en järnväg bör risker med farligt gods beaktas. Eftersom delar av planområdet ligger inom 150 meter från Dalabanan anser Trafikverket att kommunen till granskningskedet behöver identifiera, beskriva och ta ställning till risker med farligt gods för planerad bebyggelse.

Luftfart

Trafikverket vill informera om att byggnader och andra föremål högre än 20 meter kan komma att påverka luftfarten. Därför ska en lokaliseringsbedömning (flyghinderanalys) göras vid varje enskild etablering. En lokaliseringsbedömning kan beställas hos Luftfartsverket.

KOMMENTAR

Buller

Bullerutredningen kompletteras med redovisade ekvivalenta- och maximala bullernivåer (inklusive 2040 som prognosår samt att spårtrafik ska inkluderas). Buller (trafik- och spårtrafik) redovisas både samlat och separat. Avstämning om uppdaterad bullerutredning.

Farligt gods

Närmaste framtida byggrätt ligger drygt 120 meter från Dalabanan vilket är närmaste sträcka med farligt gods. Närmaste läge på Dalabanan sett från planområdet är Sala station. Mellan järnvägen och planområdet finns inom delar annan bebyggelse medan andra delar består av öppen mark. Ingen lutning sker till planområdet. 2020 gjordes en riskanalys för en detaljplan cirka 2,5 km västerut från aktuellt planområde (Inledande riskanalys, Kv. Skuggan 4) med hänsyn till just Dalabanan. Avseende tågtrafik bedöms förutsättningarna vara likartade mellan den platsen och aktuellt planområde. Syftet med den detaljplanen var att uppföra bostäder cirka 55 meter från Dalabanan. Detaljplanen antogs 2020. Riskanalysen konstaterar att det går relativt mycket godståg på Dalabanan och att detta sannolikt kommer att öka i framtiden på grund av kapacitetsförbättringar. Analysen studerade urspårning, tågbrand samt olycka med farligt gods med hänsyn till framtida trafik på Dalabanan. För urspårning bedömdes 25 meter som tillräckligt avstånd då marken inte lutade mot planområdet medan det för tågbrand bedömdes som tillräckligt med 20–25 meter. Generellt är dock riktlinjen att bebyggelse inte bör finnas inom 30 meter från farligt godsled, vilket alltså klaras. Avseende farligt gods gjordes en initial bedömning att det endast var ämnen ur klasserna Massexplosiva ämnen, Brännbara gaser, Giftiga gaser samt Oxiderade ämnen och organiska peroxider som behövde studeras vidare. Vid vidare studie av de enskilda ämnena konstaterades dock att ingen av dessa innebar någon risk som behövde beaktas i den fortsatta planprocessen i och med avståndet på 55 meter. Baserat på ovanstående bedöms risken från farligt gods vara acceptabel för aktuellt planområde.

Luftfart

En lokaliseringsbedömning (ärendenummer Ä-2023-019180) har efter samrådet beställts hos Luftfartsverket och beskrivs i planbeskrivningen.

Skanova (Telia company)

Skanova har markförlagda teleanläggningar inom detaljplaneområdet.

Skanova önskar så långt som möjligt behålla befintliga teleanläggningar i nuvarande läge för att undvika olägenheter och kostnader som uppkommer i samband med flyttning.

Tvingas Skanova vidta undanflyttningsåtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra exploatering förutsätter Skanova att den part som initierar åtgärden även bekostar den.

Om så önskas kan ledningarna skickas digitalt i dwg-format för att infogas i plankartan.

Kabelhänvisning beställs via <https://www.ledningskollen.se>

För ledningssamordning kontakta skanova-remisser-orebro@skanova.se

En lokaliseringsbedömning beställs hos Luftfartsverket och tillförs planhandlingarna och planbeskrivning.

KOMMENTAR

Noteras.

Region Västmanland

Det är positivt att planområdet är beläget i ett område med redan utvecklade kommunikationsmöjligheter, det ger goda förutsättningar för ett hållbart resande. Sala resecentrum ligger ca 200 meter från planområdet med goda kommunikationsmöjligheter både med tåg och buss vidare inom och utanför kommunen, samt utanför länet.

Då det redan finns befintliga gång- och cykelvägar kring den befintliga lasaretsbyggnaden ger detta också goda förutsättningar för hållbart resande i form av gång och cykel.

Kollektivtrafikförvaltningen ställer sig positiva möjligheter till cykelförråd och mobilitetshus intill planområdet. Det sänder ut en signal om hur viktiga hållbara resor är i dagens samhälle. För att främja cyklandet är det viktigt att kunna låsa fast cykeln på ett säkert sätt och ställe.

KOMMENTAR

Noteras.

Sala-Heby Energi AB, elnät

Vi har inga synpunkter på detaljplanens utformning. Fastighetens utökade elbehov kan lösas utan någon påverkan på planen.

KOMMENTAR

Noteras.

Sala-Heby Energi AB, värme

Detaljplanen och den tilltänkta fastigheten ligger i Sala-Heby Energis fjärrvärmenät. "Energi och klimatstrategi Sala kommun 2020–2030 med utblick mot 2045" förordar fjärrvärme för att det är viktigt att värna om en uppvärmningsform med minsta möjliga primärenergiindex och möjligheten att öka tillgången till förnybar el.

Sala-Heby Energi AB har idag ett åtagande om fjärrvärmeleverans till befintliga fastigheter och byggnader. Ur ett kapacitetsmässigt perspektiv så finns god möjlighet att fortsatt förse detaljplanens byggnader med fjärrvärme.

Under avsnitt **TEKNISK FÖRSÖRJNING** och **Fjärrvärme, el** önskar vi ett tillägg i texten med följande information:

Sala-Heby Energi AB kommer fortsatt att försörja planområdet med fjärrvärme. Fjärrvärmeledningar finns norr och väster om planområdet. De befintliga fastigheterna/byggnaderna försörjs med fjärrvärme. Ledningar ligger delvis i kulvertsystem som finns inom planområdet. Justeringar utav befintliga och nya tillkommande ledningsdragningar kommer att hanteras för planområdets nordöstra byggnader.

KOMMENTAR

Planbeskrivningen kompletteras med beskrivning om fjärrvärme enligt Sala-Heby Energi AB:s yttrande.

Vattenfall

Vattenfall Eldistribution AB har ingen elnätanläggning inom område för aktuell detaljplan eller inom dess direkta närområde och har därmed inget att erinra i rubricerat ärende.

KOMMENTAR

Noteras.

Bygg- och Miljönämnden

Buller

Trafikbullerutredningen visar att planområdet utsätts för låga bullernivåer från spårburen trafik och vägtrafik. Enligt rapporten kan bostäder och övriga lokaler och byggnader inom planområdet planeras, utan att hänsyn behöver tas till det yttre bullret. Hänsyn behöver endast tas till trafikbullret vid val av ytterväggar och fönster, för att innehålla kraven på trafikbuller inomhus enligt BBR. Miljöenheten har därmed inga synpunkter angående buller.

Naturvård

Under rubriken Markens anordnande i plankartan finns det en bestämmelse om att marklov krävs för fällning av träd (n1). Bygg- och miljönämnden rekommenderar att bestämmelsen ges rubriken Utökad lovplikt och kompletteras med en bestämmelse om att träden ska bevaras, exempelvis "Träden ska finnas kvar och får endast fällas om trädet är sjukt eller utgör en säkerhetsrisk, i det fallet ska träd återplanteras".

Förorenade områden

Markundersökningen har utförts delvis i syfte att få ett underlag vid framtagande av detaljplanen. Detaljplanen tillåter både bostäder och skola. Miljöenheten kan konstatera att fastigheten är förorenad och behöver åtgärdas innan den är lämplig för bostäder som är den mest känsliga användningen. Innan saneringsåtgärder påbörjas behöver en anmälan enligt 28 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd komma in till Bygg- och miljönämnden. Plankartan bör kompletteras med följande villkor för startbesked: Startbesked får inte ges för bostadsändamål förrän markens lämplighet har säkerställts genom att sanering av förorening har kommit till stånd, 4 kap. 14 § 1 st 1 p.

Skola

Detaljplanen möjliggör skolverksamhet genom planbestämmelsen S (skola). Under rubriken *Natur - Mark och vegetation* i plan- och genomförandebeskrivning anges följande: "Då användningarna inom planområdet föreslås bli bland annat vård, boende och gymnasial och eftergymnasial skola är det viktigt att områdets utformning gynnar en komfortabel miljö både inom- och utomhus." Plan- och genomförandebeskrivningen saknar i övrigt information om vilken typ av skolverksamhet som är lämplig inom området och behöver därför kompletteras. Informationen är nödvändig eftersom samrådsförslaget inte bedöms uppfylla kraven på friyta för lek och utevistelse för förskolor och skolor samt utifrån säkerhetsaspekter kopplade till skola invid Ekebydamn.

Gestaltning och kulturmiljö

Bestämmelsen o2 anger att "Takvinkel ska vara platt eller låglutande". Bestämmelsen bör formuleras "Taket ska vara platt eller låglutande" och kan med fördel kompletteras med en högsta taklutningsvinkel, detta eftersom låglutande tak vanligtvis avser tak med en lutning upp till 14 grader.

För de tillkommande bostadshusen i norr reglerar detaljplanen att takvinkeln ska vara mellan 30 och 45 grader. En bestämmelse om att byggnader ska förses med sadeltak kan med fördel införas.

I plankartan finns det en utformnings bestämmelse om att "Undantag från byggnads och nockhöjd medges för hisstoppar, trapphus och tekniska anläggningar". Plankartan innehåller också egenskapsbestämmelser där undantag ges för takkupor och frontespiser. Byggenheten vill uppmärksamma att undantagen kan åsidosätta konventionella beräkningar och bedömningar kring höjd, se till exempel Boverkets rapport 2016:30, Exempel på reglering av byggnadsverks höjder och våningsantal.

I den framtagna kulturmiljöutredningen daterad 2022-10-19 uttrycks att lasaretsområdet är känsligt för tillägg i de södra och sydvästra delarna, mot Ekebydammen. Dels på grund av riksintresset, dels på grund av lasarets framträdande roll i stadsbilden. Det kommer därför inte att skapas några nya byggrätter i planområdets södra del. Undantaget är möjligheten till en påbyggnad av Hus 01. Kulturmiljöutredningen innehåller också förslag på tvåvarsamhets bestämmelser (k), vilka har införts i plankartan.

Bestämmelsen k1 anger följande: "Byggnadens huvudsakliga karaktär skall bevaras med avseende på struktur, material och färgsättning med undantag för den nordöstra fasaden. Av särskild betydelse är den sydvästra fasadens horisontalitet. Tillägg av balkonger skall göras i enlighet med byggnadens karaktär".

Bestämmelsen k2 anger följande: "Byggnadens huvudsakliga karaktär skall bevaras med avseende på struktur, material och färgsättning. Påbyggnad skall göras tydligt avläsbar och visuellt avgränsad från den befintliga byggnaden."

Byggenheten bedömer att de föreslagna varsamhetsbestämmelserna behöver bearbetas för att i större utsträckning vara inriktade på att bevara den ursprungliga gestaltningen och karaktären som offentlig byggnad. Byggenheten förordar därför att till exempel formuleringen om att "Tillägg av balkonger skall göras i enlighet med byggnadens karaktär" utelämnas eftersom utkragande balkonger avviker från byggnadernas strikta modernistiska formspråk.

De föreslagna varsamhetsbestämmelserna anger att "Byggnadens huvudsakliga karaktär skall bevaras med avseende på struktur, [...]". Ordet "struktur" kan i sammanhanget vara svårtolkat och bör förtydligas i plan- och genomförandebeskrivningen. Formuleringar som "fasadens horisontalitet" och "visuellt avgränsad" kan också vara svårtolkade och kan behöva förtydligas för att uppfylla tydlighetskravet i PBL.

Vidare bedömer byggenheten att varsamhetsbestämmelserna bör kombineras med skyddsbestämmelsen q. Det kan också övervägas att införa en bestämmelse om rivningsförbud.

I kulturmiljöutredningen anges det också att mot norr och nordost är känsligheten för tillägg låg då den inte har en lika framträdande roll i stadsbilden, särskilt inte från stadskärnan och de viktiga stråken kring Ekebydammen. Byggenheten delar uppfattningen att den norra och nordöstra sidan är mindre känslig, men kan konstatera att nuvarande bestämmelser möjliggör en högre byggnadshöjd än vad illustrationerna redovisar. Kompletterande bestämmelser bör

därför införs för att säkerställa att lasaretsbyggnaden förblir en solitär och ett landmärke i stadsbilden. Bygg- och miljönämnden har i övrigt inga synpunkter på planförslaget.

BESLUT

Bygg- och miljönämnden beslutar,

- att avge yttrande i enlighet med tjänsteyttrandet daterat 2023-01-05, bilaga BMN 2023/6/1 med tillägget
- att informationen om fjärrvärme utvecklas och kompletteras samt att det tydligare framgår att ambitionen ska vara fjärrvärmeanslutning för befintliga och tillkommande byggnader.

KOMMENTAR

Buller

Bullerutredningen har kompletterats inför granskningen.

Naturvård

Bestämmelsen korrigeras i plankartan och i planbeskrivning men planbeskrivningen kommer förklara bestämmelsen och beskriva att säkerhetsrisken i detta fall även kan innebära att rötter riskerar att skada ledningar i marken. Träd får därmed fällas om denna risk föreligger och återplantering får ske på annan men lämpligare plats.

Förorenade områden

Bestämmelse läggs till gällande att startbesked för ny- eller ombyggnation inte får ges förrän erforderlig sanering av marken kommit till stånd. En fördjupad riskbedömning ska tas fram tidigt i projekteringsarbetet och samråd med Sala-Hebys miljöenhet ska göras för att bestämma nödvändiga saneringsåtgärder samt masshantering.

Skola

Syftet med detaljplanen är inte att bedriva förskole- eller grundskoleverksamhet utan syftet med bestämmelsen S är att möjliggöra gymnasieskola. Bestämmelsen ändras till S1 – gymnasieskola. För gymnasieskola bedöms den fria som är möjlig att skapa inom fastigheten som tillräcklig.

Gestaltning och kulturmiljö

Bestämmelsen o₂ justerar enligt Bygg- och miljönämndens yttrande (och blir baserad på övriga justeringar bestämmelsen o₅). Bestämmelsen o₁ förändras till en f-bestämmelse med innebörden att byggnader med en höjd på över +72 meter över nollplanet ska ha sadeltak. Undantagen gällande höjd för hisstoppar, trapphus och tekniska anläggningar tas bort. Undantagen för takkupor och frontespiser gäller endast takvinkel varför dessa bedöms kunna kvarstå.

De kulturhistoriska värdena ska bevaras genom skydds- och varsamhetsbestämmelser. Bestämmelserna har justerats efter detaljplanens samråd och för lasarets högdal (hus 3) regleras i stället q₁, *Byggnadens huvudsakliga karaktär skall bevaras med avseende på struktur, material och färgsättning med undantag för den nordöstra fasaden. Exempel på detta är den sydvästra fasadens horisontella band av fönster och tegel. Eventuella tillägg skall göras i enlighet med byggnadens karaktär.* För lågdelen (hus 1 och 2) regleras k₁: *Byggnadens huvudsakliga karaktär skall bevaras med avseende på struktur, material och färgsättning. Eventuell påbyggnad eller tillbyggnad skall göras tydligt avläsbar i relation till den befintliga byggnaden.*

Detaljplanen möjliggör inte högre bebyggelse i dag. I gällande detaljplan är byggnadshöjden 40 meter medan i planförslaget föreslås en nockhöjd på motsvarande 38 meter. Föreslagna tillägg är minst två meter lägre samt har inte samma utbredning som befintlig byggnad vilket visuellt kommer att uppfattas från norr. Lasaretsbyggnaden kommer således att förbi en solitär och ett

landmärke i stadsbilden även utan kompletterande bestämmelser. Planbeskrivningen kompletteras med illustrerade vyer över planförslaget för att förtydliga detta

Fjärrvärme

Planbeskrivningen kompletteras med beskrivning av att området även fortsatt avses försörjas med fjärrvärme.

Samhällstekniska enheten

Plankartan

- Svårt att läsa texten/bestämmelserna i plankartan vid utskrift i A3. Kartan är inte vektoriserad vilket den behöver vara, gränser blir t ex inte exakta.
- Skala verkar saknas.
- Ska skolområdet verkligen gå runt bostadsområdet i öst? Är det inte bättre att särskilja skolans verksamhet ifrån bostadsområdet i östläge? Vad är ytan tänkt för att användas för inom skolverksamheten? Är det inte bättre att nyttja ytan till något kopplat till bostadsändamål?
- Ska inte denna yta/hus också utgöra bostäder? Varför är ytan rödmarkerad? Borde den inte vara gul?
- En reflektion: Med detta förslag kan man göra parkeringar över hela området, är det rimligt och lämpligt? Vad är kommunens mall/riktlinje för detta i detaljplaner?
- Frågan är om byggnaden närmast Ekebydamm är lämplig för skolverksamhet vilket plankartan medger med tanke på översvämningsrisk?
- Plankartan anger bara skola men i PB pratar man om gymnasial och eftergymnasial. Ska barn gå där krävs gård som inte finns utrymme för, går det att tydliggöra vilken skolverksamhet på plankartan?
- Är det lämpligt att ha en så flexibel plan som öppnar upp för många olika verksamheter? Utredningar ska i så fall visa på "värsta scenario" vilket befintliga utredningar inte är. Möjligheten att det ska fungera som en helhet försvinner, beställaren ser bara till sin del vilket är endast fastigheten medan kommunen har ett större ansvar för att samhället ska fungera som en helhet.

Plan- och genomförandebeskrivning

- Ange figur nr och hänvisa i texten till figurerna/kartorna.
- Sid 2,18 m fl - Underlaget "Miljötekniskt markundersökning (2022-06-28)" saknas på hemsidan/sidan för detaljplanen. Bifogat är endast en karta med provtagningspunkter med klassning (dvs "bilaga 1", daterad 2022-06-08), men själva konsultrapporten finns inte att ladda ned eller ta del av. På sid 2 i plan- och genomförandebeskrivningen listas dokumentet som del av utredningar som genomförts och sid 18 beskrivs resultatet av undersökningen (väldigt översiktligt).
- Sid 8 - Ange figur nr samt ändra färg för "mycket värdefull" till blå eller gul. Den nu röda färgen förväxlas lätt med bakgrundkartans brun-röda färg för gator mm, vilket gör det svårt att avgöra vilken del som faktiskt är mycket värdefull.
- Sid 13 - Infoga en hänvisning/legend till kartan gällande vilka fornlämningar som är vad (tex namn så att man förstår) och vilken som berör kanalen som är förstörd.
- Sid 14 - Tydliggör att Structor tagit fram egna platsspecifika riktvärdena som endast berör planområdet (och att dessa inte är Sala kommuns egna riktvärden för exploatering) i texten.
- Sid 14 - Generellt: sannolikt hög sanering-/deponeringskostnad för delar av detaljplaneområdet med halter över MKM och FA avseende metaller. Betalar kommunen marksaneringen eller exploitören?
- Sid 14 - Vad menas med "föroreningshalterna förekommer i mindre utbredning även ned till ca 1 m djup". Vad menas med mindre utbredning? (KM?)

- Sid 14 - avhjälpande åtgärder pga förorenad mark. Alltså kommer inte marken vara orörd och därmed bör även avhjälpande åtgärder för dagvattenfördröjning genomföras för samtliga områden där sanering kommer ske. Oavsett ska detaljplanen visa förbättrad dagvattenhantering för hela området och inte bara där man för tillfället planerar nybyggnation. Det finns inga föreslagna dagvattenåtgärder på fastighetens södra och östra del, ska det inte göras någon sanering på dessa ytor?
- Sid 15 - Fråga: I sista raden används ordet "Miljöundersökningarna". Hur många miljöundersökningar har genomförts och vart är materialet/rapporterna någonstans? Dessa har inte ingått i samrådshandlingarna.
- Sid 15 - Principskissen visar grönområden även utanför detaljplanen vilket kan vara missvisande (östra och södra delen). Det gäller även situationsplanen på sid 17.
- Sid 15 - Hur säkerställs att de lösningar och förslag som presenteras i "Rapport Sala Lasarett, Dagvattenutredning rev.2022-11-11 (Tyréns/Malacon)", samt överenskommelser i övriga möten i projektet följs och utförs?
- Sid 18 - Översta figuren på sidan, Fråga: är "till- och påbyggnader samt nya byggnader" det nya förslaget? Eller vad är existerande idag och vad är tillkommande enligt nya förslaget? Otydligt.
- Sid 25, 28 - Sista meningen. Är fd ambulansinfarten att beteckna som byggnad? Bygglov för konstruktionen saknas. Samma gäller för sid 28 Ledningar, andra stycket och Servitut, första stycket.
- Sid 28 - Befintliga allmänna VA-ledningar inom fastigheten måste vara skyddade med ledningsrätt innan detaljplanen föreslås antas om inte båda parter har enats i ett servitutsavtal som kan omvandlas till ledningsrätt.

Bilaga 1 (kompletterande miljöteknisk markundersökning/karta)

- Klassningen -vilken förorening är den baserad på? Metaller? Övriga ämnen/parametrar? Vidare, hur djupt ned i marken ligger föroreningen? (ned till 1m?)

Bilaga 2 (geoteknisk undersökningsplan)

- Fråga: vad betyder den röda färgen på provtagningspunkterna 22-23? Förklara i legenden.

Bilaga 3a-c

- Fråga: Provtagningsdjup varierar stort inom utpekade planområde, vad är anledningen till detta? Har man stött på berg på vissa ställen? (från 0-0,5 till 0-3 m). Frågan berör främst bostad- och skolområdet. (Jag utgår ifrån att inget grävarbete är planerat för nya konstruktioner på ett större djup än 0,5m för parkområdet).
- Notering: Kompletterande miljöprovtagning bör göras när det är utrett vart nya VA-ledningar ska gå. Berör ledningsgången FA massor till på ett större djup än 1 meter måste även dessa gå till FA deponi (utökad kostnad).

Dagvattenutredning

- Sid 6 Figur - Dagvattnet från området rinner inte till Ekeby damm utan till Lillån
- Sid 11-12 - Detaljplanens dagvattenutredning ska visa förbättrad dagvattenhantering för hela området, inte bara där man planerar nya byggnader. I figur 7 saknas fördröjning för stora delar av området, rött, grönt och gult område saknar helt fördröjning och släpps orenat och utan fördröjning till det allmänna dagvattennätet. Om t ex sanering kommer krävas innebär det förändring och möjlighet att genomföra rimlig dagvattenfördröjning.
- Sid 13 - Ska det inte göras någon sanering i det östra området? Om sanering krävs bör diken för att fördröja vattnet från parkeringen i öst genomföras samtidigt. Varför är de föreslagna diken som fördröjer vattnet från parkeringen i öst inte med på

principskissen? Detaljplanen ska visa lösningar för fördröjning för hela området. Vilken situationsplan hänvisar man till?

- Sid 14 - Separat rapport från Avloppsspolarna saknas i underlaget.
- Sid 15 - Planerad användning av lokalerna. I genomförandebeskrivningen nämns vårdverksamhet men inte i beräkningen för spillvattenflöde och vattenflöde. Varför?
- Sid 16 - Om tryckstegring för dricksvatten krävs för enstaka fastigheter är det fastighetsägarens ansvar att bekosta samt ordna.
- Sid 16 - En genomförandeplan för hur dagvattenlösningarna i respektive område ska utföras behöver finnas med om inte all dagvattenhantering byggs ut på en gång.

Vatten och avlopp

- Har man utrett vilka serviser som används inom fastigheten och klarlagt vilka byggnader som är kopplade till vilka förbindelsepunkter? Detta behöver klargöras under planskedet.

Trafikutredning

- Det blir fel att hänvisa till denna trafikutredning i Plan- och genomförandebeskrivningen när vissa saker har justerats efter den tagits fram och ändringar i detaljplanen har gjorts.
- Sid 15 - Detaljplanens samrådshandlingar rörande trafik och parkering är baserade på en alternativ verklighet som presenteras i trafikutredningen. Verkligheten ser (åtminstone) idag annorlunda ut. Hur hanterar man de konsekvenser som kommer uppstå utanför planområdet när planen förverkligas?
- Sid 17 - "Boendeparkering för den planerade bostadsfastigheten planeras inom fastigheten Lasarettet 2 med möjlighet att även samnyttjas med övriga verksamheter" – Hur? Först till kvarn?
- Sid 21:2 - "Parkeringsavgift" – Resultat av detta då kommunen har en stor gratis parkering på andra sidan gatan?
- Sid 21:3 - "En bilpoolplats motsvarar minst behovet av 5 normalparkeringar" – Finns det underlag för detta?
- Sid 21:5 - "Samnyttjandet bedöms täcka ca 20% av parkeringsbehovet för bostäder beaktat att nyttjandegraden för egen personbil är lågt, dvs den står oftast parkerad" – Hur täcks resterande 80%?
- Sid 21:6 - "Andelen hemarbete verkar inte gå till noll utan ligga på nivåer 20–50%" – Underlag?
- Sid 25 - "Soppantering med fordonstyp (LOS), sker vid lastkajen på den östra sidan av hus 2. Backvändning krävs för att kunna vända och angöra lastkajen" – Backvändning är ej tillåten (i plan- och genomförandebeskrivningen skriver man dock att man ska följa arbetsmiljöverkets riktlinjer.)
- Sid 26 - "Varutransporter till verksamheter vid den södra gården sker med pickup eller minibuss" – Hur säkerställs detta i verkligheten? (Här kan man ha ritat om för att öka körspåren för större fordon på bekostnad av parkeringsyta.)

Påverkan utanför planområdet

- Stor risk för att korsningen vid Väsbygatan/Lasarettsgatan/Silogatan kommer bli problematisk. Tung trafik hänvisas idag till Väsbygatan och Metsokorset planeras att stängas. Detta kommer innebära att en ny trafiklösning behöver ordnas på grund av ökad användning för planområdet. Vem ska bekosta detta?
- Utökad pendlarparkering kommer behövas eftersom pendlarparkeringen kommer nyttjas av boende och verksamheten inom planområdet pga antalet parkeringsplatser inom planområdet ska samnyttjas samt planeras att avgiftsbeläggas. Vem ska bekosta detta?

EXTRA UNDERLAG - MILJÖTEKNISK MARKUNDERSÖKNING I PLANSKEDE

- Samlad bedömning - Viktigt att notera att gränsvärdet för MKM bly sänktes till 180 (tidigare 400) innan jul, vilket kan innebära en annan bedömning än den som beskrivs i konsultrapporten samt provtagningsresultatet i Excel filen (Bilaga 3a-c) med markprovtagningsresultat. Detta kan påverka kostnad för sanering och deponi mm.
- Generell synpunkt - Det saknas en beskrivning varför provtagningsdjup varierar på planområdet i rapporten. Informationen kan finnas i någon av bilagorna till rapporten som jag inte fått ta del av. Vad är förväntat max djup vid schakt för entreprenaden?

KOMMENTAR

Plankarta

Plankartan justeras till granskning så att den är vektoriserad samt kompletteras med skalstock, koordinater, skala samt utskriftsformat.

Avsikten med detaljplanen är inte att möjliggöra fler parkeringar än vad som behövs. Det är teoretiskt möjligt att anlägga parkeringar på stora delar av planområdet men detta är inte möjligt i praktiken. Funktioner som exempelvis dagvattenhantering och gårdsyta för gymnasieskola, vårdverksamhet eller bostäder kommer att säkerställa att marken inte blir endast parkering. Särskild reglering av detta bedöms därför inte som nödvändig.

- I dagvattenutredningen har det inte bedömts föreligga översvänningsproblematik för byggnaden närmast Ekebydamn.

- Syftet med detaljplanen är inte att bedriva förskole- eller grundskoleverksamhet utan syftet med bestämmelsen S är att möjliggöra gymnasieskola. Bestämmelsen ändras till S1 – gymnasieskola. För gymnasieskola bedöms den friyta som är möjlig att skapa inom fastigheten som tillräcklig.

- Detaljplanen omfattar mycket riktigt flera användningar men detta bedöms som befogat baserat på att detaljplanen omfattar så väl stora befintliga byggnader som kompletterande bebyggelse. Detaljplanen avses också gälla under lång tid vilket innebär ett behov av flexibilitet över tid då verksamheterna kan förändras. Utgångspunkten för trafikutredningen har varit att utgå från ett realistiskt scenario för områdets användning, vilket i detta fall är en varierad användning. Efter samrådet har ett ytterligare sannolikt scenario studerats där huvudanvändningen är gymnasieskola, ett scenario som innebär ett mindre behov av parkeringsplatser. Skulle förändringar avseende användning ske i framtiden kommer eventuella förändringar gällande exempelvis parkering och dagvatten behöva redovisas i bygglovsskedet.

Plan- och genomförandebeskrivning

- Underlaget Miljötekniskt markundersökning (2022-09-27) saknades tyvärr under samrådet men detta kompletterades senare. Huvuddragen fanns dock som yttrandet beskriver översiktligt redovisat i planbeskrivningen.

- Illustrationen är hämtad direkt från den fördjupade översiktsplanen "Plan för Sala stad – Sala tätorts grönstruktur" och färgskalan för biologisk mångfald kommer således därifrån.

- Illustrationen av fornlämningar förtydligas.

- Planbeskrivningen förtydligas avseende att miljökonsult tagit fram de platsspecifika riktvärdena, att exploatören ansvarar för marksanering av kvartermark samt att det rör sig om en markmiljöundersökning och inte flera. Handlingen kompletteras med att de framtagna platsspecifika riktvärdena ännu inte är godkända av tillsynsmyndighet (Sala kommuns Miljöenhet).

- Illustrationsplanen redovisar mycket riktigt grönområden även utanför planområdet för att just förtydliga att dessa fortsätter även utanför planområdet. Områdets dagvattenhantering och friyta är däremot bara beräknad på själva planområdet.
- Genomförande av dagvattenutredningens förslag säkerställs via överenskommelse mellan fastighetsägare och kommun. Genomförandebeskrivningen kompletteras avseende detta.
- Illustration över vad som är befintligt, ny- respektive tillbyggt förtydligas.
- Före detta ambulansinfarten är en byggnad. Delar av byggnaden liksom rampen upp till byggnaden föreslås rivas och ledningarna friläggs därigenom för att säkerställa tillgången till ledningar. Plankartan revideras så att delen som avses rivas i stället redovisas med prickmark samt u-område.

Markmiljö

- Kommunens bedömning är att markmiljöutredningen är tillräckligt tydlig. Att den fullständiga utredningen saknades under samrådet är däremot olyckligt.

Dagvattenutredning

- Planbeskrivningen förtydligas avseende dagvattenhantering inom planområdets södra delar samt avseende vilka verksamheter som föreslås i planområdet.
- Dagvattenutredningen kompletteras avseende recipient och förtydligas avseende fördröjning i planområdets södra och östra delar.
- Dagvattenlösningarna avses utföras samtidigt men skulle detta inte göras kommer detta att behöva redovisas i bygglovsskedet

Vatten och avlopp

Planförslaget justeras så att sju meter av befintlig byggnad (hus 4) liksom rampen upp till byggnaden föreslås rivas och ledningarna friläggs därigenom för att säkerställa tillgången till ledningar. Plankartan revideras så att delen som avses rivas i stället redovisas med prickmark samt u-område. Planbeskrivningen kompletteras med redovisning av detta. Ett avtal ska tas fram mellan kommunen och fastighetsägaren att ett friläggande av ledningarna ska ha genomförts innan en om- eller påbyggnad av hus 4 kan påbörjas avseende den i planen tillåtna bygggrätten. Planbeskrivningen kompletteras med redovisning av detta.

Trafikutredning

- Trafikutredningen beskriver mycket riktigt ett scenario vilket har bedömts som det sannolika scenariot för planområdet. I samråd har kommunen och fastighetsägare bedömt att det antal parkeringsplatser som föreslås i detaljplanen är tillräckligt. Skulle verksamheterna inom planområdet förändras under tid så kommer dessa att behöva anpassa sig och inte underskrida den mängd parkeringar som är överenskommet.

- Inom arbetet med detaljplanen kan främst parkeringsfrågan gällande just detaljplanens innehåll regleras. De 216 parkeringarna bedöms vara tillräckliga (och ska begränsa) de verksamheter som kan accepteras att etableras på platsen. Detta kommer styras genom att "parkeringsintensiva" hyresgäster inte får kontrakt ifall önskade parkeringar inte finns att tillgå. Det finns trots detta även en ambition från fastighetsägarens sida att om behov skulle uppkomma, avtala med andra privata fastighetsägare för att frigöra mark för fler nödvändiga parkeringar. Detta regleras dock inte inom detta detaljplanearbete. Det ska därmed inte uppstå problematik med otillåten gatuparkering, eller på andra parkeringsytor i närområdet.

Trafikutredningen har uppdaterats med hur parkeringssituationen blir ifall användningen blir gymnasium och bostäderna i nordöst inte byggs. I det fallet minskas behovet av parkeringar till 146, men då bostäder i planen även tillåts är det tidigare parkeringstalet det som även framöver möjliggörs (216). Planbeskrivningen uppdateras med information om vilka lämpliga anläggningar (vid etablering av gymnasieskola) som kan ersätta övertaliga parkeringar för att förbättra skolmiljö, dagvattenhantering, vändningar med transporter etcetera. Även information

om att dessa anläggningar kan tvingas omvandlas till parkeringar igen i framtiden om användningen önskas ändras till bostäder införs.

- Trafikutredningen förtydligas gällande bilpoolplatser, samutnyttjande, varutransporter och hemarbete. Även information införs i utredningen att kommunen idag inte jobbar aktivt med mobility management eller en mobilitetsstrategi. Detta ligger på framtiden.
- VAFAB missade tyvärr att svara på samrådsremissen men ska yttra sig i den kommande granskningen. De accepterar backvändning i planområdets östra del där det även idag är det sätt som sophämtningen genomförs. Krav finns att området i framtiden är bra avskilt, underhålls och risken för spring omöjliggörs, speciellt om verksamheten i framtiden blir gymnasium.

Påverkan utanför planområdet

- Angående påverkan utanför planområdet så är det svårt att sia om hur utfallet blir i verkligheten avseende andra allmänna parkeringar och eventuellt ökad användning av dessa. Närheten till kommunikationer och alternativ till bil som färdmedel minskar förhoppningsvis detta beroende till viss del. Ifall det blir gymnasieskola kommer trafik vid hämtning/lämning med exempelvis buss öka som ska samsas med övrig trafik i området (tung- och persontrafik). Eventuellt framtida behov för att bygga rondell och andra infrastrukturlösningar kan bli aktuellt i området oavsett vad denna detaljplan möjliggör eller inte. Dock, vid ett eventuellt kommunalt beslut att förlägga en gymnasieskola på fastigheten måste troligen vissa trafikfrågor lösas och om behov finns belysa behovet av finansiering av nödvändiga trafiklösningar. Detaljplanen möjliggör men kan inte lösa alla eventualiteter innan närmare projektering/behov för en viss etablering klagjorts. Klart är dock att trafikfrågor som dessa om behov uppstår måste lösas så trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter säkerställs samt trafiksituationen i stort i hela området.

KSLU § 159 Detaljplan för Lasarettet 2 - beslut avseende undersökning av betydande miljöpåverkan

INLEDNING

Detaljplanen för Lasarettet 2 var ute på samråd under perioden 19 december 2022 – 22 januari 2023. Planhandlingarna var utställda i kommunhusets entré, samt på kommunens webbplats www.sala.se.

I enlighet med Plan- och bygglagen (2010/900) ska kommunen, inom ramen för samrådet, undersöka om genomförandet av detaljplanen kan anses medföra en betydande miljöpåverkan eller inte.

Kommunen ska efter undersökningen avgöra frågan i ett särskilt beslut. Beslutet ska även redovisa omständigheterna som talar för eller emot att genomförande kan medföra en betydande miljöpåverkan (Miljöbalken 6 kap 7§).

En undersökning för miljöbedömning togs fram den 21 januari 2022 och samråd har genomförts med Länsstyrelsen Västmanlands län.

Beslutsunderlag

Bilaga KS 2023.5257, missiv

Bilaga KS 2023.5258, undersökning för miljöbedömning Detaljplan Lasarettet 2 (bilaga 1)

Bilaga KS 2023.5259, Länsstyrelsen Västmanlands yttrande över Detaljplan Lasarettet2 (bilaga 2)

Ärendet föredras av planarkitekt Mikael Byström.

Yrkanden

Amanda Lindblad (S) yrkar

att ledningsutskottet beslutar

att genomförandet av Detaljplan Lasarettet 2 inte kommer innebära en sådan betydande miljöpåverkan som avses i Miljöbalken 6 kap 5§.

Beslutsgång

Ordföranden ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Ledningsutskottet beslutar

att genomförandet av Detaljplan Lasarettet 2 inte kommer innebära en sådan betydande miljöpåverkan som avses i Miljöbalken 6 kap 5§.

Skickas till

Plan- och utvecklingsenheten

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

KSLU § 65 Antagande av styrdokument Underskriftsbemyndigande

INLEDNING

Firmatecknare är en civilrättslig term som används beträffande personer som utsetts av styrelsen för till exempel ett aktiebolag eller en ekonomisk förening för att företräda bolaget eller föreningen och teckna dess firma. Begreppet firmatecknare finns inte i kommunallagen. Vem som företräder en kommun i avtalsrättsliga eller andra sammanhang avgörs av beslutanderättens fördelning i form av reglementen eller delegationsordningar. Kommunstyrelsen kan även i beslut ange vilka som får underteckna handlingar. I kommunens Underskriftsbemyndigande framgår vilka politiker samt tjänstepersoner som har bemyndigats av kommunstyrelsen att teckna rättshandlingar å kommunens vägnar.

Detta dokument har behövt uppdateras med namn på tjänstepersoner och yrkestitel.

Beslutsunderlag

KS 2024.2343, Missiv från kommunjurist

KS 2024.2344, Uppdaterat underskriftsbemyndigande

Josefin Gardeblad, kommunjurist, föredrar ärendet.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar,

att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,

att anta revideringen av Underskriftsbemyndigande som styrdokument för kommunstyrelsen i egenskap av egen nämnd enligt bilaga KS 2024.2343.

Beslutsgång

Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,

att anta revideringen av Underskriftsbemyndigande som styrdokument för kommunstyrelsen i egenskap av egen nämnd enligt bilaga KS 2024.2343.

Skickas till

Kommunstyrelsen

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

STABEN FÖR UTVECKLING OCH FÖRVALTNING
Josefin Gardeblad
Kommunjurist

MISSIV

Missiv Antagande av styrdokument Underskriftsbemyndigande

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Firmatecknare är en civilrättslig term som används beträffande personer som utsetts av styrelsen för till exempel ett aktiebolag eller en ekonomisk förening för att företräda bolaget eller föreningen och teckna dess firma. Begreppet firmatecknare finns inte i kommunallagen. Vem som företräder en kommun i avtalsrättsliga eller andra sammanhang avgörs av beslutanderättens fördelning i form av reglementen eller delegationsordningar. Kommunstyrelsen kan även i beslut ange vilka som får underteckna handlingar. I kommunens Underskriftsbemyndigande framgår vilka politiker samt tjänstepersoner som har bemyndigats av kommunstyrelsen att teckna rättshandlingar å kommunens vägnar.

Detta dokument har behövt uppdateras med namn på tjänstepersoner och yrkestitel.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att anta revideringen av Underskriftsbemyndigande som styrdokument för kommunstyrelsen i egenskap av egen nämnd.

Bilagor:

- 1 Underskriftsbemyndigande

UNDERSKRIFTSBEMYNDIGANDE FÖR KOMMUNSTYRELSEN

GÄLLANDE FR O M 2024-**-**

Firmatecknare är en civilrättslig term som används beträffande personer som utsetts av styrelsen för till exempel ett aktiebolag eller en ekonomisk förening för att företräda bolaget eller föreningen och teckna dess firma. Begreppet firmatecknare finns inte i kommunallagen. Vem som företräder en kommun i avtalsrättsliga eller andra sammanhang avgörs av beslutanderättens fördelning i form av reglementen eller delegationsordningar. Kommunstyrelsen kan även i beslut ange vilka som får underteckna handlingar. I kommunens Underskriftsbemyndigande framgår vilka politiker samt tjänstepersoner som har bemyndigats av kommunstyrelsen att teckna rättshandlingar å kommunens vägnar.

Kommunstyrelsen beslutar,

att bemyndiga nedan nämnda personer att för kommunens räkning underskriva följande dokument:

- 1. Avtal, överenskommelser, förpliktelser, åtaganden eller ansvarstaganden, som är kommunövergripande och för vilka kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen ansvarar, krediter å bankräkning, förbindelser på grund av uppburna stats- eller arvfondsbidrag, uttagande, dödning och omplacering i förmånsrätts hänseende av inteckningar**

Kommunstyrelsens ordförande Amanda Lindblad, **eller vid förfall för denne i tur och ordning**, av kommunstyrelsens förste vice ordförande Anders Wigelsbo, styrelsens andre vice ordförande Erik Hamrin var för sig i förening med antingen kommundirektör Daniel Holmvin eller ekonomichef Inger Lindström.

- skuldebrev och borgensåtaganden ska undertecknas av kommunstyrelsens ordförande Amanda Lindblad, **eller vid förfall för denne i tur och ordning**, av kommunstyrelsens förste vice ordförande Anders Wigelsbo, styrelsens andre vice ordförande Erik Hamrin och ekonomichef Inger Lindström, eller vid förfall för denne, av kommundirektör Daniel Holmvin
- uppta, omplacera och lösa lån som beslutats av kommunfullmäktige, ekonomichef Inger Lindström efter samråd med kommunstyrelsens ordförande
- placering av kommunens likvida medel, ekonomichef Inger Lindström efter samråd med kommunstyrelsens ordförande
- placering av donationsmedel, ekonomichef Inger Lindström efter samråd med kommunstyrelsens ordförande
- teckna och säga upp leasingavtal, förutom i [punkt Kontorsspecifika leasingavtal](#) samt [punkt Övriga avtal gällande kommunens fordon](#),

kommundirektör Daniel Holmvin eller ekonomichef Inger Lindström var för sig

- underteckna rapporter till tillsynsmyndighet samt andra rättshandlingar avseende kommunens dammar, kommundirektör Daniel Holmvin

2. Avtal, överenskommelser, förpliktelser, åtaganden eller ansvarstaganden, som är kommunövergripande och för vilka kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen ansvarar, för vilka kommunstyrelsen eller dess utskott och kommunfullmäktige beslutat om

Kommunstyrelsens ordförande Amanda Lindblad, eller vid förfall för denne, av kommunstyrelsens förste vice ordförande Anders Wigelsbo, styrelsens andre vice ordförande Erik Hamrin, kommundirektör Daniel Holmvin var för sig. Gäller också i sak under punkterna 3 – 14 nedan för så vitt hinder för underskrift av närmast ansvarig föreligger.

3. Brådskande beslut enligt 6 kap 39§ Kommunallagen (2017:725)

Kommunstyrelsens ordförande Amanda Lindblad.

4. Förklaringsavtal upp till och med två prisbasbelopp

Kommundirektör Daniel Holmvin, Kommunjurist Arminé Kanakanian, Kommunjurist Josefin Gardeblad, Kommunjurist Allis Zetterqvist var för sig.

5. Tilldelade avtal efter upphandling, förlängning/upsägning/hävning av upphandlade avtal

Kontorschef ekonomikontor Inger Lindström, kontorschef personalkontor Stefan Jacobsen, kontorschef tekniska kontoret Åsa Kling, Räddningschef Johan Walerius, kontorschef samhällsbyggnadskontoret Lars Wedlin, stabschef Arminé Kanakanian.

6. Beställning av upphandling (Initiera en upphandling genom en undertecknad beställning)

Kontorschef ekonomikontor Inger Lindström, kontorschef personalkontor Stefan Jacobsen, kontorschef tekniska kontoret Åsa Kling, Räddningschef Johan Walerius, kontorschef samhällsbyggnadskontoret Lars Wedlin, stabschef Arminé Kanakanian.

6.1 För högst 50 PBB

Stabschef Arminé Kanakanian, Enhetschef fastighetsenheten Hans Andersson, enhetschef park Jessica Havela, enhetschef gata Henrik Skareen, enhetschef samhällstekniska enheten Helene Johansson, enhetschef måltidsenheten Susanne Pettersson.

7. Övriga avtal gällande IT och växel samt tilläggsavtal till avtal avseende "gemensamma system/tjänster".

Stabschef Arminé Kanakanian, IT-chef Marie Johansson, kommunikationschef Christoffer Berg var för sig.

- 8. Övriga avtal avseende ledningsrätt för opto- och fiberkabel och/eller kanalisaton**
Stabschef Arminé Kanakanian, kontorschef samhällsbyggnadskontoret Lars Wedlin.
- 9. Kontorsspecifika leasingavtal**
Kontorschef ekonomikontor Inger Lindström, kontorschef personalkontor Stefan Jacobsen, kontorschef tekniska kontoret Åsa Kling, **Räddningschef Johan Walerius**, kontorschef samhällsbyggnadskontoret Lars Wedlin, stabschef Arminé Kanakanian.
- 10. Övriga avtal gällande kommunens fordon**
Kontorschef tekniska kontoret Åsa Kling.
- 11. Överenskommelse om medverkan i "Frivilliga resursgrupp"**
Krisberedskapssamordnare Elin Bjarnhagen, **Räddningschef Johan Walerius**, kommundirektör Daniel Holmvin var för sig.
- 12. Beslutade planavtal**
Kontorschef samhällsbyggnadskontoret Lars Wedlin.
- 13. Avtal i mark- och exploateringsfrågor**
Kontorschef samhällsbyggnadskontoret Lars Wedlin.
- 14. Ansökningar och överenskommelser i samband med förrättningar hos lantmäterimyndigheten:**
Kommunstyrelsens ordförande Amanda Lindblad, Kontorschef samhällsbyggnadskontoret Lars Wedlin, markingenjör Mikael Bergvall var för sig.
- 15. Enhetsspecifika avtal av mindre betydelse och som ryms inom enhetens budget (till exempel avtal om direktupphandling under beloppsgränsen) får undertecknas av nedanstående personer**
Kommundirektör Daniel Holmvin, ekonomichef Inger Lindström, näringslivschef Cissi Lööv, kommunikationschef Christofer Berg, personalchef Stefan Jacobsen, stabschef Arminé Kanakanian, IT-chef Marie Johansson, lönechef Isak Holstensson, kontorschef tekniska kontoret Åsa Kling, kontorschef samhällsbyggnadskontoret Lars Wedlin, enhetschef för fastighetsenheten Hans Andersson, **enhetschef för park Jessica Havela**, **enhetschef gata Henrik Skareen**, **enhetschef måltidsenheten Susanne Pettersson**, mätningschef Christoffer Olzon, enhetschef för samhällstekniska enheten Helene Johansson, enhetschef för byggenheten Gabriel Lidström, enhetschef för miljöenheten Lena Pettersson var för sig inom sin respektive enhet.
- 16. Indrivningsärenden, ansökan och bevakning i samband därmed så långt i processen tills motpart bestrider kommunens krav:**
Ekonomihandläggare Ulrika Österberg, ekonom Malin Boman, ekonom Anna-Sofie Oveland, redovisningsansvarig Anna Eklund, **verksamhetskontroller Sofia Högerberg**, ekonomichef Inger Lindström.
- 17. Uthyrning och förhyrning av bostäder och av lokaler samt uppsägning av hyresavtal**

Enhetschef fastighetsenheten Hans Andersson, kontorschef tekniska kontoret Åsa Kling var för sig.

18. Avtal om försäljning samt köp av fastighet enligt delegationsordning för kommunstyrelsen

Kontorschef samhällsbyggnadskontoret Lars Wedlin, markingenjör Mikael Bergvall.

19. Anvisningar å kommunens bankräkningar och bank- och

plusgirokonton: Kommunens och av kommunen förvaltade fonders/stiftelsers bank-, plusgiro-, och depåkonton. Vid kontantuttag ska teckning ske av två i förening.

Ekonomichef Inger Lindström, controller Anna Cedervång, ekonomihandläggare Ulrika Österberg, ekonom Malin Boman, ekonom Anna-Sofie Oveland, redovisningsansvarig Anna Eklund, **verksamhetskontroller** Sofia Högerberg, verksamhetskontroller Jesper Dahlberg, verksamhetskontroller Johanna Johansson, verksamhetskontroller Fredrik Miklaheim, verksamhetskontroller Emma Moen, verksamhetskontroller Thorbjörn Lentz, **controller Mikaela Assarsson**, stabschef Arminé Kanakanian.

20. Skattedeklaration avseende mervärdesskatt, arbetsgivaravgifter och avdragen skatt:

Malin Boman deklarationsombud, Linda Boström deklarationsombud, Anna Cedervång deklarationsombud, Anna Eklund deklarationsombud och ombud elstöd företag, Camilla Hagblad deklarationsombud, Isak Holstensson deklarationsombud, Sofia Högerberg deklarationsombud, Inger Lindström deklarationsombud, Inga-Lill Ottosson deklarationsombud, Anna-Sofie Oveland deklarationsombud, Emy Berglund deklarationsombud, Evelina Armstrong deklarationsombud, Linda Svensson deklarationsombud och återbetalning av punktskatt, Ulrica Österberg deklarationsombud, Cecilia Jareholm återbetalning av punktskatt, Magnus Eriksson återbetalning av punktskatt, Margareta Furenmo fastighetsdeklaration och ombud, Henrik Rosenlund personalliggare, ombud och Nicke Holmgren personalliggare, ombud, Stig Pettersson ombud elstöd företag, Peter Ågren ombud elstöd företag.

21. Mottagande å kommunstyrelsens vägnar av delgivning enligt lag härom:

Kommundirektör Daniel Holmvin, **huvudregistrator Anna Rydstedt**, kommunarkivarie Tomas Alriksson, administratör Carina Nilsson, var för sig (kommunövergripande).

Kommunjurist Josefin Gardeblad, **kommunjurist Allis Zetterqvist**, markingenjör Mikael Bergvall, fastighetschef Hans Andersson, stabschef Arminé Kanakanian var för sig inom sin verksamhet.

22. Utfärdande av pensionsbrev i enlighet med gällande pensionsavtal m m:

Lönechef Isak Holstensson, personalchef Stefan Jacobsen, var för sig.

23. Rekommenderade försändelser samt mottagningsbevis

Administratör Johan Jalonén, administratör Marcus Hedberg enligt fullmakt.

Att**Organ**-----
Strategisk regional beredning**Plats**

Sammanträdesrum Silvergruvan, Regionhuset, Västerås

TidpunktFredagen den 26 januari 2024
-----**§ 9 Länsgemensam överenskommelse för samverkan om vuxnas psykiska ohälsa**

RUF230139

Ärendet i korthet

Strategisk regional beredning föreslår att rekommendera länets kommuner och Region Västmanland att anta länsgemensam överenskommelse för samverkan om vuxnas psykiska ohälsa. Överenskommelsen är framtagen utifrån lagkrav och utgör ett styrdokument för kommuner i Västmanlands län och Region Västmanland.

Efter beslut i Strategisk regional beredning skickas överenskommelsen till samtliga parter för beslutsprocess och underskrift.

Detaljerad beskrivning av ärendet

Länsgemensam överenskommelse för samverkan om vuxnas psykiska ohälsa är ett styrdokument för kommuner i Västmanlands län och Region Västmanland. Enligt Socialtjänstlagen (SoL) och Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) ska socialtjänsten och hälso- och sjukvården ingå överenskommelser om samarbete för personer med psykisk funktionsnedsättning och personer med beroendeproblematik. Den framtagna överenskommelsen möter lagkraven.

Överenskommelsens syfte är att stärka samverkan mellan huvudmännen i frågor som rör vuxnas psykiska hälsa. Målgruppen för överenskommelsen är för personer över 18 år med psykisk ohälsa, riskbruk, skadligt bruk, beroende av alkohol, andra substanser och spel eller en samsjuklighet när det finns ett behov av samverkan eller samplanerade insatser mellan huvudmännen.

Framtagande

Överenskommelsen är framtagen av Region Västmanland, verksamheten Valfärd, tillsammans med Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, representanter från socialförvaltningar i länets kommuner och brukarorganisationen NSPH-V (Nationell samverkan för psykisk hälsa - Västmanland). Samverkan har skett med ytterligare verksamheter inom kommun och regionen, samt Länsstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Kriminalvården.

I samråd med Chefsforum (socialchefer och utsedda chefer från hälso- och sjukvårdens ledning) tillsattes en styrgrupp, en arbetsgrupp och en referensgrupp med representanter från berörda verksamheter. Utöver arbete i de särskilt tillsatta grupperna har förankring och dialog skett fortlöpande i berörda samverkansforum.

Remissförfarande och beslutsprocess

Överenskommelsen var på remiss 230619 – 231015. Remissinstanser var samtliga kommuner i Västmanlands län, Region Västmanlands hälso- och sjukvårdsförvaltning, Samordningsförbunden Västmanland, Funktionsrätt Västmanland och Nationell samverkan för psykisk hälsa NSPH – Västmanland.

Remissvar inkom från nio av länets tio kommuner samt Region Västmanlands hälso- och sjukvårdsförvaltning. Samtliga remissvar har tagits i beaktande och förändringar har gjorts med hjälp av arbetsgruppen och referensgruppen utifrån förslag från remissinstanserna.

Förankring efter remiss sker i:

- Politiska samverkansgruppen-Nära vård 2023-11-10
- Regional ledningsgrupp 2023-11-17
- Regionala utvecklingsnämnden 2023-12-04
- Chefsforum 2023-12-08

Efter beslut i Strategisk regional beredning skickas överenskommelsen till samtliga parter för beslutsprocess och underskrift.

Verksamhetsmässiga och ekonomiska konsekvenser***Verksamhetsmässiga konsekvenser***

Ärendet bedöms inte medföra några större verksamhetsmässiga konsekvenser. Konsekvensen av att strukturen för samverkan på lokal nivå förändras, leder till färre möten för samtliga verksamheter. I de tidigare tre överenskommelserna fanns en struktur för tre olika lokala ledningsgrupper per kommun, som nu har slagits ihop till en lokal ledningsgrupp per länsdel.

Juridiska konsekvenser

Ärendet bedöms inte medföra några juridiska konsekvenser.

Administrativa konsekvenser

Ärendet bedöms inte medföra några större administrativa konsekvenser. Uppföljning av överenskommelsen innebär ett merarbete för verksamheten Välfärd men bedöms kunna hanteras inom ramen för ordinarie uppdrag.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser.

Hållbarhet***Miljöperspektiv***

Ärendet bedöms inte medföra några miljökonsekvenser.

Prövning av barnens bästa

Målgruppen för överenskommelsen är vuxna men i framtagandet av överenskommelsen har barn som anhöriga beaktats. En prövning av barnets bästa är genomförd, och visar att barnets bästa har beaktats vid framtagandet.

Invånarperspektiv

Ärendet bedöms ha en positiv påverkan för berörda invånare.

Uppföljning

Uppföljning av överenskommelsen ska ske vart fjärde år. Ansvarig är Region Västmanland, verksamheten Valfärd. Uppföljning ska göras i dialog med ansvariga chefer och verksamhetsföreträdare i regionen och kommunerna. Uppföljning av mål och indikatorer sker årsvis och rapporteras till Chefsforum samt berörda politiska samverkansforum. All statistik ska vara könsuppdelad och uppföljningen bör analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv.

Sofia Ekman och Maria Boman informerar och tar bland annat upp syfte med överenskommelsen, årlig uppföljning och processen för framtagande. De går igenom remissperioden, hanteringen av remissvar samt vilka ändringar som har gjorts utifrån remissinstansernas inlämnade synpunkter. Bland annat har ett förtydligande och förordande om undertecknande parter för överenskommelsen gjorts. Förordandet följer SKR:s rekommendation.

Beredningen diskuterar den kommunala processen för framtagande av överenskommelsen och respektive kommuns ansvar för förankring i den egna kommunen.

Beredningens beslut

1. Strategisk regional beredning rekommenderar Region Västmanland och länets kommuner att anta Läns gemensam överenskommelse för samverkan om vuxnas psykiska ohälsa.
2. Överenskommelsen ersätter följande överenskommelser och riktlinje som därmed utgår:
 - Samverkan kring personer med missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel eller dopningsmedel
 - Överenskommelse mellan Region Västmanland och kommunerna i Västmanland om samverkan kring vuxna personer med psykisk sjukdom/funktionsnedsättning
 - Överenskommelse om samverkan mellan Region Västmanland och respektive kommun i Västmanland avseende äldre
 - SIP Läns gemensam riktlinje mellan Region Västmanland och kommunerna i Västmanlands län för samordnad individuell plan

Paragrafens slut -----

2024-01-26

Vid protokollet

Elin Hellström, mötessekreterare

Justerat 2024-02-09

Mikael Andersson Elfgrén

Ordförande

Catarina Pettersson

Justerare

Rätt utdraget intygas 2024-02-20

Elin Hellström

Bilaga 1. Aktörers uppdrag och ansvarsområden

I denna bilaga beskrivs Region Västmanlands och länets kommuners ansvar för främjande, förebyggande, stödjande och vårdande insatser till vuxna med psykisk ohälsa, skadligt bruk och beroende eller samsjuklighet.

En kort beskrivning ges av aktörer som ansvarar för främjande och förebyggande insatser. Regionens och kommunernas verksamheter inom primär- och specialistnivå som utreder, ger insatser, vård eller behandling utifrån psykisk ohälsa, skadligt bruk och beroende eller samsjuklighet, beskrivs mer ingående.

Aktörerna har delats upp i tre nivåer som delvis överlappar varandra:

- Verksamheter med ansvar för hälsofrämjande och förebyggande insatser (den inre cirkeln i nedanstående modell)
- Verksamheter med ansvar för primärvård och utredning eller insatser vid lindrig till medelsvår problematik (den mittersta cirkeln i nedanstående modell)
- Verksamheter med ansvar för specialistvård och utredning eller insatser vid svårare problematik (den yttre cirkeln i nedanstående modell)

När en nivåns kompetens inte är tillräcklig ska andra nivåer kontaktas. Varje huvudman ansvarar för att respektive verksamhet har resurser för att utföra sitt uppdrag. Resursbrist på en nivå motiverar inte insatser på en annan nivå.

En kort beskrivning ges även av ytterligare aktörer som många gånger möter målgruppen men inte är en part i överenskommelsen.

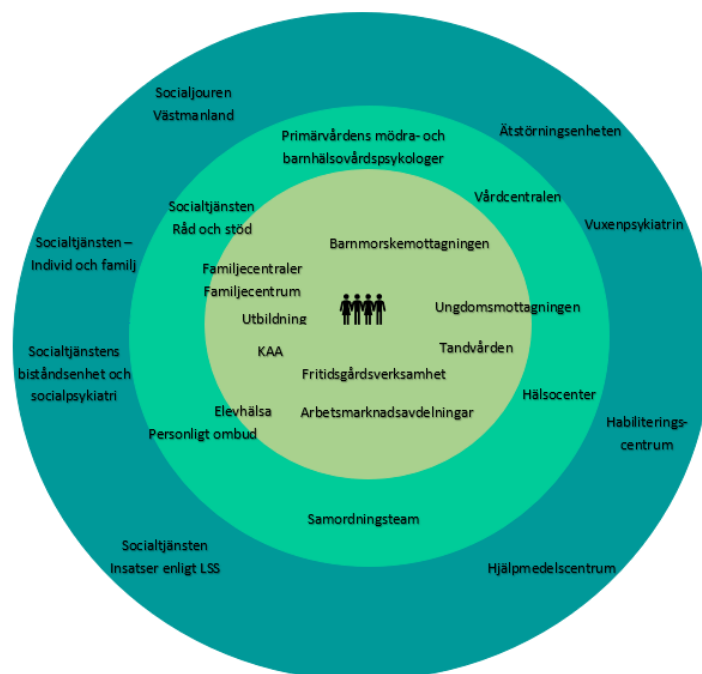

Bild som visar verksamheter utifrån tre olika vårdnivåer, från förebyggande till specialistnivå.

Hälsofrämjande och förebyggande insatser

Region Västmanland

Samtliga verksamheter inom hälso- och sjukvårdens primärvård och specialistvård samt tandvården kan få del av information från en patient eller dess närstående att individen har behov av råd, stöd eller insatser för sitt psykiska mående eller på grund av riskbruk, skadligt bruk eller beroende av substanser alternativt spel. Verksamheten ska då hänvisa eller hjälpa individen till berörd verksamhet.

Verksamheter som specifikt erbjuder hälsofrämjande och förebyggande insatser för målgruppen är ex tandvården, barnmorskemottagningen, barnvårdscentraler, hälsocenter, familjecentraler, familjecentrum, ungdomsmottagningen.

Länets kommuner

Samtliga kommunala verksamheter som möter målgruppen kan få del av information från individen eller dess närstående att individen har behov av råd, stöd eller insatser för sitt psykiska mående eller på grund av riskbruk, skadligt bruk, beroende av substanser alternativt spel. Verksamheten ska då hänvisa eller hjälpa individen till berörd verksamhet.

Verksamheter som specifikt erbjuder hälsofrämjande och förebyggande insatser för målgruppen är ex familjecentraler, familjecentrum, gymnasieskolors och anpassade gymnasieskolors elevhälsa, fritidsgårdar, kommunala aktivitetsansvaret, arbetsmarknadsavdelningar.

Primärvård, utredning och insatser vid lindrig till medelsvår problematik

Region Västmanland

Hälsocenter

Hälsocenters uppdrag är att stödja invånare som är i behov av levnadsvaneförändring inom fysisk aktivitet, matvanor, stresshantering, sömn, alkohol eller tobak. Hälsocenter är för de som fyllt 16 år och bor i Västmanland, kommer på egen vilja och motivation, och som kan tillgodogöra sig ett hälsosamtal. Hälsocenter finns i Fagersta, Köping, Sala och Västerås. De finns dessutom vissa dagar på vårdcentralerna i Arboga, Hallstahammar, Kolsva, Kungsör, Norberg, Skinnskatteberg och Surahammar. Hälsocenter erbjuder enskilda coachande samtal, föreläsningar och gruppaktiviteter inom bland annat hälsosamma matvanor, prova på mindfulness och träning. Verksamheten är kostnadsfri, med undantag av tobaksavvänjning.

Vårdcentralen

Alla invånare i Västmanlands län är normalt listade vid någon av länets vårdcentraler. Valet av vårdcentral är personligt. Vårdcentralen ska tillgodose patienternas behov av bedömning, rådgivning, behandling, omvårdnad, habilitering och rehabilitering på primärvårdsnivå. Flera yrkeskategorier kan vara involverade utifrån psykisk ohälsa så som läkare, kuratorer, psykologer, behandlare, sjuksköterskor, fysioterapeuter och arbetsterapeuter. Vårdcentralen ska integrera ett hälsofrämjande och förebyggande förhållningssätt i alla kontakter och i all vård och behandling. Vårdcentralen är ansvarig fram tills dess att patient som remitterats till specialistklinik gör sitt första besök där.

Primärvårdens mödra- och barnhälsovårdspsykologer

Primärvårdens mödra- och barnhälsovårdspsykologer är organiserade i en egen enhet och arbetar mot alla länets vårdcentraler. Mödra- och barnhälsovårdspsykologerna bedömer och behandlar lindriga till måttliga symtom på psykisk ohälsa hos gravida kvinnor och hos barn 0–6 år. För att få kontakt med mödra- och barnhälsovårdspsykologerna så behövs en remiss från barnmorskemottagningen eller BVC.

Länets kommuner

Råd och stöd

Socialtjänstens öppenvård eller råd och stödverksamhet är organiserad på olika sätt i länets kommuner, och kan ges enskilt och i grupp. Kommunerna ansvarar för att ge råd och stöd utifrån bland annat riskbruk, skadligt bruk eller beroende av substanser eller spel samt för personer med psykisk funktionsnedsättning.

Verksamheterna kan även inkludera råd och stöd utifrån våld i nära relation, eller stöd i föräldrarollen. Råd och stödverksamhet kan även vara integrerad med familjecentraler och familjecentrum.

Socialtjänsten ansvarar för att erbjuda stöd till anhöriga, vilket kan vara organiserat under socialtjänstens öppenvård. Den som behöver stöd kan vara anhörig eller annan närstående, vän eller andra personer som påverkas av någons substansbruk, spelbruk eller andra sociala problem. Stödet kan ske individuellt eller i grupp. Stöd till anhöriga sker i de flesta fall utan biståndsbeslut och dokumenteras inte.

Socialtjänsten erbjuder även stödgruppsverksamhet för barn och unga. Det kan se olika ut i kommunerna om stödgruppsverksamhet finns på den egna orten eller om samverkan sker mellan kommuner. Ansökan till stödgruppsverksamhet sker via socialtjänsten men vissa stödgrupper erbjuds även utan biståndsbeslut. Exempel på stödgruppsverksamhet är

- Gruppverksamhet för barn till föräldrar med riskbruk, skadligt bruk, beroende.
- Gruppverksamhet för barn till föräldrar med psykisk ohälsa.
- Gruppverksamhet för barn som bevittnat våld.

Vissa kommuner kan även erbjuda träffpunkter eller mötesplatser och vissa generella serviceinsatser.

Övrig verksamhet

Personligt ombud

PO (personligt ombud) stödjer personer med psykiska funktionsnedsättningar med uppdrag formade av den enskilde. Syftet med verksamheten är att personer med psykisk funktionsnedsättning ska ha en möjlighet att leva ett mer självständigt liv med möjlighet att ta del av samhällets utbud av vård, stöd, service, rehabilitering och sysselsättning på samma villkor som andra. PO är ett kostnadsfritt stöd, de arbetar på uppdrag av den enskilde fristående från myndigheter och vårdgivare.

Samordningsteam

Samordningsteam finns i flera av länets kommuner och drivs i samverkan mellan respektive kommuner, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt Region Västmanland. De finansieras till största delen av Samordningsförbundet Västmanland. Insatserna från samordningsteamerna är riktade till personer i arbetsför ålder och som behöver ett samordnat stöd i sin rehabilitering från minst två av de samverkande parterna. Syftet med insatserna är att individen som får stödet ska komma närmare en återgång till arbete, studier eller annan egen försörjning.

Specialistvård, utredning och insatser vid svårare problematik

Region Västmanland

Habiliteringscentrum

Habiliteringscentrum är en länsövergripande verksamhet som ger livslång rehabilitering till barn och vuxna med utvecklingsstörning, autism, medfödda omfattande och bestående rörelsenedsättningar samt omfattande och bestående synnedsättningar. Habiliteringscentrum erbjuder kartläggning, bedömning, behandling, stöd och uppföljning. Verksamheten riktar sig till både patienter och närstående. Habiliteringscentrum är ett komplement till övrig hälso- och sjukvård vilket innebär man i hög grad samverkar med övriga aktörer runt patienterna.

Hjälpmedelscentrum

På hjälpmedelscentrum finns specialistkompetens gällande hjälpmedel. Utprovning av hjälpmedel sker efter behovsbedömning av förskrivare inom hälso- och sjukvården. Förskrivare är vanligtvis arbetsterapeut, fysioterapeut, specialpedagog, läkare eller logoped. Hjälpmedelscentrum är en stödfunktion till länets förskrivare. I hjälpmedelscentrums utbud ingår hjälpmedel som underlättar vardagen för personer med rörelse-, kognitiva- och kommunikativa funktionsnedsättningar. Det finns också hjälpmedel vid personlig medicinsk behandling och inkontinenshjälpmedel. På Hjälpmedelscentrum kan barn och vuxna få information om, och tillsammans med sin förskrivare prova, olika hjälpmedel och bostadsanpassningar i dess rätta miljö. Det finns en visningslägenhet där man kan se hjälpmedel som underlättar vid kognitiva funktionsnedsättningar.

Insats enligt LSS – Rådgivning och annat personligt stöd

Insatsen rådgivning och annat personligt stöd kan personer som ingår i LSS-personkrets söka hos regionens LSS-verksamhet.

Vuxenpsykiatri

Vuxenpsykiatri är en länsövergripande specialistverksamhet med uppdrag att tillhandahålla bedömning, behandling och utredning för vuxna från 18 år, med svårare psykiatrisk problematik.

Öppenvården består av 10 Vuxenpsykiatriska öppenvårdsmottagningar i länet, fördelade på sju i Västerås, en i Köping, en i Sala och en i Fagersta.

Vuxenpsykiatriska äldremottagningen i Västerås är länsövergripande och är samorganiserade med geriatriken och primärvården. Målgruppen är äldre personer, över 65 år med psykiatrisk och somatisk samsjuklighet.

Beroendemottagningen i Västerås är en läns gemensam verksamhet som består av en öppenvårdsmottagning med kopplingar till övriga vuxenpsykiatriska mottagningar i Västerås, Fagersta, Köping och Sala.

Heldygnsvården består av fem vårdavdelningar med olika inriktningar.

Psykiatriska akutmottagningen har öppet dygnet runt och tar emot patienter från hela länet för akut psykiatrisk bedömning som inte kan hänvisas till primärvården eller öppenvården.

Lågtröskelmottagningen är en egen klinik men det är Vuxenpsykiatri som ansvarar för driften. Mottagningen är länsövergripande och erbjuder grundläggande hälso- och sjukvård för målgruppen personer över 18 år, hemlösa och personer i utanförskap. Mottagningen erbjuder även sprututbyte till personer som injicerar narkotika. Mottagningen samorganiserar med infektionskliniken med flera.

Ätstörningsenheten

Ätstörningsenheten är en länsövergripande verksamhet som finns på Västerås sjukhus. De vänder sig till individer som är i behov av behandling på specialistvårdsnivå. Ätstörningsteamet består av ett tvärprofessionellt behandlingsteam av behandlare med psykologisk och medicinsk kunskap.

Länets kommuner

Socialtjänsten är olika organiserade i olika kommuner gällande skadligt bruk och beroende, socialpsykiatri och LSS, även insatser kan variera. I detta avsnitt beskriver vi myndighetsutövning och insatser för vuxna som har behov av stöd utifrån ett skadligt bruk eller beroende (socialtjänstens individ och familj) och myndighetsutövning för vuxna som har behov av stöd utifrån psykisk sjukdom eller psykisk funktionsnedsättning (socialtjänstens biståndsenhet och socialpsykiatri).

Socialjour Västmanland

Socialjouren i Västerås är socialjour för länets samtliga kommuner. Socialjouren arbetar kvällar, nätter och helger för att hantera akuta sociala ärenden som inte kan vänta till socialtjänstens ordinarie öppettider. Socialjouren kan ge stöd till individer eller familjer i en svår situation och hanterar även ingripanden när barn far illa.

Socialtjänsten individ och familj

Socialtjänstens individ och familj, ansvarar för att ta emot ansökningar och anmälningar, bedöma och utreda enligt både Socialtjänstlagen (SoL), Lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) och Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Socialnämnden ansöker om vård enligt LVM och LVU, beslutar om insatser enligt SoL samt följer upp dessa.

Bistånd som riktas till vuxna med skadligt bruk och beroende eller samsjuklighet kan till exempel vara någon form av öppenvårdsinsats, kontaktperson, insatser för att komma ut i sysselsättning eller i vissa fall placering utanför det egna hemmet. När en individ har behov av insatser från flera aktörer ska dessa ske parallellt och samordnat oavsett huvudman.

Nedan beskrivs några insatser utifrån skadligt bruk och beroende, som kan ges efter individuella biståndsbeslut.

Öppenvården som beskrivs under råd och stöd, har även uppdrag att ge socialt stöd och behandling för att bryta riskbruk, skadligt bruk, beroende av substanser och/eller spel. Öppenvården ansvarar för att använda evidensbaserade metoder enligt Socialstyrelsens riktlinjer. Öppenvård behöver också finnas för personer med samsjuklighet där olika professioner samverkar för personens bästa. Gäller framför allt för personer med skadligt bruk eller beroende samt psykiatrisk problematik.

För vålds- och hederutsatta samt våldsutövare finns olika stöd och behandlingsinsatser i länet.

Boendestöd är ett bistånd enligt socialtjänstlagen som kan beviljas personer med skadligt bruk och beroende samt annan social problematik. Det är en praktisk, pedagogisk och social insats som syftar till att underlätta för den enskilde att hantera sin vardag. Insatsen kan ha ett mångsidigt innehåll och ska utformas individuellt för att passa den enskildes behov samt präglas av en hög grad av delaktighet.

Kontaktperson kan beviljas för individer med psykisk ohälsa, riskbruk, skadligt bruk, beroende, eller samsjuklighet där det bedöms finnas behov av stöd i sociala situationer.

En individ med skadligt bruk, beroende eller samsjuklighet kan behöva hjälp och stöd med både boende, omvårdnad och behandling. Socialtjänsten kan bevilja olika boendeformer utifrån individens behov. Det ser olika ut i kommunerna i länet vilka boendeformer som erbjuds i kommunens egen regi. I vissa fall finns behov av att placeras utanför den egna kommunen.

Ekonomiskt bistånd kan vara organiserat även under annan verksamhet än individ och familj, ex under arbetsmarknad. Verksamheter som utreder och beslutar om ekonomiskt bistånd samverkar ofta med kommunens olika arbetsmarknadsåtgärder.

Socialtjänstens biståndsenhet och socialpsykiatri

Socialtjänstens biståndshandläggare har ansvar för att ta emot och utreda ansökningar utifrån behov av stöd och omvårdnadsinsatser enligt socialtjänstlagen för den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt. Biståndshandläggare ansvarar även för att beviljade insatser följs upp. Biståndsenheten är olika organiserade i länets kommuner.

Syftet med insatserna är att individen ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå där de grundläggande behoven tillgodoses. Samverkan kan behövas med individ och familjeomsorg, vårdcentral eller specialistvård inom psykiatri. När en individ har behov av insatser från flera aktörer ska dessa ske parallellt och samordnat oavsett huvudman. Nedan beskrivs insatser som utförs av socialpsykiatri och i vissa fall äldreomsorgen.

Boendestöd är ett bistånd enligt socialtjänstlagen som är främst riktat till personer med en psykisk funktionsnedsättning, neuropsykiatrisk funktionsnedsättning eller intellektuell funktionsnedsättning som bor i ordinärt boende eller motsvarande. Det är en stödjande, motiverande och vägledande insats som syftar till att underlätta för den enskilde att hantera sin vardag. Insatsen ska utformas individuellt för att passa den enskildes behov samt präglas av delaktighet.

Kontaktperson kan beviljas för individer med psykisk funktionsnedsättning där det bedöms finnas behov av stöd i sociala situationer samt behov av att bryta isolering.

Det finns olika boendeformer inom vård och omsorg som kan beviljas för personer med psykisk eller fysisk funktionsnedsättning utifrån individuell bedömning. Boenden kan drivas i kommunens egen regi eller i privat regi.

Hemtjänsten är ett bistånd i form av service och personlig omvårdnad i den enskildes ordinära bostad eller motsvarande.

Utredning och insatser enligt LSS (Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade)

Socialtjänstens biståndshandläggare har ansvar för att ta emot och utreda ansökningar utifrån behov av stöd och serviceinsatser enligt LSS. Stöd enligt LSS kan man få om man ingår i den personkrets som lagen gäller för vilket är: Personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd, personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, eller personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Stöd och service enligt LSS kan beviljas i form av:

- Biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans
- Ledsagarservice
- Biträde av kontaktperson
- Avlösarservice i hemmet
- Korttidsvistelse utanför det egna hemmet
- Korttidsstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov
- Boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn eller ungdom.
- Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskild anpassad bostad.
- Daglig verksamhet

Ytterligare aktörer

Det finns många viktiga aktörer för målgruppen som inkluderas i överenskommelsen men som inte är part i överenskommelsen. Särskilt viktiga är individens eget nätverk med anhöriga och närstående.

Andra myndigheter som kan möta målgruppen är ex Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket.

Uppgifter

Ärendenamn/Diarienummer RUF230139	Datum 2023-10-31
Barn som berörs Barn som anhöriga	
Ansvarig för prövningen Sofia Ekman och Maria Boman	
Beslutsfattare Liselotte Eriksson, verksamhetschef Valfärd	

[i Klicka här för regionövergripande instruktion](#)

Art 2 – Barnets rätt till jämlikhet och ickediskriminering					
Bidrar ärendet till jämlikhet och ickediskriminering för alla barn oavsett;	Ej relevant	Vet ej	Nej	Delvis	Ja
Ålder (ex. spädbarn, tonåring)	☐	☐	☐	☐	☒
Kön (ex. flicka, pojke)	☐	☐	☐	☐	☒
Könsidentitet/könsuttryck (ex. identifikation som han, hon, hen)	☐	☐	☐	☐	☒
Sexuell läggning (ex. attraktion till samma eller motsatta kön, båda eller inga)	☐	☐	☐	☐	☒
Funktionsnedsättning (ex. fysisk, psykisk)	☐	☐	☐	☐	☒
Etnicitet, hudfärg, språk	☐	☐	☐	☐	☒
Religion/livsåskådning	☐	☐	☐	☐	☒
Socioekonomi (ex. föräldrars ställning, studiebidrag)	☐	☐	☐	☐	☒
Bostadsort/stadsdel (ex. segregering, ojämlikhet i länet)	☐	☐	☐	☐	☒
Kommentarer: (Utförligare beskrivning av ovan eller annat relevant) Överenskommelsen omfattar barn som anhöriga. Utfrån barn som anhöriga inkluderas alla barn enligt ovan.					
Art 3 – Barnets bästa					
Annat som berör ärendet; ;	Ej relevant	Vet ej	Nej	Delvis	Ja
Relevanta lagkrav	☐	☐	☐	☐	☒
Nationella styrdokument	☐	☐	☐	☐	☒
Forskning och evidens	☐	☐	☐	☐	☒
Regionens styrdokument	☐	☐	☐	☐	☒
Praxis i andra regioner	☐	☐	☐	☐	☒
Regionens beprövade erfarenhet	☐	☐	☐	☐	☒
Barnets sociala nätverk	☐	☐	☐	☐	☒
Barnets bästa på både kort och långs sikt	☐	☐	☐	☐	☒
Kommentarer: Kommuner och regioner är skyldiga enligt socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen att teckna samverkanöverenskommelser gällande bla skadligt bruk och beroende samt personer med psykisk funktionsnedsättning.					

I samverkansöverenskommelser ska barnets bästa beaktas. Denna överenskommelse vänder sig till vuxna, men i överenskommelsen har barn som anhöriga inkluderats, övergången mellan barn och vuxna, oro för barn samt det ofödda barnet.

Art 6, 19, 24 – Barnets rätt till optimal utveckling

Bidrar ärendet med;	Ej relevant	Vet ej	Nej	Delvis	Ja
Rätt till liv och överlevnad	☐	☐	☐	☐	☒
Goda förutsättningar för optimal utveckling	☐	☐	☐	☐	☒
Bästa uppnåeliga hälsa	☐	☐	☐	☐	☒
Skydd mot att fara illa	☐	☐	☐	☐	☒

Kommentarer:

Syftet med överenskommelsen är att stärka samverkan mellan huvudmännen i frågor som rör vuxna. Med stärkt samverkan vill vi öka förutsättningarna för individer till att deras hälsa tillgodoses och att de upplever att de får adekvat och sammanhållen stöd utifrån sina behov. Överenskommelsen tar upp ansvarsfördelning för barn som anhöriga, ofödda barn samt om det finns oro för barn som anhöriga. Överenskommelsen berör också särskilda behov hos barn och unga i övergången från barn till vuxen.

Med utgångspunkt för ovanstående görs bedömningen att överenskommelsen stärker även barns rätt till optimal utveckling, skydd för barnet och rätt till bästa möjliga hälsa.

Art 12 – Barnets rätt till delaktighet och att komma till tals

Utifrån ärendet behöver vi förstå det här ur barnets/barnens perspektiv: *(Definiera frågor oavsett om frågor ställs till barn eller ej)*
Hur påverkar vuxnas psykiska ohälsa och samsjuklighet barn som anhöriga eller närstående?

Åsikter, erfarenheter och rekommendationer som barnet/barnen lyft fram.

(Vid enkel prövning kan det ofta räcka med att titta på redan framtagna kunskapsunderlag och rapporter kopplat till sakområdet ärendet berör där barn lämnat åsikter. Saknas barns åsikter helt bör det övervägas om barns åsikter ska inhämtas).

Barn har rätt att få information, råd och stöd när något händer en närstående samt vara delaktiga i frågor som rör dem. Vi vet att barn till förädrar med beroendeproblematik och psykisk ohälsa har särskilda behov. Det finns framtagna kunskapsunderlag och röster från barn och unga att ta del av.

	Ej relevant	Vet ej	Nej	Delvis	Ja
Har barnets/barnens åsikter beaktats?	☐	☐	☐	☐	☒

Kommentarer:

Vi har lyft fram barns rättigheter och barn som anhöriga särskilt i överenskommelsen. Vi har bedömt att det inte varit behövt att inhämta åsikter från barn och unga utifrån att det finns nationellt material att ta del av.

Berörs ärendet av andra barnrättighetsområden?

- Barnets demokratiska rättigheter (förutom art 12 även art 7,8,13,14,15,16,17,30,42)
- Barnets rätt till utveckling (förutom art 6 även art 23,24,26,27,28,29,31,39)
- Barnets rätt till familj (art 5,9,10,11,18, 20, 21,22)
- Barnets rätt till skydd (förutom art 19 och 24 även art 32,33,34,35,36,37,38)

	Ej relevant	Vet ej	Nej	Delvis	Ja

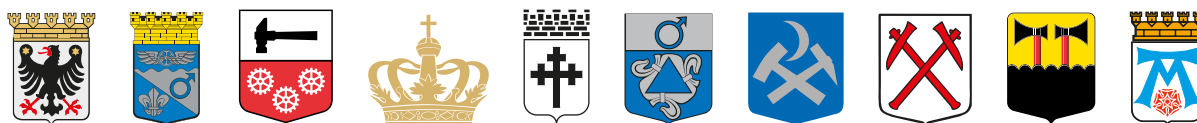
Har något eller några av dessa rättighetsområden beaktats i ärendet?	☐	☐	☐	☒	☐
Kommentarer: I överenskommelsen beskrivs ansvar för verksamheter att göra orosanmälan.					
Barnrättslig slutsats					
	Ej relevant	Vet ej	Nej	Delvis	Ja
Bedöms ärendet vara förenligt med barnkonventionen?	☐	☐	☐	☐	☒
Förtydligande av barnrättslig slutsats: Målgruppen för överenskommelsen är vuxna men i framtagandet av överenskommelsen har barn som anhöriga beaktats. En prövning av barnets bästa är genomförd och visar att barnets bästa har beaktats vid framtagandet.					

Länsgemensam överenskommelse

för samverkan om vuxnas psykiska ohälsa

2024-01-26

Region Västmanland
Regionhuset
721 89 Västerås
region@regionvastmanland.se
www.regionvastmanland.se

Denna överenskommelse är framtagen i samarbete mellan Region Västmanland, Arboga kommun, Fagersta kommun, Hallstahammars kommun, Kungsörs kommun, Köpings kommun, Norbergs kommun, Sala kommun, Skinnskattebergs kommun, Surahammars kommun och Västerås stad.

Innehåll

Inledning	5
Bakgrund.....	5
Kommande lagförändringar.....	5
Definitioner.....	6
Syfte.....	6
Mål och indikatorer	7
<i>Mål</i>	7
<i>Indikatorer</i>	7
Målgrupp	8
Parter	8
Framtagande.....	9
Giltighet och uppföljning	9
Utgångspunkter	9
Avgränsningar och kopplingar till andra dokument	9
Barnets rättigheter	10
Målgruppens inflytande	11
Jämlikhet.....	11
Jämställdhet.....	12
God och nära vård	12
Kunskapsstyrning.....	13
<i>Regional samverkan och stödstruktur - RSS</i>	13
<i>Nationella riktlinjer</i>	13
<i>Nationellt programområde (NPO) psykisk hälsa</i>	14
<i>Nationella vård och insatsprogram</i>	14
<i>Personcentrerade sammanhållna vårdförlopp</i>	14
<i>Individbaserad systematisk uppföljning</i>	14
Ledning, styrning och struktur för samverkan.....	14
Regional samverkan.....	15
<i>Förtroendevalda</i>	15

<i>Tjänstepersoner</i>	15
Lokal samverkan	16
<i>Representation</i>	16
<i>Mandat</i>	17
<i>Uppdrag</i>	17
<i>Kopplingen mellan den lokala och den regionala nivån</i>	18
Ansvarsfördelning	18
Ansvar för implementering	19
Svårigheter i samverkan	19
Hälsöfrämjande och förebyggande arbete	19
Förebygga suicid	19
Riskbruk av alkohol, andra substanser och spel	20
Tidig upptäckt och tidiga samordnade insatser	20
Ansökan om insatser från socialtjänsten	21
Orosanmälan till socialtjänsten	21
Mäns våld mot kvinnor	21
Gravida individer med psykisk ohälsa, skadligt bruk, beroende eller samsjuklighet	23
Personcentrerad vård och omsorg	23
SIP- Samordnad individuell plan	24
<i>Parternas ansvar</i>	25
<i>Uppföljning av SIP-mötet</i>	26
Psykisk hälsa och ohälsa	26
Skadligt bruk och beroende	28
<i>Drogtester</i>	29
<i>Spel om pengar</i>	29
Samsjuklighet	30
Placering på Hem för vård och boende (HVB)	31
<i>Kostnadsansvar</i>	31
Vård på LVM-hem	31
<i>Kostnadsansvar</i>	31

Hjälpmedel.....	31
Unga vuxna	32
Äldre	33
Stöd till anhöriga.....	33
<i>Barn som anhörig</i>	34
Referenser	35
Bilaga 1 Aktörers uppdrag och ansvarsområden	

Inledning

Bakgrund

Denna överenskommelse utgör ett länsövergripande styrdokument för kommuner i Västmanlands län och Region Västmanlands hälso- och sjukvård med syfte att stödja berörda aktörer i samverkansfrågor rörande vuxnas psykiska ohälsa samt stärka samverkan.

Enligt Socialtjänstlagen (SoL) och Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) ska socialtjänsten och hälso- och sjukvården ingå överenskommelser om samarbete för personer med psykisk funktionsnedsättning, psykisk sjukdom samt för personer med skadligt bruk och beroende av alkohol, andra substanser och spel. Ovanstående målgrupper inkluderas i denna överenskommelse.

I tidigare överenskommelser har parterna varit överens om att syftet med samverkan är att tillgodose behovet av samordnade insatser för personer med psykisk sjukdom, psykisk funktionsnedsättning, skadligt bruk och beroendeproblematik. Det här vill vi stärka ytterligare i denna överenskommelse, varpå mål och indikatorer tas fram och följs upp. Strukturen för samverkan ses över så att överenskommelsen bidrar till att förtroendevalda och andra beslutsfattare kan skapa långsiktiga strukturer för samverkan, samarbete och ansvarsfördelning.

Kommande lagförändringar

Under senare år har ett flertal utredningar kommit från regeringen som lyfter problematik kring samverkan och gränsdragningar mellan socialtjänsten och regionens hälso- och sjukvård. I den mån det är möjligt tar överenskommelsen höjd för kommande lagförändringar utifrån eventuell samsjuklighetsreform, ny Socialtjänstlag och Äldreomsorgslag. Utifrån dessa förändringar kommer socialtjänstens förebyggande insatser belysas.

Utredningen God och nära vård konstaterar att det finns oklarheter gällande roller och uppdrag mellan olika verksamheter när det gäller psykisk ohälsa och att det finns behov av en övergripande struktur som beskriver vilka insatser som erbjuds var och av vem. Även i samsjuklighetsutredningen lyfts behovet av en sådan struktur och att skadligt bruk, beroende och samsjuklighet inkluderas bland de psykiatriska tillstånden. Vid en eventuell samsjuklighetsreform föreslås ansvar för all behandling av skadligt bruk och beroende av alkohol, narkotika och andra substanser samt spel om pengar övergå till regionens hälso- och sjukvård.

Ny lagstiftning kommer inte lösa samtliga gränsdragningsproblem mellan socialtjänsten och regionens Hälso- och sjukvård, utan nya gränsdragningar kommer uppstå. Länets kommuner och

regionen behöver identifiera behov och fortsätta arbetet både på lokal och regional nivå. Den samverkansstruktur som tas fram i denna överenskommelse ska kunna underlätta i det fortsatta arbetet.

Definitioner

Ord och begrepp som behöver förtydligas definieras löpande i texten. Vissa vedertagna förkortningar förekommer i texten. Dessa skrivs ut vid första tillfället de förekommer i dokumentet, men finns även samlat nedan.

ANDTS= Alkohol Narkotika Doping Tobak Spel

BIV-grupp= Beroende i Västmanland, förkortning för en samverkansgrupp

BU-Hälsan= Barn- och ungdomshälsan

BUP= Barn- och ungdomspsykiatri

BUS= Barn och unga i samverkan (Lokal ledningsgrupp)

HSL=Hälsa- och sjukvårdslag

HVB= Hem för vård eller boende

LARO= Läkemedelsassisterad behandling vid opiodberoende

LSS=Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade

LVU= Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga

RSS= Regionala samverkans- och stödstrukturer

RUS= Regional utvecklingsstrategi

SIP= Samordnad individuell plan

SoL= Socialtjänstlag

VuS-grupp= Lokal ledningsgrupp för samverkan gällande vuxna med psykisk ohälsa, riskbruk, skadligt bruk, beroende och samsjuklighet

Syfte

Syftet med denna överenskommelse är att stärka samverkan mellan huvudmännen i frågor som rör vuxnas psykiska ohälsa. Med stärkt samverkan vill vi öka förutsättningarna för att vuxna personer med en psykisk ohälsa, riskbruk, skadligt bruk och beroende eller en samsjuklighet upplever att de får adekvata och samordnade insatser utifrån sina behov. Överenskommelsen identifierar särskilt områden där det är nödvändigt med ett gemensamt ansvar för att den enskilde ska få en jämlik och säker vård och omsorg samt stöd.

Överenskommelsen syftar också till att klargöra roller och ansvar samt till att berörda aktörer ska få bättre förståelse för varandras uppdrag. Vidare tydliggör överenskommelsen styrning, organisation och struktur för samverkan kring vuxnas psykiska ohälsa i länet.

Mål och indikatorer

Överenskommelsen har tre mål som strävar efter stärkt samverkan på olika nivåer; individnivå, lokal nivå och regional nivå. Målen bygger på Regionala utvecklingsstrategins (RUS) målområde Ett välmående Västmanland, och målområde Ett nyskapande Västmanland genom hållbar tillväxt. Överenskommelsens tre mål strävar efter att via samverkan bidra till delmål 5 i RUS: Att öka andelen som anger att deras hälsa är bra eller mycket bra samt delmål 19 Öka andelen sysselsatta.

Genom dessa samverkansmål finns också en strävan om att bidra till målen i den nationella ANDTS strategin. Särskilt fokus på målområde 4; Antalet personer som utvecklar skadligt bruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar ska minska, samt målområde 5; Personer med skadligt bruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha tillgång till vård och stöd av god kvalitet. De nationella målen följs upp via Folkhälsomyndigheten och redovisas i det nationella statistikverktyget Indikatorlabbet.

Mål

1. Att individer med psykisk ohälsa, skadligt bruk, beroende eller en samsjuklighet får samordnat stöd, vård och behandling utifrån individens behov.
2. Att aktörer som omfattas av överenskommelsen har en regelbunden och välfungerande samverkan på lokal nivå.
3. Att länet har en välfungerande ledning, styrning och struktur för samverkansfrågor med tydliga kopplingar mellan den lokala och regionala nivån.

Kopplat till överenskommelsens mål finns framtagna indikatorer, som följs upp årligen. Uppföljning sker bland annat via statistik och enkäter. Verksamheten Välfärd säkerställer att underlag tas fram och ansvarar för att sammanställa uppföljningarna.

Indikatorer

Indikatorer till mål 1:

- a) Samtliga berörda verksamheter erbjuder individer i behov av samordnade insatser en samordnad individuell plan, SIP.
- b) Individer i behov av samordnade insatser upplever att de får ett gott bemötande samt att de ges möjlighet till medverkan och inflytande i den egna processen.
- c) Individer i behov av samordnade insatser upplever att det är tydligt vem som gör vad och vet vem eller vilka som samordnar deras insatser.

- d) Länets kommuner och regionens hälso- och sjukvård använder relevanta metoder som rekommenderas i Nationella vård och insatsprogrammet vid vård och behandling av skadligt bruk och beroende.

Indikatorer till mål 2:

- a) Det finns lokala ledningsgrupper i samtliga länsdelar som träffas fyra gånger per år i enlighet med överenskommelsens beskrivning av samverkan på lokal nivå.
- b) Deltagare i lokala ledningsgrupper upplever att samverkan på lokal nivå är välfungerande och att samverkansmötenas innehåll är relevant för den egna verksamheten.

Indikator till mål 3:

- a) Identifierade behov och analyser av mål och indikatorer på lokal nivå analyseras och följs upp på regional nivå.

Målgrupp

Överenskommelsens målgrupp är personer över 18 år med psykisk ohälsa, riskbruk, skadligt bruk, beroende av alkohol, andra substanser och spel eller en samsjuklighet när det finns ett behov av samverkan eller samplanerade insatser mellan huvudmännen. Med psykisk ohälsa syftar vi i denna överenskommelse till psykisk sjukdom, psykisk funktionsnedsättning men också psykiska besvär i de fall där individen är i behov av samordnat stöd från kommun och region.

Överenskommelsen har särskilt fokus på unga vuxna, övergången från barn till vuxen, äldre som ingår i de särskilda målgrupperna samt personer med samsjuklighet.

Parter

Undertecknande parter för denna överenskommelse är Region Västmanland och varje enskild kommun i Västmanlands län. Enligt SKR undertecknas en länsövergripande överenskommelse vanligen av region- respektive kommunstyrelsens ordförande eller annan ledamot i styrelsen. Det är upp till varje part att avgöra vem som undertecknar överenskommelsen men vi förordar SKR:s rekommendation. Om regionen eller kommunen tecknar avtal med någon annan aktör och överlåter uppgifter de har ansvar för, ska denna överenskommelse tillämpas.

Följande verksamheter är särskilt berörda av överenskommelsen

- Socialtjänstens individ och familjeverksamhet, vård och omsorg och funktionsstöd
- Regionens hälso- och sjukvård, främst primärvård, psykiatri och habilitering

Framtagande

Överenskommelsen är framtagen av Region Västmanland, verksamheten Välfärd, tillsammans med Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, representanter från Socialförvaltning i länets kommuner och NSPH-V (Nationell samverkan för psykisk hälsa - Västmanland). Samverkan har skett med ytterligare verksamheter inom kommun och regionen, samt Länsstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Kriminalvården.

En prövning av barnets bästa är genomförd. Prövningen visar att barnets bästa har beaktats vid framtagandet.

Giltighet och uppföljning

Denna överenskommelse gäller från det att den är beslutad och tills vidare. För ändringar av överenskommelsen krävs beslut av ansvariga politiker på både regional och kommunal nivå. Undertecknande parter har rätt att initiera behov av revidering av överenskommelsen.

För ändringar och framtagande av nya regionala rutiner kopplade till överenskommelsen krävs beslut av ansvariga chefer från både regionen och kommunerna i samarbetsorganet chefsforum.

Uppföljning av överenskommelsen ska ske vart fjärde år. Ansvarig är Region Västmanland, verksamheten Välfärd. Uppföljningen ska göras i dialog med ansvariga chefer och verksamhetsföreträdare i regionen och kommunerna. Uppföljning av mål och indikatorer sker årsvis och rapporteras till Chefsforum samt berörda politiska samverkansforum. All statistik ska vara könsuppdelad och uppföljningen bör analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv.

Utgångspunkter

Avgränsningar och kopplingar till andra dokument

Den här överenskommelsen är avgränsad utifrån den målgrupp som beskrivs i texten ovan. Därmed är ålder en av avgränsningarna då överenskommelsen gäller vuxna över 18 år. Länsgemensam överenskommelse om samverkan för barns och ungas hälsa berör barn och unga under 18 år samt placerade barn och unga upp till 20 år. Därav beskrivs inte LVU (Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga) vården i denna överenskommelse.

Det finns ytterligare länsgemensamma överenskommelser och avtal som kan beröra målgruppen i denna överenskommelse, så som samverkan för trygg och effektiv utskrivning från sluten hälso- och sjukvård, kommunal hemsjukvård, samverkan gällande hjälpmedel. Samtliga

avtal och överenskommelser med tillhörande rutiner och hjälpmedelshandbok finns på regionens webbplats för vårdgivare och samarbetspartners.

Den här överenskommelsen ersätter följande överenskommelser och riktlinjer som i och med detta utgår.

- Samverkan kring personer med missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, andraberodendeframkallande medel, läkemedel eller dopningsmedel
- Överenskommelse mellan Region Västmanland och kommunerna i Västmanland om samverkan kring vuxna personer med psykisk sjukdom/funktionsnedsättning
- Överenskommelse om samverkan mellan Region Västmanland och respektive kommun i Västmanland avseende äldre
- SIP Läns gemensam riktlinje mellan Region Västmanland och kommunerna i Västmanlands län för samordnad individuell plan.

Till denna överenskommelse finns framtagna läns gemensamma rutiner och nya tas fram utifrån behov. Dessa överenskommelser och rutiner finns på regionens webbplats för vårdgivare och samarbetspartners.

Till denna överenskommelse finns följande läns gemensamma rutiner:

- Läns gemensam samverkansrutin vid ärenden utifrån Lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM)
- Läns gemensam samverkansrutin mellan kommuner och Vuxenpsykiatri Västmanland kring personer i behov av abstinensbehandling
- Samordnad individuell plan-Läns gemensam samverkansrutin

Barnets rättigheter

Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter innebär att verksamheter inom offentlig sektor som arbetar för och med barn ska arbeta barnrättsbaserat. Detta gäller även barn som anhöriga eftersom bland annat föräldrars hälsa och hälsorelaterade beteende har en mycket stor inverkan på barns hälsa. Verksamheter måste känna till rättigheterna och ansvara för att de i praktiken tillämpas och tillgodoses för det enskilda barnet.

Barnkonventionen gäller alla barn upp till 18 år som vistas i Sverige.

Barn har rätt att få information, råd och stöd när något händer en närstående. Barnets bästa ska alltid prövas vid åtgärder som rör barn direkt eller indirekt. Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Barn har rätt att vara delaktiga i frågor som rör dem. En förutsättning för delaktighet är att barnet får begriplig information om vad det förväntas ha en åsikt om. Barnet har dock

ingen skyldighet att vara delaktigt. Barn har även rätt att leva under förhållanden som främjar deras egen hälsa för att kunna utvecklas inom alla livsområden.

Målgruppens inflytande

Inom verksamheter som berörs av denna överenskommelse är kvalitetsutveckling och förbättringsarbete ständigt pågående. Enligt Socialstyrelsens modell för bästa tillgängliga kunskap står individer med egen erfarenhet för två av de fyra kunskapskällorna i modellen. En viktig utgångspunkt för att finna effektiva arbetssätt och lösningar är att ta vara på kompetensen hos dem med egen erfarenhet. Därför måste inflytandet från brukare, patienter och anhöriga säkerställas på alla nivåer, både när det gäller individens rätt till delaktighet i sin egen process samt möjlighet till delaktighet och inflytande på verksamhetsnivå och på strukturell nivå.

Huvudmännen har ansvar för målgruppens delaktighet och inflytande på alla nivåer. På individnivå måste varje medarbetare i berörd profession arbeta för att individen ska känna delaktighet och ha inflytande i möten och planeringar gällande den egna processen och situationen. På verksamhetsnivå behövs en strukturerad form av kontinuerliga dialoger mellan ansvariga för verksamheten och de individer som nyttjar den för att tillgodose möjligheten till delaktighet och inflytande på verksamhetens utformning och utveckling. För att starta upp dialoger på verksamhetsnivå kan verksamheten ta stöd av företrädare från intresseorganisation för att skapa en bra och jämbördig samverkan. På strukturell nivå ska det finnas forum för dialoger mellan huvudmän samt berörd målgrupp i varje huvudmans organisation och på en länsgemensam nivå i de lägen man arbetar med länsgemensamma frågor. I forum på en strukturell nivå är viktigt att ta stöd av intresseorganisationer för att få en samarbetspartner som kan representera många röster. Arbetet med att öka målgruppens delaktighet och inflytande behöver vara långsiktigt för att en god samverkan mellan huvudmännen och intresseföreningarna ska bli verklighet.

Det är även angeläget att det utvecklas fler former än de redan etablerade för att säkerställa målgruppens inflytande förutom ovan nämnda forum för dialoger. Tjänstedesign är ett exempel på en utvecklingsprocess där man utgår ifrån användarens och målgruppens behov och skapar lösningar tillsammans. Brukarstyrda brukarrevisioner är ett annat exempel som främst används vid uppföljning och utveckling av verksamheter för att se vilka styrkor och utvecklingsområden som finns.

Jämlikhet

Med jämlikhet avses i denna överenskommelse att alla ska få främjande och förebyggande insatser, utredning, vård, stöd och behandling utifrån sina behov. Detta oavsett kön,

könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexualitet eller ålder, samt socioekonomiska faktorer. Vården och insatsen ska vara av lika god kvalitet och bemötandet av individen lika bra, oavsett vem den enskilde är.

Arbetet enligt samverkansöverenskommelsen ska vara rättighetsbaserat. Det innebär att vården och insatsen ska bidra till att stärka individens egenmakt genom att omsätta FN:s deklarerationer om de mänskliga rättigheterna till praktisk handling. Det rättighetsbaserade arbetet innebär vidare att huvudmännen i arbetet enligt samverkansöverenskommelsen strävar efter att så långt som möjligt utjämna skillnader mellan individer med vård och insatser, och övriga befolkningen. Jämlikhetsperspektivet i överenskommelsens insatser kan analyseras utifrån kön, ålder, inrikes eller utrikesfödda och bostadsort.

Jämställdhet

Samverkansarbetet enligt överenskommelsen ska genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv. Könsuppdelad statistik och analyser utifrån kön ska användas genom hela processen, från planering och beslut om insatser och vård, till genomförandet och uppföljningen av resultat och utfall. Där det är möjligt ska statistik tas fram för kvinna, man och annan könsidentitet. I planerings-, besluts- och genomförandefasen innebär jämställdhetsperspektivet bland annat att bedömning och val av insatser inte får utgå ifrån eller begränsas av stereotypa normer eller föreställningar om kön. Vård och insatser ska planeras, erbjudas och genomföras på lika villkor, med hänsyn tagen till kvinnors och mäns, ibland skilda behov och livsvillkor. Insatserna ska leda till att kvinnor och män, får samma förutsättningar för en god hälsa, likvärdig vård och samma möjlighet att vara delaktiga i samhället och forma sitt eget liv.

God och nära vård

Denna överenskommelse ligger i linje med den nationella utredningen Samordnad utveckling för god och nära vård och utredningen En sammanhållen god och nära vård för barn och unga. Omställningen mot en God och Nära vård har sin utgångspunkt i samverkan, med fokus på att uppnå en mer likvärdig och personcentrerad vård som innefattar hälsofrämjande insatser.

Nära vård rör alla invånare, både barn som är i behov av samordnade insatser, vuxna med komplex sjukdomsbild och sköra äldre. Samverkansfrågor kommer därför att vara en del av det övergripande strategiska arbetet för God och Nära vård i Västmanland.

Kunskapsstyrning

En gemensam utgångspunkt för länets kommuner och Region Västmanland är att utveckla, sprida och använda bästa tillgängliga kunskap. Huvudmännen ska utöva metoder som är evidensbaserade eller baseras på beprövad erfarenhet samt metoder som rekommenderas i nationella riktlinjer. Evidensbaserad praktik bygger på en modell med fyra kunskapskällor som den professionelle väger samman vid val av insats, se bild nedan.

Bilden visar modell med fyra kunskapskällor.

En förutsättning för att åstadkomma en evidensbaserad praktik är att skapa en struktur för kunskapsutveckling och systematisk uppföljning som är integrerad i verksamheterna.

Det finns flera olika nationella satsningar och initiativ med uppdrag att stödja kunskapsstyrning. De mest centrala kopplat till denna överenskommelse beskrivs nedan.

Regional samverkan och stödstruktur - RSS

Regional samverkan och stödstruktur (RSS) stödjer huvudmännen i samverkan kring frågor som rör socialtjänst och hälso- och sjukvård. RSS gäller både samverkan mellan kommunerna i länet och samverkan mellan kommunerna i länet och regionen. I Västmanland är det verksamheten Vårdförhållanden som ansvarar för RSS på länsnivå. RSS är också en del av det nationella partnerskapet för kunskapsstyrning, som ingåtts mellan ett antal myndigheter samt kommuner och regioner. För mer information om partnerskapet, se referenslista.

Nationella riktlinjer

Socialstyrelsens nationella riktlinjer är ett stöd för beslutsfattare inom hälso- och sjukvård, tandvård och kommunernas socialtjänster. Riktlinjerna beskriver vilka behandlingar och metoder som är viktigast att prioritera. Till riktlinjerna finns även rekommendationer, indikatorer och utvärderingar. Riktlinjer som berör målgruppen är t.ex. adhd och autism, Depression och ångest, Missbruk och beroende, Schizofreni samt Ätstörningar.

Nationellt programområde (NPO) psykisk hälsa

Inom hälso- och sjukvården finns 26 NPO (nationella programområden) som leder kunskapsstyrningen inom sitt område. NPO psykisk hälsa är ett av de 26 områdena där man särskilt trycker på vikten av samverkan mellan hälso- och sjukvård och kommunerna. Inom programområdet arbetar man med fem insatsområden som är: adhd, depression och ångestsyndrom, missbruk och beroende, schizofreni samt självskadebeteende.

Nationella vård och insatsprogram

Nationella vård- och insatsprogrammen (VIP) är en nationell kunskapsammansättning samlad på en gemensam plattform som riktar sig till specialistpsykiatri, regional och kommunal primärvård, socialtjänst och förskola, skola samt till allmänheten. Innehållet är utformat för att ge svar på hur vården ska genomföras inom insatsområdena samt råd och stöd om bemötande, insatser, metoder med mera. VIP finns för alla fem insatsområden och det finns förslag på att lägga till autism och ätstörning.

Personcentrerade sammanhållna vårdförlopp

De personcentrerade och sammanhållna vårdförloppen omfattar större delar av en vårdkedja – från tidig upptäckt till utredning, behandling, uppföljning och rehabilitering. Vårdförloppen ska ge svar på vad som ska göras av vem och när. Personcentrerade sammanhållna vårdförlopp kan involvera olika delar av den regionala hälso- och sjukvården, den kommunala hälso- och sjukvården samt socialtjänst och elevhälsa.

Individbaserad systematisk uppföljning

Socialtjänsten, verksamheter enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), hälso- och sjukvård samt tandvård ska följa samma föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Socialstyrelsen har utvecklat material och verktyg för att stödja socialtjänstens arbete med individbaserad systematisk uppföljning. Region Västmanland, verksamheten Välfärd har möjlighet att ge stöd vid samverkan kring individbaserad systematisk uppföljning på regional nivå.

Ledning, styrning och struktur för samverkan

I denna överenskommelse beskrivs samverkan i Västmanlands län utifrån tre nivåer; regional samverkan, lokal samverkan samt samverkan på individnivå. Västmanlands län delas upp i fyra länsdelar baserat på var invånarna till största del tar del av hälso- och sjukvård vid länets fyra sjukhus.

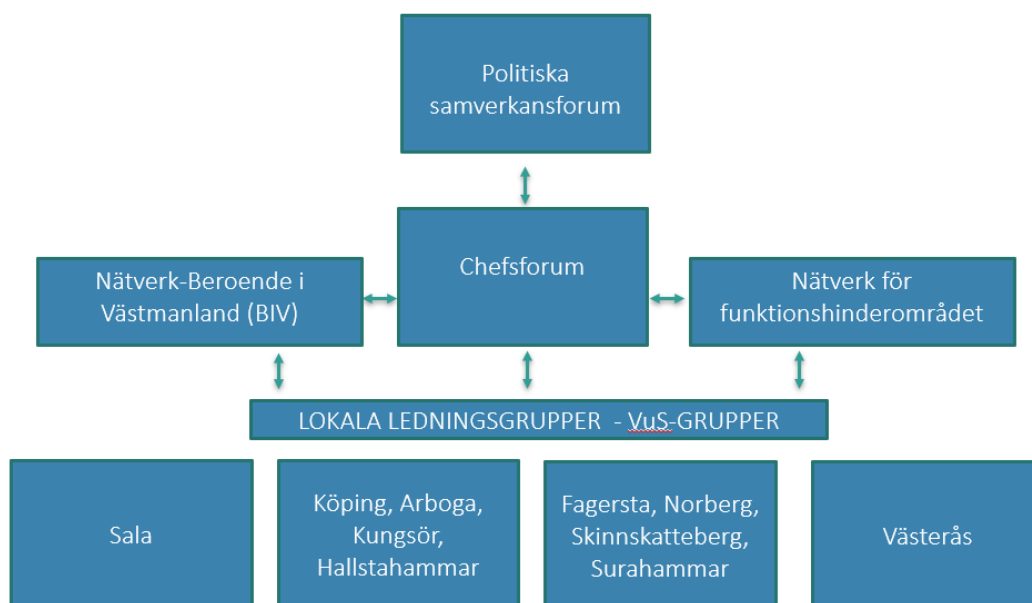

Bild som visar struktur på samverkan från politiska nivån ner till lokala nivån.

Regional samverkan

Verksamheten Valfärd ingår i Regional utvecklingsförvaltning inom Region Västmanland. Verksamheten ansvarar för att stödja och följa upp gemensamma utvecklings- och samverkansfrågor mellan kommunerna i länet och regionen. Valfärd är ansvariga för den regionala samverkans- och stödstrukturen (RSS) på länsnivå. I arbetet ingår bland annat att ansvara för processen vid framtagande, upprätthållande och uppföljning av samverkansöverenskommelser som denna.

Förtroendevalda

I Västmanlands län finns olika politiska forum för samverkan som ansvarar för att hantera och följa upp länsgemensamma samverkansfrågor. I dessa forum deltar förtroendevalda från både Region Västmanland och länets kommuner.

Tjänstepersoner

Chefsforum är ett samverkansforum för länets kommuner och Region Västmanland. Chefsforum ansvarar för att identifiera, initiera, behandla, utveckla samt följa upp länsgemensamma samverkansfrågor. Från länets kommuner deltar socialchefer och från Region Västmanland deltar utsedda chefer från regionens hälso- och sjukvårdsförvaltning. Verksamhetschef på

Välfärd är sammankallande. Vid behov kan andra representanter från huvudmännen adjungeras in i Chefsforum.

Chefsforum utökas två gånger per år med skolchefer från länets kommuner och kallas då för Chefsforum barn och unga.

Nätverk-Beroende i Västmanland (BIV) är ett samverkansforum för frågor gällande skadligt bruk och beroende i länet. BIV-nätverket arbetar på uppdrag av Chefsforum men är också ett forum där frågor från de lokala ledningsgrupperna kan lyftas på regional nivå. BIV-nätverket är en expertgrupp på regional nivå, och består av representanter från länets kommuner, vuxenpsykiatrins beroendemottagning och regionens primärvård. Ytterligare aktörer som bjuds in är Kriminalvården, Polisen, Statens institutionsstyrelse, Länsstyrelsen och brukarorganisationer. Utvecklingsstrateg på Välfärd är sammankallande.

Nätverk för funktionshinderområdet är ett samverkansforum för frågor gällande stöd till personer med funktionsnedsättningar och inkluderar verksamheter enligt LSS, socialpsykiatri samt hälso- och sjukvård. Nätverket arbetar på uppdrag av Chefsforum men är också ett forum där frågor från de lokala ledningsgrupperna kan lyftas på regional nivå. I nätverket finns representanter från länets kommuner samt från habiliteringscentrum i regionen. Utvecklingsstrateg på Välfärd är sammankallande.

Lokal samverkan

I varje länsdel ska det finnas en lokal ledningsgrupp för samverkan gällande målgruppen för överenskommelsen, så kallade VuS-grupper.

Representation

Funktioner som ska delta:

- En till två representanter (verksamhetsnära chef) från varje deltagande kommuns socialförvaltning. De representerar individ och familj samt socialpsykiatri i sin kommun.
- Två representanter (verksamhetsnära chefer) från hälso- och sjukvården, som representerar vuxenpsykiatri och habiliteringscentrum.
- En till två representanter från hälso- och sjukvården, som representerar vårdcentralerna. Dessa representanter utses av vårdvalsrådet.
- En samordnare för gruppen.

Dessa representanter utgör grundstommen i VuS-gruppen i varje länsdel och ska årligen avsätta tid för fyra möten per år. I Västerås och Sala som inte är hopslagna med fler kommuner kan det med fördel vara fler kommunala representanter. Berörda representanter i Chefsforum beslutar gemensamt vilken verksamhet som får i uppdrag att samordna och leda respektive VuS-grupp.

Berörda intresseorganisationer och samordningsförbundet ska bjudas in. Representanterna deltar utifrån överenskomna behov.

Ytterligare berörda verksamheter från hälso- och sjukvården eller kommunen som kan bjudas in beroende på tema, kan vara rättspsykiatri, psykiatrisk slutenvård, beroendemottagning, äldrepsykiatriska mottagningen, tandvård, kommunal primärvård, äldreomsorgens verksamheter, LSS-verksamhet. Andra verksamheter och organisationer som bedöms viktiga i samverkansarbetet kan också bjudas in, till exempel Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, kommunens arbetsmarknadsavdelning, KAA (kommunala aktivitetsansvaret), SFI och vuxenutbildning, personligt ombud.

Mandat

- Samverkan behövs på olika nivåer, denna samverkansgrupp är på ledningsnivå
- Representanterna ska vara verksamhetsnära chefer
- Representanten ska ha mandat för att fatta beslut i sin egen verksamhet och ha kunskap om vilka beslut som behöver förankras i andra ledningsnivåer i sin egen organisation
- Vårdcentralernas representanter, som föreslås representera flera verksamheter kan inte förväntas ha samma mandat för samtliga verksamheter. Dessa representanter ska ha mandat från vårdvalsrådet att delta och att åiterrapportera till vårdvalsrådet.

Uppdrag

VuS-grupperna ska träffas minst 4 gånger per år. Grupperna i respektive länsdel avgör själva hur mötena planeras i relation till andra samverkansforum. I de fall det anses fördelaktigt kan till exempel VuS-grupp samplaneras med BUS-gruppen.

Grupperna ansvarar för att avgöra vilka teman för samverkan som lyfts under året, och gör en planering för gruppens arbete. Samordnaren har ansvar för att anpassa deltagandet och bjuda in representanter utifrån dagordning, i dialog med VuS-gruppen.

Målgruppen är densamma som målgruppen för denna överenskommelse. Arbetet i grupperna ska utgå ifrån god kännedom om målgruppens behov, som återkommande ska inventeras och ligga till grund för planeringsarbetet. Målgruppens inflytande och delaktighet ska säkerställas.

Grupperna ansvarar för att:

- **Öka kunskapen i sin egen organisation**

Det kan göras genom att sprida grundläggande kunskap om olika aktörers roller och ansvar samt att se till att överenskommelsen och dess tillhörande länsgemensamma rutiner blir kända.

- **Samverka i frågor gällande psykisk ohälsa och skadligt bruk och beroende**

Det kan göras genom att lyfta samverkans- och utvecklingsfrågor, lyfta rutiner som behöver ses över eller skapas. Det kan också finnas behov av att skapa arbetsgrupper för att arbeta med specifika samverkansprocesser. VuS-gruppen ansvarar också för att analysera och åtgärda strukturella brister i samverkan samt vid behov rapportera vidare till chefsforum.

- **Arbeta för att länet uppnår de mål som är satta i överenskommelsen**

VuS-gruppen har i uppdrag att bidra i uppföljningen av överenskommelsens mål och indikatorer samt analysera resultat.

Kopplingen mellan den lokala och den regionala nivån

En förutsättning för att lyckas med arbetet är att det finns en tydlig ledning, styrning och struktur för samverkansfrågor som inkluderar både politisk nivå och tjänstepersonsnivå. Det behöver också finnas en tydlig koppling mellan VuS-grupperna, Chefsforum och berörda politiska samverkansforum. Uppföljning och analys av mål, utvecklingsfrågor av strukturell karaktär och svårigheter i samverkan ska lyftas från den lokala till den regionala nivån och omvänt från den regionala till den lokala nivån. För att underlätta kopplingen mellan olika nivåer i länets samverkansstruktur tillämpas följande rutiner:

- Valfärd ansvarar för att VuS-gruppernas möten delvis samplaneras i länet.
- Valfärd ansvarar för att säkerställa kopplingen mellan VuS-grupperna, BIV-gruppen, Chefsforum och berörda politiska samverkansforum.
- Respektive huvudman ansvarar för intern kommunikation mellan berörda på olika nivåer, till exempel mellan operativa verksamheter, representanter i VuS-gruppen, representanter i Chefsforum samt förtroendevalda.
- Utvecklingsfrågor och utmaningar, tvister och avvikelser som identifieras på lokal nivå och bedöms ha relevans på strukturell nivå hanteras på den regionala nivån enligt framtagna rutiner.
- Statistik och VuS-gruppernas analys utifrån mål och indikatorer i överenskommelsen analyseras och följs upp årligen i Chefsforum samt i berörda politiska samverkansforum.
- Utvärdering av mötesformer och samverkansformer görs löpande av respektive forum. Vart fjärde år görs en större utvärdering och uppföljning av samverkansstrukturen på lokal och regional nivå.

Ansvarsfördelning

Kommunens och regionens ansvar beskrivs löpande i denna överenskommelse utifrån olika områden. I bilaga 1 finns en sammanställning över ansvarsfördelning.

Det finns verksamheter i länet där båda huvudmännen är ansvariga för verksamheten eller har samfinansierade tjänster. Exempelvis Ungdomsmottagningen, Slussen, Spindeln och

Familjecentraler. Ansvarsfördelningen för dessa verksamheter avtalas inte i denna överenskommelse.

Ansvar för implementering

Respektive huvudman ansvarar för att implementera överenskommelsen i sin organisation. Lokala ledningsgrupperna har ett särskilt ansvar för att se till att överenskommelsen och dess regionala rutiner blir kända i samtliga berörda verksamheter. Lokala ledningsgrupperna ansvarar också för att lokalanpassa regionala rutiner vid behov. Vidmakthållandet av denna överenskommelse ska ingå i kommunernas och regionens kvalitetsuppföljning.

Svårigheter i samverkan

Svårigheter i samverkan eller tolkningsdifferenser som inte kan lösas på operativ nivå ska i första hand lösas mellan ansvariga chefer. Svårigheter i samverkan, avvikelser och tvister som de inblandade bedömer är av principiell karaktär ska lyftas till lokala ledningsgrupper. Om ärendet är av intresse på länsnivå ska frågan lyftas till Valfärd, på Region Västmanland som är behjälplig med att lyfta frågan till lämpligt forum.

Hälsofrämjande och förebyggande arbete

Både socialtjänsten samt hälso- och sjukvården är lagstadgade att arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Förflyttningen till nära vård har också fokus på förebyggande och främjande insatser. Samverkan kring hälsofrämjande och förebyggande arbete som tas upp i andra dokument regleras inte i denna överenskommelse.

Förebygga suicid

Suicid är inte en diagnos utan en konsekvens av ett psykiskt lidande som är så stort att den enskilde i den stunden inte kan se en annan utväg. Psykiatriska faktorer såsom till exempel depressioner, ångest samt substansberoende är riskfaktorer för suicid. Andra riskfaktorer är ogynnsamma livshändelser, livskriser, sociala och psykologiska faktorer såsom utanförskap, konflikter, dåliga relationer, våld och övergrepp samt genetiska faktorer som till exempel en ökad sårbarhet för psykisk ohälsa eller ärftlighet av personlighetsfaktorer såsom impulsivitet.

I Sverige dör varje år drygt 12 000 personer av säkerställda suicid. Suicidtalerna i Sverige har minskat sedan 1970-talet men inte i önskad takt. Minskningen avstannade runt 1995 och därefter är den extremt liten, de sista 20 åren har den varit runt 0,4% per år. I vissa gruppen, som hos unga i åldern 15–24 år har de till och med ökat. Två av tre personer som avlider i suicid

är män och skillnaden mellan könen stiger med ökad ålder. Den grupp som har klart högst andel suicid per 100 000 invånare är män i åldern 85+.

Arbetet med att förebygga psykisk ohälsa och suicid är en samhällsfråga och inte bara en fråga för vården. Det förebyggande arbetet räddar liv och behöver fortgå i alla organisationer och verksamheter där man arbetar med människor i någon form. Både kommunen och regionen har ett ansvar att förebygga suicid. Kommunernas och regionens insatser förtydligas i en läns gemensam handlingsplan för suicidprevention. Handlingsplanen är riktad till arbete med förebyggande och främjande insatser samt insatser till grupper med en eller fler riskfaktorer.

Riskbruk av alkohol, andra substanser och spel

Länsstyrelsen i Västmanland har ett samordningsuppdrag vad gäller regeringens ANDTS strategi. En handlingsplan finns regionalt för ANDTS-arbetet i Västmanlands län. Folkhälsomyndigheten följer årligen upp det ANDTS-förebyggande arbetet i kommunerna genom länsstyrelsen.

I den lokala samverkan i länet ska samverkan kring unga vuxna och äldre särskilt lyftas utifrån ett förebyggande perspektiv.

Tidig upptäckt och tidiga samordnade insatser

När någon verksamhet möter en individ som har behov av stödinsatser behöver verksamheten ta ställning till om det finns behov av samverkan kring individen. Det är av vikt att uppmärksamma om en individ har svårigheter inom flera områden i livet, vilket kan innebära att behov finns av insatser från olika aktörer. Ibland kan individer behöva hjälp med att vända sig till rätt vårdinsats och få information om att individens insatser kan samordnas via SIP.

Verksamheter som möter unga vuxna behöver tidigt kunna identifiera både risk- och skyddsfaktorer, upptäcka riskbruk och ha rutiner för samverkan kring insatser. Könsskillnader behöver beaktas, exempelvis finns ett stort mörkertal när det gäller flickors skadliga bruk av narkotika.

För att tidigt upptäcka psykisk ohälsa är det viktigt att verksamheter ställer frågor om psykisk hälsa, suicidtankar, våld, alkohol och andra substanser, samt spel om pengar. Det finns verktyg och metoder för att screena och ställa frågor. Evidensbaserade metoder ska användas i första hand. I nationella vård och insatsprogrammen finns råd och stöd om bemötande, insatser och metoder.

Ansökan om insatser från socialtjänsten

Individer som vill ha stöd och hjälp från socialtjänsten har möjlighet att själva ansöka om bistånd. Vissa insatser kan ges även utan biståndsbeslut. Verksamheter som möter individer som är i behov av insatser från socialtjänsten bör uppmuntra dem att söka hjälp.

Orosanmälan till socialtjänsten

Hälso- och sjukvården som möter vuxna kan behöva göra en anmälan om oro till socialtjänsten om det behövs för att ge individen nödvändig vård, behandling eller annat stöd, bland annat vid skadligt bruk av alkohol eller andra substanser. En orosanmälan kan göras även om det inte är så allvarligt att tvångsvård enligt LVM (Lagen om vård av missbrukare i vissa fall) är aktuellt.

Läkare inom offentlig och privat tjänst har en anmälningsplikt om hen i sin verksamhet kommer i kontakt med någon som antas vara i behov av omedelbart omhändertagande eller vård enligt LVM. En läns gemensam samverkansrutin är framtagen för att tydliggöra ansvarsfördelning mellan huvudmän och verksamheter i processen då LVM tillämpas och verkställs. Där beskrivs också hur huvudmännen kan uppmärksamma, identifiera behov av insatser och förebygga LVM.

Finns kännedom eller misstanke om att ett barn far illa ska en anmälan göras till socialtjänsten. Detta gäller alla myndigheter och yrkesverksamma vars verksamhet rör barn och unga och även andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten, Kriminalvården, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Anmälningsplikten gäller alla anställda, även de som inte direkt arbetar med barn. Anmälningsplikten gäller även yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet gällande barn och unga samt all annan verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område. Anmälningsskyldiga är också skyldiga att lämna uppgifter till socialtjänsten som kan vara av betydelse för ett barns behov av stöd och skydd vid pågående utredning. Orosanmälan är personlig och kan inte överlåtas till någon annan som gör en orosanmälan.

Verksamheter som möter blivande föräldrar med någon form av problematik som ligger till grund för oro för det ännu ofödda barnet kan samverka med socialtjänsten om samtycke från den blivande föräldern finns. Om oron kvarstår efter barnets födelse, kan och ska en orosanmälan göras.

Mäns våld mot kvinnor

Mäns våld mot kvinnor är ett samlingsbegrepp som innefattar våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel. Begreppet våld innefattar allt från fysiskt och sexuellt våld till psykiskt, digitalt och materiellt våld. Våld i nära

relationer förekommer i alla ålders- och samhällsgrupper oavsett bakgrund, kultur och livssituation. Här beskrivs några särskilt utsatta grupper.

Våld i ungas nära relationer är vanligare och mer utbrett än i vuxnas relationer. Våldet ser likadant ut bland de unga och är lika grovt, men de två stora skillnaderna är att mycket av våldet sker digitalt och att den fysiska plats där det mesta av våldet sker är på den unges arbetsplats, det vill säga i skolan.

Äldre personer är en grupp som inte syns så ofta i debatten om våld i nära relationer, men även äldre personer drabbas och kan många gånger vara i en mer utsatt situation än andra. Våldet kan delvis skifta uttryck med stigande ålder, detta då våldsutövaren ibland även kan vara den äldres omsorgsperson. Våldsutövaren kan då missköta vården, undanhålla läkemedel eller inte ge den sjuka tillräckligt mat. Särskilt utsatta är äldre personer med kognitiv sjukdom.

Samma sak gäller för personer med funktionsnedsättning. Även dessa personer är ofta i beroendeställning till t.ex. familjemedlemmar, vårdare, taxichaufförer och personal på daglig verksamhet. Personer med funktionsnedsättning vet inte alltid vilken rätt till kroppslig integritet de har och har ofta svårare att säga nej. Statistik visar också att både barn och vuxna med funktionsnedsättning är väldigt mycket mer utsatta för både våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel.

Personer, särskilt kvinnor, som lever med ett risk- och missbruk är väldigt ofta även utsatta för våld. Studier visar att i princip alla kvinnor med missbruk är eller har varit våldutsatta. I många fall är det till och med så att våldet kom först, och missbruket är en konsekvens av just våldet. Därför är det viktigt att behandla traumat kring våldutsattheten parallellt med missbruket. Det är också viktigt att kvinnor får behandling i en miljö fri från män, där de kan känna sig helt trygga.

En av anledningarna till att HBTQI-personer är särskilt sårbara är det bemötande de får eller är rädda att få från hälso- och sjukvård, socialtjänst, polis och andra myndigheter. Detta kan innebära att HBTQI-personer mer sällan söker hjälp och stöd och riskerar därmed att bli kvar i en våldsam relation mycket längre.

Hedersrelaterat våld och förtryck förekommer oftare i familjer med utländsk bakgrund och kultur. Samtidigt så förekommer även våld i nära relationer även i dessa familjer. Individer med utländsk bakgrund vet inte alltid vilka lagar som gäller i Sverige, vilken hjälp kvinnor har rätt till och vilket stöd som finns att få. Detta samtidigt som individerna kanske inte behärskar det svenska språket så väl. Allt detta sammantaget bidrar till att individer med utländsk bakgrund är en särskilt utsatt och sårbar grupp.

För att upptäcka våldsutsatthet hos patienter, klienter och brukare är det av största vikt att ställa frågor om våld. Det allra bästa är att ställa frågor på rutin, dvs. till samtliga personer som verksamheten möter, inte bara till de personer som av en eller annan anledning misstänks blivit utsatt eller utsätter andra för våld. Det systematiska och rutinmässiga arbetet ger effekt, både på kort och på lång sikt. Vid ett jakande svar från våldsutsatta eller våldsutövare är det givetvis också viktigt att veta hur svaret ska hanteras och hur hänvisning vidare ska ske. Här behöver det finnas tydliga rutiner som är kända av samtlig personal. Det behöver också vara bestämt i respektive verksamhet hur dessa frågor ska förvaltas och utvecklas samt hur det säkerställs att rutiner och riktlinjer är uppdaterade.

Gravida individer med psykisk ohälsa, skadligt bruk, beroende eller samsjuklighet

Verksamheter som möter gravida individer med psykisk ohälsa, skadligt bruk, beroende eller en samsjuklighet som ligger till grund för oro för det ännu ofödda barnet, kan samverka med socialtjänsten. Vill individen ha stöd kan viss form av stöd ges utan biståndsbeslut. Verksamheter eller individen själv kan vända sig till socialtjänsten för att få information om vilket stöd som erbjuds. För att samordna insatser mellan regionens hälso- och sjukvård och socialtjänsten ska SIP användas.

Både hälso- och sjukvården och socialtjänsten kan behöva konsultera olika professioner för att kunna erbjuda bästa stöd till individen både under graviditet och efter att barnet är fött. Samverkan kan behövas mellan ex socialtjänsten, mödravården, förlossningen, psykiatrien. Konsultation ska i första hand ske med samtycke från individen, men i vissa fall kan verksamheter behöva rådgöra med varandra eller lämna information utan samtycke. Det är möjligt att bryta sekretess om uppgiften behöver lämnas för att ge individen nödvändig vård, behandling eller annat stöd eller en nödvändig insats till skydd för det väntade barnet. Med detta avses exempelvis fall där en gravid individ på grund av skadligt bruk eller beroende riskerar att skada fostret eller vårdas med stöd av LPT eller LRV. Kriterier för att socialnämnden ska kunna ansöka om vård enligt LVM är dock detsamma oavsett om kvinnan är gravid eller inte.

Om oron kvarstår efter barnets födelse, ska en orosanmälan göras till socialtjänsten.

Personcentrerad vård och omsorg

Vården står för den lärda kunskapen och behöver bli bättre på att ta vara på den levda kunskapen. För att komma dit behöver personer involveras i planeringen av sin egen vård som aktiva medskapare, det skapar ökad delaktighet och tillför resurser till vården.

En av de stora riktningarna i utvecklingen av välfärden i dag är omställningen till Nära Vård. Kärnan i nära vård är ett personcentrerat arbetssätt som utgår från individens behov och förutsättningar. Det innebär att se, involvera och anpassa insatserna efter vad som är viktigt för just den individen. Att utgå från det bästa för patienten eller brukaren i hela vård- och omsorgsprocessen främjar gemensamt ansvarstagande och tillit, skapar förutsättningar för jämlik vård och omsorg och bidrar till trygghet. Det ska finnas en sammanhållen plan för insatserna och patienten eller brukaren ska veta vem hen kan kontakta vid frågor och funderingar samt hur planeringen ser ut framåt.

SIP- Samordnad individuell plan

När en person får stöd och insatser från flera olika huvudmän kan individen eller anhöriga ofta uppleva att de själva får bära ansvaret för att föra vidare information mellan berörda aktörer. Den samordnade individuella planeringen som mynnar ut i en SIP är ett verktyg för att samordna insatserna från flera huvudmän. Detta förtydligar hur olika aktörer bidrar för att hjälpa den enskilde och anhöriga. Individen och berörda verksamheter kan i dialog komma överens om insatserna.

Socialtjänsten och hälso- och sjukvården har en lagstadgad skyldighet att erbjuda SIP när individen får insatser från båda huvudmännen och insatserna behöver samordnas. Region Västmanland och länets kommuner har beslutat om att inkludera förskola och skola som jämbördig part i arbetet med SIP för barn och unga. Det innebär att när barn och unga har behov av att få insatser från flera huvudmän samordnade så har förskolan, skolan, socialtjänsten och hälso- och sjukvården likvärdiga skyldigheter och ansvar. Detta framgår i den länsgemensamma överenskommelsen om samverkan för barns och ungas hälsa. Vad gäller unga vuxna är det enbart gymnasieskola och anpassad gymnasieskola som omfattas av beslutet.

Det finns olika verksamheter utöver socialtjänst, hälso- och sjukvård samt gymnasieskola som möter individer inom målgruppen för överenskommelsen, som kan upptäcka att det finns behov av att individen får samordnade insatser. Det kan exempelvis vara Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, SIS institutioner eller kommunala verksamheter så som arbetsmarknadsavdelningar, kommunala aktivitetsansvaret. Om dessa verksamheter ser ett behov av SIP behöver de tillsammans med den enskilde vända sig till hälso- och sjukvården eller socialtjänsten för att initiera en SIP.

Vad som ska framgå i en SIP och hur processen går till beskrivs i framtagen rutin, Samordnad individuell plan - Länsgemensam samverkansrutin.

I samband med utskrivning från slutet hälso-och sjukvård ska SIP användas i den långsiktiga planeringen. Se även Länsgemensamma riktlinjer för samverkan vid utskrivning från slutet hälso-och sjukvård.

Vid utskrivning från vård enligt Lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT) till vård enligt Lagen om öppen psykiatrisk tvångsvård (ÖPT) samt vård enligt Lagen om rättspsykiatrisk vård (LRV) till vård enligt Lagen om öppen rättspsykiatrisk vård (ÖRV) används Samordnad vårdplan i stället för SIP. För målgruppen är följande riktlinjer framtagna i länet:

- Länsgemensam riktlinje Samverkan vid utskrivning LPT
- Länsgemensam riktlinje Samverkan vid utskrivning LRV

Samtliga rutiner finns på regionens webbplats.

Parternas ansvar

Alla inom socialtjänst och hälso- och sjukvård samt skola (gymnasieskola och anpassad gymnasieskola) som uppmärksammar ett behov av samordning av olika huvudmäns insatser ska ta ansvar för att individen erbjuds en SIP.

De professionella aktörerna som deltar i SIP-mötet ska ha kunskap om individen och utifrån den egna verksamhetens ansvarsområde förbereda sig inför mötet. SIP-mötet ska prioriteras av alla och individen ska vara i fokus. Samtliga huvudmän har ansvar att följa uppjord individuell plan.

Hälso- och sjukvårdens ansvar

Den regionala hälso- och sjukvården har ett ansvar att kalla till SIP, delta i SIP-möten och följa SIP-processen när behov av samordnade insatser föreligger. Ansvaret för olika delar av den regionala hälso- och sjukvården och tandvården beskrivs närmare i bilaga 1.

Hälsocenter, ungdomsmottagning och tandvård har ett ansvar att initiera till SIP när de ser ett behov. De initierar genom att kontakta relevant verksamhet i första linjen i enlighet med gällande rutin. Övriga verksamheter inom hälso- och sjukvården som ex **den kommunala primärvården** ansvarar för att initiera och följa SIP-processen enligt framtagen SIP-rutin.

Hälso- och sjukvården och tandvården har ett ansvar att medverka i SIP-processen när någon annan part kallar. Vilken del av den regionala hälso- och sjukvården som deltar beror på om och var individen har en aktuell vårdkontakt. Specialistvården ska normalt inte kallas eller delta om det inte finns en pågående och aktiv vårdkontakt. När en skola som saknar Cosmic Link tar initiativ till SIP är hälso- och sjukvården ansvariga för att vara behjälpliga enligt framtagen SIP-rutin.

Socialtjänstens ansvar

Socialtjänsten har ett ansvar att kalla till SIP, delta i SIP-möten och följa SIP-processen när behov av samordnade insatser föreligger. Socialtjänsten har också ett ansvar att medverka i SIP-processen när någon annan part kallar. När en skola som saknar Cosmic Link tar initiativ till SIP är socialtjänsten ansvariga för att vara behjälpliga enligt framtagen SIP-rutin.

Vilken aktör inom socialtjänsten som ska delta beror på var individen har pågående stöd och insatser.

Gymnasieskolans och anpassad gymnasieskolas ansvar

Kommunalt drivna skolor har ett ansvar att kalla till SIP, delta i SIP-möten och följa SIP-processen när behov av samordnade insatser föreligger på samma sätt som socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Fristående skolhuvudmän är inte undertecknande parter i denna överenskommelse men inbjuds att samverka i enlighet med överenskommelsen. Fristående skolor kan således ansvara för att kalla till SIP, delta i SIP-möten och följa SIP-processen på samma sätt som kommunala skolhuvudmän under förutsättning att verksamheten har deltagit i erforderliga utbildningar och är insatt i gällande rutiner.

Skolor som har tillgång till Cosmic Link följer samma rutiner som socialtjänsten och hälso- och sjukvården genom hela SIP-processen. Skolor som saknar Cosmic Link initierar och sammankallar till SIP med stöd av socialtjänsten eller hälso- och sjukvården enligt framtagna SIP-rutiner.

Uppföljning av SIP-mötet

En dialog bör alltid föras med individen angående dennes upplevelse av mötet. Verksamheten Välfärd ansvarar för att det ska finnas verktyg för att följa upp individens upplevelse av SIP-mötet på aggregerad nivå. Varje verksamhet inom kommunen och hälso- och sjukvården som initierar ett SIP-möte ansvarar för att individen erbjuds att delta i uppföljning. Den systematiska uppföljningen ska ligga till grund för länets utvecklingsarbete.

Psykisk hälsa och ohälsa

Vi har, i detta dokument, valt att använda oss av en beskrivning och modell av psykisk hälsa som Folkhälsomyndigheten tillsammans med Socialstyrelsen, Statens Beredning för medicinsk och Social Utvärdering (SBU) och Sveriges kommuner och regioner (SKR) enats om (se nedan) där psykisk hälsa är ett paraplybegrepp som omfattar både psykiskt välbefinnande och psykisk ohälsa.

Bild som beskriver psykiskt välbefinnande och psykisk ohälsa.

Psykiskt välbefinnande handlar om att kunna balansera positiva och negativa känslor, att känna en tillfredsställelse och mening med livet, att ha goda sociala relationer och en förmåga att utveckla sig. Det är en grundläggande resurs för att kunna bemästra livets olika svårigheter.

Psykisk ohälsa är ett samlingsbegrepp för tillstånd av olika svårighetsgrad och varaktighet. Både psykiska besvär och psykiatriska tillstånd benämns som psykisk ohälsa. Psykiska besvär är en form av psykisk ohälsa och kan bestå av till exempel nedstämdhet, oro eller sömnbesvär som kan vara reaktioner på något som händer i vår omvärld. Även kroppsliga, så kallade psykosomatiska, besvär kan förekomma såsom huvudvärk, magont eller yrsel. Man ska inte förminska eller förringa psykiska besvär men där kanske man kan hitta annan hjälp än i psykiatri i första hand. Man ska dock vara uppmärksam på om de besvär man har förvärras eller blir långvariga och inte vara rädd att söka vård. Psykiatriska tillstånd kan både vara diagnostiserade psykiska sjukdomar och syndrom och utvecklingsrelaterade psykiska funktionsavvikelser eller funktionsnedsättningar, vanligen kallade neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. I dessa fall är det vanligare att man behöver stöd och behandling av specialistsjukvården. Skadligt bruk och beroende ingår i samlingsbegreppet psykisk ohälsa.

Insatser till individer med en psykisk ohälsa som har behov av stöd eller vård ska sättas in utifrån behov oavsett diagnos. I arbetet med tidig upptäckt har den regionala primärvården samt, i de fall det är aktuellt, den kommunala primärvården en viktig roll i att identifiera symtom på psykisk ohälsa och säkerställa att rätt behandling kan sättas in i rätt tid. Är ohälsan mer komplex sker en hänvisning till specialistsjukvården. Vuxenpsykiatri Västmanland är en specialistresurs för personer 18 år och uppåt med psykisk sjukdom eller allvarliga psykiska symtom. Remissfrihet råder vilket betyder att den enskilde har rätt att söka vård inom psykiatri för en första bedömning genom så kallad egen vårdbegäran. Kommunal verksamhet har en roll i att identifiera tidiga symtom, vägleda till rätt vård och att erbjuda aktiviteter och insatser när behov finns. Insatserna kan till exempel syfta till att ge ett stöd i vardagen eller sysselsättning.

För att insatserna ska bli så effektiva som möjligt behöver de samordnas och koordineras, både inom den egna verksamheten och ibland även i samverkan med andra. Har individen behov av stöd från flera huvudmän ska SIP användas för att samordna stödet.

När verksamheter möter individer som har stort behov av stöd och vård, är socialt utsatta och där situationen är komplex, ska verksamheterna ha extra fokus på samverkan. Det är inte ovanligt att individer med stora behov samt bristande sjukdomsinsikt hamnar i mellanrum mellan verksamheter och inte får det stöd hen är i behov av. I dessa fall blir samverkan och samordnade insatser av yttersta vikt för att individen ska kunna få en skälig levnadsnivå och kunna hantera sin vardag. När det finns behov av att lämna över ansvaret till en annan verksamhet är det viktigt att inte släppa sitt eget ansvar innan överlämning har skett och mottagits av nästa verksamhet för att förhindra glapp i vården och omsorgen. Det är också viktigt att främja individens möjlighet till delaktighet i sin vård och omsorg för att ge bästa möjliga förutsättningar för ett gott resultat.

Skadligt bruk och beroende

Det finns flera olika termer och definitioner av att ha ett problematiskt förhållande till alkohol och andra substanser. De termer som används har också olika betydelse beroende på verksamhet och yrkesgrupp. Riskbruk är ingen diagnos utan används för hög genomsnittskonsumtion eller intensivkonsum av alkohol. Skadligt bruk och substansberoende ingår i diagnos ICD-10. Inom socialtjänsten gör man i praktiken inga diagnostiska överväganden, såvida det inte är fråga om samarbete med hälso- och sjukvården. I Socialtjänstlagen används benämningen missbruk, men flera nationella utredningar förordar att framöver använda begreppen skadligt bruk och beroende, vilket vi väljer att använda i denna överenskommelse.

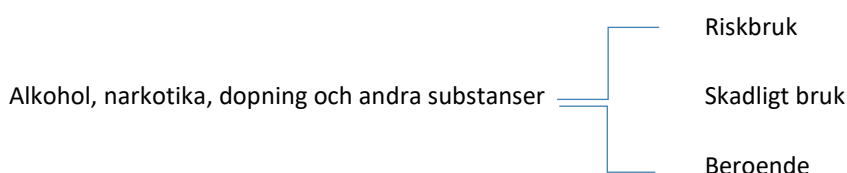

Bild som visar tre begrepp kring alkohol, narkotika, dopning och andra substanser.

Riskbruk av alkohol innebär en konsumtion som signifikant ökar risken för somatiska och psykiska skador. Utöver den generella risknivån för alkoholkonsumtion måste man beakta individens känslighet. Även en mindre mängd alkohol kan hos en känslig individ orsaka hälsoproblem.

Skadligt bruk innebär ett ihållande mönster av användning av psykoaktiva substanser, till exempel alkohol, narkotika som skadar hälsan. Skadan kan vara fysisk eller psykisk. I ICD-10 finns flera kriterier som behöver uppfyllas för skadligt bruk.

Substansberoende är ett specifikt sjukdomstillstånd som bland annat innebär svårigheter att kontrollera intaget, och en försämrad funktion i olika avseenden (fysiskt, psykiskt, socialt) som beror på substansens effekter.

Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för individer med problematik gällande alkohol och andra substanser. Socialtjänsten ansvarar för att utreda och ge insatser utifrån behov. När en individ är i behov av att vårdas enligt LVM finns länsgemensamma samverkansrutiner mellan socialtjänsten och regionens hälso- och sjukvård i Västmanland. Socialnämnden ansvarar för att ansöka om vård enligt LVM.

Hälso- och sjukvården ansvarar för medicinska och psykiatriska insatser. Individer som har ett substansbruk kan behöva insatser för abstinensvård, läkemedelsassisterad behandling (LARO), sprututbyte eller insatser för psykisk ohälsa. Hälso- och sjukvården ansvarar för tvångsvård enligt LPT och LRV.

I förslag om kommande samsjuklighetsreform föreslås LVM vården att upphöra och att hälso- och sjukvården tar över ansvar för tvångsvård vid skadligt bruk och beroende inom ramen för LPT.

Drogtester

Båda huvudmännen har upphandlat och genomför drogtester. Huvudmännens verksamheter har olika syften med att genomföra drogtester. Exempelvis kan kommunen erbjuda drogtester i kombination med annat stöd eller behandling, eller för att säkerställa drogfrihet på ett boende. Varje verksamhet har sina riktlinjer kring kravställande och erbjudande om drogtester.

Spel om pengar

Regionens hälso- och sjukvård har ansvar för att behandla spelberoende, precis som vid andra psykiatriska tillstånd. Från och med 1 januari 2018 har kommunerna ett utökat ansvar att förebygga och motverka skadligt bruk och beroende av spel om pengar. Samtliga av länets kommuner erbjuder öppenvårdsbehandling för spelberoende, både individuellt och i grupp.

Verksamheter kan genom att ställa frågor om spel tidigt upptäcka ifall individer har behov av stöd för spelberoende. Exempel på verksamheter som möter målgruppen är vårdcentraler och familjerådgivningen. Mer kunskap om spelprevention finns hos Folkhälsomyndighetens sida spelprevention.se

Individer med spelberoende har ofta behov av insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård. Problematiken är ofta sammansatt och insatser behöver samordnas för att de ska bli effektiva och bidra till att lösa individens hela situation. Insatserna kan handla om stöd och råd vid ekonomiska svårigheter, psykosocial behandling eller specialiserade insatser vid samsjuklighet i form av substansberoende eller psykisk ohälsa. Båda huvudmännens uppgifter

och insatser ska värderas likvärdigt och samordnas i ett välfungerande vård-och stödsystem som utgår från individens olika behov och önskemål.

I nationella vård och insatsprogrammet (VIP) under avsnittet ”missbruk och beroende” finns även information om spel.

Samsjuklighet

Med samsjuklighet avses här när individen har ett skadligt bruk eller beroende av alkohol eller andra substanser samtidigt med en eller flera psykiatriska diagnoser eller psykiska funktionsnedsättningar. Tillstånden och behoven varierar med samsjuklighet men gemensamt för alla är att de har behov av vård och behandling för båda eller flera av sina tillstånd. Det är inte ovanligt att de även behöver stöd, vård och behandling för andra problem, till exempel somatisk sjukdom eller spel om pengar.

Individer med samsjuklighet ska få insatser parallellt och samordnat från socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Ingen huvudman får avvakta med att ge insatser med hänvisning till att en annan huvudman måste komma in med sina insatser först. Vi behöver gemensamt se till att samverka gällande individer med samsjuklighet så att de får sina behov tillgodosedda och att vårdkedjan blir obruten. Det kan också finnas ett behov av samverkan mellan huvudmännen i stöd med kompetens i olika frågor. Det är viktigt att vi kan hjälpas åt över verksamhetsgränser och ge stöd till andra verksamheter i frågor som berör individer som har behov av stöd från båda huvudmännen.

Till stöd för arbetet finns Socialstyrelsens Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende. Även delbetänkandet av samsjuklighetsutredningen påtalar vikten av att kommun och region samordnar insatser vid samsjuklighet.

När insatser behöver ske parallellt och samordnat ska SIP användas som verktyg.

Individer som är i behov av insatser från flera upplever ofta att det är många aktörer kring individen och att det är svårt att veta vem man ska vända sig till. Region Västmanland och länets kommuner ansvarar för att se till att individer i behov av samordnade insatser tilldelas en samordnande kontakt under SIP-processen. Samverkan ska ske med stöd av samordnad individuell plan och processen kring den. Utöver en ansvarig för SIP-processen kan en fast vårdkontakt också vara till hjälp för individen. På 1177 Vårdguiden finns mer information om rätten till fast vårdkontakt.

Placering på Hem för vård och boende (HVB)

När individer med psykisk ohälsa, skadligt bruk, beroende eller samsjuklighet har behov av att vårdas på HVB bör samverkan ske mellan socialtjänsten, vuxenpsykiatri och habiliteringscentrum. Har individen insatser från hälso- och sjukvården rekommenderas SIP redan inför placering. Vårdåtagandet i Region Västmanland kvarstår vid placering även utanför länet. Ansvarig läkare vidtar de åtgärder som bedöms nödvändiga för att säkerställa en patientsäker vård.

Inför att vården på HVB avslutas rekommenderas SIP ifall individen har fortsatt behov av insatser i öppenvård.

Kostnadsansvar

Utgångspunkten för kostnadsfördelning är gällande lagstiftning om respektive huvudmans ansvar för insatser. Socialtjänsten har kostnadsansvar för placering på HVB. Hälso- och sjukvården har kostnadsansvar för regional hälso- och sjukvård. Vid utomlänsvård följer Hälso- och sjukvården riksavtal för utomlänsvård. Frågor kring kostnadsansvar ska diskuteras utan individens medverkan.

Vård på LVM-hem

Vård på LVM-hem kan ske efter att Förvaltningsrätten beslutat om tvångsvård eller Socialnämnden fattat beslut om omedelbart omhändertagande. Statens institutionsstyrelse ansvarar för att anvisa plats till ett LVM-hem. När individer anvisas plats på LVM-hem ska samverkan mellan socialtjänsten, regionens hälso- och sjukvård samt LVM-hemmet ske utifrån framtagen länsgemensam samverkansrutin.

Kostnadsansvar

Utgångspunkten för kostnadsfördelning är gällande lagstiftning om respektive huvudmans ansvar för insatser. Socialtjänsten har kostnadsansvar för LVM-vården, som även inkluderar viss hälso- och sjukvård som LVM-hem är skyldiga att tillgodose. Regionens hälso- och sjukvård har kostnadsansvar för regional hälso- och sjukvård. Vid utomlänsvård följer Hälso- och sjukvården riksavtal för utomlänsvård.

Hjälpmedel

Individer med psykiatriska tillstånd kan vara i behov av hjälpmedel. Riktlinjer, rutiner och kostnadsansvar gällande hjälpmedel beskrivs i Hjälpmedelshandboken för Västmanland. Innehållet i handboken baseras på gällande lagstiftning samt på de politiska beslut som fattats av Hjälpmedelsnämnden, en gemensam nämnd för kommuner i Västmanlands län och Region

Västmanland. Ansvaret för hjälpmedel i gymnasieskola och anpassad gymnasieskola beskrivs i en särskild länsövergripande överenskommelse.

Unga vuxna

En ålder som behöver uppmärksammas är när en person fyller 18 år, då individen många gånger får nya kontakter med anledning av hur både kommuner och regioner är organiserade. Alla verksamheter har inte 18 år som övergång från "barn" till vuxen. Vissa verksamheter vänder sig till en målgrupp med bredare åldersspann, exempelvis flera kommuners myndighetsutövning inom socialtjänsten, där övergång sker vid 20 års ålder. Det finns öppenvårdsverksamheter inom socialtjänsten som vänder sig till målgrupp 13 år och uppåt, och mottagningar inom regionen som har 16 år som gräns. Varje huvudman behöver se över vilka åldersövergångar som finns och arbeta för att övergångar blir för individens bästa.

Kommunen och regionen har ett ansvar att se till att vården inte bryts och att övergången blir bra för individen, oavsett i vilken ålder det sker en övergång till nya personer eller ny verksamhet. Varje organisation har ett ansvar gällande överföring av information i sin egen organisation och att detta görs i samförstånd med individen. Varje organisation behöver skapa förutsättningar för fungerande överlappningsperioder. Övergången ska säkerställas i ett gemensamt möte med berörda. SIP rekommenderas om flera huvudmän är berörda. För att få en bra övergång förutsätter det att man har en samsyn mellan verksamheter. Organisatoriska oklarheter måste hanteras innan ett SIP möte genomförs.

När verksamheter möter unga vuxna är det särskilt viktigt att tänka på att individen kan vilja ha vårdnadshavare eller annan viktig vuxen fortsatt involverad i stöd, vård och behandling, även efter 18 årsdagen. Unga vuxna inom målgruppen kan ha särskilt svårt att själva ansöka om stöd och vård, eller att klara av att ta sig till möten.

Alla unga vuxna som behöver vård, stöd och behandling har inte varit aktuella för insatser som barn. Det är av vikt att uppmärksamma unga vuxnas ohälsa tidigt. Unga vuxna som söker hjälp första gången kan ha svårt att veta vilka aktörer som individen har möjlighet att få stöd, vård och behandling ifrån. Hälso- och sjukvården samt kommunens verksamheter behöver kunna informera individen om var hen kan vända sig och vilket stöd olika aktörer kan erbjuda, ex socialpsykiatri, LSS, socialtjänst, psykiatri, beroendemottagning.

Unga vuxna som har en svår ekonomisk situation kan ha svårt att prioritera och bekosta sina resor och sin vård. Det är viktigt att särskilt uppmärksamma unga vuxna med ekonomiska svårigheter och samverka med berörda aktörer så att individen får tillgång till den vård, stöd och behandling som hen har behov utav.

Äldre

Många äldre har komplexa behov utifrån en samsjuklighet och skörhet och det är inte ovanligt att försvårande faktorer så som ofrivillig ensamhet, förlust av tidigare förmågor och försvagat socialt nätverk även ökar risken för psykisk ohälsa och skadlig alkoholkonsumtion. Även åldrandet i sig innebär en ökad risk för både fysiska sjukdomar och psykiatriska tillstånd. Det finns svårigheter i att identifiera psykisk ohälsa hos äldre personer, detta kan bero på att symtomen oftare är fysiska besvär, som till exempel viktnedgång, trötthet och sömnbesvär.

I det förebyggande arbetet har **den kommunala och regionala primärvården** en viktig roll i att identifiera symtom på psykisk ohälsa och säkerställa att rätt behandling kan sättas in i rätt tid men även övrig hälso- och sjukvård är viktiga aktörer i identifiering av psykisk ohälsa hos äldre. Kommunal verksamhet har också en roll i att identifiera tidiga symtom och att erbjuda aktiviteter och insatser som syftar till att minska ensamhet och möjliggöra hälsosamma levnadsvanor.

Det finns behov av att systematiskt arbeta för att fånga upp problematiken kring psykisk ohälsa och riskbruk, skadligt bruk, och beroende av alkohol hos äldre. I berörda verksamheter ska det finnas lokala rutiner för detta arbete. Socialstyrelsen har tagit fram en utbildning om äldre och alkoholkonsumtion som riktar sig till hemtjänstpersonal och biståndshandläggare. Varje huvudman ansvarar för att se till att berörd personal har den utbildning och kunskap som krävs för att möta äldre med psykisk ohälsa, riskbruk, skadligt bruk eller beroende. De som möter äldre behöver ha kunskap för att känna sig bekväma med att ta upp frågor om detta, de behöver också känna till vilket hjälp individen har möjlighet att få samt stödja personen att söka den hjälpen.

För att fånga behoven och att rätt insatser sätts in i rätt tid och på rätt vårdnivå krävs en samverkan mellan region och kommun. Socialtjänstens individ och familjeomsorg har ansvar för att äldre med behov av stöd och behandling av skadligt bruk och beroende får den hjälp individen är i behov av. Hälso- och sjukvården ansvarar för medicinska och psykiatriska insatser.

Stöd till anhöriga

Anhörig är enligt nationella anhörigstrategin en person som ger omsorg, stöd eller vård till någon som är långvarigt sjuk, äldre eller har en funktionsnedsättning. I detta dokument menar vi också att anhörig kan vara någon som på annat sätt blir påverkad av en annan individs psykiska ohälsa eller sjukdom. Det kan vara en familjemedlem men också en annan person som står en nära som till exempel en vän eller granne.

Enligt Socialtjänstlagen ska socialtjänsten erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar någon nära som på grund av långvarig sjukdom, ålder eller funktionsnedsättning behöver

omsorg eller vård. Stödet ska vara individualiserat och flexibelt och bestämmelsen gäller för hela socialtjänsten och alla dess målgrupper och verksamheter.

Regionen saknar motsvarande skyldighet men hälso- och sjukvården har ett ansvar att förebygga ohälsa. I det ingår att arbeta hälsofrämjande och förebyggande med personer eller grupper som riskerar att drabbas av ohälsa, däribland anhöriga.

Barn som anhörig

När en förälder eller annan för barnet viktig vuxen (kan också vara till exempel ett syskon) har en allvarlig sjukdom, skada, psykisk funktionsnedsättning, beroendeproblematik eller oväntat avlider är det viktigt att uppmärksamma barnen. Det gäller även barn som bevittnar våld mot förälder eller en vuxen som barnet varaktigt bor hos eller om barnet självt blir utsatt av våld. Hälso- och sjukvården har ett utvidgat ansvar att beakta ett barns behov av information, råd och stöd om barnets förälder eller någon annan som barnet varaktigt bor med är allvarligt sjuk, så gäller även vid skadligt bruk och beroende av spel om pengar.

Hälso- och sjukvården samt kommunernas verksamheter som möter en individ inom målgruppen för överenskommelsen, behöver ta reda på om det finns barn som kan påverkas. Verksamheten behöver informera individen om att barnet har rätt till information och vilket stöd verksamheten kan bistå med. För att ge information, råd och stöd till barnet behöver samtycke inhämtas. Finns det en oro för ett barn är verksamheten skyldig att göra en orosanmälan till Socialtjänsten. Hälso- och sjukvården bör även beakta om mängden föreskriven medicin kan påverka föräldraförmågan. Socialtjänsten, som utreder föräldraförmåga, kan också behöva kunna rådfråga beroendevården och psykiatrien om hur mediciner och substanser påverkar.

Har individen kontakt med både socialtjänsten och hälso- och sjukvården kan även stödet till barnet behöva samordnas.

Referenser

Lagstiftning

[Hälsa- och sjukvårdslag \(2017:30\)](#)

[Lag \(1990:52\) med särskilda bestämmelser om vård av unga](#)

[Lag \(2018:1197\) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter](#)

[Lag \(1993:387\) om stöd och service till vissa funktionshindrade](#)

[Offentlighets- och sekretesslag \(2009:400\)](#)

[Skollag \(2010:800\)](#)

[Socialtjänstlag \(2001:453\)](#)

[Tandvårdslag \(1985:125\)](#)

Statliga utredningar

[Börja med barnen! \(SOU 2021:34\)](#)

[Framtidens socialtjänst \(SOU 2020:47\)](#)

[Från delar till helhet! Delbetänkande av Samsjuklighetsutredningen \(SOU 2021:93\)](#)

[Samordnad utveckling för god och nära vård \(2017:01\)](#)

Statliga myndigheter och SKR

[Begrepp inom området psykisk hälsa \(skr.se\)](#)

[En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar](#)

[Kunskapsguiden](#)

[Läkemedelsboken \(lakemedelsboken.se\)](#)

[Nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd](#)

[Nationell anhörigstrategi inom vård och omsorg \(regeringen.se\)](#)

[Nationella vård- och insatsprogram](#)

[Partnerskap för kunskapsstyrning](#)

[Regionala samverkans- och stödstrukturer RSS](#)

[Riksavtal för utomlänsvård](#)

[Socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens ansvar vid spelmissbruk - Meddelandeblad](#)

[Spelprevention.se \(folkhälsomyndigheten.se\)](#)

[Stöd till anhöriga – Vägledning till kommunerna för tillämpning av 5 kap. 10 § Socialtjänstlagen](#)

[Handledning i jämställdhetsanalys](#)

[FN:s deklARATIONER om de mänskliga rättigheterna](#)

Regional samverkan i Västmanland

[För vårdgivare och samarbetspartners - Samverkansdokument \(regionvastmanland.se\)](#)

[Samverkansdokument Vuxenpsykiatri/Primärvård](#)

[Föräldraskapsstöd - Region Västmanland \(regionvastmanland.se\)](#)

[Hjälpmedelshandboken Västmanland](#)

[Hjälpmedel i förskola och skola - Länsövergripande överenskommelse](#)

[Lagstadgade överenskommelser för vissa målgrupper](#)

[Länsgemensamma rutiner](#)

[Primärvårdsprogram Västmanland](#)

[RUS 2030 - Västmanlands regionala utvecklingsstrategi](#)

KSLU § 66 Månadsuppföljning april 2024 samt aktivitetsuppföljning

INLEDNING

Månadsuppföljning 2024 samt aktivitetsuppföljning av kommunfullmäktiges utvecklingsmål.

Beslutsunderlag

KS 2024.2345, Månadsuppföljning april 2024
KS 2024.2346, Resultat- och aktivitetsuppföljning 2024

Anna Cedervång, controller, och Arminé Kanakanian, stabschef, föredrar ärendet.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar,
att ledningsutskottet beslutar,
att notera informationen och hänskjuta till kommunstyrelsen för beslut.

Ajournering

Sammanträdet ajourneras klockan 14.19-14.30

Yrkanden fortsättning

Glenn Andersson (S) yrkar bifall till Amanda Lindblads (S) förslag till beslut

Erik Hamrin (M) yrkar avslag till Amanda Lindblads (S) förslag till beslut.

Erik Hamrin (M) yrkar,
att ledningsutskottet beslutar,
att uppdra till kommundirektören att till kommunstyrelsens sammanträde den 5/6 från samtliga kontor som för 2024 prognostiserar ett minusresultat inhämta beloppssatta åtgärdslistor för en budget i balans 2024.

Glenn Andersson (S) yrkar avslag till Erik Hamrins (M) yrkande.

Tomas Bergling (M) yrkar bifall till Erik Hamrins (M) yrkande.

Beslutsgång

Ordförande ställer sitt eget yrkande mot Erik Hamrins (M) yrkande och finner eget yrkande bifallet.

BESLUT

Ledningsutskottet beslutar,
att notera informationen och hänskjuta till kommunstyrelsen för beslut.

Reservation

Erik Hamrin (M) och Tomas Bergling (M) inkommer med skriftlig reservation.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

Månadsuppföljning april 2024

KOMMUNSTYRELSEN

Ledningsutskottet

2024-05-22

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	5
Resultaträkning	5
<i>Verksamhetens nettokostnader</i>	5
<i>Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning</i>	6
<i>Finansnetto</i>	6
FINANSFÖRVALTNING	7
NÄMNDERNA	8
Driftredovisning.....	8
<i>Kommunstyrelse</i>	8
<i>Kultur- och fritidsnämnd</i>	9
<i>Skolnämnd</i>	9
<i>Äldre – och omsorgsnämnd</i>	10
<i>Social- och arbetsmarknadsnämnd</i>	10
Investeringsredovisning.....	11
<i>Kommunstyrelse</i>	12
<i>Finansförvaltning</i>	12
ÖVRIGT	13
<i>Kommunstyrelsens förfogande</i>	13
<i>Likviditet</i>	13
UTVALDA NYCKELTAL	15
<i>Sjukfrånvaro per månad, %</i>	15
<i>Preliminär befolkningsutveckling 2024 med prognos</i>	15
<i>Finansförvaltningen – finansiella mål</i>	16

SAMMANFATTNING

Resultaträkning

Mnkr	Bokslut 2023	Budget 2024	Utfall april 2024	Prognos 2024	Avvikelse
Verksamhetens intäkter	408,8	365,7	¹ 179,5	411,5	45,7
Verksamhetens kostnader	-2 010,5	-1 927,4	¹ -726,8	-1 969,3	-41,9
Jämförelsestörande poster	31,4				
Avskrivningar	-94,7	-89,2	-28,9	-88,5	0,7
Verksamhetens nettokostnader	-1 665,0	-1 651,0	-576,1	-1 646,4	4,6
Skatteintäkter	1 178,3	1 201,3	401,0	1 201,5	0,2
Generella statsbidrag och utjämning	486,2	486,6	165,5	505,4	18,8
Verksamhetens resultat	-0,5	36,9	-9,6	60,6	23,7
Finansiella intäkter	14,7	7,1	2,9	8,3	1,2
Finansiella kostnader	-21,3	-27,1	-3,4	-34,9	-7,8
Resultat efter finansiella poster	-7,1	16,9	-10,1	33,9	17,1
Extraordinära poster					
Årets resultat	-7,1	16,9	-10,1	33,9	17,1
Reavinster	-40,6		0,0	-95,8	-95,8
Årets justerade balanskravsresultat	-47,7	16,9	-10,1	-61,9	-78,8
Medel från resultatutjämningsreserv (RUR)	15,1				
Årets balanskravsresultat	-32,6	16,9	-10,1	-61,9	78,8

Under årets första tertialet har kostnaderna varit högre än intäkterna och periodresultatet är -10,1 mnkr.

Årsprognosen för 2024 pekar nu mot ett positivt resultat på 33,9 mnkr, vilket är 17,1 mnkr bättre än budgeterat. I prognosen ingår dock reavinster på 95,8 mnkr från skogsförsäljningen och även tomtmark. Det justerade balanskravsresultatet, där reavinster avräknats, är prognosticerat till -61,9 mnkr vilket ger en budgetavvikelse på -78,8 mnkr.

VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER

Helårsprognosen för nettokostnaderna uppgår till -1 646,4 mnkr vilket är 4,6 mnkr lägre än budgeterat.

¹ Inkl interna poster

Verksamhetens intäkter

Prognosen för intäkterna är beräknad till 411,5 mnkr, vilket är 45,7 mnkr bättre än budget. Med reavinsterna avräknade är dock intäktsprognosen -50 mnkr och den avvikelsen kan till största del knytas till saneringsprojektet vid gruvan som också har en lägre kostnadsprognos.

Verksamhetens kostnader och avskrivningar

Den sammanräknade helårsprognosen för rubricerade poster visar på en negativ avvikelse från budget med -41,2 mnkr, fördelat enligt nedan.

Köp av huvudverksamhet, bidrag

Totalprognosen, -28,8 mnkr. De stora avvikelserna beror på interkommunala kostnader -9,8 mnkr, placeringskostnader -2 mnkr, ekonomiskt bistånd -3,8 mnkr, ersättning till LOV-företag -1,6 mnkr, bidrag till föreningar -1,5 mnkr, samhällsfinansierade transporter -5,7 mnkr.

Personalkostnader

Budgetavvikelsen beräknas bli -40,5 mnkr. SKN och ÄON räknar med lika stora avvikelser, -23,1 mnkr för respektive nämnd. Positiva avvikelser KS-kontoren och SAN, +4 mnkr resp +2,1 mnkr.

De personalrelaterade kostnader som återfinns inom Finansförvaltningen beräknas ge ett underskott -0,3 mnkr då pensionskostnaderna beräknas bli något högre än budgeterat.

Övriga kostnader/interna kostnader/avskrivningar

Prognosen för ovanstående poster visar +30,2 mnkr.

Kommunstyrelsens verksamheter +42,7 mnkr, där 50 mnkr kopplas till saneringsprojektet vid gruvan. Inhyrd personal beräknas kosta totalt 11,6 mnkr främst inom Vård och omsorg, vilket är 8,5 mnkr mer än budgeterat.

Avskrivningskostnaderna bedöms bli 0,7 mnkr lägre än budgeterat.

SKATTEINTÄKTER, GENERELLA STATS BIDRAG OCH UTJÄMNING

I senaste skatteprognosen (SKR:s cirkulär 24:27) beräknas skatteintäkterna bli +0,2 mnkr högre än budgeterat. Prognosen för de generella statsbidragen i samma cirkulär är +17 mnkr jämfört med budget, och där orsaken kopplas till förändrad demografi.

Till det kommer generella statsbidrag som är att betrakta som riktade för utökad sjuksköterskebemannning +1,8 mnkr. Sammantaget är avvikelseprognosen för skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning +19 mnkr.

FINANSNETTO

Prognosen för finansnettot är 28,6 mnkr vilket är 6,5 mnkr sämre än budgeterat.

De finansiella kostnaderna beräknas bli 7,8 mnkr högre än budgeterat. Beslutet som togs i samband med budget 2024 om att upplåna 110 mnkr verkställdes tidigare än planerat och har medfört ökade räntekostnader på ca 1,3 mnkr. Utöver budgeterad upplåning har ytterligare 80 mnkr lånats upp under maj vilket ökar kommunens låneräntor med ca 1,8 mnkr 2024. De finansiella kostnaderna kopplade till finansiell leasing beräknas till 5,2 mnkr som i sin helhet möts av minskade kostnader inom verksamhetens kostnader.

Låneräntorna fördelas mellan kommunen och VA-verksamheten och Finansförvaltningen debiterar VA-verksamheten dess andel av kommunens låneränta (3,4 mnkr) löpande under året.

De finansiella intäkterna beräknas bli 1,2 mnkr högre än budgeterat. Avvikelsen beror på överskottsutdelning från Kommuninvest.

FINANSFÖRVALTNING

Mnkr	Bokslut 2023	Budget 2024	Utfall april 2024	Prognos 2024	Avvikelse
Pensionskostnader	145,4	176,3	42,8	177,0	-0,7
Reavinst, markförsäljning	-40,3	0,0	0,0	-95,8	95,8
Övrigt finans	-134,2	-160,2	-52,0	-161,9	1,6
Skatteintäkter	-1 178,3	-1 201,3	-401,0	-1 201,5	0,2
Generella statsbidrag/utjämning	-486,3	-486,6	-165,5	-505,4	18,9
Finansnetto	4,8	20,0	-0,5	25,6	-5,6
Summa finansförvaltningen	-1 688,9	-1 651,8	-576,3	-1 762,0	110,2

Finansförvaltningens avvikelseprognos är +110,2 mnkr jämfört med budget. Främsta orsaken till den positiva avvikelsen beror på beräknade reavinster för skogsförsäljningen samt försäljning av en tomt, totalt +95,8 mnkr. Resterande del knyts till högre generella statsbidrag än vad som antogs vid budgettillfället.

Inom finansförvaltningen redovisas kostnader för arbetsmarknadsförsäkringar, arbetsgivaravgifter, pensionskostnader, hanteringen av påminnelser och krav. Intäkter i form av internränta och po-pålägg kommer från verksamheterna. Intäkten för po-pålägget ska möta vissa pensionskostnader och särskild löneskatt kopplad till dessa, arbetsgivaravgifter och avtalsförsäkringar.

Kommunen följer normalt det, av SKR, föreslagna po-pålägget. I budgetplaneringen var po-pålägget preliminärt satt till 45,75 % vilket sent i december sedan fastslogs till 47,18 %. I och med att nämnderna var långt framme i arbetet med sina detaljbudgetar beslutades att inte göra någon revidering.

Prognosen för såväl kostnaderna för arbetsgivaravgiften som intäkterna för po-pålägget överstiger budget och nettoavvikelsen beräknas till +0,6 mnkr. Pensionskostnaderna beräknas överstiga budget med 0,7 mnkr.

Prognosen över realisationsvinster för såld mark och fastigheter uppgår till 95,8 mnkr och avser den försålda skogen samt tomtmark utanför exploateringsområde.

Prognoskommentarer angående skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning samt finansnetto, se sid 6.

NÄMNDERNA

Driftredovisning

Mnkr	Bokslut 2023	Budget 2024	Utfall april 2024	Prognos 2024	Avvikelse
Kommunstyrelse	278,0	253,4	189,2	282,7	-29,3
- varav <i>Kommundirektör/Stab för ledn o förv</i>	72,2	80,0	36,4	78,7	1,4
- varav <i>Personalkontor</i>	11,5	12,6	4,6	12,6	0,0
- varav <i>Ekonomikontor</i>	11,5	11,7	3,2	11,5	0,1
- varav <i>Tekniskt kontor</i>	133,9	97,8	131,2	126,9	-29,0
- varav <i>Räddningstjänst</i>	29,3	26,9	6,2	27,2	-0,3
- varav <i>Samhällsbyggnadskontor</i>	19,7	24,4	7,5	25,9	-1,5
Revision	1,0	1,2	0,2	1,2	0,0
Överförmyndare	2,4	3,4	0,6	3,4	0,0
Kultur- och fritidsnämnd	62,1	65,6	14,3	65,9	-0,2
Skolnämnd	645,3	645,1	168,4	669,3	-24,2
Äldre- och omsorgsnämnd	526,8	507,5	155,7	530,2	-22,6
Social- och arbetsmarknadsnämnd	182,4	158,6	58,1	175,4	-16,8
Summa nämnder	1 696,0	1 634,9	586,3	1 728,0	-93,1

Nämnderna prognosticerar sammantaget med en avvikelse på -93,1 mnkr (5,7 %).

P g a sjukdom inom så har inte internhyran ännu beräknats och debiterats verksamheterna. Det gör att prognoserna för de enskilda nämnderna är osäker. I prognosen har samtliga nämnder räknat med att de budgeterade medlen för hyra kommer täcka kostnaderna och Fastighetsenheten har räknat att få in sina budgeterade intäkter. Det är differens mellan bruttoposterna på ca 3 mnkr.

Nedan kommenteras nämnder/kontors eventuella avvikelser:

KOMMUNSTYRELSE***Kommundirektör***

Prognosticerar ett överskott på 1,4 mnkr p g a lägre personalkostnader inom Civilförsvaret, Beredskap, Näringslivsenheten och Kommunikationsenheten.

Ekonomikontor

Prognos +0,1 mnkr. Personalkostnaderna beräknas bli lägre än budgeterats p g a vakant tjänst under första halvåret. Konsultkostnader kopplade till ekonomisystemet bedöms bli högre än budgeterat.

Tekniskt kontor

Samhällsfinansierade resor -8,6 mnkr, flera olika företeelser i omvärlden har lett till markant ökade kostnader enheten. Kriget i Ukraina och inflationen är några orsaker men den viktigaste är att skattebefrielsen för biogas har tagits bort. Då samtliga bussar i Salas bussdepå körs på biogas så kostar

det oss flera miljoner per år. Resandet har ökat inom färdtjänst (56 %), daglig verksamhet (33 %) jämfört med 2023.

Fastighetsenheten, -6,3 mnkr. Kapitalkostnader framför allt i samband med rivning av del av Årskolan och kostnader för själva rivningen uppgår till 5,3. Kostnader för fjärrvärme ökar under året, -1,0.

Samhällsteknik, -5,8 mnkr, varav Park -3,6 mnkr utebliven intäkt från flera andra verksamheter däribland fastighet och Gata -2,7 mnkr, ökade kostnader för vinterväghållning och lägre intäkter.

Kart/mät +0,5 mnkr. Ej tillsatt tjänst samt reavinst för sålt fordon.

Måltidenheten -5,7 mnkr. Lägre interna intäkter utifrån ett mindre barnantal framför allt i förskolor.

Något plus på personal utifrån lägre vikariekostnader. För att komma i balans krävs att några kök försvinner då barnantalet minskar.

Räddningstjänst

-0,3 mnkr. Lägre intäkter än budgeterat.

Samhällsbyggnadskontoret

Plan och mark prognostiserar ett underskott på -1,3 mnkr ett budgeterat schablonintäkter som p g a att det byggs lite prognostiseras till noll. utöver det finns även en schabloniserad exploateringsvinst i budget på 1 mnkr som i prognostiseras till noll. Anpassningar om ca 0,7 mnkr har gjorts och därmed prognostiseras ett totalt underskott för samhällsbyggnadskontoret på -1,5 mnkr.

KULTUR- OCH FRITIDSNÄMND

-0,2 mnkr. Avvikelsen är på interna intäkter p g a att kostnadstäckningen med Skolan samt vård och omsorgsverksamheter i Kultur- och fritidsnämndens lokaler kommer att ske i etapper och kommer att få fullt genomslag 2025. Interna hyreskostnaderna för 2024 har ej inkommit vilket innebär en osäkerhetsfaktor gällande vad kostnaden kommer att bli.

SKOLNÄMND

Nämnd och styrelseverksamhet: Underskott -0,1 mnkr på grund av att längre möten införts efter att budgeten var fastslagen.

Central förvaltning: Överskott +1,8 mnkr på grund av personalvakans för skolchef samt biträdande skolchef. Beroende på när rekryteringen blir klar så kan överskottet minska.

Förskola: Underskott på -8,3 mnkr består till allra största del av personalkostnader då omställningsarbetet inte får effekt förrän sen hösttermin. Full effekt förväntas uppnås vid årets slut.

Anpassad gymnasieskola: -0,3 mnkr på grund av osäkerhet kring antalet elever från andra kommuner. Underskottet minskar om ytterligare 1 elev väljer att studera i Sala.

Anpassad skola: -1,8 mnkr på grund av att antalet elever fortsätter öka i verksamheten. Detta har lett till att man blivit nödgad att starta en klass mer än budgeterat.

Grundskola: -6,4 mnkr på grund av att omställningar och Anpassningar inte får full effekt 2024. Man räknar med att effekt på omställningarna uppnås senast vid årsskiftet.

Gymnasieskola: -9,0 mnkr beror till största del på interkommunala ersättningar för elever som väljer att gå gymnasieskola på andra enheter än våra egna. Elevantalet som valde andra skolor än Sala kommuns egna har ökat från 2023 och denna kostnadsökning inte medräknad i årets budget.

Antal gymnasieelever förväntas öka kommande år vilket innebär en naturlig omfördelning av budget från grundskola och förskola till gymnasiet under ett antal år framöver. Underskottet, som beror på interkommunala ersättningar, är alltså inte av tillfällig karaktär för detta år utan förväntas kvarstå om inga åtgärder eller omfördelningar genomförs. Antal gymnasieelever förväntas öka kommande år vilket innebär en naturlig omfördelning av budget från grundskola och förskola till gymnasiet under ett antal år framöver. Underskottet förväntas med andra ord kvarstå om inga åtgärder eller omfördelningar genomförs. Kungsängsgymnasiet står för -1500 tkr av underskottet där möjligheter till kostnadsminskningar ses över just nu.

Vuxenutbildning: Budget i balans.

Övriga kommentarer: Hyreskostnaderna för 2024 har ej inkommit vilket innebär en stor osäkerhetsfaktor gällande vad kostnaden kommer att bli.

Åtgärder för budget i balans:

Nämnd och styrelseverksamhet: Översyn av mötesstruktur för nämnden.

Central förvaltning: Organisationsöversyn

Förskola: Två omställningsprocesser påbörjade, minskning av vikariekostnader samt översyn av små barngrupper

Anpassad gymnasieskola: Inga åtgärder

Anpassad skola: Översyn av organisationen för att utreda möjligheten till effektivisering.

Grundskola: Anpassningar för att möta den demografiska utvecklingen kommer att bli nödvändiga på längre sikt då elevantalet de närmaste åren kommer att sjunka.

Gymnasieskola: Översyn av organisation samt dess verksamhetskostnader.

Vuxenutbildning: Inga åtgärder.

ÄLDRE – OCH OMSORGSNÄMND

Periodens resultat är positivt om 13,5 mnkr, och beror helt på avsaknaden av interna kostnader från tekniska kontoret. Justerat för dessa saknade kostnader är resultatet negativt om -5,1 mnkr. Resultatet belastas av dels mindre intäkter i form av taxor och avgifter inom Äldreomsorgen då flera brukare når maxtaxa, dels en fortsatt hög kostnad för timvikarier och under första kvartalet behov av inhyrda sjuksköterskor för att uppfylla kraven för patientsäkerhet enligt lag.

Prognosen för helåret 2024 per april pekar på att nämnden gör ett underskott på -22,6 mnkr, det finns dock flera osäkerhetsfaktorer som kan påverka prognosen i positiv riktning.

Lokalhyrorna är fortfarande okända och i prognosen ligger nu budgeterade hyror vilka har räknats upp 6,75 % medan höjningen beräknas bli 4,7 % det går för närvarande inte att beräkna det i kronor.

Återsökning av kostnader för en personlig assistans har gjorts från Försäkringskassan, beslut är dock ej fattat men om det bifalls i sin helhet påverkar det med 0,7 mnkr.

Nämnden beslutade i mars om åtgärder vilka listas nedan, effekten av dessa är ännu ej mätbara då de infördes den 1 april och finns därför ej upptagna i prognosen för helåret, i majprognosen kommer det att finnas bättre underlag för att dra långtgående slutsatser om effekten på helår.

Åtgärder för budget i balans:

Kraftigt begränsa intaget av timvikarier vid sjukdom eller annan frånvaro, beräknad effekt april-dec 5 mnkr.

Övertidsstopp, avvikelse skall rapporteras till verksamhetschef, beräknad årseffekt 1 mnkr.

Aktiva insatser tillsammans med HR för att minska sjukfrånvaro, vilket ger en löpande effekt på vikariebemanning.

Generell återhållsamhet vad som gäller löpande inköp.

SOCIAL- OCH ARBETSMARKNADSNÄMND

Periodens resultat är negativt om -5,2 mnkr, vi saknar även hyror som utifrån budgeterat värde uppgår till 2,6 mnkr.

Köp av huvudverksamhet avviker från budget och beror främst på en för lågt lagd budget inom Extern personlig assistans samt att kostnaderna för försörjningsstöd överstiger budget på grund av generella kostnadsökningar till följd av inflationen. Personalkostnaderna är lägre än budgeterat värde och beror på fortsatta problem med att fylla vakanta tjänster. Verksamheten har tagit in konsulter för att fylla upp vakanserna och det återfinns under Driftskostnader. Bortsett från hyrorna som saknas så är även budgeten för administrativa tjänsterna för lågt budgeterad.

Prognosen per helår pekar på ett underskott om -16,8 mnkr.

Intäkterna förväntas bli lägre än budget och beror på att vi förväntas få in färre personer med anställningsstöd än vad som antogs vid budgettillfälle. Personalkostnaderna förväntas även bli lägre än budget vilket beror på svårigheter att fylla vakanser där verksamheten har tagit in konsulter vilket i redovisningen återfinns under posten Övriga kostnader som förväntas bli dyrare än budget, under denna post ligger också ett sparkrav inbakat på 1,7 mnkr. Kostnaderna för Köp av huvudverksamhet förväntas bli

högre än budget och beror på höga kostnader inom Extern personlig assistans och höga placeringskostnaderna inom Barn och Unga då vi har ett högt antal placeringar samt höga kostnader inom försörjningsstöd. Placeringskostnaderna för Vuxen förväntas bli lägre än vad som antogs i budget där vi har betydligt färre placeringar än tidigare år. Interna kostnader förväntas bli högre än budget och beror på att administrativa kostnader är för lågt budgeterad.

Åtgärder för budget i balans:

Arbeta aktivt med att fylla upp vakanser och har som plan att avsluta konsulterna vi har inne under sommaren. Arbeta aktivt med att utforma och implementera Placeringsamordnarens uppdrag och utveckla arbetsprocesserna på Vuxenenheten i syfte att erbjuda hemmaplanslösningar samt korta ner placeringstiden. Ny tjänst "Resurshandläggare" kommer att utannonseras, handläggaren har i syfte att gå in på enheter där det uppstår behov av handläggare där det annars tagits in konsulter.

Investeringsredovisning

Mnkr	Budget 2024	Ack utfall april 2024	Prognos 2024	Avvikelse
Kommunstyrelse	334,5	147,2	264,5	70,1
- varav Kommundirektör/stab för ledn o förv	7,6	0,2	6,6	1,0
- varav Tekniskt kontor	327,2	148,2	365,0	-37,9
- därav Samhällsteknik/Gata	29,2	0,8	20,5	8,6
- därav Samhällsteknik/Park	3,0	0,2	2,5	0,5
- därav Samhällsteknik/Gr vattensystem o projekt/utveckling	9,0	1,3	5,6	3,4
- därav Samhällsteknik/Kart_mät	0,4	0,4	0,4	0,0
- därav VA-kollektiv	31,8	0,4	17,1	14,7
- därav Fastighet	253,8	145,8	318,9	-65,1
- varav Räddningstjänst	0,4	0,3	0,3	0,1
- varav Samhällsbyggnadskontor	-0,6	-1,5	-107,4	106,8
Kultur- och fritidsnämnd	3,0	0,0	3,0	0,0
Skolnämnd	13,3	0,5	12,9	0,4
Äldre- och omsorgsnämnd	4,2	2,4	4,2	0,0
Finansförvaltning	0,0	0,0	2,2	-2,2
Summa	355,0	150,1	286,8	68,3

Årets investeringsbudget uppgår till 274,9 mnkr och tilläggsanslag på 80,1 mnkr från 2023 har beviljats av KF och totala investeringsbudgeten uppgår därefter till 355 mnkr. Per sista april har netto 150,1 mnkr upparbetats.

Nettoprognosen uppgår till 286,8 mnkr. Bruttoutgiftsprognosen uppgår till 392,8 mnkr och de beräknade inkomsterna till 107,4 mnkr. Inkomsterna kommer ifrån försäljningen av skogsfastighet, tomten Rektorn 5 samt Lindgården.

Bruttoutgifterna beräknas bli ca 38 mnkr högre än budget. Arbetet med de pågående skolbyggnationerna har förändrats något och vissa delar faller ut tidigare än vad som planerats innan, vilket påverkar lyftplanerna.

Nedan kommenteras nämnder/kontors eventuella avvikelser:

KOMMUNSTYRELSE

Kommundirektör/Staben för utveckling och förvaltning

IT enheten drar ner sitt investeringsbehov med 1,3 mnkr 2024 med anledning av att ett projekt tidigarelades till 2023.

Kanslienheten överskrider budgeten med 0,3 mnkr p g a köp av Sala Silvergruva B-aktie.

Tekniskt kontor

Gatuprogram: Osäkert om exploateringsprojekten kommer genomföras under året, +6,4 mnkr. Normala årliga projekten +2 mnkr.

VA-program: Kapacitetshöjning reningsverk framflyttad på grund av uteblivna exploateringar.

Tvärhandsbäcken pågår utredning under 2024 sedan kommer utbyggnad framåt i tiden, 4,5 mnkr. TS-ledning upphandling pågår, projektering under 2024 och utförande nästa år, ca 2,5 milj kr. Utbyte av ledning Sala-Kumla framflyttad i tiden, ca 3 milj kr. Exploatering som ej kommer att utföras i år ca 3 milj kr.

Lokalprogram: Stora avvikelser mot budget kan konstateras och dessa uppgår till -65,1 mnkr. Stora skillnader mot budget i de större skolprojekten. Kostnadsökningar för projekten Åkraskolan och Möklinta skola, på grund av marsanering i båda fallen och att produktionen fick läggas om på Åkraskolan. Ökade kostnader på grund av den långa och snörika vintern och översvämningen. Det var tvunget att byta ut en underentreprenör på Åkraskolan. Brist i kalkyl från underentreprenör. De två moduluppställningar för de evakuerade förskolorna, Dalhem, Ekorren och Emmylund är ofinansierade projekt som påverkar årets prognos. Dessa uppgår till 11,6 mnkr. Övriga årliga återkommande projekt som PLU, Gårdar och säkerhetsåtgärder löper i planerad omfattning.

Samhällsbyggnadskontor

Försäljning av skogsfastighet samt Lindgården.

FINANSFÖRVALTNING

Enligt KF § 90 2020 ökar kommunen kapitalinsatsen i Kommuninvest med 2,2 mnkr 2024.

ÖVRIGT

KOMMUNSTYRELSENS FÖRFOGANDE

10 000 tkr har avsatts i budget 2024 till Kommunstyrelsen att förfoga över. Per sista april har 8 276 tkr delats ut. Prognosen är att hela förfogandet delas ut under året. Om så inte sker kommer återstoden att höja resultatet.

KS förfogande 2024 (belopp i tkr)	10 000		Beslutsdatum
Brottsofferjouren 2023	-138	KS § 140	2022-08-10
Brottsofferjouren 2024	-138	KS § 108	2023-08-16
Projektorganisation o utredning simhall	-1 500	KS § 147	2023-10-18
Sala Silvergruva AB	-6 500	KS § 33	2024-03-07
Återstår av Kommunstyrelsens förfogande	1 724		

LIKVIDITET

I och med att ett större belopp lånades upp i slutet av 2023 för att möta kommande investeringsutgifter började 2024 med en god likvid ställning. Därav placerades 50 mnkr i början av året i enlighet med gällande finanspolicy och de likvida medlen delas därför upp i kassalikviditet och likviditetsförvaltning.

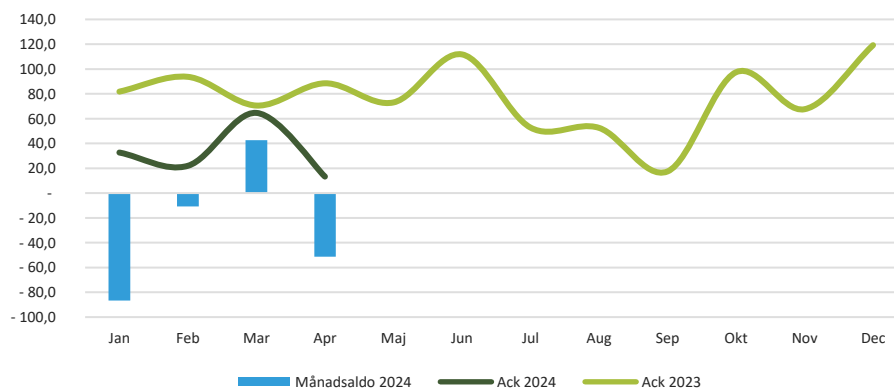
Kassalikviditet

Sammantaget har, under första tertialet, utbetalningarna varit större än inbetalningarna. Och kassalikviditeten har minskat med -56 mnkr under perioden. Nämndernas budgetavvikelse har stor påverkan på likviditeten.

I den antagna budgeten för 2024 finns ett beslut om att låna upp 110 mnkr för att täcka utgifter för nya Åkraskolan och Möklinta skola. Det lånet togs upp under mars. Kommande utbetalningar aviserade i lyftplan kommer mötas med slutlikviden för den försålda skogen, de placerade medlen och till det har också beslut fattats om att låna ytterligare 80 mnkr.

Kommunen har också en checkräkningskredit på 60 mnkr som ökar förmågan att göra de löpande utbetalningarna. Krediten har nyttjats under fyra dagar i januari.

Kassalikviditet 2024, mnkr

Likviditetsförvaltning

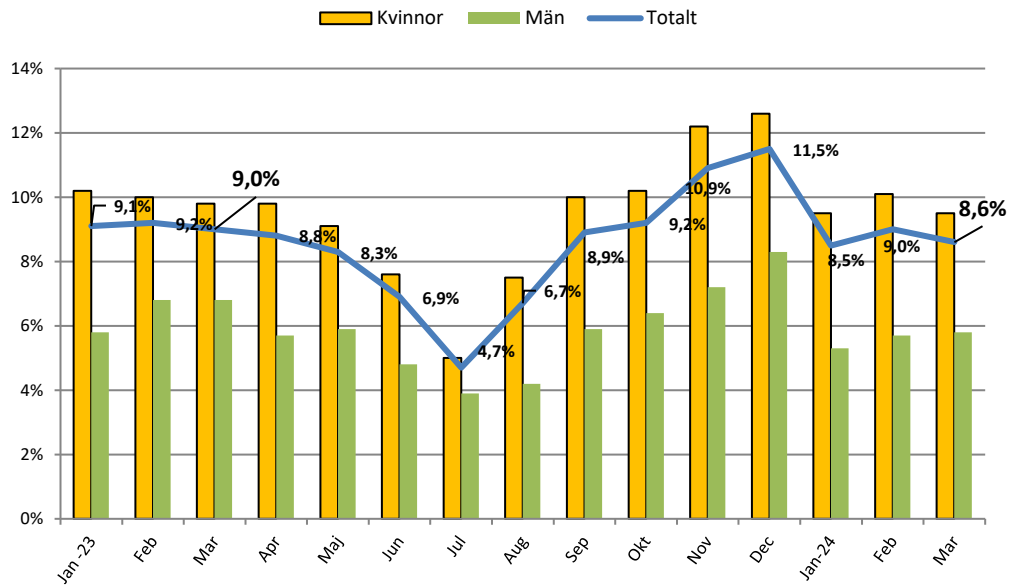
50 mnkr av tillfälligt likviditetsöverskott förvaltas av extern part med placering i fondandelar och en mindre del i likvida medel.

Utvecklingen har under första tertialet varit positiv och det orealiserade resultatet motsvarar 0,8 mnkr för perioden.

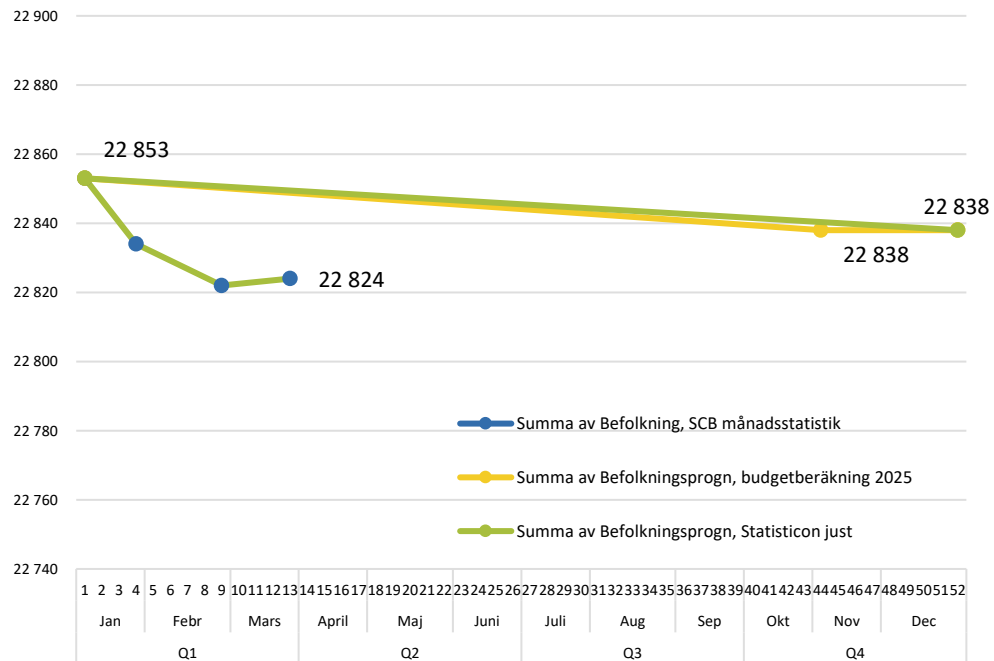

UTVALDA NYCKELTAL

SJUKFRÅNVARO PER MÅNAD, %

PRELIMINÄR BEFOLKNINGSUTVECKLING 2024 MED PROGNOIS

FINANSFÖRVALTNINGEN – FINANSIELLA MÅL

	Bokslut 2023	Budget 2024	Prognos 2024
Årets resultat, mnkr	-7,1	16,9	33,9
Årets resultat, %	-0,4	1,0	2,0
Årets balanskravsresultat, mnkr	-32,6	-	-61,9
Årets nettokostnader, mnkr	1 665,0	1 651,0	1 646,4
Förändring, %	4,0	*-0,8	-1,1
Årets skatter o generella bidrag	1 664,5	1 687,9	1 706,9
Förändring, %	4,2	*1,4	2,5
Nettokostnadsandel av skatteintäkter, bidrag och utjämning, %	100,0	97,8	96,5
Nämndernas avvikelse, mnkr	-133,9	-	-93,1

*jämfört föregående års utfall

Månadsuppföljning
Kommunstyrelsen

Ledningsutskottet

ANTAGEN § x | xxxx-xx-xx | DIARIENUMMER 20xx/xxx | REVIDERAD § x | xxxx-xx-xx | DIARIENUMMER 20xx/xxx

SALA KOMMUN

Växel: 0224-74 70 00 | E-post kommun.info@sala.se | Postadress Box 304, 733 25 Sala

Kommunstyrelsen/Kommundirektör/stab UF

Målområde

Ett växande Sala

Växande har flera dimensioner. En viktig dimension är att individer ges möjlighet att utvecklas och växa som individer, i ett livslångt lärande. En annan dimension är att kommunen också växer befolkningsmässigt och ekonomiskt hållbart.

En positiv befolkningsutveckling har stor betydelse för kommunens framtid, såväl när det gäller framtida skatteintäkter som för att berika kommunen genom att bidra med nya idéer, tankar och erfarenheter. Det innebär att kommunen behöver erbjuda god service men också verka för och stödja entreprenörsanda, företagsetableringar och företagsutveckling i syfte att skapa fler arbetstillfällen, ökad tillväxt och inflyttning till kommunen.

Sala är en företagsam kommun med god entreprenörsanda. Vi har ett differentierat näringsliv med allt ifrån tillverkningsindustri till tjänsteföretag och handel, och inte minst en stark grön näring. Det finns en god blandning av små, medelstora och stora företag. Näringslivet har en lokal förankring i samhället med bra kontaktnät och god samverkan mellan företag och organisationer. Sala kommun ska erbjuda Västmanlands bästa förutsättningar för företagande.

Ett starkt och diversifierat näringsliv är viktigt inte bara för att göra kommunen attraktiv. Det skapar också förutsättningar för att kunna finansiera det ökade tjänstebehov som tillväxt medför.

Förutsättningar för ökad inflyttning och företagande är att fler bostäder byggs, att det råder hög kvalitet och tillgänglighet inom förskola, skola och vård och omsorg. En utvecklad kollektivtrafik och infrastruktur möjliggör boende och arbete i alla delar av kommunen och ger tillgång till en större och flexiblare arbetsmarknad.

Civilsamhället har stor betydelse för kommunens attraktivitet och växtkraft. Ett rikt och starkt föreningsliv bidrar till folkhälsa och demokrati, och är en viktig faktor för många som väljer var de ska bosätta sig.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Sala ska erbjuda attraktiva boenden och verka för fler arbetstillfällen, stärkt näringsliv och bra utbildning i hela kommunen.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Arbeta proaktivt och ha beredskap vad gäller mark och planer
- Tydligt kommunicera det som är unikt i Sala, det småskaliga, kulturarv m m
- Uppfattas som en samarbetspartner som är enkel att arbeta med och service inriktad för att bygga goda relationer och förtroende
- Ha hög kvalitet i välfärdstjänster
- Ha bra tillgång till lokaler och fastigheter av god kvalitet
- Ständigt förbättra vårt arbete med verksamhetsetableringar

Vi har lyckats när:

- Antalet företag och arbetstillfällen ökar
- Antalet nyinflyttningar ökar
- Arbetslösheten minskar
- Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett växande Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Ökad kännedom i omvärlden	Varumärkeskampanjen Sala 400år har fått bred spridning och positivt genomslag i extern media. Uppföljning av resultat 2025.
Ökad lokal stolthet	Varumärkeskampanjen Sala 400år har genererat stort deltagande av Salabor, fått stor positiv uppmärksamhet i lokaltidningen samt sociala medier. Uppföljning av resultat 2025.
Svenskt Näringslivs enkät om Företagsklimatet	Satsningen på förbättrat företagsklimat är ett långsiktigt arbete och har ännu inte fått genomslag i denna mätning. OBS! Nytt resultat i maj 2024.
Företagsklimat enligt SBA/SKR Insiktsmätning NKI-företag	Aggregerat resultat på fortsatt hög nivå. Utvecklingsarbete planeras med målsättning och aktiviteter på verksamhetsnivå.
Nystartade företag, antal/1000 invånare	Antalet nystartade företag är lägre i hela landet som en följd av lågkonjunkturen.

Aktivitetsuppföljning

Ett växande Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Jubileumsprogrammet genomförs i enlighet med planen för Sala 400år.	Förväntad stor positiv effekt på stärkt varumärke.
Utbyggnad av externwebb hemtillsala.se	Landningsplats för intressenter (inflyttare, besökare, etablerare/investerare).
Näringslivsstrategiskt program tas fram i bred förankring	Riktning och underlag för beslut om företagsetableringar och förutsättningar för attraktiv och växande kommun.
Företagsvecka genomförs	I bred samverkan med lokala företag och aktörer genomföra en vecka med fokus på de lokala företagen. Så många möten som möjligt mellan kommunens företrädare och lokala företagare. Fånga behov och skapa förståelse, sätta företagen i rampljuset.

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Näringslivsrådsmöten 4ggr/år på teman som företagen prioriterat som viktigast. Upphandling, Byggklar mark, Dialog och Kompetensförsörjning.	Inom varje område omhändertas de frågor som kommer fram på rådsmötena i egna handlingsplaner. Dessa teman är återkommande och nya frågor omhändertas.
Företagsfrukostar, företagsbesök och nätverksträffar för exempelvis fastighetsägare.	Kompletterar Näringslivsrådets möten och skapar plattformar för fler företag och deras frågor att omhändertas av kommunen. Utgör tillfällen för informationsutbyte och nätverkande.
NKI samverkansgrupp SBK/Upph/Näringsl/Räddntj. Utbildning i medveten kommunikation Tekn/SBK/Upph/Näringsl.	Internt utvecklingsarbete kring service och bemötande inom myndighetsutövningen.
Regionala projekt Företagsklimat/Eablering	Tydliggöra vad Regionen kan och bör ta ansvar för i att stödja kommunerna och öka attraktionskraften i regionen.

Målområde

Ett hållbart Sala

Sala ska vara en socialt hållbar kommun för människor i livets alla skeden. Vi arbetar innovativt och kreativt för ökad mångfald och välfärd ur ett brett perspektiv.

Sala kommun värnar om naturtillgångar i en strävan för ekologisk mångfald. Vi använder våra resurser på ett hållbart sätt och vår strävan är att bli en helt fossilfri kommun

Den rika historien i hela Sala kommun har skapat ett kulturarv som måste vårdas. Vi värnar därför de kulturella värdena när vi bygger för framtiden.

Goda kommunikationer skapar möjligheter att ta tillvara närheten till större städer och ger tillgång till natur och kulturvärden.

Kommunens resurser ska användas så att god ekonomisk hushållning nås ur såväl ett finansiellt som verksamhetsperspektiv. Vi ska arbeta med långsiktiga investeringsplaner och med tydliga prioriteringar.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Fokus på människors hälsa och välmående genom hela livet.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på:

- Att bryta utanförskap och minskad segregation
- Livslångt lärande
- Folkhälsa – rörelse, friskvård, natur och kultur
- Friska bostäder, lokaler, luft och miljö
- Långsiktigt god ekonomi i kommunen

Vi har lyckats när:

- Koldioxidutsläppen minskar
- Utbildningsnivån ökar och studieresultaten blir bättre
- Folkhälsan förbättras
- Egenförsörjningen bland medborgarna ökar

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett hållbart Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Inrättandet av BrÅ	Kontoret kan se att genom att inrätta BrÅ under ledning av förtroendevalda har en tydligare styrning vad gäller trygghetsfrågorna och säkerhetsfrågorna och samverkan med polismyndigheten kommit till stånd. Denna satsning förväntas bland annat att vara en del i arbetet att bryta utanförskap och minska segregation.

Aktivitetsuppföljning

Ett hållbart Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar

Målområde

Ett tryggt och rättvist Sala

Alla kommunmedborgare ska ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter. Tillsammans arbetar vi för ett jämlikt och jämställt samhälle där alla bidrar till varandras trygghet.

Kommunens medborgare, föreningar och näringsliv ska ges möjlighet till insyn och inflytande. Delaktighet ökar förtroendet

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Fokus på att skapa insyn och inflytande för våra medborgare, föreningar och näringsliv för att stärka trygghet och demokrati.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Ge möjlighet till inflytande via medborgardialoger och medborgarförslag
- Jämlikhet och likvärdighet råder både vad avser rättssäkerhet och service
- Samarbeta med civilsamhällets olika aktörer för mer förebyggande arbete med avsikt att fånga upp riskgrupper och minimera riskområden
- Tillsammans med fler aktörer verka för att minska risken för att utsättas för olyckor och brott samt för att öka tryggheten och tilliten till samhället och varandra genom dialog

Vi har lyckats när:

- Förtroendet för kommunen ökar
- Medborgarna är mer nöjda med kommunens verksamheter
- Den upplevda tryggheten i offentliga miljöer ökar
- Säkerheten (faktisk trygghet) ökar
- Demokratien stärks

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett tryggt och rättvist Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Inrättandet av BrÅ	Kontoret kan se att genom att inrätta BrÅ under ledning av förtroendevalda har en tydligare styrning vad gäller trygghetsfrågorna och säkerhetsfrågorna och samverkan med polismyndigheten kommit till stånd. Denna satsning förväntas bland annat att vara en del i arbetet med att öka förtroendet för kommunen, att den upplevda tryggheten i offentliga miljöer ökar och att säkerheten (faktisk trygghet) ökar.

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Årlig servicemätning av tillgänglighet och nöjdhet avseende svar via mail- och telefonkontakter till kommunens kansli och medborgarkontor. Mätresultat för 2024 ej färdigställt.	Resultatet ger oss en indikation på vår tillgänglighet och service gentemot våra medborgare. Genom att mäta vår tillgänglighet och service gentemot våra medborgare kan vi också förbättra oss i det området.
Svenskt Näringslivs enkät om Företagsklimatet delfråga "Dialogen mellan företag och beslutsfattare" OBS! Nytt resultat i maj 2024.	Satsningen på ökad kontinuerlig dialog genom Näringslivsråd/referensgrupp, företagsbesök och Frukostmöten är ett långsiktigt arbete och har ännu inte fått genomslag i denna mätning.

Aktivitetuppföljning Ett tryggt och rättvist Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Fortsatt arbete med de frågor som lyfts inom ramen för Näringslivsrådet, på företagsbesöken och Företagsfrukostar. Ny satsning på en Företagsvecka med fokus på möten mellan kommunens representanter och de lokala företagen.	Förbättrat företagsklimat är ett långsiktigt arbete som kommer genom att bygga tillit mellan kommunen och företagen och skapa bra förutsättningar för tillväxt. De flesta av kommunens processer och uppdrag påverkar företagets uppfattning av företagsklimatet. Att agera och leverera som EN kommun på det som tas upp i dialogerna är centralt för hur vi lyckas.
Strukturerade medborgardialoger och digitala enkäter vid större förändringar, som t ex detaljplaner översikspansarbete och beslut av strategisk betydelse.	Aktiviteten syftar till att fg möjlighet till inflytande via medborgardialoger och medborgarförslag. Vid verksamhetsbehov ska e-tjänster utvecklas och lanseras för medborgardialog och medborgarförslag. Möjliggöra och stödja verksamheternas kommunikation kring medborgardialoger.
Servicemätning av tillgänglighet och service	Aktivt arbete med att arbeta med målets fokusområde "Jämlikhet och likvärdighet råder både vad avser rättssäkerhet och service".

Nämndens egna utvecklingsmål

Kommunstyrelsen har inte definierat egna utvecklingsmål.

Kultur- och fritidsnämnd/Kultur- och fritidskontor

Målområde

Ett växande Sala

Växande har flera dimensioner. En viktig dimension är att individer ges möjlighet att utvecklas och växa som individer, i ett livslångt lärande. En annan dimension är att kommunen också växer befolkningsmässigt och ekonomiskt hållbart.

En positiv befolkningsutveckling har stor betydelse för kommunens framtid, såväl när det gäller framtida skatteintäkter som för att berika kommunen genom att bidra med nya idéer, tankar och erfarenheter. Det innebär att kommunen behöver erbjuda god service men också verka för och stödja entreprenörsanda, företagsetableringar och företagsutveckling i syfte att skapa fler arbetstillfällen, ökad tillväxt och inflyttning till kommunen.

Sala är en företagsam kommun med god entreprenörsanda. Vi har ett differentierat näringsliv med allt ifrån tillverkningsindustri till tjänsteföretag och handel, och inte minst en stark grön näring. Det finns en god blandning av små, medelstora och stora företag. Näringslivet har en lokal förankring i samhället med bra kontaktnät och god samverkan mellan företag och organisationer. Sala kommun ska erbjuda Västmanlands bästa förutsättningar för företagande.

Ett starkt och diversifierat näringsliv är viktigt inte bara för att göra kommunen attraktiv. Det skapar också förutsättningar för att kunna finansiera det ökade tjänstebehov som tillväxt medför.

Förutsättningar för ökad inflyttning och företagande är att fler bostäder byggs, att det råder hög kvalitet och tillgänglighet inom förskola, skola och vård och omsorg. En utvecklad kollektivtrafik och infrastruktur möjliggör boende och arbete i alla delar av kommunen och ger tillgång till en större och flexiblare arbetsmarknad.

Civilsamhället har stor betydelse för kommunens attraktivitet och växtkraft. Ett rikt och starkt föreningsliv bidrar till folkhälsa och demokrati, och är en viktig faktor för många som väljer var de ska bosätta sig.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Sala ska erbjuda attraktiva boenden och verka för fler arbetstillfällen, stärkt näringsliv och bra utbildning i hela kommunen.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Arbeta proaktivt och ha beredskap vad gäller mark och planer
- Tydligt kommunicera det som är unikt i Sala, det småskaliga, kulturarv m m
- Uppfattas som en samarbetspartner som är enkel att arbeta med och service inriktad för att bygga goda relationer och förtroende
- Ha hög kvalitet i välfärdstjänster
- Ha bra tillgång till lokaler och fastigheter av god kvalitet
- Ständigt förbättra vårt arbete med verksamhetsetableringar

Vi har lyckats när:

- Antalet företag och arbetstillfällen ökar
- Antalet nyinflyttningar ökar
- Arbetslösheten minskar
- Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett växande Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Vidareutvecklar vår närvaro och synlighet i digitala kanaler för att nå ut med våra aktiviteter och upplevelser inom kultur-, fritid- och friluftsområdet till alla Sala kommuns invånare och besökare.	Genom evenemangskalendern och INFO sida i SA når olika kultur- och fritidsverksamheter inom området många personer vilket är nödvändigt för högt deltagande aktiviteterna

Aktivitetsuppföljning

Ett växande Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Vi mäter antal följare på kultur- och fritidskontorets sociala medier samt antal genomförda arrangemang via arrangemangsbidrag från kultur- och fritidskontoret. Då arrangemang och aktiviteter skiljer sig över året så kommer analys att ske vid bokslut	Redovisning av mätningarna kommer att ske i bokslutet

Målområde

Ett hållbart Sala

Sala ska vara en socialt hållbar kommun för människor i livets alla skeden. Vi arbetar innovativt och kreativt för ökad mångfald och välfärd ur ett brett perspektiv.

Sala kommun värnar om naturtillgångar i en strävan för ekologisk mångfald. Vi använder våra resurser på ett hållbart sätt och vår strävan är att bli en helt fossilfri kommun

Den rika historien i hela Sala kommun har skapat ett kulturarv som måste vårdas. Vi värnar därför de kulturella värdena när vi bygger för framtiden.

Goda kommunikationer skapar möjligheter att ta tillvara närheten till större städer och ger tillgång till natur och kulturvärden.

Kommunens resurser ska användas så att god ekonomisk hushållning nås ur såväl ett finansiellt som verksamhetsperspektiv. Vi ska arbeta med långsiktiga investeringsplaner och med tydliga prioriteringar.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Fokus på människors hälsa och välmående genom hela livet.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på:

- Att bryta utanförskap och minskad segregation
- Livslångt lärande
- Folkhälsa – rörelse, friskvård, natur och kultur
- Friska bostäder, lokaler, luft och miljö
- Långsiktigt god ekonomi i kommunen

Vi har lyckats när:

- Koldioxidutsläppen minskar
- Utbildningsnivån ökar och studieresultaten blir bättre
- Folkhälsan förbättras
- Egenförsörjningen bland medborgarna ökar

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett hållbart Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Minska klimatpåverkan, lägre energiförbrukning och bättre luftkvalitet	Genom användande av robotgräsklippare kommer klimatpåverkan minska, lägre energiförbrukning och bättre luftkvalitet

Aktivitetsuppföljning

Ett hållbart Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Kultur- och fritidsavdelningen ska ta fram en plan för en hållbar och klimatneutral skötsel av gräsplanernas	Planen kommer att redovisas under hösten

Målområde

Ett tryggt och rättvist Sala

Alla kommunmedborgare ska ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter. Tillsammans arbetar vi för ett jämlikt och jämställt samhälle där alla bidrar till varandras trygghet.

Kommunens medborgare, föreningar och näringsliv ska ges möjlighet till insyn och inflytande. Delaktighet ökar förtroendet

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Fokus på att skapa insyn och inflytande för våra medborgare, föreningar och näringsliv för att stärka trygghet och demokrati.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Ge möjlighet till inflytande via medborgardialoger och medborgarförslag
- Jämlikhet och likvärdighet råder både vad avser rättssäkerhet och service
- Samarbeta med civilsamhällets olika aktörer för mer förebyggande arbete med avsikt att fånga upp riskgrupper och minimera riskområden
- Tillsammans med fler aktörer verka för att minska risken för att utsättas för olyckor och brott samt för att öka tryggheten och tilliten till samhället och varandra genom dialog

Vi har lyckats när:

- Förtroendet för kommunen ökar
- Medborgarna är mer nöjda med kommunens verksamheter
- Den upplevda tryggheten i offentliga miljöer ökar
- Säkerheten (faktisk trygghet) ökar
- Demokratin stärks

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett tryggt och rättvist Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Att de ungas egna intressen, erfarenheter och kunskaper tillvaratas för att bidra till personlig och social utveckling i en frivillig, öppen och trygg miljö	Många insatser sker för att skapa möjlighet för unga att tillgodogöra sig kultur- och fritidsnämndens aktivitet.
Sala kommuns invånare är mer trygga	En svårbedömd insats då det finns många faktorer som påverkar men egenkontroll indikerar att fältverksamhet fyller ett behov på individnivå och gruppnivå.

Aktivitetsuppföljning

Ett tryggt och rättvist Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Medborgardialog Arrangemang /aktiviteter	Uppföljning av bl.a. projektet Berggatan10, Åkra, kommer att ske under H24 för fortsatt verksamhet inför 2025
Gränsöverskridande fältverksamhets.	Redovisning av kontorets insatser för att bidra till en trygg och attraktiv livsmiljö kommer att ske i bokslutet

Nämndens egna utvecklingsmål

Målområde

Medarbetare

95 % känner till och är delaktiga i det systematiska arbetsmiljöarbetet
 Sjukfrånvaron inte överstiger 5%

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Finns avvikelser/oönskade resultat kopplat till nämndens/kontorets grunduppdrag?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Medarbetarenkät och årlig uppföljning av SAM	Under ATP och verksamhetsmöte lyfts frågor rörande arbetsmiljön både den psykosociala som den fysiska arbetsmiljön och medarbetarenkäter ger ett högt värde
Ekonomiskt utfall Kontinuerlig sjukstatistik från HR	Personalens sjukstatistik ger mkt goda siffror gällande sjukfrånvaro och har så gjort i många år. Även personalomsättningen indikerar på trivsel och är en bidragande orsak till de låga siffrorna

Vilka utvecklingsmål och konkreta aktiviteter har nämnden satt kopplat till grunduppdraget?

Mål	Aktivitet

Kommunstyrelsen/Räddningstjänsten

Målområde

Ett växande Sala

Växande har flera dimensioner. En viktig dimension är att individer ges möjlighet att utvecklas och växa som individer, i ett livslångt lärande. En annan dimension är att kommunen också växer befolkningsmässigt och ekonomiskt hållbart.

En positiv befolkningsutveckling har stor betydelse för kommunens framtid, såväl när det gäller framtida skatteintäkter som för att berika kommunen genom att bidra med nya idéer, tankar och erfarenheter. Det innebär att kommunen behöver erbjuda god service men också verka för och stödja entreprenörsanda, företagsetableringar och företagsutveckling i syfte att skapa fler arbetstillfällen, ökad tillväxt och inflyttning till kommunen.

Sala är en företagsam kommun med god entreprenörsanda. Vi har ett differentierat näringsliv med allt ifrån tillverkningsindustri till tjänsteföretag och handel, och inte minst en stark grön näring. Det finns en god blandning av små, medelstora och stora företag. Näringslivet har en lokal förankring i samhället med bra kontaktnät och god samverkan mellan företag och organisationer. Sala kommun ska erbjuda Västmanlands bästa förutsättningar för företagande.

Ett starkt och diversifierat näringsliv är viktigt inte bara för att göra kommunen attraktiv. Det skapar också förutsättningar för att kunna finansiera det ökade tjänstebehov som tillväxt medför.

Förutsättningar för ökad inflyttning och företagande är att fler bostäder byggs, att det råder hög kvalitet och tillgänglighet inom förskola, skola och vård och omsorg. En utvecklad kollektivtrafik och infrastruktur möjliggör boende och arbete i alla delar av kommunen och ger tillgång till en större och flexiblare arbetsmarknad.

Civilsamhället har stor betydelse för kommunens attraktivitet och växtkraft. Ett rikt och starkt föreningsliv bidrar till folkhälsa och demokrati, och är en viktig faktor för många som väljer var de ska bosätta sig.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Sala ska erbjuda attraktiva boenden och verka för fler arbetstillfällen, stärkt näringsliv och bra utbildning i hela kommunen.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Arbeta proaktivt och ha beredskap vad gäller mark och planer
- Tydligt kommunicera det som är unikt i Sala, det småskaliga, kulturarv m m
- Uppfattas som en samarbetspartner som är enkel att arbeta med och service inriktad för att bygga goda relationer och förtroende
- Ha hög kvalitet i välfärdstjänster
- Ha bra tillgång till lokaler och fastigheter av god kvalitet
- Ständigt förbättra vårt arbete med verksamhetsetableringar

Vi har lyckats när:

- Antalet företag och arbetstillfällen ökar
- Antalet nyinflyttningar ökar
- Arbetslösheten minskar
- Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett växande Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Utbildning, information och deltagande i olika typer av evenemang och aktiviteter	Verksamheten har ingen personal att tillgå för extern verksamhet utöver den dagliga verksamheten.

Aktivitetsuppföljning

Ett växande Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Utbildning och information till allmänheten	Enligt Lagen om skydd mot olyckor ska räddningstjänsten arbeta i olycksförebyggande syfte med information, rådgivning med mera. Vi behöver fler resurser för att nå målet.

Målområde

Ett hållbart Sala

Sala ska vara en socialt hållbar kommun för människor i livets alla skeden. Vi arbetar innovativt och kreativt för ökad mångfald och välfärd ur ett brett perspektiv.

Sala kommun värnar om naturtillgångar i en strävan för ekologisk mångfald. Vi använder våra resurser på ett hållbart sätt och vår strävan är att bli en helt fossilfri kommun

Den rika historien i hela Sala kommun har skapat ett kulturarv som måste vårdas. Vi värnar därför de kulturella värdena när vi bygger för framtiden.

Goda kommunikationer skapar möjligheter att ta tillvara närheten till större städer och ger tillgång till natur och kulturvärden.

Kommunens resurser ska användas så att god ekonomisk hushållning nås ur såväl ett finansiellt som verksamhetsperspektiv. Vi ska arbeta med långsiktiga investeringsplaner och med tydliga prioriteringar.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Fokus på människors hälsa och välmående genom hela livet.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på:

- Att bryta utanförskap och minskad segregation
- Livslångt lärande
- Folkhälsa – rörelse, friskvård, natur och kultur
- Friska bostäder, lokaler, luft och miljö
- Långsiktigt god ekonomi i kommunen

Vi har lyckats när:

- Koldioxidutsläppen minskar
- Utbildningsnivån ökar och studieresultaten blir bättre
- Folkhälsan förbättras
- Egenförsörjningen bland medborgarna ökar

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett hållbart Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Friska bostäder, lokaler, luft och miljö	Användandet av släckmedel kan förstöra grundvatten. Kontaminerad miljö kan kräva omfattande sanering eller medföra permanenta skador.

Aktivitetsuppföljning

Ett hållbart Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Genomföra räddningsinsatser	Verksamheten har skriven instruktion om hur man begränsar användandet av släckmedel som har stor negativ påverkan på miljön, exempelvis skum.

Målområde

Ett tryggt och rättvist Sala

Alla kommunmedborgare ska ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter. Tillsammans arbetar vi för ett jämlikt och jämställt samhälle där alla bidrar till varandras trygghet.

Kommunens medborgare, föreningar och näringsliv ska ges möjlighet till insyn och inflytande. Delaktighet ökar förtroendet

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Fokus på att skapa insyn och inflytande för våra medborgare, föreningar och näringsliv för att stärka trygghet och demokrati.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Ge möjlighet till inflytande via medborgardialoger och medborgarförslag
- Jämlikhet och likvärdighet råder både vad avser rättssäkerhet och service
- Samarbeta med civilsamhällets olika aktörer för mer förebyggande arbete med avsikt att fånga upp riskgrupper och minimera riskområden
- Tillsammans med fler aktörer verka för att minska risken för att utsättas för olyckor och brott samt för att öka tryggheten och tilliten till samhället och varandra genom dialog

Vi har lyckats när:

- Förtroendet för kommunen ökar
- Medborgarna är mer nöjda med kommunens verksamheter
- Den upplevda tryggheten i offentliga miljöer ökar
- Säkerheten (faktisk trygghet) ökar
- Demokratin stärks

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett tryggt och rättvist Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Tillsammans med olika aktörer minska risken för olyckor, brott och öka tryggheten samt tilliten till samhället.	Genom information och utbildning ger vi medborgarna förutsättningar som minskar oron och även risken för bränder och andra olyckor.

Aktivitetsuppföljning

Ett tryggt och rättvist Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Förebyggande verksamhet enligt LSO och LBE	Utföra tillsyner samt arbeta i olycksförebyggande syfte med information, utbildning, rådgivning med mera.
Bedriva operativ verksamhet	Hantera olyckor där samhället eller individ inte själv har förmåga eller resurser att hantera den inträffade händelsen.

Nämndens egna utvecklingsmål

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Finns avvikelser/oönskade resultat kopplat till nämndens/kontorets grunduppdrag?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Nej.	Räddningstjänsten har till uppdrag att förebygga att bränder och andra olyckor sker, att minimera skador till följd av en inträffad olycka och hantera en inträffad olycka.
Nej.	Räddningstjänsten genomför myndighetsutövning genom tillsyn enligt LSO och LBE.

Vilka utvecklingsmål och konkreta aktiviteter har nämnden satt kopplat till grunduppdraget?

Mål	Aktivitet
Ha en operativ uttryckande och förebyggande verksamhet i enlighet med LSO.	Genomföra effektiva och kvalitativa insatser. Genomföra tillsyner enligt tillsynsplanen.

Samhällsbyggnadskontoret

Målområde

Ett växande Sala

Växande har flera dimensioner. En viktig dimension är att individer ges möjlighet att utvecklas och växa som individer, i ett livslångt lärande. En annan dimension är att kommunen också växer befolkningsmässigt och ekonomiskt hållbart.

En positiv befolkningsutveckling har stor betydelse för kommunens framtid, såväl när det gäller framtida skatteintäkter som för att berika kommunen genom att bidra med nya idéer, tankar och erfarenheter. Det innebär att kommunen behöver erbjuda god service men också verka för och stödja entreprenörsanda, företagsetableringar och företagsutveckling i syfte att skapa fler arbetstillfällen, ökad tillväxt och inflyttning till kommunen.

Sala är en företagsam kommun med god entreprenörsanda. Vi har ett differentierat näringsliv med allt ifrån tillverkningsindustri till tjänsteföretag och handel, och inte minst en stark grön näring. Det finns en god blandning av små, medelstora och stora företag. Näringslivet har en lokal förankring i samhället med bra kontaktnät och god samverkan mellan företag och organisationer. Sala kommun ska erbjuda Västmanlands bästa förutsättningar för företagande.

Ett starkt och diversifierat näringsliv är viktigt inte bara för att göra kommunen attraktiv. Det skapar också förutsättningar för att kunna finansiera det ökade tjänstebehov som tillväxt medför.

Förutsättningar för ökad inflyttning och företagande är att fler bostäder byggs, att det råder hög kvalitet och tillgänglighet inom förskola, skola och vård och omsorg. En utvecklad kollektivtrafik och infrastruktur möjliggör boende och arbete i alla delar av kommunen och ger tillgång till en större och flexiblare arbetsmarknad.

Civilsamhället har stor betydelse för kommunens attraktivitet och växtkraft. Ett rikt och starkt föreningsliv bidrar till folkhälsa och demokrati, och är en viktig faktor för många som väljer var de ska bosätta sig.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Sala ska erbjuda attraktiva boenden och verka för fler arbetstillfällen, stärkt näringsliv och bra utbildning i hela kommunen.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Arbeta proaktivt och ha beredskap vad gäller mark och planer
- Tydligt kommunicera det som är unikt i Sala, det småskaliga, kulturarv m m
- Uppfattas som en samarbetspartner som är enkel att arbeta med och service inriktad för att bygga goda relationer och förtroende
- Ha hög kvalitet i välfärdstjänster
- Ha bra tillgång till lokaler och fastigheter av god kvalitet
- Ständigt förbättra vårt arbete med verksamhetsetableringar

Vi har lyckats när:

- Antalet företag och arbetstillfällen ökar
- Antalet nyinflyttningar ökar
- Arbetslösheten minskar
- Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

 Resultatanalys Ett växande Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Planavstämning med kommunstyrelsen	Genom planavstämningen säkerställer vi den politiska styrningen och prioriteringen i enlighet med det kommunala planmonopolet och kommunfullmäktiges uppdrag om ett växande Sala.
Antagna detaljplaner	Vi bedömer att fyra detaljplaner kommer att antas under året. Sammantaget bidrar dessa med 155 bostäder och två hektar verksamhetsmark till planberedskapen.
Antal bygglov	Med hänsyn till konjunkturen bedömer vi att antalet bygglovsansökningar kommer att ligga i underkant av de prognosticerade 275.

 Aktivitetsuppföljning Ett växande Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Kommunstyrelsen genomför planavstämning vår och höst.	2024-års första planavstämning är inplanerad till maj månad.
Kommunfullmäktige antar fyra detaljplaner.	Under perioden har ingen detaljplan antagits.
Vi handlägger cirka 275 bygglov.	77 handlagda lov. Ärendemängd ligger enligt plan. Genomsnittlig handläggningstid för lovärenden är 18 dagar.

Målområde

Ett hållbart Sala

Sala ska vara en socialt hållbar kommun för människor i livets alla skeden. Vi arbetar innovativt och kreativt för ökad mångfald och välfärd ur ett brett perspektiv.

Sala kommun värnar om naturtillgångar i en strävan för ekologisk mångfald. Vi använder våra resurser på ett hållbart sätt och vår strävan är att bli en helt fossilfri kommun

Den rika historien i hela Sala kommun har skapat ett kulturarv som måste vårdas. Vi värnar därför de kulturella värdena när vi bygger för framtiden.

Goda kommunikationer skapar möjligheter att ta tillvara närheten till större städer och ger tillgång till natur och kulturvärden.

Kommunens resurser ska användas så att god ekonomisk hushållning nås ur såväl ett finansiellt som verksamhetsperspektiv. Vi ska arbeta med långsiktiga investeringsplaner och med tydliga prioriteringar.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Fokus på människors hälsa och välmående genom hela livet.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på:

- Att bryta utanförskap och minskad segregation
- Livslångt lärande
- Folkhälsa – rörelse, friskvård, natur och kultur
- Friska bostäder, lokaler, luft och miljö
- Långsiktigt god ekonomi i kommunen

Vi har lyckats när:

- Koldioxidutsläppen minskar
- Utbildningsnivån ökar och studieresultaten blir bättre
- Folkhälsan förbättras
- Egenförsörjningen bland medborgarna ökar

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett hållbart Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Tillsyn av byggnader	Samhällsbyggnadskontoret bedriver aktiv tillsyn vid anmälningar och då kontoret uppmärksammar avvikelser. Det finns möjlighet att stärka besöksnäringen och Salas attraktionskraft både genom stärkt tillsyn och andra åtgärder.
Tillsyn enskilda avlopp	Endast tillståndsärenden har handlagts.
Aktiv projekt-tillsyn	Ingen projekt-tillsyn har genomförts.
Hållbarhet i exploatering	I arbetet med Södra Ängshagen lyfts flera frågeställningar som är centrala ur hållbarhetsperspektiv. Det gäller bland annat spridningskorridorer, mobilitet, blandad bebyggelse/blandade upplåtelseformer och gemensamhetshus.

Aktivitetsuppföljning

Ett hållbart Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Aktiv tillsyn av byggnader, främst inom Riksintresset.	Antalet årliga ärenden är få. Indikator saknas. Arbetet har under delåret omstrukturerats för att stärka tillsynsförmågan.
Aktiv tillsyn av enskilda avlopp.	Inventerande tillsyn är planerad till senare del av året.
Aktiv projekt-tillsyn – ofta i samverkan med Miljösamverkan Mitt.	Projekt-tillsyn är planerad till senare del av året.
Höga ambitioner när det gäller hållbarhet i exploatering.	Ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet finns med i kommunens exploateringsprojekt.

Målområde Ett tryggt och rättvist Sala

Alla kommunmedborgare ska ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter. Tillsammans arbetar vi för ett jämlikt och jämställt samhälle där alla bidrar till varandras trygghet.

Kommunens medborgare, föreningar och näringsliv ska ges möjlighet till insyn och inflytande. Delaktighet ökar förtroendet

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Fokus på att skapa insyn och inflytande för våra medborgare, föreningar och näringsliv för att stärka trygghet och demokrati.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Ge möjlighet till inflytande via medborgardialoger och medborgarförslag
- Jämlikhet och likvärdighet råder både vad avser rättssäkerhet och service
- Samarbeta med civilsamhällets olika aktörer för mer förebyggande arbete med avsikt att fånga upp riskgrupper och minimera riskområden
- Tillsammans med fler aktörer verka för att minska risken för att utsättas för olyckor och brott samt för att öka tryggheten och tilliten till samhället och varandra genom dialog

Vi har lyckats när:

- Förtroendet för kommunen ökar
- Medborgarna är mer nöjda med kommunens verksamheter
- Den upplevda tryggheten i offentliga miljöer ökar
- Säkerheten (faktisk trygghet) ökar
- Demokratin stärks

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett tryggt och rättvist Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys		
Miljötillsyn - årlig avgift	Utförd tillsyn/planerad tillsyn	antal	B anläggning – 0/26 C anläggning – 10/44
Livsmedelskontroll	Utförd tillsyn/planerad tillsyn	antal	64/204
Hälsoskydd - årlig avgift	Utförd tillsyn/planerad tillsyn	antal	19/69
Alkohol – yttre tillsyn, stadigvarande serveringstillstånd	Utförd tillsyn/planerad tillsyn	antal	1/25
Beviljade lov	Beviljade bygg-, mark-, rivningslov	antal	77
Analys: Miljötillsynen sker delvis inom plan. Vakanser påverkar antalet tillsynsbesök. Livsmedelskontrollen sker enligt plan. Hälsoskyddstillsynen sker enligt plan. Alkoholtillsynen är ej genomförd enligt plan. Ärenden om serveringstillstånd handläggs enligt plan.			

Aktivitetsuppföljning

Ett tryggt och rättvist Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Tillsyn och lovgivning levereras.	Tillsyn och handläggning sker i allt väsentligt enligt plan. Vi bedömer dock att processen nytt läge kommer att påverka detta under året.
Detaljplaneprojekt och exploateringar prioriterar sociala värden.	Detaljplanen Södra Ängshagen går på samråd under andra kvartalet 2024. Den innehåller en utveckling av kommunens arbete med sociala värden.

Nämndens egna utvecklingsmål

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Mål	Aktivitet
Bygg- och miljönämnden saknar egna antagna utvecklingsmål.	Samhällsbyggnadskontoret använder en indikatorstabell för att planera och följa upp hur vi genomför verksamheten. Indikatorerna redovisas månadsvis till Bygg- och miljönämnden.

Indikatorer Samhällsbyggnadskontoret 2024

Nyckeltal	Beskrivning	Mått	Periodens resultat	Kommentar
Planberedskap	Ej påbörjade bostäder i beslutade detaljplanplaner	antal	420	240430
Markberedskap	Planlagd verksamhetsmark för försäljning	hektar	8,5	240430
Bostäder i planprocess	Bostäder i pågående detaljplanering	antal	842	240430
Verksamhetsmark i planprocess	Verksamhetsmark i pågående detaljplanering	hektar	18	220430
Beviljade lov	Beviljade bygg-, mark-, rivningslov	antal	77	240430
Färdigställda bostäder	Antal lägenheter som fått slutbesked	antal	1 (heby) + 11 (sala)	240430
Handläggningstid lovärenden	Genomsnittlig handläggningstid	dagar	Q1: 25 dagar Q2: 18 dagar	240430
Rättssäkra beslut	Beslut som fastställts vid överprövning	antal	16/21	240430
Miljö tillsyn - årlig avgift	Utförd tillsyn/planerad tillsyn	antal	B anläggning - 0/26 C anläggning - 10/44	240430
Livsmedelskontroll	Utförd tillsyn/planerad tillsyn	antal	64/204	240430
Hälsoskydd - årlig avgift	Utförd tillsyn/planerad tillsyn	antal	19/69	240430
Alkohol - yttre tillsyn, stadigvarande serveringstillstånd	Utförd tillsyn/planerad tillsyn	antal	1/25	240430

Nämnd/kontor

Målområde

Ett växande Sala

Växande har flera dimensioner. En viktig dimension är att individer ges möjlighet att utvecklas och växa som individer, i ett livslångt lärande. En annan dimension är att kommunen också växer befolkningsmässigt och ekonomiskt hållbart.

En positiv befolkningsutveckling har stor betydelse för kommunens framtid, såväl när det gäller framtida skatteintäkter som för att berika kommunen genom att bidra med nya idéer, tankar och erfarenheter. Det innebär att kommunen behöver erbjuda god service men också verka för och stödja entreprenörsanda, företagsetableringar och företagsutveckling i syfte att skapa fler arbetstillfällen, ökad tillväxt och inflyttning till kommunen.

Sala är en företagsam kommun med god entreprenörsanda. Vi har ett differentierat näringsliv med allt ifrån tillverkningsindustri till tjänsteföretag och handel, och inte minst en stark grön näring. Det finns en god blandning av små, medelstora och stora företag. Näringslivet har en lokal förankring i samhället med bra kontaktnät och god samverkan mellan företag och organisationer. Sala kommun ska erbjuda Västmanlands bästa förutsättningar för företagande.

Ett starkt och diversifierat näringsliv är viktigt inte bara för att göra kommunen attraktiv. Det skapar också förutsättningar för att kunna finansiera det ökade tjänstebehov som tillväxt medför.

Förutsättningar för ökad inflyttning och företagande är att fler bostäder byggs, att det råder hög kvalitet och tillgänglighet inom förskola, skola och vård och omsorg. En utvecklad kollektivtrafik och infrastruktur möjliggör boende och arbete i alla delar av kommunen och ger tillgång till en större och flexibla arbetsmarknad.

Civilsamhället har stor betydelse för kommunens attraktivitet och växtkraft. Ett rikt och starkt föreningsliv bidrar till folkhälsa och demokrati, och är en viktig faktor för många som väljer var de ska bosätta sig.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Sala ska erbjuda attraktiva boenden och verka för fler arbetstillfällen, stärkt näringsliv och bra utbildning i hela kommunen.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Arbeta proaktivt och ha beredskap vad gäller mark och planer
- Tydligt kommunicera det som är unikt i Sala, det småskaliga, kulturarv m m
- Uppfattas som en samarbetspartner som är enkel att arbeta med och service inriktad för att bygga goda relationer och förtroende
- Ha hög kvalitet i välfärdstjänster
- Ha bra tillgång till lokaler och fastigheter av god kvalitet
- Ständigt förbättra vårt arbete med verksamhetsetableringar

Vi har lyckats när:

- Antalet företag och arbetstillfällen ökar
- Antalet nyinflyttningar ökar
- Arbetslösheten minskar
- Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett växande Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Skolinspektionens enkät	Redovisas vid bokslut
Lärare (heltidstjänster) med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne i grundskola åk 1-9, kommunala skolor, andel (%)	Redovisas vid bokslut
Heltidstjänster i förskola med pedagogisk högskoleexamen, kommunal regi, andel (%)	Redovisas vid bokslut

Aktivitetsuppföljning

Ett växande Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Föreläsning för all personal som arbetar barn- och elevnära inom skolkontoret.	Genomförd
Verksamhetsbesök/lektionsobservationer	Genomförd
Fortbildning av rektorer i att leda en pedagogisk verksamhet.	Pågående
Öka andelen behöriga förskollärare och lärare med legitimation.	Pågående

Målområde

Ett hållbart Sala

Sala ska vara en socialt hållbar kommun för människor i livets alla skeden. Vi arbetar innovativt och kreativt för ökad mångfald och välfärd ur ett brett perspektiv.

Sala kommun värnar om naturtillgångar i en strävan för ekologisk mångfald. Vi använder våra resurser på ett hållbart sätt och vår strävan är att bli en helt fossilfri kommun

Den rika historien i hela Sala kommun har skapat ett kulturarv som måste vårdas. Vi värnar därför de kulturella värdena när vi bygger för framtiden.

Goda kommunikationer skapar möjligheter att ta tillvara närheten till större städer och ger tillgång till natur och kulturvärden.

Kommunens resurser ska användas så att god ekonomisk hushållning nås ur såväl ett finansiellt som verksamhetsperspektiv. Vi ska arbeta med långsiktiga investeringsplaner och med tydliga prioriteringar.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Fokus på människors hälsa och välmående genom hela livet.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på:

- Att bryta utanförskap och minskad segregation
- Livslångt lärande
- Folkhälsa – rörelse, friskvård, natur och kultur
- Friska bostäder, lokaler, luft och miljö
- Långsiktigt god ekonomi i kommunen

Vi har lyckats när:

- Koldioxidutsläppen minskar
- Utbildningsnivån ökar och studieresultaten blir bättre
- Folkhälsan förbättras
- Egenförsörjningen bland medborgarna ökar

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett hållbart Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Trivselenkät	Genomförd. Analys pågår
Skolinspektionens skolenkät	Resultat har ej publicerats. Presenteras vid delår
Närvarorapport	Pågående. Presenteras vid delår
Vårdnadshavarenkät	Resultat har ej publicerats. Presenteras vid delår

Aktivitetsuppföljning

Ett hållbart Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Centrala elevhälsans roll och uppdrag i det förebyggande och främjande arbetet i att fortbilda pedagogisk personal	Pågående
Arbeta främjande och förebyggande ur ett barn- och elevhälsoperspektiv	Pågående
Arbeta främjande, förebyggande och åtgärdande för att främja skolnärvaro tillsammans med närvaroteamet och implementering av "närvarocirkeln" samt robotar	Genomförd

Målområde Ett tryggt och rättvist Sala

Alla kommunmedborgare ska ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter. Tillsammans arbetar vi för ett jämlikt och jämställt samhälle där alla bidrar till varandras trygghet.

Kommunens medborgare, föreningar och näringsliv ska ges möjlighet till insyn och inflytande. Delaktighet ökar förtroendet

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Fokus på att skapa insyn och inflytande för våra medborgare, föreningar och näringsliv för att stärka trygghet och demokrati.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Ge möjlighet till inflytande via medborgardialoger och medborgarförslag
- Jämlikhet och likvärdighet råder både vad avser rättssäkerhet och service
- Samarbeta med civilsamhällets olika aktörer för mer förebyggande arbete med avsikt att fånga upp riskgrupper och minimera riskområden
- Tillsammans med fler aktörer verka för att minska risken för att utsättas för olyckor och brott samt för att öka tryggheten och tilliten till samhället och varandra genom dialog

Vi har lyckats när:

- Förtroendet för kommunen ökar
- Medborgarna är mer nöjda med kommunens verksamheter
- Den upplevda tryggheten i offentliga miljöer ökar
- Säkerheten (faktisk trygghet) ökar
- Demokratin stärks

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

 Resultatanalys Ett tryggt och rättvist Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
SCB- Salsa	Ej genomförd
Andel inskrivna barn på förskolan	Presenteras vid delår
Gymnasieelever med examen inom 3 år, kommunala skolor, andel (%)	Presenteras vid delår
Andel elever med annat modersmål ökar behörighet till gymnasiet	Presenteras vid delår

 Aktivitetsuppföljning Ett tryggt och rättvist Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Öka andelen elever som avslutar utbildningen med gymnasieexamen.	Pågående
Samverka med tekniska kontoret i arbetet med våra skollokaler	Pågående
Uppsökande verksamhet för förskolan	Genomförd
Vi fortsätter med SKUA (språk och kunskapsutvecklande arbetssätt)	Pågående

Nämndens egna utvecklingsmål

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Finns avvikelser/oönskade resultat kopplat till nämndens/kontorets grunduppdrag?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, kommunala skolor, andel (%)	2022 82,0%, 2023 84,5%
Lärare (heltidstjänster) med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne i grundskola åk 1-9, kommunala skolor, andel (%)	2022 64,6%, 2023 64,8%
Elever/lärare (heltidstjänst) i kommunal grundskola åk 1-9, lägeskommun, antal	2022 11,8 elever, 2023 11,5 elever
Gymnasieelever med examen inom 3 år, kommunala skolor, andel (%)	2022 64,7%, 2023 64,0%
Åtgärdsprogram skall minska	Pågående analys. Redovisas vid bokslut
Tillgång till medicinsk elevhälsopersonal	Pågående
Samverkan med centrala funktioner	Samverkan med centrala funktioner har ökat

Vilka utvecklingsmål och konkreta aktiviteter har nämnden satt kopplat till grunduppdraget?

Mål	Aktivitet
Fortsätta arbetet med en stärkt måluppfyllelse, höjd kvalitet och bättre resultat för eleverna	Att tillsammans med rektorer fortsätta utvecklingen av det systematiska kvalitetsarbetet som utgår från Skolverkets nationella mål och de lokala målen från KF Fortsatt arbete med fortbildning för all pedagogisk personal i arbete med god kvalitet i undervisningen genom ledning och stimulans både i förskolan och skolan

Vilka utvecklingsmål och konkreta aktiviteter har nämnden satt kopplat till grunduppdraget?

Att systematiskt arbeta för att stärka det kompensatoriska uppdraget inom kommunens förskolor och skolor	<p>Vi arbetar systematiskt enligt årshjulet med att fortbilda rektorer i sitt pedagogiska ledarskap, vilken genererar skickliga pedagoger i barngruppen/ klassrummet. Måluppfyllelsen ökar.</p> <p>Med god kvalitet i undervisningen blir lärmiljön inkluderande och färre elever har då behov av särskilt stöd. Andel åtgärdsprogram minskar.</p> <p>Genom att genomföra en ny resursfördelningsmodell utifrån SKRs modell ger vi alla barn och elever bättre kompensation att tillgodogöra sig undervisningen utifrån sina förutsättningar. Måluppfyllelsen ökar.</p>
Att öka likvärdigheten i arbetet med elevhälsan i kommunen	<p>Professionerna i EHT ska ha god kännedom om sina arbetsuppgifter för att stärka likvärdigheten i sina uppdrag.</p> <p>Alla skolor har tillgång till den medicinska elevhälsans kompetenser.</p> <p>Stärka rektor i sin roll som pedagogikens ledare och som ansvarig för elevhälsan.</p> <p>Organisation av centrala resursteamet CRT ska utvecklas.</p>
Att öka kvalitén i arbetet med stöd till elever i behov av särskilt stöd	<p>Stärka rektorer i sitt pedagogiska ledarskap, vilken genererar skickliga pedagoger i barngruppen/ klassrummet. Måluppfyllelsen ökar</p> <p>Med god kvalitet i undervisningen blir lärmiljön inkluderande och färre elever har då behov av särskilt stöd. Andel åtgärdsprogram minskar</p> <p>Öka samverkan med våra stödfunktioner som, centrala elevhälsans professioner, verksamhetsutvecklare och mediaenheten</p>

Kommunstyrelsen/Tekniska kontoret

Målområde

Ett växande Sala

Växande har flera dimensioner. En viktig dimension är att individer ges möjlighet att utvecklas och växa som individer, i ett livslångt lärande. En annan dimension är att kommunen också växer befolkningsmässigt och ekonomiskt hållbart.

En positiv befolkningsutveckling har stor betydelse för kommunens framtid, såväl när det gäller framtida skatteintäkter som för att berika kommunen genom att bidra med nya idéer, tankar och erfarenheter. Det innebär att kommunen behöver erbjuda god service men också verka för och stödja entreprenörsanda, företagsetableringar och företagsutveckling i syfte att skapa fler arbetstillfällen, ökad tillväxt och inflyttning till kommunen.

Sala är en företagsam kommun med god entreprenörsanda. Vi har ett differentierat näringsliv med allt ifrån tillverkningsindustri till tjänsteföretag och handel, och inte minst en stark grön näring. Det finns en god blandning av små, medelstora och stora företag. Näringslivet har en lokal förankring i samhället med bra kontaktnät och god samverkan mellan företag och organisationer. Sala kommun ska erbjuda Västmanlands bästa förutsättningar för företagande.

Ett starkt och diversifierat näringsliv är viktigt inte bara för att göra kommunen attraktiv. Det skapar också förutsättningar för att kunna finansiera det ökade tjänstebehov som tillväxt medför.

Förutsättningar för ökad inflyttning och företagande är att fler bostäder byggs, att det råder hög kvalitet och tillgänglighet inom förskola, skola och vård och omsorg. En utvecklad kollektivtrafik och infrastruktur möjliggör boende och arbete i alla delar av kommunen och ger tillgång till en större och flexiblare arbetsmarknad.

Civilsamhället har stor betydelse för kommunens attraktivitet och växtkraft. Ett rikt och starkt föreningsliv bidrar till folkhälsa och demokrati, och är en viktig faktor för många som väljer var de ska bosätta sig.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Sala ska erbjuda attraktiva boenden och verka för fler arbetstillfällen, stärkt näringsliv och bra utbildning i hela kommunen.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Arbeta proaktivt och ha beredskap vad gäller mark och planer
- Tydligt kommunicera det som är unikt i Sala, det småskaliga, kulturarv m m
- Uppfattas som en samarbetspartner som är enkel att arbeta med och service inriktad för att bygga goda relationer och förtroende
- Ha hög kvalitet i välfärdstjänster
- Ha bra tillgång till lokaler och fastigheter av god kvalitet
- Ständigt förbättra vårt arbete med verksamhetsetableringar

Vi har lyckats när:

- Antalet företag och arbetstillfällen ökar
- Antalet nyinflyttningar ökar
- Arbetslösheten minskar
- Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett växande Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Utbilda medarbetarna inom Samhällstekniska verksamheten.	Under året ska minst 40 % av medarbetarna inom Samhällstekniska praktisera 1 dag på en annan enhet inom Sala kommun. Aktiviteten pågår.

Aktivitetsuppföljning

Ett växande Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
-------------	-----------

Målområde

Ett hållbart Sala

Sala ska vara en socialt hållbar kommun för människor i livets alla skeden. Vi arbetar innovativt och kreativt för ökad mångfald och välfärd ur ett brett perspektiv.

Sala kommun värnar om naturtillgångar i en strävan för ekologisk mångfald. Vi använder våra resurser på ett hållbart sätt och vår strävan är att bli en helt fossilfri kommun

Den rika historien i hela Sala kommun har skapat ett kulturarv som måste vårdas. Vi värnar därför de kulturella värdena när vi bygger för framtiden.

Goda kommunikationer skapar möjligheter att ta tillvara närheten till större städer och ger tillgång till natur och kulturvärden.

Kommunens resurser ska användas så att god ekonomisk hushållning nås ur såväl ett finansiellt som verksamhetsperspektiv. Vi ska arbeta med långsiktiga investeringsplaner och med tydliga prioriteringar.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Fokus på människors hälsa och välmående genom hela livet.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på:

- Att bryta utanförskap och minskad segregation
- Livslångt lärande
- Folkhälsa – rörelse, friskvård, natur och kultur
- Friska bostäder, lokaler, luft och miljö
- Långsiktigt god ekonomi i kommunen

Vi har lyckats när:

- Koldioxidutsläppen minskar
- Utbildningsnivån ökar och studieresultaten blir bättre
- Folkhälsan förbättras
- Egenförsörjningen bland medborgarna ökar

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett hållbart Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Utbilda medarbetarna inom Samhällstekniska verksamheten.	Under året ska minst 40 % av medarbetarna inom Samhällstekniska praktisera 1 dag på en annan enhet inom Sala kommun. Aktiviteten pågår enligt plan.

Aktivitetsuppföljning

Ett hållbart Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Dialog med anhöriga om skolmåltider, bjuda på en skolmat på kvällen och informera. Måltidsledningen och kockar	Blivande föräldrar till elever i årskurs 7 på Valla- och Ekebyskolan bjuds in till en måltid 24-05-22 i samband med skolans föräldramöten för information och dialog kring skolmat och måltidsmiljö. Åkraskolan, Möklinta, Ransta och Björkgården under hösten. Datum ska bokas.
Sala 400 år, 15 april, serverades en festlig dessert i förskolor, skolor och på äldreboenden samt flera andra aktiviteter.	Bergsmansgatan 30 firade 1 år 24-04-30 och i samband med det bjöd Måltidsenheten på grillning och information/dialog till anhöriga. En desserttävling för Måltidsenhetens medarbetare skapade ett gemensamt engagemang för att bidra till stadens firande.

Målområde

Ett tryggt och rättvist Sala

Alla kommunmedborgare ska ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter. Tillsammans arbetar vi för ett jämlikt och jämställt samhälle där alla bidrar till varandras trygghet.

Kommunens medborgare, föreningar och näringsliv ska ges möjlighet till insyn och inflytande. Delaktighet ökar förtroendet

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Fokus på att skapa insyn och inflytande för våra medborgare, föreningar och näringsliv för att stärka trygghet och demokrati.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Ge möjlighet till inflytande via medborgardialoger och medborgarförslag
- Jämlikhet och likvärdighet råder både vad avser rättssäkerhet och service
- Samarbeta med civilsamhällets olika aktörer för mer förebyggande arbete med avsikt att fånga upp riskgrupper och minimera riskområden
- Tillsammans med fler aktörer verka för att minska risken för att utsättas för olyckor och brott samt för att öka tryggheten och tilliten till samhället och varandra genom dialog

Vi har lyckats när:

- Förtroendet för kommunen ökar
- Medborgarna är mer nöjda med kommunens verksamheter
- Den upplevda tryggheten i offentliga miljöer ökar
- Säkerheten (faktisk trygghet) ökar
- Demokratien stärks

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett tryggt och rättvist Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Tillgängliggöra kartdata för Salas kommuninvånare och tjänstepersoner sala.se startside, där man finner samhällsnyttig information som är kopplad till sin geografiska plats.	Karttjänsten finns nu tillgänglig, kommunkarta (sala.se) Nästa steg är att mäta antal besök på sidan och marknadsföra informationen.

Aktivitetsuppföljning

Ett tryggt och rättvist Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar

Nämndens egna utvecklingsmål

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Finns avvikelser/oönskade resultat kopplat till nämndens/kontorets grunduppdrag?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys

Vilka utvecklingsmål och konkreta aktiviteter har nämnden satt kopplat till grunduppdraget?

Mål	Aktivitet

Social- och arbetsmarknadsnämnden

Målområde

Ett växande Sala

Växande har flera dimensioner. En viktig dimension är att individer ges möjlighet att utvecklas och växa som individer, i ett livslångt lärande. En annan dimension är att kommunen också växer befolkningsmässigt och ekonomiskt hållbart.

En positiv befolkningsutveckling har stor betydelse för kommunens framtid, såväl när det gäller framtida skatteintäkter som för att berika kommunen genom att bidra med nya idéer, tankar och erfarenheter. Det innebär att kommunen behöver erbjuda god service men också verka för och stödja entreprenörsanda, företagsetableringar och företagsutveckling i syfte att skapa fler arbetstillfällen, ökad tillväxt och inflyttning till kommunen.

Sala är en företagsam kommun med god entreprenörsanda. Vi har ett differentierat näringsliv med allt ifrån tillverkningsindustri till tjänsteföretag och handel, och inte minst en stark grön näring. Det finns en god blandning av små, medelstora och stora företag. Näringslivet har en lokal förankring i samhället med bra kontaktnät och god samverkan mellan företag och organisationer. Sala kommun ska erbjuda Västmanlands bästa förutsättningar för företagande.

Ett starkt och diversifierat näringsliv är viktigt inte bara för att göra kommunen attraktiv. Det skapar också förutsättningar för att kunna finansiera det ökade tjänstebehov som tillväxt medför.

Förutsättningar för ökad inflyttning och företagande är att fler bostäder byggs, att det råder hög kvalitet och tillgänglighet inom förskola, skola och vård och omsorg. En utvecklad kollektivtrafik och infrastruktur möjliggör boende och arbete i alla delar av kommunen och ger tillgång till en större och flexiblare arbetsmarknad.

Civilsamhället har stor betydelse för kommunens attraktivitet och växtkraft. Ett rikt och starkt föreningsliv bidrar till folkhälsa och demokrati, och är en viktig faktor för många som väljer var de ska bosätta sig.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Sala ska erbjuda attraktiva boenden och verka för fler arbetstillfällen, stärkt näringsliv och bra utbildning i hela kommunen.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Arbeta proaktivt och ha beredskap vad gäller mark och planer
- Tydligt kommunicera det som är unikt i Sala, det småskaliga, kulturarv m m
- Uppfattas som en samarbetspartner som är enkel att arbeta med och serviceinriktad för att bygga goda relationer och förtroende
- Ha hög kvalitet i välfärdstjänster
- Ha bra tillgång till lokaler och fastigheter av god kvalitet
- Ständigt förbättra vårt arbete med verksamhetsetableringar

Vi har lyckats när:

- Antalet företag och arbetstillfällen ökar
- Antalet nyinflyttningar ökar
- Arbetslösheten minskar
- Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett växande Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Lägre antal aktuella hushåll som uppstår försörjningsstöd och fler i sysselsättning.	Utifrån Aktivitetsplikten har fler och nya former av insatser tagits fram tillsammans med enheten för Ekonomiskt bistånd och Arbetsmarknadsenheten. Under året har en kartläggning av individernas olika behov av insatser skett regelbundet, vilket lett till nya insatser och aktiviteter som kan erbjudas till klienter. Aktivitetsplikten bedöms kunna användas fullt ut under hösten.

Aktivitetsuppföljning

Ett växande Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Implementera aktivitetsplikten och utveckla verksamheter som kan möta upp de behov av insatser som finns.	Fler personer i olika former av åtgärder och insatser.

Målområde

Ett hållbart Sala

Sala ska vara en socialt hållbar kommun för människor i livets alla skeden. Vi arbetar innovativt och kreativt för ökad mångfald och välfärd ur ett brett perspektiv.

Sala kommun värnar om naturtillgångar i en strävan för ekologisk mångfald. Vi använder våra resurser på ett hållbart sätt och vår strävan är att bli en helt fossilfri kommun

Den rika historien i hela Sala kommun har skapat ett kulturarv som måste vårdas. Vi värnar därför de kulturella värdena när vi bygger för framtiden.

Goda kommunikationer skapar möjligheter att ta tillvara närheten till större städer och ger tillgång till natur och kulturvärden.

Kommunens resurser ska användas så att god ekonomisk hushållning nås ur såväl ett finansiellt som verksamhetsperspektiv. Vi ska arbeta med långsiktiga investeringsplaner och med tydliga prioriteringar.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Fokus på människors hälsa och välmående genom hela livet.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på:

- Att bryta utanförskap och minskad segregation
- Livslångt lärande
- Folkhälsa – rörelse, friskvård, natur och kultur
- Friska bostäder, lokaler, luft och miljö
- Långsiktigt god ekonomi i kommunen

Vi har lyckats när:

- Koldioxidutsläppen minskar
- Utbildningsnivån ökar och studieresultaten blir bättre
- Folkhälsan förbättras
- Egenförsörjningen bland medborgarna ökar

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett hållbart Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Psykiskt välmående ökar hos medborgarna.	Erbjudit personal kompetenshöjande insatser för att kunna möta upp behov hos medborgarna.
Minskning av koldioxidutsläpp.	Ett miljömedvetet tänkt finns vid planering och utförande av insatser.
Hanterbarhet vid negativ påverkan i verksamheterna.	Ett uppstartat arbete pågår för att utveckla befintliga krisberedskapsplaner.

Aktivitetsuppföljning

Ett hållbart Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Erbjuda stöd och hjälp till våldsutsatta och våldsutövare	Verksamheten arbetar med att säkerställa att rätt kompetens finns hos personal för att ge stöd och hjälp trots personalomsättning. Kompetensplan är under framtagande. Kompetenshöjande insatser erbjuds men begränsas utifrån ekonomiska förutsättningarna.
Planering av resor och alternativa transportmedel.	I innerstaden har enstaka bilrutter ersatts av cykel. En genomlysning har gjorts inom hela kontoret för att se över att rätt storlek på fordon används vid rätt tillfälle.
Upprätta Krisberedskapsplaner i alla verksamheter.	Sökt statsbidrag "Socialtjänsten och hälso- och sjukvårdens beredskap" för fortsatt arbete med den framtagna handlingsplanen från 2023. En projektgrupp har påbörjat ett arbete som ska leda till upprättande av krisberedskapsplaner.

Målområde

Ett tryggt och rättvist Sala

Alla kommunmedborgare ska ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter. Tillsammans arbetar vi för ett jämlikt och jämställt samhälle där alla bidrar till varandras trygghet.

Kommunens medborgare, föreningar och näringsliv ska ges möjlighet till insyn och inflytande. Delaktighet ökar förtroendet

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Fokus på att skapa insyn och inflytande för våra medborgare, föreningar och näringsliv för att stärka trygghet och demokrati.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Ge möjlighet till inflytande via medborgardialoger och medborgarförslag
- Jämlikhet och likvärdighet råder både vad avser rättssäkerhet och service
- Samarbeta med civilsamhällets olika aktörer för mer förebyggande arbete med avsikt att fånga upp riskgrupper och minimera riskområden
- Tillsammans med fler aktörer verka för att minska risken för att utsättas för olyckor och brott samt för att öka tryggheten och tilliten till samhället och varandra genom dialog

Vi har lyckats när:

- Förtroendet för kommunen ökar
- Medborgarna är mer nöjda med kommunens verksamheter
- Den upplevda tryggheten i offentliga miljöer ökar
- Säkerheten (faktisk trygghet) ökar
- Demokratin stärks

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett tryggt och rättvist Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Medborgarna är mer nöjda med kommunens verksamheter.	Arbetsgruppen som arbetar kommunövergripande med att skapa en e-tjänst för att lämna synpunkt och klagomål bidrar till ökad tillgängligt och det blir enklare att lämna synpunkter och klagomål.
Rättssäker handläggning och att rätt behov tillgodoses.	Egenkontroller genomförs på enheterna för att säkerställa en rättssäker handläggning. Eventuella brister hanteras.

Aktivitetsuppföljning

Ett tryggt och rättvist Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Handlingsplaner upprättas utifrån inkomna Synpunkter och klagomål.	Hantering av inkomna synpunkter och klagomål bidrar till förbättringsåtgärder i verksamheterna. Antalet inkomna synpunkter och klagomål har under första kvartalet minskat.
Arbeta systematiskt med egenkontroller, följer upp och förbättrar.	Det finns ännu inget resultat att analysera för perioden. Enheterna har inplanerat när egenkontroller sker och hur förbättringsarbete genomförs. Planer för hur fattade beslut systematiskt följs upp har upprättats under våren.

Nämndens egna utvecklingsmål

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Finns avvikelser/oönskade resultat kopplat till nämndens/kontorets grunduppdrag?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Antal enheter som genomfört årlig uppföljning av SAM.	Återkoppling från den årliga uppföljningen av SAM har ännu inte redovisats för HR.
Ekonomiskt utfall. Kontinuerlig sjukstatistik från HR.	Utifrån de insatser som genomförs för att minska sjuktalen ser vi en försiktig positiv trend. Minskningen kan härledas till ett regelbundet samarbete med HR och Företagshälsövården. Samt mer frekvent uppföljning vid frånvaro.

Vilka utvecklingsmål och konkreta aktiviteter har nämnden satt kopplat till grunduppdraget?

Mål	Aktivitet
100 % av enheterna använder sig av den kommunövergripande mallen för arbetsplatsträffar.	Verksamheterna arbetar enligt rutinerna för SAM.
Minska sjukfrånvaron med 1 % -enhet.	Aktivt arbete enligt kontorets tjänsteskrivelse "Plan för minskning av sjuktalen 2023".

Äldre-och omsorgsnämnden

Målområde

Ett växande Sala

Växande har flera dimensioner. En viktig dimension är att individer ges möjlighet att utvecklas och växa som individer, i ett livslångt lärande. En annan dimension är att kommunen också växer befolkningsmässigt och ekonomiskt hållbart.

En positiv befolkningsutveckling har stor betydelse för kommunens framtid, såväl när det gäller framtida skatteintäkter som för att berika kommunen genom att bidra med nya idéer, tankar och erfarenheter. Det innebär att kommunen behöver erbjuda god service men också verka för och stödja entreprenörsanda, företagsetableringar och företagsutveckling i syfte att skapa fler arbetstillfällen, ökad tillväxt och inflyttning till kommunen.

Sala är en företagsam kommun med god entreprenörsanda. Vi har ett differentierat näringsliv med allt ifrån tillverkningsindustri till tjänsteföretag och handel, och inte minst en stark grön näring. Det finns en god blandning av små, medelstora och stora företag. Näringslivet har en lokal förankring i samhället med bra kontaktnät och god samverkan mellan företag och organisationer. Sala kommun ska erbjuda Västmanlands bästa förutsättningar för företagande.

Ett starkt och diversifierat näringsliv är viktigt inte bara för att göra kommunen attraktiv. Det skapar också förutsättningar för att kunna finansiera det ökade tjänstebehov som tillväxt medför.

Förutsättningar för ökad inflyttning och företagande är att fler bostäder byggs, att det råder hög kvalitet och tillgänglighet inom förskola, skola och vård och omsorg. En utvecklad kollektivtrafik och infrastruktur möjliggör boende och arbete i alla delar av kommunen och ger tillgång till en större och flexiblare arbetsmarknad.

Civilsamhället har stor betydelse för kommunens attraktivitet och växtkraft. Ett rikt och starkt föreningsliv bidrar till folkhälsa och demokrati, och är en viktig faktor för många som väljer var de ska bosätta sig.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Sala ska erbjuda attraktiva boenden och verka för fler arbetstillfällen, stärkt näringsliv och bra utbildning i hela kommunen.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Arbeta proaktivt och ha beredskap vad gäller mark och planer
- Tydligt kommunicera det som är unikt i Sala, det småskaliga, kulturarv m m
- Uppfattas som en samarbetspartner som är enkel att arbeta med och service inriktad för att bygga goda relationer och förtroende
- Ha hög kvalitet i välfärdstjänster
- Ha bra tillgång till lokaler och fastigheter av god kvalitet
- Ständigt förbättra vårt arbete med verksamhetsetableringar

Vi har lyckats när:

- Antalet företag och arbetstillfällen ökar
- Antalet nyinflyttningar ökar
- Arbetslösheten minskar
- Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett växande Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Att brukarna upplever att de får god service och att de känner förtroende för kommunen som leverantör.	Ingen brukarundersökning har genomförts under första tertialet vilket innebär att det inte finns något resultat att redovisa och analysera.

Aktivitetsuppföljning

Ett växande Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Mobilt närvårdsteam i samverkan med Regionen.	Återinläggningarna har blivit färre.
Bemanning efter behov.	I det ansträngda ekonomiska läget är bemanningen mer återhållsam vilket påverkar medborgarens inflytande över när beviljade insatser ska utföras.

Målområde

Ett hållbart Sala

Sala ska vara en socialt hållbar kommun för människor i livets alla skeden. Vi arbetar innovativt och kreativt för ökad mångfald och välfärd ur ett brett perspektiv.

Sala kommun värnar om naturtillgångar i en strävan för ekologisk mångfald. Vi använder våra resurser på ett hållbart sätt och vår strävan är att bli en helt fossilfri kommun

Den rika historien i hela Sala kommun har skapat ett kulturarv som måste vårdas. Vi värnar därför de kulturella värdena när vi bygger för framtiden.

Goda kommunikationer skapar möjligheter att ta tillvara närheten till större städer och ger tillgång till natur och kulturvärden.

Kommunens resurser ska användas så att god ekonomisk hushållning nås ur såväl ett finansiellt som verksamhetsperspektiv. Vi ska arbeta med långsiktiga investeringsplaner och med tydliga prioriteringar.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Fokus på människors hälsa och välmående genom hela livet.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på:

- Att bryta utanförskap och minskad segregation
- Livslångt lärande
- Folkhälsa – rörelse, friskvård, natur och kultur
- Friska bostäder, lokaler, luft och miljö
- Långsiktigt god ekonomi i kommunen

Vi har lyckats när:

- Koldioxidutsläppen minskar
- Utbildningsnivån ökar och studieresultaten blir bättre
- Folkhälsan förbättras
- Egenförsörjningen bland medborgarna ökar

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Ett hållbart Sala

Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Ökad möjlighet till social samvaro och minska ofrivillig ensamhet.	Uppstartade träningsgrupper på dagverksamheten Mötesplatsen har varit fulltecknade. Behovet av fler anpassade mötesplatser och aktiviteter för Salas medborgare kvarstår.
Minskning av koldioxidutsläppen.	Ett miljömedvetet tänk finns vid planering och utförande av insatser.
Hanterbarhet vid negativ påverkan i verksamheterna.	Ett uppstartat arbete pågår för att utveckla befintliga krisberedskapsplaner.

Aktivitetsuppföljning

Ett hållbart Sala

Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
I samverkan med Kultur och fritidskontoret skapa fler mötesplatser och aktiviteter.	Under perioden har ingen samverkan genomförts för att skapa fler mötesplatser och aktiviteter.
Planering av resor och alternativa transportmedel.	I innerstaden har enstaka bilrutter ersatts av cykel. En genomlysning har gjorts inom hela kontoret för att se över att rätt storlek på fordon används vid rätt tillfälle.
Upprätta Krisberedskapsplaner i alla verksamheter.	Sökt statsbidrag "Socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens beredskap" för fortsatt arbete med den framtagna handlingsplanen från 2023. En projektgrupp har påbörjat ett arbete som ska leda till upprättande av krisberedskapsplaner.

Målområde

Ett tryggt och rättvist Sala

Alla kommunmedborgare ska ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter. Tillsammans arbetar vi för ett jämlikt och jämställt samhälle där alla bidrar till varandras trygghet.

Kommunens medborgare, föreningar och näringsliv ska ges möjlighet till insyn och inflytande. Delaktighet ökar förtroendet

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

Fokus på att skapa insyn och inflytande för våra medborgare, föreningar och näringsliv för att stärka trygghet och demokrati.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Ge möjlighet till inflytande via medborgardialoger och medborgarförslag
- Jämlikhet och likvärdighet råder både vad avser rättssäkerhet och service
- Samarbeta med civilsamhällets olika aktörer för mer förebyggande arbete med avsikt att fånga upp riskgrupper och minimera riskområden
- Tillsammans med fler aktörer verka för att minska risken för att utsättas för olyckor och brott samt för att öka tryggheten och tilliten till samhället och varandra genom dialog

Vi har lyckats när:

- Förtroendet för kommunen ökar
- Medborgarna är mer nöjda med kommunens verksamheter
- Den upplevda tryggheten i offentliga miljöer ökar
- Säkerheten (faktisk trygghet) ökar
- Demokratin stärks

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

 Resultatanalys Ett tryggt och rättvist Sala
Vilket/vilka av nämndens/kontorets resultat har en direkt koppling till ovanstående utpekade fokuspunkter?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Andelen personer med beviljade insatser som upplever medbestämmande och delaktighet ska öka med minst 2 % - enheter per verksamhetsområde.	I det ansträngda ekonomiska läget är bemanningen mer återhållsam vilket påverkar medborgarens inflytande över när beviljade insatser ska utföras. Kan leda till en minskad upplevelse av medbestämmande och delaktighet.
Medborgarna är mer nöjda med kommunens verksamheter.	Det finns ännu inget resultat att analysera för perioden.
Tillgängligheten av tjänster för medborgarna förenklas.	Arbetsgruppen som jobbar med den kommunövergripande synpunkt- och klagomålshandlingen klarar delvis av uppdraget att göra den tillgänglig utifrån alla målgrupper inom nämndens ansvarsområden.

 Aktivitetsuppföljning Ett tryggt och rättvist Sala
Med vilka konkreta aktiviteter beslutade i verksamhetsplanen ska nämnden/kontoret genom sitt grunduppdrag bidra till att utvecklingsmålet nås i detta målområde?

Aktiviteter	Kommentar
Fokusgrupper Enkäter Direkt medborgardialog	Boendemöten och Boenderåd har genomförts. Förslagets träd från Daglig verksamhet har träffats en gång. En samverkansträff med intresseorganisationerna FUB och Autism Västmanland. En "Frukostklubb" har genomförts under perioden. Inga enkäter genomförda under perioden.
Handlingsplaner utifrån inkomna Synpunkter och klagomål.	Totalt för perioden har 7 synpunkter inkommit vilket medfört handlingsplaner.
Öka antalet E-tjänster. Se över tillgängligheten för E-tjänster.	Deltagande i kommunövergripande arbetsgrupp för skapande av digital gemensam synpunkt- och klagomålshandling.

Nämndens egna utvecklingsmål

Använd nedanstående stödfrågor i analysarbetet:

- Finns avvikelser/oönskade resultat?
- Vad kan orsakerna vara till att resultatet ser ut som det gör?
- I vilken utsträckning har planerade aktiviteter genomförts?
- På vilket sätt har aktiviteterna påverkat måluppfyllelsen?
- För att nå en ökad måluppfyllelse – hur har aktiviteterna bidragit till utvecklingen?
- Fortsatt behov av prioriterade insatser under 2024, tidplan
- Åtgärdsförslag – prioriteringar på kort och lång sikt

Resultatanalys

Finns avvikelser/oönskade resultat kopplat till nämndens/kontorets grunduppdrag?

Resultat/indikator/nyckeltal	Analys
Antal enheter som genomfört årlig uppföljning av SAM.	Återkoppling från den årliga uppföljningen av SAM har ännu inte redovisats från HR.
Ekonomiskt utfall Kontinuerlig sjukstatistik från HR.	Utifrån de insatser som genomförs för att minska sjuktalet ser vi en försiktig positiv trend. Minskningen kan härledas till ett regelbundet samarbete med HR och företagshälsovården. Samt mer frekvent uppföljning vid frånvaro.

Vilka utvecklingsmål och konkreta aktiviteter har nämnden satt kopplat till grunduppdraget?

Mål	Aktivitet
100 % av enheterna använder sig av den kommunövergripande mallen för arbetsplatsträffar.	Verksamheterna arbetar enligt rutinerna för SAM.
Minska sjukfrånvaron med 1 % - enhet	Aktivt arbete enligt kontorets tjänsteskrivelse "Plan för minskning av sjuktalet 2023".

KSLU § 67 Budget 2025 med plan 2026-2028

INLEDNING

Underlag för budget 2025 med strategisk plan 2026-2028.

Beslutsunderlag

KS 2024.2347, Missiv från kommunstyrelsens ordförande

KS 2024.2348, Bilaga 1 Budgetberäkning

KS 2024.2349, Bilaga 2 Ekonomi i balans

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar,

att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar,

att driftbudgetramarna för nämnderna fastställs enligt bilaga 1, (1)

att investeringsbudgetramarna för nämnderna fastställs enligt bilaga 1, (2)

att utdebiteringen fastställs till 22,31% för året 2025 enligt bilaga 1, (3)

att till kommunstyrelsens förfogande anslås 10 000 tkr för år 2025 enligt bilaga 1, (4)

att resultatmålet för år 2025 fastställs till 53 112 tkr, år 2026 till 54 885 tkr, år 2027 till 56 807 tkr samt år 2028 till 58 797 tkr enligt bilaga 1, (5)

att ökningen av skatteintäkter, statsbidrag och utjämning ska vara större än nettokostnadsökningen, (6)

att styrelse och nämnder ska bedriva sin verksamhet inom av kommunfullmäktige beslutade anslag, (7)

att styrelse och nämnder ska se över möjligheterna till ökad intäktsfinansiering av sin verksamhet, (8)

att styrelse och nämnder ska kontinuerligt arbeta för att effektivisera verksamheterna med bibehållen kvalitet, (9)

att Kommunstyrelsen har under år 2025 rätt att omsätta lån, det vill säga låna upp motsvarande belopp på de lån som förfaller under 2025, (10)

att Kommunstyrelsen har under 2025 rätt att ytterligare upplåna, dvs öka kommunens skulder med totalt 150 000 tkr, (11)

att Salabostäder AB ska ge utdelning motsvarande statslåneränta + 1 procentenhet på insatt kapital, (12)

att Sala-Heby Energi AB ska ge utdelning motsvarande statslåneräntan + 1 procentenhet på insatt kapital, (13)

att inget utdelningskrav ska gälla för Sala Silvergruva AB, (14)

att Kommunstyrelsen ges i uppdrag att säkerställa en stärkt samordning och effektivt nyttjande av kommunens resurser inom de olika nämndernas verksamhetsområden, (15)

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

KSLU § 67 forts.

att Kommunstyrelsen ges i uppdrag att arbeta strategiskt med kommunens fastigheter i syfte att effektivisera, sänka kostnader och höja kvaliteten, (16)

att Kommunstyrelsen ges i uppdrag att samordna arbetet med en hållbar personalförsörjning i syfte att minska hela kommunens behov av hyrpersonal, (17)

att Kommunstyrelsen ges i uppdrag att inrätta ett landsbygdsråd, (18)

att Kommunstyrelsen ges i uppdrag att arbeta för en effektiv och hållbar hantering av massor i Sala kommun, (19)

att Kommunstyrelsen ges i uppdrag att samordna arbetet med att utveckla den strukturerade samverkan med civilsamhället, (20)

att Kommunstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med kultur- och fritidsnämnden fortsätta arbetet för framtidens badhus i kommunen, (21)

att Skolnämnden ges i uppdrag att fortsätta arbetet med en stärkt måloppfyllelse, höjd kvalitet och ökad likvärdighet för eleverna inom Sala kommuns skolor, (22)

att Skolnämnden ges i uppdrag att systematiskt arbeta för att stärka det kompensatoriska uppdraget inom kommunens förskolor och skolor, (23)

att Social- och arbetsmarknadsnämnden ges i uppdrag att arbeta med utvecklingen av familjecentral i Sala kommun, (24)

att Social- och arbetsmarknadsnämnden ges i uppdrag att tillsammans med äldre- och omsorgsnämnden identifiera områden för ökad samverkan, (25)

att Äldre- och omsorgsnämnden ges i uppdrag att fortsätta arbeta för att hålla sjukfrånvaron nere inom sina verksamheter, (26)

att Äldre och Omsorgsnämnden ges i uppdrag att inleda ett strategiskt arbete som syftar till att framtidssäkra organisationen för att möta demografiska behov, (27)

att Kultur- och fritidsnämnden ges i uppdrag att tillsammans med äldre- och omsorgsnämnden samverka i arbetet med meningsfull fritid för personer inom LSS, samt (28)

att Kultur- och fritidsnämnden ges i uppdrag att tillsammans med kommunstyrelsens verksamheter utveckla en kommunövergripande friluftslivsplan. (29)

Erik Hamrin (M) anmäler avsikt att inkomma med förslag till budget vid kommunstyrelsens sammanträde.

Beslutsgång

Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar,

att driftbudgetramarna för nämnderna fastställs enligt bilaga 1, (1)

att investeringsbudgetramarna för nämnderna fastställs enligt bilaga 1, (2) att utdebiteringen fastställs till 22,31% för året 2025 enligt bilaga 1, (3)

att till kommunstyrelsens förfogande anslås 10 000 tkr för år 2025 enligt bilaga 1, (4)

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

KSLU § 67 forts.

att resultatmålet för år 2025 fastställs till 53 112 tkr, år 2026 till 54 885 tkr, år 2027 till 56 807 tkr samt år 2028 till 58 797 tkr enligt bilaga 1, (5)

att ökningen av skatteintäkter, statsbidrag och utjämning ska vara större än nettokostnadsökningen, (6)

att styrelse och nämnder ska bedriva sin verksamhet inom av kommunfullmäktige beslutade anslag, (7)

att styrelse och nämnder ska se över möjligheterna till ökad intäktsfinansiering av sin verksamhet, (8)

att styrelse och nämnder ska kontinuerligt arbeta för att effektivisera verksamheterna med bibehållen kvalitet, (9)

att Kommunstyrelsen har under år 2025 rätt att omsätta lån, det vill säga låna upp motsvarande belopp på de lån som förfaller under 2025, (10)

att Kommunstyrelsen har under 2025 rätt att ytterligare upplåna, dvs öka kommunens skulder med totalt 150 000 tkr, (11)

att Salabostäder AB ska ge utdelning motsvarande statslåneränta + 1 procentenhet på insatt kapital, (12)

att Sala-Heby Energi AB ska ge utdelning motsvarande statslåneräntan + 1 procentenhet på insatt kapital, (13)

att inget utdelningskrav ska gälla för Sala Silvergruva AB, (14)

att Kommunstyrelsen ges i uppdrag att säkerställa en stärkt samordning och effektivt nyttjande av kommunens resurser inom de olika nämndernas verksamhetsområden, (15)

att Kommunstyrelsen ges i uppdrag att arbeta strategiskt med kommunens fastigheter i syfte att effektivisera, sänka kostnader och höja kvaliteten, (16) att

Kommunstyrelsen ges i uppdrag att samordna arbetet med en hållbar personalförsörjning i syfte att minska hela kommunens behov av hyrpersonal, (17)

att Kommunstyrelsen ges i uppdrag att inrätta ett landsbygdsråd, (18)

att Kommunstyrelsen ges i uppdrag att arbeta för en effektiv och hållbar hantering av massor i Sala kommun, (19)

att Kommunstyrelsen ges i uppdrag att samordna arbetet med att utveckla den strukturerade samverkan med civilsamhället, (20)

att Kommunstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med kultur- och fritidsnämnden fortsätta arbetet för framtidens badhus i kommunen, (21)

att Skolnämnden ges i uppdrag att fortsätta arbetet med en stärkt måluppfyllelse, höjd kvalitet och ökad likvärdighet för eleverna inom Sala kommuns skolor, (22)

att Skolnämnden ges i uppdrag att systematiskt arbeta för att stärka det kompensatoriska uppdraget inom kommunens förskolor och skolor, (23)

att Social- och arbetsmarknadsnämnden ges i uppdrag att arbeta med utvecklingen av familjecentral i Sala kommun, (24)

att Social- och arbetsmarknadsnämnden ges i uppdrag att tillsammans med äldre- och omsorgsnämnden identifiera områden för ökad samverkan, (25)

att Äldre- och omsorgsnämnden ges i uppdrag att fortsätta arbeta för att hålla sjukfrånvaron nere inom sina verksamheter, (26)

att Äldre och Omsorgsnämnden ges i uppdrag att inleda ett strategiskt arbete som syftar till att framtidssäkra organisationen för att möta demografiska behov, (27)

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

KSLU § 67 forts.

att Kultur- och fritidsnämnden ges i uppdrag att tillsammans med äldre- och omsorgsnämnden samverka i arbetet med meningsfull fritid för personer inom LSS, samt (28)

att Kultur- och fritidsnämnden ges i uppdrag att tillsammans med kommunstyrelsens verksamheter utveckla en kommunövergripande friluftslivsplan. (29)

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

Budgetberäkning 2025-2028, Samverkan för Sala

Förutsättningar för beräkningar

Kommunalskatt	22,31%				
Befolkningstal antal invånare		2025	2026	2027	2028
		22 838	22 839	22 848	22 859
Beräknad snittränta/år, nyupplåning och omsättning av lån		2025	2026	2027	2028
		2,99%	3,13%	3,22%	3,33%
Pensionskostnader	KPA:s prognos 2024-04-15				
Skatteintäkter, generella statsbidrag utjämning och fastighetsavgift	Cirkulär 24:27 2024-04-26				
Prel PO-pålägg 2025	41,40%	Cirkulär 24:27 2024-04-26			
Prel PO-pålägg 2026	39,80%	Cirkulär 24:27 2024-04-26			
Prel PO-pålägg 2027	40,50%	Cirkulär 24:27 2024-04-26			
Prel PO-pålägg 2028	40,50%	Cirkulär 24:27 2024-04-26			
Internränta 2025	2,50%	Cirkulär 24:13 2024-02-08			
PKV	Cirkulär 24:27 2024-04-26				

Prisindex för kommunal verksamhet	2025	2026	2027	2028
Arbetskraftskostnad	-0,7%	2,2%	3,8%	3,8%
Övrig förbrukning	2,4%	2,5%	2,5%	2,5%
Prisförändring	0,25%	2,29%	3,40%	3,40%

Beräkning

	2025	2026	2027	2028
Skatteintäkt	-1 253 345	-1 294 734	-1 339 411	-1 390 941
Gen. statsbidrag, utjämning, fastighetsavg.	-517 106	-534 780	-554 162	-568 959
<i>Årets resultatmål</i>	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%
Årets resultat, inkl återställande av neg resultat	53 114	54 885	56 807	58 797
Kommunstyrelsens förfogande	10 000	26 765	15 657	10 528
<i>KS förfogande andel av skatter, bidrag o utjämn</i>	0,56%	1,46%	0,83%	0,54%
Pensionskostnader	134 735	121 351	126 750	130 838
Arbetsgivaravgifter	301 556	311 477	321 726	332 314
Avskrivningar	102 614	105 764	105 004	104 821
Finansnetto	27 977	30 915	31 844	33 075
PO-pålägg	-395 213	-392 981	-405 950	-419 346
Kapitaltjänstkostnader	-143 933	-155 488	-155 658	-156 986
Återstår att fördela ut i ramar	-1 679 601	-1 726 827	-1 797 393	-1 865 860

Resultaträkning

Tkr	Bokslut 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Verksamhetens intäkter	449 359	365 720	449 359	449 359	449 359	449 359
Verksamhetens kostnader	-2 019 659	-1 927 442	-2 036 105	-2 087 308	-2 149 276	-2 212 566
Avskrivningar	-94 698	-89 231	-102 614	-105 764	-105 004	-104 821
VERKSAMHETENS	-1 664 998	-1 650 953	-1 689 361	-1 743 713	-1 804 922	-1 868 028
NETTOKOSTNADER						
Skatteintäkter	1 178 299	1 201 272	1 253 345	1 294 734	1 339 411	1 390 941
Generella statsbidrag och utjämning	486 229	486 561	517 106	534 780	554 162	568 959
Finansiella intäkter	14 718	7 078	6 498	6 498	6 498	6 498
Finansiella kostnader	-21 309	-27 079	-34 474	-37 413	-38 342	-39 572
RESULTAT FÖRE EXTRA- ORDINÄRA POSTER	-7 061	16 879	53 114	54 885	56 807	58 797
Extraordinära intäkter	0	0	0	0	0	0
Extraordinära kostnader	0	0	0	0	0	0
ÅRETS RESULTAT	-7 061	16 879	53 114	54 885	56 807	58 797

Kassaflödesanalys

Tkr	Bokslut 2023	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
LÖPANDE VERKSAMHET						
Årets resultat	-7 061	33 900	53 114	54 885	56 807	58 797
Justering för ej likviditetpåverkande poster		87 171	99 740	103 096	102 518	102 679
Övriga likviditetpåverkande poster		10 062	4 500	23 049	12 200	2 932
Poster som redovisas i annan sektion		-94 928	1 122	1 122	1 122	1 122
Medel från vh före förändring av rörelsekapital		36 205	158 475	182 153	172 647	165 530
Ökning/minskning kf fordringar		0	0	-4 094	-7 227	-7 502
Ökning/minskning kortfristiga skulder		0	0	7 750	13 681	14 201
Ökning/minskning förråd och varulager		0	0	-272	-480	-498
Kassaflöde löpande verksamhet		36 205	158 475	185 536	178 620	171 730
INVESTERINGSVERKSAMHET						
Investering i immateriella tillgångar		0	0	0	0	0
Försäljning av immateriella tillgångar		0	0	0	0	0
Investering i materiella tillgångar		-355 049	-206 007	-156 430	-134 299	-157 209
Försäljning av materiella tillgångar		95 850	0	0	0	0
Investering i finansiella tillgångar		-2 193	0	0	0	0
Avyttring av finansiella tillgångar		0	0	0	0	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-261 392	-206 007	-156 430	-134 299	-157 209
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN						
Nyupptagna lån		190 000	150 000	0	0	0
Amortering av långfristiga skulder		-10 670	-6 850	-6 350	-5 263	-500
Amortering av skulder för finansiell leasing		0	0	0	0	0
Ökning långfristiga fordringar		0	0	0	0	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		179 330	143 150	-6 350	-5 263	-500
BIDRAG TILL STATLIG INFRASTRUKTUR						
Bidrag till statlig infrastruktur		0	6 325	6 350	4 000	4 000
Kassaflöde från bidrag till statlig infrastruktur		0	6 325	6 350	4 000	4 000
Årets kassaflöde		-45 856	101 943	29 106	43 059	18 021
Likvida medel vid årets början		119 260	73 404	175 347	204 453	247 512
Likvida medel vid årets slut	119 260	73 404	175 347	204 453	247 512	265 533

Balansräkning

Tkr	Bokslut 2023	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
TILLGÅNGAR						
Anläggningstillgångar						
Materiella anläggningstillgångar		0	0	0	0	0
Mark, byggnader, tekniska anläggningar		0	0	0	0	0
Maskiner och inventarier		0	0	0	0	0
Finansiella anläggningstillgångar		0	0	0	0	0
Summa anläggningstillgångar	1 936 791	2 193 816	2 291 586	2 318 081	2 334 054	2 382 389
Omsättningstillgångar						
Förråd	12 357	12 357	12 357	12 629	13 109	13 607
Fordringar	186 098	186 098	186 098	190 192	197 419	204 921
Kassa och bank	119 260	73 404	175 349	204 455	247 514	265 535
Summa omsättningstillgångar	317 715	271 859	373 804	407 276	458 042	484 063
SUMMA TILLGÅNGAR	2 254 505	2 465 675	2 665 389	2 725 357	2 792 096	2 866 452
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER						
Eget kapital						
Ingående eget kapital	740 326	733 265	767 165	820 279	875 164	931 972
Årets resultat	-7 061	33 900	53 114	54 885	56 807	58 797
Summa eget kapital	733 265	767 165	820 279	875 164	931 972	990 769
Avsättningar för pensioner	44 538	42 478	39 603	36 936	34 449	32 307
Skulder						
Långfristiga skulder	1 124 432	1 303 762	1 453 237	1 453 237	1 451 974	1 455 474
Kortfristiga skulder	352 270	352 270	352 270	360 020	373 701	387 902
Summa skulder	1 476 702	1 656 032	1 805 507	1 813 257	1 825 675	1 843 376
SUMMA EGET KAPITAL , AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	2 254 505	2 465 675	2 665 389	2 725 357	2 792 096	2 866 452

Investeringsbudget/Plan

	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
Kommunstyrelsen					
Kommundirektör/Stab för utv o förv	6 532	2 640	1 738	1 600	987
Personalkontor	0	0	0	0	0
Ekonomikontor	0	0	0	0	0
Räddningstjänst	3 300	1 000	3 300	0	1 000
Tekniskt kontor, inkl exploateringsinv	172 275	145 825	121 485	141 275	179 515
Samhällsbyggnadskontor	-600	-600	-600	-600	-600
Summa Kommunstyrelsen	181 507	148 865	125 923	142 275	180 902
Kultur- och fritidsnämnd	2 500	0	500	500	500
Skolnämnd	16 600	3 400	4 500	5 500	7 500
Äldre- och omsorgsnämnd	5 400	350	100	5 100	100
Social- och arbetsmarknadsnämnd	0	0	0	0	0
Summa	206 007	152 615	131 023	153 375	189 002

	Plan 2030	Plan 2031	Plan 2032	Plan 2033	Plan 2034
Kommunstyrelsen					
Kommundirektör/Stab för utv o förv	5 342	657	502	0	0
Personalkontor	0	0	0	0	0
Ekonomikontor	0	0	0	0	0
Räddningstjänst	1 300	3 300	8 550	700	3 000
Tekniskt kontor, inkl exploateringsinv	145 950	62 750	42 450	46 750	40 650
Samhällsbyggnadskontor	-600	-600	-600	0	0
Summa Kommunstyrelsen	151 992	66 107	50 902	47 450	43 650
Kultur- och fritidsnämnd	500	500	500	0	0
Skolnämnd	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500
Äldre- och omsorgsnämnd	100	100	100	100	0
Social- och arbetsmarknadsnämnd	0	0	0	0	0
Summa	156 092	70 207	55 002	51 050	47 150

NÄMNSRAMAR	2024			2025			2026			2027			2028		
	TEKNISK RAM 2024	DIFFERENS BUDGET 2024 OCH TEKNISK RAM 2024	BUDGET 2024	TEKNISK RAM 2025	PRIO 2025	BUDGET 2025	TEKNISK RAM 2026	PRIO 2026	PLAN 2026	TEKNISK RAM 2027	PRIO 2027	PLAN 2027	TEKNISK RAM 2028	PRIO 2028	PLAN 2028
<i>Nämnder/avdelningar</i>															
Kommunstyrelse	242 657	1 750	245 129	246 178	8 250	254 428	251 884	8 250	260 134	260 960	8 250	269 210	271 366	8 250	279 616
Revision	1 196	0	1 196	1 199	47	1 246	1 227	47	1 274	1 269	47	1 316	1 313	47	1 360
Överförmyndare	3 300	0	3 431	3 297	0	3 297	3 374	0	3 374	3 491	0	3 491	3 611	0	3 611
Kultur- och fritidsnämnd	64 401	1 100	65 638	64 897	2 810	67 707	66 472	2 847	69 319	68 844	10 909	79 753	71 307	8 977	80 284
Skolnämnd	639 554	16 500	645 105	653 676	18 733	672 409	666 973	20 176	687 149	687 686	18 824	706 510	709 450	17 548	726 998
Äldre- och omsorgsnämnd	489 094	19 220	507 493	506 377	14 220	520 597	528 556	14 220	542 776	555 932	14 219	570 151	587 772	14 221	601 993
Social- och arbetsmarknadsnämnd	146 929	9 400	158 626	147 509	12 407	159 916	151 167	11 633	162 800	156 601	10 360	166 961	162 310	9 690	172 000
SUMMA NETTOKOSTNADER OVAN	1 587 131	47 970	1 626 618	1 623 134	56 467	1 679 601	1 669 654	57 173	1 726 827	1 734 784	62 609	1 797 393	1 807 127	58 733	1 865 860
FINANSFÖRVALTNING	-1 643 685	0	-1 643 685	-1 732 715	0	-1 732 715	-1 781 712	0	-1 781 712	-1 854 200	0	-1 854 200	-1 924 657	0	-1 924 657
BERÄKNAT RESULTAT	-56 554	47 970	-17 067	-109 581	56 467	-53 114	-112 058	57 173	-54 885	-119 416	62 609	-56 807	-117 530	58 733	-58 797
Resultatmål						- 53 114			- 54 885			- 56 807			- 58 797
Kvarvarande prioriteringsutrymme						0			0			0			0

EKONOMI I BALANS Sala

MÅL 1: RESULTAT AV SKATTER OCH BIDRAG, Målvärde mandatperiod: 2,2%; Målvärde planperiod: 3,0%

MÅL 2: SJÄLVFINANSIERING INVESTERINGAR, återstående självfinansieringsutrymme, Mkr

MANDATPERIOD 2023-2026 PLANPERIOD 2025-2028

1,7%	3,0%
3,5	148,8

 RESULTAT SOM ANDEL AV SKATTER OCH BIDRAG: Nuvarande (Beslutat mål), Mkr
RESULTAT SOM ANDEL AV SKATTER OCH BIDRAG: Nuvarande (Beslutat mål), %

 SJÄLVFINANSIERADE INVESTERINGAR: Beslutade (Återstår), Mkr

 PRIORITERINGAR: Beslutade (Återstår), Mkr

2025 2026 2027 2028

53 (53)	55 (55)	57 (57)	59 (59)
3 % (3 %)	3 % (3 %)	3 % (3 %)	3 % (3 %)

56 (100)	153 (8)	131 (31)	153 (11)
----------	---------	----------	----------

56 (0)	57 (0)	63 (0)	59 (0)
--------	--------	--------	--------

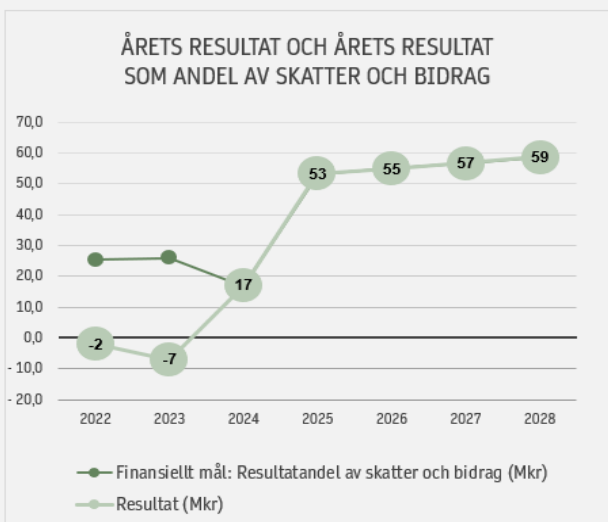

Diagram 1: visar avvikelserna mellan resultatmål och resultat i planen över tid i mkr.

Diagram 2: visar investeringsutrymmet jämfört med investeringsplanen för självfinansierade investeringar över tid.

Budget 2025
Strategisk plan 2026–2028
KOMMUNFULLMÄKTIGE

SALA KOMMUN

SAMMANFATTNING AV KOMMUNENS STYRMODELL

KOMMUNFULLMÄKTIGES VISION av hur kommunen ska utvecklas - är utgångspunkten för målstyrningsprocessen. Utifrån visionen beslutar fullmäktige om budget och plan för en fyraårig planperiod.

MÅLOMRÅDEN som ses som strategiskt viktiga att prioritera för att nå visionen har utpekats.

- *Ett växande Sala*
- *Ett hållbart Sala*
- *Ett tryggt och rättvist Sala*

LÅNGSIKTIGA UTVECKLINGSMÅL knutna till målområdena har beslutats och viktiga områden att fokusera på har angetts.

RESULTATINDIKATORER visar hur väl målet är uppnått. Indikatorerna kan vara kommunövergripande eller nämndspecifika.

BUDGETDOKUMENTET innehåller de ekonomiska ramarna för nämnderna och de mål som fullmäktige vill att kommunen skall uppnå de kommande fyra åren. Budgetprocessen inleds med ett tillfälle där nuläge och omvärldsfaktorer presenteras för kommunstyrelsens ledningsutskott, nämndernas presidier samt kommunledning. Vid en budgetkickoff diskuteras därefter prioriteringar i driftsbudget, investeringar och målstyrning på en övergripande nivå. Finansförvaltningen presenterar budgetförutsättningarna inför den kommande budgetperioden. Nämnderna sammanställer sina investeringsbehov och förslag till prioriteringar som presenteras kommunstyrelsens budgetberedning. Kommunfullmäktige fattar därefter normalt beslut om budget under sommaren.

I VERKSAMHETSPLANERNA beskriver nämnderna hur ramarna fördelas och hur den egna verksamheten ska utvecklas och bidra till att uppfylla fullmäktiges utvecklingsmål.

BOKSLUTET REDOVISAR ÅRLIGEN en samlad redogörelse för *God ekonomisk hushållning*. Där görs en sammanvägning av det ekonomiska resultatet samt hur väl målen har uppfyllts.

INNEHÅLL

SALA KOMMUNS BUDGET 2025 I KORTHET	7
SAMVERKAN FÖR SALA - BUDGETSKRIVELSE 2025 PLAN 2026–2028.....	8
Politiskt förord.....	8
Budgetprocessen och budgetmodell med prislappar	9
En kommun som växer och utvecklas.....	9
Grunden läggs i skolan	10
Utbildning och arbetsmarknad	11
Förebygga ohälsa	12
En trygg vård och omsorg.....	13
En attraktiv arbetsgivare	14
Social hållbarhet.....	14
Klimat och miljö för framtiden	15
Hela kommunen ska leva och växa.....	16
Ett brett och mångfacetterat kultur- och fritidsutbud för alla.....	16
Beredskap för en orolig omvärld	17
Demokrati	18
Långsiktigt hållbar ekonomi	19
Ekonomiska prioriteringar	20
Beslutspunkter	22
FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR BUDGET 2025 OCH PLAN 2026–2028.....	24
Utdrag ur SKR cirkulär 24:27.	24
Utdrag ur sammanfattade slutsatser i SKR:s Ekonomirapport maj 2024.....	27
God ekonomisk hushållning	31
Kommunalskatt och kommunalekonomisk utjämning	32
Investeringsbudget/plan	34
Lånefinansiering	35
Soliditet	35
Finansnetto	36
Verksamhetens nettokostnader	37
Känslighetsanalys	38
KOMMUNENS VISION OCH MÅL	39
Vision.....	39
Målområden.....	39
Utvecklingsmål	39
EKONOMISKA SAMMANSTÄLLNINGAR.....	42
Resultatbudget/plan.....	42
Finansieringsbudget/plan.....	43
Balansbudget/plan	44
Driftbudget/plan	45
Investeringsbudget/plan	45

TABELLFÖRTECKNING

Tabell 1 Finansiella mål Budget 2025, Plan 2026–2028.....	31
Tabell 2 Skatter, bidrag, utjämning, fastighetsavgift, mnkr.....	34
Tabell 3 Självfinansieringsutrymme, investeringsbudget och självfinansieringsgrad	35
Tabell 4 Soliditet	36
Tabell 5 Beräknad snittränta och räntekostnader	36
Tabell 6 Pensionskostnader	37
Tabell 7 Kommunstyrelsens förfogande.....	37
Tabell 8 Känslighetsanalys.....	38
Tabell 9 Resultatbudget 2025 och plan 2026–2028, mnkr	42
Tabell 10 Finansieringsbudget 2025 och plan 2026–2028, mnkr	43
Tabell 11 Balansbudget 2025 och plan 2026–2028, mnkr.....	44
Tabell 12 Nämndernas driftbudget 2025 och plan 2026–2028, mnkr	45
Tabell 13 Investeringsbudget 2025 och plan 2026–2028 per nämnd, mnkr.....	45
Tabell 14 Tekniska kontorets investeringsbudget på programnivå 2025 plan 2026–2028, mnkr.....	46
Tabell 15 Exploateringsbudget 2025 plan 2026–2028, mnkr	46
Tabell 16 Noter (1–7)	47

SALA KOMMUNS BUDGET 2025 I KORTHET

KOMMUNALSKATTEN i Sala kommun är 2025 oförändrad och uppgår till 22,31.

INVÅNARANTALET är beräknat till 22 838 invånare.

RESULTATET för 2025 budgeteras till ett positivt resultat på 53,1 mnkr vilket motsvarar 3 % av skatter, generella statsbidrag och utjämning.

NÄMNDERNAS DRIFTSBUDGET uppgår till totalt 1 679,6 mnkr.

Nämnd	Nettoram, mnkr
Kommunstyrelsen, inklusive Överförmyndare, Revision och Bygg- och Miljönämnden	259,0
Kultur- och fritidsnämnden	67,7
Skolnämnden	672,4
Äldre- och omsorgsnämnden	520,6
Social- och arbetsmarknadsnämnden	159,9
Total nettoram	1 679,6

Nämndernas driftsbudgetramar har räknats upp med i genomsnitt 3,3 % jämfört med föregående år.

INVESTERINGSBUDGETEN uppgår till totalt 206,0 mnkr.

Nämnd	Nettoram, mnkr
Kommunstyrelsen	181,5
- varav Tekniska kontoret	172,3
Kultur- och fritidsnämnden	2,5
Skolnämnden	16,6
Äldre- och omsorgsnämnden	5,4
Social- och arbetsmarknadsnämnden	0,0
Total nettoram	206,0

Merparten av investeringarna utförs av Tekniska kontoret. 104,7 mnkr avser renovering, om- och nybyggnation där skollokaler är den största utgiftsposten. Största delen av de resterande investeringarna återfinns på den tekniska sidan där gator, vägar och parker beräknas till 27,6 mnkr och VA-verksamheten till 35,6 mnkr.

SAMVERKAN FÖR SALA - BUDGETSKRIVELSE 2025 PLAN 2026–2028

Politiskt förord

Efter svåra år med krig i Europa står Sala kommun nu tillsammans med resten av Sverige i en lågkonjunktur som är den tuffaste ekonomiska situationen sedan 90-talskrisen. 2023 var ett tufft år för Sala kommun som även drabbades av stora översvämningar och en förstagångshändelse i Sverige genom den afrikanska svinpesten. Många osäkerhetsfaktorer riskerar att slå hårt mot vår kommun och våra kommuninvånare på flera sätt. De utmaningar som det innebär gör att vi behöver samlas och samarbeta bättre med de resurser som finns att tillgå.

Det tuffa ekonomiska läget kräver ett hårt arbete för att säkerställa god ekonomisk hushållning och en långsiktigt hållbar ekonomi för kommunen. De kommande åren behöver starka ekonomiska resultat för att hantera de stora behov av om- och nybyggnation av fastigheter som inrymmer kommunens verksamhet.

I tider av polarisering och upplevelsen av att samhället drar isär är det viktigt att stå upp för och värna demokratin och alla människors lika värde. I Sala kommun ska människor ges möjlighet till ett gott liv utifrån sina förutsättningar. Vi ska ha ett tryggt och sammanhållet samhälle med god välfärd och likvärdiga levnadsvillkor där kommuninvånarna kan känna framtidstro.

I Sala kommun finns det goda möjligheter att leva ett gott liv. Vi bor nära naturen, har ett rikt föreningsliv och ett levande kulturarv. Människorna som bor i vår kommun har alltså bra förutsättningar för en god folkhälsa. Sala är en geografiskt stor kommun och det finns många fördelar med möjligheterna som den mysiga stadskärnan ger i kombination med den levande landsbygden. Detta är en tillgång för alla oss som bor här och även ett stort attraktionsvärde som kan locka nya Salabor och besökare.

En välfärd av hög kvalitet är centralt för ett tryggt samhälle som bygger på tillit och framtidstro. Ett stort arbete pågår för att skolresultaten ska öka genom ökad måluppfyllelse, likvärdighet och möjligheter till stöd. En viktig nyckel är fler behöriga lärare. Likaså står äldreomsorgen inför en utmaning med att rekrytera de undersköterskor som behövs för en trygg äldreomsorg de kommande åren. Arbetsmiljön är en förutsättning för att trygga omsorgen av våra äldre i framtiden.

Kommunen ska ses som en helhet. De olika förutsättningarna i kommunen ska ses som en styrka. Sala kommun ska vara ett hållbart och tryggt samhälle med livskvalitet och växtkraft.

Amanda Lindblad (S)
Johanna Ritvadotter (V)

Anders Wigelsbo (C)
Ingela Kilholm Lindström (MP)

Budgetprocessen och budgetmodell med prislappar

Sala kommun har genom Sveriges kommuner och regioner (SKR) givits möjlighet delta i ett projekt där målet är att genomföra en budgetprocess som utgår från en resursfördelningsmodell baserad på verksamheters prislappar. Kommunstyrelsen har beslutat att Sala kommun ska delta i projektet. Strategisk plan och budget år 2025–2028 är den första att tas fram inom ramen för projektet.

Kommunsektorn står inför större utmaningar än på många år: en ökad andel äldre, brist på arbetskraft med efterfrågad kompetens, ökande sociala klyftor, förändrad demografi, orolig omvärld med kraftig inflation med mera. Dessa förutsättningar innebär fortsatta behov av prioriteringar och effektiviseringar för en ekonomi i balans och god ekonomisk hushållning. Ekonomi i balans börjar med en budget i balans.

Resursfördelningsmodellen baserad på prislappar syftar till att skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar ekonomi. Det ska uppnås genom realistiska och transparenta tekniska budgetramar som baseras på en tydlig koppling mellan demografi, intäkter, kostnader och andra förutsättningar som olika kommuner har. Utöver de tekniska ramarna tillkommer politiska prioriteringar av olika typer av verksamheter. När modellen är fullt implementerad kommer de politiska prioriteringarna vara synliggjorda och transparensen ökar. Modellen skapar också en tydlig koppling mellan driftbudget och investeringar och ska ge förbättrade förutsättningar för långsiktig ekonomisk planering.

En kommun som växer och utvecklas

För att kunna garantera en trygg välfärd av god kvalitet på sikt behöver kommunen säkerställa en långsiktigt stabil ekonomisk grund. En stabil kommunal ekonomi förutsätter ett aktivt arbete för att stimulera etableringar, bostadsbyggande och företagande. Parallellt med arbetet med framtagande av exploaterbar verksamhetsmark ska även arbetet med planering av nya bostadsområden i kommunen fortsätta.

En kommuns attraktivitet påverkas både av hur väl välfärd och samhällsservice fungerar, och av hur bemötandet från kommunen upplevs. De är alla viktiga delar för att utveckla Sala kommuns strategiska näringslivsarbete som ska stimulera etablering av handel och verksamheter såväl som ett bra klimat för våra redan existerande företag och näringar. Det innebär fler arbetstillfällen och

en växande kommun. Fler arbetstillfällen är en viktig del i en hållbar tillväxt och kommunen ska arbeta aktivt för fler etableringar samt utveckling av befintliga företag och offentlig verksamhet. Dialogen med det lokala näringslivet ska stärkas och utvecklas, bland annat genom arbetet med det näringslivsstrategiska programmet.

Sala kommun ska fortsätta att arbeta aktivt för att vara en skicklig upphandlare, och stärka samarbetet med de lokala företagen för att få ökad förståelse och samsyn kring vilka möjligheter kommunal upphandling medför.

Genom att öka kunskapen om en plats kan dess konkurrenskraft stärkas. Sala kommun ska fortsätta arbeta med sitt varumärke och marknadsföringen av kommunen som en plats att leva, bo, besöka och vara verksam i. 400 årsjubileet är starten på ett långsiktigt arbete som ska stärka Salas attraktivitet.

Ett starkt och robust samhälle tar tillvara olika aktörers styrkor och hjälper varandra både i vardagen och vid samhällsutmaningar. Den strukturerade och långsiktiga samverkan mellan det offentliga och civilsamhället, på sikt även näringslivet, kan därför utvecklas och förbättras inom flera områden.

Grunden läggs i skolan

I förskolan och skolan läggs grunden för varje barns förutsättningar och möjligheter inför resten av livet. Hela Sala kommun ska ha god tillgång till förskolor och skolor med hög kvalitet där alla barn ges möjlighet att lyckas. Grunden till det livslånga lärandet läggs i förskolan. Barngrupperna i förskolan ska anpassas för att pedagogerna har tid att möta och se varje barns behov och förutsättningar. En jämn fördelning av gruppstorlekar ska eftersträvas och det kompensatoriska uppdraget stärkas.

Skolan är hela kommunens gemensamma angelägenhet. Fokus för skolans verksamhet ska vara elevernas kunskapsinhämtning. Kommunen ska säkerställa att elever ges det stöd som de har rätt att få för att klara sin utbildning. Det kompensatoriska uppdraget behöver prioriteras och likvärdigheten stärkas. Likvärdighet innebär att skolan förmår kompensera för skillnader i elevernas socioekonomiska förutsättningar genom effektiv styrning och resursfördelning.

Arbetet med stöd och anpassning till elever i behov av det är centralt för att ge alla elever chansen till en lyckad skolgång. I många fall

innebär det stöd och anpassningar redan i förskolan. Fler behöriga speciallärare ska rekryteras och arbetet med mentorskapet utvecklas. Barn- och elevhälsan ska fortsatt stärkas, liksom likvärdigheten inom kommunen. Arbetet med stödjande insatser måste ske i samverkan mellan skolan, socialtjänsten och Region Västmanland.

En skola av hög kvalitet är en förutsättning för en hållbart växande kommun och en gynnsam ekonomisk samhällsutveckling. Kommande år ska ökad måluppfyllelse, höjd kvalitet och bättre resultat för eleverna inom Sala kommuns skolor prioriteras och då behöver andelen behöriga lärare öka. Tillsammans med Skolverket och Högskolan Dalarna genomförs Samverkan för Bästa Skola fram till år 2026 med fokus på systematiskt kvalitetsarbete. Insatser i förbättringsstöd för att nå målen i åtgärdsplanen ska prioriteras och kan finansieras av Skolverket.

Skolmiljön ska vara trygg för alla som vistas där. Hot och våld hör inte hemma i skolans värld. Det förebyggande arbetet ska utvecklas genom samordning av kommunens resurser samt ökad samverkan mellan kommunen, polisen och andra aktörer. Särskilda förstärkningar kan sättas in i områden där många elever vistas.

Allt fler mindre och mellanstora kommuner står utan egen gymnasieskola, och tappar därmed i konkurrenskraft. Vi har två utmärkta gymnasieskolor i kommunen, som ska fortsätta utvecklas framöver. Samarbete med såväl näringsliv som akademi är en styrka för verksamheten. Programutbudet ska hållas uppdaterat och ska även matchas mot de kompetensbehov som finns på arbetsmarknaden. Utvecklingen av Ösby kopplas även samman med Grönt kompetenscentrum.

Ändamålsenliga lokaler är en förutsättning för verksamheten. De senaste åren har nya skolor och förskolor byggts både i tätorten och på landsbygden, samtidigt som renoveringar och rustningar genomförs av äldre lokaler. Under 2024 flyttar Möklinta skola och förskola in i sina nya lokaler och under 2025 är nya Åkraskolan klar för inflyttning. Nya skollokaler innebär omfattande investeringar och därför är det viktigt med långsiktig hållbarhet och effektiv resursanvändning i fokus för lokalplaneringen.

Utbildning och arbetsmarknad

De som är aktiva på arbetsmarknaden idag kommer att ha fler olika yrken under sitt arbetsliv än generationerna före dem. Matchningen

på arbetsmarknaden är en utmaning. Utbildning för möjligheter till omställning för byte av yrke är viktigt.

Arbetsmarknadsenheten och Vuxnas lärande ska erbjuda olika studie- och arbetsmarknadspolitiska insatser som stärker individens kompetens och möjligheter att få arbete och klara egen försörjning. Aktivitetsplikt har införts för att individen ska matchas mot arbetsmarknaden med syfte är att komma i egen försörjning. Samverkan mellan kommunens olika verksamhetsområden behöver utvecklas för att möjligheter till fler arbetsmarknadsplatser ska öka.

Sala kommun ska genom regional samverkan agera för fler utbildningsplatser inom bristyrken. Samordningsteamet är en kompletterande verksamhet som arbetar med de personer som står längst ifrån arbetsmarknaden.

Möjligheten till vuxenutbildning och språkträning ska förbättras, och samordningen med andra ansvariga myndigheter måste utvecklas ytterligare. SFI-verksamheten behöver utvecklas med inriktningen att en större andel av eleverna klarar att bli godkända enligt de krav som ställs, och rustas med de språkfärdigheter som krävs för tillträde till arbetsmarknaden.

Förebygga ohälsa

En hårdare omvärld ställer allt större krav på hur en kommun arbetar med dem som är mest utsatta i samhället. Ökat utanförskap och ökade klyftor syns allt tydligare. Konsekvenserna av utanförskapet leder till mänskligt lidande och stora kostnader för samhället.

Insatser i ett tidigare skede är önskvärt både utifrån samhällets och den enskildes perspektiv och förebyggande arbete behöver prioriteras. Samordning av placeringar ska bidra till höjd kvalitet i placeringar såväl som kostnadseffektiviseringar. Att utöka öppenvården med större andel behandlingar på hemmaplan kan ge vinster ur flera perspektiv. I arbetet med familjebehandling och rådgivning till familjer kan det förebyggande arbetet påbörjas tidigt för att ge god effekt. Att jobba med hemmaplanslösningar och nätverk runt dem som annars skulle omhändertas minskar det personliga lidandet och ger vinster för samhället och ska därför prioriteras. I arbetet mot missbruk behövs riktade satsningar, särskilt mot unga men också mot vuxna.

Den psykiska ohälsan är ett växande samhällsproblem. Då ansvaret för arbetet är delat mellan Sala kommun och Region Västmanland krävs ett stärkt samarbete för att rätt insatser ska sättas in i rätt tid samt för att förhindra att människor faller mellan stolarna.

Våld i nära relation är ett stort samhällsproblem som samhället måste markera tydligt mot. Vi ska ge hjälp, trygghet och skydd till offren och erbjuda behandling till förövarna.

Barnfattigdomen ska begränsas med kraft. Ingen familj med barn ska leva med försörjningsstöd i mer än sex månader utan möjlighet till andra insatser.

På familjecentralen ska flera olika aktörer samlas för att möta familjer utifrån de olika behov som de har. Det blir en viktig förebyggande insats. Det kan bli aktuellt att starta upp fler verksamheter för att bättre kunna fånga upp kommuninvånarnas behov.

En trygg vård och omsorg

Vård- och omsorg i Sala kommun ska vara trygg och hålla hög kvalitet. Salas kommuninvånare ska kunna leva ett gott och aktivt liv och få stöd och vård när behovet uppstår.

En adekvat utbildad personal är en förutsättning för en trygg äldreomsorg av hög kvalitet. Bristen på utbildad personal är ett av framtidens stora hot mot hela vård- och omsorgssektorn. Långsiktigt arbete för att säkerställa kompetensförsörjningen ska genomsyra verksamheten.

Antalet äldre äldre ökar drastiskt de kommande åren och belyser behoven av mer förebyggande insatser för god hälsa för våra äldre kommuninvånare. Förebyggande arbete ska prioriteras med fokus på ett rikt utbud av möjlighet till kultur- och fritidsaktiviteter för att öka välbefinnande och gemenskap. För att möta det ökade behovet ska ytterligare 36 lägenheter på särskilt boende öppnas upp.

För att säkerställa tillgången till en trygg äldreomsorg samtidigt som demografin förändras krävs en fortsatt utveckling av verksamheten och nyttjande av de möjligheter som tekniska lösningar erbjuder. En förutsättning är också att arbetet med förflyttningen mot Nära Vård fortsätter. Sala kommun ska ligga i framkant i utvecklingen. Ett led i att framtidsarbetet är projektet Akademiskt vård- och omsorgsboende som är ett samarbete mellan Mälardalens högskola och Sala Kommun för en evidensbaserad omvårdnad.

Att vårda en anhörig är ett stort och krävande uppdrag. Det behövs ett tillgängligt anhängstöd som på bred front kan möta behoven av samtal, stöttning och avlösning.

Utanförskap är ett växande problem i vårt samhälle. Utanförskap kan bero på många olika orsaker, i Sala kommun ska alla medborgare känna att det finns möjligheter till social samvaro och fysisk aktivitet oavsett ålder eller eventuella funktionsnedsättningar.

Missbruk och den psykiska ohälsan ökar och därigenom även behovet av sysselsättningsverksamhet och boendestöd. För att stävja den växande ohälsan ska ökat fokus läggas på välmående och möjlighet till gemenskap och en meningsfull fritid.

En attraktiv arbetsgivare

Den långsiktiga kompetensförsörjningen är en utmaning för hela sektorn och Sala kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare med trygga anställningar och goda arbetsvillkor. Heltid är norm inom Sala kommun och ingen arbetar delade turer. Möjligheter till kompetensutveckling och en bra arbetsmiljö i ändamålsenliga lokaler är viktigt.

Satsningar på den fast anställda personalen ska ge förutsättningar för att vara en attraktiv arbetsgivare. Fast anställd personal bidrar till kontinuitet och kvalitet för brukaren eller patienten såväl som kollegorna i arbetslaget. Att arbeta med att sänka kostnader för hyrpersonal kommer även att kunna frigöra ekonomiska resurser.

En attraktiv arbetsgivare möjliggör att kombinera arbetsliv med fritid och viktig återhämtning oavsett yrkesgrupp. Ett ökat fokus på friskfaktorer behövs som del i arbetet med att minska sjukfrånvaron. För att underlätta rekrytering ska det finnas en öppenhet för nya arbetsmodeller i lägen där det bedöms behövas.

Social hållbarhet

Sala kommun ska ta ett långtgående ansvar för en hållbar utveckling och miljö- och hållbarhetsarbete vilket ska vara en integrerad del i all verksamhet. Kommunens syn på hållbar utveckling följer Agenda 2030 och FN:s 17 hållbarhetsmål. Som del i arbetet är kommunen medlem i Förbundet Agenda 2030. En bärande del av målen i Agenda 2030 är social hållbarhet.

För att Sala kommun ska kunna arbeta långsiktigt med att nå målen behöver arbetet med minskad ojämlikhet, minskad fattigdom, demokrati, jämlikhet, jämställdhet, god utbildning för alla, folkhälsa, anständiga arbetsvillkor, inkludering och tillgänglighet fortsätta och stärkas. Arbetet med social hållbarhet behöver också genomsyra all kommunal verksamhet. Centrala funktioner behöver leda det strategiska arbetet med social hållbarhet, bland annat kopplat till tillgänglighetsfrågor.

En långsiktig hållbar samhällsplanering ska prioriteras i utvecklingen av kommunen. I nya bostadsområden och stadsdelar förutsätts bland annat blandade boende- och upplåtelseformer. Det skapar också förutsättningar för att områden ska upplevas som trygga. I kommunen finns också behov av boendeformer som möjliggör generationsväxlingar.

Kommunens nya ansvar för brottsförebyggande arbete är del av samtliga nämnders verksamheter. Det handlar om arbete med upplevd trygghet, arbete för att förebygga utveckling av brott i kommunen och samarbete med olika aktörer där Polisen har en avgörande roll. Kommunen ska arbeta utifrån en handlingsplan mot välfärdsbrottslighet för att förebygga att kommunens resurser går till brottslighet samt säkerställa rättssäkerheten i arbetet som utförs.

Klimat och miljö för framtiden

Klimatmässig hållbarhet ska genomsyra planering och genomförande av kommunens verksamheter och resurser behöver finnas för att genomföra arbetet. Den framtagna koldioxidbudgeten för kommunen är viktigt för att åstadkomma minskade koldioxidutsläpp.

Vid om- och nybyggnation av kommunens fastigheter ska möjliga energieffektiviserande åtgärder belysas och prioriteras. Arbetet med att montera solpaneler på tak till kommunens byggnader ska fortsätta och stärkas.

Kommunen ska på ett miljömässigt hållbart sätt hantera Salas utmaningar gällande miljöpåverkan från tidigare gruvbrytning och tillse att detta inte innebär orimliga kostnader i exploateringsprocesser för såväl externa aktörer som kommunens egna projekt. När Salatypiska föreningar spridda över stora arealer hanteras i exploateringsprojekt ska fokus vara på hälsoskydd för människor då märkbar nytta rörande minskad spridning av föreningar till omgivningen inte kan uppnås genom sanering i enskilda projekt.

Effekterna av klimatförändringarna syns runt omkring oss. Kommunen behöver förbereda sig för en ökad frekvens av extremväder. Förebyggande åtgärder ska vidtas för att stärka naturens förmåga att skydda bebyggelse och infrastruktur mot framtidens ökade risker för översvämningar. Klimatanpassningsarbetet måste också fortsätta, och hänsyn tas till det förändrade klimatet vid all samhällsplanering.

Hela kommunen ska leva och växa

Sala kommun ska växa och utvecklas. Nära hälften av kommunens befolkning är bosatta på landsbygden eller i någon av kommunens mindre orter. Därför är det viktigt att kommunens insatser är inriktade på att både stad och landsbygd ska få möjlighet att växa och utvecklas efter sina olika förutsättningar.

En landsbygd i utveckling kräver att landsbygdens behov synliggörs och prioriteras. Därför ska ett landsbygdsråd inrättas. Det är viktigt att utveckla de mindre tätorterna till livskraftiga knutpunkter för medborgerlig kommersiell service. Företagandet ska stimuleras i hela kommunen.

Bredbandsutbyggnaden har tagit ett stort steg framåt, inte minst på landsbygden men behovet av utbyggnad är fortsatt stort. Bredband är viktigt för att servicen ska kunna utvecklas och för att kunna använda sig av de digitala tjänsterna som kommunen och andra aktörer erbjuder.

I en geografiskt stor kommun är kollektivtrafiken viktig för att knyta ihop kommundelarna och minska de upplevda avstånden. Inom Sala kommun ska kollektivtrafiken fortsatt vara avgiftsfri.

Ett brett och mångfacetterat kultur- och fritidsutbud för alla

Kultur och fritid är en självklar del av den gemensamma välfärden. Genom ett brett och mångfacetterat kultur- och fritidsliv stärks kommunens attraktivitet samtidigt som det på flera sätt är positivt för invånarna. Salas rika föreningsliv ska även fortsatt ges möjligheten att utvecklas. Utöver kulturen och idrottens egenvärde har också civilsamhället, genom den gemenskap som erbjuds där, ett betydande samhällsekonomiskt värde med ett stort värde för folkhälsa och välmående.

Kulturlivet i Sala är rikt och består av en kombination av ideella krafter, kommunal verksamhet och en livskraftig professionell

kultursektor som ska värnas. Kulturkvarteret Täljstenen har en viktig roll. Kulturskolans verksamhet är bred och fyller en viktig funktion för barn och ungas framsteg i kreativa uttrycksätt.

Kultur och fritids verksamhet har vuxit till att i högre utsträckning verka och arbeta förebyggande och fånga upp ungdomar som riskerar att hamna i utanförskap. Förebyggandearbetet är en långsiktigt hållbar investering för kommunen och samhället i stort. Ungdomslokalen är mycket viktig att värna och utveckla, samt det uppsökande och förebyggande arbete som fältassistenter utför. I projekt Berggatan 10 (BG10) stärks dessa ambitioner och där samverkar kommunen och civilsamhället.

Möjligheten till fysisk aktivitet och friluftsliv är viktiga delar för att fler Salabor ska kunna leva ett gott liv med en god hälsa. Därför är det viktigt att utveckla fritidsaktiviteterna i hela kommunen, för kommuninvånare i alla åldrar. Ett viktigt tillskott är den nya specialhallen för gymnastik. Kommunen ska skapa fler möjligheter för andra organisationer att arrangera tillfällen för fritidsaktiviteter och samvaro även för seniorer och personer med funktionsnedsättning. Det kan med fördel ske i samverkan med folkbildningen och övriga verksamheter inom kommunen.

Badhuset har stora behov av underhåll och upprustning. För att säkerställa tillgången till badhus för kommuninvånarna pågår utredningsarbete som görs i flera steg. Under 2023 har beslut tagits som fastslår att även framtidens badhus kommer att ligga på Lärkanområdet. Utredningsarbetet fortsätter för att ta fram alternativ till utformning.

Sala kommun har stora tillgångar genom vår vackra natur och kulturhistoriska miljöer. Det är av vikt att planering och underhåll av kommunens vandring- och cykelleder, samt motionsspår för att säkerställa kvalitet och tillgänglighet fungerar. Friluftslivet är en resurs för kommunen i flera aspekter som behöver beaktas i kommunens planer.

Beredskap för en orolig omvärld

Omvärldsläget är fortsatt mycket spänt. Det pågår ett fullskaligt invasionskrig i Europa, och det säkerhetspolitiska läget för Sverige är det sämsta sedan andra världskriget. Sala kommun och hela Sverige behöver därför stärka sin civila beredskap.

Det är nödvändigt att säkerställa tillgång till livsmedel, reservkraft, vattentjänster, värme, kommunikation, information med mera. "Salamodellen" som innebär ett samarbete mellan civilsamhället, näringslivet och kommunen för att snabbt kunna göra insatser vid krissituationer ska utvecklas. För att säkerställa att en god samverkan kan uppnås med näringslivet, civilsamhället och andra aktörer inom kommunens geografiska ansvarsområde ska ett lokalt krishanteringsråd inrättas.

Sala kommun har goda möjligheter att öka självförsörjningsgraden av livsmedel och göra tillgången på hållbara livsmedel till en bidragande faktor för kommunens attraktivitet. Det lokala jord- och skogsbruket är en tillgång. Livsmedelsproduktionen behöver värnas och livsmedelsförädlingen utvecklas lokalt. Satsningen på kommunens Gröna kompetenscentrum och Ösby Naturbruksgymnasium är viktiga delar i arbetet.

Arbetet med räddningstjänst under höjd beredskap behöver fortsätta under planperioden, och ske i nära samverkan med andra inom ramen för arbetet i Räddningsregion Östra Svealand. Kommunen behöver också arbeta aktivt med att söka statliga medel för att kunna höja sin förmåga inom hela beredskapsområdet.

Demokrati

Transparens och öppenhet är en hörnsten i varje fungerande offentlig verksamhet. Att människor kan känna att det är möjligt att påverka den offentliga service som erbjuds är viktigt för att stärka förtroendet för verksamheten, utveckla servicen och ytterligare stärka förtroendet för det demokratiska systemet. Därför ska medborgarinflytande och dialog stärkas. Att hålla en god dialog mellan förtroendevalda, medarbetare och medborgare är en del av den demokratiska processen.

Det ska vara lätt för medborgarna att ta del av de beslut som fattas på olika politiska nivåer. För att det ska vara möjligt måste de politiska besluten tas på rätt nivå och ske med stor tydlighet och transparens. Varje medborgare har rätt till information om vad Sala kommun gör och på så sätt kunna bilda sig en uppfattning om vad som sker. Arbetet med att digitalisera kommunfullmäktige fortsätter och kommande år ska möjlighet finnas för medborgare att kunna följa fullmäktiges sammanträden i realtid, både med ljud och bild.

Långsiktigt hållbar ekonomi

En långsiktigt hållbar ekonomi är en förutsättning för att kommunen ska kunna bedriva sin välfärd och arbeta för en utveckling av kommunen. Ekonomiska förutsättningar varierar över tid. Kommunens verksamhet behöver bedrivas utifrån ett långsiktigt hållbart perspektiv där samordning, samnyttjande och effektiv användning av ekonomiska ramar ska vara en grundinställning. Ekonomiska lägen behöver balanseras mot framtids generationers möjligheter och förutsättningar. Det innebär en effektiv användning av skattemedel samtidigt som kvalitet ska vara i fokus.

För att skapa förutsättningar för framtida investeringar krävs ett högre resultatmål i budgeten och ett bättre resultat för verksamheten de kommande åren. Därför har resultatmålet satts till 3 % för planperioden.

I tider av lågkonjunktur blir resurserna kraftigt begränsade och i tider av högkonjunktur finns möjligheter att avsätta resurser som kan användas i tuffa tider. Övergången till systemet med en flexibel resultatjämningsreserv ger större möjligheter till utjämning mellan åren, vilket stärker möjligheterna till en långsiktigt hållbar ekonomi för kommunen. Det skapar också utrymme för att hantera oförutsedda händelser på ett bra sätt under kommande år.

Det råder stora osäkerheter i omvärlden vilket har haft stor påverkan på Sala kommun de senaste åren och riskerar att även påverka kommunen under kommande år. Med snabba skiften under åren är det viktigt med utrymme för handlingskraft även utifrån budgeterade förutsättningar. Därför har kommunstyrelsens förfogande hållits på en hög nivå omfattandes minst 10 mkr per år under planperioden. Det skapar beredskap för att hantera förändringar i förutsättningarna.

Sala kommun är i den mest intensiva perioden av investeringar någonsin, med mycket omfattande behov av både upprustning och nybyggnation för att klara kommunens åtaganden även framöver.

Ramarna för investeringsplaneringen år 2025–2034 fastställs i samband med strategisk plan och budget 2025-2028 och omfattar drygt 1,2 miljarder kronor. Den höga inflationen samt andra kostnadsökningar innebär utmaningar för de investeringsbehov som föreligger. Högre räntekostnader de senaste åren innebär även en högre belastning för driftbudgeten.

Samverkan för Sala prioriterar att fortsätta investera för att stärka tillgången till välfärdstjänster och samhällsservice i hela kommunen.

Istället för att stryka viktiga investeringar ska flera projekt hyresupphandlas. Detta för att säkerställa ändamålsenliga skollokaler i hela kommunen, god tillgång till LSS-boenden och fortsatta möjligheter till tillväxt genom exploatering av såväl verksamhetsmark som mark för bostäder.

Det är av stor vikt att investeringsplaneringen hanteras med långsiktig hållbarhet som målsättning och går hand i hand med verksamhetsplaneringen. Det är en förutsättning för att klara av finansieringen av välfärden på lång sikt. En lokalförsörjningsplan är under framtagande. För att fördela befintliga resurser rätt behöver tidsplaner vara tydliga och tas fram utifrån de behov som finns. Effektivt nyttjande av de lokaler som kommunen äger och möjligheter till upprustning kommer att krävas. Underhållsplaner för fastigheter uppdateras löpande.

Ekonomiska prioriteringar

Budgetfördelning för år 2025–2028 presenteras i bilaga 1. Under planperiodens första år förväntas en återhämtning i konjunkturen efter år av lågkonjunktur och höga pensionskostnader. Det innebär ett något större ekonomiskt utrymme att prioritera än föregående år. Konjunkturen förväntas därefter stärkas ytterligare. Tilldelningen till nämnderna är högre samtidigt som resultaten också kan ökas. För att ge utrymme till att återställa tidigare års negativa balanskravsresultat inom en treårsperiod har resultatmålet höjts till 3 %. Ett högre resultatmål innebär också en högre finansiering av investeringar och därför har resultatmålet lagts högt under hela planperioden.

Den nya budgetmodellen med prislappar innebär att budget 2025–2028 också kompletteras med prioriteringar som är gjorda i förhållande till den tekniska ram som modellen förser kommunen med. Den tekniska ramen fungerar som jämförelsepunkt utifrån givna förutsättningar där den demografiska utvecklingen i kommunen ingår. När modellen implementerats fullt ut görs en förflyttning mot teknisk ram samtidigt som aktiva politiska prioriteringarna listas och kan beslutas. Då kommer även tidigare gjorda prioriteringar av verksamhet utöver den ambitionsnivå som ingår i teknisk ram att belysas. Teknisk ram, prioritering samt budget finns listade i bilaga 1.

Skolnämndens verksamhet ges under 2024 en kraftigt ökad ekonomisk ram med en ökning från 645 mkr till 672 mkr, vilket

motsvarar 4,2 % vilket är högst av alla nämnder. Prioriteringar som gjorts består bland annat av hyreskompensationer för ny förskola samt skola i Möklinta samt nya Åkraskolan. Kostnader för fler skolor än utjämningsystemet anger finansieras utöver den tekniska ramen, och det har gjorts prioriteringar för kvalitetshöjande insatser inom verksamheten.

Äldre- och omsorgsnämnden har prioriteringar för behörig personal samt bemanning i sin verksamhet. Under år 2025 öppnas nya avdelningar inom det särskilda boendet B30 och en hyreskompensation ges därmed under de första åren i likhet med de nya skolornas finansiering. Den demografiska utvecklingen kommer att vara en stor utmaning framöver vilket gör att verksamhetens tidigare högre finansiering närmar sig teknisk ram. Under planperioden ökar nämndens budget med över 90 mkr.

Kommunstyrelsens verksamhet har legat högt i förhållande till teknisk ram som ingångsvärde och gör en förflyttning mot teknisk ram under planperioden. Kommunstyrelsens verksamhet har utöver verksamhet som finansieras inom teknisk ram även bland annat 750 tkr i prioritering av avgiftsfri kollektivtrafik, en kvalitetssäkring av kostinköpt samt ökat ägarbidrag till Sala Silvergruva.

Social- och arbetsmarknadsnämnden har en prioritering i förhållande till teknisk ram som består av kompensation för familjecentral samt insatser för både barn och vuxna inom IFO. Nämnden har ett arbete med att förflytta sig mot teknisk ram, bland annat genom att säkerställa fast anställd personal i sin kärnverksamhet.

Kultur- och fritidsnämnden har flera prioriteringar i budgeten, bland annat en ramförstärkning för föreningslokaler med 1,1 mkr år 2025 för ny specialhall för gymnastik. En hyreskompensation för nytt badhus har också tagits höjd för som en prioritering från 2027 för att ha beredskap för finansiering vid ett färdigställande av nybyggnation.

Beslutspunkter

1. Driftbudgetramarna för nämnderna fastställs enligt bilaga 1.
2. Investeringsbudgetramarna för nämnderna fastställs enligt bilaga 1
3. Utdebiteringen fastställs till 22,31% för året 2025 enligt bilaga 1.
4. Till kommunstyrelsens förfogande anslås 10 000 tkr för år 2025 enligt bilaga 1.
5. Resultatmålet för år 2025 fastställs till 53 112 tkr, år 2026 till 54 885 tkr, år 2027 till 56 807 tkr samt år 2028 till 58 797 tkr enligt bilaga 1.
6. Ökningen av skatteintäkter, statsbidrag och utjämning ska vara större än nettokostnadsökningen.
7. Styrelse och nämnder ska bedriva sin verksamhet inom av kommunfullmäktige beslutade anslag.
8. Styrelse och nämnder ska se över möjligheterna till ökad intäktsfinansiering av sin verksamhet.
9. Styrelse och nämnder ska kontinuerligt arbeta för att effektivisera verksamheterna med bibehållen kvalitet.
10. Kommunstyrelsen har under år 2025 rätt att omsätta lån, det vill säga låna upp motsvarande belopp på de lån som förfaller under 2025.
11. Kommunstyrelsen har under 2025 rätt att ytterligare upplåna, dvs öka kommunens skulder med totalt 150 000 tkr.
12. Salabostäder AB ska ge utdelning motsvarande statslåneränta + 1 procentenhet på insatt kapital.
13. Sala-Heby Energi AB ska ge utdelning motsvarande statslåneräntan + 1 procentenhet på insatt kapital.
14. Inget utdelningskrav ska gälla för Sala Silvergruva AB.
15. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att säkerställa en stärkt samordning och effektivt nyttjande av kommunens resurser inom de olika nämndernas verksamhetsområden.
16. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att arbeta strategiskt med kommunens fastigheter i syfte att effektivisera, sänka kostnader och höja kvaliteten.
17. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att samordna arbetet med en hållbar personalförsörjning i syfte att minska hela kommunens behov av hyrpersonal.
18. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att inrätta ett landsbygdsråd
19. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att arbeta för en effektiv och hållbar hantering av massor i Sala kommun.
20. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att samordna arbetet med att utveckla den strukturerade samverkan med civilsamhället.
21. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med kultur- och fritidsnämnden fortsätta arbetet för framtidens badhus i kommunen.

22. Skolnämnden ges i uppdrag att fortsätta arbetet med en stärkt måluppfyllelse, höjd kvalitet och ökad likvärdighet för eleverna inom Sala kommuns skolor.
23. Skolnämnden ges i uppdrag att systematiskt arbeta för att stärka det kompensatoriska uppdraget inom kommunens förskolor och skolor.
24. Social- och arbetsmarknadsnämnden ges i uppdrag att arbeta med utvecklingen av familjecentral i Sala kommun.
25. Social- och arbetsmarknadsnämnden ges i uppdrag att tillsammans med äldre- och omsorgsnämnden identifiera områden för ökad samverkan.
26. Äldre- och omsorgsnämnden ges i uppdrag att fortsätta arbeta för att hålla sjukfrånvaron nere inom sina verksamheter.
27. Äldre- och omsorgsnämnden ges i uppdrag att inleda ett strategiskt arbete som syftar till att framtidssäkra organisationen för att möta demografiska behov.
28. Kultur- och fritidsnämnden ges i uppdrag att tillsammans med äldre- och omsorgsnämnden samverka i arbetet med meningsfull fritid för personer inom LSS.
29. Kultur- och fritidsnämnden ges i uppdrag att tillsammans med kommunstyrelsens verksamheter utveckla en kommunövergripande friluftslivsplan.

Bilaga enl ovan, se KS 2024-06-xx § xx Dnr 2024/xxx Bilaga KS 2024.xxxx.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR BUDGET 2025 OCH PLAN 2026–2028

Utdrag ur SKR cirkulär 24:27.

SVENSK KONJUNKTURUPPGÅNG VÄNTAR 2025

Inflationen har under en period präglat samhällsekonomin, både i Sverige och globalt, med åtstramande penningpolitik och försiktig finanspolitik som följd. I takt med att inflationen kommer ned blir den ekonomiska politiken mindre stram, bland annat genom sänkta styrräntor och mer expansiv finanspolitik. Drivkrafterna för inflationsnedgången varierar mellan länder, vilket gör att banorna för räntesänkningar skiljer sig något åt. Vi räknar dock med att centralbankerna i USA, eurozonen och Sverige kommer att leverera sina första räntesänkningar till sommaren i år, samt att ytterligare sänkningar väntar 2025. Detta är redan inprisat av marknaden. Vi beräknar att tioårig obligationsränta hamnar på 2,4 procent i år och håller sig relativt oförändrad samtliga år 2024–2027.

Nyckeltal för den svenska ekonomin

Procentuell förändring om inte annat anges

	2023	2024	2025	2026	2027
BNP	0,0	0,6	2,8	2,4	1,8
Arbetade timmar	1,8	-0,6	1,5	1,5	1,0
Arbetslöshet, andel av arbetskraften	7,6	8,5	8,6	8,1	7,8
Befolkning, 15–74 år	0,6	0,4	0,6	0,5	0,4
Lönesumma, nationalräkenskaperna	5,3	3,2	5,0	5,1	4,3
Timlön, Nationalräkenskaperna	3,3	3,3	3,1	3,3	3,3
Timlön, Konjunkturlönestatistiken	3,8	3,8	3,5	3,3	3,3
Inflation, KPIF	6,0	1,7	1,6	1,9	2,0
Inflation, KPI	8,5	2,6	0,4	1,7	2,1
Styrränta, värde vid årets slut, procent	4,0	3,0	2,25	2,25	2,25

Källor: Macrobond, Medlingsinstitutet, Riksbanken, Skatteverket, SCB och SKR

Mindre åtstramande ekonomisk politik bidrar till återhämtning i ekonomin under senare delen av 2024 i takt med att den förda politiken successivt får genomslag i ekonomin. Återhämtningen kommer i första hand från den inhemska ekonomin i år. Hushållen ökar sin konsumtion i takt med att deras realinkomster återigen ökar men dämpas i år av fortsatt höga ränteutgifter, anpassning till varaktigt högre prisnivå i ekonomin och en osäkerhet kring den

globala geopolitiska utvecklingen. Samtidigt förblir den globala tillväxten svag i år men den förbättras nästa år vilket leder till att svensk export då får mer fart. BNP-tillväxten blir således svag i år men tydligt högre 2025. Den svaga efterfrågan i ekonomin leder till att antalet sysselsatta, och även antalet arbetade timmar, fortsätter att minska i år. Andelen arbetslösa ökar till 8,5 procent för helåret 2024, en ökning med nästan en procentenhet från 2023. Återhämtningen i ekonomin leder dock till att både sysselsättning och arbetade timmar ökar igen 2025. Sammantaget leder detta till att lönesumman ökar svagt i år medan den stiger klart snabbare 2025.

SKATTEUNDERLAGET

Prognosen för 2023 gällande skatteunderlaget är just en prognos tills det första preliminära utfallet kommer, normalt i juni 2024. Att sysselsättningen började minska under hösten gör att lönesummans ökning avtar i slutet av 2023. Trots det steg lönesumman oväntat snabbt, snabbare än ett tioårigt historiskt genomsnitt. Andra faktorer som då lyfte skatteunderlaget var helårseffekten av de garantipensioner som höjdes året innan (2022) samt den höjning av pensionerna som följde med den stora ökningen av prisbasbeloppet. Sammantaget beräknas skatteunderlaget öka med 5,1 procent 2023, vilket är högre än det historiska genomsnittet.

Skatteunderlag samt beräknad real utveckling.

Procentuell förändring

Nyckeltal	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Faktiskt skatteunderlag	5,8	5,1	2,9	4,8	4,1	4,0
Regelförändringar*	-0,5	0,2	-0,2	0,0	-0,3	0,0
Underliggande	6,3	4,9	3,1	4,7	4,5	4,0
Prisutveckling	4,6	6,4	4,4	-0,1	1,8	3,4
Realt skatteunderlag	1,7	-1,4	-1,3	4,9	2,6	0,6

*Bidrag till förändring av faktiskt skatteunderlag, procentenheter.

Källor: Skatteverket och SKR.

En ovanligt stark ökning av pensionerna 2023–2024 följer av stora uppgångar för prisbasbeloppet dessa år. Trots detta ökar skatteunderlaget 2024 sammantaget mycket svagt. Lönesummans ökning i år är 1 procentenhet lägre än ett tioårigt genomsnitt. Uppräkning av vissa skatteskalor och förstärkning av det förhöjda grundavdraget inverkar samtidigt negativt på skatteunderlaget 2024. Nästa år stärks konjunkturen och sysselsättningen stiger. Det

nominella skatteunderlaget växer då nästan i linje med det historiska genomsnittet. Det reala skatteunderlaget minskar 2023 och 2024, för att sedan vända uppåt igen.

HÖGA PENSIONS-KOSTNADER PÅ VÄG NED

Vi beräknar att kommunernas och regionernas kostnader för avtalspensioner ökade med cirka 47 miljarder kronor 2023. I år väntas kostnaderna öka med ytterligare cirka 21 miljarder kronor för att sedan minska med omkring 50 miljarder kronor 2025. Förklaringen ligger till största del i den höga inflationen som med eftersläpning får avgörande effekt för pensionskostnaderna. Kostnaderna är fortfarande större i kommuner än i regioner, men ökningen i år liksom i fjol är tvärtom större i regioner än i kommuner. Förutom effekten av den höga inflationen beror en mindre del av ökningen av kostnaderna för avtalspensioner på sektorns nya pensionsavtal med högre avgiftspremier. Det nya avtalet innebär också en påskyndad övergång från ett delvis förmånsbestämt pensionssystem till ett helt avgiftsbestämt pensionssystem. Effekten av avtalet är större i kommuner än i regioner, till följd av lönestrukturen där en större andel (högavlönade) i regioner omfattas av förmånsbestämd pension, medan en större andel i kommuner omfattas av (helt) avgiftsbestämd pension. Jämfört med prognosen i december (cirkulär 23:56) har inflationsprognosen reviderats ned. Vad som föranleder revideringen och bedömningen av KPI-inflationen, som ligger till grund för prisbasbeloppet, beskrivs i avsnittet om den samhällsekonomiska utvecklingen. Bedömningen av en större nedgång i inflationen än tidigare återspeglas i lägre pensionskostnader för åren 2025–2027 jämfört med tidigare prognos. För 2024 tyder underlag från pensionsadministratörerna på högre kostnader i kommuner än tidigare prognos.

ARBETSGIVARAVGIFTER OCH GENOMSNITTLIGT PO-PÅLÄGG FÖR 2024 SAMT PRELIMINÄRT FÖR 2025

För år 2025 beräknas ett preliminärt genomsnittligt PO-pålägg på 41,4 procent i kommunerna. Beräkningen är preliminär och som beskrivits tidigare är inflationsutvecklingen en faktor som har stor betydelse för kostnaderna för kommunernas avtalspensioner. Övriga delar bestående av lagstadgade arbetsgivaravgifter (31,42 procent) och avtalsförsäkringar (0,20 procent) är preliminärt oförändrade. Minskningen i genomsnittligt PO-pålägg beror på pensionskostnadernas nedgång.

KOMMUNAL VERKSAMHET, SAMMANVÄGT PRISINDEX

En brant nedgång av pensionskostnaderna 2025, som en konsekvens av sjunkande inflation 2024, gör att arbetskraftskostnaderna utvecklas mycket svagt 2025. Timlöneantagandet är oförändrat. PKV för 2025 beräknas här till 0,3 procent, där arbetskraftskostnaderna visar på en nedgång på 0,7 procent. Det genomsnittliga PO-pålägget för kommunsektorn minskar med nästan 6 procentenheter mellan 2024 och 2025. Pensionskostnaderna bedöms fortsätta minska 2026.

Prisindex för kommunal verksamhet (PKV)

	2023	2024	2025	2026	2027
Arbetskraftskostnader*	6,7	5,7	0,7	2,2	3,8
Övrig förbrukning	3,8	2,6	2,4	2,5	2,5
Prisförändring, %	5,8	4,7	0,3	2,3	3,4

*Inklusive förändringar i arbetsgivaravgifter.

Utdrag ur sammanfattade slutsatser i SKR:s Ekonomirapport maj 2024

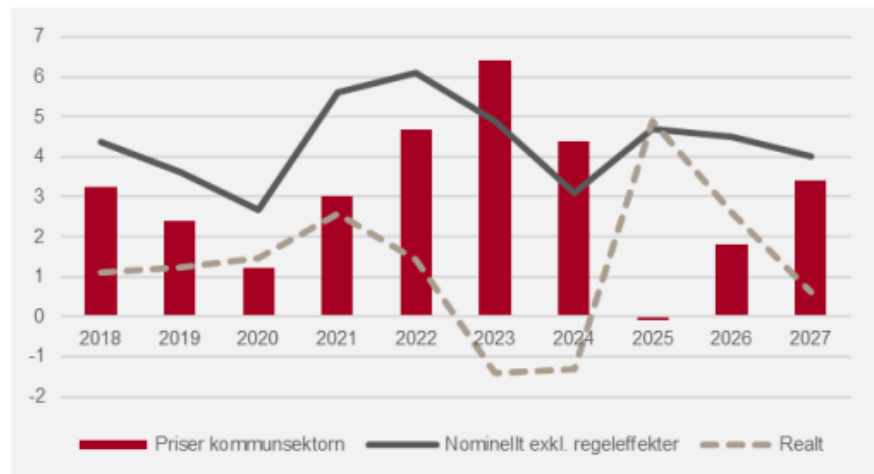
År 2024 är andra året i rad då kommuner och regioner påverkas av reallt urholkade skatteintäkter. Redan 2023 redovisade regionerna ett underskott motsvarande 12 miljarder. Kommunernas resultat blev 25 miljarder 2023, vilket var starkare än förväntat. Det stärktes bland annat av stor återhållsamhet och hög ökning av skatteunderlaget, då sysselsättningen hölls uppe av att arbetsgivarna i det längsta behöll sin arbetskraft. I år kommer skatteunderlaget att öka betydligt långsammare än normalt samtidigt som sektorn fortsätter påverkas av höga kostnadsökningar främst från pensionskostnaderna. Det sammantagna resultatet i kommunsektorn beräknas bli -14 miljarder kronor, varav regionernas resultat faller till -16 miljarder kronor, trots höjt statsbidrag och att regionerna genomför omfattande åtgärder för att få ner kostnaderna. Även om resultaten i sektorn kommer att stärkas från och med 2025 ökar låneskulden på grund av stora investeringsbehov. En klart lägre befolkningstillväxt, där antalet barn och unga minskar rejält, kommer också att sätta sin prägel på sektorn kommande år. Lägre inflation och räntor väntas öka tillväxten 2025 I år dämpas inflationen i flertalet av världens ekonomier och stabiliseras nära inflationsmålen, vilket får flera centralbanker att sänka styrräntorna. Det gör att den globala efterfrågan gynnas, men stimulansen blir liten jämfört med föregående års åtstramning. De högre prisnivåerna ligger kvar och det tar tid innan räntesänkningarna ger full effekt, den globala

tillväxten tar därför fart först 2025. BNP-tillväxten i Sverige dämpades mer än i stora delar av omvärlden 2022–2023, mycket beroende på högre räntekänslighet. Den lägre inflationstakten i år gjorde att Riksbanken redan vid sitt maj-möte sänkte styrräntan och vi räknar med ytterligare tre sänkningar under året. Svensk ekonomi har legat före andra länder i nedgångsfasen och vi räknar därför med en tidigare uppgång, men det kommer ändå att dröja till 2025 innan de lägre räntorna slår igenom och tillväxten tar fart ordentligt. Då räknar vi med att BNP ökar med 2,8 procent jämfört med årets svaga tillväxt på 0,6 procent. I år blir löneökningstakten högre än inflationen, något som får hushållens reallöner att öka. Tillsammans med uppdämda konsumtionsbehov, bidrar reallöneutvecklingen till en högre hushållskonsumtion. Dessutom blir hushållens ränteutgifter lägre och det lägre ränteläget bidrar dessutom till att kreditgivningen blir mindre stram. Många arbetsgivare har behållit den fasta personalen så länge som möjligt, till skillnad från vid tidigare konjunkturedgångar. Helårsgenomsnittet för antalet sysselsatta blev därför högre 2023 än 2022, trots en minskning av antalet tillfälligt anställda under andra halvåret 2023. I år väntas företagen inte kunna fortsätta med hamstringen av arbetskraft vilket gör att fler företag minskar sin personalstyrka och antalet sysselsatta faller. Arbetslösheten stiger därmed till 8,5 procent som årsgenomsnitt. När efterfrågan och BNP ökar under 2025 kommer medelarbetstiden att öka. Därefter ökar även sysselsättningen. År 2026 väntas en hög sysselsättningstillväxt och arbetskraftsdeltagandet 2027 väntas nå samma nivå som 2023.

SKATTEUNDERLAGET UTVECKLAS SVAGT I ÅR, MEN STARKARE KOMMANDE ÅR

Minskningen av antalet arbetade timmar dämpar lönesumman rejält i år. Trots ovanligt stora pensionsinkomster, till följd av högt prisbasbelopp (i likhet med 2023) ökar skatteunderlaget 2024 mycket svagt. Åren 2025–2027 beräknas skatteunderlaget växa något snabbare än det historiska genomsnittet, till följd av en stor ökning av antalet arbetade timmar. I reala termer minskar skatteunderlaget både 2023 och 2024 av en kombination av hög inflation och svag nominell skatteunderlagstillväxt 2024. Prisökningarna beror främst på ökade kostnader för avtalspensioner. Det dröjer till 2025 innan skattunderlaget realt sett överträffar 2022 års nivå. Även om skatteunderlaget i reala termer stärks ytterligare 2026 och 2027 beräknas köpkraften 2027 vara klart under den nivå som hade getts av en historisk trend.

Skatteunderlagets utveckling
Procentuell förändring

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner.

I år ökar skatteunderlaget svagt men en större ökning väntar nästa år. Då beräknas en kraftig real ökning ske till följd av låga prisökningar i sektorn, i och med att pensionskostnaderna minskar. Återhämtningen sker efter två år av fallande köpkraft.

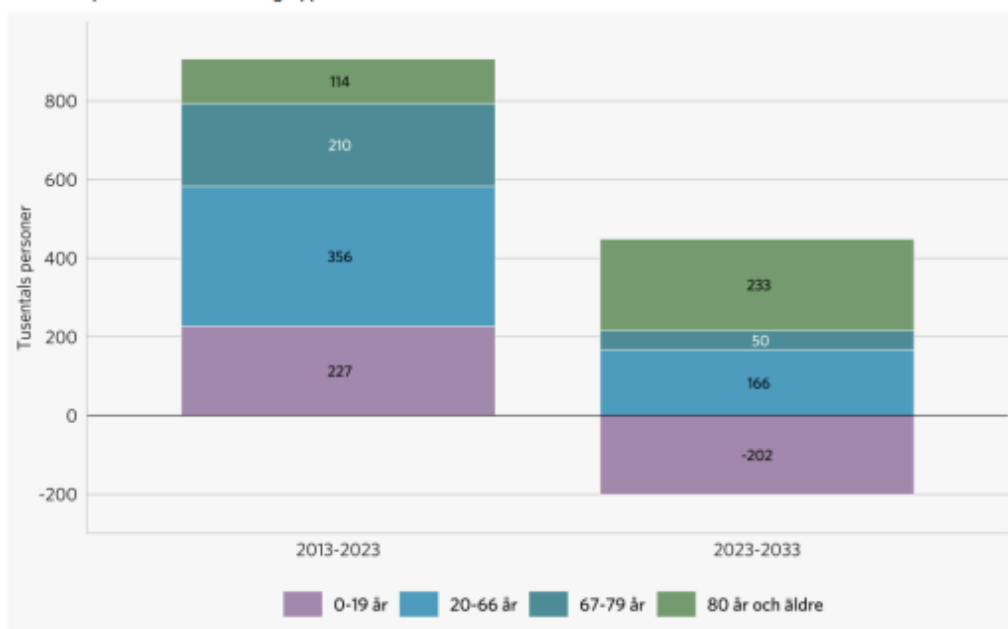
MINSKAD BEFOLKNING I MÅNGA KOMMUNER

Befolkningsförändringarna kommande tio år får stora effekter. De flesta kommuner och regioner är vana vid att befolkningen ökar. Det har lett till snabbt ökande skatteintäkter. Befolkningsökningen har dessutom bidragit till höga rea- och exploateringsinkomster som delfinansierat investeringarna i de kommuner som växer. Redan under pandemin märktes en svagare befolkningsutveckling, som många räknade med var tillfällig. Vid 2023 års slut visade det sig att fertiliteten blev den lägsta sedan den började mätas i Sverige 1749. Detta kombinerat med relativt låg invandring och att Skatteverket rensat i sina register gjorde att 193 av Sveriges kommuner minskade sitt invånarantal 2023. Efter många år med kraftig befolkningsökning där arbetet i flera kommuner varit inriktat på tillväxt, kan inställningen fortfarande på många håll vara att kommunen inte växt 2023 till följd av lågkonjunkturen och stoppet i bostadsbyggandet. Det kan ta tid att inse att detta är inte tillfälligt. När Statistiska centralbyrån i slutet av april presenterade sin nya befolkningsframskrivning visar den att 2023 är början på det nya normala. Den nu begrävda Sverigeförhandlingen utlovade bland annat 200 000 bostäder i storstadsregionerna mellan 2017 och 2035, men under 2023 minskade befolkningen i flera storstadnära kommuner. Kommer det att bli en snabb omsvängning från ”vi bygger för lite” till att ”vi bygger för mycket” i delar av landet?

Jämfört med den befolkningsframskrivning SCB gjorde 2023 är befolkningstillväxten i årets prognos mer än halverad de närmaste tio åren. Antalet barn och unga beräknas minska med 200 000 fram till 2033. Det kommer alltså inte bara att bli svagare skatteintäkter än många räknat med utan det innebär också betydligt mindre behov av förskola, skola, barnomsorg, förlossningsverksamhet samt MVC och BVC. Samtidigt ökar antalet personer över 80 år i stort sett i samma takt som i tidigare prognoser. Förändringen innebär att resurser kommande år måste ställas om från verksamheter riktade mot barn och unga till verksamheter riktade mot äldre. Den nya befolkningsprognosen presenterades efter att våra beräkningar var klara och har inte inarbetats i kalkylerna i denna Ekonomirapport.

Befolkningsökning den senaste och kommande 10-årsperioden

Tusentals personer i olika åldersgrupper

De föregående 10 åren har befolkningen i Sverige vuxit med över 900 000 personer. Den grupp som vuxit snabbast, med 356 000 personer, är den stora gruppen i arbetsför ålder. Ökningen av den gruppen är mer än halverad i den nya befolkningsframskrivningen. Barn och unga minskar med över 200 000 de närmaste 10 åren och antalet i gruppen 80 år eller äldre ökar mer än dubbelt som snabbt som föregående 10-årsperiod.

God ekonomisk hushållning

Kommunen ska enligt Kommunallagen bedriva sin verksamhet så att god ekonomisk hushållning uppnås ur såväl finansiellt som verksamhetsperspektiv.

Kommunfullmäktige har antagit riktlinjer för god ekonomisk hushållning i Sala kommun (KF § 146 2023).

FINANSIELLA MÅL

De finansiella målen definieras och beslutas årligen i samband med fullmäktiges budgetbeslut.

Tabell 1 Finansiella mål Budget 2025, Plan 2026–2028

Nyckeltal	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Årets resultat, mnkr	16,9	53,1	54,9	56,8	58,8
Resultat, % av skatteintäkter och generella statsbidrag	1,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Nettokostnadsandel av skatter, generella statsbidrag och utjämning, %	97,8	95,4	95,3	95,3	95,3
Ökning skatteintäkter, generella statsbidrag, utjämning, %	4,3	4,9	3,3	3,5	3,5
Ökning nettokostnader, %	4,2	2,3	3,3	3,5	3,5
Nämndsramar, mnkr	1 626,6	1 679,6	1 726,8	1 797,4	1 865,9

En viktig förutsättning för en hållbar ekonomisk utveckling i Sala är att nettokostnaderna inte ökar snabbare än intäkterna för skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

Under planperioden ökar de budgeterade intäkterna mer än de budgeterade nettokostnader för alla fyra åren, vilket beskrivs med att nettokostnadsandelen är lägre än 100 i tabellen ovan. Utöver de finansiella mål som finns i riktlinjen för god ekonomisk hushållning har fullmäktige beslutat att nämnderna ska se över möjligheterna till att öka sina intäkter.

Den budgeterade resultatutvecklingen är positiv för hela planperioden. Det genomsnittliga resultatet för hela planperioden motsvarar 3 % av intäkterna för skatter, generella statsbidrag och utjämning.

Sala kommun kommer med de budgeterade resultaten att uppfylla

det lagstadgade balanskravet. De budgeterade resultatmålen skapar förutsättningar för en ökad självfinansiering av investeringar.

VERKSAMHETSMÅL

God ekonomisk hushållning skapas genom att kommunens verksamhet bedrivs på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt.

Nämnder/styrelsers grunduppdrag regleras i reglementen och ägardirektiv antagna av fullmäktige samt övriga relevanta styrdokument och strategier.

Utifrån fullmäktiges utvecklingsmål *Ett växande Sala, Ett hållbart Sala* och *Ett tryggt och rättvis Sala* bidrar nämnder och styrelse med aktiviteter för att nå måluppfyllelse. Nämnderna sätter egna mål för utveckling av sina grunduppdrag vilka fastslås i respektive nämnds verksamhetsplan.

Kommunalskatt och kommunalekonomisk utjämning

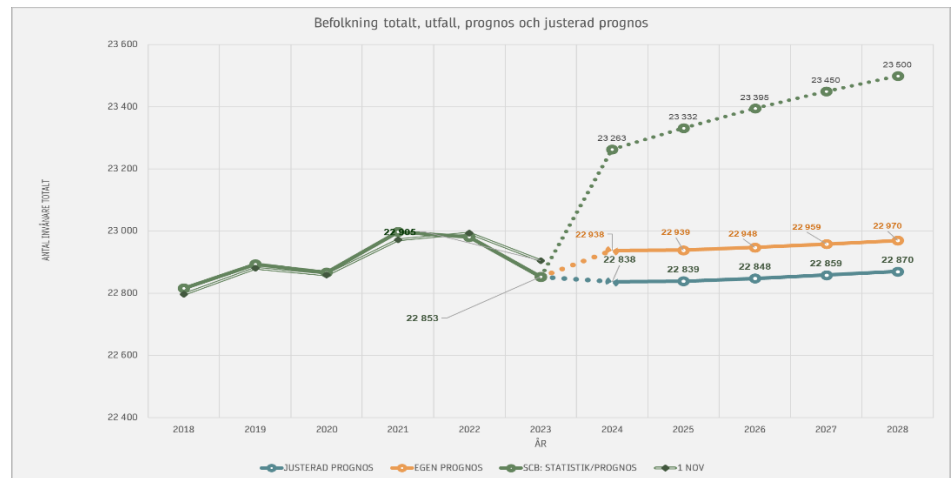
Intäkterna bygger på Sveriges kommuner och regioners (SKR) prognos i cirkulär 24:27.

Beräkningen utgår från en oförändrad skattesats och ett uppskattat befolkningstal den 1 november året innan respektive år. Den demografiska sammansättningen i kommunen påverkar intäkterna från det kommunala utjämningsystemet.

BEFOLKNINGSPROGNOS

I befolkningsprognosen som gjordes av Statisticon i september 2023 beräknades invånarantalet uppgå till 22 938 personer sista december 2024.

Utifrån verkligt utfall per sista december 2023 så har invånarantalet justerats ned i budgetberäkningen med 100 personer och budgeten för 2025 är beräknad på 22 838 personer. Under planperioden beräknas antalet invånare öka med totalt 17 personer jämfört med 2023.

Demografisk sammansättning

I budgetmodellen så är den demografiska sammansättningen en faktor vid beräkningen av intäkterna i det kommunala utjämningsystemet. I tabellen nedan ses utvecklingen för de åldersgrupper som ingår i utjämningsystemet.

Åldersgrupper per 31 december	2024	2025	2026	2027	2028	Förändring 2024–2028, %
1–5 år	1 112	1 103	1 101	1 106	1 090	-2,04
6–12 år	1 954	1 927	1 898	1 872	1 865	-4,54
6 år	269	242	239	235	257	-4,21
7–15 år	2 557	2 563	2 535	2 482	2 450	-4,19
16–18 år	753	781	785	832	837	11,16
65–79 år	4 188	4 126	4 058	4 040	3 986	-4,83
80–89 år	1 437	1 528	1 614	1 664	1 734	20,68
90 +	272	270	276	279	305	12,14

De åldersgrupper som i prognosen beräknas öka mest under planperioden är gymnasieungdomar 16–18 år (11,16 %) samt äldre personer över 80–89 år (20,68 %) samt 90+ (12,14 %). Grundskoleelever 6–15 år beräknas minska, där antalet 6-åringar sjunker med -4,21 % och antalet 7–15 år med -4,19 % under samma period.

Åldersgrupper per 31 december	2024	2025	2026	2027	2028	Förändring 2024–2028, %
0 år	186	189	192	193	194	4,30
19–64 år	12 064	12 037	12 048	12 029	12 017	-0,39
Total befolkning	22 838	22 839	22 848	22 859	22 870	0,14

Antalet födda personer ses öka mycket svagt under planperioden. Personer i arbetsför ålder, 19–64 år, beräknas minska med -0,39 % och totala befolkningen ökar endast med 0,14 %.

SKATTEINTÄKTER, GENERELLA STATS BIDRAG OCH UTJÄMNING

Intäkterna för skatter, generella statsbidrag, utjämning och fastighetsavgift beräknas öka med 82,5 mnkr 2025 jämfört med föregående år. Det motsvarar 4,9 %. Den genomsnittliga ökningen för planperioden är 3,8 %.

Tabell 2 Skatter, bidrag, utjämning, fastighetsavgift, mnkr

Nyckeltal	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Skatteintäkter	1 201,3	1 253,3	1 294,7	1 339,4	1 390,9
Inkomstutjämningsbidrag/– avgift	358,6	366,6	387,6	406,7	423,3
Kostnadsutjämning	18,2	26,5	30,0	38,3	45,1
Regleringsbidrag/– avgift	52,1	54,5	47,6	39,6	31,0
LSS– utjämning	1,6	4,3	4,3	4,3	4,3
Intäkt fastighetsavgift	56,0	65,2	65,2	65,2	65,2
Summa intäkter	1 687,8	1 770,5	1 829,5	1 893,6	1 959,9
Ökning skatteintäkter, generella statsbidrag, utjämning, %	4,3	4,9	3,3	3,5	3,5

Investeringsbudget/plan

Hela planperiodens investeringsplan uppgår till 643 mnkr.

Kapitalkostnaderna för de budgeterade investeringarna har räknats fram enligt en schablon.

Ingen generell prisuppräknning har skett avseende investeringarna. Åren 2026–2028 är i finansieringsplanen uppräknade med prisindex för kommunal verksamhet (PKV) respektive år.

Kommunen har inget beslutat mål om självfinansiering av investeringar men har den intentionen i budgetprocessen rörande investeringar. Självfinansieringsutrymmet består av årets resultat

samt årets avskrivningar.

I den nya budgetmodellen finns en tydlig koppling mellan drift och investeringar.

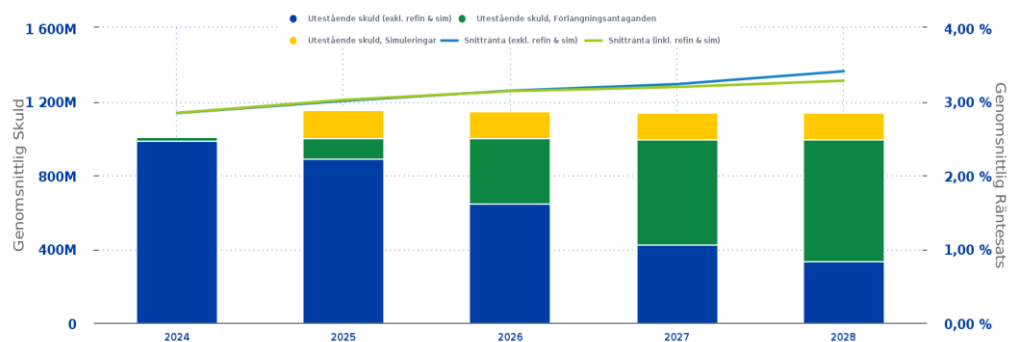
Tabell 3 Självfinansieringsutrymme, investeringsbudget och självfinansieringsgrad

	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Självfinansieringsutrymme, mnkr	146,8	151,3	161,4	163,0
Investeringsutgifter, mnkr	206,0	152,6	131,0	153,4
Självfinansieringsgrad, %	71	99	123	106
Självfinansieringsgrad inkl utgift för medfinansiering, %	69	95	120	104

Lånefinansiering

Kommunens totala låneskuld uppgick vid bokslut 2023 till 832,5 mnkr. För 2024 finns ett upplåningsbeslut på 190 mnkr kopplat till de pågående skolbyggnationerna. Den budgeterade investeringsvolymen för planperioden innebär behov av nyupplåning av ytterligare 150 mnkr.

Amorteringar motsvarande ca 19 mnkr beräknas ske under planperioden.

Soliditet

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Det visar i vilken utsträckning kommunens tillgångar har finansierats med eget kapital respektive skulder. Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att soliditeten över en längre period inte försvagas utan behålls eller utvecklas i positiv inriktning. En förbättrad soliditet innebär att kommunen

minskar sin skuldsättning och därigenom stärker sitt finansiella handlingsutrymme.

Tabell 4 Soliditet

	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Soliditet, %	30,9	32,4	33,8	35,1
Soliditet inkl pensionsförpliktelser, %	13,9	16,5	19,0	21,3

Den planerade nyupplåningen påverkar soliditeten negativt i början av planperioden. Den stärks i slutet av perioden då investeringsvolymen minskar och ingen ytterligare upplåning är planerad.

Finansnetto

Finansnettot, som beskriver skillnaden mellan finansiella intäkter och kostnader, beräknas bli negativt under hela planperioden. Från -28 mnkr 2025 till -33,1 mnkr 2028. De finansiella kostnaderna ökar med anledning av behov av nyupplåning och högre snittränta för lån som tecknas om.

De finansiella intäkterna, som består av borgensavgifter och utdelning från bolagen, beräknas uppgå till 6,5 mnkr årligen över planperioden.

Tabell 5 Beräknad snittränta och räntekostnader

	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Räntesats, %	2,60	2,99	3,13	3,22	3,33
Räntekostnader, mnkr	22,9	32,8	36,5	37,3	38,5

Utdelningskravet på Salabostäder AB och Sala-Heby Energi AB uppgår till motsvarande statslåneränta +1 % på insatt kapital. Inget utdelningskrav finns för Sala Silvergruva AB.

Den modell gällande borgensavgifter som antogs 2022 utgår från publikt tillgängliga marknadsdata med justering utifrån respektive bolags finansiella status. Baserat på bolagens förändrade nyckeltal har borgensavgifterna justerats inför 2025.

Verksamhetens nettokostnader

PENSIONS-KOSTNADER

Då inflationen beräknas bli lägre sjunker kommunens pensionskostnader för den kommande budgetperioden 2025–2028 enligt prognos från KPA. Den största förändringen beräknas mellan åren 2024–2025.

Tabell 6 Pensionskostnader

	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Pensionskostnader, mnkr	176,3	134,8	121,3	126,8	130,8

KOMMUNSTYRELSENS FÖRFOGANDE

Under planperioden har avsatts en summa till kommunstyrelsen att förfoga över. Enligt antagen riktlinje är förfogandet i första hand avsett att användas till att täcka koncerninterna oförutsedda enstaka händelser. Maximalt 10 % av förfogandet kan delas ut till externa parter.

Tabell 7 Kommunstyrelsens förfogande

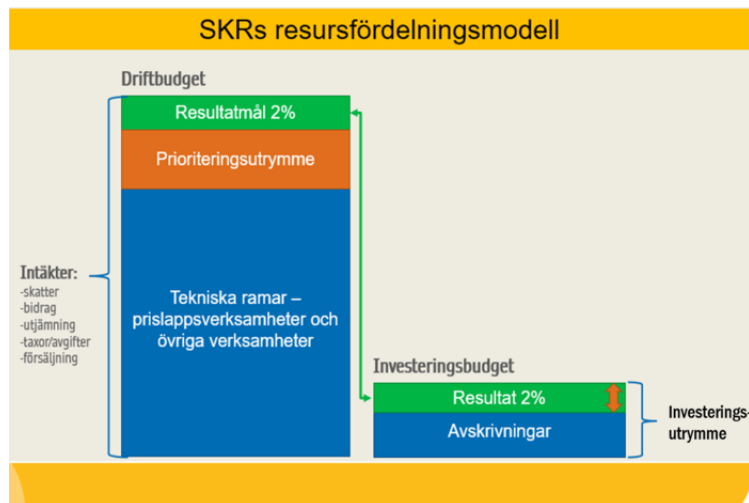
	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Kommunstyrelsens förfogande	10,0	10,0	26,8	15,7	10,5

DRIFTBUDGET/PLAN

Budgetmodellen är en resursfördelningsmodell som utgår ifrån de intäkter kommunen får och den demografiska sammansättningen i kommunen.

Kommunens intäkter och de finansiella målen styr vad som finns att fördela i ramar till nämnderna.

Objektiva s k tekniska ramar räknas fram baserat på de prislappar som det kommunala utjämningsystemet ger och på kommunens demografi. Utöver tekniska ramar görs politiska prioriteringar.

Varje nämnd får en fast ram som ska finansiera verksamheten, lönekostnadsökningar och generella prisökningar samt kapitalkostnader inkluderat.

Känslighetsanalys

Det ekonomiska läget påverkas av ett antal yttre faktorer som vid små avvikelser från grundförutsättningarna ger stora ekonomiska effekter på resultatet.

Tabell 8 Känslighetsanalys

Händelse	Resultateffekt, mnkr
Befolkningsförändring +/- 100 invånare, påverkan skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag	+/- 6,9
Förändrad kommunalskatt (utdebitering), +/- 10 öre	+/- 5,6
Förändrad kommunalskatt (utdebitering), +/- 1 kr	56,2
Löneökning 1 %, inkl personalomkostnadspålägg	13,0
10 st heltidstjänster, beräknad på snittlön	5,9
Räntesatsändring 1 %, på nuvarande lånevolym	8,3
Förändring av verksamhetens bruttokostnader, 1 %	24,5
Förändring av verksamhetens avgifter, 1 %	0,8

KOMMUNENS VISION OCH MÅL

Under 2021 antog Kommunfullmäktige en ny vision för Sala kommun (KF 2021-04-26 § 31). Visionen visar riktningen till ett önskvärt framtida tillstånd.

Vision

Sala kommun – ett hållbart och tryggt samhälle med livskvalitet och växtkraft.

Målområden

Tre målområden har utpekats som strategiskt viktiga för att nå visionen.

- Ett växande Sala
- Ett hållbart Sala
- Ett tryggt och rättvist Sala

Till vart och ett av målområdena har långsiktiga utvecklingsmål kopplats (KF 2021-08-30 § 90).

Utvecklingsmål

ETT VÄXANDE SALA

Utvecklingsmål:

Sala ska erbjuda attraktiva boenden och verka för fler arbetstillfällen, stärkt näringsliv och bra utbildning i hela kommunen.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Arbeta proaktivt och ha beredskap vad gäller mark och planer
- Tydligt kommunicera det som är unikt i Sala, det småskaliga, kulturarv m m
- Uppfattas som en samarbetspartner som är enkel att arbeta med och service inriktad för att bygga goda relationer och förtroende
- Ha hög kvalitet i välfärdstjänster
- Ha bra tillgång till lokaler och fastigheter av god kvalitet

- Ständigt förbättra vårt arbete med verksamhetsetableringar

Vi har lyckats när:

- Antalet företag och arbetstillfällen ökar
- Antalet nyinflyttningar ökar
- Arbetslösheten minskar
- Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras

ETT HÅLLBART SALA

Utvecklingsmål:

Fokus på människors hälsa och välmående genom hela livet.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Att bryta utanförskap och minskad segregation
- Livslångt lärande
- Folkhälsa – rörelse, friskvård, natur och kultur
- Friska bostäder, lokaler, luft och miljö
- Långsiktigt god ekonomi i kommunen

Vi har lyckats när:

- Koldioxidutsläppen minskar
- Utbildningsnivån ökar och studieresultaten blir bättre
- Folkhälsan förbättras
- Egenförsörjningen bland medborgarna ökar

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Utvecklingsmål:

Fokus på att skapa insyn och inflytande för våra medborgare, föreningar och näringsliv för att stärka trygghet och demokrati.

Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Ge möjlighet till inflytande via medborgardialoger och medborgarförslag.
- Jämlikhet och likvärdighet råder både vad avser rättssäkerhet och service
- Samarbeta med civilsamhällets olika aktörer för mer förebyggande arbete med avsikt att fånga upp riskgrupper och minimera riskområden.
- Tillsammans med fler aktörer verka för att minska risken för att utsättas för olyckor och brott samt för att öka tryggheten och tilliten till samhället och varandra genom dialog

Vi har lyckats när:

- Förtroendet för kommunen ökar
- Medborgarna är mer nöjda med kommunens verksamheter
- Den upplevda tryggheten i offentliga miljöer ökar
- Säkerheten (faktisk trygghet) ökar
- Demokratin stärks

EKONOMISKA SAMMANSTÄLLNINGAR

Resultatbudget/plan

Tabell 9 Resultatbudget 2025 och plan 2026–2028, mkr

	Noter	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Verksamhetens intäkter	1	449,4	449,4	449,4	449,4
Verksamhetens kostnader	2	-2 036,1	-2 087,3	-2 149,3	-2 212,6
Avskrivningar		-102,6	-105,8	-105,0	-104,8
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER		-1 689,4	-1 743,7	-1 804,9	-1 868,0
Skatteintäkter		1 253,3	1 294,7	1 339,4	1 390,4
Generella statsbidrag och utjämning		517,1	534,8	554,2	569,0
VERKSAMHETENS RESULTAT		81,1	85,8	88,7	91,9
Finansiella intäkter	3	6,5	6,5	6,5	6,5
Finansiella kostnader	4	-34,5	-37,4	-38,3	-39,6
RESULTAT EFTER FINANSIELLA POSTER		53,1	54,9	56,8	58,8
Extraordinära poster		-	-	-	-
ÅRETS RESULTAT		53,1	54,9	56,8	58,8

Finansieringsbudget/plan

Tabell 10 Finansieringsbudget 2025 och plan 2026–2028, mnkr

	Noter	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Årets resultat		53,1	54,9	56,8	58,8
Justering ej likvidpåverkande poster	5	100,9	104,2	103,6	103,8
Övriga likviditetspåverkande poster	6	4,5	23,0	12,2	2,9
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		158,5	182,2	172,6	165,5
Ökning/minskning kortfristiga fordringar			-4,1	-7,2	-7,5
Ökning/minskning kortfristiga skulder			7,8	13,7	14,2
Ökning/minskning förråd och varulager			-0,3	-0,8	-0,5
Kassaflöde från den löpande verksamheten		158,5	185,5	178,6	171,7
INVESTERINGSVERKSAMHETEN					
Investering i immateriella tillgångar					
Försäljning av immateriella tillgångar					
Investering i materiella tillgångar		-206,0	-156,4	-134,3	-157,2
Försäljning av materiella tillgångar					
Investering i finansiella tillgångar					
Försäljning av finansiella tillgångar					
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-206,0	-156,4	-134,3	-157,2
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN					
Nyupptagna lån		150,0			
Amortering av långfristiga skulder		-6,9	-6,4	-5,3	-0,5
Minskning av långfristiga fordringar					
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		143,2	-6,4	-5,3	-0,5
Utbetalning bidrag till statlig infrastruktur		-6,3	-6,4	-4,0	-4,0
Kassaflöde från bidrag till statlig infrastruktur		-6,3	-6,4	-4,0	-4,0
Årets kassaflöde		89,4	16,4	35,1	10,0
Likvida medel vid årets början		73,4	162,8	179,2	214,3
Likvida medel vid årets slut		162,8	179,2	214,3	224,3

EKONOMISKA SAMMANSTÄLLNINGAR

Balansbudget/plan

Tabell 11 Balansbudget 2025 och plan 2026–2028, mnkr

	Noter	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar		2 291,6	2 318,1	2 334,1	2 382,4
Omsättningstillgångar					
Förråd m.m.		12,4	12,6	13,1	13,6
Fordringar		186,1	190,2	197,4	204,9
Kassa och bank		162,8	179,2	214,3	224,3
Summa omsättningstillgångar		361,3	382,0	424,8	442,8
SUMMA TILLGÅNGAR		2 652,8	2 700,1	2 758,8	2 825,2
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital					
Ingående eget kapital		767,2	820,3	875,2	932,0
Årets resultat		53,1	54,9	56,8	58,8
Summa eget kapital	7	820,3	875,2	932,0	990,8
Avsättningar					
Pensioner och andra förpliktelser		39,6	36,9	34,5	32,3
Skulder					
Långfristiga skulder		1 440,7	1 427,9	1 418,7	1 414,2
Kortfristiga skulder		352,3	360,0	373,7	387,9
Summa skulder		1 792,9	1 788,0	1 792,4	1 802,1
SUMMA SKULDER, AVSÄTTNINGAR OCH EGET KAPITAL		2 652,8	2 700,1	2 758,8	2 825,2

EKONOMISKA SAMMANSTÄLLNINGAR

Driftbudget/plan

Tabell 12 Nämndernas driftbudget 2025 och plan 2026–2028, mnkr

Nettoramar	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Kommunstyrelsen	254,4	260,1	269,2	279,6
Revision	1,2	1,3	1,3	1,4
Överförmyndare	3,3	3,4	3,5	3,6
Kultur-och fritidsnämnd	67,7	69,3	79,8	80,3
Skolnämnd	672,4	687,1	706,5	727,0
Äldre- och omsorgsnämnd	520,6	542,8	570,2	602,0
Social- och arbetsmarknadsnämnd	159,9	162,8	167,0	172,0
Summa	1 679,6	1 726,8	1 797,4	1 865,9

Investeringsbudget/plan

Tabell 13 Investeringsbudget 2025 och plan 2026–2028 per nämnd, mnkr

Nettoinvesteringar	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Kommunstyrelsen				
Kommundirektör/SUF	6,5	2,6	1,7	1,6
Personalkontor	0	0	0	0
Ekonomikontor	0	0	0	0
Tekniskt kontor	172,3	145,8	121,5	141,3
Räddningstjänst	3,3	1,0	3,3	0,0
Samhällsbyggnadskontor	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
Summa Kommunstyrelsen	181,5	148,9	125,9	142,3
Kultur och fritidsnämnd	2,5	0	0,5	0,5
Skolnämnd	16,6	3,4	4,5	5,5
Äldre- och omsorgsnämnd	5,4	0,4	0,1	5,1
Social- och arbetsmarknadsnämnd	0	0	0	0
Summa	206,0	152,6	131,0	153,4

SPECIFISERING AV DELAR AV INVESTERINGSBUDGETEN

Tabell 14 Tekniska kontorets investeringsbudget på programnivå 2025 plan 2026–2028, mnkr

Nettoinvesteringar	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Tekniskt kontor				
Fastigheter	104,7	66,8	64,1	78,5
Kommunala gator och vägar	23,4	22,9	30,5	35,9
-varav exploateringsprojekt	11,2	9,0	15,1	7,6
Parker	4,3	5,6	7,1	4,8
-varav exploateringsprojekt	0	0,8	0,8	0,9
Gruvans vattensystem	4,0	3,2	3,6	2,7
VA-verksamheten	35,6	47,0	16,2	19,4
-varav exploateringsprojekt	10,1	5,1	7,1	5,5
Kart/Mät	0,4	0,4	0	0
Summa Tekniskt kontor	172,3	145,8	121,5	141,3

Tabell 15 Exploateringsbudget 2025 plan 2026–2028, mnkr

	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Anläggningstillgångar				
<i>Utgifter:</i>				
Kommunala gator och vägar	11,2	9,0	15,1	7,6
Parker	0	0,8	0,8	0,9
VA-anläggningar	10,1	5,1	7,1	5,5
Utgifter ospecificerad mark	1,2	1,2	1,2	1,2
<i>Inkomster/finansiering:</i>				
Försäljning ospecificerad mark	-1,8	-1,8	-1,8	-1,8
Summa	20,7	14,3	22,5	13,4
Omsättningstillgångar				
<i>Utgifter:</i>				
Utgifter kvartersmark	0	3,0	3,6	8,4
<i>Inkomster/finansiering:</i>				
Försäljning mark	-4,5	-18,5	-13,0	-8,5
VA anslutningsavgifter	0	-7,5	-2,8	-2,8
Summa	-4,5	-23,1	-12,2	-2,9
Totalt	16,2	-8,7	10,3	10,5

EKONOMISKA SAMMANSTÄLLNINGAR

NOTER

Tabell 16 Noter (1–7)

Noter		
Not 1	Verksamhetens intäkter	
	Verksamhetens intäkter enligt driftsredovisningen	880,5
	Avgår interna intäkter	-431,1
	Summa	449,4
Not 2	Verksamhetens kostnader	
	Verksamhetens kostnader enligt driftsredovisning	2 560,8
	Kommunstyrelsens förfogande	10,0
	Faktiska personalförsäkringsavgifter	301,6
	Pensionsutbetalningar	33,3
	Pensionsavsättningar, inklusive särskild löneskatt	-2,5
	Pensionspremier, inklusive särskild löneskatt	20,3
	Pensionsutbetalning, individuell del, inklusive särskild löneskatt	83,1
	Avgår internt PO– pålägg	-395,2
	Avgår interna kapitalkostnader	-143,9
	Avgår övriga interna kostnader	-431,1
	Summa	1 927,4
Not 3	Finansiella intäkter	
	Avkastning från kommunala bolag	0,4
	Borgensavgift från kommunala bolag	6,1
	Summa	6,5
Not 4	Finansiella kostnader	
	Låneräntor	32,8
	Finansiell kostnad pension	1,7
	Summa	34,5
Not 5	Ej likviditetspåverkande poster	
	Av- och nedskrivningar	102,6
	Upplösning bidrag till statlig infrastruktur	1,1
	Avsättning pensioner	-2,8
	Summa	100,9
Not 6	Övriga likviditetspåverkande poster	
	Utgifter exploateringsmark	
	Inkomster exploateringsmark	4,5
	VA anslutningsavgifter exploateringsmark	
	Summa	4,5
Not 7	Eget kapital	
	Anläggningskapital	811,4
	Rörelsekapital	8,9
	Summa	820,3

EKONOMISKA SAMMANSTÄLLNINGAR

Budget 2025
Strategisk plan 2026–2028
Kommunfullmäktige

ANTAGEN § xx | 202x-xx-xx | DIARIENUMMER 202x/xxx|

SALA KOMMUN

Växel: 0224-74 70 00 | E-post: kommun.info@sala.se | Postadress: Box 304, 733 25 Sala

KF § 30 Medborgarförslag om tillfällig busstrafik till Sätra Brunn

INLEDNING

Jan Forsmark har den 23 april 2024 lämnat in ett medborgarförslag om tillfällig busstrafik till Sätra Brunn.

Beslutsunderlag

KS 2024.1807 - Medborgarförslag om tillfällig busstrafik till Sätra Brunn

Yrkanden

Ordförande Emil Andersson Bleckert (S) yrkar,
att kommunfullmäktige beslutar,
att överlämna Medborgarförslag om tillfällig busstrafik till Sätra Brunn till
kommunstyrelsen för beredning.

Beslutsgång

Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Kommunfullmäktige beslutar,
att överlämna medborgarförslag om tillfällig busstrafik till Sätra Brunn till
kommunstyrelsen för beredning.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------